

מסכת יומא (מ)

● פרק ראשון - שבעת ימים ● פרק שני - בראשונה ● פרק שלישי - אמר להם הממונה ● פרק רביעי - טרף בקלפי ● פרק חמישי - הוציאו לו ● פרק שישי - שני שעירי ● פרק שביעי - בא לו כהן גדול ● פרק שמיני - יום הכיפורים

פרק ראשון - שבעת ימים

ב. ב. ג. ד. ה. ו. ז. ח. ט. י. יא. יב. יג. יד. טו. טז. יז.
יח. יט. כ. כא. כב. כג. כד. כה. כז. כח. כט. ל.

פרק שני - בראשונה

כב. כג. כד. כה. כו. כז. כח. כט. ל.

פרק שלישי - אמר להם הממונה

כח. כט. ל. לא. לב. לג. לד. לה. לו. לז. לח. לט.

פרק רביעי - טרף בקלפי

לט. מ. מא. מב. מג. מד. מה. מו. מז. מח. מט. נו. נא. נב. נג. נד. נה. נו. נז. נח. נט. ס.

פרק חמישי - הוציאו לו

מז. מח. מט. נו. נא. נב. נג. נד. נה. נו. נז. נח. נט. ס. סא. סב.

פרק שישי - שני שעירי

סב. סג. סד. סה. סו. סז. סח. ט.

פרק שביעי - בא לו כהן גדול

סט סט: ע: ע: עא: עא: עב: עב: עג: עג:

פרק שמיני - יום הכיפורים

עד עד: עה: עה: עו: עו: עז: עז: עח: עח: עט: עט: פ:
פ: פא: פא: פב: פב: פג: פג: פד: פד: פה: פה: פו: פו:
פז: פז: פח:

פרק ראשון - שבעת ימים

דף ב א

מתני שבעת ימים קודם יום הכפורים מפרישין כהן גדול מביתו ללשכת פרהדרין ומתקינין לו כהן אחר תחתיו שמא יארע בו פסול ר' יהודה אומר אף אשה אחרת מתקינין לו שמא תמות אשתו שנאמר ויקרא טז - ו וכפר בעדו ובעד ביתו ביתו זו אשתו אמרו לו אם כן אין לדבר סוף: גמ' תנן התם שבעת ימים קודם שריפת הפרה היו מפרישין כהן השורף את הפרה מביתו ללשכה שעל פני הבירה צפונה מזרחה ולשכת בית האבן היתה נקראת ולמה נקרא שמה לשכת בית האבן שכל מעשיה בכלי גללים בכלי אבנים ובכלי אדמה מאי טעמא כיון דטבול יום כשר בפרה דתנן מטמאין היו הכהן השורף את הפרה ומטבילין אותו להוציא מלבן של צדוקין שהיו אומרים במעורבי השמש היתה נעשית תקינו לה רבנן כלי גללים כלי אבנים וכלי אדמה דלא ליקבלו טומאה כי היכי דלא ליזלזלו

בה מאי שנא צפונה מזרחה כיון דחטאת היא וחטאת טעונה צפונה וכתוב
בה [\[במדבר יט-ד\]](#) אל נכח פני אהל מועד תקינו לה רבנן לשכה צפונה
מזרחה כי היכי דלהוי לה היכירא מאי בירה אמר רבה בר בר חנה א"ר
יוחנן מקום היה בהר הבית ובירה שמו ור"ל אמר כל המקדש כולו קרוי
בירה שנאמר [\[דברי הימים א כט-יט\]](#) הבירה אשר הכינותי מנא הני מילי
א"ר מניומי בר חלקיה א"ר מחסיא בר אידי א"ר יוחנן אמר קרא [\[ויקרא
ח-לד\]](#) כאשר עשה ביום הזה צוה ה' לעשות לכפר עליכם לעשות אלו מעשי
פרה לכפר אלו מעשי יום הכפורים בשלמא כוליה קרא בפרה לא מתוקם
לכפר כתיב ופרה לאו בת כפרה היא אלא אימא כוליה קרא ביום
הכפורים כתיב אמרי יליף צוה צוה כתיב הכא צוה ה' לעשות וכתוב התם
[\[במדבר יט-ב\]](#) זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר מה להלן פרה אף כאן
פרה ומה כאן פרישה אף להלן פרישה

ה"י מתני' שבעת ימים קודם יוה"כ מפרישין כ"ג. שכל עבודת יוה"כ אינה
כשירה אלא זו כדיליף בהוריות בפרק בתרא (דף יב:) דכתיב גבי יום הכפורים
וכפר הכהן אשר ימשח אותו ובגמרא (דף ו.) מפרש למה מפרישין: ללשכת
פרהדרין. כך שמה ובגמרא מפרש למה נקראת כן: ומתקינין לו. ומזמנין כהן אחר
להיות כהן גדול תחתיו אם יארע זו פסול קרי או שאר טומאה המעכזין מלבוא
למקדש: ובעל ביתו. גבי יוה"כ כתיב באחרי מות: א"כ. דחיישת למיתה: אין
לדבר סוף. שמה גם זו תמות: גמ' שריפת הפרה. פרה אדומה: שעל פני הבירה.
לקמיה מפרש מאי בירה: צפונה מזרחה. במקצוע מזרחית צפונית של עזרה היתה:
שכל מעשיה. של פרה: כלי גללים. לפיעי בקר מפרש להו במנחות בפ' ר' ישמעאל
(דף סט:): כלי אדמה. שאין עשויין ככלי חרס ככצנן אלא מן האדמה היא שהוא
כאזן רכה וחוקקין ממנה כלים: מאי טעמא. תקינו לה כלים הללו: דטבול יום.
לקמן יליף בפרק טרף בקלפי (דף מג:): והזה הטורח כו': כי היכי דלא ליזלזלו
בה. לומר הואיל וטבול יום כשר בפרה אין צריך להיות זריזין בה בשמירת טהרה
לכך עשו בה מעלות הרבה לטהרה וזו אחת מהן: כיון דחטאת היא. חטאת
נקראת שנאמר (במדבר יט) למי נדה חטאת היא: וחטאת טעונה כפון. חטאות
הקריבות במזבח נשחטות בצפון ולא שזו טעונה כפון שהרי היא נשחטת בהר
המשחה: וכתוב. בפרה (שם) אל נכח פני אהל מועד בהזאת דמה שהוא עומד

זהר המשחה ומתכוין ורואה פתחו של היכל שהוא זכותל מזרחי: כי היכי לזיהוי היכירא. לדעת שהפרש קס כדי להטיל עליו עבודת פרה הקרויה חטאת וטעונה מזרח ויקים לב להיות זריז במעשיה וסדר עבודותיה: הצירה אשר הכינותי. אשר זימנתי לה מקום גורן ארונה לבנותה זו ודוד קאמר ליה להאי קרא בדברי הימים: מנא הגי מילי. דבעי פרישה לזיה"כ ולפרה: כאשר עשה. במלואים קרה אותם לפרוש מציתם ז' ימים שנאמר (ויקרא ח) ופתח אהל מועד תשבו יומם ולילה וגו' ובשמיני עבדו שנאמר (קס ט) ויהי ציום השמיני קרא וגו' וכתוב קרב אל המזבח וגו' כאשר וגו' אה לעשות לדורות לפרוש ז' לפני עבודת יום אחד: לפני עשייה. קיום המורה: (כס"ז)

תוספות מתניי שבעת ימים קודם יוה"כ. יש מקומות ששונה המניין ברישא כמו בכאן ובבבא קמא (דף ב.). ארבעה אבות נזיקין ובפרק קמא דר"ה (דף ב.). ד' ראשי שנים ואיכא דוכתי דתני מניינא לבסוף לפני אידיהן של עובדי כוכבים ג' ימים ברפ"ק דמסכת ע"ג (דף ב.). ובפ"ק דקידושין (דף ב.). האשה נקנית בג' דרכים ושואלין ודורשין בהלכות (החג) לפני (החג) שלשים יום (פסחים דף ו.): **וחכ"א** א"כ אין לדבר סוף. דאי איכא למיחש למיתה דחדא ניחוש אפילו למיתה דתרתני ותלת ואע"ג דבפ' ד' אחין (יבמות דף כו:) משמע לסתם מתניי דהתם דלמיתה דחד חיישינן לתרי לא חיישינן וסתם מתניי דהכא ס"ל דאי חיישינן לחדא ניחוש נמי לטובא י"ל דה"ק הכא נהי דחיישינן למיתה דחד לזמן מרובה כמו בההיא דפרק ד' אחין (גי'ז שם.) דילמא אדמייבם חד מיית אידך מכל מקום למיתה לזמן מועט כי הכא לא הוה לן למיחש אלא משום מעלה דכפרה חיישת לזמן מועט אם כן ניחוש אפילו לתרתני ותלת אי נמי התם חששא בעלמא הוא משום ביטול מצות יבמין וליכא איסורא כולי האי אבל הכא משום דכפרת כל ישראל תלוי בזה ניחוש אפילו לתרתני ותלת ואפילו לזמן מועט וא"כ אין לדבר סוף הלכך ליכא למעבד תקנתא להאי חששא וכי פריך בגמי' (לקמן דף יג.) מאי שנא דגבי טומאה דשכיח טפי ממיתה כדאמר בגמרא סגי לתקן לכהן אחר תחתיו והכא חיישינן לתרתני ותלת הוה מצי לשנויי כי האי גוונא ההיא חששא בעלמא היא ולא היה צריך להפריש אחר כי מסתמא ימצאו הרבה שיהו ראויין לעבודה אלא מעלה בעלמא הלכך סגי בחד אלא בלאו הכי משני שפיר: **להוציא** מלבן של צדוקין. לאו בטומאה דאורייתא מטמו ליה דלא הוי מזלזלי בה כולי האי אדרבה אמרינן בפרק אין דורשין (חגיגה דף יח:) בגדי אוכלי קדש מדרס לחטאת אלא כדתנן בפ"ג דמסכת פרה (מ"ח) סמכו ידיהם על ראשו ואומרים לו אישי כ"ג רד טבול אחת דמחמת שנוגעין בו חשבינן ליה כטמא טומאה דרבנן

דאחיו הכהנים חשיבי כטמאים לגבי דידיה דבגדיהם מדרס לחטאת כדפרישית :
שכל מעשיה בכלי אבנים וכו' . דווקא באלו ז' ימים של שריפת הפרה אבל בשעת
קידוש התנן בפ"ה דמס' פרה (מ"ה) בכל הכלים מקדשים ואפילו בכלי גללים כו'
ואדרבה התם משמע דטפי פשיטא לו דבשאר כלים מקדשין מבכלי גללים וכלי
גללים וכלי אבנים איצטריך ליה לאשמועינן דאע"ג דלאו כלים מיקרו לענין
טומאה מ"מ הם כלים לענין קידוש וקרינן בהן מים חיים אל כלי : **ומאי** שנא
צפונה מזרחה . וא"ת אמאי לא היו מפרשינן נמי כ"ג לפני יוה"כ ללשכה זו שעל
פני הבירה וי"ל דלשכת פרה היו קורים לה לשכת בית אבן כי היכי דנהוי לה
היכירא שכל מעשיה בכלי אבנים ואי הוו מפרשי נמי לההיא לשכה כ"ג לפני
יוה"כ אז לא הוה ליה היכירא לפרה אי נמי י"ל משום דכ"ג ביוה"כ פרישתו
לקדושה שכל עבודתו לפני ולפני ולפנים היו מפרשים אותו ללשכת פרה דרין
שבנויה בקדש אבל פרה שנעשית מחוץ בהר המשחה פרישתו ללשכה שעל פני
הבירה שחוץ לעזרה : **אלא** אימא כוליה קרא ביוה"כ כתיב . תימה לי מאי קא
פריך דאי כוליה קרא ביוה"כ כתיב אם כן לעשות למה לי וי"ל דסלקא דעתך
דמקשה דתרוייהו איצטריך ליוה"כ דאי לא כתב אלא לכפר הוה אמינא כפרה
דקרבנות ואי לא כתב אלא לעשות ה"א זה פרה להכי כתב תרוייהו לאשמועינן
דווקא יום הכפורים דכתיב ביה תרוייהו : (תוספות)

דף ב - ב

ואימא צוה [צוה] דיום הכפורים דכתיב **ויקרא טז-לד** ויעש כאשר צוה ה'
את משה דנין צוה דלפני עשיה מצוה דלפני עשיה ואין דנין צוה דלאחר
עשיה מצוה דלפני עשיה ואימא צוה דקרבנות דכתיב **ויקרא ז-לח** ביום
צותו את בני ישראל דנין צוה מצוה ואין דנין צותו מצוה ומאי נפקא מינה
והתנא דבי רבי ישמעאל **ויקרא יד-לט** ושב הכהן ובא הכהן זו היא שיבה
זו היא ביאה הני מילי היכא דליכא דדמי ליה אבל היכא דאיכא דדמי
ליה מדדמי ליה ילפינן לכפר אלו מעשה יום הכפורים ואימא כפרה
דקרבנות מי ידעינן הי כהן מתרמי דבעי ליה פרישה אמרי אלמה לא
ניבעי ליה פרישה לכוליה משמרת בית אב דנין דבר שקבוע לו זמן מדבר
שקבוע לו זמן לאפוקי קרבנות דכל יומא איתנהו ואימא רגלים דנין דבר

שנוהג פעם אחת בשנה מדבר הנוהג פעם אחת בשנה לאפוקי רגלים דלאו פעם אחת בשנה נינהו ואימא רגל אחד וכי תימא לא ידעינן הי מינייהו אי חג המצות הואיל ופתח בו הכתוב תחלה אי חג הסוכות הואיל ומרובה מצותו אלא דנין פרישת שבעה ליום אחד מפרישת שבעה ליום אחד ואין דנין פרישת שבעה לשבעה מפרישת שבעה ליום אחד ואימא שמיני דפרישת שבעה ליום אחד הוא דנין דבר שאין קדושה לפניו מדבר שאין קדושה לפניו ואין דנין דבר שיש קדושה לפניו מדבר שאין קדושה לפניו ולא קל וחומר הוא השתא דבר שאין קדושה לפניו בעי פרישה דבר שיש קדושה לפניו לא כל שכן אמר רב משרשיא לא הזה כתיב כזה רב אשי אמר מי איכא מידי דעיקר רגל לא בעי פרישה טפל דידיה בעי פרישה ואפילו למאן דאמר שמיני רגל בפני עצמו הוא הני מילי לענין

רש"י ואימא כוואה דקרבתות. להלריך כל כהן העובד במקדש פרישה לקרבתות כיצור: זו היא שיבה וזו היא ביאה. לדון גזירה שוה זה מזה מה שיבה חולץ וקולא וטח אף ביאה חולץ וקולא וטח: ואימא כפרה דקרבתות. כגון קרבתות יחיד דכתיב בהן בכמה מקומות וכפר עליו הכהן: מי ידעינן הי מתרמי. והלא ע"י פייס היו עובדין כדלמרינן לקמן (דף כב.). הכי גרסינן אמרי אלמא לא ניבעי פרישה לכולה משמרת בית אב. אלמא לא בתמיה אינך יכול לומר בהן פרישה הרי יס לומר על כל בית אב של משמרת החלוקין לימי שבת לשמש איש יומו שיפרשו כל בית אב שבעת ימים קודם היום הקבוע לו: דבר הקבוע לו זמן. ויה"כ מדבר הקבוע לו זמן המילואים שנאמר (שמות מ) ביום החדש הראשון באחד לחדש תקים וגו' והוא היה שמיני למילואים: הנוהג פעם אחת בשנה. מילואים פעם אחת הוא דהוה בשנה: אי חג המלות. כלומר יס כך לומר שעל חג המלות נאמר הואיל ופתח בו תחילה בכל מקום או על חג הסוכות הואיל ומרובה מצותו בסוכה ולולב וערבה וניסוך המים: ליום א'. בשביל יום שמיני לבדו: ואימא שמיני. עלרת: הזה כתיב. כאשר עשה ביום הזה: כזה. לא הלריך פרישה אללא לדוגמתו: (רש"י)

תוספות ואימא צוה צוה דיוה"כ. וא"ת לישני א"כ כל הני קראי למה לי צוה לעשות לכפר ואין נראה לתרץ דהשתא הדר ביה מדרשא דלעשות ולהכי צריכי תרוייהו דאי מלכפר לחודיה ה"א כפרה דקרבתות ואי מצוה לחודיה ה"א פרה נמי להכי כתב תרוייהו דהא מ"מ אכתי תיקשי לך לישני הכי דלא הדר ביה

מלעשות ועוד אי הדר ביה ה"ל למימר אלא ולקמן (דף ג:): נמי מוכח דלא הדר ביה מלעשות דכי קאמר ריב"ל מתניתין תרתי קאמר לעשות זה מעשה פרה אלמא דלעולם לא הדר ביה מדרשא דלעשות וי"ל דה"פ מ"ט לא נפקא לן מקרא אלא פרה ויוה"כ אימא צוה זה יוה"כ ואייתר לן לעשות לכפר ונדרוש לעשות זה מעשה פרה לכפר אלו קרבנות דכתיב בהו כמה זימנין לכפר גבי חטאות ואשמות וליכא למימר א"כ לישתוק מצוה ונידרוש פרה מלעשות ויוה"כ וקרבנות מלכפר דהכי הוי סברת המקשה בסמוך דהא ליתא דאי לא כתב צוה הוה דרשינן לכפר לעשות תרוייהו זה יוה"כ כדפריך. לעיל אימא כוליה קרא ליוה"כ והשתא פריך שפיר אימא צוה זה יוה"כ לעשות זה פרה לכפר אלו קרבנות ואם תאמר אם כן לא ליכתוב אלא צוה לכפר ועל כרחך נידרוש צוה זה פרה לכפר זה יוה"כ וקרבנות כסברת המקשה בסמוך דפריך ואימא לכפר אלו קרבנות אלמא דמלכפר דריש יוה"כ וקרבנות דאי דרשת צוה זה יוה"כ לכפר אלו קרבנות אבל פרה לא אם כן צוה למה לי מלכפר הוה נפקא לן שפיר יוה"כ וקרבנות וי"ל אי לא הוה כתב אלא צוה לכפר ה"א יוה"כ. לחודיה דכתיב ביה צוה לכפר ודמי ליה טפי מקרבנות אבל השתא דכתב לעשות וצריכין אנו לרבוויי פרה מלעשות אע"ג דלא דמיא כולי האי למלואים א"כ נימא נמי דנרבי מלכפר קרבנות דלאו למעוטי קרבנות אלא לרבוויי דלא תימא לעשות לכפר זה יוה"כ ותו לא כדפריך מעיקרא ולהכי כתב צוה לרבות. יום הכפורים ואייתרו לעשות לכפר לפרה וקרבנות אי נמי נ"ל לפרש אימא צוה לעשות זה יוה"כ דכתב ביה ויעש וכתב ביה צוה אבל פרה לא דלא כתב בה לשון עשייה ולכפר זה קרבנות ואיצטריך לעשות כדי למעט פרה דאי לא כתב אלא צוה לכפר ה"א צוה זה פרה ויוה"כ דהי מינייהו מפקת להכי כתב לעשות לאשמועינן דווקא צוה שכתב אצלו עשייה כמו יוה"כ לאפוקי פרה דלא כתב בה עשייה ומשני דנין צוואה שלפני עשייה כו' כלומר אע"ג דלא כתב בפרה לשון עשייה טפי עדיפא למילף מהתם דצוה שלה כתב מקמי עשייה דידה דבתר צוה כתב ויקחו אליך פרה וכל דיני עשייה לאפוקי יוה"כ דדיני עשייתו כתיבא ברישא והדר כתב לוח ותירוץ זה נ"ל יותר מן הראשון וא"ת ולדברי המתרץ דמשני דמדדמי ליה ילפינן למאי איצטריך צוה לעשות לכפר לא הוה צריך למיכתב אלא צוה לכפר ונידרוש צוה זה פרה לכפר זה יוה"כ ואי פרכת אימא צוה זה קרבנות לישני דנין צוה מצוה ואין דנין צותו מצוה יש לומר אי לא כתב אלא צוה לכפר ה"א ע"כ צוה זה יוה"כ כיון דאידי ואידי פרישה לקדושה ולא הוה אמרינן זה פרה דפרישותה לטהרה ולא הוה מצי לשנויי כדשנינן דנין צוואה דלפני עשייה מצוואה דלפני עשייה דאדרבה כיון דבמלואים לא הוי כתב לעשות לא הוה ליה צוואה דלפני עשייה אלא לאחר עשייה כאשר עשה צוה כמו ביוה"כ ויעש כאשר צוה להכי איצטריך לעשות ואי לא כתב אלא צוה לעשות ה"א זה פרה דגמרינן צוה דלפני עשייה מצוה דלפני עשייה לאפוקי יוה"כ דלאחר עשייה ואי לא כתב אלא לעשות לכפר ה"א לכפר

זה יוה"כ לעשות זה קרבנות דפרישתו לקדושה אבל פרה לא דבין בפרה ובין בקרבנות לא כתב לעשות אלא מייתורא דרשינן מלעשות לרבות וטפי הוה מסתבר לרבוויי קרבנות להכי כתב צוה זה פרה אי נמי ה"א לעשות לכפר כוליה קרא ביוה"כ כדפריך הגמרא לעיל ומיהו יותר נראה לי לומר דהדר ביה מדרשא דלעשות ולא דריש אלא צוה לכפר ומתרצי קושיא טובא שכתבתי ומה שהקשיתי דלא הדר ביה מלעשות לא קשיא דע"כ הדר ביה דמלעשות היכי משמע זה מעשה פרה והא לא כתב בפרה לעשות והא דלא קאמר אלא משום דלא הדר ביה לגמרי אלא ה"ק רבי יוחנן צוה לעשות לדורות בפרה ומלעשות לא דריש מידי אלא משום דאי לא [הוה] כתב לעשות אלא צוה [לא] הוה נפקא לן פרה כמו בתר דכתב לעשות דנפקא לן פרה מדכתב בה צוואה לפני עשייה כמלואים: הני"מ היכא (דאיכא) דדמי ליה. בכמה דוכתי משני הכי ובפ"ק דמנחות (דף ד. ושם) פריך ניגמר עונו דאשם מעון דחטאת ליפסול שלא לשמן וכו' עד והא תנא דבי ר' ישמעאל ושב הכהן ולא משני כי הכא וי"ל דסמיך אועוד ניגמר עונו מעונו דשמיעת קול וכן בפ' המפלת (נדה דף כב: ושם) גבי יצירה דלא משני הכי דסמיך אועוד ניגמר בריאה מבריאה וקשה דביבמות פ' כיצד (דף יז:): גבי דנין אחים מאחים משני כי הכא הני"מ היכא דאיכא דדמי ליה אע"ג דהדר פריך ולילף אחוה מלוט וי"ל דהתם לא שייך למיפרך ועוד לילף אחוה מלוט משום דלא דמיא ההיא פירכא לקמייתא דמעיקרא פריך ולילף מעריות ונימא אפילו אשת אחיו מאמו מיהו אשת בן אחיו לא והדר פריך לילף מלוט דאפילו אשת בן אחיו ולהכי אי לא הוה משני הני"מ היכא דליכא דדמי ליה הוה צריך למיפרך בלשון ועוד כדפריך בפ"ק דמנחות ובפרק המפלת וכיון דלא הוה הקושיא השניה מעין הראשונה לא שייך למיפרך ועוד: אימא כפרה דקרבנות. פירוש דשאר קרבנות נמי ניבעי פרישה אבל אין לפרש דקרבנות דוקא דהא יוה"כ נמי פרישה דקרבנות הוא: דנין דבר שאין קדושה לפניו. אע"ג דשבת לפניו הוא לא קחשיב אלא קחשיב י"ט דתלי בב"ד אבל קדושת שבת קביעא וקיימא ואידי ואידי יש קדושת שבת לפניו: (תוספות)

א

-

ג

דף

פז"ר קש"ב אבל לענין תשלומין תשלומין דראשון הוא דהא תנן מי שלא

חג ביום טוב הראשון של חג חוגג והולך כל הרגל כולו ויום טוב האחרון של חג ואימא עצרת דפרישת שבעה ליום אחד הוא א"ר אבא דנין פר אחד ואיל אחד מפר אחד ואיל אחד לאפוקי עצרת דשני אילים נינהו הניחא למאן דאמר יום הכפורים איל אחד. הוא אלא למ"ד שני אילים נינהו מאי איכא למימר דתניא רבי אומר איל אחד הוא האמור כאן הוא האמור בחומש הפקודים ר' אליעזר בר' שמעון אומר שני אילים הם אחד האמור כאן ואחד האמור בחומש הפקודים אפילו תימא ר"א בר' שמעון התם חד לחובת היום וחד למוספין לאפוקי עצרת דתרוייהו חובת היום נינהו ואימא ראש השנה דפרישת שבעה ליום אחד הוא א"ר אבהו דנין פר ואיל שלו מפר ואיל שלו לאפוקי עצרת וראש השנה דציבור נינהו הניחא למ"ד קח לך משלך

רפ"י לענין פז"ר קפ"ב. פיים לעלמו שאין פיים צפרי החג אכל המשמרות שכל המשמרות שונות ומשלקות בהן לפי השבון סדרן כמו ששנינו במסכת סוכה (דף נה:) אכל פר של שמיני בתחילה מפיסין עליו: זמן לעלמו. לזכר שהיינו: רגל לעלמו. שאין שם חג הסוכות עליו: קרבן לעלמו. שאין קרבנו שזה לכל שאר ימות החג שכולם פרים מרובים ואילים שנים וי"ד כבשים וכאן פר אחד איל אחד ושבעה כבשים: שיר לעלמו שאין שירו שזה לכל שאר שירות ימי החג כל שיר ימי החג מדבר מעין גזל מתנות עניים ואותן של חול המועד מפורש (שם). במס' סוכה הומ"צהי ושל שמיני עצרת אינו מעין אסיף ולא פירשו לנו איזהו שירו: ברכה לעלמו ברכה שהיו מצרכין לתפלת חיי המלך כדמפורש בתוספ' [פ"ד] דסוכה על שם ביום השמיני שלח את העם ויצרכו את המלך (מ"א ח): תשלומין דראשון הוא. אלמא טפל דידיה הוא: דנין פר אחד ואיל אחד. עבודת מוסף יום הכפורים פר אחד ואיל אחד ועבודת שמיני למלואים פר אחד ואיל אחד דכתיב (ויקרא טו) קח לך עגל בן בקר לחטאת וגו': איל אחד הוא. שהיה קרבן ליבור ביוה"כ הוא האמור כאן באחרי מות ומאת עדת בני ישראל יקה שני פעירי עזים לחטאת ואיל אחד לעולה הוא האמור בפינחס למוספין: התם חד לחובת היום. ההוא לאחרי מות חובת היום ואינו קרוי מוסף ולא כתיב התם מלבד עולת הבקר כדכתיב בכל המוספין מלבד עולת הבקר דמשמע זה מוסף על דבר יום ביומו:

לאפוקי עזרת דתרווייהו חובת היום נינהו. לחובת שתי הלחם כתיב (שם כג) והקרבתם על הלחם וגו' ואילים שנים וזחובת היום דמלואים איל אחד הוא דהוה: דנין פר שלו. דמלואים משלו הוא דכתיב קח לך עגל וזיוה"כ נמי איכא פר ואיל משלו זזאת יבא אהרן אל הקדש צפר בן צקר וגו' לאפוקי עזרת וראש השנה לציבור נינהו: (רש"י)

תוספות פז"ר קש"ב. פירש"י רגל לעצמו שאין יושבין בסוכה קרבן לעצמו שאינו בסדר פרי החג ברכה בפני עצמו דאמרינן ביום שמיני חג העצרת הזה ובתוספתא משמע שמברכין את המלך שנאמר ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך והשתא לא הוי האי ברכה כי ההיא דתניא בפרק לולב וערבה (סוכה דף מז.) כשם שז' ימי החג טעונין קרבן שיר ברכה ולינה כד שמיני טעון קשב"ל ומסקינן מאי ברכה ברכת המזון ותפלה ואין לחוש בכך דממה נפשך למאי דבעי למפרש התם ברכה היינו זמן ע"כ לא הוי כי האי דהכא דהא ברכה דהכא לא הוי זמן דזמן חשיב ליה הכא באנפי נפשיה ור"ת מפרש ברכה בפני עצמו ברכת המזון ותפלה כי ההוא דהתם ורגל בפני עצמו מפרש לענין לינה שטעון לינה ליל מוצאי יו"ט האחרון וכל ז' ימי החג טעונין לינה דגמרינן מפסח דכתיב ביה [דברים טז] ופנית בבקר והלכת לאהליך אי אפשר לומר והלכת לאהליך אלא בחוה"מ דביו"ט חייב בראיית פנים בעזרה ולא תיקשי לינה כל ז' מי איכא דיש לומר דמי שלא הביא חגיגתו ביום ראשון והביא באחד משאר הימים צריך ללון בלילה שלאחריו וא"ת תיפוק ליה דטעון לינה משום שלמי שמחה דהווי כל ח' דתנן (שם דף מב:) ההלל והשמחה ח' ואפי' בשאר ימות השנה אם מביא קרבן טעון לינה כדתניא בספרי ופנית בבקר וגו' מלמד שכל הזבחים טעונות לינה פי' זבחים דומיא דפסח מנין לרבות עופות מנחות ועצים ת"ל ופנית כל פינות שאתה פונה לא יהו אלא מבקר ואילך וי"ל דמשכחת לה דלא מייתי קרבן בו ביום כגון ששלח שלמיו אתמול דנאכלין לשני ימים ולילה אחד ועוד דבפ"ק דחגיגה (דף ח.) תניא ושמחת בחגך לרבות כל מיני שמחות לשמחה ואמרינן בפסחים פרק אלו דברים (דף עא.) דאפילו בכסות נקיה ויין ישן ובע"א לא משכחת שמחה שמונה כשחל יום ראשון להיות בשבת דבשלמים דאתמול לא משכחת לה דבעינן זביחה בשעת שמחה וליכא אלא כדפירש בכסות נקיה ויין ישן והכי אמר בירושלמי פרק קמא דברכות וטעונה לינה במה דברים אמורים כשאין עמה קרבן אבל יש עמה קרבן בלא כך טעון לינה מחמת הקרבן ובפרק דם חטאת (זבחים צז.) משמע קצת דטעונה לינה כל שבעת ימי הפסח שכולן חשובין כלילה אחד גבי הא דתנן ר' טרפון אומר אם בשל בו מתחלת הרגל יבשל בו בכל הרגל ואמר בגמ' (שם) מ"ט א"ר יצחק ופנית בבקר וגו' הכתוב עשן כולן בקר אחד ואע"ג דלא קיימא מסקנא הכי דפריך וכי אין נותר ברגל מ"מ לענין לינה מסתבר דעשן בקר אחד

כפשטיה דקרא שאחר הרגל ישוב לביתו וניחא השתא דשמיני עצרת וביכורים דטעונין לינה מתרבו מדכתב ופנית כל פינות שאתה פונה כדדריש בסיפרי וז' ימי החג דמצריך להו היקשא בפ"ק דר"ה (דף ד:) מקיש חג הסוכות לחג המצות מה חג המצות טעון לינה אף חג הסוכות טעון לינה דאי משום דכתיב ופנית ה"א לילה אחד להכי אצטריך היקשא לכל ז' כחג המצות שכל הרגל חשיב בקר אחד וניחא נמי הא דקאמר בפי' לולב וערבה (דף מז.) שכשם שז' ימי החג טעון קרבן לינה מיהו קשה דא"כ מאי קאמר שמיני רגל בפני עצמו לענין לינה אמאי קרי ליה רגל בפני עצמו כיון דכל ז' ימים שלפניו טעונין לינה בלי הפסקה ועוד מדקא מרבה בסיפרי אפי' עופות ומנחות כמו לינה דרגלים א"כ משמע דרגלים נמי יום א' ותו לא וההיא דפי' דם חטאת לא קשה דמעיקרא ודאי ס"ד דלר' טרפון הכי הוא דטעון לינה כל ז' דהכתוב עשאו בקר אחד ובמסקנא לא קיימא הכי אלא כדפרישית ור"ת יסד במעריב שלו שמיני קודש וללינה ושלשים ידחם כאשר אבלים ינחם ומיהו אינו דוחה שלשים דאבילות לגמרי אלא עולה לחשבון ז' ימים כדאמר בפרק בתרא דמועד קטן (דף כד:) יום אחד לפני החג וחג ושמיני שלו הרי כאן כ"א : שיר בפני עצמו. במס' סופרים (פי' יט הל' ב') יש שהיו אומרים למנצח על השמינית בבית הכנסת ושמא גם הלויים היו אומרים אותו בבית המקדש : אלא למ"ד שני אילים. לא בעי לשנויי דנין שני שעירים קריבין לציבור כגון יוה"כ דאיכא שעיר הפנימי ושעיר החיצון ממלואים שקרבו בו שני שעירים לציבור שעיר מלואים ושעיר ראש חדש לאפוקי עצרת דשעיר אחד דהא עצרת נמי קריבין בו ב' שעירים דשעיר האמור בת"כ אין זה שעיר האמור בחומש הפקודים כדאמר בפ"ק דזבחים (דף ו:) שעירי עצרת למה הן באין וכו' וכן משמע בפי' התכלת (מנחות דף מה:) : אלא למ"ד שני אילים. תימה לי אפילו לדידיה נמי לישני דנין פר אחד מפר אחד לאפוקי עצרת דג' פרים נינהו חד לחובת היום בפרשת אמור ושנים למוספים בפרשת פינחס וי"ל כיון דחובת היום דעצרת אינו אלא פר אחד שפיר היינו דנין עצרת דפר אחד לחובת היום ממלואים דפר א' לחובת היום ואי משום דבעצרת קרבו שני פרים למוסף הא במלואים נמי קרבו שני פרים למוסף שהרי בו ביום קרב מוסף דר"ח דשמיני למלואים אחד בניסן הוה : הוא האמור בחומש הפקודים. הא דלא פליגי בדעצרת כדפליגי ביום הכפורים בפרק התכלת (שם) מפרש טעמא דבעצרת על כרחך האמור בתורת כהנים אינו האמור בחומש הפקודים וטעמא דרבי דהכא מפרש לקמן בפרק בא לו (דף ע:) : אלא למ"ד משל ציבור. תימה לי נהי דמשל ציבור מ"מ הוא קרבן שלו ומתכפר בו מעון העגל כדאיתא בת"כ כדכתיב ועשה את חטאתך ואת עולתך וכפר בעדך ועשה את קרבן העם וכפר בעדם ואם כן לימא דנין פר חטאת שלו שהוא מתכפר בו מפר חטאת שלו שהוא מתכפר בו ודנין איל שלו שהוא סומך עליו מאיל שלו שהוא סומך עליו כדאמר בפרק שני דמסכת ביצה (דף כ.) ויקרב את העולה ויעשה כמשפט לימד על עולת חובה שטעונה סמיכה כמשפט עולת

נדבה י"ל דאין הכי נמי דהוה מלי לשנויי הכי אלא האמת מתרץ לו דכולי עלמא מודו הכא דמשלו הוא מביא כדקא מפרש ואזיל: (תוספות)

דף ג - ב

ועשה לך משלך אלא למ"ד משל צבור מאי איכא למימר. דתניא קח לך משלך ועשה לך משלך ויקחו אליך משל צבור דברי רבי יאשיה ר' יונתן אומר בין קח לך בין ויקחו אליך משל צבור ומה תלמוד לומר קח לך כביכול משלך אני רוצה יותר משלהם אבא חנן אמר משום ר' אלעזר כתוב אחד אומר [\[דברים י-א\]](#) ועשית לך ארון עץ וכתוב אחד אומר [\[שמות כה-י\]](#) ועשו ארון עצי שטים הא כיצד כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום כאן בזמן שאין עושין רצונו של מקום עד כאן לא פליגי אלא בקיחות דעלמא ועשיות דעלמא קיחות דעלמא [\[שמות ל-לד\]](#) קח לך סמים עשיות דעלמא [\[במדבר י-ב\]](#) עשה לך שתי חצוצרות כסף אבל הנך פרושי קא מפרש דמשלך הוא במלואים מכדי כתיב [\[ויקרא ט-ג\]](#) ואל בני ישראל תדבר לאמר קחו שעיר עזים לחטאת ויאמר אל אהרן קח לך עגל בן בקר לחטאת למה לי שמע מינה קח לך משלך הוא ביום הכפורים מכדי כתיב [\[ויקרא טז-ג\]](#) בזאת יבא אהרן אל הקדש בפר בן בקר לחטאת וגו' [\[ויקרא טז-ה\]](#) ומאת עדת בני ישראל יקח שני שעירי עזים לחטאת והקריב את פר החטאת אשר לו למה לי שמע מינה האי לו משלו הוא רב אשי אמר דנין פר לחטאת ואיל לעולה מפר לחטאת ואיל לעולה לאפוקי ראש השנה ועצרת דתרוייהו עולות נינהו רבינא אמר דנין עבודה בכהן גדול מעבודה בכהן גדול לאפוקי כולהו קושייתין דלאו עבודה בכהן גדול נינהו ואיכא דאמרי אמר רבינא דנין עבודה תחלה מעבודה תחלה לאפוקי הני דלאו תחלה נינהו מאי תחלה אילימא תחלה בכהן גדול היינו קמייתא אלא עבודה תחלה במקום מעבודה תחלה במקום כי אתא רב דימי אמר ר' יוחנן מתני חדא [רבי יהושע בן לוי] מתני תרתי ר' יוחנן מתני חדא לעשות לכפר אלו מעשה יום הכפורים [ורבי"ל] מתני תרתי לעשות אלו מעשה

פרה לכפר אלו מעשה יום הכפורים ר' יוחנן מתני חדא והא אגן תנן שבעת ימים קודם יום הכפורים ושבעת ימים קודם שריפת הפרה מעלה בעלמא והא א"ר מניומי בר חלקיה א"ר מחסיא בר אידי א"ר יוחנן כאשר עשה ביום הזה צוה ה' לעשות לכפר עליכם לעשות אלו מעשה פרה לכפר אלו מעשה יום הכפורים ההוא דרביה דכי אתא רבין אמר רבי יוחנן משום רבי ישמעאל לעשות אלו מעשה פרה לכפר אלו מעשה יום הכפורים א"ל ריש לקיש לרבי יוחנן מהיכא קא ילפת לה ממלואים אי מה מלואים כל הכתוב בהן מעכב בהן אף הכא נמי כל הכתוב בהן מעכב בהן וכי תימא הכי נמי והתנן ומתקינין לו כהן אחר ולא קתני מפרישין וכי תימא מאי מתקינין מפרישין ליתני או אידי ואידי מתקינין או אידי ואידי מפרישין א"ל אלא מר מהיכא יליף לה אמר מסיני דכתיב **[שמות כד-טז]** וישכון כבוד ה' על הר סיני ויכסהו הענן ששת ימים ויקרא אל משה ביום השביעי מכדי כתיב ויקרא אל משה ביום השביעי מאי ששת ימים זה בנה אב שכל הנכנס במחנה שכינה טעון פרישת ששה והא אגן שבעה תנן מתניתין רבי יהודה בן בתירא היא דחייש

ר"י ועשה לך. כמו עשה לך שתי חלוצות כסף: כזיכול. אני שמעתי: אם היה ציבור יכול להתכפר בצל יחיד הייתי רוצה ואני אומר לפי שדבר קשה הוא לומר שהקב"ה קץ בישראל אומר כזיכול כלומר על כרחינו יאמר כן כאילו (אוי) אפשר לומר כן וכן כל כזיכול שבהש"ס: בזמן שהן עושין רצונו של מקום. נקראת העבודה על שמה: עד כאן לא פליגי. תירוצא הוא: קח לך למה לי. דשני קרא דציבוריה ממה שהתחיל לדבר: דנין פר לחטאת ואיל לעולה. ציוה"כ יס פר לחטאת ואיל לעולה בקרבן יחיד דכהן גדול בזאת יבא אהרן וגו' ודשמיני למילואים נמי עגל לחטאת ואיל לעולה: עבודה זכהן גדול. ציום הכפורים מעבודה זכה"ג במלואים דכתיב (ויקרא ט) ויקרב אהרן אל המזבח: אילימא תחלה זכהן גדול. דנין יום הכפורים שהיא עבודה ראשונה שהוטלה זכהן גדול בקרבנות צבור ציוה"כ הראשון מעבודת שמיני למלואים שהיא עבודה ראשונה שנעשית על ידי כהן גדול מעולם: תחלה במקום. יום הכיפורים יס לו עבודה לפני לפני שציום הכיפורים הראשון היתה תחלה במקום שקודם לכן לא נכנס אדם שם לעבודה ויום שמיני למלואים היתה עבודה תחלה במזבח החיצון ואם בצביל

שְׁיִמַּךְ מִשָּׁה כָּל שְׁבַע יְמֵי הַמְּלֻאִים אֵין קְרוּיָה עֲבֹדָה אֲלָל עֲבֹדַת כַּהֲנִים שְׁהוּא בְּלִבּוֹס בְּגֵדֵי כַּהֲנָה וְשָׁל מִשָּׁה בַחֲלוֹק לִבָּן שָׁלָא הוֹכָסָר אֲלָל לְשָׁעָה: ר' יוֹחָנָן מִתְּנֵי חֲדָא. לֹא דְרִיֵּךְ מֵהָאֵי קֵרָא דְכֹאֲסָר עָשָׂה בְיוֹם הַזֶּה אֲלָל חֲדָא פְּרִיָּשָׁה: מַעֲלָה בְעֵלְמָא. מִפְּנֵי הַקָּל שְׁהִקִּילוּ בַּהּ לְטוּמָא מִדַּעַת הַכֹּהֵן הַשְּׂוֹרְפָה עָשׂוּ בַּהּ מַעֲלוֹת רְבוֹת: מֵהֵיכָא יִלְפַת לָהּ. לַהֲךָ פְּרִיָּשָׁה: אֵי מַה מְלֻאִים כָּל הַכְּחוּב מֵעַכְבַּז בַּהּ. כְּדִילְפִינָן לְקַמְן בְּשִׁמְעַתִּין (דף ה.ה.): וְלֹא קֵתְנֵי מִפְּרִיָּשִׁין. וְאִם יֵאָרֵעַ פְּסוּל בְּכַהֵן גְּדוֹל יִשְׁמַךְ זֶה בְּלֹא פְּרִיָּשָׁה: אֲלָל מֵר מֵהֵיכָא יִלְיָף אֲמַר לִיָּה מְסִינֵי. שְׁמַלְיָנוּ שְׁפִירָשׁ מִשָּׁה קוֹדֵם כְּנִיסַתוֹ לְמַחְנֵה הַשְּׂכִינָה: וַיְכַסְּהוּ הָעֵנָן. לְמִשָּׁה: ר' יְהוּדָה בֶּן בְּתִירָא. לְקַמְן בְּפִרְקִין (דף ו.א.): (רש"י)

תוספות **לאפוקי** עצרת ור"ה דתרווייהו עולות נינהו. לא ידענא אמאי לא קאמר הכי לעיל בשינויא דר' אבהו לאפוקי עצרת וראש השנה דצבור נינהו או לימא לאפוקי כולהו קושייתא כדקאמר רבינא בסמוך ושמא לר' אבהו לא הקשו לו אלא מראש השנה דעצרת הוה ניחא להו כדשנינן לעיל ולרב אשי הקשו לו בבת אחת מעצרת ומראש השנה ותירץ תירוץ אחד על שניהם ולרבינא הקשו לו בבת אחת כולהו קושייתא דלעיל ותירץ בתירוץ אחד: **דרביה** הוא דכי אתא רבין כו'. הוה מצי למימר אמוראי נינהו ואליבא דרבי יוחנן וטובא איכא בהש"ס דכי אתא רב דימי אתא לאיפלוגי אמורא שלפניו אלא משום דאשכח בהדיא דר' יוחנן משמיה דר' ישמעאל אמר הכי להכי משני הכי וא"ת ור' יוחנן היכי פליג על ר' ישמעאל שהוא תנא וי"ל משום דאשכח ברייתא לקמן (דף ד.ד.) דתניא כוותיה ול"ג בברייתא דתניא כוותיה דר' יוחנן לעשות זה מעשה פרה אלא ה"ג לעשות לכפר זה מעשה יום הכפורים וכן משמע מתוך פרש"י שפי' (שם) וכשם שמפרישין לאו מקרא יליף לה אלא מעלה בעלמא אי נמי י"ל מדקאמר ר' יוחנן משמיה דר' ישמעאל הכי מכלל דרבנן פליגי עליה ואיהו דאמר כרבנן: זה בנה אב כל הנכנס למחנה שכינה כו'. תימה לי בשלמא ממלואים גמר שפיר אף לדורות מדכתב בהדיא כאשר עשה ביום הזה צוה ה' לעשות לכפר אלא מסיני היכי גמר ומדנקט זה בנה אב משמע מיתורא דקרא נפיק כמו זה בנה אב שכל חטאות קודמות לעולות דמיתורא נפיק כדאיתא בפרק כל התדיר (זבחים דף צ.). והכא מאי יתורא איכא ונראה דהכא נמי לא הוה צריך למיכתב אלא ויעל משה אל ההר ויכס הענן את ההר ויקרא ה' למשה ביום השביעי מתוך הענן מאי איצטריך למיכתב ויכסהו הענן ששת ימים אלא אצטריך לדורות: **רבי** יהודה בן בתירא היא דחייש לטומאת ביתו. תימה לי לריב"ב נמי תיסגי בששה ימים גבי פרה כיון דטבול יום כשר בפרה ליטבליה בצפרא ביום השביעי וישרוף בו ביום

הפרה דהא מסקינן לקמן (דף ו.) דבועל נדה טבילתו ביום ולמאן דסייד לקמן דטבילה בליליא הא קאמר דמפרישין ליה שעה אחת סמוך לשקיעת החמה ואם כן מצי טביל בליל ז' וישרוף הפרה למחר וי"ל למאי דפרי' לעיל (דף ב. ד"ה להוציא) דהא דטבול יום כשר בפרה הנ"מ טבול יום דטומאה דרבנן אבל טבול יום דבועל נדה שהוא דאורייתא אסרי רבנן אע"ג דמדאורייתא שרי אפילו טבול יום בטומאה דאורייתא מכל מקום רבנן גזרו בהן לפי זה ניחא ועוד איכא (תוספות)

א

-

ד

דף

לטומאת ביתו אמר ליה ר' יוחנן לריש לקיש בשלמא לדידי דילפינא ממלואים היינו דתניא זה וזה מזין עליו כל שבעה מכל חטאות שהיו שם דהואי נמי הזאה במלואים אלא לדידך דילפת מסיני הזאה בסיני מי הואי אמר ליה ולטעמיך מי ניחא במלואים דם הכא מיס הא לא קשיא דתני רבי חייא נכנסו מיס תחת דם אלא לדידך הזאה בסיני מי הואי אמר ליה מעלה בעלמא תניא כוותי דרבי יוחנן תניא כוותיה דריש לקיש תניא כוותיה דר' יוחנן [ויקרא טז-ג](#) בזאת יבא אהרן אל הקדש במה שאמור בענין מאי היא בענין דמלואים ומה אמור בענין דמלואים אהרן פירש שבעה ושמש יום אחד ומשה מסר לו כל שבעה כדי לחנכו בעבודה ואף לדורות כהן גדול פורש שבעה ומשמש יום אחד ושני תלמידי חכמים מתלמידיו של משה לאפוקי צדוקין מוסרין לו כל שבעה כדי לחנכו בעבודה מכאן אמרו שבעת ימים קודם יוה"כ מפרישין כהן גדול מביתו ללשכת פרהדרין וכשם שמפרישין כ"ג כך מפרישין כהן השורף את הפרה ללשכה שעל פני הבירה צפונה מזרחה ואחד זה ואחד זה מזין עליו כל שבעה מכל חטאות שהיו שם ואם תאמר במלואים דם הכא מיס אמרת נכנסו מיס תחת דם ואומר כאשר עשה ביום הזה צוה ה' לעשות לכפר עליכם לעשות אלו מעשה פרה לכפר אלו מעשה יוה"כ והאי בזאת מיבעי ליה לגופיה בפר בן בקר לחטאת ואיל לעולה אמרי אי לקרבן לחודיה לימא קרא בזה או באלה מאי בזאת שמעת מינה תרתני מאי ואומר וכי

תימא יוה"כ קמא הוא דבעי פרישה כדאשכחן במלואים אבל ביוה"כ דעלמא לא אי נמי כ"ג קמא הוא דבעי פרישה אבל כ"ג בעלמא לא ת"ש כאשר עשה וכו' תניא כוותיה דריש לקיש משה עלה בענן ונתכסה בענן ונתקדש בענן כדי לקבל תורה לישראל בקדושה שנאמר [\[שמות כד-טז\]](#) וישכון כבוד ה' על הר סיני זה היה מעשה אחר עשרת הדברות שהיו תחלה לארבעים יום דברי רבי יוסי הגלילי ר"ע אומר וישכון כבוד ה' מראש חודש

ר"י לטומאת ביתו. שם אס יזקק לאשתו ותראה דם בשעת זיאה ונמלא טמא שבעת ימים כמשפט זועל נדה ולא יכול לעבוד זיום הכפורים: זה וזה. כהן ליום הכפורים וכהן דפרה: כל שבעה. ימי דהפרשה: מכל חטאות שהיו שם. מכל פרה ופרה היו נותנין קלל למשמרת מן האפר בחיל כך שנינו במסכת פרה (פ"ג משנה יא) ואני שמעתי אפר פרה של משה לא כלה: דהואי נמי הזאה. צפריקה דמלואים כל ז' דכתיב (ויקרא ח) ויז על אהרן וגו' וכתיב שבעת ימים ימלא את ידם כל ז' עשה להם כחוק יום הראשון: ובמלואים דם. הזאת מלואים של דם כדכתיב: דתני ר' חייא כו'. לקמיה בשמעתין מייתי לה: מעלה בעלמא. צפריה כדאמרן וזיוה"כ לכבוד כניסת מחנה שכינה: תניא כוותיה דרבי יוחנן. דיליף ממלואים: כריש לקיש. דיליף מסיני: בזאת. קרא יתירא הוא כדלקמן למדרש זיה ודרוש זיה הכי בזאת התורה האמורה בענין במקום אחר יבא אהרן אל הקדש: מאי היא. באיזה ענין: ושימש יום אחד. עבודת שמיני הוטלה עליו שנאמר (ויקרא ט) קרב אל המזבח: לאפוקי לדוקים. שהיו משנין עבודת הטורת יוה"כ כדלקמן בהוליאיו לו (דף נג.) שהיו נותנין הקטורת על האש בחוץ ואחר כך מכניסים: וכסם שפרישים. לא מקרא יליף לה אלא מעלה בעלמא: לחנכו. ללמדו: אמרת. אמור מעתה: מאי בזאת. לשון נקבה פר ואיל דכתיבי בתריה לאו נקיבות הן: שמע מינה. בענין מלואים ופרישה לשון נקבה: כהן גדול קמא. אהרן לבדו כל ימיו אצל דורות הבאים לא תנהוג שלא נאמר אלא אהרן: זה מעשה כו'. כלומר אי אתה יכול לומר ויכסהו להר ולא למשה ואלו ששה ימים הן שהיו מראש חדש שצאו לסיני עד יום מתן תורה ואין כאן פרישה כלל למשה שהרי אותן ששה ימים עלה וירד בהשכמה להזהירן על פרישתן מן האשה ומלות הגבלה זאת לא תאמר לפי שזה

מעשה היה אחר עשרת הדברות בתחילת ארבעים יום שנכנס למחנה שכינה להיות עם ה' לקבל הלוחות ולקמן מפרש מהיכא פשיטא ליה דאחר עשרת הדברות היה ששה ימים הללו: ר"ע אומר. קודם עשרת הדברות היה ששה ימים הללו הם ששה ימים שמראש חדש עד יום מתן תורה ובצדיעי קבלום ומשה וכל ישראל עומדים לקבל עשרת הדברות כדאמרינן (מכות דף כז.) אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענום ואחר כך עלה כדי לקבל את הלוחות ולא היה עם פרישה כלל: (רש"י)

תוספות תנא בפרק (הערל) (יבמות דף עד:) דסבירא ליה דאפילו מדאורייתא לא הותר בטבול יום אלא דטמא מת דכתב בההיא פרשה וטבול יום דשרץ דאתי בק"ו מטמא מת א"כ לדידיה בועל נדה לא אתי בקל וחומר דאיכא למיפרך מה לטמא מת שאינו מטמא משכב התחתון כעליון כבועל נדה ושמא ריב"ב כוותיה סבירא ליה: **נכנסו** מים תחת דם. דלאו לגמרי דרשה גמורה היא הא דגמרי ממלואים אלא אסמכתא בעלמא דעיקר קרא דכאשר עשה ביום הזה יש לפרש דביום ראשון של ז' ימי המלואים אמר להם כאשר עשה ביום הזה צוה ה' לעשות כל ז' ימי המלואים וכן פרש"י פשוטו בפירוש חומש וכיון דאסמכתא בעלמא הוא אין לחוש אי אמרינן נכנסו מים תחת דם: **הזאה** בסיני מי הוה. וא"ת והא הוה בסיני הזאת דם דכתי' (שמות כד) ויקח משה את הדם ויזרק על העם ויש לומר אותה זריקה לא היתה בשביל טהרה שהרי לא על משה לבדו נזרק אלא על כל העם אלא דם הברית הוה דכתיב (שם) הנה דם הברית אשר כרת ה' עמכם אי נמי ה"ק הזאה כל ז' בסיני מי הוה ותימה לי דלקמן בפירקין (דף ח.) אמרינן אחד זה ואחד זה מזין עליו כל ז' ומסיק דלבד משבת ויש לומר במלואים הוה הזאה כל ז' אבל ביום הכפורים בדורות האחרונים גזרו על ההזאה משום שבות ואסרוה בשבת ותימה לי דלקמן מפרש ראשון שמא שלישי שני שמא שלישי וכו' ומנא ליה לגמרא דטעמא דרבי מאיר משום חששא לימא משום דגמר ממלואים דהוה הזאה כל ז' ושמא רבי יוסי ברבי חנינא דקאמר הכי לקמן סבירא ליה כריש לקיש דלא גמר ממלואים אלא מעלה בעלמא משום ההיא חששא ראשון דילמא שלישי וכו' אי נמי יש לומר אפילו מאן דגמר ממלואים סבירא ליה דקרא אסמכתא בעלמא וא"כ אי לאו דאיכא טעמא קצת לא הוה מצרכי רבנן הזאה להכי איצטריך לפרושי טעמא: **תניא** כוותיה דריש לקיש. דרבי יוסי הגלילי ס"ל כוותיה תימה לי וכרבי יוחנן נמי מי לא תניא הא ר"ע ס"ל כר' יוחנן דלא יליף מסיני וי"ל כבר אייתי לעיל תניא כוותיה דרבי יוחנן דעדיפא מינה דמתניתין סתמא כרבי יוחנן והדר קאמר תניא נמי כוותיה דריש לקיש דאיכא תנא דסבר כוותיה אבל תימה לי מאי קא מייתי מהא דתניא כוותיה דריש לקיש דילמא

רבי יוחנן אמר לך אנא דאמר אפילו כרבי יוסי הגלילי דעד כאן לא קאמר ר' יוסי הגלילי אלא בסיני הכי הוה אבל לדורות לא גמרינן מינה לומר דתסגי בפרישת ששה ימים כמו בסיני כדאמר רשב"ל אלא צריך פרישה שבעה ימים כמו במלואים וי"ל כיון דאשכחן ר' אלעזר דקאמר בסמוך ויקרא אל משה [משה] וכל ישראל עומדים וכו' והיינו כר"ע אלמא כרבי עקיבא דריש ליה לקראי מסתמא משמיה דר' יוחנן רביה אמרה ואף על גב דלא אמרה משמיה דרבי יוחנן אשכחן נמי בס"פ האשה רבה (יבמות דף צו:) כי האי גוונא אזל רבי אלעזר אמר לשמעתיא ולא אמרה משמיה דרבי יוחנן איקפד ר' יוחנן וכו' עד אף ר"א תלמידך יושב ודורש והכל יודעים שתורתך היא אם כן רבי יוחנן דריש להו לקראי כר"ע: (תוספות)

דף - ד - ב

ויכסוהו הענן להר ויקרא אל משה [משה] וכל ישראל עומדין ולא בא הכתוב אלא לחלק כבוד למשה רבי נתן אומר לא בא הכתוב אלא למרק אכילה ושתיה שבמעיו לשומו כמלאכי השרת ר' מתיא בן חרש אומר לא בא הכתוב אלא לאיים עליו כדי שתהא תורה ניתנת באימה ברתת ובזיע שנאמר [\[תהילים ב-יא\]](#) עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה מאי וגילו ברעדה אמר רב אדא בר מתנה אמר רב במקום גילה שם תהא רעדה במאי קא מיפלגי רבי יוסי הגלילי ור"ע בפלוגתא דהני תנאי דתניא בששה בחודש ניתנה תורה לישראל רבי יוסי אומר בשבעה בו מאן דאמר בששה בששה ניתנה ובשבעה עלה [דכתיב [\[שמות כד-טז\]](#) ויקרא אל משה ביום השביעי] מאן דאמר בשבעה בשבעה ניתנה ובשבעה עלה [דכתיב ויקרא אל משה ביום השביעי] רבי יוסי הגלילי סבר לה כתנא קמא דאמר בששה בחודש ניתנה תורה הלכך זה היה מעשה אחר עשרת הדברות [\[שמות כד-טז\]](#) וישכון כבוד ה' על הר סיני ויכסוהו הענן ששת ימים למשה ויקרא אל משה ביום השביעי לקבולי שאר תורה דאי סלקא דעתך וישכון כבוד ה' מר"ח ויכסוהו הענן להר ויקרא אל משה ביום השביעי לקבולי עשרת הדברות הא קבילו להו מששה והא אסתלק ענן מששה ורבי עקיבא סבר

לה כרבי יוסי דאמר בשבעה בחדש ניתנה תורה לישראל בשלמא לר' עקיבא היינו דמשכחת לה בשבעה עשר בתמוז נשתברו הלוחות עשרין וארבעה דסיון ושיתסר דתמוז מלו להו ארבעין יומין דהוה בהר ובשבסר בתמוז נחית ואתא ותברינהו ללוחות אלא לר' יוסי הגלילי דאמר ששה דפרישה וארבעין דהר עד עשרין ותלת בתמוז לא אתבור לוחות אמר לך ר' יוסי הגלילי ארבעין דהר בהדי ששה דפרישה אמר. מר ויקרא אל משה משה וכל ישראל עומדין מסייע ליה לר' דאמר רבי אלעזר ויקרא אל משה משה וכל ישראל עומדין ולא בא הכתוב אלא לחלק לו כבוד למשה מיתבי קול לו קול אליו משה שמע וכל ישראל לא שמעו לא קשיא הא בסיני הא באהל מועד ואי בעית אימא לא קשיא הא בקריאה הא בדבור ר' זריקא רמי קראי קמיה דר' אלעזר ואמרי לה אמר ר' זריקא ר' אלעזר רמי כתיב [\[שמות מ-לה\]](#) ולא יכול משה לבא אל אהל מועד כי שכן עליו הענן וכתיב [\[שמות כד-יח\]](#) ויבא משה בתוך הענן מלמד שתפסו הקדוש ברוך הוא למשה והביאו בענן דבי ר' ישמעאל תנא נאמר כאן בתוך ונאמר להלן בתוך [\[שמות יד-כב\]](#) ויבואו בני ישראל בתוך הים מה להלן שביל דכתיב [\[שמות יד-כב\]](#) והמים להם חומה אף כאן שביל: [\[ויקרא א-א\]](#) ויקרא אל משה וידבר למה הקדים קריאה לדיבור לימדה תורה דרך ארץ שלא יאמר אדם דבר לחבירו אלא א"כ קורוהו מסייע ליה לרבי חנינא דאמר רבי חנינא לא יאמר אדם דבר לחבירו אלא אם כן קורוהו לאמר אמר ר' (מוסיא בר בריה דרבי מסיא משמיה דר' מוסיא) רבה מניין לאומר דבר לחבירו שהוא בבל יאמר עד שיאמר לו לך אמור שנאמר [\[ויקרא א-א\]](#) וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר מכלל דתרווייהו סבירא להו מלואים כל הכתוב בהן מעכב בהן דאיתמר מלואים ר' יוחנן ורבי חנינא חד אמר כל הכתוב בהן מעכב בהן וחד אמר דבר המעכב לדורות מעכב בהן שאין מעכב לדורות אין מעכב בהן תסתיים דר' יוחנן הוא דאמר כל הכתוב בהן מעכב בהן מדקאמר ליה ר' שמעון בן לקיש לר' יוחנן אי מה מלואים כל הכתוב בהן מעכב בהן ולא קא מהדר ליה ולא מידי תסתיים מאי בינייהו

רפ"י ויכסוהו הענן להר. ולא למשה שהרי כל אותן ששת ימים עלה וירד בהשכמה לומר להם אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים (שמות יט) וישב משה את דברי העם אל ה' ולמחר נאמר לו לך אל העם וקדשתם ולמחר לך רד העד צעם: ולא בא

הכתוב. לומר ויקרא אל משה לבדו אלל לחלק לו כבוד: למרק אכילה ושתיה. ר' נתן סבר לה כרבי יוסי הגלילי דפרישה למשה הואי אך לא ללמוד מכאן לשאר הנכנסין למחנה שכינה פרישה שלא היתה פרישה זו אלל שבשעה ימים הללו נתמרה אכילה שבמעיים להיות כמלאכי השרת אבל בעלמא לא בעינן מירוק: לאיים עליו. הוא נמי סבר לה כר' יוסי הגלילי דפרישה למשה ולהבדילו מבני אדם שתחול עליו אימה בהיותו לבדו יצין ויסיס לבדו ליכנס למחנה שכינה באימה: במקום גילה. מתן תורה של לוחות דכתיב (תהלים יטו) פקודי ה' ישרים משמחי לב: במאי קא מיפלגי. מה ראייה מביאין לדבריהן: ניתנה תורה. עשרת הדברות ומקראי ילפי טעמייהו תנא קמא ורבי יוסי במסכת שבת פרק רבי עקיבא: מ"ד בשעה כו'. כדי נסבא הכא ופירוש היה בספרים כי היכי ללא תיקשי לך לקמן היאך שלמו ארבעים בי"ז בתמוז שנסתברו הלוחות: בשבעה עלה. לקבל הלוחות ושהה מ' יום: ר' יוסי הגלילי סבר לה כתנא קמא. הלכך על כרחך ששה ימים ויום השביעי על כרחך אחר עשרת הדברות היו ופירש משה ששה ימים ובשביעי נכנס לקבל הלוחות: ור"ע סבר לה כרבי יוסי. הלכך שביעי זה ז' לחודש היה: בשלמא לר"ע. דאמר לא הוי פרישה התם מ' יום הוא ולא יותר ושלמו בי"ז בתמוז כ"ד בסיון שהרי ו' ימים עברו ממנו ובשביעי עלה וכמה שנכנס בתוך השביעי כשעלה נתעכב לירד בתוך י"ז בתמוז שהוא מ' שלימין: קול לו קול אליו. וישמע את הקול מדבר אליו (במדבר ז) לו היה יכול לומר וכתב מדבר אליו ללמדך שאליו לבדו היה נמשך הקול באהל מועד משהוקם המשכן ונדבר עמו מעל הכפורת לא היה הקול נשמע לישראל דהאי קרא דוישמע את הקול באהל מועד כתיב רישיה דקרא ובבא משה אל אהל מועד וגו': שהוא בכל יאמר כו'. תלמוד לומר לאמר לא אמור הדברים אלל אם כן נותן לו רשות: מכלל דתרוייהו וכו'. מהדר לעיל מדאמר ליה ריש לקיש לר' יוחנן אי מה מלואים כל הכתוב בהן וכו' ואודי ליה מכלל דתרוייהו כו': ותסתיים. פלוגתא דרבי יוחנן ורבי חנינא דפליגי בהא מילתא בעלמא תסתיים מהכא דרבי יוחנן הוא דאמר כל הכתוב בהן מעכבא

בהן: (רש"י)

תוספות במקום גילה. כדכתיב עוז וחדוה במקומו (דה"א טז): **ורבי עקיבא סבר** לה כר' יוסי. בלאו הכי צריך לסבור כר' יוסי כיון דס"ל בשבת פרק אמר רבי עקיבא (דף פו.) חמש עונות ומוכח התם דעל כרחך סבר כר' יוסי: **מסייע** ליה לרבי אלעזר. לא ידענא מה שייך למימר מסייע ליה במילתא דפליגי תנאי ואדרבה כולהו תנאי דלא כוותיה ר' יוסי הגלילי ר' נתן ורבי מתיא בן חרש לבד מרבי עקיבא לחודיה ושמא משום דהלכה כר' עקיבא מחבירו קאמר מסייע ליה: **משה** שמע ישראל לא שמעו. לא מצי לשנויי דההיא אתיא דלא כר"ע אלא כתנאי דפליגי עליה לעיל דאדרשה דקרא דקול לו קול אליו מסתמא ליכא מאן דפליג: (תוספות)

א

-

ה

דף

אמר רב יוסף סמיכה איכא בינייהו למ"ד כל הכתוב בהן מעכב בהן סמיכה מעכבא למ"ד דבר שאין מעכב לדורות אין מעכב בהן סמיכה לא מעכבא ולדורות מנא לן דלא מעכבא דתניא **[ויקרא א-ד]** וסמך ונרצה וכי סמיכה מכפרת והלא אין כפרה אלא בדם שנאמר **[ויקרא יז-יא]** כי הדם הוא בנפש יכפר ומה ת"ל וסמך ונרצה שאם עשאה לסמיכה שירי מצוה מעלה עליו הכתוב כאילו לא כפר וכפר רב נחמן בר יצחק אמר תנופה איכא בינייהו למ"ד כל הכתוב בהן מעכב בהן מעכבא ולמ"ד דבר שאין מעכב לדורות אין מעכב בהן לא מעכבא ולדורות מנא לן דלא מעכבא דתניא **[ויקרא יז-כא]** לתנופה לכפר וכי תנופה מכפרת והלא אין כפרה אלא בדם שנאמר כי הדם הוא בנפש יכפר ומה ת"ל לתנופה לכפר שאם עשאה לתנופה שירי מצוה מעלה עליו הכתוב כאילו לא כפר וכפר רב פפא אמר פרישת שבעה איכא בינייהו למ"ד כל הכתוב בהן מעכב בהן מעכבא למ"ד דבר שאינו מעכב לדורות אינו מעכב בהן לא מעכבא ולדורות מנא לן דלא מעכבא מדקא תני מתקינין ולא קתני מפרישין רבינא אמר ריבוי שבעה ומשיחה שבעה איכא בינייהו למ"ד כל הכתוב בהן מעכב בהן מעכבא למ"ד דבר שאין מעכב לדורות אין מעכב בהן לא מעכבא ולדורות מנא לן דלא מעכבא דתניא **[ויקרא טז-לב]** וכפר הכהן אשר ימשח אותו

ואשר ימלא את ידו לכהן תחת אביו מה תלמוד לומר לפי שנאמר {[שמות כט-ל](#)} שבעת ימים ילבשם הכהן תחתיו מבניו אין לי אלא נתרבה שבעה ונמשח שבעה נתרבה שבעה ונמשח יום אחד נתרבה יום אחד ונמשח שבעה מניין תלמוד לומר אשר ימשח אותו ואשר ימלא את ידו מ"מ אשכחן ריבוי שבעה לכתחלה משיחה שבעה לכתחלה מנא לן איבעית אימא מדאיצטריך קרא למעוטה ואיבעית אימא דאמר קרא {[שמות כט-כט](#)} ובגדי הקדש אשר לאהרן יהיו לבניו אחריו למשחה בהם ולמלא במ את ידם איתקש משיחה לריבוי מה ריבוי שבעה אף משיחה שבעה מאי טעמא דמ"ד כל הכתוב בהן מעכב אמר רבי יצחק בר ביסנא אמר קרא {[שמות כט-לה](#)} ועשית לאהרן ולבניו ככה ככה עיכובא הוא תינח כל

ר"י דבר שאין מעכב בהן לדורות. לקמיה מפרש לה: שירי מ"וה. כלומר שלא חץ לחשוב אותה מ"וה ולא סמך: כאילו לא כיפר. מן המוצחר: וכיפר. (דאין כפרה אלא כדס) כדאמרינן בזבחים (דף ו.) כיפר לגברא דעיקר כפרה כדס אכל לא כיפר נמי (שלא קיים) מ"וה קונו מן המוצחר: ולא קתני מפרישין. ואע"פ שלא הופרש אם יארע פסול צראשון יעבוד זה השני שמע מינה פרישה לא מעכבא (בה) עבודה: ריבוי שבעה. שימש כ"ג שבעה ימים ר"וים כשממנין אותו ככהונה גדולה וילבש שמונה בגדים בשעת עבודה וריבוי לשון מרבה מרובה בגדים שהוא משמש בשמונה וההדיוט צארבעה: משיחת שבעה. [שיתנו שמן המשחה על ראשו וזין ריסי עיניו ז' ימים] ר"וים: כל הכתוב בהן. ז' ימים ימלא וגו' (ויקרא ח) וכל מילוי ידים האמור קם לבישת בגדים הוא שנאמר (שמות כט) ובגדי הקודש אשר לאהרן יהיו לבניו אחריו למשחה בהם וגו' ומשיחה נמי כל שבעה מדאיתקש משיחה לריבוי: וכפר הכהן אשר ימשח אותו. גבי יוה"כ צאחרי מות כתיב: מה תלמוד לומר. אם ללמד שיהיה עבודה כ"ג והלא כל הפרשה צאהרן נאמרה בזאת יבא אהרן ונתן אהרן והקריב אהרן וצא אהרן (ויקרא טז): לפי שנאמר. צפרשת ואתה תלוה שבעת ימים ילבשם הכהן תחתיו מבניו העומד תחת אהרן ככהונה גדולה אשר יבא ציום הכפורים אל אהל מועד לשרת בקדש: אין לי אלא. שיהא כשר לבא אל אהל מועד ציום הכפורים אלא מי שנתרבה שבעה ונמשח

שְׁעָה כְּשֶׁנִּתְמַנֶּה וְלִקְמִיָּה זְעִי מִקִּיחָה שְׁעָה הַיְכָל כְּתִיבָא: אֲפִילוּ שְׁעָה אַחַת לֹא

גְּרַסִּינָן: (כ"ז)

תוספות סמיכה איכא בינייהו. תימה לי אמאי לא קאמר נמי שירים מעכבא איכא בינייהו דלמאן דאמר כל הכתוב בהן מעכב מעכבי דכתיב (ויקרא ח) ואת הדם יצק אל יסוד המזבח ובחטאת כתיב (שמות כט) ואת כל הדם תשפוך אל יסוד המזבח ולמאן דאמר דבר שאין מעכב לדורות אין מעכב לא מעכבי וי"ל דלכולי עלמא שירים לא מעכבי בהו דאפילו ד' מתנות שבחטאת לא מעכבי בה אלא אחת מהן דכתיב (שם) ונתתה על קרנות המזבח קרנת כתיב וקרן אחת מעכבא בה ותו לא ואפילו למ"ד יש אם למקרא שירים לא מעכבי בה מדכתיב בחטאת ואת כל הדם תשפוך ולא כתיב ושפכת כל הדם אל יסוד המזבח כדכתיב בתחילת המתנות ונתת על קרנת א"כ ניתקן הכתוב ועשאן שירי מצוה לומר שאין מעכבא והכי אמרינן פרק איזהו מקומן (זבחים נב.) גבי פר כהן משיח ואת כל הדם ישפוך אל יסוד המזבח נתקו הכתוב ועשאו שירי מצוה ופירש"י מדשינה בחילוק לשונו דבתחילת מתנות כתיב והזה ונתן והכא כתב ישפך ולא כתב ושפך ואפילו למאן דפליג התם ואית ליה דשירים הפנימיים מעכבי היינו מדכתיב ביוה"כ (ויקרא טז) וכלה מכפר ודרשינן מיניה אם כלה כפר ואם לא כלה לא כפר וגמרי פנימיים. מהדדי התם בפרק ב"ש (זבחים מ.) אבל בשירים החיצוניים ליכא מאן דפליג מיהו בירושלמי קאמר סמיכה ושירי הדם שאין מעכב לדורות אין מעכבת כאן ומשמע דפליגי נמי בשירים אבל תימה לי לימא הקטרת אימורים דכתיב בההוא ענינא ואינן מעכבין לדורות איכא בינייהו וי"ל דלכולי עלמא לא מעכבי דהא דאינן מעכבין לדורות היינו משום דכתיב (ויקרא ז) והיה החזה לאהרן ולבניו ודרשינן בר"פ תמיד נשחט (פסחים נט:) יכול נטמאו אימורים או שאבדו לא יהיו כהנים זכאין בחזה ושוק תלמוד לומר והיה החזה לאהרן ולבניו מ"מ וגבי מלואים נמי כתיב גבי חזה והיה לאהרן ולבניו ונדרוש מהתם והיה לאהרן ולבניו מכל מקום: **איתקש** משיחה לריבוי. תימה לי לשינויא קמא דמשני דאיצטריך קרא למעוטה ולית ליה האי סברא דאיתקש משיחה לריבוי היכי מיפרשא ברייתא דקתני אין לי אלא שנמשח ז' והא כל כמה דלא מייתי קרא דאשר ימשח אותו לא ידעינן משיחה ז' אפילו לכתחילה ויש לומר מסברא הוה קי"ל משיחה ז' מדאשכחן התם משיחה וריבוי וגלי בחד מינייהו שבעה הוא הדין באידך וילמד סתום מן המפורש אבל בתר דמיעט קרא מיבעיא ליה להש"ס משיחת שבעה לכתחילה מנא לן אימא ריבוי דכתיב בהדיא הוי שבעה לכתחילה אבל משיחה נימא כיון דאימעטי אימעוט לגמרי משבעה ולא ניבעי משיחה אלא פעם אחת ומשני מדאיצטריך קרא למעוטי אלמא סברא הוא להשוות משיחה לריבוי ואם כן אע"ג דאמעטו תרוייהו מעיכובא מ"מ למצוה בעי כל ז': (תוספות)

דף ה - ב

מילתא דכתיבא בהאי ענינא מילתא דלא כתיבא בהאי ענינא מנא לן אמר רב נחמן בר יצחק יליף פתח פתח רב משרשיא אמר [\[ויקרא ח-לה\]](#) ושמרתם את משמרת ה' עכובא רב אשי אמר [\[ויקרא ח-לה\]](#) כי כן צויתי עכובא ת"ר כי כן צויתי [\[ויקרא י-יח\]](#) כאשר צויתי [\[ויקרא י-טו\]](#) כאשר צוה ה' כי כן צויתי באנינות יאכלוה כאשר צויתי בשעת מעשה אמר להם כאשר צוה ה' ולא מאלי אני אומר א"ר יוסי בר חנינא מכנסים אין כתובין בפרשה כשהוא אומר [\[שמות כט-א\]](#) וזה הדבר אשר תעשה להם לקדש אותם לכהן להביא המכנסים ועשירית האיפה בשלמא מכנסים כתיבי בענינא דבגדים אלא עשירית האיפה מנא לן אתיא זה זה [\[ויקרא ו-יג\]](#) מוזה קרבן אהרן ובניו אשר יקריבו לה' עשירית האיפה א"ר יוחנן משום ר"ש בן יוחאי מניין שאף מקרא פרשה מעכב ת"ל [\[ויקרא ח-ה\]](#) ויאמר משה אל העדה זה הדבר אשר צוה ה' אפילו דיבור מעכב כיצד הלבישן כיצד הלבישן מאי דהוה הוה אלא כיצד מלבישן לעתיד לבוא לעתיד לבוא נמי לכשיבואו אהרן ובניו ומשה עמהם אלא כיצד הלבישן למיסבר קראי פליגי בה בני ר' חייא ורבי יוחנן חד אמר אהרן ואח"כ בניו וחד אמר אהרן ובניו בבת אחת אמר אביי בכתונת ומצנפת כולי עלמא לא פליגי דאהרן ואח"כ בניו דבין בצוואה ובין בעשיה אהרן קדים כי פליגי באבנט מאן דאמר אהרן ואחר כך בניו דכתיב [\[ויקרא ח-ז\]](#) ויחגור אותו באבנט והדר כתיב ויחגור אותם אבנט ומאן דאמר אהרן ובניו בבת אחת דכתיב [\[שמות כט-ט\]](#) וחגרת אותם ולמאן דאמר אהרן ובניו בבת אחת הכתיב ויחגור אותו באבנט והדר כתיב ויחגור אותם אבנט

כ"י מילתא דכתיבא בהאי ענינא. צפרסת לוואה דמלוואים שנאמר בואתה תלוה: ללא כתיב. צפרסת המלוואים בזה הדבר אשר תעשה וגו' לא כתיב שיתן אל החושן אורים ותומים כשהלבישן אבל צפרסת לו את אהרן שנאמרה קם עשיית המלוואים

כתיב ויתן עליו את החסן ויתן אל החסן את האורים ואת התומים וא"ת אף
בואתה תלוא נאמר ונתת אל חסן המשפט את האורים ואת התומים אין זו מפרשת
המלואים אלא עשיית הבגדים ובהוא ענינא לא כתיב ככה לעיכובא: פתח פתח.
בלוואה כתיב (שמות כט) אל פתח אהל מועד [יתירא] וכן בעשייה [בלוואה כתיב]
תקריב פתח אהל מועד ואכל אהרן ובניו את בשר האיל ואת הלחם אשר בסל
פתח אהל מועד וכן בעשייה ואת כל העדה הקהילו אל פתח אהל מועד בסלו
את הבשר פתח אהל מועד: ורז משרשיא אמר. בפרשת עשייתן נמי עיכובא
כתיבא ושמתם משמרת משמע תשמור ככל הכתוב ולא כריך גזירה שוה: ת"ר
כי כן כויתי וכו'. איידי דנקט הכא למידרש כי כן כויתי לענינא דמלואים
לעיכובא אתא קבעה לה ברייתא הכא למדרש כי כן כויתי דשמיני למאי אתא
ולאו ניהו ההוא קרא דענינא דמלואים לכו את אהרן אלא דיום השמיני דכתיב
במנחה (ויקרא י) קחו את המנחה הנותרת מאשי ה' ואכלוה מצות אלל המזבח כי
כן כויתי: כאשר כויתי. גבי שעיר חטאת אשר דרש משה והנה שורף כתיב אכל
תאכלו אותה במקום קדוש כאשר כויתי (סם): כאשר כוה ה'. גבי שוק התרומה
וחזה התנופה כתיב תאכלו במקום טהור וגו' כאשר כוה ה' (סם) ולמה לי חד
מכל הגי כו' וכי כל הדברים שנאמרו למשה לומר לישראל חזר ואמר כי כן כויתי:
אוננין. על נדב ואזיהוא וקדשים אסורין לאונן מקל וחומר ממעשר הקל דכתיב
גבי מעשר (דברים כו) לא אכלתי באוני ממנו והוא אמר להן לאכול המנחה הוזקק
לומר כי כן כויתי באנינות תאכלוה: כאשר כויתי בשעת מעשה אמר להם. כשמלא
מה שעשו שרפו שעיר החטאת והוא שעיר של ר"ח אמר להם הן לא הובא את
דמה וגו' הלא לא אירע בו פסול היה לכם לאוכלו בקודש כאשר כויתי אתכם
במנחה שאמרתי לכם בה שמפי הקב"ה נטויתי: כאשר כוה ה' ולא מאלו אני
אומר. היו סומכין ע"פ הדיבור ואכלו אותו אוננין ולא תעשו כאשר עשיתם
בחטאת ומשה טעה בדבר שלא נאמר לו אלא במנחה ובחזה ושוק ושעיר שמיני
ובשעיר נחשון שהיו קדשי שעה אבל שעיר ר"ח שהוא קדשי דורות לא הותר לאונן
ושלשה שעירים קרבו בו ביום ולא נשרף אלא של ר"ח בלבד שנאמר (ויקרא י)
ואותה נתן לכם לשאת את עון העדה זהו של ר"ח הבא על טומאת מקדש וקדשו

כמו ששנינו במסכת שבועות (דף ט:): אינן כתובין בפרשה. בלבישת הבגדים לא בלבושה ולא בעשייה: כשהוא אומר וזה הדבר אשר תעשה להם. וי"ו מוסיף על ענין ראשון המדבר בלבושת עשיית הבגדים וסם כתיב ועשה להם מכנסי בד: ועשירית האיפה. שההנים לריכים להביא ביום חינוכם ואפילו ההדיוט כדאמרינן במנחות (דף נא:): בשלמא מכנסים כתיבי בעניינא דבגדים. ללעיל מיניה דהיא פרשתא איכא לרבויינהו וי"ו מוסיף על ענין ראשון: זה קרבן אהרן ובניו. בעשירית האיפה כתיב שההדיוט מביא ביום חינוכו וכהן גדול בכל יום: מקרא. פרשת מלואים שנלטווה בואתה תלוי אמר להם לציבור בעשרים ושלשה באדר כשהתחילו המלואים והקהיל את העדה אל פתח אהל מועד שנאמר ותקהל העדה וגו' ויאמר משה אל העדה זה הדבר אשר לוי ה' לעשות ומקראות הללו בעשיית המלואים בלו את אהרן: כיצד הלבישן. סדר בגדים לאב ולבנים זה אחר זה: מאי דהוה הוה. ומה לריך לנו לשאול: למספר קראי. ללא לירמו אהדי דבלבושה כתיב (שמות כט) וחגרת אותם אבנט אהרן ובניו. משמע חגירתם של אב ובנים בסדר אחד ולא הפסיק לבישת בגד אחר בינתיים ובעשייה כתיב באהרן (ויקרא ח) ויחגור אותו באבנט בסדר לבישת בגדים וגו' והלבישן כל המלבושין ואחר כך הקריב בניו והלבישם [ולא] חגר אהרן ובניו צבת אחת: אבוי מפרש לה למילתייהו בכתונת ומלנפת להכי נקט כתונת ומלנפת ששון בגדול ובהדיוט ומכנסים לא הורכך לומר שהרי הן קודמין לכל כדאמרינן לקמן מניין שלא יהא דבר קודם למכנסים כו': כולי עלמא לא פליגי דאהרן ואח"כ בניו. לאהרן הלביש תחילה כל שאר בגדיו חוץ מאבנט ואחר כך התחיל להלביש את בניו: דבין בלבושה בין בעשייה. כך כתיב: כי פליגי באבנט. שבלבושה נאמר חגירתם כאחת וחגרת אותם אבנט אהרן ובניו ולא נאמרה חגירה באהרן כסדר לבישת בגדים ובעשייה נאמרה חגירתו כסדר שאר בגדיו וחגירת בניו לעלמן בסדר בגדיהם. מאן דאמר אהרן ובניו צבת אחת. אזל בתר לבושה ולקמיה מפרש צבת אחת מי משכחת לה: (רש"י)

תוספות להביא את המכנסים. מכאן קשה להא דבפי אלו הן הנשרפין (סנהדרין דף פג:): מפיק מיתה מחוסר בגדים מדרשינן אין בגדיהן עליהן אין כהונתן עליהן והווי להו זרים והקשה רבינו יעקב מאורלייני"ש הא בהדיא כתיב מיתה

בואתה תצוה נהי דהאי קרא איצטריך לשווינהו זרים אף לעניין לחלל עבודה כמו זרים מ"מ ההוא קרא דכתיב במחוסרי בגדים מיתה בהדיא למה לי תיפוק ליה מאין בגדיהם עליהם אין כהונתן עליהן ותירץ דמכנסים לא כתיב הכא ואיצטריך ההוא קרא למחוסר מכנסים דהוה במיתה וקשה לרבי יוסי בר חנינא כיון דנפקא ליה מכנסים מוזה הדבר הוה ליה כאלו מכנסים נמי כתיבי הכא ותירץ ריב"א דמיתה דגבי [מכנסים] איצטריך לחייב אפילו בביאה ריקנית אאהל מועד מי שנכנס מחוסר בגדים כדכתיב (שמות כח) והיו על אהרן ועל בניו בבאם אל אהל מועד וכן בשלא רחוף ידים דכתיב (שם ל) בבואם אל אהל מועד ירחצו או בגשתם אל המזבח לשרת מיחייב אאהל מועד אפילו אביאה ריקנית והא דקאמר פ"ב דזבחים (דף יט:) אי כתב רחמנא בבואם ולא כתב בגשתם ה"א אפילו אביאה ריקנית כו' משמע דלפי האמת לא . מיחייב אביאה ריקנית יש לומר היינו אמזבח וה"פ אי כתיב בבואם אל אהל מועד או אל המזבח ולא כתיב לשרת ה"א דאפילו אמזבח מיחייב אביאה ריקנית קמ"ל דאמזבח לא מיחייב ובתוספתא דמסכת כלים [פ"א] תניא אמר שמעון הצנוע לפני ר"א אני נכנסתי בין האולם ולמזבח בלא רחוף ידים ורגלים אמר לו מי חביב . אתה או כהן גדול שתק אמר לו בוש אתה לומר (העבודה) שכלבו של כהן גדול יותר חביב ממך וכו' עד ואפילו כהן גדול מפצעים את מוחו בגיזרין אלא שלא מצאך בעל הפול ומסתמא שמעון הצנוע לא היה משתמש בלא רחוף ידים כי לא היה טועה בזה אבל רש"י פירש בפירוש חומש בבואם אל אהל מועד להקטיר ולא נהירא אלא כדפרישית : מאי דהוה הוה . בפ"ק דסנהדרין (דף טו:) מיבעיא לן שור סיני בכמה מי גמר שעה מדורות או לא ולא פריך התם כי הכא מאי דהוה הוה : **בכתונת** ומצנפת כולי עלמא לא פליגי . הא דלא נקט נמי מכנסים נראה לי משום דמפרש דבין בצוואה בין בעשייה אהרן קדים ומכנסים לא כתיבי לא בצוואה ולא בעשייה ורש"י פי' טעמא אחרנא : (תוספות)

א

-

ו

דף

אמר . לך ההוא אבנטו של כהן גדול לא זה הוא אבנטו של כהן הדיוט ולמאן דאמר אהרן ואח"כ בניו והכתיב וחגרת אותם אבנט אמר לך ההוא קמ"ל אבנטו של כהן גדול זהו אבנטו של כהן הדיוט ויחגור אותו

אבנט ויחגור אותם למה לי שמע מינה אהרן ואח"כ בניו ובבת אחת מי משכחת לה לא צריכא דאקדים: מפרישין כהן גדול וכו': למה מפרישין למה מפרישין כדקאמריי אי לר' יוחנן כדאית ליה אי לריש לקיש כדאית ליה הכי קאמר מביתו למה פירש תניא ר' יהודה בן בתירה אומר שמא תמצא אשתו ספק נדה ויבא עליה אטו ברשיעי עסקינן אלא שמא יבא על אשתו ותמצא ספק נדה אמרוה רבנן קמיה דרב חסדא כמאן כרבי עקיבא דאמר נדה מטמאה את בועלה דאי רבנן הא אמרי אין נדה מטמאה את בועלה אמר להו רב חסדא אפילו תימרו רבנן ע"כ לא פליגי רבנן עליה דר"ע אלא באחר אחר אבל בחד אחר מודו ליה אמר ר' זירא שמע מינה בועל נדה אינו כנדה וטובל ביום דאי אמרת בועל נדה כנדה אימת טביל בליליא למחר היכי עביד עבודה והא בעי הערב השמש אלא לאו שמע מינה בועל נדה אינו כנדה רב שימי מנהרדעא אמר אפי' תימא בועל נדה כנדה דמפרישין ליה שעה אחת סמוך לשקיעת החמה מיתבי כל חיבי טבילות טבילתן ביום נדה ויולדת טבילתן בלילה נדה אין בועל נדה לא נדה וכל דאתי מרבוייא מיתבי בעל קרי כמגע שרץ בועל נדה כטמא מת מאי לאו לטבילה לא לטומאתן טומאתן בהדיא כתיב בהו האי טומאת שבעה כתיב ביה והאי טומאת שבעה כתיב ביה

רפ"י אמר לך ההוא אבנטו של כהן גדול לא זהו אבנטו וכו'. כלומר לעולם קרא לכוואה דווקא צבת אחת ובעשייה לפלגינהו ללמדנו צא שאין האבנטים שוין שנאמר במעשה האבנט של כהן גדול (שמות לט) ואת האבנט שש משזר תכלת וארגמן למדנו שהוא של כלאים דשש כיתנא ותכלת עמרא ואבנט הבנים לא פירש הכתוב ממה היו ואשמועינן הכא לאבנטו של כהן גדול לא זהו אבנטו של כהן הדיוט שזה של כלאים וזה של בוז: זהו אבנטו. כלומר: שניהם של כלאים: וצבת אחת מי משכחת לה. שיהא משה לבדו חוגר חמשה בני אדם כאחת: לא צריכא דאקדים. לא צבת אחת ממש קאמר אלא זה אחר זה אצל בסדר אחד היו ולא הפסיק בגד אחר בנתיים הלביש לאהרן כל בגדיו ולא חגר אותו אבנט ואח"כ הלביש את בניו מכנסים כתונת ומלנפת ואח"כ נטל את האבנטים וחגר את אהרן ואח"כ בניו ולמאן דאמר אהרן ואח"כ בניו ככתבו האמור בעשייה ויתן עליו את הכתונת ויחגור אותו באבנט וילבש אותו את המעיל ואח"כ ויקרב את בני אהרן

וילציפס כתנות ויחגור אותם באבנט ודברי הכל לאהרן תחילה קודם שהתחיל לבניו: אי לר' יוחנן כדאית ליה. דיליף ממלוואים אי לרשב"ל כדאית ליה דיליף מסיני: מביתו למה פירש. מאשתו למה פירש תבא אשתו עמו שם שהרי על כרחך לשכת פרהדרין לא היתה קדושה שאין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד כ"פ שכיבה: הכי גרסינן תניא רבי יהודה בן בתירה אומר שמא תמלא אשתו וכו': ברשיעי עסקינן. שיבא על ספק נדה: אלא שמא יבא על אשתו ואח"כ תמלא ספק נדה. שתמלא דם על הסדין שקנחה בו ואין ידוע אם בשעת ביאה היה בה דם זה או לאחר ביאה ובעל נדה טמא שבעת ימים ויהא אסור לבוא במקדש ביום הכפורים: כמאן כרבי עקיבא דאמר הרואה דם מטמאה את בועלה. למפרע כל מעת לעת כגזרו שטמאה טהרות מעת לעת למפרע ופלוגתייהו במסכת נדה בפרק כל היד (דף יד.) והכי תנן דרך בנות ישראל משמשות בשני עדים אחד לו ואחד לה נמלא על שלו טמאין שניהן כל שבעה דודאי היה דם בשעת ביאה שאין דרך האיש ללאת ממנו דם נמלא על שלה אותיום והוא לשון מיד בלשון יוני שקנחה בפריסת יציאת השמש מיד טמאים ודאי נמלא לאחר זמן כלומר שהרחיקה בדיקה טמאים מספק ואיזהו אחר זמן כדי שתדע מן המטה ותדיח את פניה של מטה ואח"כ מטמאה מעת לעת ואינה מטמאה את בועלה והכי פירושה ואם יותר מכאן שהתה לבדוק ואח"כ בדקה ומלאה הרי היא כשאר נשים לטמא למפרע טהרות של מעת לעת ואינה מטמאה את בועלה שלא גזרו טומאת מעת לעת לענין טומאת בועלה ר"ע אומר אף מטמאה בועלה: אלא באחר אחר. ששהתה יותר מאחר זמן שהזמן אותיום ואחר זמן לאחר אותיום בתוך כדי שתדע ותדיח כדקתני איזהו אחר זמן והתם קתני טמאים מספק ולא פליגי עם ר"ע ובאחר אחר זמן פליגי כדקתני ואח"כ מטמאה את בועלה מעת לעת אבל בחד אחר בתוך אחר זמן דהיינו בתוך כדי שתדע מודו: ש"מ. מדקתני מפרישין שבעת ימים ואוקימנא טעמא משום השך טומאת נדה: בועל נדה אינו כנדה. שאסורה לטובל בשביעי עד הלילה אלא טובל בשביעי ביום הלכך לא בעי פרישה אלא שבעת ימים ואם בא על ספק נדה ביום הפרישה מונה מקאת היום ככולו כנדה וטובל ערב יוה"כ שהוא שביעי ביום ומעריב שמשו ונכנס במקדש ביוה"כ:

לחי ס"ד זועל נדה כנדה אימת טבל. זה אם זא על נדה זיום פרישתו זלילה
זיה"כ למחר היכי עזיד עזודה: סמוך לסקיעת החמה. שמונה ימים לפני זיה"כ
והחי דקרי ליה שזעה דמשום ההוא פורתא לא חסיב ליה וטביל אור קל ערב
זיה"כ ועזיד למחר קל ערב זיה"כ הערב שמשו: כל חייבי טבילות טבילתו זיום.
כדיליף זמסכת מגילה (דף כ.). מוחטאו זיום השזיעי ורחץ זמים וגו' (זמדזר
יט): נדה זיולדת טבילתו זלילה. נדה דכתיב (זיקרא טו) שזעת ימים תהא זנדתה
כל שזעה זיולדת כימי נדת דוותה תטמא (קס יז): זעל קרי כמגע שרץ. לטבול
זיום טומאתו כדלמרינון זפרק אלו דזרים זפסחים [דף סז]: זזועל נדה כטמא
מת לטבול זיום שזיעי אלמא טובל זיום: לא לטומאתו. זעל קרי כמגע שרץ
לטומאת ערב זרחשון לטומאה זועל נדה טומאת שזעה ואז הטומאה כטמא
מת: האי טומאת שזעה כתיב זיה. ותהי נדתה עליו וטמא שזעת ימים (קס טו):
(כס"י)

תוספות אמר לך אבנטו של כהן גדול לא זהו אבנטו כו'. וא"ת היכי דייק מדכתיב
אותו הכתיב נמי אותם ומאותם נימא שהאבנטי שוין וא"כ קרא לא כמר דייקי
ולא כמר דייקי וי"ל סברא הוא לאוקמא קרא דזאת האבנט תעשה שש משזר
וגו' בכהן גדול דזוקא כיון דשאר בגדיו היו נמי דכלאים אפוד (ומעיל) אבל הדיוט
דכל שאר בגדיו דבוץ נימא נמי אבנטו דבוץ ואשכחן נמי כי האי גזונא כהן גדול
זיום הכפורים לפי שהיו שאר בגדיו דבוץ היה נמי אבנטו דבוץ וה"ר מנחם
מיואני זצ"ל פירש דנפקא ליה מג"ש דרוקם רוקם דכתיב בזאתה תצוה זאת
האבנט תעשה מעשה רוקם ובכהן גדול מיירי מדכתיב ולבני אהרן תעשה כתנות
ועשית להם אבנטים ומגבעות אם כן קמא דכהן גדול ובפרשת פקודי כתיב בשעת
עשייה זאת האבנט שש משזר תכלת וארגמן ותולעת שני מעשה רוקם זילפינון
בגזירה שזו דכמו דזאתו רוקם כלאים הוה כך זאבנט תעשה מעשה רוקם שכתב
בכ"ג כלאים הוה אבל זאבנט של כהן הדיוט לא כתב רוקם ולמאן דזמר
דזרוייהו של כלאים משזו להן מדכתיב אותם: מביתו למה פירש. פי' רש"י
תבא זשתו עמו שם שהרי על כרחך לשכת פרהדרין לא היתה קדושה זאין
זשיבה בעזרה כ"ש שכיבה וקשיא לן דנהי דלא קדישא כקדושת עזרה מ"מ כהר
הבית היתה דזמרי' זפרק פרת חטאת (זבחים דף קטו): דכל הר הבית מחנה
לויה הוא זבעל קרי זינו רשאי ליכנס במחנה לויה דזמר זפסחים פרק אלו
דברים (דף סז): זב וכל זב לרבות זעל קרי אלא יש לפרש מביתו למה פירש הוה
לן למימר שיפרישוהו למחילה אחת זבהר הבית דזמרי' פרק כיצד זולין (שם דף
פו.) דמחילות לא נתקדשו: (תוספות)

אלא לאו לטבילתן לא לעולם לטומאתן סיפא אצטריכא ליה אלא שחמור ממנו בועל נדה שמטמא משכב ומושב בטומאה קלה לטמא אוכלין ומשקין ת"ש דתני רבי חייא הזב והזבה והמצורע והמצורעת ובעל נדה וטמא מת טבילתן ביום נדה ויולדת טבילתן בלילה תיובתא ועד שאתה מפרישו מטומאת ביתו הפרישהו מטומאת המת אמר רב תחליפא אבוב דרב הונא (בר תחליפא) משמיה דרבא זאת אומרת טומאת המת הותרה היא בציבור רבינא אמר אפילו תימא טומאת המת דחוויה היא בצבור טומאת המת לא שכיחא טומאת ביתו שכיחא איתמר טומאת המת רב נחמן אמר הותרה היא בציבור ורב ששת אמר דחוויה היא בציבור היכא דאיכא טמאין וטהורין בהווא בית אב כולי עלמא לא פליגי דטהורין עבדי טמאין לא עבדי כי פליגי לאהדורי ולאתויי טהורין מבית אב אחרינא רב נחמן אמר היתר היא בציבור ולא מהדרינן ורב ששת אמר דחוויה היא בציבור ומהדרינן איכא דאמרי אפי' היכא דאיכא טהורין וטמאין בהווא בית אב פליג רב נחמן ואמר עבדי נמי טמאין

רפ"י שמטמא משכב ומושב. אפילו עקר מצעות זו על גב זו וטמא מת אינו מטמא אלא מגעו: לטמא אוכלין ומשקין. ולא לטמא אדם וכלים כשאר כל עושה משכב ומושב כגון זב וזבה ונדה ומצורע שטומאתן אב הטומאה לטמא אדם וכלים אבל בועל נדה כתיב ציה (ויקרא טו) כל המשכב אשר ישכב עליו יטמא נתקו הכתוב מטומאה חמורה דמשכב נדה עצמה שמטמא אדם כדכתיב (שם) וכל אשר יגע במשכבה וגו' והביאו לטומאה קלה לטמא אוכלין ומשקין דאי לטומאה חמורה ליסתוק קרא מיניה ונא ידענא דמשכבה טמא כמשכב נדה דהא כתיב ותהי נדה עליו (שם): ועד שאתה מפרישו מטומאת ביתו. ושאר כל אדם נכנסין ויוצאין אכלו הפרישו מטומאת מת ולא יהיו כל אדם נכנסין ויוצאין אכלו שמא

ימות מת עליו: הותרה היא בליבו. כדכתיב איש נדחה ואין ליבו נדחין וזיוס הכפורים כוליה קרבן ליבור ואף קרבן שלו דוחה את הטומאה שהרי זמנו קצוע וקרבו תלוי זו: דחוייה היא בליבור. אף על פי שהקרבן ליבור דוחה אותה בקוסי הותרה ולא היתר גמור וכל מה דמלינו להדורי מהדרינן שיעשה בטהרה: בזהוה בית אב. שעובד בלוחו יוס דכולי עלמא טהורין עבדי תמידים דההוא יומא אע"פ שקרבן ליבור הן: (רס"י)

תוספות סיפא איצטריך ליה אלא שחמור ממנו כו'. בפרק אלו דברים בפסחים (דף סח.). פריך מהכא אילימא לטומאתם האי טומאת ז' כתיב ביה והאי טומאת ז' כתיב ביה אלא לאו למחנותם ומדסיפא למחנותם רישא נמי למחנותם מידי איריא הא כדאיתא והא כדאיתא וגמגמו שם התוס' אמאי משני בדוחק ומוקי רישא וסיפא בתרי טעמי לישני כי הכא לעולם לטומאתן וסיפא איצטריך ליה ונראה לי לתרץ דההיא שינויא דהתם ניחא ליה לתרץ טפי דהיא גופא איצטריך מלומר דסיפא איצטריך ליה ותנא רישא משנה שאינה צריכה משום סיפא והכא לא מצי לשנויי כי התם דמסיפא גופא פריך ואיצטריך לשנויי שינויא דחיקא אי נמי נ"ל דהתם נמי לא מצי לשנויי כי הכא דהא מסקינן הכא דבועל נדה כטמא מת לטבילתו וטובל ביום ורב שימי מנהרדעא סבירא ליה דבועל נדה כנדה לטבול בלילה ומעיקרא פריך ליה מברייתא בועל נדה כטמא מת מאי לאו לטבילתו לא לטומאתו וסיפא איצטריך ליה והדר איתותב מברייתא דתניא בהדיא בועל נדה וטמא מת טבילתם ביום ולהכי לא הוה מצי לשנויי התם לטומאתו דהא על כרחך בועל נדה כטמא מת נמי לטבילתו כדמסקינן הכא והשתא מאי טעמא הוי כטמא מת לטבילתו אלא ש"מ דכנדה הוי לכל מאי דכתיב בהדיא אבל למאי דלא רבינהו קרא יש לנו לדמותו לטמא מת מסברא משום דהוי טומאת מגע כמותו וא"כ ה"ה למחנותם ואע"ג דמעיקרא כי אמר למאי אי לטומאה לא הוה קשה ליה אלא האי טומאת ז' כתיב ביה כו' י"ל דקושיא הפשוטה נקט ומ"מ אי הוה משני ליה לטומאתו וסיפא איצטריך ליה אכתי הוה פריך ליה והא על כרחך בועל נדה כטמא מת לטבילתו כדמסקינן הכא וכיון דדמי לטבילה דמי נמי למחנותם כדפי': **אלא** שחמור ממנו בועל נדה כו'. תימה לי דטמא מת נמי חמור מבוועל נדה שטעון הזאה ג' וז' ומטמא כלי מתכות לעשותם אב הטומאה כיוצא בו כדתנן בריש מסכת אהלות ג' טמאין במת כלים במת ואדם בכלים טמאים טומאת ז' וכו' ושמא בסיפא דברייתא חשיב נמי להני חומרי דטמא מת מבוועל נדה: **שמטמא** משכב ומושב בטומאה קלה. כאן חזר בו רש"י ממה שפירש בפרק אלו דברים בפסחים (דף סז:). אהא דקאמר התם אדרבה זב חמור ממצורע שכן עושה משכב ומושב וכו' משמע דמצורע אינו עושה

משכב ומושב והקשה מדאמר בתורת כהנים וגילח את כל שערו פרט לבית הסתרים ודין הוא נאמר תגלחת בימי ספרו ונאמר תגלחת בימי גמרו מה תגלחת האמורה בימי ספרו פרט לבית הסתרים ומקשה אם הקל בימי ספרו שאין מטמא משכב ומושב ואין מטמא בביאה נקל בימי גמרו שמטמא משכב ומושב כו' ותירץ רש"י וגם ר"ת דההיא דאלו דברים דמשמע דזב עושה משכב ומושב ולא מצורע היינו לטמא אדם ובגדים וההיא דת"כ מיירי לטומאה קלה לטמא אוכלין ומשקין דאתי בק"ו כדאיתא בריש פרק דם הנדה (נדה דף נד:) ומה זב שאין מטמא בביאה עושה משכב ומושב אבן המנוגעת ומצורע שמטמאים בביאה אינו דין שיעשו משכב ומושב וממיעוטא דהזב ולא אבן המנוגעת ממעט התם מטומאה חמורה והכי נמי נמעט מצורע גופיה מההוא קרא מטומאה חמורה וכאן פרש"י שעושה משכב ומושב לטמא אוכלין ומשקין ולא כשאר משכב ומושב שעושה לטמא אדם וכלים כגון הזב והמצורע וכו' וה"ר משה מפונטייז"א פי' כמו שפרש"י בכאן וההיא דאלו דברים מוקי לה במצורע בימי ספרו וכדמשמע בת"כ שאין עושה משכב ומושב ועוד האריכו בו התוס' באלו דברים (דף סז:) וכאן לא שייך ולי הוקשה על מה שפי' התוס' דמצורע ואבן המנוגעת אתו בק"ו מזב לטומאה קלה והיכי אתו האיכא למיפרך מה לזב שעושה משכב ומושב לטומאה חמורה תאמר בהני ומיהו הא לא קשה דאיכא למימר בועל נדה יוכיח מיהו אכתי איכא למיפרך מה להצד השוה שבהן שמטמא כלי חרס בהיסט דאף בועל נדה מטמא כלי חרס בהיסט כמו שהוכיח שם ר"י מדאמר פרק בנות כותים (נדה דף לג.) מה היא מטמאה כלי חרס אף הוא מטמא כלי חרס ומדנקט כלי חרס שאין מטמא מגבו ש"מ בהיסט קאמר אלא נ"ל דטומאה חמורה נמעטיה מהזב וטומאה קלה מטמא בהיקשא דוהזב את זובו לזכר ולנקבה ודרשינן בפרק בנות כותים (שם דף לד:) לזכר לרבות מצורע למעיינותיו וכו' ואיתקש מצורע לזב גמור ומן הדין הוה לן למימר דאיתקש לזב אפילו לטומאה חמורה אלא דאתא מיעוטא דוהזב ומעטיה ונוקי מיעוטא לטומאה חמורה והיקשא לטומאה קלה: **אמר** רב תחליפא משמיה דרבא זאת אומרת טומאה הותרה היא בציבור. תימה דבזבחים ר"פ כל הפסולים (דף לג.) קאמר מכלל דתרוייהו סבירא להו פי' אביי ורבא טומאה דחוויה היא בציבור ותירץ ר"י דהא דקאמר רבא הכא טומאה היתר היא זאת אומרת וליה לא ס"ל דס"ל (כרב) דאמר בסמוך טומאה דחוויה היא ול"נ דאין אנו צריכין לומר דלא ס"ל כסתם מתניתין אלא ההיא דהתם לענין פסח איירי דקאי אמאי דקאמר עולא ביאה במקצת שמה ביאה ופריך ליה ממצורע שחל שמיני שלו להיות בערב הפסח וראה קרי אע"פ שאין טבול יום אחר נכנס זה נכנס מוטב יבא עשה שיש בו כרת וידחה עשה שאין בו כרת ואי אמרת ביאה במקצת שמה ביאה אידי ואידי עשה שיש בו כרת הוא א"ל מטונך הואיל והותר לצרעתו הותר לקריו אמר רב יוסף ש"מ דקסבר עולא רובן זבין

ונעשו טמאי מתים הואיל והותרו לטומאתן הותרו לזיבתן א"ל אביי מי דמי טומאה אישתראי זיבה לא אישתראי וכו' דילמא הכי קאמר מר רובן טמאי מתים וכו' ואכתי לא דמי מצורע היתירא הוא טומאה דחוויה היא להא אידחאי להא לא אידחאי א"ל רבא אדרבה איפכא מסתברא וכו' וכיון דהתם לענין פסח איירי איכא למימר נהי דפסח כיון דאתי בכינופיא חשיב כקרבן ציבור ודוחה את השבת ואת הטומאה מ"מ כיון דלאו כל ישראל מייתו חד פסח בשותפות מהדרינן אטהורין אפילו למ"ד טומאה היתר היא בקרבן ציבור גמור הבא בשותפות וכן משמע לקמן בסמוך (דף ז.). דאילו של אהרן אע"ג דזימנא קביעא ליה ודחי את השבת ואת הטומאה כקרבן ציבור מכל מקום כיון דקרבן יחיד הוא מהדרינן אטהורין לכולי עלמא וכ"ש דניחא טפי הא דאצטריך למידק התם מכלל דתרוייהו סבירא להו טומאה דחוויה דמאי נפקא מינה בההוא דיוקא אלא משום דרבא סבירא ליה הכא טומאה היתר היא איצטריך למידק התם דאפילו הכי מודה הוא בפסח וש"מ דשינויא דשנינן הכא ביומא בסמוך אילים באילו של אהרן דאפילו למ"ד היתר הוא בקרבן יחיד כמו אילו של אהרן ופסח אע"ג דזימנא קביע להו ודחו שבת וטומאה מודה הוא דמהדרינן אטהרה: (תוספות)

א

-

ז

דף

דכל טומאת מת בציבור רחמנא שרייה אמר רב ששת מנא אמינא לה דתניא היה עומד ומקריב מנחת העומר ונטמאת בידו אומר ומביאין אחרת תחתיה ואם אין שם אלא היא אומרין לו הוי פקח ושתוק קתני מיהת אומר ומביאין אחרת תחתיה אמר רב נחמן מודינא היכא דאיכא שיריים לאכילה מיתיבי היה מקריב מנחת פרים ואילים וכבשים ונטמאת בידו אומר ומביאין אחרת תחתיה ואם אין שם אלא היא אומרין לו הוי פקח ושתוק מאי לאו פרים אילים וכבשים דחג אמר לך רב נחמן לא פרים פר ע"ז אף על גב דציבור הוא כיון דלא קביע ליה זמן מהדרינן אילים באילו של אהרן דאע"ג דקביע ליה זמן כיון דיחיד הוא מהדרינן כבשים בכבש הבא עם העומר דאיכא שיריים לאכילה מיתיבי דם שנטמא וזרקו בשוגג הורצה במזיד לא הורצה כי תניא ההיא דיחיד

תייש על מה הציץ מרצה על הדם ועל הבשר ועל החלב שנטמא בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון בין ביחיד בין בציבור ואי ס"ד טומא' היתר היא בציבור למה לי לרצויי אמי' לך רב נחמן כי קתני הציץ מרצה אדיחיד ואיבעית אימא אפי' תימא בציבור בהנך דלא קביע לה זמן מיתיבי שמות כח-לח ונשא אהרן את עון הקדשים וכי איזה עון הוא נושא אם עון פיגול הרי כבר נאמר לא ירצה ואם עון נותר הרי כבר נאמר לא יחשב

רפ"י כל טומאת מת בצבור שרייה רחמנא. דכתיב [במדבר ט] איץ כי יהיה טמא לנפץ יעשה פסח שני איץ נדחה לפסח שני ואין צבור נדחין אצל זבין ומאורעין נדות ויולדות שטומאתו יולא עליו מגופו לא הותרה וזועל נדה כנדה: מודינא היכא דאיכא שיריים לאכילה. דאע"ג דקרבן צבור קרב בטומאה אינו נאכל בטומאה כדאמר' בכילד כולין (פסחים דף עז:) ובמנחה הנקמאת מודינא דמהדרינן לעשות בטהרה שיהיו שיריים נאכלין: ואם אין אלא היא. שלא מאכ מזומן לכך: מאי לאו פרים ואילים דחג. שהן קרבן צבור וזמנו קבוע ומנחת נסכים דוחה טומאה וקתני אומר ומביאין אחרת תחתיה אלמא דחוייה היא בצבור: פר דע"ז. לצבור עולה היא וטעונה נסכים בשלח לך: אילו של אהרן. ליום הכפורים: ככבץ הבא עם העומר. דכתיב (ויקרא כג) ועשיתם ביום הניפכם את העומר והיה מנחת כבשים דקתני לאו במנחת נסכים קאמר דכליל היא אלא במנחת העומר עצמו הבאה עמו והיא נקמאת ושיריה נאכלין: במזיד לא הורלה. ואע"פ שהאיץ מרלה הנסוהו רבנן שלא יהא בשר נאכל אצל בעלים מיהו נתכפרו ללא ניתן חולין לעזרה דהא מדאורייתא חזי ומיהו שמעינן מיניה דלאו היתר היא: על מה האיץ מרלה. דכתיב ונשא אהרן את עון הקדשים שיראו לבעלים: רצון. הרי הוא בכלל מזיד אלא גבי אונס שייך למיתני רצון: בין בצבור. ומדבעי איץ לרצויי שמע מינה לאו היתר הוא ומה בין יחיד לצבור שהיחיד אין טומאת הגוף נדחה אלא שאין האיץ מרלה על טומאת הגוף ושל צבור נדחית טומאת הגוף אללם ולא על ידי איץ מיהו שמעינן מינה מדבעי טומאת בשר ועולין בצבור איץ (מרלה) לרצויי שמע מינה טומאת הגוף שנדחית אללם בקושי נדחית וכל כמה דמאינן לאהדורי אטהרה מהדרינן: כי קתני האיץ מרלה אדיחיד קתני. וצבור אהכשירה

קתני שאף של צבור כשר ולא על ידי איך אלא היתר הוא אכלו: ואי בעית אימא אצבור. נמי קאי ובהנך קרבנות ללא קבע להו זמן שלא נדחית טומאה אכלו קאמר לויך מרלה עליהן: ה"ג אם עון פיגול הרי כבר נאמר לא ירלה ואם עון נותר הרי כבר נאמר לא יחשב והכי פירושן איזה עון יארע בקרבן שיהא האיך מרלה עליו שיהא כשר אם עון מחשבת חוץ למקומו הקרויה פיגול כדאמרינן בזבחים (דף כח.) שלישי זה חוץ למקומו הרי כבר נאמר בקדושים תהיו פיגול הוא לא ירלה ואוקימנא בחוץ למקומו במסכת זבחים ואם עון מחשבת נותר שחשב בקחיטה על מנת לאוכלו חוץ לזמנו הרי כבר נאמר המקריב אותו לא יחשב ואוקמינן במחשבת חוץ לזמנו: (רש"י)

תוספות פרים פר דע"ז. פי' דעולה הוא וטעון מנחת נסכים דאע"ג דצבור הוא מהדרינן והא דאמר אומר לו הוי פקח ושתוק ומביא אותה בטומאה לאו משום דטומאה דחוויה בצבור דהא לא דחי שבת כיון דלא קביעא ליה זמן וטומאה נמי לא דחי כדאמר לקמן פרק הוציאו לו (דף נ.) כל שאין זמנו קבוע אינו דוחה לא את השבת ולא את הטומאה אע"פ שהוא קרבן צבור והא דמביאה בטומאה היינו משו' דרצויי ציץ ודווקא טומאת קרבן דמרצה ציץ אבל טומאת הגוף דכהנים לא אידחו לגבייהו כלל דלגמרי חשיב קרבן יחיד: כיון דיחיד הוא מהדרינן. הכא ודאי חשוב קרבן צבור לדחות שבת ולדחות הטומאה אפילו טומאה דגברי מיהו לא הותרה בו טומאה אלא דחוויה היא כיון דיחיד קא מיייתי ליה ותימה לי והא כולהו מקראי נפקי פרק כיצד צולין (פסחים דף עז.) וידבר משה את מועדי ה' הכתוב קבע מועד אחד לכולן מאי שנא דיש מהן שהותרה בהן טומאה ויש מהם דחוויה וי"ל למאן דאמר טומאה היתר היא בכלהו הותר טומאה מדאוריית' אלא מדרבנן גזרו אההוא דהוי קרבן יחיד דליהדרי אטהורין ולמ"ד טומאה דחוויה היא סבירא ליה דבכולהו דחוויה היא מדאורייתא: דם שנטמא וזרקו במזיד לא הורצה. תימה לי מאי פריך הא לא הורצה דקאמר היינו להתיר בשר באכילה ובהא מודו כולי עלמא דלאכילה לא אמרינן היתר היא בצבור ועוד לכאורה משמע דלא פריך אלא למ"ד היתר היא בצבור ואמאי אפי' למאן דאמר דחוויה ליפרוך כמו למאן דאמר היתר היא דע"כ לא פליגי אלא אהדורי אטהורין קודם הקרבת הקרבן אבל אם כבר קרב הקרבן בהא לא פליגי וי"ל דפריך שפיר למאן דאמר היתר היא דנהי לאכילה לית ליה היתר היא ה"מ היכא דאיטמו שירים גופייהו אבל הכא דבשר לא איטמי הוה ליה למישרי אפי' באכילה כיון דמיקל כולי האי דאית ליה טומאה דגברי ודעולין היתר היא אבל למאן דאמר טומאה דחוויה ניחא דכיון דמחמיר כולי האי בטומאת עולין ודגברא

קודם הקרבה סברא הוא שיש להחמיר בבשר אע"פ שהוא טהור ואפי' לאחר הקרבה: **שנטמא** בין בשוגג בין במזיד כו'. הא דלעיל קאמר במזיד לא הורצה והכא קאמר דמרצה אף על המזיד בפרק הקומץ רבה (מנחות דף כה:) מקשה לה ש"ס ואיכא למאן דמשני טומאתו בשוגג אין במזיד לא זריקתו בין בשוגג בין במזיד ואיכא למאן דאמר איפכא ותימה דבפי' האשה רבה (יבמות דף צ.). מקשה מההיא דדס שנטמא וזרקו במזיד לא הורצה למ"ד אין ב"ד מתנין לעקור דבר מן התורה והא הכא דמדאורייתא ארצויי מרצה כדתניא על מה הציץ מרצה על הדם וכו' שניטמא בין בשוגג בין במזיד ואמור רבנן דלא מרצה ומאי פריך הא שנין פרק הקומץ רבה (מנחות דף כה:) הנך תרי ברייתות חדא בטומאה וחדא בזריקה וא"כ איכא למימר דההיא דדס שנטמא במזיד לא הורצה מדאורייתא נמי קאמר וי"ל דאינו סברא לחלק בדאורייתא בין שוגג למזיד לא בזריקה ולא בטומאה דודאי מדאורייתא מרצה בכל ענין וחילוקא דמפלגינן בין שוגג למזיד היינו מדרבנן למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה למר בטומאה לפי שנראה לו יותר להחמיר בנטמא במזיד משום דאתחלתא דפסולא היא ועוד דלא נתכוין לעשות מצוה אבל בזריקה בטומאה לא קנסוהו כיון דלאו תחילת פסולא הוא ועוד במצוה קא עסיק ולמר מסתבר ליה להחמיר יותר בזריקה משום דדבר מגונה ביותר הוא להקריב לגבוה דבר שאינו טהור וא"ת א"כ בפרק הקומץ רבה לישני דההיא דעל מה הציץ מרצה איירי מדאורייתא וההיא דדס שנטמא איירי מדרבנן וי"ל אם איתא דמדרבנן אין חילוק בין טומאתו לזריקתו דאידי ואידי הוה אמרינן דלא הורצה במזיד וא"כ ההוא דעל מה הציץ מרצה בין בשוגג בין במזיד מדאורייתא דווקא איירי לא הוה ליה למיתני סתמא הכי כיון דבזמן שנסנית הברייתא לא הוה מרצה במזיד כן פריי בפרק האשה רבה (יבמות דף צ. ד"ה והא): **על** הדם ועל הבשר. בפסחים פ"ק (דף טז:) פי' רש"י דאתיא כרבי יהושע דאמר אם אין בשר אין דם מיהו אורי"י דאתיא אפי' כר"א דאמר יש דם אע"פ שאין בשר והא דבעי ריצוי ציץ יש לומר היינו כדאמר בפרק כיצד צולין (שם דף עח.) לאקבעינהו בפיגול ולאפקינהו מידי מעילה: **אם** עון פיגול הרי כבר נאמר לא יחשב. כך היא הגירסא בכל הספרים אלא שרש"י הגיה איפכא על פי הת"כ ובחנם הגיה דהא מסקינן בפרק שני דזבחים (דף כח:) דתרוייהו מקראי אריכא נפקי ורישיה דקרא דאם האכל יאכל ביום השלישי. (תוספות)

הא אינו נושא אלא עון טומאה שהותרה מכללה בציבור וקשיא לרב ששת תנאי היא דתניא ציץ בין שישנו על מצחו בין שאינו על מצחו מרצה דברי רבי שמעון ר' יהודה אומר עודהו על מצחו מרצה אין עודהו על מצחו אינו מרצה אמר לו ר"ש כהן גדול ביוה"כ יוכיח שאין עודהו על מצחו ומרצה אמר לו ר' יהודה הנח לכהן גדול ביוה"כ שטומאה הותרה לו בציבור מכלל דר"ש סבר טומאה דחוויה היא בציבור אמר אביי בנשבר הציץ דכ"ע לא פליגי דלא מרצה כי פליגי דתלי בסיכתא רבי יהודה סבר [\[שמות כח-לח\]](#) על מצח ונשא ורבי שמעון סבר [\[שמות כח-לח\]](#) תמיד לרצון לפני ה' מאי תמיד אילימא תמיד על מצחו מי משכחת לה מי לא בעי מיעל לבית הכסא ומי לא בעי מינס אלא תמיד מרצה הוא ולרבי יהודה נמי הא כתיב תמיד ההוא תמיד שלא יסיח דעתו ממנו כדרבה בר רב הונא דאמר רבה בר רב הונא חייב אדם למשמש בתפיליו בכל שעה ושעה ק"ו מציץ

רפ"י הא אינו נושא וכו'. הא לשון מעתה הוא מעתה אי אתה מוצא שיהא נושא אלא עון קרבן טומאה ומאי שנא דשדינן ליה לקולא הואיל ומלינו זה קל אחר שהותרה לזכור מכלל איסור שביחיד הלכך שדי ביה נמי לקולא שיהא הציץ מרצה אותה בקרבן יחיד קתני מיהא שהותרה לזכור אלמא היתר הוא לזכור: צין שישנו הציץ על מצחו. ש' כהן גדול כשאירעה טומאה על הקרבן: יוה"כ. אינו על מצחו בשעת עבודת היום הפנימית שאינו נכנס לפניו בצגדי זהב: שטומאה הותרה לו. שכולו קרבן זכור ואינו כריך לרכוי ציץ: מכלל דר"ש סבר דחוויה היא. וציץ הוא דמרצה עלה והיינו תנאי: אמר אביי כו'. מילתא באפי נפשיה היא לפרוסי פלוגתייהו: בסיכתא. יתד: על מצח ונשא. והיה על מצח אהרן ונשא אהרן את עון הקדשים (שמות כח): (רפ"י)

תוספות לא ירצה בחוץ לזמנו וסיפיה דפיגול יהיה זה חוץ למקומו א"כ גירסת הספר נכונה ומת"כ אין ראייה דכמה ברייתות נשנו שם לפי מה דס"ד מעיקרא ואיכא למימר דההיא נשנית לפי הטעות דהוה ס"ד מעיקרא בפ"ב דזבחים דמתרי קראי נפקי חוץ למקומו מקרא זוטא דפרשת קדושים וחוץ לזמנו מקרא אריכא דפרשת צו ועוד קשה על פרש"י אמאי קרי לחוץ למקומו פיגול ולחוץ לזמנו נותר דבכל הש"ס חוץ לזמנו קרי פיגול בשלמא לפי ר"ת משום דחוץ

למקומו נפקא לן מדכתיב פיגול יהיה בקרא אריכא להכי קרי ליה פיגול ולכל הפיי קשה אמאי מדכר בברייתא פיגול ברישא והא חוץ לזמנו כתב ברישא וצ"ל לפי שהוא קל יותר מחוץ לזמנו דחוץ למקומו אין בו כרת ועוד דהותר מכללו בבמה הוה מהדר ברישא לאוקמא ביה רצוי ציץ טפי מבחוץ לזמנו דחמיר ובתר דלא מיתוקמא ליה ביה מהדר לאוקמא בחוץ לזמנו ופרש"י בפ"ק דפסחים (דף טז:) אית דמפרשי פיגול חוץ לזמנו כמו פיגול שבכל הש"ס שהוא חוץ לזמנו אם עון פיגול הרי כבר נאמר לא יחשב ואם עון נותר נותר ממש ולא נהירא דהיכי קאמר הרי כבר נאמר לא ירצה אי לא ירצה הזבח קאמר וכי לאחר שהוכשר יחזור ויפסול ואי האוכלו קאמר וכי אין כפרה לחייבי כריתות ועוד תיפוק ליה מעון הקדשים ולא עון האוכלין ומורי ה"ר יהודה ממין זצ"ל אמר לי מפי ה"ר וויש מאפר"ק זצ"ל אם עון נותר נותר ממש ומה שהקשה רש"י אחר שהוכשר יחזור ויפסל דילמא אתיא כר"ע דאמר בפ"ב דזבחים (דף כט.) לר' אליעזר הא מצינו לזב וזבה ושומרת יום שהן בחזקת טהרה וכיון שראו סתרו אף אתה אל תתמה ע"ז אחר שהוכשר יחזור ויפסול ואע"ג דר"א אהדר ליה התם הרי הוא אומר המקריב בהקרבה הוא נפסל ואינו נפסל בשלישי ולכאורה משמע דר"ע קיבלה דאין הזבח נפסל והכא דריש ליה מלא ירצה שהזבח נפסל אם נותר ממנו י"ל דה"ק אם עון נותר ונימא דאית ביה עון בזבח ונידרוש לקרא כר"ע באוכל מזבחו ביום השלישי הכתוב מדבר וסברא הוא לאוקמא לקרא בהכי לפי שהוא איסור קל שאירע לאחר שהוכשר ולהכי נימא דהציץ מרצה עליו טפי מעל שאר איסורים הא כבר נאמר לא ירצה הא אין נושא אלא עון טומאה ומהשתא לית לן לאוקמא קרא דואם האכל יאכל ביום השלישי באוכל מזבחו ביום השלישי דהא דהוה ס"ד לאוקמא הכי היינו כי היכי דתיתוקם ביה קרא דרצוי ציץ משום דמיסתבר טפי משום דאירע לאחר שהוכשר והיינו צריכין לומר דקרא דהמקריב הוה דריש ליה לדרשא אחריתא כדדריש ליה בפ"ב דזבחים (דף יג.) לומר לך זריקה בכלל היתה ולמה יצאה להקיש אליה ולומר לך מה זריקה מיוחדת שהיא עבודה המעכבת כפרה ומחשבה פוסלת בה אף כל [כו'] לאפוקי שפיכת שירים והקטרת אימורין אבל כיון דאפי' אי הוה מוקמי' לקרא באוכל מזבחו ביום השלישי אפי"ה לא היה מרצה הציץ עליו שהרי כתוב בו לא ירצה והשתא לא דחקינן בחנם לאוקמא ביה קרא אלא דרשינן מהמקריב בהקרבה הוא נפסל ואין נפסל בשלישי: הא אינו נושא אלא עון טומאה שהותרה מכללה וכו'. תימה לר"ת מאי איצטריך למיתלי טעמא שהותרה מכללה תיפוק ליה משום דאי אפשר לאוקמא קרא בפיגול ונותר וממילא לא מיתוקם אלא בטומאה ותירץ דע"כ לא מוקמינן לקרא אלא במידי דהותר מכללו מדכתיב לרצון להם משמע עון שהוא לרצון בעלמא וכן משמע בהקומץ רבה (מנחות דף כה.) דפריך ואימא עון שמאל שהותר מכללו ביוה"כ ומשני אמר קרא עון שהיה בו ודחיתו והיינו על כרחך מלרצון להם דאי לאו הכי מנא ליה דבדיחוי מיירי קרא והכי הוה ליה

לשנויי אמר קרא עון שהוא עון בכל מקום לאפוקי שמאל שאינו עון ביוה"כ [והוא דלא נקט] מלרצון י"ל משום דלא משמע למעוטי שמאל שהרי מרוצה הוא אלא מעון נמי קדריש וה"ק עון שהוא לרצון שהוא מרוצה וטובא פריך התם ולא פריך אלא מהנך דהותרו מכללן וא"ת א"כ פיגול ונותר היכי ס"ד לאוקומי קרא בגוייהו אי לאו דכתיב לא יחשב ולא ירצה תיפוק ליה דלא הותרו מכללו ואור"ת פיגול הותר מכללן בבמה שאין פסול מקום בבמה ונותר כדי נסבה אי נמי הותר בראשו של מזבח אבל קשה למ"ד לינה מועלת בראשו של מזבח בפרק המזבח מקדש (זבחים דף פז.). מאי איכא למימר ועוד מחשבת נותר לא הותרה ואומר ריצב"א דהותרה במנחת כהנים ובמנחת כהן משוח ובכל דבר שאין לו מתירין דאין חייבין עליו משום פיגול כדתנן בפי"ש ב"ש (שם דף מג.) ואפי' פסול נמי ליכא מדקאמר התם בפ"ק דזבחים (דף יד.) לר"ש דאמר כל שאינו על מזבח החיצון כשלמים אין חייבין עליו משום פיגול ואמרי' התם מודה ר"ש לפסול מק"ו משלא לשמן הכשר בשלמים ופסול בחטאת חוץ לזמנו הפסול בשלמים אינו דין שיפסול בחטאת ובדבר שאין לו מתירין ליכא ק"ו דהא שלא לשמן כשר במנחת כהנים ובכל דבר שאין לו מתירין וא"ת חוץ למקומן שהותר בבמה הא לא מיקרי הותר מכללו דבעינן עון דלפני ה' כדמשני התם כי פריך ואימא עון יוצא שהותר בבמה ומשני עון דלפני ה' יש לומר יוצא לאו עון דלפני ה' הוא דפסולו אירע בחוץ אבל מחשבת חוץ למקומו פסולו אירע בפנים שעומד בפנים ומחשב לחוץ ואין לומר דבמה לא מיקרי הותר מכללו כיון דהכשירו בכך כדמשני התם גבי שמאל דלא דמי דשמאל כיון דהכשירו בפנים בשמאל קרי ליה הכשירו בכך אבל חוץ למקומו כיון דבפנים לא אשכחן ליה הכשירו לא חשיב הכשירו בכך מה שהותר בבמה וי"מ דפיגול ונותר אע"ג דלא הותרו מכללן הוה מוקמינן קרא דריצוי ציץ בגוייהו אי לא גלי קרא בהדיא לא יחשב ולא ירצה משום דכתיב בהו עון ובציץ כתב עון וגמרינן עון עון מציץ ואי משום דכתיב לרצון להם דמשמע דלא מתוקם אלא במידי דהותר מכללו כדפי' איכא למימר דהו מוקמי לרצון לדרשא אחריתי כדדריש בפי' הבא על יבמתו (יבמות דף. ס:) לרצון להם ולא לפורענות ובפי' הקומץ רבה (מנחות דף כה. ד"ה ואימא) כתבתי אמאי לא מוקמינן לקרא לעון נבילה וטריפה שהותר מכללו במליקה או בעון לילה שהותר מכללו באיברים ופדרים או בעון אותו ואת בנו שהותר מכללו בעופות או עון מחוסר זמן שהותר בעופות וע"ש: **מכלל** דר"ש סבר טומאה דחוויה היא בצבור. לא ידענא מאי ראייה מייתי ר"ש מיוה"כ דאפי' כשאינו על מצחו דמרצה דלמא לעולם אינו על מצחו אין מרצה ויוה"כ היינו טעמא דכיון דאי אפשר להיות על מצחו ולרצויי דחיא טומאה כיון דקרבן צבור הוא דאתא בטומאה מידי דהוה אטומאת גברא דלא מרצי ציץ עלה ודחיא טומאה וי"ל דה"ק ר"ש כהן גדול ביוה"כ יוכיח דאי נטמא הקרבן בידו אפי' אם יש אחרת טהורה אין אומר לו הבא אחרת תחתיה וע"כ היינו משום דאפי' אין עודהו על מצחו מרצה וכיון

דאיכא תרתי רצוי ציץ וקרבן צבור לא מייתי אחריתי דאי אין עודהו על מצחו אינו מרצה לימא ליה הבא אחרת תחתיה כיון דטומאה דחוויה היא וא"ת והאמר לעיל גבי היה מקריב מנחת פרים מאי לאו דחג אלמא למ"ד טומאה דחוויה היא אומר לו הבא אחרת תחתיה אפ"י בקרבן צבור גמור י"ל דההוא תנא דלעיל סבר כר"י בהא דאין עודהו על מצחו אינו מרצה וכגון שאינו על מצחו אי נמי בנשבר הציץ ואליבא דכולי עלמא : (תוספות)

א

-

ח

דף

ומה ציץ שאין בו אלא אזכרה אחת אמרה תורה על מצחו תמיד שלא יסיח דעתו ממנו תפילין שיש בהן אזכרות הרבה על אחת כמה וכמה ולר"ש דאמר תמיד מרצה והא כתיב על מצחו ונשא ההוא לקבוע לו מקום הוא דאתא ורבי יהודה לקבוע לו מקום מנא ליה נפקא ליה מעל מצחו ור"ש נמי תיפוק ליה מעל מצחו אין ה"י אלא על מצחו ונשא מאי עביד ליה אמר לך ראוי למצח מרצה שאינו ראוי למצח אינו מרצה לאפוקי נשבר הציץ דלא מרצה ולר"י יהודה נשבר הציץ מנא ליה נפקא ליה ממצח מצחו ור"ש מצח מצחו לא משמע ליה נימא הני תנאי כהני תנאי דתניא אחד זה ואחד זה מזין עליו כל שבעה מכל חטאות שהיו שם דברי רבי מאיר רבי יוסי אומר אין מזין עליו אלא שלישי ושביעי בלבד ר' חנינא סגן הכהנים אומר כהן השורף את הפרה מזין עליו כל שבעה כה"ג ביוה"כ אין מזין עליו אלא שלישי ושביעי מאי לאו בהא קא מיפלגי ר"מ סבר טומאה דחוויה היא בציבור ור"י יוסי סבר טומאה היתר היא בציבור ותסברא אי סבר רבי יוסי היתר היא בציבור הזאה כלל למה לי אלא דכולי עלמא הני תנאי סברי טומאה דחוויה היא בציבור והכא בהא קמיפלגי ר"מ סבר אמרינן טבילה בזמנה מצוה ורבי יוסי סבר לא אמרינן טבילה בזמנה מצוה וסבר רבי יוסי לא אמרינן טבילה בזמנה מצוה והתניא הרי שהיה שם כתוב על בשרו הרי זה לא ירחץ ולא יסוך ולא יעמוד במקום הטנופת נזדמנה לו טבילה של מצוה כורך עליו גמי וטובל רבי יוסי אומר יורד וטובל כדרכו ובלבד שלא ישפשף וקיימא לן

דבטבילה בזמנה מצוה קא מיפלגי דתנא קמא סבר לא אמרינן טבילה בזמנה מצוה. ורבי יוסי סבר אמרינן טבילה בזמנה מצוה אלא דכולי עלמא להני תנאי אמרינן טבילה בזמנה מצוה והכא בהא קמיפלגי רבי מאיר סבר מקשינן הזאה לטבילה ור' יוסי סבר לא מקשינן הזאה לטבילה ורבי חנינא סגן הכהנים אי מקיש הזאה לטבילה אפילו כהן ביוה"כ נמי אי לא מקיש הזאה לטבילה אפי' כהן השורף את הפרה נמי לא לעולם לא מקיש וכהן השורף את הפרה מעלה בעלמא כמאן אזלא הא דתנו רבנן אין בין כהן השורף את הפרה לכהן גדול ביום הכפורים אלא

רש"י אחד זה ואחד זה. ליוה"כ ופרה: שלישי ושביעי. לפרישתו: כהן השורף כו'. לקמיה מפרש טעמיה: דרבי מאיר סבר לחויה היא בליצור. ובעינן טהרה מעלייתא והזאה בזמנה וכל יומא איכא לספוקי שמא היום יום שלישי הוא לטומאתו בשלשה ראשונים ובשלשה האחרונים כל יומא ויומא איכא לספוקי מספיקא שהוא שביעי: ור' יוסי סבר היתר היא בליצור. ללא מחמרי זה אלא למעלה בעלמא דילפינן ממלואים: הזאה כלל למה לי. בתורת שלישי ושביעי: טבילה בזמנה מצוה. דכתי' [במדבר יט] וחטאו ביום השביעי וכבס בגדיו ורחץ לא בא זה אלא ללמד על הטבילה שתהא ביום השביעי והזאה נמי מקשינן לטבילה להיות מצוה בזמנה הלכך כל יומא מזינן עליה שמא היום זמנה: לא אמרינן טבילה בזמנה מצוה. והאי וחטאו דרשינן ליה במסכת קדושין בפ"ג (דף סג.). לא ירחץ. שלא ימחקנו ואזהרה למוחק את השם ואבדתם את שם (דברים יב) וסמך ליה לא תעשון כן וגו': טבילה של מצוה. טבילת טהרה שהטילה הכתוב עליו: כורך עליו גמי. להגין עליו חוזק שטף המים: וקיימא לן. במסכת שבת (דף קכ): דבטבילה בזמנה מצוה פליגי ר' יוסי סבר מצוה הלכך ללא מאכא גמי וישהה טבילתו ליום אחר: לא מקשינן. הזאה בזמנה לאו מצוה היא וכי כתיב שלישי ושביעי שלא יקדים וישהה בין הזאה להזאה ארבעה ימים אבל אם השהה הזאתו לזמן מרובה לית לן בה: (רש"י)

תוספות ומה ציץ שאין בו אלא אזכרה אחת. תימה לי ליפרך מה לציץ שכן השם הוא בגלוי תאמר בתפילין שהן מחופין עור ואין לתרץ דה"נ כתיב שדי בתפילין

בקמטין חדא דאין זה כתב גמור דדוקא שי"ן של תפילין הלכה למשה מסיני אבל די' י' לא ועוד בציץ איכא שם המיוחד בן די' אותיות דחמיר טפי ונ"ל דאינו ק"ו גמור דאורייתא אלא מדרבנן וה"ק נהי נמי דאיכא חומרא טפי בציץ כדמפרש מ"מ כיון דאיכא בתפילין צד חשיבות זה טפי שיש בהן אזכרות הרבה סברא הוא שמן הדין יש לחכמים לתקן למשמש בהן כל שעה: **ורבי יוסי סבר** טומאה היתר היא בציבור. תימה לי א"כ גבי פרה אמאי סגי בגי' ובשביעי הא לאו קרבן ציבור היא לדחות שבת וטומאה וי"ל דכיון דטבול יום כשר בפרה דכתיב (במדבר יט) והזה הטהור דאמרת טהור כל דהו אם כן מהתם נמי נכשיר כהן השורף הפרה בלא הזאה כלל כיון דלא ברור לן דנטמא והוא הדין דאפילו שלישי ושביעי לא בעי אלא מעלה בעלמא: **אי סבר רבי יוסי** טומאה היתר היא בציבור הזאה כלל למה לי. גבי יוה"כ תימה לי לימא דאיצטריך הזאה משום אילו של אהרן הקרב ביוה"כ דכיון דיחיד הוא מהדרין אטהרה וי"ל דהני"מ היכא דנטמא בידו טומאה ודאית כדלעיל אבל בחששא בעלמא כי הכא ודאי למאן דמיקל ואמר היתר היא בציבור לא הוה מצרכי' מידי אפילו בדיחיד כגון אילו של אהרן כיון דחשיב כקרבן ציבור לדחות שבת וטומאה: **וסבר רבי יוסי** לא אמרינן טבילה בזמנה מצוה כו'. לא הוה מצי לשנויי ההיא דלעיל רבי יוסי בר' יהודה היא דסבירא ליה בפרק המפלת (נדה דף כט.) לאו מצוה היא וכה"ג משני לקמן שילהי מכילתין (דף פח. ושם) וי"ל דכיון דפליג בהדיה ר"מ שמע מינה דרבי יוסי בר חלפתא הוא שהיה חבירו בר פלוגתיה: **דכולי עלמא** להני תנאי אמרינן טבילה בזמנה מצוה. ר"ת פסק דטבילה בזמנה לאו מצוה היא אע"ג דאמר בפרק המפלת (נדה דף ל. ושם) שמע מינה תלת שמע מינה טבילה בזמנה מצוה אין הלכה כן אלא כרבי יוסי בר' יהודה דאמר התם דיה טבילה באחרונה שהרי מעשים בכל יום שאין לך טובלת בזמנה טבילה של נדה ושל זבה ושל שומרת יום ובפרק בתרא דנדה (דף סז: ושם) אמרינן מכדי האידינא כולוהו ספק זבות שוינהו רבנן ליטבלינהו ביממא דשבעה משמע שלא היו טובלות ביום בשום פעם ור"ח פסק כב"ש וב"ה דפרק המפלת (שם דף ל. ושם) דסברי טבילה בזמנה מצוה ולא ראייה היא מדסברי ב"ש וב"ה הכי שיהא הלכה כן דודאי ר' יוסי בר' יהודה לא פליג עלייהו אלא ס"ל לא נחלקו ב"ש וב"ה בדבר זה א"כ מצי למימר דהלכתא כר' יוסי ברבי יהודה ומה שעשה רבינו אליהו הזקן זכרונו לברכה באזהרות שלו טבילה בזמנה ועל ארבע גדילים יתד על אזניך תכסה הגדולים מנהגן היה שלא היה מקפיד לכתוב כהלכתן כמו שיסד על סתם נסקלים דנתם ונתחייב תסקלוהו ויאמר המלך תלוהו והיינו כר"א דפרק נגמר הדין (סנהדרין דף מה:): כל הנסקלין נתלין ודלא כרבנן דאמרי אין נתלה אלא מגדף ועובד עבודת כוכבים ומהא דאמר בשמעתא דכולי עלמא אמרינן טבילה בזמנה מצוה אין להביא ראייה דלא הוה מצי למימר איפכא דכולי עלמא לא אמרינן טבילה בזמנה מצוה דא"כ מאי טעמא דר"מ ועוד ר' יוסי נמי על כרחך

סבר טבילה בזמנה מצוה כדשמעין ליה גבי מי שהיה שם כתוב על בשרו: **מקשינן** הזאה לטבילה. תימה אמאי פשיט להו טפי דטבילה בזמנה מצוה מהזאה יש לומר משום דכתיב (במדבר יט) והזה הטהור על הטמא ביום השלישי וביום השביעי וחטאו ביום השביעי וכבס בגדיו ורחץ במים וטהר בערב ועל כרחך הא דהדר כתיב וחטאו ביום השביעי לאו משום הזאה כתיב דהא כתיב כבר ואי משום לאשמועין הזאה בזמנה מצוה ליהדר נמי הזאה דגי כדהדר הזאה דשביעי אלא על כרחך משום ורחץ איצטריך לאשמועין דתכף להזאה טבילה ושמע מינה דטבילה בזמנה מצוה ולמאן דלית ליה טבילה בזמנה מצוה איכא למימר דדריש להאי קרא כדקא דריש ליה בפרק האומר בקידושין (דף סב. ושם) דקאמר וחטאו ביום השביעי למה לי איצטריך סלקא דעתך אמינא הני מילי לקדשים אבל בתרומה בחד נמי סגי קא משמע לן (תוספות)

ב

-

ח

דף

שזה פרישתו לקדושה ואחיו הכהנים נוגעין בו וזה פרישתו לטהרה ואין אחיו הכהנים נוגעין בו כמאן או ר"מ או רבי יוסי דאי ר' חנינא סגן הכהנים הא איכא נמי הא מתקיף לה רבי יוסי ברבי חנינא בשלמא ראשון שמא שלישי שני שמא שלישי שלישי שמא שלישי חמישי שמא שביעי ששי שמא שביעי שביעי שמא שביעי אלא רביעי למה לי הזאה כלל לא בשלישי איכא לספוקי ולא בשביעי איכא לספוקי ולטעמין הזאה כל שבעה מי איכא והא קיימא לן דהזאה שבות ואינה דוחה את השבת אלא מאי אית לך למימר שבעה לבר משבת הכא נמי שבעה לבר מרביעי אמר רבא הלכך כהן גדול ביום הכפורים דלא בדידן תליא מילתא אלא בקביעא דירחא תליא מילתא בתלתא בתשרי בעי לאפרושי וכל אימת דמתרמי תלתא בתשרי מפרשינן ליה אבל כהן השורף את הפרה דבדידן תליא מילתא מפרשינן ליה ברביעי בשבת כי היכי דניתרמי רביעי שלו בשבת: ללשכת פרהדרין וכו': תניא רבי יהודה וכי לשכת פרהדרין היתה והלא לשכת בלווטי היתה אלא בתחלה היו קורין אותה לשכת בלווטי ומתוך שנותנין עליו ממון לכהונה ומחליפין אותה כל שנים עשר חודש

כפרהדרין הללו שמחליפין אותם כל שנים עשר חודש לפיכך היו קוראין אותה לשכת פרהדרין תנן התם הנחתומין לא חייבו אותן חכמים להפריש אלא תרומת מעשר וחלה בשלמא תרומה גדולה לא דתניא

ר"י שזה פרישתו לקדושה. ליכנס למחנה שכונה ולא יהא לבו זחה עליו ויהא נבדל מכל קלות ראש שחלה עליו אימה בהבדלתו מן הבריות: וזה פרישתו לטהרה. להחמיר בטהרתו מפני קל שעושין בו לטמאו בו ביום להטבילו להוציא מלבן של כדוקים לכן החמירו בטהרתו שלא יהא אדם נוגע בו: הא איכא נמי האי. שזה מזין עליו כל שצעה וזה אין מזין עליו כל שצעה: בשלמא. יום ראשון מזין עליו שמה היום יום שלישי לטומאתו וכן שני וכן שלישי שמה שעה אחת קודם פרישתו נטמא: חמישי שמה שביעי. שאם היה הראשון לפרישה שלישי לטומאה נמאח החמישי שביעי וכן ששי וכן שביעי: אלא רביעי. אמאי מזינן עליה לא בשלישי איכא לספוקי דהא משפירש לא נטמא במת ולא בשביעי איכא לספוקי שאם היה שביעי לטומאתו הרי יום אחד לפני פרישתו שלישי לטומאה נמאח שלא הזה בשלישי והזאת שביעי בלא שלישי אינו כלום: וכל אימת דמתרמי מפרשינן ליה. ואע"ג דלא הוי רביעי שלו בשבת ונמאח הזאתו בטלה שני ימים: דצדידן תליא מילתא. שאין זמנה קבוע: דניתרמי רביעי שלו בשבת. ולא יפסקו הזיותיו אלא יום אחד: פרהדרין. פקידי המלך: לשכת בלוטי. לשון שרים כך היתה נקראת לשכת שרים: בתחלה. כל ימי שמעון הצדיק שהאריך ימים היו קוראין אותה לשכת בלוטי: מתוך שנותנין ממון לכהונה. מתוך שכהני בית שני היו עומדין ע"י ממון שנותנין על כהונה גדולה למלכי בית השמונאי: מחליפין אותה כל י"ב חדש. כלומר שרשעים היו ולא היו מוציאין שנתן ומעמידים אחר תחתיו וכל כהן המתחדש בה סותר אותה ובונה בנין נאה מן הראשון שתהא קרויה על שמו ונמאח מתחלפת כל שנה ושנה: כפרהדרין הללו. שהמלך מחלפן בכל שנה ושנה חזרו לקרות לשכת פרהדרין: הנחתומין. הלוקחין תבואה מעם הארץ למכור פת לשוק לא חייבו עליהן להעלות מעשר שני של דמאי לירושלים אלא תרומת מעשר שהוא אחד ממאה וחלה יתן לכהן אבל שאר כל אדם הטילו עליו להעלות מעשר שני של דמאי לירושלים ומעשר ראשון ומעשר עני מפרישין אותן ואין נותנים ובנחתום

חזר עסקינן ומתוך שהוא רגיל למכור כל שעה הקילו עליו שאינו צריך להפריש עליו מעשר שני של דמאי לעלות לירושלים לפדות: (כ"ז)

תוספות והא דקאמר התם והזה הטהור על הטמא למה לי אצטריך סד"א שלישי למעוטי שני שביעי למעוטי ששי דקא ממעט ימי טהרה אבל היכא דעבד ברביעי ובשמיני אימא שפיר דמי קמ"ל יש לפרש אפילו למ"ד אין הזאה בזמנה מצוה ואו או קאמר ברביעי או בשמיני כלומר סד"א אי עבד הזאה קמייתא ברביעי והשניה בשביעי או קמייתא בשלישי כמשפטה ובתרייתא בשמיני קמ"ל דבעינן שיהא ד' ימים בין הזאה להזאה לא פחות ולא יותר וכן פירש רש"י התם: **דאי** ר' חנינא סגן הכהנים הא איכא נמי הא. תימה לי אכתי איכא נמי שזה פורש ללשכת פרהדרין וזה פורש ללשכה שעל פני הבירה י"ל דלא קא חשיב אלא מילתא דחשיבותא שיש מעלה בזה מבזה אבל מה שזה פורש ללשכה זו וזה פורש ללשכה זו לאו מילתא דחשיבותא הוא בהאי טפי מבהאי אי נמי נ"ל לפרש דתרי מילי קחשיב שזה פרישתו לקדושה דהיינו ללשכת פרהדרין שהיתה בנויה בקודש ואפילו את"ל שהיתה פתוחה לחול וא"כ הוה תוכה חול דאי לאו הכי הא אין ישיבה בעזרה וכ"ש שאין ישנים בה וא"כ לא הוי פרישתו לקדושה יש לומר אפ"ה כיון דהיתה בנויה בקדש בסמוך לעזרה קרי ליה שפיר פרישה לקדושה וזה פרישתו לטהרה ללשכה שעל פני הבירה העומדת בהר הבית שאין בו קדושה יותר מירושלים אלא טהור יותר שהזב ובעל קרי וכל מי שטומאה יוצאה מגופו אין נכנסין לו ויש מפרשין דלשכת פרהדרין היתה פתוחה לקודש ואע"ג דא"כ קדש הואי ואין ישיבין בה יש לומר כיון שבנויה בחול ופתוחה לקדש ונהי דתוכה קדש לענין אכילת קדשי קדשים כדמשמע באיזהו מקומן (זבחים דף נו.) מיהו מותר לישוב בה ולישן בה דלא קדשה לגמרי כקדושת עזרה דהא אמר בפרק איזהו מקומן (שם) דאין חייבין עליהן כרת טמאים הנכנסין שם והכי נמי מותר לישוב ולישן בהם ועוד איכא בינייהו מילתא אחריתי שזה אחיו הכהנים נוגעין בו וזה אין אחיו הכהנים נוגעין בו ולא נהירא כדמשמע לקמן בשילהי פ"ב [דף כה. ושם] גבי זקן יושב במערבה דאין ישיבה בלשכות הבנויות בחול ופתוחות לקדש: **תנן** התם הנחתומין לא חייבו אותם להפריש אלא תרומת מעשר וחלה. בפ"ב דמסכת דמאי פריך בירושלמי תמן [פ"ה] תנינן הלוקח מנחתום כיצד מעשר נוטל כדי תרומת מעשר וחלה וכו' הכא את אמר הלוקח מפריש וכה את אמר נחתום מפריש ר' יונה אמר איתפלגון ר' יוחנן ור"א חד אמר כאן בעושה בטהרה כאן בעושה בטומאה נראה לפרש מתניי דהכא בנחתום עם הארץ העושה בטהרה ששוכר גבל חבר לעשות לו חלתו בטהרה הלכך כיון דטרח כולי האי סמכינן עליה נמי דודאי תקנה ואין צריך הלוקח ממנו להפריש וההיא מתניי דמחייבא ללוקח להפריש מיירי בנחתום עם הארץ דלא מפריש וחד אמר כאן במדה דקה כאן במדה גסה ולא ידעין מאן אמר דא ומאן אמר דא וכו' ומפרש

התם אמתניתין אחריתי טעמא דחילוקא דבין גסה לדקה משום תינוקות שלא יאכלו טבל בשם רבי יוחנן מדה דקה הואיל והמוכר משתכר הוא מפריש מדה גסה לוקח משתכר לוקח מפריש ופריך התם וקשיא על דרבי יוחנן אם בעושה בטהרה יפריש על הכל פ"י אפילו מעשר שני ונסקה לירושלים ומשני בדין הוא שלא יפריש כלום שאין מוסרין ודאי לעם הארץ כלומר דאפילו ודאי דאיכא למימר דעם הארץ יעשרנו אפי' הכי לא סמכינן עליה דחיישינן דילמא לא מתקן ליה והיינו דקאמר אין מוסרין אפי' ודאי לעם הארץ דוקא אבל לחבר שרי ומתניתין בנחתום חבר שמוכר לחבר עסקינן וא"כ בדין הוא דהנחתום לא יפריש לכל הפחות מעשר שני משום דטריחא מילתא טובא לאסוקיה לירושלים פטורים הנחתומין מלהפריש מעשר שני משום דטריחא מילתא ומתוך שהפרהדרין הללו חובטין אותן וכו' מיהו חבר הלוקח מהם מפריש מעשר שני ומעלהו ואוכלו בירושלם ואין לפרש שאין מוסרין ודאי לעם הארץ אבל דמאי מוסרין דהא ליתא דבעירובין בפי' בכל מערבין (דף לז:): מוכח דאין מוסרין דמאי לעם הארץ גבי עם הארץ שאמר לחבר קח לי אגודה של ירק ובפי' המוכר את הספינה (ב"ב דף פח.). גבי הלוקח ירק מן השוק וכו' ובפי' דחולין (דף ו.). הנותן לחמותו מעשר את שהוא נותן לה ואת שהוא נוטל הימנה ומקשה נמי על דרבי אלעזר אם במדה דקה יפריש על הכל ולא משני מידי לפי שכבר תירץ לר' יוחנן והוא הדין לר' אלעזר (תוספות)

א

-

ט

דף

לפי ששלח בכל גבולי ישראל וראה שאין מפרישין אלא תרומה גדולה בלבד מעשר ראשון ומעשר עני נמי לא המוציא מחבירו עליו הראיה אלא מעשר שני נפרשו ונסקו וניכלוהו בירושלם אמר עולא מתוך שפרהדרין הללו חובטין אותן כל י"ב חדש ואומרים להן מכרו בזול מכרו בזול לא אטרחונהו רבנן מאי פרהדרין פורסי אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן מאי דכתיב [\[משלי י-כז\]](#) יראת ה' תוסיף ימים ושנות רשעים תקצרנה יראת ה' תוסיף ימים זה מקדש ראשון שעמד ארבע מאות ועשר שנים ולא שמשו בו אלא י"ח כהנים גדולים ושנות רשעים תקצרנה זה מקדש שני שעמד ד' מאות ועשרים שנה ושמשו בו יותר משלש מאות כהנים צא מהם מ'

שנה ששמש שמעון הצדיק ושמונים ששמש יוחנן כהן גדול עשר ששמש ישמעאל בן פאבי ואמרי לה י"א ששמש ר' אלעזר בן חרסום מכאן ואילך צא וחשוב כל אחד ואחד לא הוציא שנתו א"ר יוחנן בן תורתא מפני מה חרבה שילה מפני שהיו בה שני דברים גלוי עריות ובזיון קדשים גלוי עריות דכתיב { [שמואל א ב-כב](#) } ועלי זקן מאד ושמע את כל אשר יעשון בניו לכל ישראל ואת אשר ישכבון את הנשים הצובאות פתח אהל מועד ואע"ג דאמר ר' שמואל בר נחמני א"ר יוחנן כל האומר בני עלי חטאו אינו אלא טועה מתוך

ה"י לפי ששלת. יוחנן כהן גדול שגזר על הדמאי צפוטה צפרק עגלה ערופה (דף מה.): המוליא מחזירו עליו הראייה. מכי אפרסיה ואפקעיה משום טבל אין בו אלא ספק גזל לויים ועניים חוץ מתרומת מעשר שבתוך מעשר ראשון אותה יתן לכהן שיש איסור ועון מיתה באכילתה וללוי ועני יאמר הביאו ראיה שלא עישר עם הארץ שלקחתי ממנו: נפרשו ונסקו. שהרי יש בו איסור לא תוכל לאכול בשעריך ופרישו כדי לתקן טבלו הואיל ולא פסדי ביה מידי דהא אינהו נפשייהו הדך קא אכלי ליה בירושלים: חוצטין אותן. (מן) הגנתומין כל י"ב חודש משנה לשנה הממונים מתחדשין ומכבידין למלא עלילות לגבות ממון כשהן מתחדשין: לא אטרחונהו. וסמכו לומר שרוב עמי הארץ מעשרין הן: פורסי. פקידי המלך: (כ"י)

תוספות ובירוש' דמאי פ"ה פריך וחלה חייבת בדמאי בתמיה והתנן (פ"א) חלת עם הארץ והמדמע פטור מן הדמאי והוה מצי לשנויי התם בחלה שהפרישה עם הארץ גופיה שתיקן לו גבל חבר בטהרה וכדמפרש עלה התם משום דאימת קדשים עליו ואינו נותן לכהן דבר שאינו מתוקן והא דהכא מיירי בהפרישה חבר אלא ר' אושעיא הוא דמפליג התם הכי אבל סוגיא דירושלמי דפ"ה כר' יוחנן דלא מפליג דפליג על רבי אושעיא ואמר היא הדא היא הדא ומשני בשם ר' יוסי ברי חנינא ב"ש היא ותני כן ר"ש בן יהודה אומר משום ר"ש חלה ב"ש מחייבין ב"ה פוטרים ופריך כלום אמר ב"ש אלא דבר שהוא לזריעה אילו הלוקח לזרע לבהמה קמח לעורות שמן לנר שמא אינו פטור פי' כל הני דתנן להו התם לפטורא בדמאי בפ"ק [משנה ג] ולהכי קשה ליה כלום אמרו ב"ש לחייב להפריש דמאי בחלה אא"כ יחמירו נמי בכל הני להפריש דמאי ומדנקט מתניתין רק חלה ולא נקט כל הני לחיובא ש"מ לאו ב"ש היא ומשני אלא במגבל עיסתו במי פירות פירוש הא דפטרה מתניתין בפ"ק בטורח לגבל במי פירות דלא הוכשרה כדי שלא

תקבל טומאה וכיון דטרח כולי האי מסתמא תקוני נמי תקנה ופריך ולא כן א"ר יוסי בר חנינא דר' אלעזר איש ברתותא היא הא כרבנן לא פירש רבי אלעזר איש ברתותא הוא דפטר בדמאי היכא דגבלה במי פירות אבל רבנן פליגי עליה ואם כן לית לן לאוקמא מתניתין כיחידאה ומשני אלא כר' יוחנן כאן בעושה בטומאה כאן בעושה בטהרה מתניתין דפ"ק שטרח להביא גבל שעושה בטהרה דמסתמא ודאי תקין והדר קאמר אלא כר' אלעזר פירוש אי נמי איכא לשנויי כר' אלעזר כאן וכאן בעושה בטהרה אלא במתארח אצלו אבל ברבים אינו נאמן עד שיקבל עליו ברבים וכה ברבים אגן קיימין כלומר מתניתין דפ"ק דמתארח אצלו דאקילו רבנן גביה וכדתניא פרק קמא דחלה בתוספתא הלוקח מן הנחתום ומן האשה שעושה למכור בשוק צריך להפריש חלת דמאי מבעל הבית ומתארח אצלו אין צריך להפריש חלת דמאי אבל חלה של ודאי טבל צריך תיקון כדתניא בירושלמי העושה עיסה מטבל בין שהקדים חלה לתרומה בין שהקדים תרומה לחלה מה שעשה עשוי וחלה לא תאכל עד שיוציא עליה תרומה ותרומה לא תאכל עד שיפריש חלה: **מעשר ראשון** ומעשר עני נמי לא המוציא מחבירו עליו הראיה. ולא דווקא נחתום אלא אפילו כל אדם נמי מפרישין והן שלו כדאמרינן בשילהי מסכת סוטה (דף מח.) עמד והתקין להם הלוקח פירות מעם הארץ מפריש מהן תרומת מעשר ונותנה לכהן ומעשר שני עולה ואוכלו בירושלים ומעשר ראשון ומעשר עני המוציא מחבירו עליו הראיה והא דלא אמרינן נמי בתרומת מעשר מפרישה והיא שלו וימכרנה לכהנים ויטול דמיה י"ל כיון דדבר מועט הוא שאינו אלא חלק אחד מק' ועוד דמיה מועטין שהוא צריך למוכרה בזול שאין לה אוכלין מרובין תקינו רבנן שיתננה לכהנים: **ולא** שמשו בו אלא י"ח כהנים. ריב"א גריס שמנה כהנים כדכתיב בהדיא בדברי הימים (א ה) עזריה אשר כהן בבית אשר בנה שלמה אמריה אחיטוב צדוק שלום חלקיה עזריה שריה ויהוצדק והוא הלך בהגלות ה' את יהודה אמנם בכל הספרים ובספרי (פרשת פנחס) ובירושלמי גרסינן י"ח כהנים ונ"ל לקיים גירסת הספרים וט' כהנים גדולים היו עד יהוצדק וכו' וסגני כהונה שמתקינין לכל אחד סגן תחתיו הרי י"ח כדאשכחן בסוף מלכים דקא חשיב לכהן גדול וסגן שלו בהדי הדדי דכתיב ויקח רב טבחים את שריה כהן הראש ומשנהו צפניהו וא"ת א"כ בבית שני ניחשוב נמי סגני כהונה א"כ הוה ליה למימר קרוב לשש מאות כהנים גדולים ששימשו בו י"ל הא לא קשיא דבבית ראשון נקט שפיר י"ח הן וסגניהון לרווחא דמילתא דאפילו את"ל אי אפשר שלא יארע אונס לכ"ג ביוה"כ אחד מכל השנים הללו שהוא משמש בכהונה גדולה ונמצא סגן משמש תחתיו אעפ"כ לא הוו הללו אלא י"ח וכ"ש דאי אמרינן דלא יארע פסול לכ"ג דבצרי להן אבל בבית שני כיון דכל אחד לא הוציא שנתו נקט ג' מאות לרווחא דמילתא דאפילו את"ל דמסתמא לא שימש הסגן תחתיו כיון שלא היה כ"ג אלא יוה"כ אחד מילתא דלא שכיחא הוא שבו ביום אירעו אונס ושימש סגן תחתיו אפילו הכי לכל הפחות קרוב לג' מאות

היו אי נמי נ"ל די"ח כהנים דקאמר היינו מפנחס ואילך שניתנה לו ולזרעו אחריו וכן משמע בספרי לכן אמור הנני נותן לו וגוי' מלמד שעמדו ממנו בבנין ראשון י"ח כהנים נביאים ובבנין שני פ' כהנים וכו' ובנין ראשון קרי ממשכן ואילך עד גלות הארץ וכן יש בירושלמי בראשונה שהיו משמשין הוא ובנו ובן בנו שימשו י"ח כהנים והא דקאמר הכא בשמעתא זה מקדש ראשון שעמד ד' מאות ועשר ולא שימשו בו אלא י"ח משום דבעי למימר מקדש שני שעמד ד' מאות ועשרים ושימשו בו קרוב לג' מאות נקט נמי מנין בית ראשון ומיהו אותם י"ח כהנים לא שימשו כולם בבית ראשון והי"פ ושימשו בו י"ח כלומר שימשו בו כהנים כל כך עד שהשלימו לחשבון י"ח עם אותם ששימשו מעיקרא וכן מצאתי בדברי הימים אלעזר פנחס אבישוע בקי עזי זרחיה מריות אמריה אחיטוב צדוק אחימעץ עזריה יוחנן עזריה אמריה אחיטוב צדוק שלום חלקיה עזריה שריה יהוצדק הרי מאבישוע בן פנחס עד שריה יש י"ח כהנים ולא שריה בכלל לפי ששריה גלה בגלות יכניה ולא קחשיב באותם י"ח כהנים אלא אותם ששימשו כל ימיהם אבל שריה שגלה בגלות יכניה כדאיתא בסוף מלכים ויהוצדק שגלה בגלות צדקיה לא קא חשיב והר"ר יעקב בש"ה אמר לנו בש"ר יקותיאל הלוי מורמיש"א דעזריה לא היה בימי שלמה אלא היינו עזריה שהיה בימי עוזיהו ולפי שמסר נפשו על עבודת בית המקדש כשבא עוזיהו לשרת וחירף אותו כדכתיב בדברי הימים (ב כו) לכך נקרא על שמו ויישר לפניו ושוב מצאתי כן בפ"י דברי הימים שפירשו תלמידי רב סעדיה זצ"ל והא דבספרי איכא שבבית שני היו שמונים כהנים ובירושלמי איכא נמי הכי ואמרי לה פ"א ואמרי לה פ"ב ואמרי לה פ"ג ובשמעתא אמרי ג' מאות יש לומר התם לא קחשיב אלא כהנים שיצאו מפנחס:

(תוספות)

ב

-

ט

דף

ששהו את קיניהן מיהא מעלה עליהן הכתוב כאילו שכבוס בזיון קדשים דכתיב [\[שמואל א ב-טו\]](#) גם בטרם יקטירון את החלב ובא נער הכהן ואמר לאיש הזובח תנה בשר לצלות לכהן ולא יקח ממך בשר מבושל כי אם חי ויאמר אליו האיש קטר יקטירון כיום החלב וקח לך כאשר תאווה נפשך ואמר לו כי עתה תתן ואם לא לקחתי בחזקה ותהי חטאת הנערים גדולה

מאד את פני ה' כי נאצו האנשים את מנחת ה': מקדש ראשון מפני מה חרב מפני ג' דברים שהיו בו ע"ז וגלוי עריות ושפיכות דמים ע"ז דכתיב [\[ישעיה כח-כ\]](#) כי קצר המצע מהשתרע מאי קצר המצע מהשתרע א"ר יונתן קצר מצע זה מהשתרר עליו שני רעים כאחד [\[ישעיה כח-כ\]](#) והמסכה צרה כהתכנס א"ר שמואל בר נחמני כי מטי רבי יונתן להאי קרא בכי אמר מאן דכתיב ביה [\[תהילים לג-ז\]](#) כונס כנד מי הים נעשית לו מסכה צרה גלוי עריות דכתיב [\[ישעיה ג-טז\]](#) ויאמר ה' יען כי גבהו בנות ציון ותלכנה נטויות גרון ומשקרות עינים הלוך וטפוף תלכנה וברגליהן תעכסנה יען כי גבהו בנות ציון שהיו מהלכות ארוכה בצד קצרה ותלכנה נטויות גרון שהיו מהלכות בקומה זקופה ומשקרות עינים דהוו מליין כוחלא עיניהן הלוך וטפוף תלכנה שהיו מהלכות עקב בצד גודל וברגליהן תעכסנה א"ר יצחק שהיו מביאות מור ואפרסמון ומניחות במנעליהן וכשמגיעות אצל בחורי ישראל בועטות ומתיזות עליהן ומכניסין בהן יצה"ר כארס בכעוס שפיכות דמים דכתיב [\[מלכים ב כא-טז\]](#) וגם דם נקי שפך מנשה [הרבה מאד] עד אשר מלא את ירושלם פה לפה אבל מקדש שני שהיו עוסקין בתורה ובמצות וגמילות חסדים מפני מה חרב מפני שהיתה בו שנאת חנם ללמדך ששקולה שנאת חנם כנגד שלש עבירות ע"ז גלוי עריות ושפיכות דמים רשעים היו אלא שתלו בטחונם בהקב"ה אתאן למקדש ראשון דכתיב [\[מיכה ג-יא\]](#) ראשיה בשוחד ישפוטו וכהנייה במחיר יורו ונביאיה בכסף יקסומו ועל ה' ישענו לאמר הלא ה' בקרבנו לא תבוא עלינו רעה לפיכך הביא עליהן הקב"ה ג' גזרות כנגד ג' עבירות שבידם שנאמר [\[מיכה ג-יב\]](#) לכן בגללכם ציון שדה תחרש וירושלים עיין תהיה והר הבית לבמות יער ובמקדש ראשון לא הוה ביה שנאת חנם והכתיב [\[יחזקאל כא-יז\]](#) מגורי אל חרב היו את עמי לכן ספוק אל ירך וא"ר (אליעזר) אלו בני אדם שאוכלין ושותין זה עם זה ודוקרין זה את זה בחרבות שבלשונם ההיא בנשיאי ישראל הואי דכתיב [\[יחזקאל כא-יז\]](#) זעק והילל בן אדם כי היא היתה בעמי ותניא זעק והילל בן אדם יכול לכל תלמוד לומר היא בכל נשיאי ישראל ר' יוחנן ור"א דאמרי תרווייהו ראשונים שנתגלה עונם נתגלה קצם אחרונים שלא נתגלה עונם לא נתגלה קצם אמר רבי יוחנן טובה צפורן של ראשונים מכריסו של אחרונים א"ל ריש לקיש אדרבה אחרונים עדיפי אף על גב דאיכא שעבוד מלכיות קא עסקי בתורה אמר ליה בירה תוכיח שחזרה לראשונים ולא חזרה לאחרונים שאלו את רבי אלעזר ראשונים גדולים או אחרונים גדולים

אמר להם תנו עיניכם בבירה איכא דאמרי אמר להם עידיכם בירה ריש לקיש הוי סחי בירדנא אתא רבה בר בר חנה יהב ליה ידא אי"ל אלהא סנינא לכו דכתיב [\[שיר השירים ח-ט\]](#) אם חומה היא נבנה עליה טירת כסף ואם דלת היא נצור עליה לוח ארז אם עשיתם עצמכם כחומה ועליתם כולכם בימי עזרא נמשלתם ככסף שאין רקב שולט בו עכשיו שעליתם כדלתות נמשלתם כארז. שהרקב שולט בו מאי ארז אמר עולא ססמגור מאי ססמגור אמר רבי אבא בת קול כדתניא משמתו נביאים האחרונים חגי זכריה ומלאכי נסתלקה רוח הקדש מישראל ועדיין היו משתמשין בבת קול וריש לקיש מי משתעי בהדי רבה בר בר חנה ומה רבי (אליעזר) דמרא דארעא דישראל הוה ולא הוה משתעי ר"ל בהדיה דמאן דמשתעי ר"ל בהדיה בשוק יהבו ליה עיסקא בלא סהדי בהדי רבבי"ח משתעי אמר רב פפא שדי גברא בינייהו או ריש לקיש הוה וזעירי או רבה בר בר חנה הוה ור"א כי אתא לקמיה דרבי יוחנן אי"ל לאו היינו טעמא אי"נ סליקו כולהו בימי עזרא לא הוה שריא שכינה במקדש שני דכתיב [\[בראשית ט-בז\]](#) יפת אלהים ליפת וישכן באהלי שם

רש"י [\[שם\]](#) פשהו את קיניהן. שהיו מביאות במלאות ימי לידתן ליטהר לאכול בקדשים והם היו בעלי גיאות והיו מתרשלין בהקרבתן והנשים ממתנות שם עד שיקריבו ומסתהות מלחזור למקומן אכל בעליהן ומבטלין את הנשים מפריה ורביה: מהשתרע. דריש בנוטריקון מהשתרר ריע אחד: שני ריעים. כלם שהעמיד מנשה בהיכל ארה לשון ריעות כשתי נשים לאיש אחד וכעסותה ארתה (שמואל א א) ואשה אל אחותה לא תקח לכרור (ויקרא יח): ראשיה בשוחד יפוטו. סיפה דקרא ועל ה' ישענו לאמר הלא ה' בקרבנו וגו': ועליהם. המקדש ראשון קאי: ושלש גזירות. שדה עיין ובמות יער ועיין חורבא במטאטא השמד (ישעיה ד) כמו ויעה ברד מחסה כזב (שם כח): שנתגלה עונם. לא היו מכסין פשעיהם: נתגלה קלם. לפי מלאות לבבל שבעים שנה אפקוד אתכם (ירמיה כט): אחרונים לא נתגלה עונם. בני מקדש שני רשעים היו בסתר: צירה תוכית. בית המקדש: עידיכם בירה. בנין הבית עד לכם בדבר שלא חזר לנו וחזר לראשונים: סנינא לכו. לכל בני צבל שלא עלו בימי עזרא ומנעו שכינה מלבוזא מלשון לשרות בבית שני: נמשלתם ככסף. שאינו נרקב כך לא הייתם חסרים שכינה: כדלתות. שער שיש בו שני דלתות פותח

אחד וחזירו סוגר כך עליתם לחלצין: שהרקב שולט בו. מקלתו תולעת אוכלתו מתוכו ומקלתו קיים כך קלת חזון שכינה היה עם וכלו לא היה: מאי ארז. מאי נמשלתם לארז דקאמר: אמר עולא ססמגור. מכתתו ומגררו מצפנים ססמגור עם תולעת: מאי ססמגור. כלומר למה נמשלו צבית שני לססמגור לענין שריית שכינה: א"ר אבא בת קול. נשתייר להו כאשר נשאר מן הארז מקלת מועט: שדי גברא צינייהו. או הרוחץ תחליף או הפוקט היד אי ר"ש בן לקיש הוה הרוחץ זעירי פקט לו היד או רבה בר בר חנה פקט לו היד ור"א היה הרוחץ: כי אתא. ר"ש בן לקיש לקמיה דר' יוחנן וסיפר לו כך אמרתי לו לפלוני: (רש"י)

תוספות רבי אלעזר דמרא דארעא דישראל הוה לא הוה משתעי רשב"ל בהדיה. פ"י לא היה מתחיל לדבר עמו אבל כשר"א היה מתחיל לדבר עם ריש לקיש היה משיב לו כדאשכחן בפ"ק דזבחים (דף ה.). גבי רמי ר"ל על מעוהי ומקשי אם כשרים הן לירצו כו' שהשיב לו ר"א וגם הוא חזר והשיב לו: (תוספות)

א

-

י

דף

אף על גב דיפת אלהים ליפת אין השכינה שורה אלא באהלי שם ופרסאי מנא לן דמיפת קאתו דכתיב [בראשית י-ב](#) בני יפת גומר ומגוג ומדי ויון ותובל ומשך ותירס גומר זה גרממיא מגוג זו קנדיא מדי זו מקדוניה יון כמשמעו תובל זה בית אונייקי משך זו מוסיא תירס פליגי בה ר' סימאי ורבנן ואמרי לה רבי סימון ורבנן חד אמר זו בית תרייקי וחד אמר זו פרס תני רב יוסף תירס זו פרס סבתה ורעמה וסבתכא תני רב יוסף סקיסתן גוייתא וסקיסתן ברייתא בין חדא לחדא מאה פרסי והיקפה אלפא פרסי [בראשית י-י](#) ותהי ראשית ממלכתו בבל וארך ואכד וכלנה בבל כמשמעו ארך זה אוריכות ואכד זה בשכר כלנה זה נופר נינפי [בראשית י-יא](#) מן הארץ ההיא יצא אשור תני רב יוסף אשור זה סילק [בראשית י-יא](#) ויבן את נינוה ואת רחובות עיר ואת כלח נינוה כמשמעו רחובות עיר זו פרת

דמישן כלח זו פרת דבורסיף ואת רסן בין נינוה ובין כלח היא העיר הגדולה רסן זה אקטיספון היא העיר הגדולה איני יודע אם נינוה העיר הגדולה אם רסן העיר הגדולה כשהוא אומר [יונה ג-ג](#) ונינוה היתה עיר גדולה לאלהים מהלך שלשת ימים הוי אומר נינוה היא העיר הגדולה [במדבר יג-כב](#) ושם אחימן ששי ותלמי ילידי הענק תנא אחימן מיומן שבאחים ששי שמשים את הארץ כשחיתות תלמי שמשים את הארץ תלמים תלמים דבר אחר אחימן בנה ענת ששי בנה אלוש תלמי בנה תלבוש ילידי הענק שמעניקין החמה בקומתן אמר רבי יהושע בן לוי אמר רבי עתידה רומי שתפול ביד פרס שנאמר [ירמיה מט-כ](#) לכן שמעו עצת ה' אשר יעץ (על) אדום ומחשבותיו אשר חשב (על) יושבי תימן אם לא יסחבום צעירי הצאן אם לא ישים עליהם נוהם מתקיף לה רבה בר עולא מאי משמע דהאי צעירי הצאן פרס הוא דכתיב [דניאל ח-כ](#) האיל אשר ראית בעל הקרנים (הוא) מלכי מדי ופרס ואימא יון דכתיב [דניאל ח-כא](#) והצפיר השעיר מלך יון כי סליק רב חביבא בר סורמקי אמרה קמיה דההוא מרבנן אמר ליה מאן דלא ידע פרושי קראי מותיב תיובתא לרבי מאי צעירי הצאן זוטרא דאחוהי דתני רב יוסף תירס זה פרס אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן משום ר' יהודה ברבי אלעאי עתידה רומי שתפול ביד פרס קל וחומר ומה מקדש ראשון שבנאוהו בני שם והחריבוהו כשדיים נפלו כשדיים ביד פרסיים מקדש שני שבנאוהו פרסיים והחריבוהו רומיים אינו דין שיפלו רומיים ביד פרסיים אמר רב עתידה פרס שתפול ביד רומי אמרו ליה רב כהנא ורב אסי לרב בנויי ביד סתורי אמר להו אין גזירת מלך היא איכא דאמרי אמר (ליה) אינהו נמי הא קא סתרי בי כנישתא תניא נמי הכי עתידה פרס שתפול ביד רומי חדא דסתרי בי כנישתא ועוד גזירת מלך הוא שיפלו בונין ביד סותרין דאמר רב יהודה אמר רב אין בן דוד בא עד שתפשוט מלכות רומי הרשעה בכל העולם כולו תשעה חדשים שנאמר [מיכה ה-ב](#) לכן יתנם עד עת יולדה ילדה ויתר אחיו ישובון על בני ישראל: ת"ר כל הלשכות שהיו במקדש לא היו להן מזוזה חוץ מלשכת פרהדרין שהיה בה בית דירה לכהן גדול אמר ר' יהודה והלא כמה לשכות היו במקדש שהיה להן בית דירה ולא היה להן מזוזה אלא לשכת פרהדרין גזירה היתה מ"ט דר' יהודה אמר (רבא) קסבר רבי יהודה כל בית שאינו עשוי לימות החמה ולימות הגשמים אינו בית איתביה אביי והכתיב [עמוס ג-טו](#) והכיתי (את) בית החורף על בית הקיץ א"ל בית חורף ובית קיץ איקרי בית סתמא לא

איקרי איתיביה אביי סוכת החג בחג ר' יהודה מחייב וחכמים פוטרין ותני עלה ר' יהודה מחייב בעירוב ובמזוזה ובמעשר וכי תימא מדרבנן בשלמא עירוב ומזוזה איכא למימר מדרבנן אלא מעשר מי איכא למימר מדרבנן

רש"י אעפ"י שיפת אלהים ליפת. שזכו פרסיים לזנות בית שני אין שכינה שורה אלא במקדש ראשון שזנה שלמה שבה מזרעו של שם: סקיסתן גווייתא וסקיסתן צרייתא. אסבתה וסבתא קאי ששמן שזה והם מחוז מוקף הרים והחילונוה מקפת את הפנימית ורחוקה פנימית חוץ מן היקף חילונוה לכל כל מאה פרסי והיקף החילונוה אלפא פרסי: מן הארץ ההיא ילא. שלא להיות בעלת דור הפלגה: ושם אחימן וגו'. איידי דדריש שמהתא נקט נמי להאי: שמשים את הארץ כשחיתות. בפסיעותיו: ושני. לשון השאת והשצר (איכה ג) והשי"ן אחד לדור שורש צתיבה: תלמים. כשורות המחריקה: דבר אחר לא גרסינן: מעניקין את החמה. דומה שזארו נוקב ועולה בחלון הרקיע: אמר רבי יהושע בן לוי אמר רבי גרסינן: אמרה קמיה ההוא מרבנן. להא אתקפתא דרבה בר עולא: נפלו כשדיים ביד פרסיים. בלשאלר ביד דריוש המדי וכורש הפרסי חתנו: והלא כמה לשכות היו שם. לשומרי הבית: גזירה היתה. לקמיה מפרש: גזירה שמה יאמרו כהן גדול צבית האסורים הוא חבוש: אינו בית. וגבי מזוזה בעינן בית השוב: רבי יהודה מחייב. לענין מעשר דקיימא לן אין הטבל מתחייב במעשר מלאכול ממנו אכילת עראי עד שיראה פני הבית שנאמר בערתי הקודש מן הבית: בעירוב. אם פתחה לחצר שיט זה שאר דירות אוסרת על (בני) כולם אם לא עירבה עמהן: ובמזוזה. ואע"ג דאינה עשויה לימות החמה ולימות הגשמים: (רש"י)

תוספות איני יודע אם נינוה העיר הגדולה וכו'. ותימה לי אמאי לא קאמר נמי איני יודע אם כלח העיר הגדולה כיון דמספקא ליה ברסן ונינוה שלפני פניו אם העיר הגדולה עליהו קאי כ"ש דאיכא לספוקי בכלח דמינה קא סליק וי"ל אדרבה משום דמינה קא סליק אם איתא דעלה קאי לא הוה ליה למימר היא העיר הגדולה אלא העיר הגדולה: חוץ מלשכת פרהדרין שבה היתה דירה. ואם תאמר ליחשוב נמי לשכת בית אבן שבה היתה דירה לכהן השורף את הפרה י"ל לא חשיב אלא לשכות שבמקדש שבנויות בקודש אבל לשכת בית אבן בהר הבית הוה אי"נ כיון דלא הוה בכל שתא אלא אחת לכמה שנים לא חשיב דירה: וכי

תימא מדרבנן. וא"ת מ"מ אכתי תיקשי לעיל נמי גבי לשכת פרהדרין ליגזרו מהאי טעמא ומאי איצטריך לפרושי טעמא משום שלא יאמרו כהן גדול חבוש בבית האסורים י"ל דלמאי דסי"ד השתא לשכת פרהדרין נמי מחייב ר' יהודה מהאי טעמא ולא מטעמא דשלא יאמרו כ"ג חבוש אבל תימה לי מאי קאמר וכי תימא מדרבנן מכל מקום תיקשי אכתי דרבנן אדרבנן מכ"ש דהכא פטרי אפילו מדרבנן ולעיל מחייבי אפי' מדאורייתא וי"ל דרבנן אדרבנן לא קשה דשאני סוכה דדירת עראי היא דבקל יכול להיות שהוא יוצא ממנה כגון אם הוא מצטער או ירדו גשמים וכהנה רבות אבל לשכת פרהדרין שהיה בתוכה בקביעו' מחייבי:

(תוספות)

דף   ,   -   ב

דילמא אתי לאפרושי מן החיוב על הפטור ומן הפטור על החיוב אלא אמר אביי בשבעה דכולי עלמא לא פליגי דמיחייבא כי פליגי בשאר ימות השנה רבנן סברי גזרינן שאר ימות השנה אטו שבעה ור' יהודה סבר לא גזרינן א"ל רבא והא סוכת החג בחג קתני אלא אמר רבא בשאר ימות השנה כ"ע לא פליגי דפטורה כי פליגי בשבעה וסוכה טעמא לחוד ולשכה טעמא לחוד סוכה טעמא לחוד רבי יהודה לטעמיה דאמר סוכה דירת קבע בעינן ומיחייבא במזוזה ורבנן לטעמייהו דאמרי סוכה דירת עראי בעינן ולא מיחייבא במזוזה ולשכה טעמא לחוד רבנן סברי דירה בעל כרחא שמה דירה ורבי יהודה סבר דירה בעל כרחא לא שמה דירה ומדרבנן הוא דתקינן לה שלא יאמרו כהן גדול חבוש בבית האסורין מאן תנא להא דתנו רבנן

כ"י אלא אמר אביי. בשבעת ימים של פריקה לא פליגי ר' יהודה דולחי מיחייב דומיא לסוכה: כי פליגי בשאר ימות השנה. רבנן סברי גזרינן שאר ימות השנה אטו שבעה ור' יהודה סבר לא גזרינן אלא לשכת פרהדרין בשאר ימות השנה היה לה מזוזה כדי שתהא מוחזקת לכל יודעיה כבית דירה גמורה שלא יאמרו על

הכהן נשבעת ימי הפרישה צבית האסורין חבוס: והא סוכת החג חג הקני. ופטרי רבנן אלמא נשבעה נמי איכא למאן לפטור: כי פליגי נשבעה. זין נשבעה זין נשבעה והפוטור כאן מחייב כאן והחליפו דצריהם: וסוכה טעמא לחוד כו'. ר' יהודה לטעמיה דאמר במסכת סוכה (דף ז:): לירת קבע היא והכשיר סוכה גבוה מעשרים אמה שאינה ראויה ליעשות אלא במחילת קבע הלכך בית השניא נמי לענין מזוזה: (רפ"י)

תוספות **דילמא** אתי לאפרושי מן הפטור על החיוב. תימה לי הא איכא טובא דמדאורייתא לא מיחייב ורבנן גזרו בהן ולא חיישינן דילמא אתי לאפרושי מן הפטור על החיוב כגון הלוקח מעם הארץ וי"ל כיון דלא תקינו לאפרושי תרומה גדולה ואפילו מעשרות נמי דתקינו לאפרושי מפרישן והן שלו איכא היכירא טובא דהוי מדרבנן ולא אתי לאפרושי מן הפטור על החיוב וכן הא דאמר פ"ק דביצה (דף יג.) הכניס שבולים לעשות מהם עיסה אוכל מהן עראי ופטור אבל אם לאכול קבע חייב מדרבנן כיון דשרו למיכל מינייהו עראי בלא מעשר איכא היכירא דמידי דמיחייב מדאורייתא אסור לאכול אפי' עראי אחר מירוח כדתנן בפ"ק דמסכת פאה (מ"ו) מאכילין לחיות ולעופות עד שימרח אבל בתר מירוח לא וכל אכילת בהמה חשיב אכילת עראי וא"ת והא תקינו להפריש על תבואה שלקח מן הנכרי למ"ד יש קנין לנכרי להפקיע מיד מעשר ולא חייש דילמא אתי לאפרושי מן הפטור על החיוב וי"ל בתבואת נכרי ליכא דטעי וכן יש לתרץ על תבואת חוצה לארץ שהיו מפרישין ממנה תרומה ומעשר עד שלא באו הרובים וביטלוה כדאיתא בירושלמי דליכא דטעי ועציץ שאינו נקוב נמי דחייב מדרבנן הא אמרינן בפ' האשה רבה (יבמות דף פט.). גבי משאינו נקוב על הנקוב תרומה ויחזור ויתרום בתרי מני ציית בחד מנא לא ציית אבל הכא אי מחייבינן ליה לאפרושי טעי וסבר דמדאורייתא חייב דמי מפיס לידע איזו דירה קבועה דאורייתא דכיון דבההוא שעתא דיירי בה בקבע וחזו דמחייבינן לה במעשר סבר דדירה גמורה חשבינן לה ואתי לאפרושי מן הפטור על החיוב: **רבנן** סברי גזרינן שאר ימות השנה. וה"פ שבה היתה דירה שבעה להכי גזרינן שאר ימות השנה אטו הנך ז' אמר רבי יהודה והלא כמה לשכות שהיה בהן בית דירה לפעמים לשום צורך ואפי' הכי לא גזרינן בהן שאר ימות השנה אטו הנך יומי אלא לשכת פרהדרין גזירה אע"ג דלרבנן נמי גזירה היתה כדפי' הכי קאמר ר' יהודה גזירה אחריתי שלא יאמרו כ"ג חבוס בבית האסורין הוא: **רבנן** סברי גזרינן ור' יהודה סבר לא גזרינן. כן היא גי' רש"י ופירוש דאדלעיל קאי אלשכת פרהדרין והשתא לא תיקשי דר' יהודה אדר' יהודה דהא דמחייב ר' יהודה בסוכה ואפי' מדאורייתא מדמחייב במעשר היינו בז' ימי החג והא דפטור לעיל מדאורייתא

היינו בשאר ימות השנה וקשיא לן מאי איצטריך רבא למפרך מלישנא דברייתא דקתני סוכת החג בחג בלא ברייתא תיקשי ליה לאביי מדברי עצמו דכי היכי דלא תקשה דר' יהודה אדר"י מוקי לברייתא דסוכה בז' ימי החג דאי לאו הכי לא הוה משני מידי ממאי דפרכינן מעיקרא וא"כ בלא לישנא דברייתא דסוכת החג בחג תיקשי לאביי דעל כרחך בחג איירי ועוד דוחק הוא לומר דכי קאמר לעיל וכי תימא מדרבנן צריכא למימר גזירה אטו דירה גמורה קשה א"כ לעיל נמי בלשכת פרהדרין נצטרך לפרש גזירה דר' יהודה אטו דירה גמורה כי הכא ואם כן לא הוי כי מסקנא דמפרשינן משום שלא יאמרו כ"ג חבוש הוא ועוד אי גזרינן בלשכת פרהדרין אטו דירה גמורה א"כ בשאר כל הלשכות נמי שהיה בהן בית דירה אמאי לא הוה להן מזוזה ניגזור אטו דירה גמורה מיהו זה נוכל ליישב דהכי פריך והלא כמה לשכות שהיה בהן דירת עראי כגון לשכות שהיו שומרים בלילה ולא ביום שלא היה להם מזוזה ואם איתא דבדירת עראי כזו חייב דאורייתא בשעת דירה א"כ הנך נמי נייחייבו בליליא אלא ע"כ גזירה דרבנן היתה אטו דירה גמורה והך דהיה בה דירת ז' ביממא וליליא מיחלפא בדירה גמורה אבל הנך לא מיחלפין הלכך לא גזרו בהן ועוד קשה מאי האי דפריך והא סוכת החג בחג קתני דמשמע דלא פריך אלא מדקתני בחג אבל אי הוה תני סוכת החג סתמא לא הוה קשה ליה ואמאי דאעפ"כ תיקשי ליה ההיא דלעיל מחייבי רבנן אף בשאר ימות השנה ולא מצי לחלק בין סוכה ללשכת פרהדרין כמו שחילקתי לעיל דא"כ מאי פריך והא סוכת החג כו' לימא דרבנן אע"ג דגבי לשכת פרהדרין גזרי אפי' בשאר ימות השנה בסוכת החג פטרי אפילו בחג משום דסוכה לא חשיבא דירה כולי האי כלשכת פרהדרין אלא על כרחך אביי ורבא לית להו האי סברא לחלק בין סוכה ללשכת פרהדרין ואדרבה הכי הוה ליה למימר דר' יהודה אדרבי יהודה קשיא דרבנן אדרבנן לא קשיא דמתוך תירוצו של אביי שהוא בא לתרץ לרבי יהודה קשה טפי לרבנן מדמעיקרא דאפילו בלא שינויא דאביי קשיא דרבנן אדרבנן אפילו כי מוקמינן לשני הברייתות בשבעה כ"ש לאביי דאמר דרבנן מחייבי לעיל אפילו בשאר ימות השנה והכא פטרי אפילו בחג ועוד כיון דרבנן דלעיל לא מחייבי אלא משום גזירה ורבי יהודה לא אתא לאיפלוגי עליהו אלא בהא דאין הטעם משום גזירה דשאר ימות השנה אטו ז' אלא משום שמא יאמרו כהן גדול חבוש הוא אם כן לא הוה ליה למימר בהאי לישנא לשכת פרהדרין גזירה היתה כיון דלרבנן נמי גזירה היתה אלא איבעי ליה לפרושי הגזירה שלא יאמרו כהן גדול חבוש הוא ועוד בכל הספרים ישנים שראיתי גרסי' בהו איפכא דרבנן סברי לא גזרינן ור' יהודה סבר גזרינן ונראה לי כל הסוגיא בע"א דהאי דקאמר וכי תימא מדרבנן היינו משום שמא יאמרו היושב בסוכה בחג חבוש הוא בבית האסורין וכו' עד בשבעה כולי עלמא לא פליגי בין בלשכה בין בסוכה כי פליגי בשאר ימות השנה בין בלשכה בין בסוכה רבנן סברי לא גזרינן והכי פי' גבי לשכה חוץ מלשכת פרהדרין שבה היתה דירה פי' בשעה שבה

היתה דירה דהיינו כל ז' ותו לא מיחייבא מדאורייתא אבל גזירה לרבנן לית להו אמר ר' יהודה לדידכו דאמריתו דכל ז' מדאורייתא והלא כמה לשכות שהיה בהן דירת עראי כזו ולא היה להם מזוזה ואפ"י בשעה שהיה בהן דירה אלא לשכת פרהדרין גזירה היתה שלא יאמרו כ"ג חבוש וכיון דמהווא טעמא הוא היה לה מזוזה כל השנה כי היכי דתיפרסם מילתא לכל דדירה מעלייתא היא ולא יאמרו כהן גדול בבית האסורים הוא חבוש וגבי סוכה נמי שבעה דחג כולי עלמא לא פליגי דחייב לרבנן מדאורייתא ולרבי יהודה מדרבנן כמו לגבי לשכת פרהדרין כי פליגי בשאר ימות השנה רבנן לא גזרו שאר ימות השנה אטו חג ור' יהודה גזר שלא יאמרו היושב בסוכה בחג חבוש בבית האסורין הוא ויש בדבר גנאי ובזוי מצוה ונראה כאילו הקב"ה מטריח על ישראל וחובשן בבית האסורים להכי חייבת במזוזה (תוספות)

א

-

יא

דף

כל השערים שהיו שם לא היה להם מזוזה חוץ משער ניקנור שלפנים ממנו לשכת פרהדרין לימא רבנן היא ולא ר' יהודה דאי ר' יהודה היא גופה גזירה ואנן ניקום ונגזור גזירה לגזירה אפילו תימא ר' יהודה כולה חדא גזירה היא ת"ר בשעריך אחד שערי בתים ואחד שערי חצירות ואחד שערי מדינות ואחד שערי עיירות יש בהן חובת מצוה למקום משום שנא' [\[דברים ו-ט\]](#) וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך א"ל אביי לרב ספרא הני אבולי דמחוזא מ"ט לא עבדו להו רבנן מזוזה אמר ליה הנהו חזוק לאקרא דכובי הוא דעבידי א"ל ואקרא דכובי גופה תבעי מזוזה דהא אית בה דירה לשומר בית האסורין דהא תניא בית הכנסת שיש בו בית דירה לחזן הכנסת חייבת במזוזה אלא אמר אביי משום סכנה דתניא מזוזות יחיד נבדקת פעמים בשבוע ושל רבים פעמים ביובל וא"ר יהודה מעשה בארטבין אחד שהיה בודק מזוזות בשוק העליון של צפורי ומצאו קסדור אחד ונטל ממנו אלף זוז והאמר ר' אלעזר שלוחי מצוה אין ניזוקין היכא דקביע היזקא שאני דכתיב [\[שמואל א טז-ב\]](#) ויאמר שמואל איך אלך ושמע שאול והרגני ויאמר ה' עגלת בקר תקח בידך ואמרת לזבוח לה' באתי תני

רב כהנא קמיה דרב יהודה בית התבן ובית הבקר ובית העצים ובית האוצרות פטורים מן המזוזה מפני שהנשים נאותות בהן ומאי נאותות רוחצות א"ל רב יהודה טעמא דרוחצות הא סתמא חייבין והתניא רפת בקר פטורה מן המזוזה אלא מאי נאותות מתקשטות והכי קתני אע"פ שהנשים מתקשטות בהן פטורין א"ל רב כהנא ושהנשים מתקשטות בהן פטורין והתניא רפת בקר פטורה מן המזוזה ושהנשים מתקשטות בה חייבת במזוזה אלא מאי אית לך למימר מתקשטות תנאי היא לדידי נמי סתמא תנאי היא דתניא ביתך ביתך המיוחד לך פרט לבית התבן ולבית הבקר ולבית העצים ולבית האוצרות שפטורין מן המזוזה ויש מחייבין באמת אמרו בית הכסא ובית הבורסקי ובית המרחץ ובית הטבילה ושהנשים נאותות בהן פטורים מן המזוזה רב כהנא מתרץ לטעמיה ורב יהודה מתרץ לטעמיה רב כהנא מתרץ לטעמיה ביתך ביתך המיוחד לך פרט לבית התבן ולבית הבקר ולבית העצים ולבית האוצרות שפטורים מן המזוזה בסתם ויש שמחייבים בסתם באמת אמרו בית הכסא ובית הבורסקי ובית המרחץ ובית הטבילה ושהנשים נאותות בהן ומאי נאותות רוחצות פטורין מן המזוזה אי הכי היינו מרחץ אשמעינן מרחץ דרבים ואשמעינן מרחץ דיחיד דס"ד אמינא מרחץ דרבים דנפיש זוהמיה אבל מרחץ דיחיד דלא נפיש זוהמיה אימא ליחייב במזוזה קמ"ל ורב יהודה מתרץ לטעמיה הכי קתני ביתך ביתך המיוחד לך פרט לבית התבן ובית הבקר ובית העצים ובית האוצרות שפטורין מן המזוזה אפי' מתקשטות ויש מחייבין במתקשטות אבל סתם דברי הכל פטור באמת אמרו בית הכסא ובית הבורסקי ובית המרחץ ובית הטבילה אע"פ שהנשים מתקשטות בהן פטורין מן המזוזה משום דנפיש זוהמיה ולרב יהודה סתמא דברי הכל פטור והתניא בשעריך אחד שערי בתים ואחד שערי חצירות ואחד שערי מדינות ואחד שערי עיירות ורפת ולולין ומתבן ואוצרות יין ואוצרות שמן חייבין במזוזה יכול שאני מרבה אף

רפ"י כל השערים. שערי מזרח עזרה: אחד שערי מדינות. יש מדינה מוקפת הרים ויערים צכמה פרסאות ואין יולאין ממנה אלא לדרך שערים כגון ארץ הגר: אבולי דמחוזא. שערי עיר ששמה מחוזא והיו רובן ישראל: לאקרא דכובי. צנין צנוי עליהן ונקרא כובי והשערים תחתיו עשוין ככיפה וצנין הצנוי על גבי כיפין חזק יותר: ואקרא דכובי גופה. משום אותו צנין עלמו תבעי השער מזוזה שדרך

אותו השער נכנסין לו: משום סכנה. שלא יאמר המלך כשפים עשיתם בשערי עירי: נדקת. שמה נרקזה או נגנזה: ושל רבים. שערי חלירות ומדינות ועיירות: פעמים ציובל. כל דבר שהוא של רבים אין להטריח עליו הרבה שאם תטרח יהא כל אחד אומר יעשו חזיריי: בארטבין. שם האיש ואמרי לה על שם האומנות: קסדור. שם פקידות הוא כגון סרדיוט והוא שוטר: דקביע היזקא. עלילות המושל מזומנות תמיד: איך אלך. למשוח את דוד ע"פ הדיבור: בית אורחות. של יין ושמן ותבואה ואין אדם דר בו: מאי נאותות רוחות. נאותות לשון הגאה ומקום למקום גנאי הוא שעומדות שם ערומות אין כבוד שמים להיות שם מזוזה: אע"פ שהנשים מתקשות. שם בשמים וס"ד אמינא דירה היא אשמעינן ללאו דירה היא: אלא מאי אית לך למימר. כי פרסת נאותות מתקשות שם ותיקשי מתני' אמתני' ונימא תנאי היא: ויש מחייבין. והיינו תנאי וכל חד מן אמוראי מתרץ לטעמיה רב כהנא מתרץ לבסתמא פליגי אבל מתקשות לכ"ע חייבין ורב יהודה מתרץ לבמתקשות פליגי אבל סתמא דכולי עלמא פטור: ושהנשים נאותות בהן. כלומר בית התבן ובית הבקר ובית העצים ושהנשים רוחות בהן ובית הטביל' אע"ג לאשמעי' מרחץ אינטריך לאשמעינן בית הטבילה אע"ג לליכא זוממא: ולולין. מקום גידול התרנגולין: (כ"ט)

תוספות כל השנה לפרסם הדבר שיהיה נראה לכל כמו דירה חשובה וכן לענין מעשר מיחייבא מדרבנן בין בחג בין בשאר ימות השנה ולא תיקשי דילמא אתי לאפרושי מן הפטור כו' דה"מ אי אמרינן דלא מיחייבא אלא בחג בעידנא דאית בה דירה ניחוש דילמא אתי למיטעי כיון דחזי דלא מיחייבא אלא בההיא שעתא אתו למימר דדירה גמורה היא דאורייתא אבל השתא דמחייבא לה אפי' בשאר ימות השנה דליכא דירה בה כלל הכל יודעין דמדרבנן הוא דמחייב לה ולא אתי למיטעי: **והתניא** רפת בקר פטורה מן המזוזה. תימה לי לימא ההיא איירי כשהנשים רוחצות בו וי"ל ברפת בקר אין הנשים רוחצות דדוקא בית הבקר דלעיל דהיינו שעשוי לבקר אבל אין מעמידין בה בהמות בקביעות נשים רוחצות בו אבל רפת בקר משמע שעומד בו בקר בקביעות והוא מלוכלך בזבל הבקר אין הנשים רוחצות בו: **אף** על פי שהנשים מתקשות בהן. אינו מגיה הברייתא דה"ק מפני שהנשים נאותות ומתקשות רק בהן ואינם דרים בה דירה גמורה והא דקאמר אע"פ שהנשים מתקשות פי' לא מיבעיא אם לא היו אפילו מתקשות דפטורין אלא אף על פי שמתקשות: **יכול** שאני מרבה אף בית שער

וכו'. משמע דבית שער פטור מן המזוזה ותימה דבפרק הקומץ רבה (מנחות דף לג:) תניא בית שער אכסדרה ומרפסת חייבת במזוזה וכן משמע בפ"ק דסוכה (דף ח:) דבית שער חייב במזוזה גבי שתי סוכות של יוצרים זו לפניו מזו דפריך ותיהוי חיצונה בית שער ותתחייב במזוזה וי"ל דהכא מדאורייתא קאמר והתם מדרבנן אי"נ נ"ל דהכא מיירי בבית שער של אכסדרה ובית שער של מרפסת והא דקתני בית שער אכסדרה פירוש של אכסדרה והאלפסי תירץ התם בפתוחין לבית: **והתניא** אחד שערי בתים ורפת כו'. לא הוה מצי לשנויי במתקשטות חדא דברפת אינן מתקשטות כיון דמלוכלך הוא ובהמה עומדת בו בקביעות כדפי לעיל אי נמי כיון דקתני לה בהדי הנך דאפי' סתמא חייבת אי"כ רפת בקר נמי בסתמא איירי: (תוספות)

דף יא - ב

בית שער אכסדרה ומרפסת ת"ל בית מה בית מיוחד לדירה יצאו אלו שאין מיוחדין לדירה יכול שאני מרבה אף בית הכסא ובית הבורסקי ובית המרחץ ובית הטבילה ת"ל בית מה בית העשוי לכבוד אף כל העשוי לכבוד יצאו אלו שאין עשויין לכבוד יכול שאני מרבה אף הר הבית והלשכות והעזרות ת"ל בית מה בית שהוא חול אף כל שהוא חול יצאו אלו שהן קודש תיובתא תני רב שמואל בר יהודה קמיה דרבא ששה שערים פטורין מן המזוזה בית התבן ובית הבקר ובית העצים ובית האוצרות ושער המדי ושער שאינו מקורה ושער שאינו גבוה י' א"ל פתחת בששה וסלקת בשבעה א"ל שער המדי תנאי היא דתניא כיפה ר"מ מחייב במזוזה וחכמים פוטרים ושון שאם יש ברגלה עשרה שחייבת במזוזה אמר אביי דכ"ע גבוהה י' ואין ברגלה ג' ולא כלום היא אי"נ יש ברגלה ג' ואינה גבוהה י' ולא כלום היא לא נחלקו אלא בגבוהה י' ויש ברגלה ג' ואין ברחבה ד' ויש בה לחוק להשלימה לארבעה ר"מ סבר חוקקין להשלים ורבנן סברי אין חוקקין להשלים ת"ר בית הכנסת ובית האשה ובית השותפין חייבת במזוזה פשיטא מהו דתימא ביתך ולא ביתה ביתך ולא בתיהם קמשמע לן ואימא הכי נמי אמר קרא **דברים יא-כא** למען

ירבו ימיכם וימי בניכם הני בעו חיי והני לא בעו חיי אלא ביתך למה לי כדרבא דאמר רבא דרך ביאתך וכי עקר איניש כרעיה דימינא עקר ברישא תניא אידך בית . הכנסת ובית השותפין ובית האשה מטמאין בנגעים פשיטא מהו דתימא [\[ויקרא יד-לה\]](#) ובא אשר לו הבית לו ולא לה לו ולא להן קמ"ל ואימא ה"נ אמר קרא [\[ויקרא יד-לד\]](#) בבית ארץ אחוזתכם אלא לו למה לי מי שמייחד ביתו לו שאינו רוצה להשאיל כליו ואומר שאין לו הקב"ה מפרסמו כשמפנה את ביתו פרט למשאיל כליו לאחרים ובית הכנסת מי מטמא בנגעים והתניא יכול יהיו בתי כנסיות ובתי מדרשות מטמאין בנגעים ת"ל ובא אשר לו הבית מי שמיוחד לו יצאו אלו שאין מיוחדין לו לא קשיא הא ר"מ הא רבנן דתניא בית הכנסת שיש בה בית דירה לחזן הכנסת חייב במזוזה ושאין בה בית דירה ר"מ מחייב וחכמים פוטריין ואיבעית אימא הא והא רבנן ולא קשיא הא דאית בה בית דירה הא דלית בה בית דירה ואי בעית אימא הא והא דלית בה בית דירה

ר"י בית שער. בית קטן שעושין לפני שער החצר והכל עושין אותו קפנדריא: מרפסת. אלרו"ד והוא ארוך לפני פתחי עליות הרבה וכולן עולין דרך שם: אכסדרה. פרוזדור שלפני בתים: תיובתא. ועל כרחך סתמא תנאי היא: ושער המדי. שעושין בכיפה שכן עושין במדי: שאינו מקורה. שהוא פרוץ מלמעלה לגמרי מאין כיסוי: וחכמים פוטריין. שאין שער בלא רוחב ד' וכל כיפה מתקצרת צראשה לפחות מד': ושון שאם יש צרגליה י'. קודם שיתחיל העיגול ותתמעט רחבה שחייבת שאפי' שהכל סתום מי' ולמעלה יש שיעור פתח בגובהה י' צרוחב ד': גבוהה י'. צין הכל: ואין צרגלה ג'. גובה שנתמעט רוחבה קודם שיגביה גבהה ג': ולאו כלום היא. לכל פחות מג' גובה ארעא סמיכתא היא ואין כאן כל שם פתח של ד' ואפילו ר"מ מודה שאין כאן התחלה לומר חקוק והשלים: א"נ יש צרגלה ג'. קודם שנתמעט רחבה מד' ואינה גבוהה יו"ד צין הכל ולאו כלום היא: ויש צרגלה ג'. צרוחב ד' ואינה רחבה ד' בגובהה י' שקודם שהגביהה י' נתמעט רחבה מד' ויש בה לחוק ולהרחיב החלל למעלה כמדה של מטה שאין החומה הולכת וכלה מצחוץ לפי החלל הפנימי כזה אלא החומה ארוכה למעלה מצחוץ לחלל כמשפט כזה: ר"מ סבר. הואיל והתחיל בה ג' צרוחב ד' שם פתח עליו ורואין כאילו הוא חקוק למעלה להרחיב כמדתו שלמטה: למען ירבו ימיכם. כל

החפץ בחיים חייב משמע: דרך ציאתך. לימין צבואו לצית ולא מימין ללאתו: למי
שמייחד ציתו לו. שכלי תשמישו מיוחדין לו ואינו משאילן לשכנו כלומר שהנגעים
צאים על כרות העין: (רש"י)

תוספות **הכל** מודים בגבוהה כו'. תימה דאמר בפ"ק דשבת (דף ז:): זרק למעלה
מעשרה והלכה ונחה בחור כל שהוא באנו למחלוקת ר"מ ורבנן אומר ר"י דהתם
מיירי בחור שהוא ד' על ד' מבפנים לצד רה"י ולצד רה"ר כלה עד כל שהוא דאי
הוי כל שהוא מכל צד בהא לא הוה אמר ר"מ חוקקים להשלים כדאמר הכא
הכל מודים באין ברגליה ג' או אינה גבוהה י' ולא כלום והקשה רבינו שמשון
אהא דקאמר התם הזורק ד' אמות בכותל למטה מי' כזורק בארץ למעלה מי'
כזורק באויר ופריך למטה מי' כזורק בארץ והא לא נח וא"ר יוחנן בדבלה שמינה
והדר פריך ואי ס"ד חורי רה"ר כרה"ר דמו לוקמא בחור ומשני בכותל דלית בה
חור ממאי מדקתני למעלה מי' כזורק באויר וכ"ת דאית ביה חור אמאי כזורק
באויר וכי תימא דלית ביה ד' על ד' והאמר רב יהודה כו' עד באנו למחלוקת ר"מ
ורבנן דר"מ סבר חוקקין להשלים והשתא מאי פריך לוקמא בדאית ביה חור
וכגון שאין בו ד' על ד' אפילו מבפנים ותירץ סתם חורים שבכתלים הם רחבים
ד' מבפנים כדי להשתמש בהם ומתקצרים לצד רה"ר כדי שלא יקחו משם
חפצים שבתוכו ולא נהירא לי האי שינויא דמי לא משכחת לה טובא חורין
שצרים מבית ומחוץ ובלא"ה קשיא לן התם לוקמא בכותל דקה שאינה רחבה
ואין בו לחוק ד' על ד' ועוד הקשה שם רש"י מאי פריך לוקמא כרבנן דלית להו
חוקקין להשלים ותירץ דסתם מתניי היא בפרק הזורק (שם דף ק.). וסתם מתניי
ר"מ היא ולי נראה לתרץ כולהו קשייתא דשפיר פריך הש"ס דעל כרחך אי איירי
דנח בחור איירי בחור שיש בה ד' מבפנים ובכותל עב שיש לו לחוק ולהשלים
ואתיא כר"מ דאמר חוקקין להשלים דדומיא דהכי דהזורק למטה מי' כזורק
בארץ מיירי נמי שנח בחור ד' וחייב משום דאית ביה ד' מבפנים וכר' מאיר
דחוקקין להשלים הרי נח ד' על ד' דאי לא תימא הכי כיון דלית ביה ארבעה על
ארבעה אמאי חייב הא לא נח ברשות הרבים אלא במקום פטור: **רבי** מאיר סבר
חוקקין להשלים. הא דאמר בפ"ק דשבת (דף ז:). בית שאין תוכו י' אין מטלטלין
בתוכו כו' אתיא ככולי עלמא וכיון דאין גבוה י' בשום דוכתא לא אמרינן חוקקין
להשלים: **שאין** בו בית דירה ר"מ מחייב וחכמים פוטרין. משמע מכאן דבית
הכנסת ובית המדרש שאין בו בית דירה דלא בעי מזוזה דמסתמא הילכתא
כרבנן והא דאמר פרק הקומץ רבה (מנחות דף לג.) והא ההוא פיתחא דהוה עייל
ביה רב הונא לבי מדרשא והוה ליה מזוזה וליכא למימר דהתם מיירי בדאית
ביה בית דירה דא"כ מאי פריך מינה התם לפתחא דהוה עייל ביה רבי לבי
מדרשא לא הוה ליה מזוזה לישני דההיא דרבי לא הוה ביה בית דירה ודרב הונא

באית ביה בית דירה י"ל דהתם מיירי בפתח הבית שהיה נכנס ויוצא בו לבית המדרש ובפי' (הרואה) במסכת ברכות (דף מז.). משמע נמי דהלכתא כמאן. דפטר גבי אביי ורבא דהוּו אזלי באורחא וכי מטו לבי כנישתא אי"ל (רבא) לאביי ליעול מר אי"ל עד האידנא לאו מר אנא אי"ל הכי אי"ר יוחנן אין מכבדין בדרכים וכו' עד אין מכבדין אלא בפתח שיש בו מזוזה יש בו מזוזה ס"ד אלא בפתח הראוי למזוזה משמע דפתח בית הכנסת פטור מיהו בירושלמי פי"ג דמגילה משמע דבי מדרשא דר' חנינא ממש הוה ליה מזוזה גבי מזוזה שניתנה בשליש העליון הגע עצמך שהיה השער גבוה אי"ל נותנה כנגד כתיפותיו בי מדרשא דר' חנינא עביד כן וי"ל דבי מדרשא דר' ודרב הונא ודר' חנינא שלהם היו ולא של רבים אלא של עצמם :

א

-

יב

דף

והא דכרכים והא דכפרים ודכרכים אין מטמא בנגעים והתניא אחוזתכם אחוזתכם מטמאה בנגעים ואין ירושלים מטמאה בנגעים אמר ר' יהודה אני לא שמעתי אלא מקום מקדש בלבד הא בתי כנסיות ובתי מדרשות מטמאין בנגעים ואע"ג דכרכים ניהו אימא אמר רבי יהודה אני לא שמעתי אלא מקום מקודש בלבד במאי קא מיפלגי תנא קמא סבר ירושלים לא נתחלקה לשבטים ורבי יהודה סבר ירושלים נתחלקה לשבטים ובפלוגתא דהני תנאי דתניא מה היה בחלקו של יהודה הר הבית הלשכות והעזרות ומה היה בחלקו של בנימין אולם והיכל ובית קדשי הקדשים ורצועה היתה יוצאה מחלקו של יהודה ונכנסת לחלקו של בנימין ובה היה מזבח בנוי ובנימין הצדיק היה מצטער עליה לבלעה בכל יום שנאמר [{דברים לג-יב}](#) חופף עליו כל היום לפיכך זכה בנימין הצדיק ונעשה אושפיזכן לגבורה שנאמר ובין כתפיו שכן והאי תנא סבר ירושלים לא נתחלקה לשבטים דתניא אין משכירין בתים בירושלים לפי שאינה שלהן ר' אלעזר בר (צדוק) אומר אף לא מטות לפיכך עורות קדשים בעלי אושפיזיכנין נוטלין אותן בזרוע אמר אביי שמע מינה אורח ארעא למישבק איניש גולפא ומשכא לאושפיזיה ודכפרים מי מטמא בנגעים

והתניא לאחוזה עד שיכבשו אותה כבשו אותה ולא חלקוה לשבטים חלקו לשבטים ולא חלקו לבית אבות חלקו לבית אבות ואין כל אחד מכיר את שלו מניין ת"ל [\[ויקרא יד-לה\]](#) ובא אשר לו הבית מי שמיוחד לו יצא אלו שאין מיוחדין לו אלא מחוורתא כדשנין מעיקרא: ומתקינין לו כהן אחר.: פשיטא אירע בו פסול קודם תמיד של שחר מחנכין אותו בתמיד של שחר אלא אירע בו פסול אחר תמיד של שחר במה מחנכין אותו אמר רב אדא בר אהבה באבנט הניחא למאן דאמר אבנטו. של כהן גדול זה הוא אבנטו של כהן הדיוט אלא למאן דאמר אבנטו של כהן גדול לא זהו אבנטו של כהן הדיוט מאי איכא למימר אמר אביי לובש שמונה ומתפך בצינורא וכדרב הונא דאמר רב הונא זר שהפך בצינורא חייב מיתה ורב פפא אמר

רפ"י דכרכים. שהוא מקום שוקים ומתקבלים שם ממקומות הרבה והיא עשויה לכל הבא להתפלל ואין לה בעלים מיוחדים: **דכפרים**. כל בעליו ניכרים והרי הוא כבית השותפין: ואין ירושלים מטמאה בנגעים. שאין אחוזה להם קסבר לא נתחלקה לשבט יהודה ובנימין אלא כל השבטים שוין בה: אני לא שמעתי. קסבר נתחלקה לשבטים: אלא מקום מקדש בלבד. שכשקנה דוד את גורן מארונה היבוסאי גבה הכסף מכל שבט ושבט כדאמרין בספרי ובשחיטת קדשים [זבחים קטז]: במאי קא מיפלגי. ר' יהודה ורבנן: הר הבית והלשכות והעזרות. לך המזרחי רוחב הר הבית עזרת נשים כולה ועזרת ישראל כולה י"א אמה של מקום רגלי דריסת הכהנים להלן מרגלי ישראל ושם המזבח מתחיל משם ולמערב בחלקו של בנימין אלא שבמקום מושב המזבח יולאה רצועה מחלקו של יהודה ונכנסה לקרן מזרחית דרומית: חופף. כאלו המתחכך מחמת שאינו משיג תאותו לשון נזיר (לא יחוף ראשו) (נזיר דף מב.). אושפיזכו. שהיה הארון נתון בחלקו: והאי תנא. דלקמן סבר לא נתחלקה והיינו תנאי: עורות קדשים. של שלמי חגיגה ושמחה שעולי הגלים שוחטין ואוכלין שם: גולפא. קנקן של חרס: ומשכא. עור בהמה שהוא שוחט ואוכל בבית בעל הבית: לאחוזה. גבי נגעים כתיב (ויקרא יד) אשר אני נתון לכם לאחוזה לבית אחוזה: לבית אבות. למשפחות: ואין כל אחד ואחד. שלא חלקו אחוזת המשפחה לגברים: כדשנין מעיקרא. לאית ביה דירה: פשיטא אירע. זכהו

גדול פסוק ביה"כ קודם תמיד של שחר מחנכין אותו לזה המשמש תחתיו בתמיד של שחר שיעשה הוא תמיד של שחר בשמונה בגדים ויהא מחונך לכהונה גדולה קודם שייגיע עבודת יום הכפורים: במה מחנכין אותו. הרי עבודת יום הכפורים שאחר התמיד בארבעה בגדים היא ובמה הוא ניכר שהוא כהן גדול מעולם והיכן ילא מהדיוטות שתהא עבודת היום נעשית בכהן גדול: באצנטו. באותן ד' בגדים עצמן יש היכר לכהונה גדולה שאצנטו של כהן גדול בעבודת יה"כ של בוך הוא כדכתי' (ויקרא טו) ובאצנטו בד יחגור וזה עד עכשיו היה רגיל לעבוד בשל כלאים: הניחא למ"ד אצנטו של כהן גדול. של כל ימות השנה היה של כלאים כדכתיב ואת האצנטו שש משזר ותכלת: זהו אצנטו של כהן הדיוט. שאין חילוק באצנטיהם איכא היכירא ביום הכפורים באצנטו לפי שאצנטו של כהן גדול משתנה ביום הכפורים להיות של בוך: אלא למאן דאמר. לקמן אצנטו של כהן גדול בכל השנה לא זהו של הדיוט שההדיוט של בוך נמלאו אצנטיהם שוין ביום הכפורים ומאי היכירא כהונה גדולה איכא להאי: אמר אביי. קודם שיתחיל עבודת היום שהוא בבגדים השוין בהדיוט לובש שמונה בגדים ויהפוך במזבח החיצון אחד מאיברי התמיד במזלג של ברזל דקירוב עבודה היא שממהר להתעכל מחמת הפיכה זו ועבודה היא כדרך הונא ונמלא שנתחנך לכהונה גדולה קודם לכן: בצינורא. במזלג: חייב מיתה. משום והזר הקרב יומת (במדבר יח) אלמא קרובי עבודה הוי עבודה: (כ"ז)

תוספות ירושלים לא נתחלקה לשבטים. תימה דבפרק איזהו מקומן (זבחים דף נג:) אמרינן דקרבן דרומית מזרחית לא היה לו יסוד לפי שלא היה בחלקו של טורף וא"כ למ"ד לא נתחלקה מאי שנא דשאר מקומות של המזבח היה להם יסוד ומזרחית דרומית לא היה לה יסוד ואין לתרץ דלדידיה היה להם יסוד מכל צדדיו דאם כן אל יסוד מזבח העולה מאי עביד ליה דמשמע שיש ליתן אותו במקום שיש לו מכלל דאיכא דוכתא דלא היה לו יסוד וי"ל הכי גמירי שלא לעשות יסוד למזרחית דרומית כדכתיב [דה"א כח] הכל בכתב: הא דכרכים הא דכפרים. לכאורה תרוייהו כרבנן מוקי להו דאי אידי ואידי כרבי מאיר אם כן כיון דאיבעית אימא קמא אידי ואידי כרבנן מוקי להו והשתא מוקי תרוייהו כר' מאיר הוה ליה למימר ואי בעית אימא אידי ואידי כר"מ ועוד כי פריך לקמן ודכפרים מי מטמא בנגעים והתניא לאחוזא וכו' לימא ההיא רבנן היא ותימה לי א"כ פלוגתייהו דרבי מאיר ורבנן בדכרכים ומאי פריך תו מרבי יהודה דאמר

אני לא שמעתי אלא מקום מקדש דילמא כר"מ סבירא ליה ועוד קשה לי דעל כרחך מתרוייהו פריך דממילתא דת"ק נמי דייק ירושלים דוקא אינה מטמא' הא בתי כנסיות ובתי מדרשות מטמאים ואם כן כי משני אימא מקום מקודש בלבד אכתי מת"ק תיקשי אלא על כרחך משום הכי לא פריך מת"ק דמצי לשנויי דכרבי מאיר סבירא ליה א"כ דרבי יהודה נמי לישני הכי מיהו הא לא קשיא דמת"ק ליכא למידק מידי הא בתי כנסיות ובתי מדרשות מטמאים דדילמא נקט ירושלים אע"ג דלא קדישא כולי האי כמו בתי כנסיות ובתי מדרשות לכמה ענינים וכ"ש בתי כנסיות ומדרשות מיהו הא קשיא ומאי פריך מרבי יהודה וי"ל כיון דלא הוזכרו שום תנאים דפליגי בהא מילתא כי אם רבי מאיר ורבי יהודה מסתמא בר פלוגתא דרבי מאיר הוא ר' יהודה והיינו רבנן דברייתא דלעיל ובר פלוגתיה דרבי יהודה הוא ר"מ: **במאי** קא מיפלגי. בשלמא מעיקרא כי הוה ס"ד דר' יהודה מקום מקדש דוקא קאמר איכא למימר דפליגי בהא ת"ק סבר כל ירושלים אין מטמא בנגעים משום דקדישא לאכילת קדשים קלים ומעשר שני וכיון דמיוחדת לקדשי גבוה לא חשיבא ליה אחוזתכם ורבי יהודה סבר דווקא מקום מקדש שהוא מחנה שכינה לאכילת קדשי קדשים אבל ירושלים מטמאה וכל שכן בתי כנסיות ומדרשות אבל השתא דאמרינן דרבי יהודה אמר אני לא שמעתי אלא מקום מקודש בלבד ובכלל זה יש כמו כן בתי כנסיות ומדרשות אם איתא דטעמא דת"ק הוי משום דירושלים קדושה לאכילת קדשים קלים ומעשר שני לא הוי ליה לר' יהודה למימר האי לישנא אלא מקום מקודש כיון דטעמא דת"ק נמי הוי משום דירושלים מקום מקודש היא להכי איצטריך למימר דפליגי במילתא אחריתי: (תוספות)

ב

-

יב

דף

עבודתו מחנכתו מי לא תניא כל הכלים שעשה משה משיחתן מקדשתן מכאן ואילך עבודתן מחנכתן הכא נמי עבודתו מחנכתו כי אתא רב דימי אמר אבנטו של כהן הדיוט רבי ורבי אלעזר ברבי שמעון חד אמר של כלאים וחד אמר של בוץ תסתיים דרבי הוא דאמר של כלאים דתניא אין בין כהן גדול לכהן הדיוט אלא אבנט דברי רבי ר' אלעזר בר' שמעון אומר אף לא אבנט אימת אי נימא בשאר ימות השנה טובא איכא כהן גדול

משמש בשמונה והדיוט בארבעה אלא לאו ביום הכפורים אמרי לא לעולם בשאר ימות השנה ובהנך דשוין כי אתא רבין אמר אבנטו של כהן גדול ביום הכפורים דברי הכל של בוץ בשאר ימות השנה דברי הכל של כלאים לא נחלקו אלא באבנטו של כהן הדיוט בין בשאר ימות השנה בין ביום הכפורים שרבי אומר של כלאים ורבי אלעזר ברי שמעון אומר של בוץ אמר רב נחמן בר יצחק אף אנן נמי תנינא [\[ויקרא ו-ג\]](#) על בשרו מה תלמוד לומר ילבש להביא מצנפת ואבנט להרמת הדשן דברי ר' יהודה רבי דוסא אומר להביא בגדי כהן גדול ביום הכפורים שהן כשרין לכהן הדיוט רבי אומר שתי תשובות בדבר חדא דאבנטו של כ"ג ביום הכיפורים לא זה הוא אבנטו של כהן הדיוט ועוד בגדים שנשתמשה בהן קדושה חמורה תשמש בהן קדושה קלה אלא מה תלמוד לומר ילבש לרבות את השחקין ואזדא ר' דוסא לטעמיה דתניא [\[ויקרא טז-כג\]](#) והניחם שם מלמד שטעונין גניזה רבי דוסא אומר שלא ישתמש בהן יוה"כ אחר ת"ר אירע בו פסול ומינו אחר תחתיו ראשון חוזר לעבודתו שני כל מצות כהונה גדולה עליו דברי ר' מאיר ר' יוסי אומר ראשון חוזר לעבודתו שני אינו ראוי לא לכ"ג ולא לכהן הדיוט אמר ר' יוסי מעשה ביוסף בן אלם בציפורי שאירע בו פסול בכהן גדול ומינוהו תחתיו ואמרו חכמים ראשון חוזר לעבודתו שני אינו ראוי לא לכהן גדול ולא לכהן הדיוט כ"ג משום איבה כהן הדיוט משום מעלין בקודש ולא מורידין אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן

כ"י עבודתו מחנכתו. עבודת יוה"כ עלמה שאינה כשירה אלא בכהן גדול וזה עובדה מחנכתו לכהונה גדולה: משיחתו מקדשתו. כדכתיב (במדבר ז) וימשחם ויקדש אותם מכאן ואילך לא נמשחו כלים חדשים שנעשים קם כדאמרין במסכת שבעות (דף טו.) אותם במשיחה: הכי גרסינן כי אתא רב דימי אמר אבנטו של כהן הדיוט רבי ור' אליעזר ברבי שמעון כו' ולא גרסינן ביום הכפורים דהא בכהן הדיוט אין חילוק ביוה"כ לשאר ימים: אימת אילימא בשאר ימות השנה. שכהן גדול משמש בשל כלאים וקאמר דחלוקין באבנטיהן דשל הדיוט דבוץ טובא איכא: אלא לאו ביום הכפורים. דשל כהן גדול דבוץ ואשמעינן דשל הדיוט דכלאים והוא הדין להדיוט דכל ימות השנה: לעולם בשאר ימות השנה. דכהן גדול בשל כלאים ואשמעינן דשל הדיוט דבוץ ודקאמרת טובא איכא: בהנך דשוין. באותן

בגדים ששניהם שוין בהם דהיינו כתונת ומכנסים ומאנפת ואבנט אין ציניהם אלא אבנט: כי אחא רבין כו'. בין רבין לרב דימי ליכא מידי אלא דרב דימי לא פירש הי מינייהו דאמר של כלאים והי מינייהו דאמר של בוז ורבין פירש בהדיא רבי אומר של כלאים: אף און נמי תנינא. דרבי הוא דאמר של כלאים: על בשרו. גבי תרומת הדשן כתיב (ויקרא ו) ולבש הכהן מדו בד ומכנסי בד ילבש על בשרו וגו' והוא ליה למיכתב ומכנסי בד על בשרו דהא כתיב צריסיה דקרא ולבש: ומה ת"ל ילבש להביא מאנפת ואבנט. משום דלא כתיב אלא מדו בד ובמכנסים כתב ילבש ללמדך שהיא עבודה גמורה וצריכה ארבעה כלים: ר' דוסא אומר להביא. ארבעה בגדי כהן גדול ששימש בהן לפנים ביום הכפורים שכשרים להדיוט כל ימות השנה שלא תאמר והניחם שם שיהו טעונין גניזה אלא שלא ישתמש בהן ליום הכפורים אחר: אבנטו של כהן גדול ביום הכפורים לא זהו אבנטו הכשר להדיוט. שהרי הוא של בוז ודכהן הדיוט כל הימים דכלאים: את השחקין. שאף השחקין כשרים לעבודה ואני שמעתי להביא שחקים דוקא משום בגדים שבשל בהן קדשה לרבו לא ימזוג בהן כוס לרבו ואין נראה בעיני דבשלמא גבי הולאת הדשן אמרינן לקמן (דף כג:) הכי מפני שהבגדים מתבזים ומתלכלכין בהן אבל תרומת הדשן שאינו אלא מלא מחתה ליום כדאמרינן במסכת תמיד (ד' 7.) ואין שם לכלוך בגדים: הכי גרסינן ואזלא רבי דוסא לטעמיה דתניא והניחם שם וכו'. גבי בגדי יום הכפורים כתיב ופשט את בגדי הבד אשר לבש בצואו אל הקודש והניחם שם: כל מצות כהונה גדולה עליו. לא פורע ולא פורס ואינו מטמא לקרובים ומוזהר על האלמנה ומשמש בשמונה בגדים: אינו ראוי וכו'. כלומר אינו משמש במקדש לא בשמונה ככהן גדול ולא בארבעה ככהן הדיוט: שאם עבר ועבד. בשמונה בגדים ככהן גדול עבודתו כשירה דהא כה"ג הוא אלא דאמרו רבנן לא לישתמש משום איבה אבל בארבעה ודאי פסולה דהוא ליה חסר בגדים: שחוזר שני לעבודתו. לכהונה גדולה: פשיטא. דהא משום איבה הוא לאיפסיל: מהו דתימא. משום איבה נפסיל אף לאחר מיתת ראשון דאי אמרת ישמש אחריו הויא ליה כרה מחיים כאשה שהיא כרה לחבירתה דאמר זה מלכה מתי ימות וישמש הוא קא משמע לן

לכל חיישין: הא קא חייש לשמא. יארע צו פסול: טומאה שכיחא. על ידי קרי
או על ידי התזת כנורא מפי עם הארץ: נימרו אינהו לנפשייהו. (רס"ו)

תוספות אלא לאו ביום הכפורים. לפירוש ריב"א דפירש הא דגבי כהן גדול כתב
מצנפת ובכהן הדיוט כתב מגבעות לפי ששל כהן גדול היתה קצרה שהיה צריך
להניח תפילין וציץ אבל של כהן הדיוט היתה רחבה שלא היה מניח ציץ אין
להקשות א"כ לימא דהא איכא בינייהו די"ל כיון דאידי ואידי ממין אחד אע"ג
דזו רחבה וזו קצרה לא קא חשיב ולעיל נמי דפריך במה מחנכין אותו לא בעי
לשנויי במצנפת דהא לא חשיב חינוך כיון דשוין הן אלא שזו קצרה וזו רחבה:
ילבש לרבות השחקין. ואיצטריך קרא דלא תימא כי היכי דמטושטשין או
מקורעין פסולין בפי שני דזבחים (דף יח): דכתב בהו (שמות כח) לכבוד ולתפארת
ה"נ שחקים ליפסלו דאין עניות במקום עשירות וסלקא דעתך אמינא דבכל שנה
יעשו בגדים חדשים קא משמע לן ובפרק ב' דזבחים (שם) תניא משוחקין
כשירים וזה משמע כגירסת רש"י דאיצטריך לאשמועין דאפילו שחקים
כשירים: **כהן** גדול משום איבה. הקשה ר"י מדקאמר טעמא משום איבה מכלל
דמן הדין ראוי להיות כהן גדול מדאורייתא אלא גזרו ביה רבנן משום איבה
ותימה אם כן מאי איצטריך לפרושי טעמא דכהן הדיוט משום מעלין בקדש וכו'
תיפוק ליה מדילפינן מקרא בפרק שני דזבחים (דף יח). דכהן גדול שלבש בגדי
כהן הדיוט ועבד עבודתו פסולה משום מחוסר בגדים וליכא למימר דהא דקאמר
דלא חזי להיות כהן גדול משום איבה היינו לאחר מיתת הראשון דהא מודה רבי
יוסי דאם מת ראשון שני חוזר לעבודתו וי"ל דכהן גדול מתמנה בפה ומסתלק
בפה ובירושלמי דריש ליה מקרא ומסתברא שהדבר תלוי במלך ובאחיו הכהנים
כדאמר בפרק הבא על יבמתו (יבמות דף סא.). דינאי מלכא אוקמיה ליהושע בן
גמלא בכהני רברבי ואמר בתוספתא [פ"א] ובירושלמי ביוסף בן אלם מציפורי
שאיירע פסול בכהן גדול ושימש תחתיו ולאחר שיצא אמר אדוני המלך פר ושעיר
שקרבין היום משל מי משלי או משל כהן גדול אמר לו המלך לא דיך ששימשת
שעה אחת לפני מי שאמר והיה העולם וכו' עד וידע שהוסע מן הכהונה: (תוספות)

הלכה כר' יוסי ומודה ר' יוסי שאם עבר ועבד עבודתו כשרה אמר רב יהודה אמר רב הלכה כר' יוסי ומודה ר' יוסי שאם מת ראשון שחוזר לעבודתו פשיטא מהו דתימא הויה ליה צרה מחיים קמ"ל: ר' יהודה אומר אף אשה אחרת מתקינין לו: ורבנן נמי הא חיישי לשמא אמרי לך רבנן טומאה שכיחא מיתה לא שכיחא: אמרו לו אי"כ אין לדבר סוף: שפיר קא אמרי ליה לרבי יהודה ורבי יהודה אמר לך למיתה דחדא חיישינן למיתה דתרתני לא חיישינן ורבנן אי איכא למיחש אפילו למיתה דתרין חיישינן ורבנן נימרו אינהו לנפשיהו אמרי לך רבנן כ"ג זריז הוא אי זריז הוא למה מתקינין כהן אחר כיון דעבדינן ליה צרה כל שכן דמזדרז טפי ומי סגי ליה בתקנתא ביתו אמר רחמנא והך לאו ביתו היא דמקדש לה והא כמה דלא כניס לה לאו ביתו היא דכניס לה אי"כ הוה ליה שני בתים ורחמנא אמר [\[ויקרא טז-ו\]](#) וכפר בעדו ובעד ביתו ולא בעד שני בתים דהדר מגרש לה אי מגרש לה הדרא קושיין לדוכתא לא צריכא דמגרש לה על תנאי דאמר לה הרי זה גיטיך על מנת [שתמותי ודילמא לא מייתא והוה ליה שני בתים אלא דאמר לה הרי זה גיטיך על מנת שלא תמותי אי לא מיתה מיגרשא לה ואי מיתה הא קיימא הך ודילמא היא לא מיתה והוה ליה גיטא דהאי גיטא ומייתא חברתה וקם ליה בלא בית אלא דאמר לה על מנת שתמות [אחת מכס] מיתה הא קיימא הך מיתה הך הא קיימא הא ודילמא לא מייתא ולא חדא מינייהו והוה ליה שני בתים ועוד כי האי גוונא מי הוי גיטא והאמר רבא הרי זה גיטיך על מנת שלא תשתי יין כל ימי חיי וחייכי אין זה כריתות כל ימי חיי פלוני הרי זה כריתות אלא דאמר לה הרי זה גיטיך על מנת שלא תמות חברתיך אי לא מיתה חברתה מיגרשא ואי מיתה הא הא קיימא הא ודילמא מייתא חברתה בפלגא דעבודה ואיגלי מלתא

רפ"י כיון דאמרי אי איכא למיחש חיישינן נמי למיתה דתרתני נימרו נמי בטומאה אי איכא למיחש חיישינן נמי לטומאה דתרי ואין לדבר סוף: זריז הוא. ונשמר מן הטומאה אבל מיתה אין מסורה בידינו: בתקנתא. בהזמנה: הדרא קושיין. דשמא תמות: על מנת שתמותי. ביוה"כ ואם מתה בו ביום נמלא גט למפרע ואין כאן אלא בית אחד ואם לא מתה היא ומתה חבירתה נשארה לו זאת שאין הגט גט וכל סוגיא זאת אין תירוץ שבה יכולין לעמוד כי יש להן תשובות רבות ואינו אלא כי מלמדן אותנו ואם תאמר כן יש להשיב כן ואינו משיב כל תשובות שיש להשיב

כי בלחת הוא מסלקו לתרץ בענין אחר עד שהעמידה על מכונה: ודילמא לא מייתה. ואין הגט גט: ע"מ שלא תמות. ואי לא מתה כדקאמר. הוה ליה גיטא למיפרע: כהאי גוונא. שהתנאי תלוי בחייה מי הוה גט: אין זה כריתות. שהרי כל ימי חייה קשורה בו ואנן כריתות בעינן: כל ימי חיי פלוני הרי זה כריתות. ותינשא לאחר מיתת פלוני וגם מהיום הוא גט שאם תלקלה אין כאן חיוצ אשת איש שאינו אלא כחשק שמה תשתה יין בחיי פלוני: שלא תמות חברתיך. ואי לא מתה חברתה הוה לה גט למפרע ואין כאן אלא בית אחד: (רפ"י)

תוספות הלכה כר' יוסי. תימה הילכתא למשיחא דכי הי"ג פריך בזבחים פרק ב"ש (דף מה.) ובפרק ד' מיתות (סנהדרין דף נא:) ויש לומר דאיכא נפקא מינה אפילו בזמן הזה לפרנס הממונה על הציבור ועבר מחמת אונס שכשיעבור האונס חוזר לשררתו וגם נוהגין כבוד בשני כי ההוא מעשה דר"ג וראבי"ע וההיא דבפי קמא דתענית (דף ד:) דפסיק כר"ג דאמר בז' במרחשון שואלין הגשמים ומוקי לה בזמן שבית המקדש קיים י"ל דנפקא מינה אפילו בזמן הזה לבני [בבל דאית] להו פירי בדברא כדאיתא התם והא דאמר בפסחים פ' אלו דברים (ד' סו.) גבי פסח כלל אמר ר"ע כל מלאכה שאי אפשר לעשות מע"ש דוחה את השבת ופסיק בגמרא (דף סט:) הלכה כר"ע יש לומר דנפקא מינה לענין מילה ואע"ג דגבי מילה נמי פסיק רב יהודה הכי בפרק ר"א דמילה (שבת דף קלג.) מ"מ פסיק הכי בתרי דוכתי לאלומי פיסקא דמילה וקשה (דבס"פ התכלת (מנחות ד' נב.)) פסיק כר"ש וכאבא יוסי בן דוסתאי גבי חביתי כ"ג וי"ל דאין השי"ס תופס זה בקשיא הילכתא למשיחא אלא רב יוסף מקשה אותו בפרק ד' מיתות (סנהדרין שם) ובפרק בית שמאי אבל השי"ס אינו חושש כי היכי דמהדר ליה לרב יוסף בפרק בית שמאי אלא מעתה (כו') שחיתת קדשים לא ניתני ורבי חיים כהן זצ"ל תירץ דלא פריך הכי אלא היכא דאיכא תרתי הילכתא למשיחא ועבירה כגון ההיא דפרק ב"ש דאיירי בפיגול ובפרק ד' מיתות גבי בת כהן שזינתה וכיון דאיכא תרתי מילתא דלא שכיחא היא ולא הוי ליה למיפסק הילכתא במילתא דלא שכיחא כלל: **דמגרש** לה על תנאי. המתרץ היה דעתו לתרץ כדמסקינן דלחדא אמר לה הרי זה גיטיך על מנת שלא תמות חברתיך ולחדא אמר לה הרי זה גיטיך על מנת שאכנס לבית הכנסת אלא שבעל השי"ס לא מסיק למילתיה של המתרץ והולך ומדקדק בפירוש דמילתיה דאמר לה על מנת שתמותי כו' כלומר היכי בעית למימר על תנאי אי דאמר לה על מנת שתמותי ודילמא לא מתה והווי להו שני בתים אלא דאמר לה על מנת שלא תמות וכו' אהא נמי איכא למיפרך וכו' עד מסקנא דמילתא כולה מדברי בעל השי"ס שדקדק מעצמו פירושא דמילתא דשינויא דעל תנאי ולא מיתוקמא ליה אלא כדמסיק דלחדא אמר ע"מ שלא

תמות חברתיך וכו' ותדע שהוא כן דכל הנך אלא דאמר לה הם מדברי המקשה שהולך ומדקדק מכח קושיות עד שהוא יורד על האמת דבכולם יש דל"ת אלא דאמר ובשינויא בתרא גרס אלא לחדא אמר לה הרי זה גיטיך ע"מ שאכנס לבית הכנסת ולפי שהמקשה בעצמו מסיק כך ואין דעתו להקשות על אותו תירוץ גרסינן לחדא ולי"ג דלחדא בדל"ת: **על** מנת שתמותי. הוה מצי למיפרך א"כ אמאי מגרש לה י"ל איכא למימר על מנת שתמותי בפלגא דעבודה הלכך מגרשה דלא ליהו עד ההיא שעתא שני בתים: **על** מנת שתמות אחת מכס. הוה מצי למיפרך ודילמא מתה לה חדא מינייהו והוה ליה גיטא וקם ליה בלא בית אלא ניחא ליה טפי למיפרך ודילמא לא מתה ולא חדא דהא שכיח טפי: **כל** ימי חיי וחייכי כו'. תימה לר"י דבפרק המגרש (גיטין דף פג:): אמרינן אמר רבא ה"ז גיטיך ע"מ שלא תשתי יין כל ימי חיי אין זה כריתות כל ימי חיי פלוני הרי זה כריתות ופריך מאי שנא חיי פלוני דדילמא מיית ומקיימה ליה לתנאיה חיי דידיה נמי דילמא מיית וכו' עד אלא כל ימי חייכי אין זה כריתות כל ימי חיי וחיי פלוני הרי זה כריתות והשתא קשה דסוגיא דהכא אינה לא כדאמר ס"ד מעיקרא התם ולא כמסקנא ועוד הקשה ר"י מאי האי דאי לא תלא אלא בחיי חברתה לחודא הוי גט ובשביל שתלה או בחייה או בחיי חברתה מיגרע גרע ונ"ל דנקט הכא לישנא דמעיקרא ודמסקנא דהתם וה"פ והאמר רבא כל ימי חיי היינו לישנא דמעיקרא וכ"ש כל ימי חייכי אין זה כריתות פירוש בין שאמר כל ימי חיי כדמעיקרא בין שאמר חייכי כדמסקנא דהתם אין זה כריתות והכא כל ימי חייכי הוא וא"כ פריך שפיר לכל לישני דהתם דאע"ג דאילו לא אמר אלא ע"מ שתמות חברתיך הוי גיטא השתא דתלה התנאי נמי במיתתה איכא למימר דמיגרע גרע דכל היכא דאיכא תנאי דאפשר דמקיים במיתתה ויחולו קיום התנאי והגט בשעת מיתתה אין זה כריתות והכא נמי אי מייתא איהי ברישא הרי חל קיום התנאי והגט ביחד במיתתה ולא דמי להיכא דאמר על מנת שתמות חברתיך דכי מייתא חברתה ברישא חייל גיטה בחייה של זאת ואי היא מייתא ברישא לא חל גיטא: [ועיי' תוס' גיטין פג: ד"ה כל כו' שהניחו סוגיא זו בקושיא]: **אלא** דאמר לה הרי זה גיטיך על מנת שתמות חברתיך. נראה לפרש דאמר לה נמי הא וקאי אמאי דסליק מיניה דשני דאמר ע"מ שלא תמות חברתיך ופריך ודילמא מייתא בפלגא דעבודה כו' ומשני דאמר לה תרוייהו לישני הרי זה גיטיך על מנת שלא תמות חברתיך ואמר לה נמי על מנת שתמות חברתיך בפלגא דעבודה דאי לא אמר לה אלא על מנת שתמות חברתיך הוה ליה למיפרך ודילמא לא מייתא חברתה והוה ליה שני בתים והא שכיחא טפי דלא מתה כדפי' לעיל [ד"ה ע"מ שתמות] אלא על כרחך מיירי דאמר לה תרוייהו לישני: (תוספות)

למפרע דגיטא דהא לאו גיטא הוא ועביד ליה עבודה בשני בתים אלא דאמר לה הרי זה גיטיך על מנת שתמות חברתיך ודילמא מייתא חברתה והוה ליה גיטא דהא גיטא וקם ליה בלא בית אלא דמגרש להו לתרוייהו ולחדא אמר לה הרי זה גיטיך על מנת שלא תמות חברתיך ולחדא אמר לה הרי זה גיטיך על מנת שלא תכנסי לבית הכנסת ודילמא לא מייתא חברתה ולא עיילא היא לבית הכנסת והוה ליה גיטא דתרוייהו גיטא וקם ליה בלא בית אלא לחדא אמר לה הרי זה גיטיך על מנת שלא תמות חברתיך ולחדא אמר לה ה"ז גיטיך על מנת שאכנס אני לבית הכנסת דאי מייתא הא קיימא הא ואי מייתא הא קיימא הא מאי איכא למימר דילמא מייתא חברתה בפלגא דעבודה ועבד ליה עבודה למפרע בשני בתים אי חזי לה דקא בעיא למימת קדים איהו ועייל לבית הכנסת ומשווי לגיטא דהא גיטא למפרע מתקיף לה רב אסי ואיתימא רב עזרא אלא מעתה שתי יבמות הבאות מבית אחד לא יתייבמו [\[דברים כה-ז/ט\]](#)

לומר שאינו עובד כל היום גזירה שמא יאכל א"ל רב אדא בר אהבה לרבא ומי גזר רבי יהודה שמא יאכל והתנן ר' יהודה אומר אף אשה אחרת מתקינין לו שמא תמות אשתו ואי מייתא אשתו עביד עבודה ולא גזר רבי יהודה שמא יאכל אמר ליה הכי השתא התם כיון דיום הכפורים הוא דכולי עלמא לא קא אכלי הוא נמי לא אתי למיכל הכא דכולי עלמא אכלי הוא נמי אתי למיכל וכי האי גוונא מי חיילא עליה אנינות והא מיגרשא נהי דאנינות לא חייל עליה אטרודי מי לא מיטריד: [\[מתני' כל שבעת הימים הוא זורק את הדם ומקטיר את הקטורת ומיטיב את הנרות ומקריב את הראש ואת הרגל ושאר כל הימים אם רצה להקריב מקריב שכהן גדול מקריב חלק בראש ונוטל חלק בראש: גמ' מאן תנא אמר רב חסדא דלא כרבי עקיבא דאי ר"ע הא אמר טהור שנפלה עליו הזאה טמאתו היכי עביד עבודה דתניא \[\\[במדבר יט-יט\\]\]\(#\) והזה הטהור על הטמא על הטמא טהור](#)

ועל הטהור טמא דברי ר' עקיבא וחכמים אומרים אין הדברים הללו אמורין אלא בדברים המקבלים טומאה מאי היא כדתנן נתכוון להזות על הבהמה והזה על האדם אם יש באזוב ישנה נתכוון להזות על האדם והזה על הבהמה אם יש באזוב לא ישנה מ"ט דר' עקיבא נכתוב רחמנא והזה הטהור עליו מאי על הטמא שמע מינה על הטמא טהור ועל הטהור טמא ורבנן האי לדברים המקבלין טומאה הוא דאתא אבל הכא קל וחומר הוא אם על הטמא טהור על הטהור לא כל שכן ור' עקיבא היינו דקאמר שלמה [קהלת ז-כג](#) אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני ורבנן ההוא למזה ולמזין עליו טהור ונוגע בהן טמא ומזה טהור והכתיב [במדבר יט-כא](#) ומזה מי הנדה יכבס בגדיו מאי מזה נוגע והכתיב מזה והא כתיב נוגע ועוד מזה בעי כיבוס בגדים נוגע לא בעי כבוס בגדים אלא מאי מזה נושא ונכתוב רחמנא נושא מ"ט כתיב מזה הא קמ"ל דבעינן שיעור הזאה הניחא למ"ד הזאה צריכה שיעור אלא למ"ד הזאה אין צריכה שיעור מאי איכא למימר אפילו למ"ד הזאה אין צריכה שיעור הני מילי אגבא דגברא אבל במנא צריכה שיעור דתנן כמה יהא בהן ויהא כדי הזאה כדי שיטבול

רש"י לומר שאינו עובד כל היום. עד הלילה אבל כלילה אם בא להקטיר חלבים ואימורים יקטיר: גזירה שמה יאכל. כל היום אסור באכילת קדשים מן התורה אבל באנינות הלילה משנקצר המת ביום אינה מדברי תורה אלא מדברי סופרים והכי שמעינן ליה לר' יהודה במסכת זבחים (דף טז:); והכי קאמר רבי יהודה כל היום הוא באנינות ולא יקריב: והא מיגרשא. דהכי אוקימנא דאי חזי לה דמתה קדים ועייל לבית הכנסת ומשוי ליה לגיטא דההיא דמתה גיטא למפרע: מי לא מיטרד. ובקדשים בעינן שמחה וגדולה דכתיב (במדבר ית) לך נתתם למשחה כדרך שהמלכים אוכלים (חולין קלב:); מתני' הוא זורק את הדם. של תמידין כדי שיהא רגיל ומזומן בעבודה יוה"כ: ומטיב את הנרות. מדשן מן אפר הפתילות שכבו וכן כל יום ויום מטיבן צבקר שנאמר צבקר צבקר צבקיבו את הנרות וכל יום מקטירין קטורת בהיכל פרס בשחרית ופרס בין הערבים: ושאר כל הימים אם ראה. להטיב ולהקריב את כל קרבן שיראה מקריב ואין המשמר יכול לעכב על ידו: מקריב חלק צראש. ראש הוא להקטיר ולהקריב כל חלק שיצחר: ונוטל חלק. בחלוקת אכילת קדשים: צראש. מנה יפה שיצחר לו: גמ' דרבי עקיבא. לקמן בשמעתין: היכי עביד עבודה. כל שבעה הרי מזין עליו: על הטמא טהור ועל הטהור טמא. אם הזה על הטמא נעשה טהור ואם הזה על הטהור נעשה טמא וליף טעמא מעל הטמא יתירא כדמפרש לקמן: וחכמים אומרים. על הטמא לדשא אחא לומר שאין דברי הזאה אמורים אלא בדברים המקבלים טומאה אבל בדברים שאין מקבלים טומאה אין הזאה הניתנת עליהן קרויה הזיה ונפקא מינה שהשיריים שיש באזוב שירי פסולי הן ואין להכשירן להזות: כדתנן נתכוון וכו' אם יש באזוב ישנה. כלומר ראויין השיריים להזות על אדם שצריך הזאה ללא נתכוון (לו) וחוזר ושונה ואין צריך לחזור ולהטביל: לא ישנה. דנפסלו במלאכה דהזאה של בהמה אין הזאה עליה והווי להו כמים שנעשית בהן מלאכה: למזה טהור. דדריש הכי והזה הטהור אף לאחר שהזה קראו טהור: הניחא למאן דאמר כו'. פלוגתא היא בזבחים בפרק התערובת (דף פ.): אגבא דגברא. כל שהוא שנותן עליו מטהרו: אבל במנא. שהוא מטבול ראשי גבעולי אזוב בו צריכה שיעור: (רש"י)

תוספות: למזה ומזין עליו טהור ונוגע טמא. תימה מזין עליו אינו טהור עד שיטבול ויערב שמשו יטהר וא"כ למאי הוה נוגע טמא טפי ממזין עליו וי"ל דה"ק מזין עליו ההזאה גורמת לו טהרה ונוגע מי חטאת גורמין לו טומאה אי נמי י"ל מזין עליו טהור היינו טהור שנפלו עליו הזאה דהוי טהור לגמרי: מאי מזה נושא. וא"ת ומנא ליה לגמרא למעקר קרא ממשמעותיה לומר דמזה טהור ומזה דקרא היינו נושא אימר מזה ממש י"ל מדכתיב והזה הטהור אלמא דהמזה טהור ואף על גב דדרשינן מיניה טהור מכלל שהוא טמא לימד על טבול יום שהוא כשר בפרה י"ל תרתי שמע מינה: אלא מאי מזה נושא. והא קמ"ל דעד דדרי כשיעור הזאה תימה לי א"כ מאי טעמא הדר ביה ממאי דאמר מאי מזה נוגע אי משום דקשיא ליה והכתיב נוגע והכתיב מזה ועוד מזה בעי כיבוס נוגע לא בעי כיבוס לימא הא דכתב נוגע ולא כתב ביה כיבוס היינו כי לא נוגע כשיעור הזאה ומזה דבעי כיבוס היינו כי נגע כשיעור הזאה ואין לתרץ דמש"ה לא מוקמינן ליה בנוגע וכדפריש משום דנוגע לא בעי כיבוס אפילו כי נגע בכשיעור מדכתיב והנוגע במי הנדה יטמא ולא כתב ביה כיבוס ומי הנדה משמע מים הראוין להזות שיש בהן כשיעור דהא ודאי ליתא דמי הנדה לא משמע הכי דאי לא תימא הכי א"כ כי פריך ונכתוב נושא מאי קא משני הא קמשמע לן עד דדרי כשיעור הזאה אכתי תיקשי לך ליכתוב והנושא מי נדה יכבס בגדיו דמי הנדה משמע שיש בהן כדי הזייה ועוד אי מי הנדה משמע דוקא שיש בהן כדי הזייה אם כן אין בהן כדי הזייה לא יטמא במגע כלל והא ליתא דבריש מסכת כלים משמע דמטמו במגע דתנן התם אבות הטומאות השרץ וכו' עד ומי חטאת שאין בהן כדי הזייה הרי אלו מטמאין אדם וכלים במגע ואין מטמאין במשא ואין לתרץ דה"ק מאי מזה נושא אף נושא והוא הדין במגע דשקולין הן והי מינייהו מפקת דאם כן מאי פריך ולכתוב נושא לישני אי הוה כתב נושא הוה אמינא דוקא במשא ולא במגע להכי כתב מזה דהשתא אתי תרוייהו ועוד הלשון אינו משמע כן דקאמר עד דדרי כשיעור הזאה ולא קאמר עד דנגע כשיעור הזאה לענין כיבוס בגדים ונ"ל דלהכי לא אוקמא במגע ולענין כיבוס דא"כ הוה משמע במגע לענין כיבוס ובמשא טהור גמור והא לא אשכחן טומאה דלא מטמא אלא במגע לענין כיבוס ובמשא טהור אע"ג דשרץ מטמא במגע ולא במשא מ"מ לא בעי כיבוס להכי אוקמי במשא דבמשא בעי כיבוס ובמגע לא בעי כיבוס דאשכחן טומאה כיוצא בה דנבילה מטמא אדם ולא בעי כיבוס ובמשא בעי כיבוס אי נמי נ"ל דמי הנדה משמע הכי ומשמע הכי בין יש בהן כשיעור בין אין בהן כשיעור ולהכי לא מצי לאוקמא במגע דהא כתיב והנוגע במי הנדה יטמא ומשמע אפילו בכשיעור יטמא גרידא טומאה קלה בלא כיבוס בגדים והשתא נמי ניחא הא דקאמר עד דדרי כשיעור הזאה דאי הוה כתב והנושא מי הנדה יכבס בגדיו הוה אמינא בין יש בהן כשיעור בין אין בהן: (תוספות)

ראשי גבעולין ויזה אביי אמר אפילו תימא ר"ע דעביד עבודה כוליה יומא ולפניא מדו עליה וטביל ועביד הערב השמש: ומקטיר את הקטורת ומטיב את הנרות: אלמא קטורת ברישא והדר נרות ורמינהו מי שזכה בדישון מזבח הפנימי ומי שזכה במנורה ומי שזכה בקטורת אמר רב הונא מאן תנא תמיד רבי שמעון איש המצפה הוא והא איפכא שמעינן ליה דתנן בא לו לקרן מזרחית צפונית נותן מזרחה צפונה מערבית דרומית נותן מערבה דרומה ותני עלה רבי שמעון איש המצפה משנה בתמיד מזרחית צפונית נותן מזרחה

צפונה מערבית דרומית נותן מערבה ואחר כך נותן דרומה אלא אמר ר' יוחנן מאן תנא סדר יומא רבי שמעון איש המצפה הוא ורמי סדר יומא אסדר יומא דתנן פייס השני מי שוחט מי זורק מי מדשן מזבח הפנימי ומי מדשן את המנורה ומי מעלה אברים לכבש פייס השלישי חדשים לקטורת בואו והפיסו אמר אביי לא קשיא כאן בהטבת שתי נרות כאן בהטבת חמש נרות למימרא דבקטורת מפסיק להו והא אביי מסדר מערכה משמיה דגמרא בדם התמיד מפסיק להו אמרי לא קשיא ההיא לאבא שאול הא לרבנן דתניא לא ייטיב את הנרות ואח"כ יקטיר אלא יקטיר ואחר כך ייטיב אבא שאול אומר מטיב ואחר כך מקטיר מאי טעמא דאבא שאול דכתיב [\[שמות ל-ז\]](#) בבקר בבקר בהיטיבו את הנרות והדר יקטירנה ורבנן מאי קאמר רחמנא

רע"י שיטביל ראשי גבעולין ויזה. כלומר כדי שיטבילם בהן טבילה שיהא בה להתיז ממנה: כל מי שזכה כו'. שלש משניות הן בסדר התמיד סדורות זו אחר זו כסדר עבודתו מי שזכה לפייס בדישון מזבח הפנימי נוטל את וכו' וכפסיים סדר מעשה הדישון נקט בתריה מי שזכה במנורה נוטל את הטני כו' ומפרש מעשה הטבת נרות וחוזר ושונה מי שזכה בקטורת ומפרש הלכותיו אלמא כך סידרין: מאן תנא תמיד רבי שמעון איש המלכה הוא. דשמעינן ליה דברייתא דאייירי בהלכות סדר התמיד: והא איפכא שמעינן ליה. דבר פלוגתייהו הוא דשמעינן ליה דפליג אסתמיה דמסכת תמיד ולא מיתוקמי סתמיה דתמיד כוותיה: דתנן. במסכת תמיד ב"א לו כהן הזורק את הדם לקרן מזרחית לפנות של מזבח נותן מתנה ראשונה מזרחה לפונה מתנה אחת כמין גאם יונית ניכרת למזרח ולכפון ומשם מקיף והולך וב"א לו לקרן מערבית דרומית ונותן מערבה דרומה שהעולה טעונה שתי מתנות שהן ארבע בשתי קרנות זו כנגד אלכסונה של זו כדי שיהא מן הדם בארבע רוחות המזבח כארבע מתנות ולקמיה (טו:) מפרש מאי שנא הני תרתי קרנות: ותני עלה ר' שמעון איש המלכה משנה בתמיד. במתן דם התמיד ממתן דמי כל שאר עולות לתת ממנו מתנה ראשונה אחת שהיא שתיים כמו שאמרנו כמין גאם יונית ובשניה שתיים שהן שתיים להפסיקה ולתת מערבה תחילה ואח"כ דרומה כדרך ביאתו שהוא מקיף וב"א מן המערב לדרום וכשמגיע לקרן נותן שתי מתנות בפיוסוק וטעמא מפרש לקמיה (ס"א): מאן תנא סדר יומא. מאן תנא לסדר תמיד דהך מס' דמייירי בסדר יום הכפורים דפליג אמשניות דסדר התמיד רבי שמעון איש המלכה הוא דשמעינן ליה דפליג אסתמיה דתמיד: הפייס השני. בפירקין דלקמן (כה.) איירי בסדר ארבע פייסות שהיו שם בכל יום וקתני באסיפת קיבוץ פייס שני היו מפייסין שלש עשרה עבודות: מי שוחט ומי זורק. את דמו ומי מדשן מזבח הפנימי ומי מעלה אברי תמיד לכבש וסודרין אותן עליו ואחר כך מעלן משם למזבח משום ברוב עם הדרת מלך ומונה והולך שלש עשרה ומתפרדין וחוזרין ונאספין לאחר שעה ומכריזין לפייס שלישי כלומר באסיפה שלישית ולקמן (ד"ז כד:) מפרש למה מתפרדין וחוזרין ונאספין כדי שתהא הרגש קול בעזרה שנאמר (תהלים נה) בצית אלהים נהלך ברגש: חדשים. כהנים שלא הקטירו קטרת מימיהם יתקבצו כולן לכאן לגורל הקטרת אבל לא ישנים דאמר לקמן (ד"ז כו.) מעולם לא שנה בה אדם לפי שהיתה מעשרת שנאמר ישימו קטורה באפך (דברים ל"ג) וכתיב בתריה ברוך ה' חילו מ"מ שמעינן מינה הטבת הנרות קודמת לקטורת: כאן בהטבת שתי נרות וכו'. לקמן בפרק שלישי (ד"ז ל"ג.) אמרינן שמפסיק בהטבת הנרות משהטיב חמש פוסק וממתין עד שנעשה עבודה

אחרת בנתים וחוזר ומטיב שתיים ופליגא אבא שאול ורבנן איכא למאן דאמר בקטורה מפסיק להו ואיכא למ"ד בשחיטה התמיד וזריקה דמו מפסיק להו ולקמן (פס:) מפרש טעמא דהפסקה ותנא דידן סבירא ליה בקטרת מפסיק להו הלכך הא דקתני קטרת ברישא בהטבת שתי נרות קאמר והא דתנן הטבה ברישא בהטבת חמש ראשונות קאמר: והא אביי. לקמן בפ' שלישי (פס.) מסדר בגירסי דסדר מערכה עבודה כל יום ויום: משמיה דגמרא. דבר מקובל מכל בני הישיבה שקיבלו מרביותיהם: לא ייטיב. שצעתן ואחר כך יקטיר אלף יקטיר באמלע ואח"כ יגמור הטבת שתיים והא ליכא למימר יקטיר תחלה ואח"כ יתחיל להיטיב קאמרי רבנן דהא קיי"ל דבעי הפסקה וכל עבודות סדורות זו אחר זו על פי הכתובים לקמן במילתא דאביי ואי אפשר להקטיר עד לאחר זריקה דם התמיד ואי אמרת קטרת קודמת להטבת הנרות אין לך עוד עבודה להפסיקן בה: אבא שאול אומר מטיב. את כולם קודם להקטרת והפסקה בדם התמיד: (רפ")

תוספות ורמינהו מי שזכה בדישון מזבח הפנימי ומי שזכה במנורה וכו' לא הוה צריך לאתויי מי שזכה בדישון הפנימי אלא מי שזכה במנורה וקטורת כי היכי דלא מייתי הכא מי שזכה לתרום מזבח החיצון ומי שזכה באברים דקתני התם אלא נקט חדא דלעיל מיניה דהיינו דישון מזבח הפנימי שנשנית בסמוך להם לאשמועינן דמי שזכה במנורה ובקטורת דבבקר איירי בדישון מזבח הפנימי אינו אלא בבקר ומתני' דהכא נמי בבקר איירי והכי נמי הוה מצי לאקשווי דבמתני' קתני זריקת דם תמיד ברישא ובמס' תמיד (דף ל:): קתני ברישא מי שזכה בדישון מזבח הפנימי והדר מי שזכה במנורה והדר קתני שחיטת התמיד וקבלת דמו וזריקתו והדר העלאת אברים לכבש והדר קטורת והדר הקטרת אברים והעלאתן מכבש למזבח וכי משני רבי שמעון איש המצפה היא אז הכל מתורץ ומנרות דקתני התם ברישא פריך: מאן תנא תמיד רבי שמעון איש המצפה היא. רב הונא קיבל דר"ש איש המצפה ורבנן פליגי בסדר העבודה אבל לא ידע היכי סבירא ליה: אמר אביי לא קשיא כאן בהטבת שתי נרות כו'. מדלא קאמר אלא אמר אביי מכלל דלא הדר ביה משינויא דשנינן ארומיא דמתניתין אהיה דתמיד וקשיא לן אמאי לא משני נמי הכי דמתניתין דהכא בשתי נרות ומתניתין דתמיד בחמש נרות ונראה לי דאפילו אי הוי משני הכי אכתי פליגא אמתניתין דהתם זריקת דם התמיד בתר דישון מזבח הפנימי והמנורה והכא קתני זריקה ברישא להכי צריך לאוקמי כתנאי והא דלא קתני במתניתין נמי הטבה דמקמי הקטורת י"ל דלא קא חשיב אלא הטובת שתי נרות שהן גמר העבודה והטבת חמש נרות לא היה עושה כה"ג כדאמר בסמוך אורויי בעלמא קא מורי: ההיא לאבא שאול וכו'. לעיל כי קאמר מאן תנא יומא רבי שמעון איש המצפה היא הוה מצי למימר מאן תנא תמיד אבא שאול היא דפליג אמתניתין דיומא ומתניתין דיומא כרבנן דפליגי עליה וי"ל דניחא ליה לומר להזכיר שם התנא דמתניתין דהיינו רבי שמעון איש המצפה ועוד משום דאשכחן ליה בהדיא דאתא לאיפלוגי אמתניתין דתמיד דקאמר רבי שמעון איש המצפה משנה בתמיד: (תוספות)

בעידן הטבה תהא מקטר קטורת דאי לא תימא הכי בין הערבים דכתיב [\[שמות ל-ח\]](#) ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה הכי נמי דברי שא מדליק נרות והדר מקטיר קטורת של בין הערבים וכי תימא הכי נמי והתניא [\[שמות כז-כא\]](#) מערב עד בקר תן לה מדתה שתהא דולקת והולכת כל הלילה מערב ועד בקר דבר אחר מערב עד בקר אין לך עבודה שכשרה מערב עד בקר אלא זו בלבד אלא מאי קאמר רחמנא בעידן הדלקה תהא מקטר קטורת הכא נמי בעידן הטבה תהא מקטר קטורת ואבא שאול אמר לך שאני התם דכתיב אותו רב פפא אמר לא קשיא הא רבנן הא אבא שאול במאי אוקימתא למתניתין דהכא כרבנן פייס כאבא שאול אימא סיפא הביאו לו את התמיד קרצו ומרק אחר שחיטה על ידו נכנס להקטיר את הקטורת ולהיטיב את הנרות אתאן לרבנן רישא וסיפא רבנן ומציעתא אבא שאול אמר לך רב פפא אין רישא וסיפא רבנן ומציעתא אבא שאול בשלמא אביי לא אמר כרב פפא רישא וסיפא רבנן ומציעתא אבא שאול לא מוקים לה אלא רב פפא מאי טעמא לא אמר כאביי אמר לך תנא ברישא הטבת שתי נרות והדר הטבת חמש נרות ואביי אמר לך אורויי בעלמא הוא דקא מורי וסדרא הא הדר תני ליה גופא בא לו לקרן מזרחית צפונית נותן מזרחית מערבית דרומית נותן מערבית דרומית ותני עלה ר"ש איש המצפה משנה בתמיד בא לו לקרן מזרחית צפונית נותן מזרחית צפונית מערבית דרומית נותן מערבה ואח"כ נותן דרומה מ"ט דר"ש איש המצפה אמר ר' יוחנן משום חד דבי ר' ינאי אמר קרא [\[במדבר כח-טו\]](#) ושעיר עזים אחד לחטאת לה' על עולת התמיד יעשה ונסכו עולה היא ואמר רחמנא עביד בה מעשה חטאת הא כיצד נותן אחת שהיא שתים כמעשה עולה שתים שהן שתים כמעשה חטאת וליתן שתים שהן ארבע כמעשה עולה וארבע שהן ארבע כמעשה חטאת לא מצינו דמים שמכפרין וחוזרין ומכפרין וכי מצינו דמים שחציין חטאת וחציין עולה אלא ע"כ הקישן הכתוב הכא נמי בעל כרחן הקישן הכתוב התם פיסוק מתנות בעלמא היא וניתב אחת שהיא שתים למטה כמעשה עולה שתים שהן שתים למעלה כמעשה חטאת לא מצינו דמים שחציין למעלה וחציין למטה ולא והתנן הזה ממנו אחת למעלה ושבע למטה. כמצליף מאי כמצליף מחוי רב יהודה כמנגדנא ולא והתנן הזה ממנו על טהרו של מזבח שבע פעמים מאי לאו אפלגיה דמזבח כדאמרי אינשי טהר טיהרא הוא פלגא דיומא אמר רבה בר שילא לא

רש"י מערב עד בקר. בנרות כתיב יערוך אותו אהרן ובניו מערב עד בקר: תן לה. למנורה מדת שמן כדי שתהא דולקת כל הלילה ושיערו חכמים חצי לוג לכל נר ונר ויש בו כדי להדליק כל הלילה של תקופת טבת ואם יותיר בקצרה יותיר: אין לך עבודה שכשרה. כלומר אין לך עבודה יום כשירה אחר הדלקתן דריש הכי אותו מערב ועד בקר ולא אחר מערב עד בקר: דכתיב אותו. כדפרישית ועל כרחך בעידן הדלקה תהא מיקטרא קטורת האמר אבא שאול במאי אוקימתא למתניתין דהכא כרבנן פייס כאבא שאול אימא סיפא הביאו לו את התמיד קרצו ומרק אחר שחיטה על ידו נכנס להקטיר את הקטורת ולהיטיב את הנרות אתאן לרבנן רישא וסיפא רבנן ומציעתא אבא שאול אמר לך רב פפא אין רישא וסיפא רבנן ומציעתא אבא שאול בשלמא אביי לא אמר כרב פפא רישא וסיפא רבנן ומציעתא אבא שאול לא מוקים לה אלא רב פפא מאי טעמא לא אמר כאביי אמר לך תנא ברישא הטבת שתי נרות והדר הטבת חמש נרות ואביי אמר לך אורויי בעלמא הוא דקא מורי וסדרא הא הדר תני ליה גופא בא לו לקרן מזרחית צפונית נותן מזרחית מערבית דרומית נותן מערבית דרומית ותני עלה ר"ש איש המצפה משנה בתמיד בא לו לקרן מזרחית צפונית נותן מזרחית צפונית מערבית דרומית נותן מערבה ואח"כ נותן דרומה מ"ט דר"ש איש המצפה אמר ר' יוחנן משום חד דבי ר' ינאי אמר קרא [\[במדבר כח-טו\]](#) ושעיר עזים אחד לחטאת לה' על עולת התמיד יעשה ונסכו עולה היא ואמר רחמנא עביד בה מעשה חטאת הא כיצד נותן אחת שהיא שתים כמעשה עולה שתים שהן שתים כמעשה חטאת וליתן שתים שהן ארבע כמעשה עולה וארבע שהן ארבע כמעשה חטאת לא מצינו דמים שמכפרין וחוזרין ומכפרין וכי מצינו דמים שחציין חטאת וחציין עולה אלא ע"כ הקישן הכתוב הכא נמי בעל כרחן הקישן הכתוב התם פיסוק מתנות בעלמא היא וניתב אחת שהיא שתים למטה כמעשה עולה שתים שהן שתים למעלה כמעשה חטאת לא מצינו דמים שחציין למעלה וחציין למטה ולא והתנן הזה ממנו אחת למעלה ושבע למטה. כמצליף מאי כמצליף מחוי רב יהודה כמנגדנא ולא והתנן הזה ממנו על טהרו של מזבח שבע פעמים מאי לאו אפלגיה דמזבח כדאמרי אינשי טהר טיהרא הוא פלגא דיומא אמר רבה בר שילא לא

לקבל הדם שכל עצודת יום הכפורים אינה כשירה אלא זו: להיטיב את הנרות. ועל כרחך בשמים האחרונות קאמר דליכא למ"ד קטורת קודמת לחמץ הנרות: רישא וסיפא. דסדר יומא רבנן וכו' בתמיה [דכל מסכת זו כמשנה אחת שעסוקה כולה בסדר כמות שהן הפסוקים סדורין והולכין]: תנא ברישא וכו'. [בתמיה] לאוקי אביי מתניתין דפ"ק בהטבת שתי נרות ודפרק שני בהטבת ה' נרות: ואביי אמר לך. האי דפ"ק דקתני כל שבעת הימים הוא זורק כו' לאו ביום הכפורים קאי ולא קפיד אסידרא אלא אורויי בעלמא מיירי ומלמדנו שצריך כהן גדול להיות עסוק בעצודה כל שבעה כדי שיהא רגיל ומזומן בה ביום הכפורים וסדרא דיומא הדר תני לה לכך שנה צפרק שני הטבת חמץ ובפ"ג שנה הטבת שמים: לחטאת לה' על עולת התמיד. מעשה חטאת על עולת התמיד והחטאת טעונה פיסוק מתנות שהרי דמה ניתן על ארבע קרנות אף עולת התמיד יש בה פיסוק מתנות לא שביטלו ממנו מעשה עולה שהרי עולה היא אלא שניהן נוהגין בה: ארבע שהן ארבע. על ארבע קרנות: לא מזינו דמים שמכפרים. כפרה אחת שלהן וחזרין ומכפרין כפרה אחרת: פיסוק מתנות בעלמא הוא. הואיל ושהיהן בקרן אחת אין כאן הוכחת מעשה חטאת: וניהיב אחת וכו'. דם עולה ניתן למטה מחוט הסיקרא ודם החטאת למעלה וכיון דהך מתנה בתרייתא המפסקה משום מעשה חטאת עבידא תהוי למעלה כחטאת: הזה ממנו כו'. לקמן צפרק חמישי [דף נג:]: כשהוא מזה מדם הפר כנגד עובי של כפורת וקא ס"ד אחת מאמלע עוביה למעלה ושבע מאמלעיה ולמטה: ומשני כמלכיא. האי למטה ולמעלה דתני לא אלאמלעית קאי אלא ראשונה נתן תחילה כלפי מעלה והשבע תחתיה זו למטה מזו כמלכיא: כמנגדנא. כשליח ב"ד המכה ברצועה זו למטה מזו שאינו מכה במקום אחד ולשון מלכיא לא נודע לי: הזה על טהרו של מזבח הפנימי שבע פעמים. כמו שנאמר והזה עליו מן הדם וגו': אפלגיה. נגד אמלע גובה קירו: טיהרא. להרים פלגא דיומא וכיון דשבע הזאות הזה המזה אי אפשר לאמלע שלא יהא מהן לא למעלה ולא למטה: (רש"י)

תוספות בעידן הטבת תהא מקטר קטורת. תימה לי אמאי לא קאמר בהיטיבו את הנרות היינו חמש נרות ואחר כך יקטיר דבקטורת מפסיק להו ויש לומר משום דדרשינן לקמן בפ"ג (דף לג:) בבקר בבקר בהיטיבו חלקיהו לשני בקרים פירוש חמש נרות לחודיהו ומפסיק והדר ב' נרות וא"כ בהיטיבו הנרות מיירי נמי בשתי נרות ועוד י"ל דשינויא דמשני עדיפא ליה דמייתי ראייה לדבריו כדקאמר דאי לא תימא הכי: אימא סיפא הביאו לו את התמיד קרצו כו'. תימה לי אמאי פריך מההיא דפ"ג (לקמן דף לא:): ליפריך מההיא דפ"ב גופא דקתני (דף כה.) מי שוחט מי זורק והדר מי מדשן מזבח הפנימי והמנורה ואבא שאול סבירא ליה לקמן פרק אמר להם הממונה (דף לג.) גבי אביי מסדר מערכה ואליבא דאבא שאול דדישון מזבח הפנימי קודם להטבת חמש נרות והטבת חמש נרות קודם לדם התמיד ויש לומר דילמא רב פפא פליג עליה דאביי וסבירא ליה אפילו לאבא שאול דם התמיד ברישא והדר דישון מזבח הפנימי: אורויי בעלמא דקא מורי וסידרא הדר מתני לה. אין להקשות כיון דלא תנא סידרא במתניתין. אם כן לדידיה לא צריכא לשינויא דלעיל (יד:): דמשני ארומיא דמתניתין אמתניתין דתמיד דיש לומר דלעולם מאי דקתני במתניתין על הסדר שנה אותו וה"פ הא דלא תנא נמי הטבת ה' נרות משום דלא הויא בכהן גדול: כמצליף תימה במאי טעה והא בהדיא תנן בה הכי כמצליף לקמן בפרק הוציאו לו (דף נג:): לא היה מכויין לא למעלה ולא למטה אלא כמצליף ויש לומר שבא לתרץ דהאי כמצליף היינו כמנגדנא והכל במקום אחד וכמו שפירש בערוך כמנגדנא שמרים ידו ואינו מכה עד שירוד: מאי לאו אפלגיה דמזבח. ואם כן מצינו דמים שחציין למטה וחציין למעלה דמתחילה נתן על הקרנות ואחר כך על חצי המזבח ורש"י לא פירש

דף טו - ב

אגופיה דמזבח דכתיב [\[שמות כד-י\]](#) וכעצם השמים לטהר מאי שנא דיהיב עולה ברישא והדר יהיב דחטאת ניתיב ברישא דחטאת והדר ניתיב דעולה כיון דעולה היא היא קדמה ברישא ומאי שנא דיהיב מזרחית צפונית ומערבית דרומית ניתיב דרומית מזרחית והדר צפונית מערבית אמרי עולה טעונה יסוד וקרן דרומית מזרחית לא הוה ליה יסוד מאי. שנא דיהיב ברישא מזרחית צפונית והדר מערבית דרומית ניתיב ברישא מערבית דרומית והדר מזרחית צפונית כיון דאמר. מר כל פינות שאתה פונה לא יהו אלא דרך ימין למזרח ברישא בההוא פגע וממאי דבעולה הוא דקאמר רחמנא עביד בה מעשה חטאת ודילמא בחטאת הוא דקאמר רחמנא עביד בה מעשה עולה לא ס"ד דכתיב [\[במדבר כח-טו/כד/י\]](#)

דף טז - א

מזרחית היא לשכה שהיו עושין בה לחם הפנים מזרחית צפונית בה גנזו בית חשמונאי אבני מזבח ששקצום מלכי עובדי כוכבים צפונית מערבית בה יורדין לבית הטבילה אמר רב הונא מאן תנא מדות ר"א בן יעקב היא דתנן עזרת נשים היתה אורך מאה ושלשים וחמש על רוחב מאה ושלשים וחמש וארבע לשכות היו בד' מקצועותיה ומה היו משמשות דרומית מזרחית היא היתה לשכת הנזירים ששם נזירים מבשלים את שלמיהן ומגלחין שערן ומשלחין תחת הדוד מזרחית צפונית היא היתה לשכת דיר העצים ששם כהנים בעלי מומין עומדין ומתליעין בעצים שכל עץ שיש בו תולעת פסול לגבי מזבח צפונית מערבית היא היתה לשכת המצורעין מערבית דרומית אמר ר"א בן יעקב שכחתי מה היתה משמשת אבא שאול אומר בה היו נותנין יין ושמן והיא היתה נקראת לשכת בית שמניא ה"נ מסתברא דר"א בן יעקב היא דתנן כל הכתלים שהיו שם היו גבוהין חוץ מכותל מזרחי שהכהן השורף את הפרה עומד בהר המשחה ומכוון ורואה כנגד פתחו של היכל בשעת הזאת הדם ותנן כל הפתחים שהיו שם גובהן עשרים אמה ורוחבן עשר אמות) ותנן לפנים ממנו סורג ותנן לפנים ממנו החיל עשר אמות ושתיים עשרה מעלות היו שם רום מעלה חצי אמה ושילחה חצי אמה ט"ו מעלות עולות מתוכה היורדות מעזרת ישראל לעזרת נשים רום מעלה חצי אמה ושילחה חצי אמה ותנן בין האולם ולמזבח כ"ב אמה ושתיים עשרה מעלות היו שם רום מעלה חצי אמה ושילחה חצי אמה ותנן ר"א בן יעקב אומר מעלה היתה שם וגבוה אמה ודוכן נתון עליה ובו שלש מעלות של חצי חצי אמה אי אמרת בשלמא ר"א בן יעקב היא היינו דאיכסי ליה פיתחא אלא אי אמרת רבנן הא איכא פלגא דאמתא דמתחזי ליה פיתחא בגוויה אלא לאו שמע מינה רבי

אליעזר בן יעקב היא רב אדא בר אהבה אמר הא מני רבי יהודה היא דתניא רבי יהודה אומר המזבח ממוצע ועומד באמצע עזרה ושלישים ושתיים אמות היו לו

רע"י ששיקלום מלכי עובדי כוכבים. שהקטירו עליה לעבודת כוכבים במקדש קהני בלשכת הטלחים שהוא במערבית לרומית: מאן תנא מדות. הא מתניתין למסכת מדות היא: ר"א בן יעקב היא. לסתמיה למתניתין מדות קיימי כוותיה: היתה אורך. מן המזרח למערב על רוחב מן הצפון לדרום: ומשלחין תחת הדוד. לכתוב (במדבר ו) ונתן על האש אשר תחת זבח השלמים: לשכת המזרעין. מפרש בפירקין ללקמן ששם המזרעין טובלין בשמיני לטהרתן כשכאין להכניס ידיו לבהונות רע"פ שטבל מצערב: אמר ר"א בן יעקב שכחתי כו'. מכלל דרישא ר"א בן יעקב קאמר לה: ה"נ מסתברא. דסתמא למדות ר"א קאמר לה: דתנן כל הכתלים וכו'. ולא מלית מוקמת לה אלא כר"א בן יעקב: כל הכתלים שהיו פס. בכל בניני הר הבית היו גבוהין הרבה מאד עד שהיו כל פתחים שבהן גבוהין כ' אמה לבד ממה שעל הפתחים הרבה מאד: חוץ מכותל מזרחית. הוא התחתון לרגלי הר הבית שבו נכנסין לחיל שלפני עזרת נשים ומן החיל נכנסין לעזרת נשים ומעזרת נשים לעזרה הגדולה: שכהן השורף את הפרה עומד בהר המשחה. הוא הר הזיתים אשר על פני ירושלים מקדם לפני הכהן למערב: ומתכוין ורואה. מעל גובה ראש הכותל דרך השערים שלפנים הימנו פתחו של היכל כשהוא מזה בדם כדכתיב (במדבר יט) והזה אל נוכח פני אהל מועד וגו' ואם היתה הכותל גבוה רע"פ שהשערים מכוונים זה כנגד זה שער הר הבית כנגד שער עזרת נשים ושער עזרת נשים כנגד שער העזרה הגדולה ושער העזרה כנגד פתח ההיכל לא היה יכול לראות את פתח ההיכל דרך פתחים לפי שההר הולך ומגביה ועולה עד שקרקע פתח ההיכל גבוה כ' אמות יותר מקרקעי רגלי הר הבית ונמצאת איסקופת ההיכל גבוהה ממשקוף פתח הר הבית ולא יוכל לראות חלל פתח ההיכל דרך אוחו פתח: ותנן כל הפתחים וכו' ותנן לפנים הימנו וכו'. כל הני תנן ותנן דקא מייתי הכא לפרושי אחי ללא משכחת לאיכסי פיתחא תתאה במעלות הר הבית אלא לר' אליעזר בן יעקב: גבוהין עשרים אמה. כיון דגבוהין עשרים אמה לא משכחת שנסתם במעלות ההר לרבנן: לפנים ממנו סורג. היה פס לפנים מכותל מזרחי והיא מחילה העשויה נקבים נקבים כסירוגי מטה של חבלים ועושין אותה בדפי עץ ארוכים וקצרים שקורין לט"ש ומרכיבין אותן זו על גב זו באלכסון וקורין אותן בלע"ז פרודני: לפנים. מאוחו סורג היה מקום פנוי י' אמות והוא נקרא חיל: ושתיים עשרה מעלות היו. באותן י' אמות שההר מגביה מן הסורג עד שער עזרת נשים רום כל מעלה ומעלה חצי אמה הרי שעלה קרקע עזרת נשים ו' אמות: ושלחה. משך רוחב המעלה חצי אמה ואורכה בכל רוחב ההר לצפון ולדרום: ט"ז מעלות. גובה קרקע עזרת ישראל מעזרת נשים הרי שעלה ההר י"ג אמה וחצי: ותנן בין האולם למזבח י"ב מעלות. הרי שגובה קרקע היכל מקרקע הר הבית התחתון תשע עשרה אמה וחצי עדיין נשאר מן הפתח התחתון חצי אמה עליונה לראות דרך פס חצי אמה התחתונה של חלל פתח ההיכל: ותנן ר"א בן יעקב אומר מעלה היתה. עוד בעזרת ישראל וגבוהה אמה ואורכה ברוחב כל העזרה: ודוכן. של לויס בנוי עליה וגבוהה אמה וחצי: ובו ג' מעלות של חצי אמה. שעולין בהן לדוכן: אי אמרת בשלמא. סתמא דקתני לכותל מזרחי נמוך כדי לראות ממעל לו דרך שערי עזרת נשים ועזרת ישראל את חלל פתח ההיכל: ר"א היא. דאית ליה מעלה יתירה וגובה קרקע ההיכל מקרקע התחתון כ' אמה וחצי: היינו לאיכסי ליה. פתח התחתון בגובה קרקע ההיכל: אלא אי אמרת רבנן. הרי לא עלו המעלות אלא י"ט אמה וחצי ופס ליה פלגא אמתא דמיתחזי ליה פתח ההיכל בגוויה לכהן שבהר הזיתים: רב אדא בר אהבה אמר הא מני. דקתני לכותל מזרחי הולך להיות נמוך ר' יהודה היא לאמר המזבח עומד באמצע העזרה כנגד הפתחים ונמצא גובהו אותם את הפתח התחתון שהרי עלה קרקע עזרת ישראל מקרקע התחתון י"ג אמה וחצי אמה קודם שהגיע למזבח והמזבח גבוהו תשע הרי עשרים ושתיים (רע"י)

תוספות דרומית מזרחית היא היתה לשכת לחם הפנים. לקמן (דף יז.) פריך דלעיל במתניתין דתמיד מוכח דהיא היתה בקרן מזרחית צפונית דקא חשיב מלשכת טלאים שהיתה בקרן מערבית צפונית עד לשכת לחם הפנים ד' לשכות וכי מקפת דרך ימין נמצאת לשכת לחם הפנים בצפונית מזרחית ומשני לה וקשיא לן ליפרוך נמי דלעיל קאמר דשאר שתי לשכותיה הוי לשכת החותמות ולשכת בית המוקד והכא קאמר שבאחת גנזו בית חשמונאי כו' ובאחת יורדין לבית הטבילה י"ל טובא איכא לשכות ומיני כלים שמשמשין שנים ושלושה דברים: הא איכא פלגא דאמתא. הא דלא משני שהיכל היה לו אסקופה למטה בפתחו שהיתה גבוה חצי אמה דקים ליה שלא היה כך ואת"ל שהיה לו היה לשאר השערים כמו כן וא"כ אכתי איכא פלגא דאמתא דמתחזי פתחא בגווייה: הא מני ר' יהודה דאמר מזבח ממוצע וכו'. ואיכסי ליה פיתחא בגובהו של המזבח העומד בפניו ומפסיקו והכא נמי הוה מצי למימר ר"ש היא דאמר בפרק איזהו מקומן (זבחים דף נג.) כוליה מזבח בצפון קאי דמזבח והכבש מכסין בפני הפתח דאף על פי שהכבש יורד ומשפע לצד הדרום (תוספות)

דף טז - ב

עשר אמות כנגד פתחו של היכל י"א אמה לצפון וי"א אמה לדרום נמצא מזבח מכון כנגד היכל וכותליו ואי סלקא דעתך מדות ר' יהודה היא מזבח באמצע עזרה מי משכחת ליה והתנן כל העזרה היתה אורך מאה ושמונים ושבע על רוחב מאה ושלושים וחמש מן המזרח למערב מאה ושמונים ושבע מקום דריסת רגלי ישראל י"א אמה מקום דריסת רגלי הכהנים י"א אמה מזבח שלשים ושתים בין האולם למזבח עשרים ושתים וההיכל ק' אמה וי"א אמה אחורי בית הכפורת מן הדרום לצפון מאה ושלושים וחמש הכבש והמזבח ששים ושתים מן המזבח ולטבעות ח' אמות מקום הטבעות עשרים וארבע מן הטבעות לשלחנות ארבע מן השלחנות לנסיין ארבע מן הנסיין לכותל עזרה ח' אמות והמותר בין הכבש ולכותל ומקום הנסיין ואי סלקא דעתך מדות ר' יהודה היא מזבח באמצע עזרה מי משכחת ליה הא רובא דמזבח בדרום קאי

רס"ז עשר אמות כנגד פתחו של היכל. י' אמצעית של רחבו: אחת עשרה ללפון. כנגד ה' אמות הנותרים לחלל ההיכל מן המזוזה וללפון שהרי חלל ההיכל כ' אמה רחב וכנגד ו' של עובי כותל צפונית של היכל וכן לדרום נמצא רחבו של מזבח מלומס כנגד היכל וכותליו: ואי סלקא דעתך מדות רבי יהודה היא וכו'. פרכא היא דקא פריך ה"ס לרב אלא דאוקמיה כרבי יהודה ואי סתמי מדות רבי יהודה נינהו מזבח דאתא בלמלע עזרה אליבא דסתמא דמדות מי משכחת לה: כל היקף העזרה. הגדולה אורך קפ"ז וכתוך אותו היקף נבנה הבית ללד מערבי והחצר והמזבח במזרחו היכל מאה אורך עם כותל אולם וחללו וכותל היכל וחללו ואמה טרקסין וחלל בית קדשי הקדשים ועובי כותל מערבי וחלל התא אחריו ועובי כותל חיצון הכי מיפרשא במסכת מדות ולקמן מייתי לה בפרק הוליאוו לו (דף נב:); י"א אמה. היה מקום פנוי אחורי בית הכפורת בין כותל התא לכותל עזרה: הכבש והמזבח כו'. ולא פירש עכשיו מקום פנוי שבין כבש לכותל דרומי של עזרה ובסיפא קתני לה ועכשיו מונה והולך מן הדרום ללפון: מן המזבח ולטבעות. קבועים בקרקע בבית המתבחים שבלפון המזבח שנותנים בהן נארי בהמות כשחוטטין קדשי קדשים ששחיתו בלפון: שלחנות. שעליהן מדיחים קרבי קדשים: נסיון. עמודים נמוכין התקועין בקרקע ואונקלאות של ברזל קבועין בהן

שבהן תולין את הבהמה להפשיט: והמותר. ממאה ושלשים וחמש שלל נמנה כאן ומקום השלחנות שלל הורכב לפרש שרחבו מפורש בספר יחזקאל אותו העודף חלקו חליו לדרום בין כבש לכותל וחליה למקום הננסין: רובל דמזבח בדרום קאי. לפי מנין זה שהרי חלי רוחב העזרה ששים ופצע וחלי וכשתתן מהם מכותל לפונות לננסין שמונה ומן הננסין לשלחנות ד' הרי י"ב ומקום ד' שולחנות זו אלל זו אינו פחות מד' והן היו ח' שלחנות כדתן בשקלים (דף ט:): נחונות ד' בראש ארבע נמלאו ד' זו אלל זו ברוחב הרי ט"ז ומשם לטבעות ארבע הרי כ' ומקום הטבעות כ"ד הרי מ"ד ומן הטבעות ולמזבח ח' הרי נ"ב ומקום הננסין י' אמות ומחלה שהיא חלי העודף הנשאר מהנותר שלל מנה במשנה שהרי מאה ועשר אמות מנה מן הכבש לפון נשאר ממאה ושלשים וחמשה של רוחב העזרה כ"ה ונתנו לשלחנות ד' ונשאר כ"א אותן תחלוק למקום הננסין חליין וחליין והשניה בין כבש לכותל הרי מן המזבח לפון ס"ב ומחלה כשתתן חמש אמות הלפונות של מזבח עליהם הרי חלי רוחב העזרה שהיא ס"ז ומחלה נמלא כ"ז אמות מן דרומית של מזבח כלין בחלי דרומי של העזרה ונמלא לפונו של מזבח כלה לסוף לפוני של חלל הפתח אלל המזוזה לא ממקום המזבח ב' אמות של כניסת היסוד והסובב נמלא לפון חלל הפתח מגולה למעלה מכניסת הסובב ב' אמות ויכול לראות כהן שבראש הר המשחה דרך אותן ב' אמות את פתח ההיכל דרך פתח התחתון ואם תאמר גובה של אמות שגבה המזבח עד כניסת הסובב סותם את פתח התחתון אינו כן שהרי קרקע העזרה לא עלה מקרקע הר הבית אלל י"ג ומחלה ושל של גובה הסובב הרי תשע עשרה ומחלה אכתי פש ליה פלגא דלמחלה בגובה פתח התחתון אלל לאו ר"א היא ואיכסי ליה במעלה יתירה שמע מינה ולבי מגמגם ביה דיך לומר הוריל ולא פירשה המשנה מקום השלחנות שמא עם מקום הננסין הוא כלול באותו חלק שאתה חולק כ"ה אמות העודפים ברוחב העזרה על מאה ועשר המפורשין נמלא מן הכבש לכותל דרומי י"ב ומחלה והכבש והמזבח ס"ב הרי ע"ד ומחלה לא מהן ב' אמות של כניסת היסוד והסובב לפון נשאר ע"ב ומחלה ולא נתגלה מחלל הפתח מלא החוט שהרי אמענו של פתח באמצע רוחב עזרה שהיא לסוף ששים ופצע ומחלה הוסף עליהן חמש אמות שיהיו שבעים וששים ומחלה כלליתה כאן חמש אמות של חלי הפתח הלפוני ואני כך שמעתי שמקום השלחנות כלול עם מקום הננסין אבל מה ששנינו כאן והמותר בין כבש לכותל ומקום הננסין פירש לי מורי לך רבינו יצחק בר יהודה ז"ל שנים עשר מן העשרים וחמש בין כבש לכותל ושלש עשרה למקום הננסין והשלחנות ונתן טעם לדבריו לפי שבין כבש לכותל מקום פנוי וכאן יש אורך תשמיש של שלחנות וננסין ונמלא מחלל הפתח מגולה חלי אמה ולבי מגמגם לפי שהיה לתנא לפרש וכיון שלל פירש לריך אתה לחלקו לחללין ואם זאת להרבות כאן ולמעט כאן יכול אתה לגלות הפתח כמה שתפוז או לכסות כמה שתפוז לפיכך טוב לי כמו שפירשתי (מלומר כן שבשפת חלי רוחב היכל דרומי כלה המזבח והוא כנגד חלל הפתח):

(כ"ז)

תוספות המדקדק יבין שקודם שירד גובהו שני אמות ומחצה נפקא ליה שיפועו מכנגד הפתח וא"כ הוי מצי לאוקומי כר"ש או כרבי יוסי דאית ליה נמי מזבח ממוצע בפרק קדשי קדשים אלא משום דר' יהודה שמעינן ליה בהדיא וכי האי גוונא איכא בפרק קדשי קדשים (זבחים דף נח:): דאמר רב אדא בר אבהה הא מני רבי יהודה היא דאמר מזבח ממוצע וכו' ופריך ונוקמא כרבי יוסי ובממוצע ומשני משום דרבי יהודה שמעינן ליה בהדיא ומהתם קשיא לן על פירוש רבותינו של רש"י שפי' הא מני רבי יהודה היא היא דמדות דא"כ תיקשי ליה דרב אדא בר אבהה גופיה אוקי התם שתמא דתמיד דתנן ביררו משם עצי תאנה וכו' כר' יהודה ואיהו מוקי הכא שתמי דמדות כוותיה והאמר לעיל דשתמי דתמיד פליגי אדמדות וא"כ ליכא למימר דשתמי תמיד ומדות כרבי יהודה וי"ל דבלאו הכי מקשה ליה שפיר מסתמי דמדות גופייהו וממזבח גופיה דפריך ומי מצית מוקמי לה כרבי יהודה וכו': מן השלחנות לננסין ד'. תימה דתנן במסכת תמיד פרק אמר להם הממונה (דף ל:): בית המטבחים היה לצפון של מזבח ועליו שמנה עמודים ננסין וכו' עד שבהן תולין ומפשיטין על השולחנות של שיש שבין העמודים והכא משמע שיש ריוח ד' אמות ביניהן וי"ל הני אחריני

נינהו הני דהתם עומדים בין העמודים שבהן תולין ומפשיטים והבהמה מונחת על השלחנות כדי שלא תהא נגרת על גבי קרקע והני דהכא היינו ח' שלחנות של שיש דאמר פ' לא היו כופתין (תמיד לא): שהיו מדיחין עליהן הקרביים מיהו קשיא דבפ' לא היו כופתין (שם עמוד א) תנן הקרביים מדיחין אותם במעוטן על שלחנות של שיש שבין העמודים אלמא דהני נמי ביני עמודים הוו קיימי מיהו ר"י בר ברוך גרס התם במעוטה של שלחנות שבבית המטבחים א"נ י"ל אע"פ שהיו רחוקים ד' אמות קרי ליה בין העמודים ואע"פ שרחוקים ד' אמות לא היה בהמה נגרת בארץ שגוף הבהמה גדול ומגיע לשולחנות כדאיתא בבראשית רבה (פ' ס"ה) דכשמרכיבים כבשי התמיד על הגמלים היו נגררים בארץ מצאתי בתוספת תמיד יסוד רבינו רבי ברוך זצ"ל: רובא דמזבח בדרום קאי. מה שפירש"י שלמעלה מכניסת הסובב מגולה מפתח ב' אמות לרוחב הפתח חצי אמה בגובהו אין לתמוה למה לא פירש למעלה מכניסת היסוד מיד מגולה הפתח אמה (תוספות)

א

-

יז

דף

אלא לאו שמע מינה רבי אליעזר בן יעקב היא שמע מינה רב אדא בריה דרב יצחק אמר האי לשכה אקצווי מקציא ודאתי מצפון מתחזיא ליה בדרום ודאתי מדרום מתחזיא ליה בצפון ומסתברא דבמערבית דרומית הואי ממאי מדרמינן לחם הפנים אלחם הפנים ומשנינן אמר רב הונא בריה דרב יהושע מר קא חשיב דרך ימין ומר קא חשיב דרך שמאל

רש"י אלא לאו שמע מינה רבא"י היא. ואיכסי ליה במעלה יתירה ולא במזבח דשמעינן ליה לרבא"י בפ' שלישי (לקמן דף לז). דאמר כוליה מזבח בדרום קאי וכל חצי הלל הפתח מגולה ואי קשיא היכי מתוקמא סתמא מדות אליביה הא שמעינן מהא סתמא שאוכל המזבח שבע אמות בצפון על כרחיך הכי מפרשי' הני עשרים וחמשה אמות שאתה נותן שאין בין כבש לכותל אלף חמשה אמות ומחלה והכבש והמזבח ששים ושתים הרי המזבח כולו בדרום קאי וכולו כנגד אמצע עזרה והמותר כולו למקום הנסיון וא"ת אם כן שלא דקדק התנא לחלקו לחציו ויש לך להרבות ולמעט להיכן שתרצה כר"י נמי מציית מוקמת לה ויהא מזבח ממוצע באמצע עזרה כילד תן עשרים ואחד ומחלה מהם בין כבש לכותל והכבש שלשים וחצי המזבח ששה עשר נמצא אמצעו של מזבח לסוף ס"ז ומחלה שהוא אמצע עזרה הא לא מציית אמרת שלא יהו מקום השולחנות והנסיון אלא שלש ומחלה ובעיני נראה לפרש הא דרב אדא בר אבהו וכל הסוגיא בלשון אחר רב אדא בר אבהו אמר הא מני אמתניתין דתמיד אמר להם הממונה קאי דרמיא מדות עילויה מתניתין דתמיד דפליגי אסתמא דמדות ר"י היא דשמעינן ליה דפליגי אסתמא דמדות דתניא ר"י אומר מזבח ממוצע וכו' ואי ס"ד מדות ר"י היא מי משכחת לה והא תנן כו' אלמא רוביה דמזבח בדרום קאי שמע מינה ולא גרסינן אלא לאו שמע מינה ר"א היא והכי פירושו שמע מינה מדות לאו ר' יהודה היא רב אדא בר יצחק אמר הא לשכת הטלחים אקצווי מקציא. בשתי המקצועות נראית שארוכה היא ועומדת במערב ומארכת לכל הצפון ודרום עד קרוב למקצועות שמכאן ומכאן: ודלתי מצפון מיתחזיא ליה. שמשוכה לכל דרום יותר: ודלתי מדרום מיתחזיא ליה. משוכה לכל צפון: מסתברא דבמערבית דרומית הוא. טפי ומודי בה תנא דתמיד אלא דנקיט סידרא מדרום לצפון מיתחזי ליה דרך הילוכו כאילו הוא בצפון: מדרמינן לחם הפנים. דהוה סלקא דעתיה שהוא מונה והולך דרך ימין מצפון למערב ומערב לדרום ומדרום למזרח לשכת הטלחים בצפונה

מערכית לשכת החותמות במערכת דרומית לשכת בית המוקד דרומית מזרחית לשכת לחם הפנים במזרחית צפונית והוא רמינן עלה מתני' דמדות דקתני דרומית מזרחית היא היתה לשכת לחם הפנים: ומשנינן אמר רב הונא בריה דרב יהושע. תנא דמדות קא חשיב דרך ימין כדמפרש בהדיא דקאזיל ומני מזרח למזרח וממזרח לכפון ומלפון למערב וממערב לדרום והבא להקיף סביב כל הבית ומקיף דרך ימין מבחוץ זהו סדר הקפתו ומתניתין דתמיד ללא פירש מידי איכא למימר דדרך שמאל מנה וחו לך תיקשי מידי מהשתא: (פ"ה)

תוספות דהדין עמו דהתם לא מתחזיא פתחא מחמת י"ב מעלות שבין האולם ולמזבח להכי נקט למעלה מן הסובב לפי שאותם מעלות הם שש אמות והם כלים כנגד כניסת הסובב שהוא כמו כן שש אמות מן הקרקע ומה שהקשה רש"י אמאי לא משני דשולחנות בכלל ננסינן וכי פלגינן בכ"ה אמות י"ב ומחצה בין הכבש לכותל והשאר לשולחנות א"כ הו"ע ד' ומחצה ולא מתחזיא פיתחא בכניסת היסוד והסובב לא ידענא מי דחקו לפרש כן שהספר מקשה מהנהו ב' אמות דכניסת היסוד והסובב ומתוך כך הקשה מה שהקשה שהרי נוכל לפרש דבפשיטות הוא מקשה והא ר"י אית ליה מזבח ממוצע וסתמא דמדות לית ליה ממוצע ולכל הפחות רוביה בדרום וא"כ סתמא דמדות דלא כוותיה והא דמסיק אלא שמע מינה ר' אליעזר בן יעקב היא דאמר כוליה בדרום ולא קאמרינן דמתניתין דמדות ס"ל דרוביה בדרום ולהכי היה כותל מזרחי נמוך משום דמיכסי פיתחא כשנאמר ש"ב אמות ומחצה היה בין כבש לכותל וא"כ לא יהיה לו ראייה מההיא דתיתי כראב"י יש לומר משום דלא אשכחן אלא שלש מחלוקת בהא מילתא איכא למאן דאמר כוליה בצפון ואיכא למ"ד כוליה בדרום ואיכא למ"ד ממוצע וכיון דההיא דמדות לא מצינן לאוקמא כמאן דאמר כוליה בצפון ולא כמאן דאמר ממוצע אין לנו לבדות מלבנו מחלוקת רביעית ולומר דקסבר מתניתין דמדות רוביה בדרום כיון דלא אשכחן תנא דאמר הכי אלא על כרחיך ראב"י היא דאמר כוליה בדרום ומה שפירש רש"י הא מני ר"י היא דקאי אההוא דתמיד אין הלשון משמע כן דהכי הוה ליה למימר מאן תנא תמיד ר"י היא ועוד לשון הא מני רבי יהודה היא משמע דקאי אהך דסליק מינה ועוד כיון דלא אתא לשנויי אלא דלא תקשי סתמא דתמיד אדמדות וקאמר ר"י היא אההיא דתמיד ואין לו כח לאוקמה כוותיה אלא משום דאשכחן דפליג אמדות טפי הוה ניחא למימר מדאשכחן בריש פרק קדשי קדשים (זבחים דף נח:): דסתמא דתמיד קא סברא מזבח ממוצע כרבי יהודה ולא כראב"י דקסבר כוליה בדרום קאי ועוד קשה לימא אבא שאול היא אההיא דתמיד כמו שהוכחתי לעיל דסתמא דתמיד דפליג אסתמא דיומא אבא שאול היא ועוד שהוא מוחק הספרים דבכל הספרים גרס במסקנא אלא לאו שמע מינה ראב"י היא שמע מינה: ומר קא חשיב דרך שמאל. תימה לי לימא אידי ואידי דרך ימין ותנא דתמיד קא חשיב מגואי דקאי בבית המוקד גדול ופניו כנגד הלשכות ותנא דמדות קאי מאבראי בעזרות ופניו ללשכות וקל להבין וי"ל דבמסכת תמיד פרק אמר להן הממונה (דף ל.) קתני בתר שהיו מפיסין אמר להן הממונה הביאו לי טלה מלשכת וכו' ולקמן בפ"ב (דף כה.) אמר שהיו מפיסין בלשכת הגזית אלמא דקאי מאבראי ולא קאי בבית המוקד ולהכי לא אוקמא דקאי מגואי: ומר קחשיב דרך שמאל. תימה לי אמאי לא משני דאידי ואידי דרך ימין קא חשיב אלא דלשכת לחם הפנים נמי אקצווי מקציא דקיימא במזרח ומאן דאתי מצפון מתחזיא בדרום ומאן דאתי מדרום מתחזיא בצפון דלשכת טלאים צפונית מערבית ולשכת החותמות דרומית מערבית ולשכת בית המוקד דרומית מזרחית ולשכת לחם הפנים מזרחית צפונית וההיא דמדות נמי מתוקמא דרך ימין וקל להבין וי"ל דעל כרחיך לשכת החותמות ולשכת בית המוקד הם היו אותם שתי לשכות דקא חשיב במסכת מדות (פ"א משנה ו') אחת שבה גנזו בית. חשמונאי אבני מזבח ואחת שבה יורדין לבית הטבילה דליכא למימר הני אחריני נינהו שהרי לא היה בבית המוקד אלא ארבע לשכות ואי אחריני נינהו א"כ הו"ע שש לשכות ואי אמרת אידי ואידי דרך ימין קא חשיב אם כן בההיא דתמיד משמע דלשכת החותמות ולשכת בית המוקד אחת בקרן מערבית דרומית ואחת בקרן מזרחית דרומית ובההיא דמדות כי חשבת דרך ימין משמע דאותם שתי לשכות היו אחת בקרן מזרחית צפונית ואחת בקרן מערבית צפונית מיהו הא קשיא לן מנא ליה הא דקאמרינן מסתברא דבקרן מערבית דרומית הואי דילמא צפונית מערבית הואי ואפ"ה מיתרצא שפיר ההיא דלחם הפנים כזה (תוספות)

אי אמרת בשלמא במערבית דרומית הואי היינו דמתרץ לחם הפנים אלחם הפנים אלא אי אמרת צפונית מערבית הואי סוף סוף מאי תירוצא דלחם הפנים אלא לאו שמע מינה במערבית דרומית הואי שמע מינה והאמר מר כל פינות שאתה פונה לא יהיו אלא דרך ימין למזרח הני מילי בעבודה אבל הכא חושבנא בעלמא הוא: שכהן גדול מקריב חלק בראש ונוטל חלק בראש: תנו רבנן כיצד מקריב חלק בראש אומר עולה זו אני מקריב מנחה זו אני מקריב כיצד נוטל חלק בראש אומר חטאת זו אני אוכל אשם זה אני אוכל ונוטל חלה משתי חלות ארבע או חמש ממעשה לחם הפנים רבי אומר לעולם חמש שנאמר [\[ויקרא כד-ט\]](#) והיתה לאהרן ולבניו מחצה לאהרן ומחצה לבניו הא גופה קשיא אמרת נוטל חלה אחת משתי חלות מני רבי היא דאמר פלגא שקיל אימא מציעתא ארבע או חמש ממעשה לחם הפנים אתאן לרבנן דאמרי לא שקיל פלגא אימא סיפא רבי אומר לעולם חמש רישא וסיפא רבי ומציעתא רבנן אמר אביי רישא ומציעתא רבנן ומודו רבנן בפרוסה דלאו אורח ארעא למיתבה לכ"ג

רש"י אי אמרת בשלמא. תנא דתמיד גופיה דתני לשכת הטלחים בצפונית מערבית מודי הוא דלכד מערבית דרומית הואי טפי אלכא לפי מרחיית עינו שנה משנתו ודלחתי מדרום מיתחזיא ליה מפפון ולעולם מקרן [דרומית] מערבית בא להתחיל למנות היינו דמתרץ לחם הפנים אלחם הפנים להיות דדרומית מזרחית כדקתני במדות דלכא ליקשי אהדדי כיצד לשכת הטלחים דדרומית מערבית לשכת החותמות כי אזלת דרך שמאל במערבית צפונית לשכת בית המוקד צפונית מזרחית לשכת לחם הפנים במזרחית דרומית: אלכא אי אמרת. דוקא תנא לשכת הטלחים במקצוע צפונית מערבית סוף סוף מאי תרכתא לחם הפנים כי מני דרך שמאל הוה לשכת לחם הפנים דדרומית מערבית לפי מניינו: והאמר מר. לקמן (דף נח:): משתי חלות. של ערבת: ארבע או חמש. בכל שבת ושבת ולקמיה מפרש מתי ארבע ומתי חמש: והיתה לאהרן ולבניו. כלחם הפנים כתיב: מחלה לאהרן כו'. ואף על פי שהן שנים עשר יש בהן שתי חלות שאינן מתחלקות כדמפרש ואיזיל: אתאן לרבנן. דאמרי לא שקיל פלגא דאי שקיל פלגא בליר מחמש לא שקיל: רישא ומציעתא רבנן. דאמרי לא שקיל פלגא אלכא בליר מפלגא דקשיא לכך חלה דשתי לחם דשקיל לה כולה מודו רבנן דלאו אורח ארעא למיפרסיה ולמיתב פרוסה לכ"ג: (רש"י)

תוספות ואין לתרץ משום דא"כ לא הואי שום לשכה בקרן מערבית דרומית דמה בכך והא לא קתני עלה ארבע לשכות היו בד' מקצועותיו אלא סתמא קתני וד' לשכות היו לו וי"ל כיון דבלשכת הטלחים קתני שהיתה במקצוע מסתמא כל הנך הוה נמי כל חדא במקצוע בפני עצמה ולא מסתברא שיהיו שתיים במקצוע צפונית מערבית ובמקצוע דרומית מערבית לא יהא כלום אבל תימה לימא דלשכת טלחים במקצוע צפונית מערבית ונימא דכולהו אקצווי מקצו ויש לומר דהיינו דקאמר מסתברא דרומית מערבית הואי ולא קאמר על כרחיך דרומית הואי דאי לאו הכי לא מיתרצא לחם הפנים אלא משום דהוה מצי למימר צפונית מערבית הואי וכדפרישית אלא שנראה לו דוחק קצת לומר דכולהו אקצווי מקצי: והא אמר מר כל פינות שאתה פונה לא יהו אלא דרך ימין. פי' משום דגמרינן מים שעשה שלמה הקשה רבינו אפרים זצ"ל אדגמרינן מהתם נגמור ממגרש דכתיב (במדבר לה) ומדותם מחוץ לעיר את פאת קדמה אלפים באמה ואת פאת נגב וכו' דהיינו דרך שמאל כשהופך פניו לעיר ומקיף מבחוץ ונראה לי לתרץ דמים גמרינן משום דכתיב פונים פונים והכי איתא בהדיא בזבחים פרק קדשי קדשים (דף סב:) דפריך ההוא מיבעי ליה לגופיה פירוש בעלמא מנא לן ומשני א"כ פונים פונים למה לי ומצאתי כתוב שהק' ריב"א אמאי לא משני אקושיא דלשכת טלחים דהא דקאמר דהוה במקצוע צפונית מערבית היינו בקרן צפונית מערבית של עזרה דהיינו מערבית דרומית של בית המוקד שהרי משמע במסכת מדות (פ"א משנה ה) דבית המוקד גדול היה לצפון העזרה כזה וקאי התם אעזרה והכא אבית המוקד ועוד דאלחם הפנים נמי הוה מצי לשנויי דחשיב נמי התם דרך ימין ונימא דלשכת החותמות ולשכת המוקד דקא חשיב בתמיד ולא חשיב במסכת מדות (שם) לשכות אחרות היו ובתוך העזרה

היו אחת במקצוע צפונית מזרחית של עזרה ואחת במקצוע מערבית צפונית של עזרה שהוא דרומי של בית המוקד גדול דכשתמנה מלשכת טלאים דרך ימין ארבע לשכות הויה לחם הפנים רביעית לה דרומית מזרחית של בית המוקד גדול כזה וי"ל דלא מסתבר לומר שהיה אומר על זה ד' לשכות היו שם כיון דלא היו שם בעזרה אלא שתיים מהם ועוד איך יתכן קרנות העזרה וקרנות בית המוקד גדול שוות ומסתמא העזרה גדולה יותר מבית המוקד אבל תימה לי מאי דוחקיה דרב הונא בריה דרב יהושע לאוקמה סתמא דתמיד דלא פליגי אהדדי ולאוקמה בחד תנא והא על כרחיך פליגי אהדדי דסתמא דמדות קא סברא או כוליה מזבח בדרום או רוביה כדאשכחן הכא וסתמא דתמיד מוכח בריש פרק קדשי קדשים (זבחים דף נח:): דההיא סברה מזבח ממוצע וי"ל אי פליגי במילתא דאשכחן פלוגתא דתנאי בהא לא חיישינן. אבל במקום הלשכות לא אשכחן תנאי דפליגי בהדיא: ומודו רבנן בפרוסה דלאו אורח ארעא. תימה מעיקרא דלא אסיק אדעתא להאי שינויא ארבע או חמש היכי הוה ניחא לרבנן כיון דלרבנן דר"י יהיב לכהן חמש ובציר ליה שתות מפלגא אם כן לרבי יהודה אמאי לא יהיב ליה אלא ארבע דהיינו חומש בציר מפלגא ליתבי ליה ארבע שלימות ופרוסה קטנה דלא ניבציר ליה אלא שתות מפלגא או כיון דלר"י בציר ליה חומשא לרבנן נמי ניבציר ליה חומשא ויש לומר דלעולם אסיק אדעתיה דלאו אורח ארעא למיתב ליה פרוסה ובלבד דנימטייה בציר מפלגא ולהכי גבי לחם הפנים כיון דכי בצרת ליה חדא מפלגא לא מטא ליה כמו לכל אחיו הכהנים יהבינן ליה שלימות ולא מצמצמינן כולי האי להשוות הדבר לר"י ורבנן דלמטייה אליבא דתרווייהו בציר חומשא או בציר שתות מפלגא דלאו אורח ארעא למיתב ליה פרוסה אבל גבי שתי הלחם הוה ס"ד דטפי הוה אורח ארעא למיתב ליה פרוסה מלמיתב ליה פלגא ממש דלאו אורח ארעא כלל ליתב ליה כמו לכל אחיו הכהנים שיהא הוא לבדו שקול כנגד כולם ומשני אפי' הכי הא עדיפא להשוותו כנגד כולם מלמיתב ליה פרוסה:

(תוספות)

א

-

יח

דף

ומאי ארבע או חמש לרבנן דאמרי נכנס נוטל שש ויוצא נוטל שש ושכר הגפת דלתות לא משתים עשרה בעי מיפלג בציר חדא מפלגא חמש שקיל לר' יהודה דאמר נכנס נוטל שבע שתיים בשכר הגפת דלתות ויוצא נוטל חמש מעשר בעי מיפלג בציר חדא מפלגא ושקיל ארבע רבא אמר כולה רבי היא וסבר לה כר' יהודה ואלא מאי ארבע הא חמש בעי למשקל לא קשיא הא דאיכא משמר המתעכב הא דליכא משמר המתעכב אי איכא משמר המתעכב משמנה בעי למפלג ושקיל ארבע אי ליכא משמר המתעכב מעשר בעי למפלג ושקיל חמש אי הכי מאי רבי אומר לעולם חמש קשיא: **מתני'** מסרו לו זקנים מזקני בית דין וקורין לפניו בסדר היום ואומרים לו אישי כהן גדול קרא אתה בפוך שמא שכחת או שמא לא למדת ערב יום כפורים שחרית מעמידין אותו בשער מזרח ומעבירין לפניו פרים ואילים וכבשים כדי שיהא מכיר ורגיל בעבודה כל שבעת הימים לא היו מונעין ממנו מאכל ומשתה ערב יוה"כ עם חשיכה לא היו מניחין אותו לאכול הרבה מפני שהמאכל מביא את השינה: **גמ'** בשלמא שמא שכח לחיי אלא שמא לא למד מי מוקמינן כי האי גוונא והתניא **ויקרא כא-ג'** והכהן הגדול מאחיו שיהא גדול מאחיו בכח בנוי בחכמה ובעושר אחרים אומרים מנין שאם אין לו שאחיו הכהנים מגדלין אותו ת"ל והכהן הגדול מאחיו גדלהו משל אחיו אמר רב יוסף לא קשיא כאן במקדש ראשון כאן במקדש שני דאמר ר' אסי תרקבא דדינרי עיילא ליה מרתא בת בייתוס לינאי מלכא על דאוקמיה ליהושע בן גמלא בכהני רברבי: ערב יום הכפורים שחרית וכו': תנא אף השעירים ותנא דידן מאי טעמא לא תנא שעירים כיון דעל חטא קא אתו חלשא דעתיה אי הכי פר נמי על חטא הוא דאתי פר כיון דעליו ועל אחיו הכהנים הוא דאתי באחיו הכהנים אי איכא

איניש דאית ביה מילתא מידע ידע ליה ומהדר ליה בתשובה בכולהו ישראל לא ידע אמר רבינא היינו דאמרי אינשי אי בר אחתיך דיילא הוי חזי בשוקא קמיה לא תחליף: כל שבעת הימים לא היו מונעין וכו': תניא רבי יהודה בן נקוסא אומר מאכילין אותן סלתות וביצים כדי למסמסו אמרו לו כל שכן שאתה מביא לידי חימום תניא סומכוס אמר משום ר' מאיר אין מאכילין אותן לא אב"י ואמרי לה לא אבב"י ויש אומרים אף לא יין לבן לא אב"י לא אתרוג ולא ביצים ולא יין וישן ואמרי לה לא אבב"י לא אתרוג ולא ביצים ולא בשר שמן ולא יין ישן ויש אומרים אף לא יין לבן מפני שהיין לבן מביא את האדם לידי טומאה תנו רבנן זב תולין לו במאכל וכל מיני מאכל אלעזר בן פנחס אומר משום רבי יהודה בן בתירא אין מאכילין אותן לא חגב"י ולא גב"ס ולא כל דברים המביאין לידי טומאה לא חגב"י לא חלב ולא גבינה ולא ביצה ולא יין ולא גב"ס מי גריסין של פול ובשר שמן ומרייס ולא כל דברים המביאין לידי טומאה לאתויי מאי לאתויי הא דת"ר חמשה דברים מביאים את האדם לידי טומאה ואלו הן השום

רס"ז ומאי ארבע או חמש. מתי ארבע ומתי חמש: לרבנן. לפלוגי עליה דר' יהודה צפרק החליל (סוכה דף נו.) ואמרי משמר היואל נוטל שש ומשמר הנכנס נוטל שש חלות ושכר הגפת לחות לא שקיל משמר הנכנס נמלאו כולן ברות ומחלקות וכהן גדול חולק עם שתייה ומשנים עשר בעי מיפלג ומחאה שלם אינו נוטל בציר חדא מפלגא חמש שקיל: לר' יהודה דאמר נכנס נוטל שתיים. בלא מחלוקת בשכר שהוא מקיף למואלאי שבת לחות העזרה וחיל והיכל ולשכות שפתחו שחרית משמר שיאל לו מעשר בעי מיפלג שאין השתיים ברות במחלוקת כי שכרם הם: בציר חדא מפלגא. דעשר ושקיל ארבע: כולה רבי היא. דאמר פלגא שקיל: וסבר לה כרבי יהודה. דאין השתיים מתחלקות לעולם: אלא מאי ארבע הא חמש בעי למישקל לא קשיא הא דאיכא משמר המתעכב וכו'. פעמים שיום טוב חל בשני בשבת ויש משמר מקדים ובא מערב שבת ומתעכב עד הרגל שכל המשמרות ברות ברגל או פעמים שמואלאי יום טוב ערב שבת והמשמרות הולכות למקומם בערב שבת ויש משמר שמתעכב שם עד מואלי שבת ותנו במסכת סוכה (דף נה:) שבת שבתוך הרגל היו כל המשמרות שוות בחילוק לחם הפנים וכן י"ט הסמוך לשבת בין מלפניה שאין יכולין לשוב בשבת למקומן בין מלאחריה שעל כרחן הן מקדימין לבא מע"ש היו כל המשמרות שוות בחילוק לחם הפנים שהרי על כרחן שוהין שם והרי היא כשבת שבתוך הרגל חל יום אחד להפסיק ביניהם או מלפניה כגון שכלה המועד בחמישי בשבת או מאחריה שהתחיל המועד בשני בשבת לא היה להם להקדים לבא מלפני השבת אינו שוות אלא משמר המתעכב בשבת בין שהוא משמר אחד בין שהוא משמרות הרבה נוטל שתי חלות והשאר מתחלקות למשמר היואל ונכנס שזמנו קבוע לאותה שבת: אי הכי. דמליעתא רבי היא מאי לעולם חמש: מתני' אישי. אדוני: קורין לפניו בסדר היום. פרשת אחרי מות וכן כל שבעת הימים: שיהא מכיר. מתבונן בבהמות העוברות לפניו לתת אל לבו בהלכות סדר היום: גמ' במקדש ראשון. לא העמידו אלא על פי החורה כהנים מהוגנין: מרתא בת בייתוס. אלמנה עשירה היתה וקידשה יהושע בן גמלא ונתנה ממון לינאי המלך ומינהו להיות כהן גדול: תרקבא. חלי סאה תרי קב: דינרי. זהובים: דיילא. שוטר המלך: בשוקא קמיה לא תחליף. מתוך שהיה מכירך מתחילה בקי הוא בעושרך ובמעשיך למאור עלילה לגבות ממך ממון: מאכילין אותן. ערב יום הכפורים שחרית סלתות וביצים כדי למסמסו אכילה שבמעיו לשלשלו שלא יטכרז לנקביו למחרת: לידי חימום. של קרי שהסלתות וביצים את הזרע: אב"י ואבב"י. סימנים הן ומפרש להו ואזיל: זב תולין לו במאכל. אם אכל מאכל הרבה מכל מין שהוא תולין לומר שמחמת רוב מאכל ראה ואינו זב לטומאת שבעה ולקרבן דכתיב (ויקרא טו) בשרו ולא מחמת חונסו אבל בעל קרי טמא באונס דאין קרי וזב באיס ממקום אחד ואין מראיהם שיהא שזוב דומה למי בכה של שעורין ואינו קשור אלא כלובן ביצה המוזרת ושבת זרע קשור כלובן ביצה שאינה מוזרת: אין מאכילין אותן. בימי בדיקתו: (רס"ז)

תוספות עיילא ליה מרתא בת בייתוס לינאי מלכא. אין זה ינאי המלך (שבריש פ') האומר (קדושין דף סו.). שהרג חכמי ישראל דההוא דהתם כהן גדול הוה דקאמר הקם להם בציץ שבין עיניך ולא היה ממנה אחר במקומו: (תוספות)

דף יח - ב

והשחלים וחלגלוגות והביצים והגרגיר **[מלכים ב ד-לט]** ויצא אחד אל השדה ללקט אורות תנא משמיה דר' מאיר זה גרגיר אמר ר' יוחנן למה נקרא שמן אורות שמאירות את העינים אמר רב הונא (המוציא) גרגיר אם יכול לאכול אוכלו ואם לאו מעבירו על גבי עיניו אמר רב פפא בגרגירא מצרנאה אמר רב גידל אמר רב אכסנאי לא יאכל ביצים ולא יישן בטליתו של בעל הבית רב כי מקלע לדרשיש מכריז מאן הויא ליומא רב נחמן כד מקלע לשכנציב מכריז מאן הויא ליומא והתניא ר' אליעזר בן יעקב אומר לא ישא אדם אשה במדינה זו וילך וישא אשה במדינה אחרת שמא יזדווגו זה אצל זה ונמצא אח נושא אחותו (ואב נושא בתו) וממלא כל העולם כולו ממזרות ועל זה נאמר **[ויקרא יט-כט]** ומלאה הארץ זמה אמרי רבנן קלא אית להו והאמר רבא תבעוה להנשא ונתפייסה צריכה לישוב שבעה נקיים רבנן אודועי הו מודעו להו מקדם הו מקדמי ומשדרי שלוחא ואי בעית אימא יחודי הו מיחדי להו לפי שאינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו: **[מתני']** מסרוהו זקני בית דין לזקני כהונה והעלוהו בית אבטינס והשביעוהו ונפטרו והלכו להם ואמרו לו אישי כהן גדול אנו שלוחי בית דין ואתה שלוחנו ושליח בית דין משביעין אנו עליך במי ששכן שמו בבית הזה שלא תשנה דבר מכל מה שאמרנו לך הוא פורש ובוכה והן פורשין ובוכין אם (הוא) היה חכם דורש ואם לאו תלמידי חכמים דורשים לפניו ואם רגיל לקרות קורא ואם לאו קורין לפניו ובמה קורין לפניו באיוב ובעזרא ובדברי הימים זכריה בן קבוטל אומר פעמים הרבה קריתי לפניו בדניאל:

הש"י השחלון. קרשי"ן. חלגלוגות. פולפון"ר: הגרגיר. ארוג"א: מזרנאה. הגדל על המיזר שאין סביבותיו זרע אחר שיכחיף כחו: לא יאכל ביצים. שמביאין לידי קרי ומתחנה על בני הבית: לא יישן בטליתו של בעל הבית. שהוא מתחסה בה ביום שלא ימלא עליה קרי: כי מיקלע לדרשיש. שם היה רגיל ליכד: מאן הויא ליומא. יש אשה שתנשא לי ליומא שתעבב כאן ותלא לאחר מכאן: זה אכל זה. בן שיוליד במדינה זו עם בת שיוליד במדינה אחרת: רבנן קלא אית להו. ושמש קרוי על צניהם: צריכה לישוב שבעה נקיים. מיום שנתרצית שמא מחמת חימוד ראתה דם: יחודי בעלמא. ואין נזקקין להן אלא שהנשוי אשה אין מתאוה כמי שאין לו אשה: מתני' מסרוהו זקני בית דין. שקראו לפניו בסדר היום: לזקני כהונה. ללמדו חפינת הקטורת המוטלת עליו ביום הכפורים שנאמר (ויקרא טז) ומלא חפניו קטורת סמים וגו' ועבודה קשה היא כדלקמן (דף מז:): בית אבטינס היו עושין את הקטרת כותשין אותו ומערבין סממניו: והשביעוהו. שלא יהא לדוקי לתקן מבחור ולהכניס בפנים כדאמרין בגמרא (לקמן דף יט:): אישי. אדוני: הוא פורש ובוכה. מפרש בגמ' (שם): אם היה חכם דורש. בדבר הלכה כל ליל יוה"כ שלא יישן ויראה קרי: ואם לאו. חכם הוא ויודע להבין ולשמוע דבר הלכה ואינו יודע לדרוש דורשין לפניו: באיוב ובעזרא וכו'. שהן דברים ממשיכין את הלב לשומעו ואין שינה חוטפתו: (הש"י)

והאמר רבא תבעוה להנשא כו'. לא הוה מצי לשנויי קטנות שלא הגיע זמנן לראות הוה דהא מסקינן בפ' תינוקת (נדה דף סו.) דמילתא דרבא אפילו בקטנה דילמא מחמדא ונראה דהיכא דתבעוה לינשא וישבה שבעה נקיים וכל אותם שבעה בדקה שחרית וערבית וטבלה ולא נבעלה אז צריכה לבדוק בכל יום ויום דלעולם משתבעוה לינשא איכא לספוקי דילמא חזיא מחמת חימוד עד שתיבעל הלכך בעינן שבעה נקיים סמוך לבעילת מצוה וכן פירש רשב"ם בפרק תינוקת (שם): יחודי בעלמא הוה מייחדי להו. פרש"י לא היו באין עליהן אלא מתיחדים עמהן ותו לא והקשה ר"י א"כ כיון דאסורין לבא עליה מאי פת בסלו איכא מיהו הא י"ל כיון דשרי לאחר ז' פת בסלו קרינא ביה ועוד הקשו היכי שרו ליחודי בהדייהו והאמר בפרק קמא דכתובות (דף ד.) מי שפירסה אשתו נדה ולא בעל הוא ישן בין האנשים ואשתו ישינה בין הנשים להכי פר"י דכי אמרי מאן הוה ליומא לא אמרי מאן הוה ליומא ליבעל אלא ליחודי בהדה בעלמא וכיון שהיו אומרים להם כך רק לייחד עמהם לא היו רואות דם מחמת חימוד ונראה לי כי מה שהקשה מכתובות דלא קשה דהא דאמר התם היינו דוקא לבחור דלא נשא מעולם דיצרו תוקפו טפי כדמשמע בפ' כל היד (נדה דף יג.) כל האוחז באמה ומשתין כאילו מביא מבול לעולם ומפליג התם כאן בבחור כאן בנשוי בנשוי שרי אע"פ שאין אשתו עמו וע"כ ההיא דכתובות איירי . בבחור מדקתני מי שהיה טבחו טבוח ומת אביו של חתן או אמה של כלה וכו' עד ודוקא אביו של חתן או אמה של כלה דליכא איניש דטרחי ומזה מוכיח ר"י התם דאיירי במי שאין לו בנים ולא נשא מעולם שהוא בוש לטרוח בעצמו צורכי חופתו אבל אלמן איהו גופיה מצי טרח ואההיא קתני וכן מי שפירסה אשתו נדה ולא בעל הוא ישן בין האנשים וכו' ויכולני לפרש ולא בעל דקאמר היינו לא בעל מעולם אבל אלמן אע"פ שעכשיו אין לו אשה כיון דכבר היה לו אשה אשתו ישינה עמו בחדר וכל שכן רבנן דהכא שאפילו עכשיו היה להם נשים אלא שלא היו בכאן בעיר ואפילו אם תמצא לומר דאלמן כמו כן אסור מכל מקום הכא שרי כיון שהיה להם נשים בביתם ולא תקיף יצרייהו כולי האי ואדרבה טפי הוה ניחא לפירוש רש"י כי לפירוש ר"י קשה הלשון דקאמר יחודי הוה מיחדי דהוה ליה למימר לייחודי בעלמא כלומר היו מודיעים להם שלא היו רוצים אלא לייחוד בעלמא מיהו מצינן למימר דלהכי נקט האי לינשא יחודי בעלמא הוה מייחדי להו משום דאתא לשנויי מה שהקשה לא ישא אדם אשה במדינה זו כו' ולהכי קאמר יחודי בעלמא כו' ולא היו באים עליהן כלל מדלא היו מביאים הנשים עמהם לעירם אלמא לא היו באים עליהם אלא יחודי הוה מייחדי ליתובי יצרייהו שאם היו רוצים היו באים עליהן ואם היו באים עליהם היו מביאים אותן לעירם והשתא אע"פ שחילקתי בין בחור לנשוי גבי פירסה נדה אין לי ללמוד מכאן דמי שמת לו מת ברגל דאשתו ישינה עמו בחדר ולא אמרינן הוה. ישן בין האנשים כו' ונימא דהא דאסרינן התם באבילות שבתוך ימי החופה לישן עמו בחדר היינו בבחור ודאי אין לחלק כך דהא אסרינן התם אפילו בשכבר בעל וכיון דכבר בעל פעם אחת מה לי נשוי מה לי בחור אבל בפירסה נדה מוקי לה דווקא בשלא בעל כי שמעתי בשם מורי ה"ר יחיאל מפרי"ש זצ"ל כיון דדברים של צינעא נוהג ברגל ואסור בתשמיש המטה כל ימי הרגל הוא ישן בין האנשים וכו' וראיתו מההיא דכתובות דמסיק טעמא משום דאבילות אקילו ביה רבנן ולהכי קילא ליה ואתי לזלולי ביה אמטו להכי ישן בין האנשים וא"כ ברגל נמי כיון דאקילו ביה כי התם הוא ישן בין האנשים אבל ביסודו של רבי' אברהם ב"ר דוד זצ"ל מצאתי בספר בעלי הנפש [שער הפרישה] שכתב להיתר וזה לשונו ולי נראה אי מתרמי לאיניש אבילות ברגל שאין צריך לישן בין האנשים אע"ג דקילא ליה דלא חל עליה אבילות משום דשבעת ימי המשתה אית בהו משום אפושטי שמחה לשושביניו ולכל בני החופה אבל שמחת הרגל דלית בהו כי האי גוונא לא דהא גבי שבת לא אשכחן מאן דאמר דהוה ישן בין האנשים אע"ג דלא נהגא ביה אבילות עד כאן לשונו וקצת קשה לי א"כ כי פריך התם מאבילות דחתן לאבילות דעלמא ומשני רב אשי מי קא מדמית אבילות דהכא לאבילות דעלמא אבילות דהכא אקילו ביה רבנן פירוש ולהכי הוא ישן בין האנשים אף על גב דכבר בעל הוה מצי למיפלג בין אבילות דהכא לדעלמא משום דחופה אית בה אפושטי שמחה מיהו יש לומר דעדיפא מינה קא משני: (תוספות)

גמ' תנא ללמדו חפינה אמר רב פפא שתי לשכות היו לו לכ"ג אחת לשכת פרהדרין ואחת לשכת בית אבטינס אחת בצפון ואחת בדרום אחת בצפון דתנן ו' לשכות היו בעזרה ג' בצפון וג' בדרום שבדרום לשכת המלח לשכת הפרוה לשכת המדיחין לשכת המלח ששם היו נותנין מלח לקרבן לשכת הפרוה ששם היו מולחין עורות קדשים ועל גגה היתה בית טבילה לכ"ג ביוה"כ לשכת המדיחין שם היו מדיחין קרבי קדשים ומשם מסיבה עולה. לגג בית הפרוה ג' שבצפון לשכת העץ לשכת הגולה לשכת הגזית לשכת העץ אמר ר' אליעזר בן יעקב שכחתי מה היתה משמשת אבא שאול אומר לשכת כ"ג היתה אחורי שתיהן וגג שלשתן שוה לשכת הגולה שם היה בור הגולה והגלגל נתון עליו ומשם מספיקין מים לכל העזרה לשכת הגזית שם היה סנהדרין של ישראל יושבת ודנה את הכהנים ומי שנמצא בו פסול היה לובש שחורים ומתעטף שחורים ויצא והלך לו ושלא נמצא בו פסול היה לובש לבנים ומתעטף לבנים ונכנס ומשמש עם אחיו הכהנים אחת בדרום דתנן שבעה שערים היו בעזרה ג' בצפון וג' בדרום ואחד במזרח שבדרום שער הדלקה שני לו שער הקרבן שלישי לו שער המים שבמזרח שער נקנור ושתי לשכות היו שם אחת בימינו ואחת בשמאלו אחת לשכת פנחס המלבש ואחת לשכת עושי חביתין שבצפון שער ניצוץ בנין אכסדרה היה ועלייה בנויה לו על גביו ושם כהנים שומרים מלמעלה ולוים מלמטה ושלפנים הימנו החיל שני לו שער הקרבן שלישי לו שער בית המוקד ותניא חמש טבילות ועשרה קדושין טובל כ"ג ומקדש בו ביום וכולן בקודש [על גג] בית הפרוה חוץ מזו שהיתה בחול על גבי שער המים ובצד לשכתו היתה ולא ידענא אי לשכת פרהדרין בצפון ולשכת בית אבטינס בדרום או לשכת בית אבטינס בצפון ולשכת פרהדרין בדרום ומסתברא דלשכת פרהדרין בדרום הואי מאי טעמא מקדים קאי ומיסך את רגליו וטביל ואזיל לצפון יגמר. חפינה ואתי לבית המקדש ועביד עבודה כולי יומא לבהדי פניא מדו עליה והדר אזיל לדרום וטביל ונייח דאי אמרת לשכת פרהדרין בצפון מקדים קאי ומיסך רגליו ואזיל לדרום וטביל וגמר חפינה ואתי לבית המקדש ועביד עבודה כוליה יומא להדי פניא מדו עליה והדר אזיל לדרום וטביל ובעי מהדר ומיזל לצפון ומינח ומי טרח מטרחינן ליה כולי האי אלמה לא מטרחינן ליה טפי דאי צדוקי הוא ליפרוש אי נמי שלא תזוח דעתו עליו דאי לא תימא הכי נעבדינהו לתרויהו בהדי הדדי אי נמי תסגי ליה בחדא: ואמרו לו אישי כהן גדול וכו': לימא תהוי תיובתא דרב הונא בריה דרב יהושע דאמר רב הונא בריה דרב יהושע הני כהני שלוחי דרחמנא נינהו דאי אמרת שלוחי דידן נינהו

רס"ז גמ' תנא ללמדו חפינה. מוליכין אותו לבית אבטינס ששם הקטרת מצויה: לשכת פרהדרין. לישן שם: לשכת אבטינס. ללמוד חפינה: על גגה. היה בית הטבילה מי מעיין היו באין לשם ברומה: מסיבה. בנין אבנים מעלות מגלגלות וסובבות במקיף עמוד כמין עץ גלגל של גת: לגג בית הפרוה. לעלות לה דרך המסיבה: לשכת הגולה. על שם בור שפרו שם עולי גולה: אחורי שתיהן. ללשכת הגולה וללשכת הגזית: וגג שלשתן שוה. קירוי אחד לשלשתן: שער הדלקה שער הקרבן. לא ידעתי למה נקרא שם כן: שער המים. שבו מכניסין כלוחית של מים של ניסוך בחג כן מפרש בשקלים (דף טו:): ועשרה קדושין. ידיו ורגליו מן הכיור: בו ביום. ביוה"כ ולקמן (דף לב.). יליף להו מקראי וכולן בקדש כדמפרש: על גג בית פרוה. שהיתה בנויה בתוך עזרה מקודשת: חוץ מזו. טבילה ראשונה שאינה באה בטביל יוה"כ שאף כל ימות השנה שנינו בפ"ג (דף ל:): אין אדם נכנס לעזרה אפילו טהור עד שיטבול אבל טבילות הבאות מחמת יוה"כ בעינן מקום קדוש דהכי כתיב בהו ורחץ את בשרו במים במקום קדוש (ויקרא טז): ובכל לשכתו היתה. אלמלא לשכה יש לו בדרום: ומסתברא לשכת פרהדרין. שהוא ישן שם בדרום הואי אלל בית הטבילת חול: מאי טעמא מקדים קאי כו'. כשהוא משכים לבקר כל שבעה עומד ממטתו: ומיסך רגליו וטובל. התם על גב שער המים שהיא על גבה בעובי החומה מתוקן בית טבילת חול ומעיין משוך שם באמה מעין עיטם כדלקמן (דף כח.) וכל המיסך רגליו טעון טבילה ליכנס בעזרה ואזיל לצפון ללשכתו השניה ללמוד חפינה ואתי לבית המקדש ועביד עבודה כוליה יומא כדחנן (לעיל דף יד.) כל שבעת הימים הוא זורק את הדם וכו': לבהדי פניא מדו עליה.

כדאמרין בריש פירקין: ואזיל לדרום וטבל. על שער המים כר"ע דאמר (סס) טהור שנפל עליו הזאה טמאתו: ונייח. הולך ושוכב בלשכת פרהדרין אשר אלכל בית הטבילה: דאי אמרת לשכת פרהדרין. שהוא ישן זה הויא בלפון ורחוקה מבית הטבילה הטרחתו כל העמל הזה: מקדים קאי ומיסך רגליו. כדרך כל המשכמיזין: ואזיל לדרום. לשער המים: וטבל וגמר חפינה. התם בבית אבטינס אשר שם ואזיל לבית המקדש וכו': אלמה לא. קושיא היא כלומר וכי לא טוב לך להטריחו מטרחינן ליה מדעת דאי לדוקי הוא ואינו ירא שמים לקבל עליו טורח המקדש ליפרוש מן הכהונה גדולה ולא יקבלנה מתחילה וטוב לנו שהרי הן משנין את עבודה כלקמן בשמעתין: א"נ. אפילו אדם אשר הוא טוב לנו להטריחו כדי שלא תזוח דעתו עליו להתגאות בכתר כהונה: דאי לא תימא הכי. ללא בעינן לאטרוחיה ליעבד פתי לשכינתו בהדי הדדי: לימא תיהוי. מתני' דקתני אתה שלוחנו תיזבחא דרב הונא כו': הני כהני. בהקרבת קרבנותיו שלוחי דרחמנא נינהו ולא שלוחינו ונפקא מינה דאם הוא מודר הנאה ממנו מותר לו שיקריב עליו קרבנותיו כדתנן בנדריס (דף ל"ה): (כ"ז)

תוספות ששם מדיחין (קדשי) קדשים. הא דאמרין לעיל (דף טז.). דשולחנות היו בעזרה להדיח עליהן הקדשים וכדכתיב בהדיא ביחזקאל י"ל דבשר קדשים מדיחין על השולחנות אבל קרבי קדשים שיש בהן פרש ומאיסי מדיחין אותם בלשכת המדיחין. לשכת בית הפרוה. וא"ת מאי שנא דכי תנא להו ברישא נקט לשכת המלח ולשכת בית הפרוה ולשכת המדיחין וכי מפרש להו מפרש לשכת המדיחין והדר לשכת הפרוה וי"ל אי הוי מפרש לשכת בית הפרוה ברישא היכי ליתני ועל גגה היה כהן טובל כו' ואכתי לא קתני היכי סליק להתם להכי תנא לשכת המדיחין ברישא ומשם היתה מסיבה לגג בית הפרוה אמנם ראיתי במסכת מדות (פ"ה מ"ג) ושם מפרש לשכת הפרוה ברישא כי סידרא דרישא וגם במקצת ספרים שלנו יש כמו כן בכאן: (תוספות)

דף יט - ב

מי איכא מידי דאנן לא מצינן למעבד ושלוחי דידן מצו עבדי הכי קאמרי ליה משביעין אנו עליך על דעתינו ועל דעת בית דין: הוא פורש ובוכה והן פורשין ובוכין וכו': הוא פורש ובוכה שחשדוהו צדוקי והם פורשין ובוכין דא"ר יהושע בן לוי כל החושד בכשרים לוקה בגופו וכל כך למה שלא יתקן מבחוץ ויכניס כדרך שהצדוקין עושין ת"ר מעשה בצדוקי אחד שהתקין מבחוץ והכניס ביציאתו היה שמח שמחה גדולה פגע בו אביו אמר. לו בני אף על פי שצדוקין אנו מתיראין אנו מן הפרושים אמר לו כל ימי הייתי מצטער על המקרא הזה [ויקרא טז-ב](#) כי בענן אראה על הכפורת אמרתי מתי יבוא לידי ואקיימנו עכשיו שבא לידי לא אקיימנו אמרו לא היו ימים מועטין עד שמת והוטל באשפה והיו תולעין יוצאין מחוטמו ויש אומרים ביציאתו ניגף דתני רבי חייא כמין קול נשמע בעזרה שבא מלאך וחיטטו על פניו ונכנסו אחיו הכהנים ומצאו ככף רגל עגל בין כתפיו שנאמר [יחזקאל א-ז](#) ורגליהם רגל ישרה וכף רגליהם ככף רגל עגל: א"ר זכריה בן קבוטל וכו': מתני ליה רב חנן בר רבא לחייא בר רב קמיה דרב א"ר זכריה בן קפוטל ומחוי ליה רב בידיה קבוטל ונימא ליה מימר ק"ש הוה קרי וכי האי גוונא מי שרי והא"ר יצחק בר שמואל בר מרתא הקורא את שמע לא ירמוזו בעיניו ולא יקרוץ בשפתותיו ולא יורה באצבעותיו ותניא רבי אלעזר חסמא אומר הקורא את שמע ומרמז בעיניו ומקרץ בשפתותיו ומראה באצבעו עליו הכתוב אומר [ישעיה מג-כב](#) ולא אותי

קראת יעקב לא קשיא הא בפרק ראשון הא בפרק שני ת'ר **[דברים ו-ז]** ודברת במם ולא בתפלה ודברת במם במם יש לך רשות לדבר ולא בדברים אחרים רבי אחא אומר ודברת במם עשה אותן קבע ואל תעשם עראי אמר רבא השח שיחת חולין עובר בעשה שנאמר ודברת במם ולא בדברים אחרים רב אחא בר יעקב אמר עובר בלאו שנאמר **[קהלת א-ח]** כל הדברים יגיעים לא יוכל איש לדבר: **מתני'** בקש להתנמנם פרחי כהונה מכין לפניו באצבע צרדא ואומרים לו אישי כ"ג עמוד והפג אחת על הרצפה ומעסיקין אותו עד שיגיע זמן השחיטה: **גמ'** מאי צרדא אמר רב יהודה צרתה דדא מאי היא גודל מחוי רב הונא ואזל קלא בכולי בי רב: ואומרים לו אישי כ"ג הפג אחת על הרצפה וכו': אמר רב יצחק על חדת מאי היא אמרי ליה אחוי קידה: ומעסיקין אותו עד שיגיע זמן שחיטה (וכו'): תנא לא היו מעסיקין אותו לא בנבל ולא בכנור אלא בפה ומה היו אומרים **[תהילים קכז-א]** אם ה' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו מיקירי ירושלים לא היו ישנין כל הלילה כדי שישמע כ"ג קול הברה ולא תהא שינה חוטפתו תניא אבא שאול אמר אף בגבולין היו עושין כן זכר למקדש אלא שהיו חוטאין אמר אביי ואיתימא ר'נ בר יצחק תרגומא נהרדעא דא"ל אליהו לרב יהודה אחוה דרב סלא חסידא אמריתו אמאי לא אתי משיח והא האידינא יומא דכיפורי הוא ואבעול כמה בתולתא בנהרדעא אמר ליה הקב"ה מאי אמר אמר ליה

רש"י הכי קאמרי ליה. האי דקאמרי ליה אתה שְׁלַחְנו לָאו בַעֲבוּדָה קאמרי ליה אֲלָא לַעֲנִין קַבְלַת שְׁבוּעָה כְּלוּמַר לָא לְפִי מַחֲשָׁבָה שְׁבַלְבֵךְ אִם בָּאת לְהַעֲרִים בְּקַבְלַת הַשְּׁבוּעָה אֲנוּ מַשְׁבִּיעִין אוֹתְךָ לְפִי דַעֲתִינוּ וְדַעַת בִּי"ד: שְׁחַדוּהוּ דְרוּקִי. לְחַקוּ הַקְּטוּרָה וְלַתָּה אֹתָהּ עַל מַחֲתָה הָאֵשׁ בְּהִיכַל וְלַהֲכַנִּיסָה אַחֲרֵי כֵן לְבֵית הַדָּשִׁי הַקְּדָשִׁים שְׁכָן אֲוֹמְרִים הַלְדוּקִים כְּדַלְקָמוֹן: הַחוּשֵׁד בְּכַשְׂרִים לֹקְהָה בְּגוֹפּוֹ. דַּכְּתִיב (שְׁמוֹת ז) הֵן לָא יֵאֱמִינוּ לִי וְגו' וְכַתִּיב וְהִנֵּה יָדוּ מֵאוֹרַעַת כְּשִׁלְגָה: וְכֵן כֵּן לְמָה. הַשְּׁבוּעָה הַזֹּאת לְמָה: שְׁלָא יִתְקַן. הַקְּטוּרָה מֵלֶאֱמֵל חַפְנִים הַנִּתְנַת בִּיּוֹה"כ עַל הַמַּחֲתָה כְּדַכְּתִיב (וַיִּקְרָא טו) וּמֵלֶאֱחָפְנֵינוּ וְגו' וְנָתַן אֶת הַקְּטוּרָה עַל הָאֵשׁ וְגו': מִבְּחוּץ. בְּהִיכַל הָיוּ נוֹתְנִין אֹתָהּ לְרוּקִין עַל הָאֵשׁ וְאֲחִי"כ מַכְנִיסִין שָׁהוּ דוֹרְשִׁין אֵל יֵבֵא כִי אִם בַּעֲנֵן כִּי בַעֲנֵן אֲרָאָה (שֵׁם) וְכַתִּיב בְּרִישָׁא דְקִרְאָ וְאֵל יֵבֵא בְּכָל עַת אֵל הַקְּדָשׁ וּמַשְׁמַע כִּי בַעֲנֵן עֲשֵׂן הַקְּטוּרָה יֵבֵא וְאֵז אֲרָאָה עַל הַכַּפְרָה: מַחוּטְמוֹ. שְׁהוּא רֵאשׁוֹן לְאֲבָרִים לִיכְנַס לְבֵית לְפִי שְׁהוּא בּוֹלֵט לְפָנָיו כְּדֹאֲמַר נְמִי בַמֶּס' שְׁבוּעוֹת (דף יז): הַנְּכַנַס לְבֵית הַמְּנוּגַע דְרַךְ אַחֲרָיו וְאֲפִילוּ נְכַנַס כּוֹחוֹ מִחוּטְמוֹ טְהוּר אֲלֵמָא הַבָּא דְרַךְ אַחֲרָיו נְכַנַס חוּטְמוֹ אַחֲרוֹן: מַהֲנִי לִיָּה לְחִיָּא בַר רַב אֲרִי זַכְרִיָּה בֶן קִפּוּטְל. בַּפ"א וּמַחוּי לִיָּה רַב בְּבִי"ת עֲשָׂה לוֹ סִימָן שְׁהוּא קְבוּטְל בְּבִי"ת: יִרְמוּז יִקְרוּץ יוֹרֵה. כּוֹלֵן לְשׁוֹן אַחַד הֵן אֲלָא שְׁזָה נּוֹפֵל עַל הַעֵינַים וְזָה נּוֹפֵל עַל הָאֲלֵבְעוֹת שְׁנֵאֲמַר (מִשְׁלִי ו) קוֹרֵץ בְּעֵינָיו מוֹלֵל בְּרַגְלָיו מוֹרָה בְּאֲלֵבְעוֹתָיו: בְּפִרְקָא רֵאשׁוֹן. כְּרִיךְ בּוֹ כּוּוֹנָה שְׁנֵאֲמַר בּוֹ (דְּבָרִים ו) וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה עַל לְבַבְךָ: בַּס. שִׁישׁ כֵּךְ לְהַשְׁמִיעַ מֵהַ שְׁאֲתָה מוֹאִיָּא מִפִּיד: וְלָא בְּתַפְלָה. שְׁתַּפְלָה בְּלַחַשׁ שְׁנֵאֲמַר (ש"א א) וְקוֹלָה לָא יִשְׁמַע כֵּךְ מֵאֲתָתִי בְּשֵׁאלְתוֹת דְּרַב אַחֲאִי גֵאוֹן: בַּס. בְּדַבְרֵי תוֹרָה: וְלָא בְּדַבְרֵים אַחֲרִים. שִׁיחַת הַיְלָדִים וְקָלוֹת רֵאשׁ: לָא יוֹכֵל אִישׁ לְדַבֵּר. אִין לוֹ רְשׁוּת: מַהֲנִי אֲלֵבַע כְּרַדָּא. מִפְרָשׁ בְּגַמ': וְהַפָּג. טִייל לְהַפִּיג שִׁינָה מִעֵינִיד עֵמוּד וְהַפָּג אַחַת שְׁחוּק לְנוּ פַעַם אַחַת עַל הַרְכָּפָה לְהַפִּיג שִׁינְתְךָ וּבְגַמְרָא מִפְרָשׁ מֵאִי הֵיא: וּמַעֲסִיקִין אֹתוֹ. בְּהַפִּיגוֹתָם וּבְטִיּוּלֵיהֶם שְׁלָא יִישָׁן עַד שְׁמַגִּיעַ זְמַן שְׁחִיטָת תַּמִּיד שְׁל שְׁחִרִית שְׁהוּא בְּהַאִיר הַמְּזַרְחָה: גַּמ' כְּרַתָּה דְלָא. כְּרַתָּה שְׁל זֹ אֲלֵבַע תְּהִי כְרָה לְזוּ וּמֵאִי הֵיא זֹ גוֹדֵל בְּאֲלֵבַע הַסְּמוּכָה לְגוֹדֵל הֵיא מַחְבְּרוֹ לְאֲגוּדֵל בְּחִזְקָה וְשׁוּמְטָה וּמַכָּה עַל כַּפוֹ וּנְשַׁמַּע הַקּוֹל: בְּכוּלֵיהָ בִי רַב. בֵּית הַמְּדַרְשָׁ. עַל חֲדַת דְרַךְ חִידוּשׁ הַרְאָה לְנוּ: אַחוּי קִידָה. נוֹעֵץ גּוֹדְלֵיו בְּאַרְצָא וְשׁוּחָה וְנוֹשֵׁק אֶת הַרְכָּפָה וְעוֹמֵד כֵּךְ מִפּוֹרֵשׁ בַּמֶּס' סוּכָה (דף נג.). אֲלָא בַּפָּה. הָיוּ מְשׁוֹרְרִין לְפָנָיו: אִם ה' לָא יֵבֵנָה בֵּית וְגו'. כְּלוּמַר הַזֶּהר בְּעַבְדוּתְךָ שְׁתַּהֲא לְשֵׁם שְׁמִים שְׁתַּהֲא לְרַחוּת שְׁאִם אִינָה רְכוּיָה אִין טוֹרַחְךָ עוֹלָה לְכָלוּם: שׁוּא עֵמְלוֹ בּוֹנִיו בּוֹ. בַּחֲנַס יִגַּעִים בְּבָנִין שְׁלָא יִתְקַיִים:

מיקירי ירושלים. מחשובי ירושלים עושין כך שלא היו יסנים: אלא שהיו חוטאין. משחקין אנשים ונסים יחד
ובאין לעבירה: תרגומא. להאי בגבולים היכא היו חוטאין בנהרדעא: (ה"ט)

תוספות מי איכא מידי דאנן לא מצינן למעבד כו'. תימה דבפרק אין בין המודר (גדרים דף לה:): מיבעיא לן
הני כהני שלוחי דרחמנא נינהו או שלוחי דידן נינהו וקאמר ת"ש ת"ש טובא התם ולבסוף לא איפשיטא
ואמאי לא פשיט לה מדרב הונא בריה דרב יהושע דהכא י"ל דלא בעי למיפשט מדברי אמוראים אלא
ממתני' וברייתא וכי האי גוונא צ"ל אהא דמיבעיא לן בפ"ק דב"מ (יז: ושם) ובפ' הכותב (כתובות פט:): אי
אלמנה מן האירוסין אית לה כתובה ולא איפשיטא אע"ג דבכמה דוכתי בש"ס משמע בפרק נערה (שם מד.
ושם) ובפרק האומר (קדושין דף סה. ושם) דאית לה כתובה כמו שהוכיח שם ר"י אלא לא בעי למיפשט
אלא ממתני' וברייתא. ולי נראה דלעולם פשיטא ליה מדרב הונא בריה דרב יהושע דשלוחי דרחמנא נינהו
דאי ס"ד שלוחי דידן דווקא נינהו ולא שלוחי דרחמנא כלל מי איכא מידי כו' והתם מיבעיא ליה אי שלוחי
דידן קצת דהוו להו שלוחי דרחמנא ושלוחי דידן או שלוחי דרחמנא דווקא והא לא מצי למיפשט מדרב הונא
דאפילו אי שלוחי דידן נמי הוו מקרבי אע"ג דאנן לא מצינן למיעבד כיון דאף שלוחי דרחמנא נינהו ומילתא
דרב הונא בריה דרב יהושע דאמר [לאו] שלוחי דידן נינהו לא נפקא מיניה מידי לענין מודר הנאה דבין אי
שלוחי דידן דווקא נינהו בין אי שלוחי דרחמנא נמי נינהו אסור במודר הנאה דקא מהני ליה אלא נראה
דנפקא מינה אי אמר בעל הקרבן לא בעינא דלקרביה [כהן] שבאותו משמר אלא כהן אחר אי אמרינן שלוחי
דידן דווקא הא אמר לא בעינא ולא נקריב ליה כהן שבאותו משמר בעל כרחו ואי אמרינן שלוחי דרחמנא
נינהו נהי נמי דמפרשינן אף שלוחי דרחמנא נינהו עיקרם שלוחי דרחמנא נינהו ולא כל כמיניה לעכב על
ידם שלא יקריבוהו כהני משמר. : בס ולא בתפלה. נראה לי. בס שואל מפני היראה ומשיב מפני הכבוד ולא
בתפלה דאמרינן (ברכות דף ל:): אפילו מלך שואל בשלמו לא ישיבנו אפי' נחש כרוך על עקיבו לא יפסיק:
(תוספות)

דף - א

[בראשית ד-ז] לפתח חטאת רובץ ושטן מאי אמר א"ל שטן ביומא דכיפורי לית ליה רשותא לאסטוני
ממאי אמר רמי בר חמא השטן בגמטריא תלת מאה ושיתין וארבעה הוי תלת מאה ושיתין וארבעה
יומי אית ליה רשותא לאסטוני ביומא דכיפורי לית ליה רשותא לאסטוני: **מתני'** בכל יום תורמין
את המזבח בקריאת הגבר או סמוך לו בין לפניו בין לאחוריו וביוה"כ מחצות וברגלים מאשמורה
הראשונה ולא היתה קריאת הגבר מגעת עד שהיתה עזרה מלאה מישראל: **גמ'** תנן התם אברים
שפקעו מעל גבי המזבח קודם חצות יחזיר ומועלין בהן לאחר חצות לא יחזיר ואין מועלין בהן
מנה"מ אמר רב כתוב אחד אומר **[ויקרא ו-ב]** כל הלילה והקטיר וכתוב אחד אומר **[ויקרא ו-ב]** כל
הלילה והרים הא כיצד חלקהו חציו להקטרה וחציו להרמה מתיב רב כהנא בכל יום תורמין את
המזבח בקריאת הגבר או סמוך לו בין לפניו בין מלאחוריו וביום הכפורים מחצות וברגלים
מאשמורה הראשונה

ה"ט לפתח חטאת רובץ. יאה"ר מחטיאו בעל כרחו: מתני' תורמין את המזבח. הדשן שהוא חותה מן הדשן
במחתה פעם אחת בין רב למעט ובכלל שלא יפחות ממלא קומץ ונותנו במזרחו של כבש ונבלע במקומו
שנאמר (ויקרא ו) והרים את הדשן וגו' ושמו אלל המזבח ולפינן לקמן מוהרים ממנו בקומלו והיא היתה
תחילת עבודת שחרית בהשקמה: סמוך לו. סמוך לקריאת הגבר לפני קריאתו או לאחריה: ביוה"כ. תורם

מחלות: וברגלים מאשמורה הראשונה. שהיא בשלישית הלילה כדאמר במסכת ברכות (דף ג. ג.) משמרות
הוי הלילה ובגמרא מפרש טעמא דכולהו: ולא היתה קריאת הגבר מגעת. ברגלים עד שהיתה העזרה מלכה
מישראל המביאין קרבנותיהן להיות מזומנים להקריבן אחר התמיד מיד: גמ' אהיבא קיימי'. איני יודע
לפרשה ונ"ל דה"ג תנן התם אברים שפקעו כו' והיא משנה במס' זבחים (דף פו.) ומהוך פקיעותן קופלין
ונופלין מן המערכה: קודם חלות. לילה: ומועלין בהן. וקודם חלות אינו חשוב עיכול באבר שיש בו עדיין
ממש לפיכך כריך להחזירו למערכה וכיון שלא נעשית כל מלותן קדשי ה' קרינן ביה ואית ביה מעילה לנהנין
ממנו: אחר חלות. אין כריך להחזיר (בו) שהחלות עושה עיכול באברים שמסלה בו האור ואע"פ שיש בו
ממש כדיליף לה לקמיה: ואין מועלין בהן. כדקיי"ל (פסחים דף כו.) שנעשית מלותו אין מועלין בו כיון
דלית בה כורך גבוה לא קרינן ביה קדשי ה' ובמעילה כתיב (ויקרא ה) וחטאה בשגגה מקדשי ה': מנה"מ.
דחלות עושה עיכול: כל הלילה והקטיר. היא העולה על מוקדה כל הלילה אלמא כל הלילה מולה להיות
על מוקדה אלמא כל ליליא היא הקטרת אברים ואפי' מה שעל המוקד אם פקע: וכתוב אחד אומר כל
הלילה והרים. דסמיך ליה להווא קרא ולכך הכהן מדו בד והרים הדשן אלמא כל הלילה הוא חשיב כעיכול
וקרי בשך העולה דשן משמלה בו האור וכשר להרימו: חליו להקטרה. שאינו עיכול ואם פקעו כריך להחזיר
להקטיר וחליו להרמה מחלות ולהלן קרוי דשן אלמא חלות משויא ליה עיכול: (כ"ט)

תוספות אהיבא קיימינן אהא דתנן וכו'. רש"י לא גרס ליה אלא הכי גרס תנן התם ול"נ לפרש אהיבא קיימי'
כלומר על איזו תרומה קאי ע"כ לא קאי על תרומת הדשן דההיא פשיטא דהיתה כל שעה סמוך לבקר
דפשיטה דקרא משמע הכי על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר וגו' והדר כתיב והרים את הדשן אלא
בתרומה אחריתי איירי מתני' והיינו דקאמר אהא דתנן אברים שפקעו מנא הני מילי וכו' עד חלקהו חציו
להקטרה וחציו להרמה וכדפרישית לקמן בשם רי"ף הבחור דחצות עושה אותן האברים עיכול שלכתחילה
יכול להרימם ולהסירם לתפוח וקרי ליה הרמ' ובההיא תרומה איירי מתני' ולא שיעשה מהן הרמה דהא
דשן כתיב אלא כדפרישי' שאם ירצה יאספנו לתפוח כדי להוציאם חוץ למחנה אבל אם רוצה להניח במקום
המערכה כדי למרק מצותן שיהא עצמן ראויין להרמת הדשן עדיין מצותן עליהן ולכך תנן יחזיר דמסתבר
דחסר מהן מירוק מצותן עדיין כיון דאין ראויין לתרומת הדשן] והא דקאמר חציו להקטרה וחציו להרמה
לאו דוקא אלא לישנא דמתני' נקט דקתני קודם חצות יחזיר ועיקר מילתיה דרב עלה איתמר ומדאורייתא
אין קצבה לדבר אלא כל אימת דהוה שרירי מותר להרימן ולחולצן לתפוח כפי הצורך דלא מסרן הכתוב אלא
לחכמים כמו שנראה להם להקריב לפנות המערכה כדי לחזור ולסדרה כפי מאי דנפיש קרבנות היום
שתהא המערכה מזומנת להקטיר עליה בעלות הבקר ורב כהנא פריך עלה ואי ס"ד דאורייתא היכי מקדמינן
וכו' דמשמע ליה דמדאורייתא חלקהו ממש חציו להקטרה וכו' ולא כדקא ס"ד מעיקרא דלא מסרן הכתוב
אלא לחכמים אלא א"ר יוחנן מתני' כפשטיה אתרומת הדשן ודקשיא לך והא בפשיטה דקרא משמע דהיתה
בבקר מהאי קרא נפקא לן דניתן רשות להקדימה ולאחריה כמו שירצו מדכתיב עד בקר והרים תן בקר לבקרו
של לילה ומדלא פירש כמה לא מסרן הכתוב אלא לחכמים ובפ' המזבח מקדש (זבחים דף פו.) דקאמר רב
כי הכא חציו להרמה משמע ליה לפי המסקנא דהכא דמוקמינן מתני' בתרומת הדשן דבא ליתן טעם נמי
לתרומת הדשן מ"ט זימנין הכי וזימנין הכי הלכך פריך רב כהנא התם כי הכא אלא א"ר יוחנן תרומת הדשן
מקרא דעד בקר נפקא א"נ י"ל אלא א"ר יוחנן קרא קמא כולו להקטרה וכולו להרמה כולו להקטרה באברים
דאית בהו ממש וכולו להרמה בדשן מעוכל ושרירי דאמרי' בהו חצות עושה עיכול מעד הבקר נפקא תן בקר
לבקרו של לילה והיינו חצות: אברים שפקעו מעל גבי מזבח כו'. בפרק המזבח (שם דף פו.) פריך ה"ד אי
דאית בהו ממש אפי' לאחר חצות נמי ואי דלית בהו ממש אפי' קודם חצות נמי לא ומוקי לה בשרירי מנה"מ
וכו' כי הכא ומפ' רש"י התם חציו להרמה ושרירי נמי ראויין להרמה ור"י פי' דלא הוי ראויין להרמה דלאו
דשן נינהו אלא חציו להרמה דקאמר כעין הרמה שאין ראויין להקטרה וכן משמע בפ' שני דמעילה (דף ט:)
דדייק התם וכן גחלת שפקעה מע"ג המזבח לא יחזיר הא ע"ג המזבח יחזיר ומקשי מינה לרב ומשני שאני
גחלת דאית בה מששא הלכך יחזיר דלא נעשית מצותה משמע דאין ראוי לתרום ממנה דאי ראוי לתרום
ממנה א"כ לאחר תרומת הדשן אמאי יחזיר הרי נעשית מצותה מיהו היא גופא קשיא מנא ליה דמיירי
לאחר תרומת הדשן דילמא קודם תרומת הדשן איירי דבהא מודה רב דמועלין קודם שנעשה מצותו וי"ל
דדומיא דפסולין דקתני בהדה וכולן שפקעו מעל גבי המזבח לא יחזיר בכל ענין ואפילו קודם חצות ה"נ

גחלת איירי בכל ענין ועוד דבסיפא גבי אברים הוא דמפליג אבל בגחלת לא הפליג דעיכול חשיבא ולא שייך בה לשון הקטרה ולא לשון מוקדה דהא כבר מתוקדא וקיימא ומ"מ יחזיר דלאו ראוייה להרמה היא דלא חשיבא דשן ואכתי לא נעשית מצותה הלכך ע"ג מזבח יחזיר דאכתי לא נגמרה מצותה וכי פקעה לא יחזיר דעל מוקדה על המזבח משמע דדבר שצריך יקידה יהא על המזבח לעולם ואפי' פקע אבל דבר שא"צ יקידה לא וא"ת כשמאספין האפר להעלותו לתפוח אין יכולין ליזהר שלא יהו גחלים באפר ואסור להוריד גחלת מן המערכה וכדקאמר במעילה ד"חזיר וכ"ש דאסור להוציא וי"ל דמן המעוכלות היה נוטל כדמשמע במס' תמיד שהיה חותה מן המעוכלות הפנימיות ואיכא למימר דהנהו לית בהו מששא אבל גחלת חיה דאית בה מששא בהיא אמרינן ד"חזיר והא דקאמר במעילה הוא הדין דאפי' אפר לא בעי למימר דהוי כגחלת ממש אפי' לענין חזרה דגחלת מחזיר לעולם אפי' לאחר תרומת הדשן דאין מעלין אותה לתפוח אבל אפר מעלין לתפוח אלא לענין מעילה קאמר דהויא כגחלת ור"י הבחור מיישב פי' רש"י דחציו להרמה דקאמר אפי' בשירי לענין זה שהרמת הדשן מתירתן לאוספן לתפוח ולא לענין שיעשה מהן תרומת הדשן דהא דשן כתיב והיינו דקאמר רחמנא והרים את הדשן מחצות כדי להתיר אפי' שירי דמחצות ואילך חשיבי עיכול ואין ראויים להקטרה ואם ירצה יאספם לתפוח כדי להוציאם מחוץ למחנה אבל אם רוצה להניחם במקום המערכה כדי למרק מצותם שיהו ראויין הם עצמם לתרומת הדשן עדיין מצותן עליהן הלכך יחזיר דמסתבר למימר דעדיין חסר מהן מרוק מצוה כיון שעדיין אין ראויין לתרומת הדשן והשתא ניחא דבשעה שהיו מאספים את האפר לא היו צריכין ליזהר מגחלים [אפי'] לוחשות וכן משמע במס' תמיד (דף כח:) דקתני האברים שנתעכלו מבערב סולקין אותן לצד המזבח וכו' עד החלו מעלין באפר על גבי תפוח וכו' אלמא דלא היו מסלקין [אלא] האברים שלא נתעכלו אבל גחלים חשיבי עיכול ואפי' לוחשות: (תוספות)

ב

-

כ

דף

ואי סלקא דעתך מחצות דאורייתא היא היכי מקדמינן (והיכי מאחרינן) אלא אמר ר' יוחנן ממשמע שנא' כל הלילה איני יודע שהוא עד הבקר ומה ת"ל עד הבקר תן בקר לבקרו של לילה הלכך בכל יום תורמין את המזבח בקריאת הגבר או סמוך לו בין מלפניו בין מלאחריו סגיא ביה"כ דאיכא חולשא דכ"ג עבדינן מחצות וברגלים דנפיש ישראל ונפיש קרבנות עבדינן מאשמורת הראשונה כדקתני טעמא לא היתה קריאת הגבר מגעת עד שהית' עזרה מלאה מישראל מאי קריאת הגבר רב אמר קרא גברא רבי שילא אמר קרא תרנגולא רב איקלע לאתריה דרבי שילא לא הוה אמורא למיקם עליה דרבי שילא קם רב עליה וקא מפרש מאי קריאת הגבר קרא גברא אמר ליה רבי שילא ולימא מר קרא תרנגולא א"ל אבוב לחרי זמר לגרדאי לא מקבלוה מיניה כי הוה קאימנא עליה דר' חייא ומפרישנא מאי קריאת הגבר קרא גברא ולא אמר לי ולא מידי ואת אמרת לי אימא קרא תרנגולא א"ל מר ניהו רב נינח מר א"ל אמרי אינשי אי תגרת ליה פוץ עמריה איכא דאמרי הכי א"ל מעלין בקדש ולא מורידין תניא כותיה דרב תניא כותיה דרבי שילא תניא כותיה דרב גביני כרוז מהו אומר עמדו כהנים לעבודתכם ולוים לדוכנכם וישראל למעמדכם והיה קולו נשמע בשלש פרסאות מעשה באגריפס המלך שהיה בא בדרך ושמע קולו בג' פרסאות וכשבא לביתו שיגר לו מתנות ואעפ"כ כ"ג משובח ממנו דאמר מר וכבר אמר אנא השם ונשמע קולו ביריחו ואמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן מירושלים ליריחו י' פרסי ואע"ג דהכא איכא חולשא והכא ליכא חולשא והכא יממא והתם ליליא דא"ר לוי מפני מה אין קולו של אדם נשמע ביום כדרך שנשמע בלילה מפני גלגל חמה שמנסר ברקיע כחרש המנסר בארזים והאי חירגא דיומא לא שמיה והיינו דקאמר נבוכדנצר דניאל ד-לב וכל דיירי ארעא (כלא) חשיבין ת"ר אלמלא גלגל חמה נשמע קול המונה של רומי ואלמלא קול המונה של רומי נשמע קול גלגל חמה ת"ר שלש קולות הולכין מסוף העולם ועד

סופו ואלו הן קול גלגל חמה וקול המונה של רומי וקול נשמה בשעה שיוצאה מן הגוף וי"א אף לידה

רש"י ואי דאורייתא הוא היכי מקדמינו. גרסינו ולא גרסינו היכי מאחרינו הלכא כל חליו רחוי להרמה ומה לנו אם יאחרי: היכי מקדמינו: אפילו דשן המעוכל יפה והא אמרת חליו להרמה אלמא אין חלי הראשון כשר לכך: אלכא א"ר יוחנן. לא תימא חליו לכך וחליו לכך אלכא הכי דריש הכתוב הכשר כל הלילה בין להקטרה שאין מעוכלין בין להרמה אם יש דשן מעוכל וחליות דעושה עיכול באברים שמשלה בהן האור מהכא נפקא ממשמע שנאמר בהקטרה כל הלילה על מוקדה איני יודע שעד הבקר קרוי לילה: ומה ת"ל עד בקר תן השכמה אחרת לבקרו של לילה. בוקרו של לילה הוא עלות השחר ונתן לך הכתוב זו בקר אחר לומר שאין צריך להקטיר מן השכמה ואילך וכיון שלא נתן זמן באותו בקר על כרחך הוא חליות הלילה הלכך הואיל וכל הלילה כשר להרמה קבעו חכמים זמנה הכל לפי שעה ככל יום ללא נפיש קרבנות ורב להם היום בקרות הגבר סגי: ביוה"כ דאיכא חולשא דכ"ג. שהרי עליו לבדו הוא מוטל צריך להשכים יותר: דנפיש קרבנות. ורב הדשן במקום המערכה וצריך להעלות את הדשן לתפוח לאחר ההרמה כדחנן במסכת תמיד (דף כח:): מעלין האפר לתפוח ותפוח הוא גל של אפר כמין תפוח של ענבים הנדרך בגת ששם כנסו אפר של כל ימות החג והוא באמצע המזבח ופעמים שהוא עליו כג' מאות כור לפיכך צריך להקדים לתרום מאשמורה הראשונה: קרא גברא. מכריז הממונה על הכרוז ואומר עמדו כהנים לעבודתכם כדקתני בבבליהא בשמעתין: רב איקלע לאתריה דר' שילא. ולא היו מכירין אותו: לא היה אמורא. מתורגמן העומד לפני חכם הדורש והחכם לוחש לו לשון עברית והוא מתרגם לרבים לשון שהן שומעין: וקא מפרש קרות הגבר קרא גברא. נפל לו בתוך הדשן שלחש לו ר' שילא קרות הגבר לשון עברי והוא תרגם לרבים קרא גברא: אבוב לחי זמר. חליל שהוא חשוב לפני בני חורים זמר נאה וערב: לגרדאי לא קבלוה מיניה. בא אלל גרדיים לשורר ולחולל להם לא הוכשר בעיניהם ומשל הוא כלומר פירוש זה שפירשתי לפני שרים רבים פעמים רבות ולא מיחו בידי עכשיו פירשתי לפניך שאינך גדול כמותם ולא קבלתו: מר הוא רב. שאתה רגיל לקום ולתרגם לפני ר' חייא שהוא דודך: נינח מר. לך ושכ בכבודך שאיני כדאי שאתה מתורגמני: אי תגרת ליה פוז עמריה. אם נשכרת אלל אדם למלאכת יום כל מלאכה שיטיל עליך ואפילו היא בזויה כגון ניפוז אמר שהיא מלאכת נשים עשה לו אף אני מאחר שהתחלתי בפעולותיך אגמור: ולא מורדין. גנאי הדרשה הוא שארד אני ויקום פחות ממני לגומרה: גביני כרוז. גביני המכריז: דאמר מר. לקמן בפ"ד (דף לט:): כבר אמר אנא השם. כבר פעם אחת היה מעשה שהיה כ"ג מתודה על פרו ביום הכפורים ואמר אנא השם חטאתי וכו' ונשמע קולו ביריחו: ואיכא חולשא. דתעניתא: והכא יממא. שאין הקול נשמע בו כבליה: והאי חירגא לא שמיה. והאי פסולת הנסורות והוא נראה בעמוד של חמה דיומא ממס: לא שמיה. כן שמו לשון אין: (ה"י)

תוספות היכי מקדמינו והיכי מאחרינו. רש"י לא גרס היכי מאחרינו ונראה לי דשפיר גרס ליה דכיון דזמנו קבוע מחצות ואילך היכי מקדמינו ברגלים ובכל יום היכי מאחרינו דמשמע שלעולם היו רגילים לתרום בקרות הגבר סמוך לו מלפניו או מלאחריו ואמאי והא זריזין מקדמינו למצות וכי היכי דתמיד של שחר זמנו עד ד' שעות ואפ"ה היו מקדמינו בהאיר המזרח דהיינו מתחילת זמן שקבעה לו תורה ה"נ אמאי מאחרינו ליה לכתחילה עד קרות הגבר: אלא א"ר יוחנן ממשמע שנאמר כו'. בפ' המזבח מקדש (זבחים דף פו:): לא גרס רש"י אלא ופירש דרבי יוחנן מתרץ לקראי כרב חציו להקטרה וחציו להרמה מיהו היינו דוקא בשרירי וגבי הרמה מקרא אחרינא נפקא לן דכתיב עד בקר תן בקר לבקרו של לילה ומוקמינו ליה בהרמה ולא מסרן הכתוב אלא לחכמים להיות משכימין כל מה שירצו לפי הצורך וקשה דקרא דעד בקר דכתיב בהקטרה היכי מוקמינו ליה בהרמה ועוד דבכל הספרים גרסי' אלא ויש פירושם אחרים של רש"י שפירש בהם דגרסינו אלא ופירש דרבי יוחנן פליג אדרב וס"ל דכל הלילה קאי אהקטרה וקאי אהרמה דכל הלילה כשר להקטרה

כשאין דשן וכשר להרמה אם יש דשן מעוכל וגבי הקטרה כתיב בקר מיותר לומר תן בקר לבקרו של לילה והיינו בשרירי דחצות עושה עיכול והכי מידריש קרא תן השכמה אחת לבקרו של לילה ובקרו של לילה הוא עמוד השחר ונתן לך הכתוב בקר אחר לומר שאין צריך להקטיר מן השכמה ואילך וכיון שלא קבע זמן לאותו בקר על כרחך הוא חצות לילה שמע מינה דבשרירי תלוי בחצות ובדשן מעוכל דלית ביה ממשא כל הלילה והרים אבל אית ביה ממשא כל הלילה והקטיר וכן פירש רש"י בכאן ובפ' שני דמגילה (דף כ:): דקאמר כל הלילה כשר להקטרה קשה אמאי לא קאמר נמי להרמה וי"ל משום דבשום פעם לא היו רגילין לתרום קודם אשמורה הראשונה לא קתני ליה: משום חולשא דכ"ג עבדינן מחצות. משמע דאפי' תרומת הדשן שהיא עבודת הלילה אינה כשירה אלא בו ולהכי מקדמינן ליה כדי שינוח בין עבודה זו לעבודת היום וריב"א פירש דלא גרסי' כ"ג אלא הכי גרסי' משום חולשא דכהן קודם שהכהן (תוספות)

א

-

כא

דף

ויש אומרים אף רידייא ובעו רבנן רחמי אנשמה בשעה שיוצאה מן הגוף ובטלוח תניא כוותיה דר' שילא היוצא לדרך קודם קריאת הגבר דמו בראשו רבי יאשיה אומר עד שישנה ויש אומרים עד שישלש ובאיזה תרנגול אמרו בתרנגול בינוני אמר רב יהודה אמר רב בשעה שישראל עולין לרגל עומדין צפופין ומשתחויים רווחים נמשכין אחת עשרה אמה אחורי בית הכפורת מאי קאמר הכי קאמר אף על פי שנמשכין אחת עשרה אמה אחורי בית הכפורת ועומדים צפופין כשהן משתחויין משתחויין רווחים וזה אחד מעשרה נסים שנעשו במקדש דתנן עשרה נסים נעשו בבית המקדש לא הפילה אשה מריח בשר הקדש ולא הסריח בשר הקדש מעולם ולא נראה זבוב בבית המטבחים ולא אירע קרי לכהן גדול ביום הכפורים ולא נמצא פסול בעומר ובשתי הלחם ובלחם הפנים עומדים צפופים ומשתחויים רווחים ולא הזיק נחש ועקרוב בירושלים מעולם ולא אמר אדם לחברו צר לי המקום שאלין בירושלים פתח במקדש וסיים בירושלים איכא תרתי אחרנייתא במקדש דתניא מעולם לא כבו גשמים אש של עצי המערכה ועשן המערכה אפי' כל הרוחות שבעולם באות ומנשבות בו אין מזיזות אותו ממקומו ותו ליכא והתניא רב שמעיה בקלנבו שברי כלי חרס נבלעין במקומן ואמר אביי מוראה ונוצה ודישון מזבח הפנימי ודישון המנורה נבלעין במקומן פסולי תלתא הוו חשבינהו בחד אפיק תרי ועייל תרי אי הכי בלועין נמי תרי הוו חשבינהו בחד חסרו להו איכא נמי אחריתי דאמר רבי יהושע בן לוי נס גדול היה נעשה בלחם הפנים סלוקו כסדורו שנאמר [\[שמואל א כא-ז\]](#) לשום לחם חום ביום הלקחו ותו ליכא והאמר ר' לוי דבר זה מסורת בידינו מאבותינו מקום ארון אינו מן המדה ואמר רבנאי אמר שמואל כרובים בנס היו עומדין ניסי דבראי קא חשיב ניסי דגואי לא קא חשיב אי הכי לחם הפנים נמי ניסי דגואי הוא לחם הפנים ניסי דבראי הוא דאמר ריש לקיש מאי דכתיב [\[ויקרא כד-ו\]](#) על השלחן הטהור טהור מכלל שהוא טמא

כ"ג וי"א אף רידייא. מלאך הממונה על השקות הארץ ממטר השמים ממעל ומן התהום מתחת וקורא להן שנאמר תהום אל תהום קורא כדאמר ר' במס' [תענית דף כד. דף כה:] ואמרינן התם דלמי לעגלא ולכך נקרא רידייא לשון שור החורף מתרגמינן לא תחורף לא תירדי (דברים כב): כוותיה דר' שילא. דאמר קרות הגבר קרא תרנגולא: הו"א יחידי לדרך דמו כראשו. מפני המזיקין: דמו כראשו. עון מוחו על ראשו מוטל שהו"א המית עצמו: בתרנגול בינוני. שאינו ממנה קריאתו ולא מאחרי: כפופים. לשון קף מרוב העם היו נדחקים איש באחיו ואין לו מקום לנטות על כדו לכאן ולכאן וזקוף כקורה אף רגליו ניטלים מעל הארץ:

משתחווים רווחים. וכשמשתחווים ונופלים נעשה להם נס והמקום מרחיב עד שיז ביניהן ארבע אמות שלא ישמע איש וידוי של חבירו שלא יכלם: נמשכין אחת עשרה אמה אחורי בית הכפורת. נמשכין מתוך דוחקן ומתפזרין על פני אורך כל י"א אמה של מקום דריסת הגלי ישראל ללפון ולדרום ויואלין ממקום דריסת רגליהם ונכנסין דרך בית החליפות בין ידי ההיכל לכותלי העזרה ללפון ולדרום ומשם נכנסין למערב באחת עשרה אמה שיש אויר אחורי בית הכפורת עד כותל מערבי של עזרה כדחנן במסכת מדות (פ"ה משנה א) ואמרין לה לעיל בפרקין (דף טז:); מאי קאמר. מאחר שמשתחווים רווחים ונתרווח המקום על ידי הנס אתה מזקיקו לימשך ולהתפשט אחורי בית הכפורת: הכי קאמר כו'. האי ונמשכים אחורי כו' ארישא קאי קודם השתחואה והכי קאמר אע"פ שנמשכין אחורי הכפורת והיו כריכין לעמוד כפופים מרוב דוחקן אפילו הכי כשהיו כולם משתחווים באים למזרח המזבח מתוך העזרה ומשתחווים לפני ההיכל ובריוח: לא הפילה אשה. עובדה שנתאחזה לאכול מבשר הכלי כשמעלה ריח בבית הטבחים. של עזרה: ולא נמאל פסול בעומר. שאם יארע בו פסול אין אחר להביא תחתיו שהוא נקצר בלי מואלי י"ט ואין מרבין לקאור אלא כפי השיעור של עשרון מנופה ב"ג נפה וכן שתי הלחם נאפין מערב י"ט ואין אפייתן דוחה יום טוב ואם יפסל לא יאפו אחרת ב"ט וכן לחם הפנים שנאפה מע"פ ואם יפסל אין חילוף והשלחן עומד ריקם עד שבת הבאה: כר לי המקום. מזונותי דחוקים דירתי דחוקה: בקלנבו. שם מקום: שברי כלי חרס. שמבשלים בהן קדשי קדשים ובליעתן נאסרת משום נותר וטעונין שצירה כדכתיב (ויקרא ו) וכלי חרס אשר תבשל בו ישבר וצבירתו במקום קדוש כדאמרי' התם בזבחים בפרק דם חטאת (דף כג:); ואם אין נבלעין נמאלו אשפתות של שברים בעזרה: מוראה ונאה. של עולת העוף: ודישון מזבח הפנימי ודישון המנורה. בכל בקר נותן עם תרומת הדשן במזרח של כבש כדחנן גבי תרומת הדשן (תמיד פ"א משנה ד) הגיע לרפפה הפך פניו ללפון והולך במזרחו של כבש כעשר אמות מקום שנותנין שם מוראה ונאה ודישון מזבח הפנימי והמנורה וקרא נמי דמוראה ונאה הכי כתיב והשליך אותה אלל המזבח קדמה אלל מקום הדשן (ויקרא א): פסולי תלחא הוו. פסול עומר ושהי הלחם ולחם הפנים תלת ניסי חשתינהו: בלועין תרי הוו. לשברי כלי חרס הוה חד ומוראה ונאה וכל הניתנים שם חד הוה: סילוקו כסידורו. כשמסלקין אותו עדיין הוא חם: חום ביום הלחח. שהוא חם ביום שנלקח משם והאי קרא בלחם הפנים כתיב בספר שמואל: מקום ארון אינו מן המדה. אינו תופס למעט ממדת החלל של בית כלום דתניא ארון שעשה משה יש לו עשר אמות אויר לכל רוח כשניתן באמצע בית הכפורת והרי כל החלל לא היה אלא כ' על כ' שנאמר (מלכים א ו) ולפני הדביר עשרים אמה אורך ועשרים אמה רוחב נמאל שאין מקום הארון ממעט כלום: כרובין בנס היו עומדין. גופי הכרובים שעשה שלמה עומדין בארץ אלל ארון אחד בלפון ואחד בדרום (שם) ובכנפיהם עשרים אמה פרושות מקיר אלל קיר כדכתיב כנף הכרוב חמש אמות נמאלו הכנפים מחזיקים את כל החלל נמאל עובי הגוף אינו מן המדה: דבראי. מבחוז בעזרה ניסי הידועים לכל: מכלל שהוא טמא. שמקבל טומאה: (ה"ט)

תוספות התורם יהא חלש דאי כ"ג תורם א"כ ליחשביה להא טבילה דטביל בהדי חמש טבילות ועשרה קידושין שכ"ג טובל בו ביום וכן עשה הפייט הוקמו מחצות דשן לנערה כפייס דשן הבערה אלמא שהיו מפייסין ביה"כ מי תורם ור"י אומר דשפיר גרס כ"ג דלהכי מקדמי לתורם ולסדר מערכה ולסלק האברים שלא נתעבלו כדי שימצא כהן גדול מזומן כל מה שצריך מיד כשיעלה עמוד השחר קודם שיהיה רעב וחלש: והיה קולו נשמע בשלש פרסאות. תימה דבפרק שלישי דתמיד (דף ל:); תנן מיריחו היו שומעין קול גביני כרוז דהיינו עשר פרסאות וי"ל דבי' פרסאות לא היו מבינין אלא קול הברה בעלמא וכן יש לפרש אהא דאמר' ריש פרק טרף בקלפי (לקמן לט:); דצירי דלתות היכל נשמעין בשמונה תחומי שבת והתם תנן מיריחו: נבלעין במקומן. פירש הרב פורת שהוא הדין דישון מזבח החיצון ואין נראה לרבינו תם דמנא ליה האי סברא כיון דלא חשיב ליה בהדי הנך ועוד הא אמרי' בפרק כל שעה (פסחים דף כו.). ובשילהי תמורה (דף לד.). ואפר הקדש לעולם אסור באותן שטעונין גניזה כדתניא ושמו בנחת ושמו שלא יפזר אלמא דלא

הוי נבלע במקומן מדטעון גניזה מיהו יש לומר קרא לאו אניסא סמך וה"ק אי לאו הוה ניסא שיהא נבלע במקומן טעון גניזה אי נמי נראה לי אם חפר שם והוציא אותו קאמר דאפר הקדש לעולם אסור וכן פירש רש"י בסוף תמורה: (תוספות)

דף כ"א - ב

כלי עץ העשוי לנחת הוא וכל כלי העשוי לנחת אינו מקבל טומאה וחוצץ בפני טומאה אלא מלמד שמגביהין אותו לעולי רגלים ואומרים להם ראו חיבתכם לפני המקום שסילוקו כסדורו שנאמר [\[שמואל א כ"א-ז\]](#) לשום לחם חום ביום הלקחו ותו ליכא והאמר רב אושעיא בשעה שבנה שלמה בית המקדש נטע בו כל מיני מגדים של זהב והיו מוציאים פירותיהן בזמן וכשהרוח מנשבת בהן נושרין שנא' [\[תהילים ע"ב-טז\]](#) ירעש כלבנון פרו וכו' וכשנכנסו נכרים להיכל יבש שנאמר [\[נחום א-ד\]](#) ופרח לבנון אומלל ועתיד הקב"ה להחזירן שנאמר [\[ישעיה לה-ב\]](#) פרוח תפרח ותגל אף גילת ורנן כבוד הלבנון נתן לה ניסי דקביעי לא קא חשיב השתא דאתית להכי ארון וכרובים נמי ניסי דקביעי נינהו אמר מר ועשן המערכה ומי הוה עשן במערכה והתניא חמשה דברים נאמרו באש של מערכה רבוצה כארי וברה כחמה ויש בה ממש ואוכלת לחין כיבשין ואינה מעלה עשן כי קא אמרינן בדהדיוט דתניא [\[ויקרא א-ז\]](#) ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח אע"פ שאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט רבוצה כארי והתניא א"ר חנינא סגן הכהנים אני ראיתיה ורבוצה ככלב לא קשיא כאן במקדש ראשון כאן במקדש שני ובמקדש שני מי הואי והאמר רב שמואל בר אינאי מאי דכתיב [\[חגי א-ח\]](#) וארצה בו ואכבד וקרינן ואכבדה מאי שנא דמחוסר ה"א אלו חמשה דברים שהיו בין מקדש ראשון למקדש שני ואלו הן ארון וכפורת וכרובים אש ושכינה ורוח הקודש ואורים ותומים אמרי אין מיהוה הוה סיועי לא מסייעא ת"ר שש אשות הן יש אוכלת ואינה שותה ויש שותה ואינה אוכלת ויש אוכלת ושותה ויש אוכלת לחין כיבשין ויש אש דוחה אש ויש אש אוכלת אש יש אש אוכלת ואינה שותה הא דידן שותה ואינה אוכלת דחולין אוכלת ושותה דאליהו דכתיב [\[מלכים א יח-לח\]](#) ואת המים אשר. בתעלה לחכה אוכלת לחין כיבשין דמערכה יש אש דוחה אש דגבריאל ויש אש אוכלת אש דשכינה דאמר מר הושיט אצבעו ביניהם ושרפן ועשן המערכה אפילו כל הרוחות שבעולם אין מזיזות אותו ממקומו והאמר ר' יצחק בר אבדימי במוצאי יו"ט האחרון של חג הכל צופין לעשן המערכה נוטה כלפי צפון עניים שמחין ובעלי בתים עצבין מפני שגשמי שנה מרובין ופירותיהן מרקיבין נוטה כלפי דרום עניים עצבין ובעלי בתים שמחין מפני שגשמי שנה מועטין ופירותיהן משתמרין נוטה כלפי מזרח הכל שמחין כלפי מערב הכל עצבין דאזיל ואתי כדיקלי ואבדורי לא הוה מיבדר אמר מר כלפי מזרח הכל שמחין כלפי מערב הכל עצבין ורמינהו מזרחית לעולם יפה מערבית לעולם קשה רוח צפונית יפה לחטין בשעה שהביאו שליש וקשה לזיתים בזמן שהן חונטין רוח דרומית קשה לחטין בשעה שהביאו שליש ויפה לזיתים בזמן שהן חונטין ואמר רב יוסף ואיתימא מר זוטרא וסימניך שלחן בצפון ומנורה בדרום האי מרבה דידיה והאי מרבה דידיה לא קשיא הא לן והא להו:

רש"י עשוי לנחת. שאינו מיטלטל וכלי עץ לענין טומאה הוקף לשה שנאמר (ויקרא י"א) מכל כלי עץ או בגד או עור או שק וגו' מה שק מיטלטל מלא וריקן אף כלי עץ מיטלטל מלא וריקן ואף על גב דשלחן מנורה בזהב בטל כיפוי לגביה כדאמרינן בשילהי חגיגה שאני שלחן דקרייא רחמנא עץ: שמגביהין אותו.

ומראין אותו לחוץ: ירעש כלבנון פרו. ירעש פרו של ישראל כפירי הלבנון אלמא יש פירי כלבנון ולבנון הוא בית המקדש ומהו הרעש כשהרוח נושבת והן מקישין זה לזה רועשים ונשמע קולם: דקביעי. קבועים ועומדים תמיד במקומן: רבוצה כארי. גחלת שנפלה מן השמים בימי שלמה והיתה על המזבח עד שבא מנשה וסילקה היתה דומה לארי רוצץ: ויש בה ממש. בשלהבת שלה: כי קאמרי'. למעלה עשן בהדיוט קאמרי' באש הדיוט שהיו מביאין אללה: וארעה בו ואכבד. חסר ה"א בנבואת חגי כתיבא ובבית שני משתעי קרא: ארון כפורת וכרובים. כוליה חלא מילתא ושכינה לא שרתה בו ורוח הקודש לא היתה בנביאים משנת שהים לדיוט ואילך: דחולין. מן הקדחת שהוא כאש ולמא למים ואינו חפץ לאכול: דוחה אש. ממקומה להלן: דגבריאל. שירד להליל חנניה מישראל ועזריה שאינו את הכבשן מבפנים והקדיח מבחוץ לשרוף את זרקיהן לתוכו כדאמרינן בערבי פסחים (דף קיח.): הוסיט אלבעו. בסנהדרין הוא בפרק אחד דיני ממונות (דף לח.): גבי כיתות של מלאכים שאמרו לפניו מה אנוש כי תזכרנו: מואלי י"ט האחרון של חג. שמא תמוול נתחתם גזר דינם על גשמי שנה כדתנן בחג נידונין על המים: נוטה כלפי לפון. שרוח דרומית נושבת ופירותיהן מרקיבין ואינו יכולין לאורכן ופותחין ומוכרין אותן בזול: הכל שמחים. שרוח מערבית שקולה היא ומביאה גשמים לפי הראוי לא הפירות מרקיבין והבואת הזרע מללחת ואין רעב בעולם: הכל ערבים. שהוא רוח המייבשת את הזרעים כדאמרינן במסכת גיטין (דף לב.) אפי' שופתא בקופינא דמרא רפיא: האי מרבה ידיה. לפונת מגדלת הראויין לשלחן: הא לן והא להו. מזרחית יפה לארץ בכל שהיא ארץ לחה מחמת מימיה לעולם ולארץ ישראל קשה שהיא ארץ הרים ובקעות וממהרה ליבש: (כ"ז)

תוספות כלי עץ העשוי לנחת. בשילהי מסכת חגיגה (דף כו:) פריך והא מצופה זהב היה ומוכיח ממתני' דמסכת כלים (פי"א משנה ג) דבתר ציפוי אזלינן ומשני שאני שלחן דרחמנא קרייה עץ דכתיב (יחזקאל מא) המזבח עץ שלש אמות וכו' עד וכתוב וידבר אלי זה השלחן: ואורים ותומים. אורים ותומים הוו שאם לא כן היה כהן גדול מחוסר בגדים אלא לא היו משיבין לנשאלין בהן: (תוספות)

פרק שני - בראשונה

דף כב - א

מתני' בראשונה כל מי שרוצה לתרום את המזבח תורם ובזמן שהן מרובין רצין ועולין בכבש כל הקודם את חברו בארבע אמות זכה ואם היו שניהן שוין הממונה אומר להן הצביעו ומה הן מוציאין אחת או שתים ואין מוציאין אגודל במקדש מעשה שהיו שניהם שוין ורצין ועולין בכבש ודחף אחד מהן את חברו ונפל ונשברה רגלו וכיון שראו בית דין שבאין לידי סכנה התקינו שלא יהו תורמין

את המזבח אלא בפייס ארבע פייסות היו שם וזה הפייס הראשון: **גמ'** והא מעיקרא מאי טעמא לא תקינו לה רבנן פייסא מעיקרא סבור כיון דעבודת לילה היא לא חשיבא להו ולא אתו כיון דחזו דקאתו ואתו לידי סכנה תקינו לה פייסא והרי איברים ופדרים דעבודת לילה היא ותקינו לה רבנן פייסא סוף עבודה דיממא היא האי נמי תחלת עבודה דיממא היא דאמר ר' יוחנן קידש ידיו לתרומת הדשן למחר אין צריך לקדש שכבר קידש מתחילת עבודה אימא שכבר קידש מתחילה לעבודה איכא דאמרי מעיקרא סבור כיון דאיכא אונס שינה לא אתו כיון דחזו דאתו וקאתו נמי לידי סכנה תקינו לה רבנן פייסא והרי איברים ופדרים דאיכא אונס שינה ותקינו לה רבנן פייסא שאני מיגנא ממיקם ותקנתא להך גיסא הואי תקנתא להאי גיסא הואי דתניא מי שזכה בתרומת הדשן (יזכה) בסידור מערכה ובשני גזירי עצים אמר רב אשי שתי תקנות הוו מעיקרא סבור לא אתו כיון דחזו דקאתו ואתו נמי לידי סכנה תקינו לה פייסא כיון דתקינו לה פייסא לא אתו אמרי מי יימר. דמתרמי לן הדר תקינו להו מי שזכה בתרומת הדשן יזכה בסידור מערכה ובשני גזירי עצים כי היכי דניתו וניפייסו: ובזמן שהן מרובין וכו': אמר רב פפא פשיטא לי ארבע אמות דארעא לא רצין ועולין בכבש תנן קמייתא נמי לא רצין ועולין בכבש תנן והדר כל הקודם את חבירו דביני ביני נמי לא דלא מסיימא מילתא פשיטא לי דגבי מזבח תנן בעי רב פפא ארבע אמות שאמרו בהדיה אמה יסוד ואמה סובב

רש"י מתני' בראשונה כל מי שרואה לתרום. כל כהן שהיה מאותו בית אב רואה לתרום הדשן שחרית תורם ולא היה פייס לדברי: ובזמן שהן מרובין. הבאים לתרום זה אומר אני תורם זה אומר אני תורם זה היה משפטו: רצין ועולין בכבש. שהוא שלשים ושתים אורז: וכל הקודם בהו. ליכנס לתוך ארבע אמות עליונות של כבש הסמוכות לראש המזבח זכה לתרום והו גורלם: ואם היו שניהם שוים. בכניסתן אין אחד מהן זוכה לתרום אבל מעתה כולם באין להטיל גורל ומהו הגורל הממונה על הפייסות אומר לכולם: הכביעו. הואילא ארבעותיכם כל אחד יראה ארבעו כדמפרש לקמן בפירקין מקיפין ועומדין בעגולה בא הממונה ונוטל מלפנת מעל ראש של אחד מהן וממנו פייס מתחיל לימנות ומוליא כל אחד ואחד ארבעו למנין והממונה אומר כל שהמנין כלה בו הוא זוכה ומוליא מפיו מנין או מאה או ששים הרבה יותר משהיו שם הכהנים ומתחיל למנות מזה שנטל מראשו המלפנת וסובב והולך ומונה וחוזר חלילה עד סוף המנין ומי שהמנין כלה בו הוא הזוכה וכן לכל הפייסות: אחת או שתים. בגמרא פריך לה עלה: ואין מוליאין אגודל במקדש. בגמרא מפרש מפני הרמאין כשיקרב המנין לכלות ויביט למי יכלה יוליא זה העומד לפניו שתי ארבעות כדי שימנה בשני בני אדם וימהר המנין לכלות בו והממונה לא יצין לפי שאדם יכול להרחיק אגודל מן הארבע הרבה ונראין כארבעות ב' בני אדם: אלא בפייס. זה שפירשנו: ארבע פייסות היו שם. ד' פעמים ביום נאספים לפייס: גמ' והא. עבודה זו של תרומת הדשן: מעיקרא. קודם שאירע תקלה במרוצתם: מ"ט לא תקינו לה פייסא. ככל שאר עבודות דמתני' דחנינן שכל תחילתן בפייס היתה: מעיקרא סבור. בית דין: כיון דעבודה לילה היא. הואיל והוכשר כלילה לא חשיבא ליה לכהנים ולא אתו לאינאויי עלה: והא הקטרת איברים. שהוא כשר כל הלילה ותנן גבי פייסות דמתני' (לקמן דף כה.) מי מעלה איברים לכבש ומן הכבש למזבח: סוף עבודה דיממא היא. שהוא גמרו של קרבן שנסחט ביום ונזרק דמו ביום לכך חשבה בעיני הכהנים לבא לריב עליה: למחר אין צריך לקדש. אם לא יאל מן המקדש ואפי' לרבי דאמר בשחיטת קדשים (זבחים דף יט:) לינה מועלת בקידוש ידים ורגלים מודה הוא דמקרות גבר עד כפרא לא פסלה לינה: מתחילת עבודה. אלמא תחילת עבודה קרי לה: אימא שכבר קידש מתחילה. לשם עבודה: שאני מיגנא ממיקם. נוח לו לאדם לנדד שינה מעיניו מליכך ליפן עד סוף הלילה מלהיות עומד ממטתו בהשכמה שהיא תרומת הדשן: ותקנתא להאי גיסא הואי. קושיא היא וכי מפני תקלה שאירעה נתקן לה פייס: והא להאי גיסא הואי. בשביל סידור המערכה ושני גזירי עצים שהתורם הוא המסדר וכיון דכולן כהן אחד יש כאן עבודת חשבות ומעיקרא

בעו פייס: שני גזירי עלים. שני בקעיות עלים ארוכים כמדת רוחב המערכה ונותן אותן ממעל על המערכה ומקרא יליף לה לקמן (דף כו:). ובער עליה הכהן עלים ובער על המערכת העלים שני גזירי עלים דהא קרא במערכה משתעי רישיה דקרא והאש על המזבח תוקד בו וגו' וכל מוקדה שבענין לשון מערכת מדורה היא: אמרי מי יימר דמתרמי. לא השיבא עלייהו למיטרה עלה מספיקא: דארעא. ארבע אמות קרקע הסמוכות קודם עלות לכבש: קמייחא נמי לא. ארבע ראשונות שברגל הכבש: דביני ביני. לברור ארבע אמות בתוך שלשים ושתים (לכך): לא מסיימין. לא יהא בהן סימן: פשיטא לי. דארבע לכבש גבי מזבח תנו מיהו הא מיבעי לי דקיי"ל בזבחים (דף סב:). שהכבש פורח אמה על כניסת היסוד ואמה הסובב נמלאו ארבע הסמוכות לכבש לתחילת יסוד מזבח מלמטה הן שש לסמיכת גג המזבח שהוא משוך מנגד היסוד (מזבח) הראשון שתי אמות ומבעיא ליה ד' אמות דמתני' לגג המזבח נקט להו דהיינו בהדי אמה יסוד ואמה סובב: (ה"י)

תוספות בראשונה כל מי שרוצה לתרום כו'. שאני מיגנא ממיקם. תימה לי אמאי לא משני דעבודת איברים ופדרים כשירה ביום ולהכי תקינו רבנן פייסא דלא ליתו לאינצויי כיון דכשירה ביום וחביבא להו דאכתי ליכא אונס שינה ונ"ל דשפיר פריך דהא כל מי שמעלה איברי תמיד של בין הערבים מכבש למזבח היה צריך להיות ניעור בלילה עד שיתעכלו שאם יפקעו מעל מזבח שיחזירם למערכה ולהכי פריך דא"כ לא חביבי להו ולא שכיחי דאתו בשבילה שיהו צריכין להיות ניעורין זימנין עד חצות כדי לאהדורי פוקעין דידהו: שתי תקנות הוו. תימה לי מנא ליה דשתי תקנות הוו לימא מעיקרא סבור דלא אתו כיון דחזו דאתו וקאתו נמי לידי סכנה והוצרכו לתקן פייסא אמרו אם נתקן פייסא א"כ יהו נמנעין מלבא דלימרו מי יימר דמתרמי לן ותקנו בה היא שעתא דתקינו פייסא כל מי שזוכה בתרומת הדשן דליזכי נמי בסידור מערכה ובסידור שני גזירי עצים וי"ל דלאו דוקא קאמר שתי תקנות בתרי זימני אלא דילמא בחד זימנא וקרי להו שפיר שתי תקנות כיון דתקנת הפייס משום דנפיש דאתו הוה ומשום חששא דילמא לא ליתו תקינו כל מי שזוכה בתרומת הדשן יזכה בסידור מערכה וכו' קרי ליה שפיר שתי תקנות אפילו אי בחד זימני דתקינו להו ואע"ג דלישנא דכיון דתקינו פייסא לא אתו משמע דבתר הכי תקינו להו אין לחוש דלא דק כולי האי בלישניה כי רב אשי מפרש הענין כאילו הוה בתרי זימני וממילא נוקמא נמי בחד זימנא אי נמי נ"ל מדקתני מי שזכה בתרומת הדשן יזכה וכו' ולא קאמר מי שיזכה בתרומת הדשן יזכה בסידור מערכה וכו' שמע מינה דלאו בחד זימנא ניתקן אלא הכי הוה מעשה כיון דחזו דלא אתו ופעם אחת היה שלא באו אלא מועטין ולא היו לשם כהנים שהיו מסדרין המערכה לאחר [שזכה מי שזכה בתרומת] הדשן אז אמרו מי שזכה בתרומת הדשן יזכה בסידור מערכה וכו' (תוספות)

דף   **כב**   **ב**

או דילמא בר מאמה יסוד ואמה סובב תיקו: ואם היו שניהן שוין הממונה אומר להם הצביעו וכו': תנא הוציאו אצבעותיכם למנין ונימנינהו לדידהו מסייע ליה לרבי יצחק דאמר רבי יצחק אסור למנות את ישראל אפילו לדבר מצוה דכתיב [שמואל א יא-ח] ויפקדם בבזק מתקיף לה רב אשי ממאי דהאי בזק לישנא דמיבזק הוא ודילמא שמא דמתא הוא כדכתיב [שופטים א-ה] וימצאו אדוני בזק אלא מהכא [שמואל א טו-ד] וישמע שאול את העם ויפקדם בטלאים אמר רבי אלעזר כל המונה את ישראל עובר בלאו שנאמר [הושע ב-א] והיה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימד רב נחמן בר יצחק אמר עובר בשני לאוין שנאמר לא ימד ולא יספר אמר רבי. שמואל בר נחמני ר' יונתן רמי

כתיב והיה מספר בני ישראל כחול הים וכתיב אשר לא ימד ולא יספר לא קשיא כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום כאן בזמן שאין עושין רצונו של מקום רבי אמר משום אבא יוסי בן דוסתאי לא קשיא כאן בידי אדם כאן בידי שמים אמר רב נהילאי בר אידי אמר שמואל כיון שנתמנה אדם פרנס על הציבור מתעשר מעיקרא כתיב ויפקדם בבזק ולבסוף כתיב ויפקדם בטלאים ודילמא מדידהו א"כ מאי רבותא דמילתא [\[שמואל א טו-ה\]](#) וירב בנחל אמר ר' מני על עסקי נחל בשעה שאמר לו הקב"ה לשאול [\[שמואל א טו-ג\]](#) לך והכית את עמלק אמר ומה נפש אחת אמרה תורה הבא עגלה ערופה כל הנפשות הללו על אחת כמה וכמה ואם אדם חטא בהמה מה חטאה ואם גדולים חטאו קטנים מה חטאו יצאה בת קול ואמרה לו [\[קהלת ז טז\]](#) אל תהי צדיק הרבה ובשעה שאמר לו שאול לדואג [\[שמואל א כב-יח\]](#) טוב אתה ופגע בכהנים יצאה בת קול ואמרה לו [\[קהלת ז-יז\]](#) אל תרשע הרבה אמר רב הונא כמה לא חלי ולא מרגיש גברא דמריה סיייעיה שאול באחת ועלתה לו דוד בשתים ולא עלתה לו שאול באחת מאי היא מעשה דאגג והא איכא מעשה דנוב עיר הכהנים אמעשה דאגג כתיב [\[שמואל א טו-יא\]](#) נחמתי כי המלכתי את שאול למלך דוד בשתים מאי נינהו דאוריה ודהסתה והא איכא נמי מעשה דבת שבע התם אפרעו מיניה דכתיב [\[שמואל ב יב-ו\]](#) ואת הכבשה ישלם ארבעתים ילד אמנון תמר ואבשלום התם נמי אפרעו מיניה דכתיב [\[שמואל ב כד-טו\]](#) ויתן ה' דבר (בעם מן הבוקר) ועד עת מועד התם לא אפרעו מגופיה התם נמי לא אפרעו מגופיה לאיי אפרעו מגופיה דאמר רב יהודה אמר רב ששה חדשים נצטרע דוד ופרשו הימנו סנהדרין ונסתלקה הימנו שכינה דכתיב [\[תהילים קיט-עט\]](#) ישובו לי יראיך ויודעי עדותיך וכתיב [\[תהילים נא-יד\]](#) השיבה לי ששון ישעך והא אמר רב קבל דוד לה"ר כשמואל דאמר לא קבל דוד לה"ר ולרב נמי דאמר קבל דוד לה"ר הא איפרעו מיניה דאמר רב יהודה אמר רב בשעה שאמר לו דוד למפיבושת [\[שמואל ב יט-ל\]](#) אמרתי אתה וציבא תחלקו את השדה יצאה בת קול ואמרה לו רחבעם וירבעם יחלקו את המלכות [\[שמואל א יג-א\]](#) בן שנה שאול במלכו אמר רב הונא כבן . שנה שלא טעם טעם חטא מתקיף לה רב נחמן בר יצחק ואימא כבן שנה שמלוכלך בטיט ובצואה אחויאו ליה לרב נחמן סיוטא בחלמיה אמר נעניתי לכם עצמות שאול בן קיש הדר חזא סיוטא בחלמיה אמר נעניתי לכם עצמות שאול בן קיש מלך ישראל אמר רב יהודה אמר שמואל מפני מה לא נמשכה מלכות בית שאול. מפני שלא היה בו שום דופי דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוצדק אין מעמידין פרנס על הציבור אלא אם כן קופה של שרצים תלויה לו מאחוריו שאם תזוח דעתו עליו אומרין לו חזור לאחוריך אמר רב יהודה אמר רב מפני מה נענש שאול מפני שמחל על כבודו שנאמר [\[שמואל א י-כז\]](#) ובני בליעל אמרו מה יושיענו זה ויבזוהו ולא הביאו לו מנחה והי כמחריש וכתיב [\[שמואל א יא-א\]](#) ויעל נחש העמוני ויחן על יבש גלעד וגו' ואמר רבי יוחנן משום ר' שמעון בן יהוצדק כל תלמיד חכם

רס"ז או דילמא. לסמיכת רכפת תחתונה דמזבח נקיט לכו לכו מיסוד וסובב שהוא שך קודם לסמיכת גגו: ונימנינהו לדידהו. לנגלותם: בצוק. לשון שבתי חרסים נטל כל אחד ואחד חרס והשליך לפניו ומנו החרסים: ויפקדם בטלאים. כוס לקחת כל אחד טלה מלאן המלך וצאו למרחב וגמנו הטלאים: כתיב והיה מספר בני ישראל כחול הים. אלמא אית לכו מנין: כמה לא חלי ולא מרגיש גברא דמרא סיייעיה. כמה סמוך ומוצטח ואין כריך לחלות ולדאג מכל רעה מי שהקב"ה בעזרו שהרי מצינו שאול נכשל באחת ועלתה לו לרעה לקונסו מיטה לבטל מלכותו ודוד נכשל בשתים ולא עלתה לו לרעה: דאוריה ודהסתה. שהסת למנות את ישראל בסוף ימיו וגרס לבא עליהם דבר: דבת שבע. שבה עליה: ילד. בנה הראשון: לשון הרע. על מפיושת מפי ציבא: האי אפרעו מיניה. מדה במדה הוא הפסידו לחלק נחלתו והוא נפסד נחלת מלכות: סיוטא. מלאכי פחד מבהילים אותו: לא נמשכה. לאורך ימים: שלא היה בו שום דופי. משפחה ויתגאו המלכים היוצאים מזרעו על ישראל אבל דוד מרות המוחציה אחא: קופה של שרצים. דופי משפחה: נענש שאול. לבוא לידי דבר שעליו ניטל ממנו מלכות: מפני. שמחילת מלכותו מחל על כבודו וגילה על עצמו שאינו כדאי למלך:

וכתיב ויעל נחש העמוני. ומסקנא דמילתא שאמר ישראל מי האומר שאול ימלוך עלינו בתמיהה תנו (את) האנשים ונמיתם והוא אמר לא יומת איש היום הזה: (ד"י)

תוספות **התם** איפרועי איפרעו מיניה. תימה מנא לן דלא הוה אותו פירעון נמי בשביל אוריה יש לומר מדלא כתיב אלא ואת הכבשה. ישלם ועוד דכתיב ארבעתים דהיינו עבירה אחת דהיינו גילוי עריות דאי אתרוייהו אגילוי עריות דבת שבע ואשפיכות דמים דאוריה נענש בילד אמנון ותמר ואבשלום אם כן לא שילם ארבעתים: ששה חדשים נצטרע דוד וכו'. תימה לי א"כ שילם יותר מארבעתים ועוד דילמא מאי דנצטרע היינו בשביל מעשה דאוריה אי נמי אם נצטרע בשביל בת שבע נימא דחד מאינד דילד אמנון ותמר ואבשלום בשביל אוריה ומנלן דלא נענש בשביל אוריה וי"ל מדכתיב ואותו הרגת בחרב בני עמון ודרשין בפרק ב' דקידושין (דף מג.) מה חרב בני עמון אי אתה נענש עליו אף אוריה החתי אי אתה נענש עליו ומה שהקשיתי א"כ הוה ליה טפי מארבעתים דילמא דאמנון ותמר בחד חשיב להו אי נמי דתמר ומה שנצטרע בחד חשיב להו דלא דמו לאחרני דילד ודאמנון ודאבשלום שמתו אבל דתמר לא הוה מיתה ועוד דבת יפת תואר היתה ומה שנצטרע ששה חדשים כיון שנתרפא לא הוה שקול כי הנך להכי איכא למימר דהנך תרתי חד חשיב להו: והאמר רב קיבל דוד לשון הרע. הא דלא פריך נמי מהא דחטא שאמר שירה על מפלתו של שאול כדאיתא פרק אלו מגלחין (מו"ק דף טז:): שגיון לדוד אשר שר לה' על דברי כוש בן ימיני וי"ל ההיא כשגגה חשיב ליה דכתיב שגיון לדוד לפי שאין אדם נתפס על צערו שהיה שאול רודפו: (תוספות)

א

-

כג

דף

שאינו נוקם ונוטר כנחש אינו תלמיד חכם והכתיב **ויקרא יט-יח** לא תקום ולא תטור ההוא בממון הוא דכתיב דתניא איזו היא נקימה ואיזו היא נטירה נקימה אמר לו השאילני מגלך אמר לו לאו למחר אמר לו הוא השאילני קרדומך אמר לו איני משאילך כדרך שלא השאלתני זו היא נקימה ואיזו היא נטירה א"ל השאילני קרדומך אמר ליה לא למחר א"ל השאילני חלוקך אמר לו הילך איני כמותך שלא השאלתני זו היא נטירה וצערך דגופא לא והא תניא הנעלבין ואינן עולבין שומעין חרפתן ואינן משיבין עושין מאהבה ושמחין ביסורין עליהן הכתוב אומר **שופטים ה-לא** ואוהביו כצאת השמש בגבורתו לעולם דנקיט ליה בליביה והאמר רבא כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו דמפייסו ליה ומפייס: ומה הן מוציאין אחת או שתים וכו': השתא שתים מוציאין אחת מבעיא אמר רב חסדא לא קשיא כאן בבריא כאן בחולה והתניא אחת מוציאין שתים אין מוציאין במה דברים אמורים בבריא אבל בחולה אפילו שתים מוציאין והיחידין מוציאין שתים ואין מונין להן אלא אחת ואין מונין לו אלא אחת והתניא אין מוציאין לא שלישי ולא גודל מפני הרמאים ואם הוציא שלישי מונין לו גודל אין מונין לו ולא עוד [אלא] שלוקה מן הממונה בפקיע מאי מונין לו נמי אחת מאי פקיע אמר רב מדרא מאי מדרא אמר רב פפא מטרקא דטייעי דפסיק רישיה אמר. אביי מריש הוה אמינא הא דתנן בן ביבאי ממונה על הפקיע אמינא פתילתא כדתנן מבלאי מכנסי כהנים ומהמייניהן מהן היו מפקיעין ובהן היו מדליקין כיון דשמענא להא דתניא ולא עוד אלא שלוקה מן הממונה בפקיע אמינא מאי פקיע נגדא: מעשה שהיו שניהן שוין ורצין ועולין בכבש: ת"ר מעשה בשני כהנים שהיו שניהן שוין ורצין ועולין בכבש קדם מהן לתוך ארבע אמות של חבירו נטל סכין ותקע לו בלבו עמד רבי צדוק על מעלות האולם ואמר אחינו בית ישראל שמעו הרי הוא אומר **דברים כא-א** כי ימצא חלל באדמה ויצאו זקניך ושופטיך אנו על מי להביא עגלה ערופה על העיר או על העזרות געו כל העם בבכיה בא אביו של תינוק ומצאו כשהוא

מפרפר אמר הרי הוא כפרתכם ועדיין בני מפרפר ולא נטמאה סכין ללמדך שקשה עליהם טהרת כלים יותר משפיכות דמים וכן הוא אומר [מלכים ב כא-טז] וגם דם נקי שפך מנשה [הרבה מאד] עד אשר מלא ירושלים פה לפה הי מעשה קדים אילימא דשפיכות דמים השתא אשפיכות דמים לא תקינו פייסא אנשברה רגלו תקינו אלא דנשברה רגלו קדים וכיון דתקינו פייסא ארבע אמות מאי עבידתיהו אלא לעולם דשפיכות דמים קדים ומעיקרא סבור אקראי בעלמא הוא כיון דחזי אפילו ממילא אתו לידי סכנה תקינו רבנן פייסא עמד רבי צדוק על מעלות האולם ואמר אחינו בית ישראל שמעו הרי הוא אומר כי ימצא חלל באדמה אנן על מי להביא על העיר או על העזרות וירושלים בת אתויי עגלה ערופה היא והתניא עשרה דברים נאמרו בירושלים וזו אחת מהן

רש"י שאינו נוקם. נקמתו: ונוטר. איבה כנחש בלבו: איני כמותך שלל השלחתי זו היא נטירה. שהדבר שמור בלבו ולא הסיוח מדעתו: דנקיט בליביה. ואם בל אחר לנקום נקמתו בקיום המשפט יסתוק. דמפייסו ליה. לזקק מחילה: חולה. אינו יכול לכבש ארבעותיו וכשמוציא אחת יוצאה חבירתה עמה: ויחידים. בחולין שאינו יושבין עם שאר בני אדם אלא שוכבין או יושבין לבדם: אלא אחד. אין נמנה אלא איש אחד: אין מוציאין. עם הארבע לא שליט ולא גודל דאין מוציאין שתיים: ואם הוציא שליט מונין לו. שאינו רמאי לפי שהוא ניכר שאינו משני בני אדם שאין יכול להרחיק זה מזה: גודל. אם הוציא גודל אין מונין לו כלל אלא מוציאין אותו מציניהו: הממונה בפקיע. הממונה על רצועות המלקות: שליט. ארבע שליטי אם הוציא שליטי מונין לו קא סלקא דעתיה מונין לו שנים: מטרחא דטייעי. רצועות ישמעאלים העשויה שוט לסוסים: דפסיק רישיה. לכך קרויה פקיעה שאינה רחבה בראשה כשאר רצועות מלקות אלא מפסקת בראשה לרצועות דקות כדי שירגיף בה הסוס יותר ופקיע לשון פיסוק וסדקים כמו מצלחי מכנסי הכהנים מפקיעין לשון קריעה: דתנו. במסכת שקלים (פ"ה משנה א'): ביבאי. שם האיש: היו מפקיעין. לעשות פתילות לשמחת בית השואבה בחג: נגדל. רצועות מלקות: על מעלות האולם. בהר הבית אולם הרבה בנה שם הורדוס כמו שכתוב בספר יוסף בן גוריון על מעלות האולם בהר הבית אולם גרסינן בתוספתא: על מי להביא. משל מי תלקח מן היושבים בעיר או מן הכהנים שומרי עזרה: געו. לעקו: הרי הוא כפרתכם. מיתתו תכפר עליכם: ארבע אמות מאי עבידתיהו. גבי מרולת שפיכות דמים: עשרה דברים. בבבא קמא חשיב לה בפרק מרובה (דף פב:): (רש"י)

תוספות שתיים מוציא אחת מבעיא. אע"ג דבכמה דוכתי קתני לא זו אף זו מ"מ היכא דאיכא שינויא אחרינא קאמר ליה ועוד דהיכא דהוי זה בכלל זה לגמרי לא הוה ליה למיתניי' והא דלא פריך הכי בריש פ"ק דעירובין (דף ב:) ובריש פרק קמא דסוכה (דף ב:) דקאמר ר' יהודה מכשיר עד ארבעים וחמשים אמה השתא חמשים מכשיר ארבעים מיבעיא יש לומר דכל היכא דלא הוי דווקא אלא הוא הדין יותר לא פריך הכי כדמשני בריש מפנין (שבת דף קכו:) ארבע וחמש קופות ארבעה וחמשה כדאמרי אינשי אבל המקשה שהקשה התם חמש מפנין ארבע מיבעיא הוה סלקא דעתיה דדוקא הוה ומשני ליה דלאו דווקא הוי ובפרק בנות כותים (נדה דף לז:) דקושי מטהר ארבעים וחמשים יום פריך ליה משום דדוקא הוא דאין קושי מטהר לעולם ובפרק אלמנה ניזונית (כתובות דף צו.) דקאמר אלמנה ששהתה שתיים ושלש שנים ולא תבעה מזונותיה איבדה מזונותיה ופריך ליה אע"ג דהתם לאו דווקא דכ"ש אם שהתה יותר דאיבדה יש לומר משום דהתם הוי שתיים ושלש זו ואין צריך לומר זו והלכך פריך ליה וכן בסוף בבא קמא (דף קיח:) גבי לוקח מן הרועים ארבע וחמש צאן אבל לא שתיים ושלש ופריך השתא ארבע זבנינן חמש מיבעיא התם נמי הוי זו ואין צריך לומר זו ובפרק במה אשה (שבת ד' ס:) גבי סנדל המסומר פריך ליה משום דפשיטא ליה דהו דוקא ד' או חמש אבל לא טובא ובריש פרק אע"פ (כתובות ד' נז.) משהה אדם אשתו שתיים ושלש שנים וגבי תינוק יונק והולך ארבע וחמש שנים (שם ד' ס:) איכא למימר דפשיטא ליה דהוה הדין טובא הלכך לא פריך ליה אי נמי בההיא דתינוק יונק ארבע וה' שנים י"ל דדוקא קאמר ד' לבריא וה' לכחוש: וירושלים אינה מביאה עגלה ערופה כו' והתניא כו'. תימה לי מאי פריך לימא דכרבי יהודה ס"ל דאמר לעיל בפ"ק (דף יב.) דירושלים נתחלקה לשבטים ואפי' עזרות איכא למ"ד התם דנתחלקו לשבטים ויש לומר דבלאו

הכי צריך לשנויי כדי להרבות בבכיה דהא לא שייך עגלה ערופה אלא היכא דלא נודע מי הכהו והכא הרי נודע ועוד דקאמר על העיר או על העזרה פשיטא דעל העזרה לא מיייתנן דהא העיר הקרובה כתיב ועזרה לאו עיר הוא אלא לאפושי צערא בעלמא הוא דקאמר הכי: (תוספות)

ב

-

כג

דף

אינה מביאה עגלה ערופה ועוד [\[דברים כא-א\]](#) לא נודע מי הכהו כתיב והא נודע מי הכהו אלא כדי להרבות בבכיה בא אביו של תינוק ומצאו כשהוא מפרפר אמר הרי הוא כפרתכם ועדיין בני קיים [כו'] ללמדך שקשה עליהם טהרת כלים יותר משפיכות דמים איבעיא להו שפיכות דמים הוא דזל אבל טהרת כלים כדקיימא קיימא או דילמא שפיכות דמים כדקיימא קיימא אבל טהרת כלים היא דחמירא ת"ש מדקא נסיב לה תלמודא וגם דם נקי שפך מנשה שמע מינה שפיכות דמים הוא דזל וטהרת כלים כדקיימא קיימא ת"ר [\[ויקרא ו-ד\]](#) ופשט ולבש בגדים אחרים והוציא את הדשן שומעני כדרך יום הכפורים שפושט בגדי קודש ולובש בגדי חול תלמוד לומר ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים מקיש בגדים שלובש לבגדים שפושט מה להלן בגדי קודש אף כאן בגדי קודש א"כ מה תלמוד לומר אחרים פחותין מהן רבי אליעזר אומר אחרים והוציא לימד על הכהנים בעלי מומין שכשרין להוציא הדשן אמר מר אחרים פחותין מהן כדתנא דבי רבי ישמעאל דתנא דבי רבי ישמעאל בגדים שבשל בהן קדרה לרבו לא ימזוג בהן כוס לרבו אמר ריש לקיש כמחלוקת בהוצאה כך מחלוקת בהרמה ורבי יוחנן אמר מחלוקת בהוצאה אבל בהרמה דברי הכל עבודה היא מאי טעמא דריש לקיש אמר לך אי ס"ד עבודה היא יש לך עבודה שכשירה בשני כלים ור' יוחנן גלי רחמנא בכתנות ומכנסים והוא הדין למצנפת ואבנט ומאי שנא הני מדו בד מדו כמדתו מכנסי בד לכדתניא מנין שלא יהא דבר קודם למכנסים שנאמר [\[ויקרא ו-ג\]](#) ומכנסי בד ילבש על בשרו וריש לקיש מדו כמדתו מדאפקיה רחמנא בלשון מדו שלא יהא דבר קודם למכנסים מעל בשרו נפקא נימא כתנאי על בשרו מה תלמוד לומר ילבש להביא מצנפת ואבנט להרמה דברי רבי יהודה רבי דוסא אומר לרבות בגדי כהן גדול ביום הכפורים שכשירין לכהן הדיוט אמר רבי שתי תשובות בדבר חדא דאבנטו של כהן גדול לא זה הוא אבנטו של כהן הדיוט ועוד בגדים שנשתמשת בהן קדושה חמורה תשתמש בהן קדושה קלה אלא מה תלמוד לומר ילבש

ה"י אינה מביאה עגלה ערופה. דכתיב (דברים כא) כי ימלא חלל באדמה וגו' לרשעה ואין ירושלים ירושה דקסבר לא נתחלקה לשבטים: תלמודא. ראייה: הכי גרסינן בתורת כהנים ופשט ולבש יכול במאות יום הכפורים ת"ל בגדיו בגדים וגירסא שבהש"ס האריכה בלשונה שומעני כדרך יום הכפורים פושט בגדי קודש ולבש בגדי חול תלמוד לומר כו' וזהו פירושה ופשט ולבש האמור בהולאת הדשן שבתפוח אל מחוץ למחנה הכתוב אחר תרומת הדשן ופשט את בגדיו ולבש בגדים וגו' יכול שמטיל עליו חובה לשנות בגדיו בין תרומה להולאה אם בא להוציא דשן שעל התפוח אחר ההרמה מיד כדרך שהיא חובה על כהן גדול בחמש עבודות שציוס הכפורים שמסנה בגדיו בכל העבודות בין זו לזו ראשונה בבגדי זהב שניה בבגדי לבן שלשית בשל זהב רביעית בבגדי לבן אף זה ישנה וזה שאין לו לשנות מבגדי לבן לבגדי זהב שהרי הדיוט הוא ואינו משמש בבגדי זהב ישנה בבגדי קודש שהרי כהן כמו שנא' ולבש הכהן מדו בד ויפשוט אותם וילבש בגדי חול שלו

ויוצא הדשן: תלמוד לומר בגדיו בגדים ומה תלמוד לומר אחרים פחותין מהן. כגון שחקים או מפשתן שאינו מוצהב ואין דמיהם יקרים שהאפר מלכלכם כשנושא חוץ למחנה גנאי למלך שיהא משמש בהן על המזבח בעבודת אכילה: אחרים והוליא לימד על הכהנים בעלי מומין. האי אחרים אכהן קאי כלומר כהנים שהן אחרים מרוחקים משאר עבודות כשרין לעבודה זו: אל ימוזג בהן לרבו. לפי שנתעשו ונתלכלכו בציפול קדירה אף כאן לענין הוליא הדשן אין כבוד המלך לשרת בהן שירות אחר: כמחלוקת בהוליא. כשם שרבי אליעזר מכשיר בעלי מומין להוליא כך מכשירן להרמה: שכשירה בשני כלים. והכא מדו בד ומכנסו בד הוא דכתיב: גלי רחמנא בכחונת ובמכנסים. ולימדך שאינה כשירה בבגדי חול שלו ומאליך אתה למד שהיא עבודה ורכיכה אף מלפנת ואבנט: מאי שנא הני. דנקט מאחר שרכיכוין כלן לשתוק מנייהו ואנא ידענא מדכתיב בהן עבודה היא: מדו כמדתו. כאן לימדך שיהא כחונת כהנים למדת קומתו לא נגרות ולא מסולקות והכי אמרינן בזבחים (דף יח.): ילבש על בשרו. משמע שבוש בעוהו ערום שאין עליו אלא בשרו דאי לא תימא הכי על בשרו למאי כתיב: ולרשב"ל. דאמר דווקא כתיבנהו ולמימרא דאינה כריכה ארבעה נפקא ליה הנך תרתי דרשות מלשון המקרא ששניה בלשון שלל כתיב כחונת למימרא מדו כמדתו ושלל יקדים דבר למכנסים מעל בשרו יתירא נפקא ליה: על בשרו מה ת"ל. גבי הרמת הדשן כתיב ולבש הכהן וגו' והוא ליה למכתב ומכנסו בד על בשרו ומהדר נמי אולבש דרישיה דקרא מה ת"ל שוב ילבש במכנסים לרבות עוד לבישה כיוצא בה ומרבה שני בגדים החסרים כאן מכהונת הדיוט: רבי דוסא אומר. להביא ארבעה בגדי לבן שמשם בהן כהן גדול ביום הכפורים שכשרין להדיוט כל השנה ואתיא ילבש ילבש מהתם ללא תימא והניחם שם כתיב בהו לומר שטעונין גניזה דס"ל לר' דוסא והניחם שם שלא ישתמש בהן ליום הכפורים אחר כדלמרינן בפ"ק (דף יב.): אבנטו של כהן גדול. ביום הכפורים שהוא של בוך לא זהו אבנטו של כהן הדיוט לעולם לפי שאינו משמש אלא בשל כלאים: (ה"י)

תוספות יש עבודה שכשרה בשני כלים. אבל איפכא לא תקשי לך יש לך דבר שאינו עבודה וטעונה בגדי כהונה כלל דהא לא קשה דגזירת הכתוב הוא להחמיר שהרי אין בזה איסור אם לובש בגדי כהונה שלא בעידן עבודה דמסקינן לקמן בריש פרק בא לו (דף סט.). דבגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן וגדולה מזו אמרינן לר' יוחנן דבין הוצאה בין הרמה בארבעה כלים בין לתנא קמא בין לר"א דתרוייהו מודו דמקיש בגדים שלובש לבגדים שפושט ואפי' הכי לר' אליעזר בעלי מומין כשרים להוצאה דלאו עבודה היא אע"ג דטעונה ארבעה כלים וקשה לי לריש לקיש דמוכח דלאו עבודה היא מדלא אצרכה קרא ארבעה כלים א"כ למה לי קרא לרבי אליעזר להכשיר בעלי מומין ומאי טעמא דתנא קמא דפסל בעלי מומין להוצאה ויש לומר משום דבעל מום חשיב כמו זר דס"ד אמינא וכי תעלה על דעתך שזר ובעל מום קריבים לגבי המזבח ולהכי צריך קרא לר"א והיינו טעמא דתנא קמא דפסל: מניין שלא יהא דבר קודם כו'. אף על גב דגבי כהן גדול נמי כתיב בפרשת אחרי מות ומכנסו בד ילבש על בשרו איצטריך למיהדר ולמיכתביה בכהן הדיוט דלא הוה ילפינן להו מהדדי כיון דחלוקים הם לכמה ענינים: ילבש לרבות מצנפת ואבנט להרמה. פירוש דהכי קאמר קרא לרבות לבישה אחרת כיוצא בה דהיא לבישה דקרא דכתיב ולבש הכהן מדו בד וכו' דהיינו שני בגדים אחרים וקשה לי גבי הוצאה מנלן דבעי ארבעה בגדים כיון דגבי הרמה לא נפקא לן אלא מהיקשא א"כ הדרינן ומקשינן לבישה דהוצאה לפשיטה דהרמה כדלעיל ואמרינן בפרק איזהו מקומן (זבחים דף מט.): דבקדשים דבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בהיקש ויש לומר דשמא לא מיקרי קדשים אלא גופי הקרבנות אבל בגדי כהונה חוזרין ומלמדין בהיקש אי נמי ילבש ריבויא הוא ולא הוי היקש אלא אתא לרבות לבישה אחרת וכיון דלא פירש כמה בגדים הוא מרבה אם אחד או שנים אין זה אלא גלוי מילתא בעלמא דשני בגדים קאמר כדכתיב בקרא אי נמי כמאן דאמר בפרק איזהו מקומן (ג"ז שם) הימנו ודבר אחר לא הוי היקש דכיון דגמרינן הוצאה מהרמה למאי דכתיב ביה גמרינן נמי מיניה מאי דאתיא ליה מהיקשא:

(תוספות)

לרבות את השחקים [\[ויקרא טז-כג\]](#) והניחם שם מלמד שטעונו גניזה ר' דוסא אומר ראוי הן לכהן הדיוט ומה תלמוד לומר והניחם שם שלא ישתמש בהן יום הכפורים אחר מאי לאו בהא קא מיפלגי דמר סבר עבודה היא ומר סבר לאו עבודה היא לא דכולי עלמא עבודה היא והכא בהא קא מיפלגי מר סבר צריכא קרא לרבווי ומר סבר לא צריכא קרא לרבווי בעי ר' אבין תרומת הדשן בכמה מתרומת מעשר ילפינן לה או מתרומת מדין ילפינן לה תא שמע דתני ר' חייא נאמר כאן [\[ויקרא ו-ח\]](#) והרים מה להלן בקומצו אף כאן בקומצו אמר רב ארבע עבודות זר חייב עליהן מיתה זריקה והקטרה וניסוך המים וניסוך היין ולוי אמר אף תרומת הדשן וכן תני לוי במתניתיה אף תרומת הדשן מאי טעמא דרב דכתיב [\[במדבר יח-ז\]](#) ואתה ובניך אתך תשמרו את כהונתכם לכל דבר המזבח ולמבית לפרוכת ועבדתם עבודת מתנה אתן את כהונתכם והזר הקרב יומת עבודת מתנה ולא עבודת סילוק ועבדתם עבודה תמה ולא עבודה שיש אחריה עבודה ולוי רבי רחמנא לכל דבר המזבח ורב הוא לאתויי שבע הזאות שבפנים ושבמצורע ולוי נפקא ליה מדבר וכל דבר ורב דבר וכל דבר לא דריש ואימא לכל דבר המזבח כלל עבודת מתנה פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט עבודת מתנה אין עבודת סילוק לא אמר קרא

הש"י לרבות שחקים. שפירין לכל עבודה וכלכל שלא יהו מקורעין והכי קאמר בזבחים (דף יח.). ואזל רבי דוסא לטעמיה לא שייך הכא למימר דהא כולה מלתא אגב גררא נסבה: מאי לאו. רבי יהודה ורבי דוסא בהא פליגי דר"י דדריש ילכש להביא מנפת ואבנט סבר עבודה היא ובעי מנפת ואבנט ור' דוסא סבר לאו עבודה היא ולא בעי מנפת ואבנט: כריכא קרא לרבווי. ללא תימא הני דווקא ולמימרא ללאו עבודה: ומר סבר לא כריכא לרבווי לה מקראי. דכיון דגלי בה כהונה דל קדש ומכנסו קדש אשמעינן דעבודה היא ובעינא כולהו וכי אתא קרא לרבווי לבגדי יוה"כ אתא: מתרומת מעשר ילפינן לה. דהא והרים כתיב לשון והרמות ממנו (במדבר יח) והויא באומד אחד מעשרה דשן המערכה: או מתרומת מדין. דכתיב (שם לא) והרמות מכס לה' וגו' אחד נפש מחמש המאות: תא שמע. דמהרמת קומץ ילפינן לה לא יפחות מאומד מלא הקומץ ואם רלה להוסיף יוסיף דהא ליכא למימר דווקא קאמר דהא לא אפשר לפשוט ברמץ גחלים רותחות ידיו לקמוץ: ארבע עבודות כו'. אע"פ שכולן מוזהר עליהן זר אין חיוב מיתה אלא בארבע האלו כדמפרש ואזיל: ואתה ובניך אתך וגו'. סיפיה דקרא והזר הקרב יומת: עבודת מתנה. שאתה נותן על המזבח ולא עבודת סילוק שאתה מסלק וסר מעל המזבח כגון תרומת הדשן: עבודה תמה. עבודה שהיא גומרת ומתממת את הדבר ולא שיש אחריה עבודה כגון שחיטה וקבלה והולכה שיש אחריה זריקה אבל זריקה עבודה אחרונה שבדמ וכן הקטרה בקומץ מנחה ובאברים ופדרים וכן ניסוך היין בכל השנה וכן המים בחג: לכל דבר המזבח. לרבות עבודת סילוק אם עבודה תמה היא כגון תרומת הדשן: שבע הזאות שבפנים. שמוזה על הפרוכת מפר העלם דבר ופר משח ושל יוה"כ ושצמורע שמוזה מלוג שמן בהיכל כדכתיב (ויקרא יד) והזה מן השמן בארבעו וגו' דסלקא דעתך אמינא לאו דבר המזבח הוא להכי רבי לכל: ולוי נפקא להו. כולהו מיניה מדבר לכל דבר דהא דבר המזבח גופיה יתירה הוא ונגמר מיניה תרומת הדשן ומריבויה ללכל דריש ביה הזאה

הפנימית: (הש"י)

מתרומת מעשר ילפינן לה כו'. תימה לי אמאי לא מספקא ליה נמי אי מתרומה גדולה ילפינן לה ויש לומר משום דבתרומת הדשן כתיב והרים ובתרומת מעשר נמי כתיב והרמותם ובתרומת מדין נמי כתיב והרמות מכס אבל בתרומה גדולה לא כתיב במצות צוויה לשון הרמה אלא כתיב. ראשית דגנך וגו' עד תתן לו והא דכתיב (במדבר טו) כתומת גורן כן תרימו אותה תרימו דכתיב בחלה כתיב וא"ת ואמאי לא מבעיא ליה אי ילפינן מחלה יש לומר דוהרים מהרמותם או מהרמות ילפינן אבל והרים מתרימו לא ילפינן דלא דמו כולי האי להדי אי נמי יש לומר דילפינן תרומה קמיינת מתרומה קמיינת דנהי דתרומת מעשר יש תרומה גדולה קודם לה מ"מ בלויים דמשתעי קרא זו היא תרומה קמיינת דחייבינהו קרא לאפוקי חלה שיש תרומה גדולה קודמת אי נמי יש לומר כיון דתרומה גדולה וחלה אין להם שיעור מפורש ילמד סתום מן המפורש דהיינו מתרומת מעשר או מתרומת מדין ואין להקשות תרומה גדולה וחלה גופייהו אמאי לא גמרינן בהאי גזירה שוה דיהא להם שיעור דיש לומר כיון דכתיב בהו ראשית דגנך ואפילו דגן אחד וכן בחלה נמי כתיב ראשית עריסותיכם ומה שפירש רש"י מתרומת מדין אחד מחמש מאות אע"ג דהוה נמי התם אחד מחמשים נראה לו מחמש מאות ילפינן משום דכתיב אצל. והרימו ולי היה נראה יותר ללמד ממדין אחד מנ' כדדרשינן. בירושלמי בינונית אחד מחמשים דכתיב אחד אחוז מן החמשים כל שאתה אחוז ממקום אחר יהא כזה ותימה לי מאי מספקא ליה אי גמרינן מתרומת מעשר או ממדין פשיטא דיותר סברא הוא ללמוד מתרומת מעשר דורות מדורות מללמוד ממדין דורות משעה ולפי מה שפירש דמאחד אחוז מן החמשים גמרינן ניחא דמשמע כל שאתה אחוז ממקום אחר יהא כזה ואפילו לפרש"י ז"ל דוהרים שהוא מלשון יחיד מוהרמות שגם הוא לשון יחיד גמרינן אבל מוהרמותם שמא לא ניחא ליה למילף אי נמי תרומת הדשן שהיא מצות עבודת ציבור מתרומת מדין דשייכא בכל ישראל גמרינן אבל תרומת מעשר בלויים נאמרה אבל תימה לי מאי שנא דלא נסתפק אי מוהרים ממנו בקומצו גמרינן דדמיה ליה טפי מכולהו דבאידי ואידי כתיב והרים וי"ל משום דלא מצינו למיגמר לגמרי כי התם שיתרום תרומת הדשן בקומצו פן יכוח כמו שפרש"י להכי לא הוה ס"ד למילף מיניה ואפילו הכי פשיט דגמרינן מיניה כיון דדמי ליה דבאידי ואידי והרים כתיב: ולוי רבי רחמנא לכל דבר המזבח. הכא לא הוה מצי למיפרך ומה ראית לרבות עבודת סילוק ולמעוטי עבודה שאינה תמה דיש לומר דעבודת סילוק דבר המזבח היא אבל עבודה שאין תמה אינה במזבח אבל קשה לי אם כן ליחייב אסידור מערכה נמי דהא עבודת מזבח נמי היא ומה ראית למעט אותה ולרבות עבודת סילוק אלא יש לומר תרומת הדשן עדיפא שקודמת לכל: לאתויי שבע הזאות שבפנים ושבמצורע. תימה הוא דקא חשיב ארבע עבודות שזר חייב עליהם וקא חשיב ניסוך היין וניסוך המים בתרתי ולא חשיב הזאת דם והזאות דשמן לפני נמי בתרתי וי"ל דניסוך המים והיין חשיבי ומשכחת להו שהן באין בגלל עצמן להכי חשבינהו באנפי נפשייהו אבל הזאות דשמן באות בגלל זבח שיש עמהן מיני דמים ולהכי הוה בכלל זריקה: אין בכלל. אלא מה שבפרט. תימה לי א"כ לכל דבר המזבח למה לי כדקאמר דבר לכל דבר [ואפילו אם תמצא לומר דלכל מרבה הזאות שבפנים ושבמצורע מ"מ קשיא כיון דלכל משמע כללא] אדרבה לפרוך לאידך גיסא דהוה לן למימר דלכל דבר המזבח הוה להו שני כללות הסמוכין זה לזה והטל פרט ביניהם ועבדתם עבודת מתנה ודונם בכלל ופרט וכלל ולכל חשיב כלל כמו בכל כדדרשינן בכל אשר תשאלך נפשך כלל והכי אמרינן בפ' שור שנגח את הפרה (ב"ק דף נד:) ובר"פ מרובה (שם דף סד.) בכל כללא וא"כ נרבי מכעין הפרט אפילו דבר שאין עבודה תמה ואפילו עבודת סילוק ואע"ג דלא דמי כללא בתרא לכללא קמא הא דיינינן באלו טריפות (חולין דף סז.) כי האי גוונא ונראה דשמא בכל ולכל לחודיה לא חשיב כללא אלא כשיש שום תיבה מפורשת מאותו ענין אצלו כמו התם דכתיב בכל אשר תאוו נפשך בבקר ובצאן וביין ובשכר וכן בדברות דכתיב וכל בהמתך וההיא דפרק שלשה מינין (נזיר דף לה.). חמור או שור או שה פרט וכל כלל בהמה חזר ופרט י"ל ההיא ר"א היא אי נמי שאני התם דכתיב ברישא חמור או שור והדר וכל אבל הכא דכתיב ברישא דענינא לכל הוה ליה כלל שאינו מלא ואין דנין אותו בכלל ופרט וכי האי גוונא אמרינן בריש פ"ק דזבחים (דף ד:) אימא יעשה כלל זבח פרט ומשני אי הוה כתיב יעשה שלמים זבח כדקאמרת השתא דכתיב יעשה זבח שלמים הוה ליה כלל שאין מלא וכו': (תוספות)

ולמבית לפרוכת ועבדתם אל מבית לפרוכת הוא דעבודת מתנה ולא עבודת סילוק הא בחוץ אפילו עבודת סילוק אי הכי ועבדתם נמי אל מבית לפרוכת הוא דעבודה תמה ולא עבודה שיש אחריה עבודה הא בחוץ אפילו עבודה שיש אחריה עבודה ועבדתם הדר ערביה קרא בעי רבא עבודת סילוק בהיכל מהו לפניו מדמינן ליה או לחוץ מדמינן ליה הדר פשטא מבית ולמבית אלא מעתה זר שסידר את השלחן ליחייב איכא סידור בזיכין ליחייב איכא סילוק והקטרה זר שסידר את המנורה ליחייב איכא נתינת פתילה נתן פתילה ליחייב איכא נתינת שמן נתן שמן ליחייב איכא הדלקה הדליק ליחייב הדלקה לאו עבודה היא ולא והתניא [\[ויקרא א-ז\]](#) ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח וערכו עצים על האש לימד על הצתת אליתא שלא תהא אלא בכהן כשר ובכלי שרת הצתת אליתא עבודה היא הדלקה לאו עבודה היא אלא מעתה זר שסידר את המערכה ליחייב איכא סידור שני גזירי עצים סידר שני גזירין ליחייב איכא סידור אברים והא אמר רב אסי אמר רבי יוחנן זר שסידר שני גזירי עצים חייב בהא פליגי מר סבר עבודה תמה היא ומר סבר לאו עבודה תמה היא תניא כוותיה דרב תניא כוותיה דלוי תניא כוותיה דרב עבודות שזר חייב עליהם מיתה זריקת דם בין לפניו ולפנים והמזה בחטאת העוף והממצה והמקטיר בעולת העוף והמנסך שלשה לוגין מים ושלשה לוגין יין תניא כוותיה דלוי עבודות שזר חייב עליהן מיתה המרים את הדשן ושבע הזאות שבפנים ושבמצורע והמעלה על גבי המזבח בין דבר כשר בין דבר פסול למה מפיסין למה מפיסין כדאמרן אלא למה מפיסין וחוזרין ומפיסין אמר רבי יוחנן כדי להרגיש כל העזרה שנאמר [\[תהילים נה-טו\]](#) אשר יחדיו נמתיק סוד בבית אלהים נהלך ברגש במה מפיסין רב נחמן אמר בבגדי חול ורב ששת אמר בבגדי קדש רב נחמן אמר בבגדי חול דאי אמרת בבגדי קדש איכא בעלי זרועות דחמסי ועבדי רב ששת אמר בבגדי קדש דאי אמרת בבגדי חול אגב חביבותיה מיקרו ועבדי אמר רב נחמן מנא אמינא לה דתנן מסרון לחזנין והיו מפשיטין אותן את בגדיהן ולא היו מניחין עליהן אלא מכנסים בלבד

רש"י ולמבית לפרוכת. אפסיק בין כללך לפרטא מבית לפרוכת הוא דעבודת מתנה כגון הזאות שצין הבדים דיום הכפורים ונתינת קטורת על האש: ולא עבודת סילוק. כגון הולאת כף ומחתה שהכהן גדול מכניס שם לקטורת יוה"כ ומניח בין הבדים ואח"כ חוזר ומוליאן: אי הכי ועבדתם נמי מבית לפרוכת דעבודה תמה. כגון נתינת קטורת על האש: ולא שיש אחריה עבודה. הולכת כף ומחתה שיש אחריה חפינה והקטרה: ועבדתם הדר ערביה. לענין עבודה תמה שהוי"ו מוסיף לענין ראשון אבל עבודה מתנה לא מיהדר אלא אמבית לפרוכת דלקמיה ללא כתיב ביה וי"ו: עבודת סילוק בהיכל. והיא עבודה תמה כגון דיסון מזבח הפנימי והמנורה ללוי מהו: מבית לפרוכת הוה ליה למיכתב. וכתיב ולמבית לפרוכת לעשות היכל כבית קדשי הקדשים ופטור על עבודה סילוק: אלא מעתה. דעבודת מתנה מיחייב בהיכל זר דמרביה ולמבית: זר שסידר. לחם ליחייב מיתה ואמאי אמרינן לעיל ד' עבודות ותו לא: איכא סידור בזיכין. בתריה כדכתיב [\(ויקרא כד\)](#) ונתת על המערכת לבונה זכה ולאו עבודה תמה היא: איכא סילוק והקטרה. עדיין לא נגמרה עבודתה עד שבת הבאה שישלכנה ויקטיר הבזיכין: שסידר את המנורה. בזוקר היו מסלקין את הנרות של זהב מן המנורה לקנח אפרן יפה וחוזרין וקובעין אותם בה והרי עבודה תמה: הלחת אליתא. הלחת קיסמים דקים אם הולך להלית על המזבח בלחת מן המערכות כגון שקרבה מערכה לכלות שנסרפה כל המדורה: ובכלי שרת. שיהא לובץ בגדי כהונה ארבעה אם כהן הדיוט הוא ואם כהן גדול הוא שמונה שהרי נאמר כאן הכהנים וכל מקום שנאמר בני אהרן הכהנים ככהונם משמע בגדי כהונתם: שסידר המערכה. עצים: איכא בתרה סידור שני גזירין. דילפינן להו לקמן [\(דף כו:\)](#) מקראי: איכא סידור אברים. לתמיד בתריה וכל זה מעבודת הסידור הוא: בהא פליגי. רב ורבי יוחנן רבי יוחנן סבר סידור שני גזירין עבודה תמה היא שסידור מערכת עצים תמה

וגומרת היא זה וסידור האברים תחילת סידור אחר הוא רב סבר לאו עבודה תמה דקס סידור אחד הוא: זריקה דס. המזבח בחוץ: בין לפניו. הזאה שעל הפרוכה: בין לפניו ולפניו. שעל בין הבדים דיום הכפורים: בחטאת העוף. כתיב הזאה והזה מדם החטאת על קיר המזבח (ויקרא ה): בעולת העוף. כתיב מיאוי ומלק את ראשו והקטיר המזבחה ונמלה דמו על קיר המזבח (ויקרא ח): והמקטיר. שהעולה כליל היא: והמנסך שלשת לוגין. שהיא פחות שבנסכים רביעית ההין לכבש ואילו תרומת הדשן לא קחני והיינו כרב: בין דבר פסול. בהגך פסולין שפסולין בקודש לאם עלו לא ירדו משום הכי השיבא הקטרה: כדאמרן. שהיו באים ליד מחלוקת: למה מפיסין וחוזרין ומפיסין. למה נאספין לפייס ארבעה פעמים ביום כדתנן במתניתין יפסו על כולן באסיפה ראשונה מי יזכה לזה ומי לזו: להרגיש. להשמיע קול המון עם רב כמה פעמים שהוא כבוד למלך שנאמר בבית אלהים וגו': כמה מפיסין. מה היו לובשין אותם הנאספין לפייס בגדי חול או בגדי קדש: בבגדי חול. והזכה לעבודה פושט ולובש בגדי קדש: דחמסי ועבדי. אף על פי שלא זכו בגורל: מקרו ועבדי. עבודה בבגדי חול אותן שזכו לפייס: לחזנים. שמשין: באותם (כ"י)

תוספות אלא מעתה זר שסידר את המערכה ליחייב. לא ידענא למאן פריך ומאי אי אמרת בשלמא יש כאן ונראה לי דפריך אהא דקאמר לעיל דאזריקה מיחייב אע"ג דאיכא בתרה הקטרה ומכל מקום מחייבת עלה כיון דבדם מיהת עבודה תמה היא א"כ אסידור מערכה ליחייב דליכא בתרה בסידור עצי מערכה מידי ומשני איכא סידור שני גזירין וכן יש לפרש כל הסוגיא והא דפריך לעיל גבי זר שסידר את השלחן ליחייב יש לפרש כן וקל להבין ומשני איכא בזיכין והני חשיבי כולהו כחד ולא דמו לזריקה והקטרה דהקטרה לא מעכבא: והמזה בחטאת העוף. משום דלא דמיא לאחרים שאין לו קבלה בכלי אלא אוחז בראש ובגוף ומזה ועוד שאין למזבח אלא דמה להכי נקטה באפי נפשה: והמקטיר בעולת העוף. תימה לי אמאי לא קאמר נמי והממזה בעולת העוף ועוד קשיא לי ליתני המקטיר בכל הקדשים ובתוספתא דזבחים עיינתי וקתני שתמא והמקטיר וקתני בה נמי והממזה בעוף ותוספתא שלי מוטעת היא וצ"ע בתוספתא אחרת ולפי הספרים שלי נראה לי דהכי פירושו והמקטיר בעולת העוף ואף המקטיר אף בעולת העוף ומשום דבחטאת העוף לא מיחייב אלא בהזאת דמה דלית בה הקטרה מה שאין כן בכל הקדשים קאמר דבעולת העוף חייב אף המקטיר דלא מיבעיא במיצוי דמה דאיתא נמי בחטאת העוף אלא אפילו בהקטרתה דליכא דכוותה בחטאת העוף ולא מיבעיא בהקטרה דשאר זבחים דשייך בכל הזבחים אלא אפילו בעוף דאיכא חטאת העוף דלית בה הקטרה אפילו הכי בעולת העוף חייב: זריקת דם בין לפניו ובין לפניו ולפניו והמזה בחטאת העוף. כחד חשיב להו ומקטיר בעולת העוף הרי תרי וניסוך היין והמים הרי ארבע: והמעלה על גבי המזבח בין דבר כשר כו'. בכלל זה יש זריקה והזאות והקטרות וניסוך היין והמים שהרי כולן עולין על גבי המזבח: (תוספות)

א

-

כה

דף

מאי לאו באותן שזכו לפייס אמר רב הונא בר יהודה אמר רב ששת לא באותן שלא זכו לפייס הכי נמי מסתברא דאי ס"ד באותן שזכו לפייס לא היו מניחין עליהן אלא מכנסים בלבד והתניא מניין שלא יהא דבר קודם למכנסים תלמוד לומר [\[ויקרא טז-ד\]](#) ומכנסי בד יהיו על בשרו ואידך הא ל"ק הכי קתני עד שעודן עליהן בגדי חול מלבישין אותן מכנסי קדש והיו מפשיטין אותן בגדי חול ולא היו מניחין אלא מכנסים בלבד אמר רב ששת מנא אמינא לה דתניא לשכת הגזית כמין בסילקי גדולה היתה פייס במזרחה וזקן יושב במערבה והכהנים מוקפין ועומדין כמין בכוליאיר והממונה

בא ונוטל מצנפת מראשו של אחד מהן ויודעין שממנו פייס מתחיל ואי סלקא דעתך בבגדי חול מצנפת בבגדי חול מי איכא אין כדתני רב יהודה ואיתימא רב שמואל בר יהודה כהן שעשתה לו אמו כתונת עובד בה עבודת יחיד אמר אביי שמע מינה לשכת הגזית חציה בקדש וחציה בחול ושמע מינה שני פתחים היו לה אחד פתוח בקדש ואחד פתוח בחול דאי סלקא דעתך כולה בקדש זקן יושב במערבה והאמר מר אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד ואי סלקא דעתך כולה בחול פייס במזרחה והא בעינן [תהילים נה-טו] בבית אלהים נהלך ברגש וליכא אלא שמע מינה חציה בקדש וחציה בחול ואי סלקא דעתך פתח אחד יש לה ופתוח לקודש זקן יושב במערבה והתנן הלשכות הבנויות בחול ופתוחות לקדש תוכן קודש ואי סלקא דעתך פתוח לחול פייס במזרחה והתנן בנויות בקדש ופתוחות לחול תוכן חול אלא לאו ש"מ שני פתחים היו לה אחד פתוח בקדש ואחד פתוח לחול: **מתני'** הפייס השני מי שוחט מי זורק מי מדשן מזבח הפנימי ומי מדשן את המנורה ומי מעלה אברים לכבש הראש והרגל ושתי הידים העוקף והרגל והחזה והגרה ושתי הדפנות והקרבים והסלת והחביתין והיין שלשה עשר כהנים זכו בו אמר בן עזאי לפני ר' עקיבא משום ר' יהושע דרך הלכו היה קרב: **גמ'** איבעיא להו כשהן מפייסין לעבודה אחת מפייסין או דילמא לכל עבודה ועבודה הן מפייסין תא שמע ארבע פייסות היו שם ואי סלקא דעתך לכל עבודה הן מפייסין טובא הו אמר רב נחמן בר יצחק הכי קאמר ארבע פעמים נכנסין להפיס ולכל חדא וחדא היו בה טובא פייסות

כ"ז שלל זכו לפייס. היו מפייסין בגדי קדש שהפייסו בהן: דאי סלקא דעתך ברותן שזכו. והפייסו זו בגדי חול ולהלכין בגדי קדש וקתני לא היו מניחין עליהן אלא מכנסין חול אלמא מלכין אוחן בגדי קדש על מכנסין חול ואח"כ פושטין מכנסין חול ולכנסין למכנסין קדש והתניא כו': מלכין אוחן מכנסין קדש. כדי שלל יעמדו ערומים כשהפייסו: לשכת הגזית. ששם היו מפייסין: בסילקי. בית גבוה שעל עלייה: פייס במזרחה. קבוצת היקף המפייסין במזרחה היתה: וזקן. של ב"ד המורה להן סדר הפייסין ושב במערבה: כוליארי. עגול שקורין נושא"א: שממנו מתחיל. מנין חשבון הפייס כמו שפירשתי בראש הפרק: כדתני רב שמואל בר יהודה. לקמן בפרק ג' (דף לה:) שהיו אמותיהן של כהנים עושות לבניהם משלהם כמין בגדי כהונה להראות הפארת עושרן ונוי מלאכתן וכמה הן מהדרות מכות דקתני כהן שעשתה לו אמו כתונת לובשה ועובד בה עבודת יחיד: אין ישיבה בעזרה. שנאמר (דברים יח) לעמוד לשרת העומדים שם לפני ה': אלא למלכי בית דוד. שמלינו בהן ישיבה שנאמר (שמואל ב ז) ויבא המלך דוד וישב לפני ה' ויאמר מי אנכי ומי ביתי וגו': והא בעינן בית אלהים נהלך ברגש. אלמא פייס כריך להיות בבית אלהים: מתני' מי שוחט. את התמיד: הראש והרגל. של ימין כהן אחד ושני הידים כהן שני: העוקף. הוא הזנב והרגל של שמאל כהן שלישי: החזה. הוא השומן הרואה את הקרקע וחותרין אותו מכאן ומכאן בלא ראשי כלעות: והגרה. הוא האור ובו מחובר הקנה והכבד והלב והחזה והגרה כהן רביעי: ושני הדפנות. בחמישי: והקרבים. בששי: והסולת. עשרון למנחת נסכו של תמיד: והחביתים. חצי עשרונו של כ"ג שקרב עם התמידין בכל יום שנאמר (ויקרא ו) מחליטה בבקר ומחליטה בערב וסמך ליה על מחבת בשמן תעשה לכך קרוי חביתין: והיין. שלל לוגין של ניסוך לכבש התמיד: י"ג כהנים זוכין בו. בפייס זה [האחד] שלל עשרה עבודות כהנים מנויות כאן: כדרך הילכו. בחייו היה קרב התמיד ובגמרא מפרש לה: גמ' לעבודה אחת מפייסין. כגון מי שוחט ולכשיזכה מי שזכה לשחיטה שוב אין פייס לשאר י"ב עבודות אלא כהנים שמוקפין לימינו נמשכין אחריו כפי סדר משנתנו שני לזריקה שלישי לדישון מזבח הפנימי רביעי למנורה וכן כולן: או דילמא לכל עבודה ועבודה. היו חוזרין ומוליאין ארבעותיהן למנין והזוכה זוכה: (כ"ז)

תוספות מאי לאו באותן שזכו לפייס. תימה הוא מאי מייתי רב נחמן מהכא כיון דרב ששת מצי דחי לה ואדרבה טפי יש ראייה לרב ששת מכאן כדקאמר הכי נמי מסתברא ורב נחמן איצטריך לשנויי בדוחק וי"ל משום דלעיל מינה איירי בזוכין בעבודה דקתני ראב"י אומר המעלה אברים לכבש הוא מעלה על גב המזבח והדר קתני מסרון לחזנים והיינו נמי דקאמר רב ששת בסמוך מנא אמינא לה ולא מייתי מהא דהכא דקאמר איהו גופיה ה"נ מסתברא אלא מהא ליכא למשמע מינא דדייקא כמר וכמר: נוטל מצנפת של אחד מהם. מכאן קשה לפירוש ריב"א דפירוש דשל כהן הדיוט קרויה מגבעת לפי שהיא רחבה ושל כ"ג מצנפת שהיא קצרה לפי שהיא צורך להניח תפילין וציץ וי"ל לשון תורה לחוד ולשון חכמים לחוד דבלשון תורה קרי לשל כ"ג מצנפת בכל דוכתא וכי היא דאמרינן בפ' קמא דגיטין (דף ז.ז.) הסר המצנפת והרם העטרה בזמן שמצנפת בראש כ"ג ישנה לעטרה בראש כל אדם נסתלקה מצנפת מראש כ"ג נסתלקה עטרה מראש כל אדם: אין ישיבה בעזרה. תימה דאמר בפ"ב דזבחים (דף טז.) ומה יושב שאוכל אם עבד חילל וכו' והיכי אכיל והא אין ישיבה בעזרה וי"ל שאוכל בקדשים קלים הנאכלין בכל העיר אי נמי אור"י בר אברהם דאף על גב דאין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד הנ"מ לדברים דלאו צורך עבודה אבל אכילה צורך עבודה היא דכתיב ואכלו אותם אשר כופר בהם שהכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים מישראל שרי ואתי שפיר נמי הא דפריך בפרק שני דזבחים (דף יט:) גבי קידוש ידים ורגלים מן הכיור דפריך וליתבי מיתב אע"ג דבעזרה הוה צורך עבודה שרי אבל פייס דהכא לא חשיב צורך עבודה דאפשר בלא פייס אי נמי י"ל היינו טעמא דמותר לישוב ולאכול קדשים דבאכילת קדשים כתיב בהו למשחה לגדולה כדרך שהמלכים אוכלין והיינו מיושב אבל אין לתרץ דמותר לאכול מיושב בלשכות הבנויות בחול ופתוחות לקודש שהן כעזרה לאכילת קדשי קדשים דהתורה ריבתה חצרות הרבה ולישב שם מותר כמו שאינן חשובין כעזרה להתחייב עליהם משום טומאה כדאיתא באיזהו מקומן (זבחים דף נו.) דהא בשמעתין משמע דלישב נמי הוי כעזרה עצמה ואסור לישוב בה: והא בעינן בית אלהים נהלך ברגש. תימה כיון דבעינן פייס בקודש אמאי לא היו מפייסין בעזרה עצמה דקדיש טפי ואור"ת כיון דנוטל מצנפתו של אחד מהן גנאי היה לעמוד בלא מצנפת בעזרה והר"ר יצחק בר ברוך פי' משום דהוי קיימי כבכוליאר ואם היו מפייסים בעזרה היה אחוריהם אל היכל ה':

(תוספות)

דף כה - ב

תא שמע רבי יהודה אומר לא היה פייס למחתה אלא כהן שזכה בקטרת אומר לזה שעמו זכה עמי במחתה שאני מחתה וקטרת דחדא עבודה היא איכא דאמרי דוקא מחתה וקטרת דחדא עבודה היא אבל שאר עבודות בעי פייס מחתה אצטריכא ליה סלקא דעתך אמינא הואיל ולא שכיחא ומעתרא נתקין לה פייס בפני עצמה קמ"ל ת"ש דתני ר' חייא לא לכל עבודה ועבודה מפייסין אלא כהן שזכה בתמיד שנים עשר אחיו הכהנים נמשכין עמו שמע מינה: פייס השני וכו': איבעיא להו מי מקבל שוחט מקבל דאי אמרת זורק מקבל אגב חביבותיה לא מקבל ליה לכוליה דם או דילמא זורק מקבל דאי אמרת שוחט מקבל זימנין דשחיט זר ת"ש בן קטין עשה י"ב דד לכיור כדי שיהיו י"ב אחיו הכהנים העוסקין בתמיד מקדשין ידיהן ורגליהן בבת אחת ואי סלקא דעתך שוחט מקבל תליסר הוי אלא לאו ש"מ זורק מקבל שמע מינה אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי אף אנן נמי תנינא שחט השוחט וקבל המקבל ובהו לזרוק שמע מינה: אמר בן עזאי לפני רבי עקיבא וכו': ת"ר כיצד דרך הלוכו הראש והרגל החזה והגרה ושתי ידים ושתי דפנות העוקף והרגל ר' יוסי אומר דרך הפשטו היה קרב כיצד דרך הפשטו הראש והרגל העוקף והרגל ושתי דפנות ושתי הידים החזה והגרה ר"ע אומר דרך ניתוחו היה קרב כיצד דרך ניתוחו הראש והרגל ושתי ידים החזה והגרה ושתי דפנות והעוקף והרגל רבי יוסי הגלילי אומר דרך עילויו היה קרב כיצד דרך עילויו

הראש והרגל החזה והגרה ושתי הדפנות והעוקץ והרגל ושתי הידים והכתיב [\[יחזקאל כד-ד\]](#) כל נתח טוב ירך וכתף ההיא בכחושה אמר רבא בין תנא דידן ובין ר' יוסי בתר עילווא דבשרא אזלינן מר אזיל בתר איברא דבישרא ומר אזיל בתר שמנא דבישרא מ"ט סלקא רגל בהדי רישא משום דרישא נפישו ביה עצמות קרבא רגל בהדיה דכולי עלמא מיהת ראש קרב ברישא מנא לן דתניא מניין לראש ופדר שקודמין לכל האברים ת"ל [\[ויקרא א-יב\]](#) את ראשו ואת פדרו וערך ואידך פדר אחרינא

כ"ז לא היה פייס למחטה. כשהיו מפיסין לקטורה כדתנן מתניתין חדשים לקטורה בלא והפיסו והקטורה רכיכה שני כהנים א' שמוליך הקטורה להיכל ומקטירו ו אחד שחותה גחלים מעל המזבח החיצון ומכניס להיכל ונותן על המזבח הפנימי להקטיר את הקטורה עליהן כדלפינן לקמן (דף מה.) מקראי שגחלי מזבח הפנימי ניטלין ממזבח החיצון בכל יום וקאמר ר' יהודה לא היו מפיסין מי שזוכה במחטה אלא מי יזכה בקטורה ומי שזכה בה אומר לזה שבימינו זכה עמי במחטה אלמלא לאו לכל עבודה ועבודה מפיסין: הואיל ולא שכיחא. הקטורה אלא פעמיים ליום שאין הקטרת בזה נדבה: ומעשרת. ומעשרת את העוסקין בה כדאמרין לקמן בפרקין (דף כו.): מי מקבל. דם התמיד כיון דלא מנה לה במתני' כהן שמע מינה חד מהני עביד לה: אגב חביבותיה. דזריקה שהיא עבודה מזבח לא מקבל ליה לכוליה דם ואמרין לקמן (דף מה.) כריך שיקבל את כל הדם שנאמר (ויקרא ד) ואת כל (הדם) יספך: זימנין דשחיט זר. שהשחיטה כשרה בזר והקבלה פסולה בו שנאמר (ויקרא א) ושחט את בן הבקר והקריבו הכהנים את הדם מקבלה ואילך מלאת כהונה לימד על השחיטה שכשירה בזר: בן קטין. כ"ג היה: י"ב דדים. שהוא יונק בהן מים: תליסר הוי. שהרי שלש עשרה עבודות נמנו במשנתנו בעבודות פייס התמיד אלא שהשחיטה אינה טעונה קידוש ידיים ורגלים אפילו כשהיא בכהן לפי שהיא עבודה שהיא כשירה בזר ואי אמרת שוחט מקבל נמלא שהוא כריך לקדש ידיו ורגליו כשזביל הקבלה: אף אנו נמי תנינא. במסכת תמיד ובא לו לזרוק גרסינן: דרך הלכו. של דהראש קודמין הקודם קודם: הראש והרגל של ימין לדברי הכל קודמת ומקרא יליף לה לקמן: דרך הפשטו. מלך הרגלים לך הראש: דרך ניתוחו. כסדר שמנתחין אותו לאחר הפשטו אחר אבר וסדר ניתוחו מפורש במס' תמיד (ד' לא.) כמו שהוא סדור כאן כיצד דרך ניתוחו כו' וכשהוא מנתח נותן כל אבר ואבר למי שזכה בו וכוון עומדים שם עד שיקבלו שם כולן והולכין ומולכין אותו לכבש זה אחר זה ובסדר הולכתו פלוגי הני תנאי מר אמר הכי ומר אמר הכי: הכי גרסינן כיצד דרך ניתוחו הראש והרגל ושתי ידיו והחזה והגרה ושתי הדפנות עוקץ והרגל: דרך עילויו. דרך מיטב שלו ומבחר נתחיו המובחר קודם: ה"ג כיצד דרך עילויו הראש והרגל החזה והגרה ושתי דפנות והעוקץ והרגל ושתי ידים: והכתיב כל נתח טוב ירך וכתף. אלמלא ירך מעלי מכתף: בכחושה. ירך מעלי לחיים: תנא דידן. תנא דמתניתין לא אמר כחד מנייהו: מר אזיל בתר איברא. תנא דידן הולך אחר עילויו גודל האיברים ור' יוסי הולך אחר עילויו השמן: ואידך פדר. קרא אחרינא כתיב את הנתחים את הראש ואת הפדר: (כ"ז)

תוספות תא שמע רבי יהודה אומר לא היה פייס למחטה כו'. תימה מאי מייתי מר' יהודה לייתי מתנא קמא איפכא וי"ל דהכי מייתי דאפילו ת"ק לא פליג עליה אלא בקטרת משום דלא שכיחא ומערתא אבל בעלמא מודה אי נמי צ"ל דלר' יהודה הזוכה במחטה לא היה זוכה כלל מכח פייס מחמת שזכה זה בקטרת וזכה זה שאצלו לימינו במחטה אלא בדעתו דכהן שזכה בקטרת תליא מילתא אי בעיא איהו עביד הכל שקיל קטורת ושקיל מחטה כדאשכחן ביוה"כ דכ"ג לחודיה עביד לכולה מילתא אע"ג דהתם טריחא מילתא טובא דבעי לאתויי בחפניו כדאיתא לקמן בפ' הוציאו לו (דף מז.) כ"ש הכא דלא טריחא מילתא דמצי עביד לה לכולי מילתא לחודיה מיהו משום דטריחא מילתא קצת אורחא דמילתא הוה שהיה אומר לאחר זכה עמי במחטה ורגיל היה לומר לאותו שעומד אצלו לימינו משום איבה שלא יקפידו האחרים עליו ומיהו אם ירצה לשנות הרשות בידו לעשות הוא בעצמו הכל או לומר למי שעומד בשמאלו או לאחר שאינו עומד אצלו כלל זכה עמי וכן משמע הלשון כהן שזכה במחטה אומר כו' ולא קאמר העומד אצלו נמשך עמו כדקאמר בסמוך י"ב אחיו

הכהנים נמשכין עמו וכן משמע בתוספתא [פ"א] דקתני בתר מילתא דר' יהודה דהכא דברי רב"י דמייתי בסמוך לא היה פייס לאברים אלא המעלה אותן לכבש מעלה אותן למזבח אלמא דומיא דרב"י איירי ר' יהודה דלא הוה שום צד זכיית פייס במחתה והשתא מייתי שפיר מר' יהודה דע"כ לא פליגי רבנן עליה אלא דלא ס"ל דבדעת הכהן הזוכה בקטורת תליא מילתא ומיהו מודו דאין חוזרין ומפיסין אלא דהעומד לימינו זוכה מכח פייס וע"כ לא פליג רב"י עליה לקמן דס"ל שחוזר ומפיס לצורך מחתה אלא כדי להשלים ד' פייסות כי שום טעם יש שאין לפחות מד' פייסות ומדקא פריך לקמן (דף כו.). כמה זימנין א"כ בצרי להו פייס וא"כ בפייס השני כולי עלמא מודו כיון דבפעם אחת מפייסו דלא לכל עבודה מפייסו: מניין לראש ופדר שקודמים כו'. תימה לי א"כ אמאי לא חשיב במתני' פדר בהדי ראש וי"ל כיון דאי אפשר להקטיר הראש בלא פדר וזהו דרך כבוד בכלל הראש הוא: נותן פדר על בית השחיטה ומעלהו. וא"ת מהאי קרא תיפוק לן שהפדר קודם לכל הנתחים דכיון דהראש קודם פדר שעליו נמי קודם יש לומר דסלקא דעתך אמינא חופה הפדר על בית השחיטה עד שמעלהו לראשו של מזבח ואז מסיר הפדר ומניחו ומקטיר הראש בפני עצמו והפדר מקטיר עם הקרבים אי נמי י"ל אי לא כתב הך קרא לא הוה דרשינן ליה אלא לומר שראש ופדר קודמין לכל הנתחים ובפרק השוחט (חולין דף כז.). כתבתי יותר וכאן אין שייך: (תוספות)

א

-

כו

דף

למאי אתא לכדתניא כיצד היה עושה נותן את הפדר אבית השחיטה ומעלהו וזה הוא דרך כבוד של מעלה: **מתני'** הפייס השלישי חדשים לקטורת באו והפיסו והרביעי חדשים עם ישנים מי מעלה אברים מן הכבש למזבח: **גמ'** תנא מעולם לא שנה אדם בה מ"ט א"ר חנינא מפני שמעשרת א"ל רב פפא לאביי מ"ט אילימא משום דכתיב **[דברים לג-י]** ישימו קטורה באפך וכתוב בתריה **[דברים לג-יא]** ברך ה' חילו אי הכי עולה נמי הכתיב **[דברים לג-י]** וכליל על מזבחך א"ל הא שכיחא והא לא שכיחא אמר רבא לא משכחת צורבא מרבנן דמורי אלא דאתי משבט לוי או משבט יששכר לוי דכתיב **[דברים לג-י]** יורו משפטיך ליעקב יששכר דכתב **[דברי הימים א יב-לג]** (ובני) יששכר יודעי בינה לעתים לדעת מה יעשה ישראל ואימא יהודה נמי דכתיב **[תהילים ס-ט]** יהודה מחוקקי אסוקי שמעתא אליבא דהילכתא קאמינא א"ר יוחנן אין מפייסין על תמיד של בין הערבים אלא כהן שזכה בו בשחרית זוכה בו ערבית מיתבי כשם שמפייסין שחרית כך מפייסין בין הערבים כי תניא ההיא בקטורת והתניא כשם שמפייסין לו ערבית וכשם שמפייסין לו ערבית אימא לה והתניא כשם שמפייסין לו שחרית כך מפייסין לו ערבית וכשם שמפייסין לה ערבית לה ערבית אמר רב שמואל בר רב יצחק הכא בשבת עסקינן הואיל ומשמרות מתחדשות ולמאי דסליק אדעתין מעיקרא נפשי להו פייסות מייתי כולהו מצפרא אתו דזכי ביה שחרית זכי דזכי בערבית זכי: הרביעי חדשים עם ישנים וכו': מתניתין דלא כרבי אליעזר בן יעקב דתנן רבי אליעזר בן יעקב אומר המעלה איברים לכבש הוא מעלה אותן למזבח במאי קמיפלגי מר סבר **[משלי יד-כח]** ברב עם הדרת מלך ומר סבר מקום שכינה לאו אורח ארעא אמר רבא לא רבי אליעזר בן יעקב אית ליה דרבי יהודה ולא רבי יהודה אית ליה דרבי אליעזר בן יעקב דא"כ בצרו להו פייסות ואי משכחת תנא דתני חמש

רש"י למאי אתא. הא אף הם בכלל הנתחים דבשלמא הראש דרשינן ליה בשחיטת חולין (דף כז.) דליכטריך לפי שנאמר והפשיט וערכו אין לי בכלל עריכה אלא נתחים שהן בכלל הפשט מניין לרבות הראש שכבר

התוֹת בַּשְּׁחִיטָה וְלֹא הִיָּה בַּשְּׁעָת הַפֶּשֶׁט ת"ל אֵת הָרֶאֱשׁ אֲלֵךְ פֶּדֶר בְּכֻלָּל הַמוֹפְשָׁטִים הוּא וְלִמְאִי כְּתוּבִי: דָּרָךְ כְּבוֹד. לְפִי שְׂבִית הַשְּׁחִיטָה מְלוּכֶלֶךְ בְּדַם הָרֶאֱשׁ: מִתְנִי' חֲדָשִׁים לְקַטוּרָה. מִי שֶׁלֹּא זָכָה לְקַטוּרָה מִיָּמָיו וְבִגְמִ' מִפְּרָשׁ מֵאִי שָׁנָא חֲדָשִׁים וְכַךְ הָיוּ מִכְרִיזִין קוֹל בְּעִזְרָה: גִּמ' מִפְּנֵי שְׁמַעְשָׂרָה. לְפִיכֶךְ לֹא הָיוּ מְנִיחִין אוֹתוֹ לְשָׁנוֹת: וְהָאֵל כְּתִיב וְכֻלִּיל עַל מִזְבֵּחַךְ. בַּהוֹרָא קִרָּא גּוֹפִיָּה: הָאֵל לֹא שְׁכִיחָא. וּמִסְתַּבְרָא דְכִי כְּתִיב עוֹשֶׂר אֲלֵךְ שְׁכִיחָא דְאֵם לֹא כֵן נִמְלָאוּ הַכֵּל עֲשִׂירִים: דְּמִוְרִי. שְׁמוּרָה הוֹרָאוֹת בִּישְׂרָאֵל: אֲלִיבָא דְהִילְכַחָא. לְהוֹרוֹת כֹּדֶת וְכַלְכֵּה: שְׁזָכָה בּוֹ שְׁחִרְיָה. אִישׁ אִישׁ שְׁזָכָה בְּעִבּוּדָה: כִּי תֵנִיחַ הָיִיא בְּקַטְרָה. לְפִי שֶׁלֹּא שָׁנָא אֲדַם בַּה: הוֹאִיל וּמִשְׁמֵרוֹת מִתְחַדְשׁוֹת. וּמִשְׁמֵר שְׁעֵבֶד שְׁחִרְיָה אִינוּ עוֹבְדֵי בִין הָעֲרָבִים: וְלִמְאִי דְסָלִיק אֲדַעְתוּן. שְׁהָיוּ מִפְּיִסוּן בִין הָעֲרָבִים נְפִישֵׁי לְהוֹ פִּיִּסוֹת: כּוֹלְהוּ מִלְּפָרָא. וְשֶׁם מִפְּיִסוּן מִי יִזְכָּה לְשָׂל שְׁחִרְיָה וּמִי לְשָׂל בִין הָעֲרָבִים: הוּא מַעֲלָה לְגַבִּי הַמִּזְבֵּחַ. אוֹתוֹ אִישׁ שְׁזָכָה בּוֹ לְהוֹלִיכוֹ לְכַבֵּשׁ חוּזֵר וּמַעֲלָהוּ לְאַחַר זְמַן לְמִזְבֵּחַ וְכִשְׁהוּ מוֹלִיכִין אוֹתוֹ מְנִיחִין אוֹתוֹ מִחֲלָיו שֶׁל כְּבֵשׁ לְמַטָּה כְּדִי שֶׁלֹּא יִטְרַךְ לְהוֹלִיכוֹ כֹּל הַכְּבֵשׁ וְהוֹלֶךְ וְעוֹלָה כְּבֵשׁ וְכִשְׁמַגִּיעַ לְמַקוֹם שְׁהֲאִיבְרִים שֶׁם נוֹטֵלִן וְהָכִי תֵנֵן בְּמַסַּכַת שְׁקָלִים (דף יג.) אִיבְרִי תֵמִיד נִתְנֵן מִחֲלֵי כְּבֵשׁ וְלִמְטָה בְּמִזְרָחָה: לֹאֹ אֹרְחָ אֲרַעָא. לְמִיתְחַזִּי כְּמֵאֵן לְטְרִיחַ לִיָּה מִיִּלְתָּא: לֹא ר"א בֵּן יַעֲקֹב אִיָּת לִיָּה דְר' יְהוּדָה. דְּלֹאֵמֵר לֹא הִיָּה פִּיִּס לְמַחְתָּה וְנוֹתָן רֶאֱב"י פִּיִּס לְמַחְתָּה תַּחַת פִּיִּס מִן הַכְּבֵשׁ וְלִמְזַבְּחָה: (ה"ט)

תוספות יהודה מחוקקי. יש מקשה אמאי לא מייתי מדכתיב בתורה דכתיב לא יסור שבט מיהודה ומחוקק מבין רגליו (בראשית מט) וי"ל דההיא בברכה הוא דכתיב אבל מהאי קרא מייתי שכך היה שביהודה יש מחוקקים: אלא כהן שזכה בו שחרית זוכה בו ערבית. תימה לי והא ע"כ היה צריך להפיס ערבית בשביל סידור שני גזירין שאותם של בוקר היו בכהן הזוכה בתרומת הדשן ושני כהנים זוכין בהן בערב ואין לתרץ דמודה הוא דבשבילם מפייסין לערב ולא אתא לאשמועינן אלא דבהנך עבודות שיש דוגמתן בבקר לא היו מפייסין דאם כן כי פריך בסמוך ולמאי דס"ד מעיקרא נפיש להו פייסות לר' יוחנן לרשב"י נמי תיקשי כיון דמפייסי בערב בשביל שני גזירי עצים א"כ נפיש להו פייסות ודוחק הוא לומר דהנך תרי מדשן מזבח הפנימי ומנורה שהיו בפייס של תמיד השחר ולא היו בערב הם היו זוכין בגזירין בערב נמצא שלא היו צריכין להפיס בשביל הגזירין לערב כי דוחק הוא לבדות דבר זה מדעתנו אלא נראה דלרבי יוחנן פשיטא ליה דמצפרא מפייסין נמי על שני גזירין של בין הערבים כיון דאותו פייס שמפייסין לתמיד השחר מהני נמי לבין הערבים סברא הוא שיפייסו אז כמו כן לצורך גזירין של בין הערבים והא דלא חשיב להו במתני' בפייס השני י"ל דלא חשיב אלא י"ג כהנים הזוכין בו בפייס השני לצורך תמיד של שחר אבל למאי דס"ד מעיקרא דלכל עבודה של בין הערבים חוזרין ומפייסין הוה ס"ד שבערב מפייס לו דאמאי מפייסין לו שחרית כיון דלא מהני פייס דשחרית לשל בין הערבים מידי ועוד לישנא דברייתא דקתני כך מפייסין לו ערבית משמע שבערב מפייסין וא"כ נפיש להו פייסות: והתניא כדרך שמפייסין לו שחרית. פי' והכא לא מצי לשנויי בקטורת מדקתני לו לשון זכר אלמא לתמיד קאמר דאי בקטורת הוה ליה למיתני לה לשון נקבה: דתנן ראב"י אומר המעלה איברים כו'. דתנן גרסינן משנה היא בתמיד פ"ה [מ"ב] (דף לב:) ולעיל בפ"ק (דף יד:) דפריך סתמא דתמיד אדיומא ומשני מאן תנא יומא ר"ש איש המצפה היא משום דאשכחן דפליג אחדא סתמא דתמיד דתניא ר"ש איש המצפה משנה בתמיד לא הוה מצי למימר ראב"י הוא דפליג הכא אסתמא דתמיד דקא תני ברישא הרביעי חדשים עם ישנים מי מעלה איברים מכבש למזבח והדר קתני ראב"י אומר המעלה איברים וכו' דהא אסתמא דיומא נמי פליג דבמתניתין נמי קתני הרביעי מי מעלה איברים ואוקמה דלא כראב"י ואע"ג דאיכא נמי סתמא דמתני' כראב"י דקתני תמיד קרב בתשעה ופרש"י דסתמא כראב"י אין נראה לפרש כן דא"כ ה"ל להש"ס לאקשווי רישא רבנן וסיפא ראב"י ולישני אין רישא רבנן וסיפא ראב"י ונהי דמרישא דרישא דקתני י"ג כהנים זוכין בו לא קשיא לן דלרבנן הוה להו י"ד עם המעלה איברים מכבש למזבח וא"כ תקשי רישא וסיפא ראב"י ומציעתא רבנן דההיא איכא לשנויי דאתיא אפילו כרבנן ולא קא חשיב אלא י"ג כהנים הזוכין בפייס השני אבל מעלה איברים מכבש למזבח הוה פייס רביעי באפי נפשיה הוה מיהו הא קשיא רישא רבנן וסיפא ראב"י כדפרישית ונראה דתמיד קרב בט' לא הוה סתמא כראב"י אלא משום דבעי למימר לא פחות ולא יותר קאמר ליכא למ"ד שיהא תמיד קרב בפחות מט' אבל י' לא הוי כל שעתא דזימנן דבהעלאת איברים מכבש למזבח זכה אחד מהנך שזכו להוליד לכבש אבל בציר מט' לא הוה ובהג' בציר מי' לא הוה וכן כולם אבל אין לפרש דלא קא חשיב אלא הולכת איברים לכבש דהא קא חשיב נמי צלוחית מים ובזיכין וגזירין מיהו מצי למימר דלא קא חשיב אלא תחילת הולכות בין דאיברים

בין דצלוחית מים בין דבזיכין אבל גמר הולכת איברים מכבש למזבח לא קא חשיב וראשון נראה יותר: מקום שכינה לאו אורח ארעא. אפילו ראב"י דקסבר הכא דלאו אורח ארעא נראה דמודה הוא בההיא דתמיד [נשחט] (דף סד.) בערב הפסח שחט ישראל וקיבל הכהן נותנו לחבירו וחבירו לחבירו וכו' עד והכהן הקרוב אצל המזבח זורקו זריקה אחת כנגד היסוד ומפרש בגמרא טעמא משום ברוב עם הדרת מלך דהתם לא שייך למימר לאו אורח ארעא שהרי כשהיה נותנה לחבירו לא היה הולך לו אלא חוזר ומקבל ומושיט וחוזר ומקבל ומושיט שהרי רוב פסחים היה להם אבל היכא שמוליך עד לכבש והולך לו ההוא ודאי לאו אורח ארעא: ואי משכחת תנא דתני חמש כו'. תימה לי לימא דההוא תנא סבירא ליה דחוזרין ומפיסין לתמיד של בין הערבים בערב דהשתא איכא ה' פייסות וי"ל דה"ק אי משכחת תנא דתני חמש בשחרית אי נמי י"ל אי קסבר דחוזרין ומפיסין לתמיד של בין הערבים אף על גב דהפיסו לתמיד של שחר א"כ היו חוזרין ומפיסין נמי להקטרת של בין הערבים ונפישי להו פייסות טפי מחמש: (תוספות)

דף - כו - ב

הוא דלא כרבי אליעזר בן יעקב ודלא כר' יהודה: **מתני'** תמיד קרב בתשעה בעשרה באחד עשר בשנים עשר לא פחות ולא יותר כיצד עצמו בט' בחג ביד אחד צלוחית של מים הרי כאן עשרה בין הערבים באחד עשר הוא עצמו בתשעה ושנים בידם שני גזירי עצים בשבת באחד עשר הוא עצמו בתשעה ושנים בידם שני בזיכי לבונה של לחם הפנים ובשבת שבתוך החג ביד אחד צלוחית של מים: **גמ'** אמר ר' אבא ואיתימא רמי בר חמא ואיתימא ר' יוחנן אין מנסכין מים בחג אלא בתמיד של שחר ממאי מדקתני ובשבת שבתוך החג ביד אחד צלוחית של מים ואי סלקא דעתך בתמיד של בין הערבים מנסכין בחול נמי משכחת לה אמר רב אשי אף אנן נמי תנינא ולמנסך אומר לו הגבה ידיך שפעם אחד נסך על גבי רגליו ורגמוהו כל העם באתרוגיהן שמע מינה תניא רשב"י אומר מניין לתמיד של בין הערבים שטעון שני גזירי עצים בשני כהנים שנאמר **[ויקרא א-ז]** וערכו עצים אם אינו ענין לתמיד של שחר דכתיב **[ויקרא ו-ה]** ובער עליה הכהן עצים בבקר ובקר וערך עליה תניהו ענין לתמיד של בין הערבים ואימא אידי ואידי בתמיד של שחר ואמר רחמנא עביד והדר עביד א"כ נימא קרא ובער ובער אי כתב רחמנא ובער הוה אמינא חד אין תרי לא קמ"ל דנעביד חד ונעביד תרי א"כ נימא קרא ובער ובערו א"נ וערך וערכו מאי ובער וערכו שמע מינה כדקא אמרינן תני ר' חייא פייס פעמים י"ג פעמים י"ד פעמים ט"ו פעמים ט"ז והתניא י"ז ההיא דלא כר"א בן יעקב אלא כרבי יהודה: **מתני'** איל קרב באחד עשר הבשר בחמשה הקרביים והסולת והיין בשנים שנים פר קרב בעשרים וארבעה הראש והרגל הראש באחד והרגל בשנים העוקף והרגל העוקף בשנים והרגל בשנים החזה והגרה החזה באחד והגרה בשלשה שתי ידיים בשנים ושתי דפנות בשנים הקרביים והסולת והיין בשלשה שלשה בד"א בקרבנות ציבור אבל בקרבן יחיד אם רצה להקריב מקריב הפשיטן וניתוחן של אלו ואלו שוין: **גמ'** תנא הפשיטן וניתוחן שוין בזר אמר חזקיה מניין להפשט וניתוח ששוה בזר שנאמר **[ויקרא א-ז]** ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח נתינת אש בעיא כהונה הפשט וניתוח לא בעיא כהונה

רש"י דלא כר"א בן יעקב ודלא כרבי יהודה. לחשיב פייס למחתה דלא כרבי יהודה ופייס דמן הכבש למזבח דלא כר"א בן יעקב: מתני' תמיד קרב. משעת הולכת איברים ואילך קא חשיב: עכמו. בכל יום בתשעה חמשה לאיברים ואחד לקרבים ואחד לסולת ואחד לחביתין ואחד ליין והא' כר"א בן יעקב היא דלית ליה חד

להעלות מכבש למזבח: בחג. שָׁרִיךְ שְׁנֵי נֹסְכִין אֶחָד שֶׁל יַיִן וְאֶחָד שֶׁל מַיִם: בַּיָּד. כֵּהֵן אֶחָד לְלוּחֵית אַחַת שֶׁל מַיִם: בֵּין הָעֵרְבִים. שֶׁכֵּל יוֹם שְׁנַיִם בִּידָם שְׁנֵי גִזְרֵי עֹלִים לְהוֹסִיף עַל עֹלֵי הַמַּעֲרֵכָה לְהַרְבּוֹת וּבְגִמְרָא יִלְיָף לָהּ מִקְרָא שְׁבִין הָעֵרְבִים כְּרִיךְ הַתְּמִיד שְׁנֵי גִזְרֵין בְּשְׁנֵי כַּהֲנִים אֶבֶל בְּשַׁחֲרֵית לֹא בְּעֵי סִידוּר שְׁנֵי גִזְרֵין אֶלֶּא בְּכַהֵן אֶחָד לְכַתִּיב וּבְעַר עֲלֶיהָ הַכֹּהֵן: וּבְשַׁבַּת שְׁבַחְתוּךָ הַחַג וְכוּ'. הֵרִי שְׁנַיִם עֲשָׂר: גַּמ' מִמֵּאֵי מִדְקַתְנִי וּבְשַׁבַּת וְכוּ'. מִכֵּלֶּל דְּשָׂאֵר יְמוֹת הַחַג לֹא מִלֵּא שִׁטְעוֹן שְׁנַיִם עֲשָׂר וְאִי אִמְרַת אִף בֵּין הָעֵרְבִים מִנֹּסְכִין מַיִם בַּחֹל שֶׁל כָּל יְמוֹת הַחַג מִשְׁכַּחַת לָהּ י"ב בֵּין הָעֵרְבִים עֲלָמוֹ בְּתַשְׁעָה וְשְׁנַיִם בִּידָן שְׁנֵי גִזְרֵין וְאֶחָד בִּידוֹ לְלוּחֵית שֶׁל מַיִם: וּלְמַנְסָךְ אֵת הַמַּיִם אֹמֵר לוֹ הַגִּבָּה יָדְךָ. וְנִרְאֶה שֶׁתַּעֲרָה הַלְלוּחֵית לְחוּךְ סֶפֶל שֶׁל כֶּסֶף שֶׁעַל הַמַּזְבֵּחַ שֶׁהוּא נְקוּב כַּמִּין חוּטֵם דֵּק שֶׁהֵיִן מִקְלָח וְיוֹלָא בּוֹ וְהוּא הַנִּיּוּךְ. שֶׁפַּעַם אַחַת נֹסְךְ עַל הַגְּלִיָּו. לֹא עִירָה הַלְלוּחֵית לְחוּךְ הַסֶּפֶל וְשֶׁפֶךְ הַמַּיִם עַל הַגְּלִיָּו לְפִי שֶׁהִיא כְּדוּקִי וְאִינוּ מוֹדֶה בְּנִיּוּךְ הַמַּיִם: בְּאַתְרוּגֵיהוֹן. לְמָה לִּי לְמִיתְנֵי בְּאַתְרוּגֵיהוֹן אִם לֹא בֹא לְלַמְדֵנוּ שְׁנִיּוּךְ הַמַּיִם אִינוּ אֶלֶּא בְּשַׁעַת נְטִילַת לֹולָב: וְאִימָא[ל] דְּנַעֲבִיד. כֵּהֵן אֶחָד יִסְדֵר שְׁנֵי גִזְרֵין בְּבִקֵר לְכַתִּיב וּבְעַר עֲלֶיהָ הַכֹּהֵן וְנַעֲבִיד תְּרֵי שׁוּב יִבְיָאוּ שְׁנֵי כַּהֲנִים לְעֲשׂוֹת שְׁנֵי גִזְרֵיהוֹן עוֹד בְּבִקֵר לְכַתִּיב וְעֵרְכוּ שְׁנַיִם: וּבְעַר וּבְעֵרוּ. יִכְתוּב שְׁנֵיהוֹן בְּלָשׁוֹן אַחַד: פַּעֲמִים י"ג. כַּהֲנִים עֲבוּקִין בְּעִבּוֹדַת הַתְּמִיד כְּדַתְנָן בְּמִתְנֵי בְּפִיִּם שְׁנֵי י"ג כַּהֲנִים זֹכִיִן בּוֹ: פַּעֲמִים י"ד. בְּחַג בִּיד אֶחָד לְלוּחֵית שֶׁל מַיִם: פַּעֲמִים ט"ו. בְּשַׁבַּת: פַּעֲמִים שְׁשָׁה עֲשָׂר. בְּשַׁבַּת שְׁבַחְתוּךָ הַחַג: הֵכִי גִרְסִינָן וְהֵא תְּנִיֵא שְׁבַעַה עֲשָׂר הַהוּא לְלֹא כַּר"א בֶּן יַעֲקֹב אֶלֶּא כַּר"א בֶּן יְהוּדָה. הַהוּא תְּנֵא אֵית לִיה עוֹד כֵּהֵן אֶחָד הַמַּעֲלָה אִיבְרִים מִן הַכֶּבֶשׂ לְמַזְבֵּחַ וְהֵרִי כֹּאֵן י"ז לְלֹא כַּר"א בֶּן יַעֲקֹב אֶלֶּא כַּרְבִּי יְהוּדָה דְּאִמֵר לֹא הִיא פִּיִּם לְמַחְתָּה וְעַל כְּרַחֵךְ לִית לִיה דַּר"א בֶּן יַעֲקֹב דְּאִם כֹּן בְּכַרְבִּי לְהוֹ פִּיִּסוֹת כְּלִאֲמֵרִינָן לְעִיל וְהוֹרְכֵךְ לוֹ כֵּהֵן מִן הַכֶּבֶשׂ לְמַזְבֵּחַ וְאִנִּי שְׁמַעְתִּיהָ בְּלָשׁוֹנוֹת אַחֲרוֹת וְאִי אֲפַשֵּׁר לְהַעֲמִידָהּ וְאִי שְׁמַעִינָן לִיה דְּרַבִּי יְהוּדָה לֹא הִיא פִּיִּם לְמַחְתָּה לֹא שְׁמַעִינָן לִיה דְּאִמֵר לֹא הִיא כֵּהֵן לְמַחְתָּה אֶלֶּא הֵרִי הוּא אֹמֵר כֵּהֵן שְׁזַכָּה בְּקַטוֹרֵת אֹמֵר לִזֵּה שְׁעוּמָד אֶלְלוֹ זָכָה עַמִּי בְּמַחְתָּה אֶבֶל ר"א בֶּן יַעֲקֹב שְׁמַעִינָן לִיה דְּאִמֵר לֹא הִיא כֵּהֵן לְהַעֲלוֹת אִיבְרִים מִכֶּבֶשׂ לְמַזְבֵּחַ אֶבֶל הֵן עֲלָמִם שֶׁהַעֲלוּם לְכַבֵּשׂ הִיוּ מַעֲלִין לְמַזְבֵּחַ: מִתְנֵי הַבֶּשֶׂר בְּחַמְשָׁה. כְּכֶבֶשׂ הַתְּמִיד: הַסּוּלַת. שְׁנֵי עֲשָׂרוֹנִים הִיא וְשְׁנֵי כַּהֲנִים: בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים. דְּבַעִינָן כָּל הַנִּי כַּהֲנִים לְכָל בְּהֵמָה וּבְעִינָן פִּיִּם: אִם רָכָה לְהַקְרִיב כֵּהֵן. יַחִיד אֵת הַכָּל וּבְלֹא פִיִּם: הַפְּשִׁיעוֹן וְנִיתוּחוֹן. שֶׁל כְּיֹוֹב וְשֶׁל יַחִיד שׁוֹיִן לְהִיּוֹת כְּשִׁירֵין בּוֹר וְהֵכִי מִפְרַשׁ בְּגִמְרָא: (כ"ט)

תוספות ההיא דלא כר' אליעזר בן יעקב ודלא כרבי יהודה. כך היא הגי' בכל הספרים אבל רש"י מוחקה וגריס אלא כר"י וגירסת הספרים ודלא כר' יהודה נ"ל לפרש והתניא י"ז פי' בכל בוקר היה י"ז לכל הפחות ולא משכחת לה אא"כ חשבת כל הכהנים הזוכין בכל הפייסות דהיינו י"ג הזוכין בתמיד וחד בתרומת הדשן וחד המעלה איברים מכבש למזבח ותרי דקטורת ודמחתה הרי י"ז והיינו דלא כראב"י ודלא כר' יהודה דלראב"י בציר להו חד דמעלה איברים מכבש למזבח ולר' יהודה בציר להו חד דמחתה ומה שהקשה רש"י אמאי קאמר דלא כר' יהודה נהי דלא הוה פייס למחתה כהן מיהא הוה וא"כ איכא י"ז נ"ל דפשיטא ליה להש"ס די"ז דקאמר היינו אותם שזוכין ע"י פייס קאמר דהא אכתי טובא הוה המפשיט והמנתח והולכת עצים למערכה ואי משום דכשירין בזר לא חשיב להו והא קא חשיב שוחט אלא ע"כ לא קא חשיב אלא הנך שזוכין ע"י פייס ובמחתה לרבי יהודה לא הוה פייס כלל כדפרישית לעיל וגירסא שבספרים היא כפר"ח ואין להקשות מהא דאמר לעיל אי משכחת תנא דאית ליה חמש משמע דהש"ס לא הוה משכח תנא דאית ליה ה' פייסין והא תנא דהכא דאית ליה י"ז אית ליה ה' פייסין די"ל לעיל אכתי לא ידע להא ברייתא דהכא: פר קרב בכ"ד הראש והרגל כו'. קשה לי דהכא לא חשיב לא כדרך הילוכו ולא כדרך ניתוחו ולא כדרך עילויו ולא כדרך הפשטו ואיני יודע איזה סדר תפס לו ונ"ל משום דמיבעיא ליה למיתני הראש והרגל ברישא וקתני בהו הרגל בשנים נקט נמי הרגל של שמאל בשנים וקתני העוקף בהדיה ואקדמיה משום דברישא נמי גבי טלה תניניהו בהדי הדדי לעוקף ורגל שמאל וכיון דתנא להנך דלא סגי לה בחד כהן תנא נמי הגרה שהוא בג' וכיון דבעי למיתני הגרה תנא בהדיה החזה ואקדמיה כי היכי דקתני גבי טלה והדר תנא הנך דלית לכל חד וחד אלא חד כהן וקתני להו בסידרא דרישא ב' ידות וב' דפנות: (תוספות)

א

-

כז

דף

האי מיבעי ליה לגופיה אמר רב שימי בר אשי אשכחתי לאביי דהוה מסבר ליה לבריה [\[ויקרא א-\]](#) ושחט שחיטה בזר כשירה וכי מאין באת מכלל שנאמר [\[במדבר יח-ז\]](#) ואתה ובניך אתך תשמרו את כהונתכם שומע אני אפילו שחיטה ת"ל [\[ויקרא א-ה\]](#) ושחט את בן הבקר לפני ה' והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם מקבלה ואילך מצות כהונה [\[ויקרא א-ד\]](#) וסמך ידו ושחט לימד על השחיטה שכשירה בזר מכדי מקבלה ואילך מצות כהונה ונתנו בני אהרן למה לי למעוטי הפשט וניתוח ואכתי איצטריך סלקא דעתך אמינא כיון דלאו עבודה דמעכבא כפרה היא לא תיבעי כהונה קמ"ל דבעי כהונה אלא מהכא [\[ויקרא א-ח\]](#) וערכו בני אהרן הכהנים את הנתחים את הראש ואת הפדר מכדי מקבלה ואילך מצות כהונה וערכו למה לי למעוטי הפשט וניתוח ואימא למעוטי סידור שני גזירי עצים מסתברא דיבחא דכותיה ממעט אדרבה סדור דכותיה ממעט לא ס"ד דאמר מר [\[ויקרא א-ג\]](#) והקריב הכהן את הכל המזבחה זו הולכת אברים לכבש הולכת אברים לכבש הוא דבעיא כהונה הולכת עצים לא בעיא כהונה הא סידור שני גזירי עצים בעיא כהונה וערכו למה לי למעוטי הפשט וניתוח ואימא הכי נמי לגופיה אלא והקטיר הכהן את הכל למאי אתא למעוטי הפשט וניתוח והקריב הכהן את הכל המזבחה זו הולכת אברים לכבש הולכת אברים לכבש הוא דבעיא כהונה הולכת עצים לא בעיא כהונה הא סדור שני גזירי עצים בעיא כהונה ונתנו לגופיה וערכו שנים בני אהרן שנים הכהנים שנים למדנו לטלה שטעון ששה אמר רב המנונא קשיא ליה לר"א האי בבן הבקר כתיב ובן הבקר עשרים וארבעה בעי וניחא ליה [\[ויקרא א-ח/ב/ז\]](#)

ב

-

כז

דף

הוי אומר זה טלה א"ר אסי אמר רבי יוחנן זר שסידר את המערכה חייב כיצד הוא עושה פורקה וחוזר וסודרה מאי אהני ליה אלא פורקה זר וסודרה כהן מתקיף לה ר' זירא וכי יש לך עבודה שכשירה בלילה ופסולה בזר ולא והרי אברים ופדרים סוף עבודה דיממא היא והרי תרומת הדשן תחלת עבודה דיממא היא דא"ר אסי א"ר יוחנן קידש ידיו לתרומת הדשן למחר אינו צריך לקדש שכבר קידש מתחלת עבודה ואלא קשיא אלא כי איתמר הכי איתמר א"ר אסי א"ר יוחנן זר שסידר שני גזירי עצים חייב הואיל ועבודת יום היא מתקיף לה רבא אלא מעתה תיבעי פייס אשתמיטתיה הא דתניא מי שזכה בתרומת הדשן זכה בסדור מערכה ובסדור שני גזירי עצים למימרא דעבודת יום בעיא פייס עבודת לילה לא בעיא פייס והרי אברים ופדרים סוף עבודה דיממא היא והרי תרומת הדשן משום מעשה שהיה למימרא דעבודת יום ושזר חייב עליה מיתה בעיא פייס אין זר חייב עליה מיתה לא בעיא פייס והרי שחיטה שאני שחיטה דתחלת עבודה היא אמר מר זוטרא ואיתמא רב אשי והא אנן לא תנן הכי אמר להם הממונה צאו וראו אם הגיע זמן השחיטה ואילו זמן שני גזירי עצים לא קתני הך דלית לה תקנתא קתני הך דאית לה תקנתא לא קתני וא"ד מתקיף לה רבי זירא וכי יש לך עבודה שיש אחריה עבודה ופסולה בזר

רש"י הוי אומר זה טלה. תמיד של שחר הזקיקך הכתוב בו למערכת עצים חדשה ככל בקר ואש על המזבח תוקד בו והך מוקדה סידור המערכה היא כדחניא לקמן בפ"ג ובער עליה הכהן עצים כבקר וערך עליה העולה ואמר מר העולה עולה ראשונה אצל

שאר הרבנות לא הוזקו לחידוש מערכה והנך עמים ואש דכתיבי בון בקר לאו לאררכי סידרי עצמו אלא משום דעדיין לא נאמרה פרשת סידור המערכה הכתובה בלו את אהרן וכאן התחיל לדבר בצרכי עולה והוארך לומר האיד תינתן כתב לן כאן ונתנו אש וערכו עמים דאסידור מערכה דשחרית קאי: חייב: מיתה: פורקה. הזר אין לריך כהן לסתור סידורה אלא הזר בעצמו: והרי אברים ופדרים. הקטר חלבים שהוא כל הלילה ושווינהו לעיל [כד]. מארבע עבודות שהזר חייב עליהן מיתה: והרי תרומת הדשן. דכתיב כהונה: אלא קאי. וכי יש לך עבודה ששכינה בלילה שפסולה בזר: ועבודה יום היא. דכתיב ובער עליה הכהן עמים בצקר בצקרי: אלא מעתה. דחשיבא כולי האי שהיא עבודה יום וזר חייב עליה: למימרא דעבודה יום בעי פייס. מדאחיקיף רבא אלא מעתה תבעי פייס מכלל הך עבודה היא בעיא: והא אנון לא תנו. שהיא סידור שני גזירין עבודת יום: אם הגיע זמן השחיטה. אם האיר המזרח ועת לשחוט את התמידין שהשחיטה פסולה בלילה דכתיב (ויקרא יט) ביום זבחכם: ללית ליה תקנתא. אם נשחט בלילה: ללית ליה תקנתא. אם סידרן בלילה פורקו וחוזר וסודרן ביום לכך לא הטריחו לעלות לגג ולראות אם הגיע שאותו הטורח לא הטריחו אלא שבעפס אחת עלה מאור הלכנה ודימו שהאיר המזרח ושחטו את התמיד דקתני לה בפ"ג [דף כח]. אבל סידר גזירין סידורו בקרקע עזרה משהאיר המזרח ואם טעה במאור הלכנה לא איכפת להו שהרי יש תקנה בדברי: שיש אחריה. סידור עבודה סידור שני גזירין ופסולה בזר להחייב מיתה: (ק"י)

תוספות למימרא דעבודת יום בעי פייס וכו' עד והרי תרומת הדשן. תימה לי מאי קפריך אמאי לא משני תחילת עבודת יום היא כדשנינו לעיל וי"ל דהכא אתי למימר דבעינן תרווייהו עבודת יום ומיתה בזר דלכאורה משמע ליה דרבא דפריך אלא מעתה ה"ק אלא מעתה דקמחייבת בזר תיבעי פייס ומשמע נמי אלא מעתה דקריית לה עבודת יום אלמא דבעינן תרווייהו לענין פייס הרי אברים ופדרים דנהי זר חייב עליהם מ"מ עבודת לילה היא והדר פריך מתרומת הדשן אי ס"ל כרב דלא מיחייב זר אעבודת סילוק אלמא אע"ג דלא מיחייב זר עלה בעי פייס וכן פרש"י למימרא דעבודת יום וחייב מיתה בזר בעיא פייס ולא נהירא מה שפ"י דבדרך את"ל דסבר כרב דהא בירושלמי יש זר שתרם רבי יוחנן אמר חייב אלא י"ל דפריך לישנא קמא דלעיל דקאמר עבודת לילה היא: אין זר חייב מיתה לא בעיא פייס. וא"ת הרי דישון מזבח הפנימי והמנורה י"ל כדמשני דשחיטה תחילת עבודה היא ה"ל נימא דישון מזבח הפנימי תחילת עבודה דהקטרה היא ודישון מנורה תחילת הדלקה היא וא"ת לרבנן דר"א בן יעקב דאמרי המעלה אברים לכבש אין מעלה אותם למזבח א"כ אין זר חייב עליהן מיתה כיון דיש אחריה עבודה וא"כ למה מפסינן וי"מ דהא דאמר דהיכא דאין זר חייב עליה דאין מפסינן היינו פייס בפני עצמו אבל הני עיקר פייס היינו בשביל השחיטה וי"ב אחיו הכהנים נמשכים עמו ולא נהירא וי"ל כיון דאין אחריה עבודה אלא מענין גמר הולכת אברים לא גריעא בכך לענין פייס: איכא דאמרי מתקיף לה רבי זירא וכו'. נ"ל לפרש דאדלעיל קאי דא"ר יוחנן זר שסידר את המערכה חייב וכו' ואקשי ליה רבי זירא וכי יש לך עבודה ששכינה בלילה ופסולה בזר והשתא קאמר איכא דאמרי דהכי אקשי ליה רבי זירא וכי יש לך עבודה שיש אחריה עבודה כי הא שיש אחריה סידור שני גזירין ופסולה בזר ומתמה הגמ' אאתקפתא דר' זירא ולא והרי אברים כו' פי' אטו כל כהאי גוונא לאו עבודה תמה היא הרי אברים ופדרים דאע"ג דיש אחריהם תרומת הדשן שהיא זקוקה לעיכול איברים ופדרים כדכתיב (ויקרא ו) היא העולה על מוקדה דהיינו איברים ופדרים וכתוב בתריה והרים את הדשן אשר תאכל האש את העולה אלמא אף על גב דתרומת הדשן זקוקה לה וגמר עבודת עיכול איברים היא אפ"ה חשיבא עבודה תמה וזר חייב עליה כיון דאברים ופדרים זמנם מתחיל מבעוד יום ואי בעי מקטר להו אתמול אי בעי מקטר להו בלילה ותרומת הדשן זמנה אינה אלא בלילה כדאמר לעיל [כ]. כל הלילה והרים כ"ש סידור מערכה כיון דזמנה רק בלילה כדכתיב על מוקדה על המזבח כל הלילה ומינה נפקא לן לקמן בפ"ג (דף לג). סידור מערכה וסידור שני גזירי עמים לא היא אלא ביממא כדכתיב ובער עליה הכהן עמים בבקר ומינה נפקא לן לקמן בפ"ג (שם) סידור שני גזירין דדוקא עבודת יום שיש אחריה עבודת יום לא חשיב תמה כגון קבלה והולכה שיש אחריה זיקה ואידי ואידי עבודת יום ניינהו אבל חדא בלילה וחדא ביום נימא שפיר דעבודה תמה היא. ומשני סוף עבודה דיממא לעולם סידור מערכה לאו עבודה תמה כיון שיש אחריה סידור שני גזירין דהו גמר הסידור ואע"ג דהא הוא בליליא והא הוא ביממא ודקשיא לן מאברים ופדרים שאני התם דתרומת הדשן לא שייכא לה ואינה גמר עבודתה וטפילה לה דאדרבה העלאת אברים עצמה טפילה לגמר עבודת יום שלפניה היא והרי תרומת הדשן שיש אחריה עבודה הוצאת הדשן דחשיבא עבודה לר' יוחנן גופיה אליבא דת"ק דר"א דפסיל בה בעלי מומין ואפ"ה זר חייב עליה ללוי ואפילו רב לא פטר אלא משום דעבודת סילוק היא אבל עבודה תמה מיקרי ואמאי הא יש אחריה הוצאה אלא על כרחך כיון דתרומת הדשן דוקא בלילה והוצאה אי בעי ביממא אי בעי בליליא איקרי שפיר עבודה תמה כ"ש סידור מערכה דהוא בליליא דדוקא דעבודה תמה היא אע"ג דיש אחריה סידור ב' גזירין כיון דהא דוקא בליליא והא דוקא ביממא ומשני תחילת עבודה דיממא היא כלומר הוצאה לא שייכא לה ולא גמר עבודתה היא דתרומת הדשן היא תחילת עבודת יום דאי בעי לא עביד שום עבודה אחריה אלא עבודת יום דהוצאת דשן אינה עבודה בכל יום אלא כשהיו צריכים דאמר בפ"ב דתמיד וברגלים לא היו מדשנין אותו מפני שהוא נוי למזבח מתקיף לה רבא ותיבעי פייס כל זה מאיכא דאמרי דלעיל איכא דאמרי לישנא אחרינא באתקפתא דרבא והא דלשינא קמא לא פריך כי הכא יפסו לה בפני עצמה היינו משום דהכא משמע לן דקאמר מפני שהיא עבודה תמה שאין אחריה עבודה לעולם וקס"ד דוקא עבודה הדומה לה שאין אחריה עבודה בשום פעם בו ביום ולהכי פריך כיון דחשובה כל כך יפסו לה בפני עצמה והיינו דקא פריך למימרא דעבודה תמה שמעולם אין עבודה אחריה בעי פייס הא לאו הכי לא והרי אברים ופדרים דזמנין כשנעשין בלילה יש אחריה תרומת

והרי אברים ופדרים סוף עבודה דיממא היא והרי תרומת הדשן תחילת עבודה דיממא היא דא"ר יוחנן קדש ידיו לתרומת הדשן למחר אינו צריך לקדש שכבר קדש מתחלת עבודה אלא קשיא אלא אי אתמר הכי אתמר א"ר אסי א"ר יוחנן זר שסידר שני גזירי עצים חייב הואיל ועבודה תמה היא מתקיף לה רבא אלא מעתה תבעי פייס ולא בעיא פייס והתניא מי שזכה בתרומת הדשן יזכה בסידור שני גזירי עצים ה"ק יפייסו לה בפני עצמה כדאמרינן למימרא דעבודה תמה זר חייב עליה מיתה בעיא פייס אין זר חייב עליה מיתה לא בעיא פייס והרי שחיטה שאני שחיטה דתחילת עבודה דיממא היא למימרא דעבודה תמה בעי פייס עבודה שיש אחריה עבודה לא בעי פייס והרי אברים ופדרים סוף עבודה דיממא היא הרי תרומת הדשן משום מעשה שהיה אמר מר זוטרא ואיתימא רב אשי אף אנן נמי תנינא אמר להם הממונה צאו וראו אם הגיע זמן השחיטה ואילו זמן סידור גזירי עצים לא קתני הך דלית לה תקנתא קתני הך דאית לה תקנתא לא קתני:

רש"י והרי איברים ופדרים. לא גרסינן לכוליה הך גירסא דאיברים ותרומת הדשן הכא דהא מנינן להו לגבי פלוגתיהו דרב ולוי בעבודה שאין אחריה עבודה ואגב שיטפא דריהטא דגירסא דלעיל דלישנא קמא דרבי זירא דהר וגרסינהו בלישנא דהר"ג ו"ג יא לך עבודה שיש אחריה עבודה ופסולה בזר אללל או איתמר כו': הואיל ועבודה תמה. דשליס ליה סידור: למימרא דעבודה תמה בעי פייס כו' עד משום מעשה שהיה לא גרסינן: אף אנן נמי תנינא. דסידור גזירי עבודה תמה היא כרבי יוחנן וללא כרב ולוי דלא מנו לה בעבודה שזר חייב עליה משום דיש אחריה סידור איברים: ואילו זמן שני גזירי לא קתני. אלמא עבודת לילה היא והוא גמר סידור מערכה וסידור האיברים שהוא עבודת יום תחילת עבודה אחרת היא ולא גמר סידור המערכה היא: (רש"י)

תוספות הדשן ולא ליבעי פייס ומשני סוף עבודה דיממא ניהו אפילו כשנעשין בלילה לא שייכא להו תרומת הדשן כדפרי' לעיל והרי תרומת הדשן דנהי דזימנין לא הויא הוצאה בתרה מ"מ כיון דכשהיו צריכין היו מוציאין אחר תרומת הדשן כדכתיב בתר הרמה (ויקרא ו) ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים והוציא את הדשן וגו' א"כ לאו עבודה תמה היא דלא מקרי עבודה תמה אלא עבודה שאין אחריה עבודה לעולם כדפרישית ומשני משום מעשה שהיה כך נ"ל לפרש גירסת הספרים מיהו רש"י ל"ג ליה ולפי מה שפירשתי לא יקשה מה שהקשה רש"י: אף אנן נמי תנינא וכו'. ואילו שני גזירי לא קתני אלמא עבודת לילה ניהו ואע"ג דכתיב בבקר בבקר י"ל כיון דכתיב בבקר בבקר תרי זימני נימא תן בקר לבקר של לילה: יפייסו לה בפני עצמה. כיון דעבודה תמה היא דעבודת לילה היא ועבודת התמיד שהן עבודת יום לא שייכא ליה הא דלא פריך מזריקה דעבודה תמה היא ואין מפיסין לה בפני עצמה י"ל נהי דאין אחריה עבודה לפי שהקטרת אימורין שאחריה לא מעכבי וזימנין דליתא כגון שנטמאו אימורין או שאבדו מ"מ כיון דכי איתנהו מעכבי לא חשיבא זריקה [עבודה] תמה כ"כ להפיס לה בפני עצמה ולהכי פריך והרי תרומת הדשן דאע"ג דהוצאת הדשן שהיא אחריה זימנין דליתא מ"מ כיון דזימנין דאיתא לא מיחשב להפיס לה בפני עצמה כדפרישית בזריקה א"נ י"ל שאני זריקה שיש אחריה עבודה בו ביום מה שאין כן בסידור שני גזירי שאין עוד עבודה כל הלילה וא"ת קטורת כיון דיש אחריה עבודה בו ביום אמאי מפיסים עליה בפני עצמה י"ל שאני קטורת משום דבעי כל שעתא חדשים ומאיכא דאמרי עד יפייסו לה בפני עצמה הוי הכל מאיכא דאמרי ועתה נחזור לסימא דלעיל מכח קושיא דרבא דפריך ויפייסו לה בפני עצמה אלא אי איתמר הכי איתמר א"ר יוחנן זר שסידר שני גזירי חייב מפני שהיא עבודת יום כו' כדלעיל אלא שהש"ס מאריך לדקדק יותר במילתיה דרבא למימרא דעבודה תמה בעיא פייס ואף אנן נמי תנינא דקא מסייע למילתיה דרבי יוחנן וכיון דדחי ליה לסייעתא תו לא מתוקמא מילתיה דרבי יוחנן מכח קשיא דרבא להכי צ"ל אלא אי איתמר הכי איתמר כדלעיל לפי שהיא עבודת יום והשתא לא מצי למיפריך יפייסו לה בפני עצמה דטובא איכא עבודת יום שאין מפיסין לה בפני עצמה וא"ת ה"נ איכא ניסוך היין והמים שהן עבודות תמות ואין מפיסין להן בפני עצמן י"ל כיון דיש אחריהן כמה עבודות בו ביום אין מפיסין להו בפני עצמן אבל סידור שני גזירי אין אחריהן עבודה עוד כל אותה הלילה ולהכי הוה לן למימר דחשיבא כולי האי להפיס עליה בפני עצמה ופריך והרי איברים ופדרים כו' ומשני סוף עבודה דיממא היא ואין עוד עבודה אחריה בו ביום ולהכי מפיסין לה בפני עצמה לפי דבפייס דשחרית היו מפיסין נמי איברי תמיד של בין הערבים והנך איברים אין אחריהם עבודה כל אותו היום ופריך והרי שחיטה דמפיס לה בפני עצמה דעיקר הפייס הוה [מי] שוחט ושאר אחיו הכהנים נמשכין עמו אגב גררא דידיה: (תוספות)

פרק שלישי - אמר להם הממונה

מתני' אמר להם הממונה צאו וראו אם הגיע זמן השחיטה אם הגיע הרוואה אומר ברקאי מתיא בן שמואל אומר האיר פני כל המזרח עד שבחברון והוא אומר הן ולמה הוצרכו לכך שפעם אחת עלה מאור הלבנה ודימו שהאיר מזרח ושחטו

את התמיד והוציאוהו לבית השריפה הורידו כ"ג לבית הטבילה זה הכלל היה במקדש כל המיסך את רגליו טעון טבילה וכל המטיל מים טעון קידוש ידים ורגלים:

רש"י מתני' אמר להם הממונה. הוא הסגן: לאו וראו. על החומה או על הגג: זמן השחיטה. שחיטת התמיד כלומר אם האיר המזרח שהשחיטה פסולה בלילה כדכתיב (ויקרא יט) ביום זבחכם: הרואה. זה שעלה לגג: בראי. לשון אהרן כמו למען (היות לה בראי יחזקאל כל) האירו בראים (תהלים עז): עד שהוא בחברון. עד שגראה הכהן עד חברון: והוא אמר להן הן. מפרש בגמרא: למה הוצרכו לכך. לעלות לגג ולראות: עלה מאור הלבנה. כמה תואר הלבנה סמוך לשחיתה: ודימו. וחיטבו: והוציאוהו לבית השריפה. כשהבינו ששחט בלילה: הורידו כ"ג כו'. מפרש לה בגמ': מיסך רגליו. נקבים הגדולים ולשון מיסך כמו איסך המיסך על הארץ (גזיר דף נד): לפי שהאריך לנקבים גדולים כורע על ברכיו ומכסה גופו את רגליו וכן בשאול כתיב (שמואל א' כד) ושם מערה ויבא שאול להסך את רגליו: קידוש ידים ורגלים. מן הכיור: (רש"י)

תוספות מתני' אמר להם הממונה צאו וראו כו': שנאמר וישכם אברהם בבקר. בפ"ק דפסחים (דף ד. ושם) פריך וניבדוק מצפרא מי לא תניא כל היום כשר למילה אלא שהזריזין מקדימין שנאמר וישכם אברהם וגו' ותימה היכי גמר מהכא דאין זריזין מקדימין מאורתא דלמא מה שאברהם לא עמד בלילה משום דת"ח לא יצא יחידי בלילה כדאמר בפרק גיד הנשה (חולין דף צא.). וי"ל דמש"ה לא היה אברהם נמנע מלהשכים בלילה כיון דשלוחי מצוה אינן ניזוקין מיהו קשה דהיא גופה דלא יצא יחידי בלילה מוישכם אברהם בבקר יליף התם ועוד קשיא כיון דשלוחי מצוה אינן ניזוקין למה נמנע מלהשכים בלילה מתוך דת"ח אל יצא יחידי וי"ל דתרי וישכם כתיבי חד בעקידה וחד כשהתפלל על סדום והכא מיייתי קרא דעקידה הלכך פריך שפיר מינה בפסחים דאי זריזין מקדימין למצות מאורתא א"כ אברהם נמי לקדום באורתא שהרי לא היה ירא כלום חדא דשלוחי מצוה אינן ניזוקין ועוד דשני נערי עמו הוו ובפרק גיד הנשה (שם) מיייתי קרא דסדום דהתם יחידי הוה שלא יראו במפתלה של סדום כדאשכחן באשתו של לוט ולא הוה נמי שליח מצוה כי לא היה חפץ הקב"ה שישא בעדם רנה ותפלה: (תוספות)

דף - כח - ב

גמ' תניא ר' ישמעאל אומר ברק ברקאי ר"ע אומר עלה ברקאי נחומא בן אפקשיון אומר אף ברקאי בחברון מתיא בן שמואל (אומר) הממונה על הפייסות אומר האיר פני כל המזרח עד שבחברון רבי יהודה בן בתירא אומר האיר פני כל המזרח עד בחברון ויצאו כל העם איש איש למלאכתו אי הכי נגה ליה טובא לשכור פועלים קאמרינן אמר רב ספרא צלותיה דאברהם מכי משחרי כותלי אמר רב יוסף אנו מאברהם ניקום וניגמר אמר רבא תנא גמר מאברהם ואנו לא גמרינן מיניה דתניא [\[ויקרא יב-ג\]](#) וביום השמיני ימול בשר ערלתו מלמד שכל היום כשר למילה אלא שהזריזין מקדימין למצות שנאמר [\[בראשית כב-ג\]](#) וישכם אברהם בבקר ויחבוש וגו' אלא אמר רבא רב יוסף הא קא קשיא ליה דתנן חל ערבי פסחים להיות בע"ש נשחט בשש ומחצה וקרב בשבע ומחצה ונשחטיה מכי משחרי כותלי מאי קושיא ודילמא כותלי דבית המקדש בשש ומחצה משחרי משום דלא מכווני טובא א"נ שאני אברהם דאיצטגנינות גדולה היתה בלבו א"נ משום דזקן ויושב בישיבה הוה דא"ר חמא בר' חנינא מימיהן של אבותינו לא פרשה ישיבה מהם היו במצרים ישיבה עמהם שנאמר [\[שמות ג-טז\]](#) לך ואספת את זקני ישראל היו במדבר ישיבה עמהם שנאמר [\[במדבר יא-טז\]](#) אספה לי שבעים איש מזקני ישראל אברהם אבינו זקן ויושב בישיבה היה שנאמר [\[בראשית כד-א\]](#) ואברהם זקן בא בימים יצחק אבינו זקן ויושב בישיבה היה שנאמר [\[בראשית כז-א\]](#) ויהי כי זקן יצחק יעקב אבינו זקן ויושב בישיבה היה שנאמר [\[בראשית מח-י\]](#) ועיני ישראל כבדו מזוקן אליעזר עבד אברהם זקן ויושב בישיבה היה שנאמר [\[בראשית כד-ב\]](#) ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המושל בכל אשר לו אר"א שמושל בתורת רבו [\[בראשית טו-ב\]](#) הוא דמשק אליעזר א"ר אלעזר שדולה ומשקה מתורתו של רבו לאחרים אמר רב קיים אברהם אבינו כל התורה כולה שנאמר [\[בראשית כו-ה\]](#) עקב אשר שמע אברהם בקולי וגו' א"ל רב שימי בר חייה לרב ואימא שבע מצות הא איכא נמי מילה ואימא שבע מצות ומילה א"ל א"כ מצותי ותורותי למה לי אמר (רב) ואיתימא רב אשי קיים אברהם אבינו אפילו עירובי תבשילין שנאמר תורותי אחת תורה שבכתב ואחת תורה שבעל פה: מתיא בן שמואל אמר וכו' והוא אומר הן: מאן אמר הן אילימא הך דקאי אאיגרא הוא חלים והוא מפשר אלא הך דקאי אארעא מנא ידע איבעית אימא הך דקאי אארעא ואיבעית אימא הך דקאי אאיגרא אימא הך דקאי אאיגרא אמר איהו האיר פני כל המזרח וא"ל הך דקאי אארעא עד שבחברון וא"ל איהו הן ואיבעית אימא הך דקאי אארעא אמר איהו האיר פני כל המזרח וא"ל עד שבחברון וא"ל הן: ולמה

הוצרכו לכך וכו': ומי מיחליף והתניא רבי אומר אינו דומה תימור של לבנה לתימור של חמה תימור של לבנה מתמר ועולה ממקל תימור של חמה מפציע לכאן ולכאן תנא דבי רבי ישמעאל יום המעונן היה ומפציע לכאן ולכאן אמר רב פפא. שמע מינה יומא דעיבא כוליה שמשא למאי נפקא מינה לשטוחי עורות אי נמי לכדדרש רבא אשה לא תלוש לא בחמה ולא בחמי חמה אמר רב נחמן זוהמא דשימשא קשי משימשא וסימניך דנא דחלא שבריירי דשימשא קשו משימשא וסימניך דילפא

רס"ז גמ' עלה ברקאי. האיר יותר מזרק: לשכור פועלים. האי ילאו איש למלאכתו לאו על הפועלים קאי אלא בעה"ב שהוא משכים ביותר למלא פועלים לשכור: אלוהיה דאברהם. הפלת הערב שלו: ממי משחרי כותלי. חומות הפנות למזרח שהלבינו מהנך החמה הבאה מן המזרח ונואלת עליהן ובתחילת שבע שעות שהחמה באמצע הרקיע בראש כל אדם אינה עושה עמוד אלא תחתיה משחירין אותן הכתלים לפי שאין חמה נוולת אלא בראש הכותל בעוביו ומילך חודו של שפת עוביו על זקיפת הכותל ומשחרת מההיא שעתא נוטים כללי ערב וקרוי ערב: אנו מאברהם ניקום ונגמר. זאת ללמדנו להיות זריזין כאברהם: חל להיות בערב שבת. הולך למהר תמיד של בין הערבים בכל יכולת לפי שפסחים נשחטו אחריו וצריך ללכתו מבעוד יום ואמרינן החם מוקמינן ליה אדיניה ממי ינטו כללי ערב וקתני נשחט התמיד בשש ומחאה ואי ממי משחרי כותלי מיקרי בין הערבים נשחטה ממי משחרי דיינו מתחלה שבע: דלא מכווני. לא הו זקופים בלמאוס ולפי שהחומה הייתה רחבה מלמטה והולכת ומתקצרת ועולה ולפיכך אין חודו של שפת עוביו למעלה מילך על זקיפתו להשחירו עד שתימשך חמה למערב: איצטגוניות. להיות בקי בהליכות המזלות ותחילות השעות דהכי תניא בבבא בתרא (דף טז:) וה' ברך את אברהם בכל איצטגוניות גדולה הייתה בלבו וכל מלכי מזרח ומערב משכימין לפתחו לשאול במזלות: דולה ומשקה. נוטריקון של דמסק: שבע מלות. שנאטוו לשאר כל בני נח אבל תורה לא נהנה לו: אפילו עירובי תבשילין. שאינו הלכה למשה מסיני אלא תקנת סופרים שעתידין לתקן: ואיהו מפשר. פותר החלום כלומר הוא שואל הוא משיב: אמר איהו. זה שעל הגג: עד שבחברון. שאילה היא: ואיבעית אימא האי דקאי ארעא. אמר הן כיצד אמר הן דקאי ארעא האיר פני כל המזרח בלשון שאילה וזה אומר לו עד שבחברון האיר וא"ל האי דקאי ארעא הן כך אני שואל ומאינו בתלמוד ירושלמי (פ"ג ה"א) כדי להזכיר זכות אבות מזכירין חברון: ומי מיחלף. אימות תימור חמה בלימות תימור לבנה: תימור של חמה. עלות השחר שנקבע ונראה כהמר זקוף לשון ותמרות עשן (יואל ג) על שם שזקוף ועולה: יום המעונן. הרקיע קשור בעבים ואין התימור נראה בעד ערפל אלא במקום פיזור העבים במקומות הרבה בין עב לעב: שמע מינה. מדקאמר ביום המעונן נבקע במקומות הרבה: יומא דעיבא כוליה שימשא. אפילו במקום אל שהחמה בוקעת בכל מקום ואינה יולאת דרך חלון כנגד חלונות שהעבים עומדים בפניה והיא מתפשט' עליהם ובוקעת בכל פיסוק שבהן: לשטוח עורות. לייבש: לא תלוש. בפסח: זוהמא דשימשא. אותו חום של יום המעונן: דנא דחלא. שפיה תחום יפה שלא ילא ריחו ויחלוש וכשאתה נוקב נקב קטן יולא שם ריח חזק מאד כך יום המעונן מתוך שהחמה מכוסה וחום שלה כבש נוקבת בכך דרך נקב העבים: שבריירי דשימשא. סנורים (בראשית יט) מתרגמינן שבריירי שמש הנוקבת בכך דרך נקב העבים קטנים הנותן עיניו כנגד הנקב קשים לו הסנורים יותר מן המסכתל בחמה שבאורי: וסימניך דילפא. קשה לך היורד על האדם משאם נכנס כל גופו למים: (רס"ז)

תוספות אין פירוש לקטע זה (תוספות)

דף - א

הרהורי עבירה קשו מעבירה וסימניך ריחא דבישראל שילהי דקייטא קשיא מקייטא וסימניך תנורא שגירא אישתא דסיתוא קשיא מדקייטא וסימניך תנורא קרירא מיגמר בעתיקתא קשיא מחדתא וסימניך טינא בר טינא א"ר אבהו מ"ט דרבי דכתיב [תהילים כב-א] למנצח על אילת השחר מה אילה זו קרניה מפצילות לכאן ולכאן אף שחר זה מפציע לכאן ולכאן א"ר זירא למה נמשלה אסתר לאילה לומר לך מה אילה רחמה צר וחביבה על בעלה כל שעה ושעה כשעה ראשונה אף אסתר הייתה חביבה על אחשוורוש כל שעה ושעה כשעה ראשונה א"ר אסי למה נמשלה אסתר לשחר לומר לך מה שחר סוף כל הלילה אף אסתר סוף כל הנסים והא איכא חנוכה ניתנה לכתוב קא אמרינן הניחא למאן דאמר אסתר ניתנה לכתוב אלא למאן דאמר אסתר לא ניתנה לכתוב מאי איכא למימר מוקים לה כר' בנימין בר יפת

אמר ר' אלעזר דאמר רבי בנימין בר יפת אמר רבי אלעזר למה נמשלו תפלתן של צדיקים כאילת לומר לך מה אילה זו כל זמן שמגדלת קרניה מפצילות אף צדיקים כל זמן שמרבין בתפלה תפלתן נשמעת: שחטו את התמיד: אימת אילימא בשאר ימות השנה לא סגיגא דלאו כהן גדול אלא ביום הכפורים מאור הלבנה מי איכא הכי קאמר וביום הכפורים כי אמר ברק ברקאי הורידו כ"ג לבית הטבילה תני אבוא דרבי אבין לא זו בלבד אמרו אלא אף מליקת העוף וקמיצת מנחה בלילה תשרף בשלמא עולת העוף מאי דהוה הוה אלא קומץ

רש"י הרהורי עבירה. תאות נשים קשים להכחיש את בשרו יותר מגופו של מעשה: ריחא דבישרא. המריח בשר כלי קשה לו ריח מאד שמתאוה לו: שיליה דקייטא. חלול שהוא סוף הקיץ קשה מקייטא קשה חומו מחוס הקיץ של תמוז לפי שכבר נתחמם כל האויר וגוף הבריות בחוס הקיץ שעבר עליו תמיד מתחמם הוא עתה בחוס קל ומזיקו: וסימניך תנורא שגירא. תנורא שהוא ביום פעמים ושלש חס הוא ונוח להסיקו בעלים מועטים: אישתא דסיחורא. קדחת של ימות החורף מחממות את החולה בידוע שהוא קשה מאד יותר מקדחת המזערתו בימות הקיץ: וסימניך תנורא קריא. כריך עגים מרובים להסיקו אף זה שהאויר כונן והגוף כונן והחולי מבעירו בידוע שהוא חולי קשה: מיגמר בעתיקתא קשה מחלתא. מי שלמד והסיה דעתו ושכח קשה לחזור וללמוד מה ששכח יותר ממה שלל למד: וסימניך טינא בר טינא. טיט שגובלים אותו מטיט חומר כותל יין קשה לגבולו יותר מטיט של עפר חדש: מאי טעמא דרבי. דלמר תימור של חמה מפלע: אילה ז. ללא דווקא נקט שהרי אין קרנים לנקיבה: למה נמשלה אסתר כאילה. במס' מגילה (ד' טו): אמרינן דאסתר אמרה מזמור זה כיון שהגיעה לבית הכלמים נסתלקה הימנה שכינה אמרה חלי חלי למה עזבתני: הניחא ל"מ"ד. פלוגתא במסכת מגילה (דף ז. א.) איכא למאן דלמר מטמאה את הידים ואיכא ל"מ"ד דלמיה מטמאה את הידים דלאו ספר היא: מוקים לה כרבי בנימין בר יפת. כלומר דריש להאי שחר כר' בנימין בר יפת: למה נמשלה תפלתן של צדיקים כו'. דהאי שחר לשון תפלה הוא דריש ליה כמו רוחי בקרבי אשחרך (ישעיה כו) למנא על התפלה שהיא כאילת ש"ז שמגדלת קרניה מפצילות בכל שנה ושנה נוסף בה פיטול אחד: אימת אילימא כו'. קא סלקא דעתיה הורידו כהן גדול לבית הטבילה סיפא דמתניתין הוא וביום שטעו לשחוט את התמיד בלילה קאמר הורידו כ"ג לבית הטבילה לשחוט תמיד אחרי הטבילה אימת הוה האי טעוה: אי נימא בשאר ימות השנה. דלאו יו"כ ובסוף אחד מן החלשים כשהלבנה נומחת סמוך לעלות השחר: לא סגי דלאו כהן גדול. לא דיי עבודת שאר ימים דלאו ככהן גדול: מאור הלבנה מי איכא. לכאמור סמוך לשחר: ה"ק וביום הכפורים כי אמר ברק ברקאי כו'. והואילאורו לבית השריפה מסקנא דמילתא הוא והורידו כ"ג מילתא כהפיה נפשיה היא ומהדר לאורוי בסדר עבודה דיו"כ והכי קאמר כשהרואה אומר ברקאי היו מורידין כ"ג ביה"כ לבית הטבילה שחריה: לא זו בלבד. לא זכת לבדו ששחט בלילה אמרו ישרף: אלא אף מליקת העוף וקמיצת המנחה בלילה תשרף. דגמרי להו משחיטה דמליקת העוף וקמיצת מנחה במקום שחיטת הזבחים הם: מאי דהוה הוה. אי אפשר להחזירה: (רש"י)

תוספות אלא אפילו עולת העוף שנמלקה ומנחה שנקמצה תצא לבית השריפה. משמע דמשום דנעשו בלילה ותימה תיפוק ליה משום דקרבו קודם לתמיד של שחר ואמרינן (לקמן דף לז.) מניין שלא יהא דבר קודם לתמיד של שחר דכתיב העולה עולה ראשונה וכן בפ"ק דעירובין (דף ב.) דאמר שלמים ששחטן קודם פתיחת דלתות ההיכל פסולין שנאמר ושחטו פתח אהל מועד ולמה לי קרא תיפוק ליה דקודם תמיד שחטן דכיון דלא נפתחו דלתות היכל א"כ לא נשחט התמיד דאע"ג דלא כתיב ביה ושחטו פתח אהל מועד משלמים גמרי' דלא לשחוט ליה אלא בזמן שהוא פתוח דלתות בתמיד (דף ל:.) לא היה השוחט שוחט עד שהיה שומע קול שער הגדול שנפתח מיהו יש לדחות ההיא כשנפתחו הדלתות ונשחט התמיד ושוב סוגרו דלתים וי"ל דאיצטרך קרא למיפסל משום שחיטה דאי משום קודם התמיד ההוא בהקטרה דווקא איירי כדמוכח בר"פ תמיד נשחט (פסחים דף נט.) ועוד דכוליה קרא דוערך עליה העולה איירי בהקטרה ועוד אור"י דהא דאמר שלא יהא דבר קודם לתמיד היינו למצוה והכי איתא בהדיא בפ' התכלת (מנחות דף מט:.) והא דלא פסלינן בשמעתא משום דהוי קודם פתיחת דלתות ההיכל י"ל דלא מיפסל אלא בשחיטה כדכתיב ושחטו אבל במליקה וקמיצה לא והשתא למאי דאמרינן דהעולה עולה ראשונה אינו אלא למצוה א"כ עליה השלם כל הקרבנות נמי לא הוה אלא למצוה ותימה דאמר בס"פ אלו דברים (פסחים דף עג:) שחטו ונדע שמשכו הבעלים את ידם יצא לבית השריפה ואי אמרת לא בעי עקירה פסולו מחמת מאי קא הוי משום דשחטו אחר תמיד של בין הערבים וכו' הא אמרינן דלמצוה בעלמא וי"ל אם הקריבו כשר אבל אסור להקריב האימורים אחר התמיד ולהכי יצא הבשר לבית השריפה וא"ת ויעלה וילין אותו בראשו של מזבח ויש לומר דסבר כמ"ד לינה מועלת בראשו של מזבח דפלוגתא דאמוראי היא בפרק המזבח מקדש (זבחים דף פז.) ודילמא ההוא אמורא דאמר התם לא בעי עקירה סבר כוותיה ואם תאמר אכתי אמאי יצא לבית השריפה נשתרי בשר בזריקת דם בלא הקטרת אימורים דכיון דלא אפשר להקטירם נימא עשאום כמי שנטמאו או שאבדו וכי האי גוונא קאמר בר"פ תמיד נשחט (פסחים דף נט.) לר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקא דאמר מחוסר כפורים כל ימות השנה טובל ומייטי כפרתו. אחר התמיד ואוכל בקדשים לערב וקאמר התם דמלינה בראשו של מזבח ופריך מכדי כל כמה דלא אתקטרי איברים לא מתאכיל בשר וכו' עד שעשאום כמי שנטמאו אימורים או שאבדו וי"ל שאני הכא דכיון דמשכו הבעלים את ידם לא חזו מעיקרא אימורים להקריבה הלכך לא משתרי בשר בזריקת דם לחודיה אבל התם כיון דהוה חזי להקריבו קודם התמיד והשתא לא מצי לקרובה אמרינן שפיר עשאום כמי שנטמאו או שאבדו אי נמי התם דשחטו ונדע שמשכו הבעלים ידם אסור לזרוק הדם מדרבנן גזירה דילמא אתו להקטיר אחר התמיד ורבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקא לית ליה ההיא גזירה ולפי תירוץ זה דכל הקרבן פסול מחמת שאסור לזרוק הדם לכתחילה משום גזירה ניחא מה שמקשה ריב"א דבפרק התכלת (מנחות דף מט:.) משמע דאינו אלא למצוה ובתוספתא [פ"ד] דפסחים תניא כל הקדשים שהקריבו קודם תמיד של שחר או שעכבן אחר תמיד של בין הערבים פסולין והשתא אי אמרינן דההוא פסול דרבנן ניחא ועוד תנן בפרק תמיד נשחט (פסחים דף סג.) דקאמר ר"ש ושאר כל הזבחים ששחטן

נהדרה ונהדר ונקמצה ביממא הוא תני לה והוא אמר לה כלי שרת מקדשין אפילו שלא בזמנו מיתבי זה הכלל כל הקרב ביום קדוש ביום וכל הקרב בלילה קדוש בלילה וכל הקרב בין ביום ובין בלילה קדוש ביום ובין בלילה קדוש ביום וכל הקרב ביום קדוש ביום ביום אין בלילה לא דילמא אינו קדוש ליקרב אבל קדוש ליפסל מתיב רבי זירא סידר את הלחם ואת הבזיכין אחר השבת והקטיר את הבזיכין בשבת פסולה כיצד יעשה יניחנו לשבת הבאה שאפילו עמדה על השלחן ימים רבים אין בכך כלום ואמאי תקדוש ותיפסל אמר רבא מאן דקא מותיב שפיר קא מותיב ואבוה דר' אבין נמי מתניתא קאמר וקסבר לילה אין מחוסר זמן יום מחוסר זמן כי מטי בי שמישי תקדוש ותפסול אמר רבינא שקדם וסלקו מר זוטרא ואיתמא רב אשי אמר אפילו תימא בשלא קדם וסלקו כיון שסדרו שלא כמצותו נעשה כמו שסדרו הקוף: זה הכלל היה במקדש: בשלמא רגלים משום ניצוצות אלא ידים מאי טעמא אמר רבי אבא זאת אומרת

רש"י הוא תני לה. להא מתניתין והוא אמר לה האי תירוצא מדעתו: כלי שרת מקדשין שלא בזמנו. והקומץ טעון מתן כלי וכיון שקידש הקומץ בכלי לשם קומץ אינו חוזר להיות טבל כמנחה שלא נקמחה ועל כרחיה מאחר שזה קרוי קומץ אינך הווי שריס: כל הקרב ביום. כגון המנחות והלכונה והדס והקטורת: קדוש. בכלי שרת ביום ויקדש קדושת הגוף: כל הקרב בלילה. כגון מנחת נסכים דלחמך מר (מנחות מד): ומנחתם ונסכיהם אפילו בלילה: קדוש. בכלי שרת קדושת הגוף אם נתנו בהן בלילה: קדושה מיהת כל הקרב ביום קדוש ביום אבל בלילה לא. אינו קדוש: ליקרב. להיות כשר ליקרב אבל קדוש להיות מוכשר באותה קדושה ליפסל בטובל יום ובמחוסר כפורים אם נגע בו וביולא אם יאל ובלילה אם לן וזו גם היא נפסלת בלילה דק"ל בזבחים (דף פז). עמוד השחר עושה לינה ונפסלת קמיילת לילה שאין חוזרת עוד לטבולה: פסולה. שלא נסדרה בשבת לעמוד שם שבעת ימים כמשפטם והרי היא מחוסרת זמן וול"נ דל"ג פסולה דהא מסקנא דשמעתין לא חשיב סידור יום ראשון סידור לאלא כסידרו הקוף וכמונה בקופסא דמי ולמה יפסול הלחם בהקטרת הבזיכין והלא לא קידש השלחן ללחם כלל אל"כ פירקו בשבת הבאה ויחזור ויסדרנו והכי מוכח נמי מדקתני כיצד יעשה אלמא יש תקנה לדבר וה"נ גרים בפירוש ר"ח איש רומי מתיב רבי זירא כו' והקטיר הבזיכין בשבת כיצד יעשה וכו' ורבותא הוא דנקיט רש"י דהקטיר הבזיכין בשבת כמו שרגילין לעשות יבא בזיכין אחרים ויסדר עם הלחם: כיצד יעשה יניחנו. על השלחן עד שבת הבאה: תיקדש ותיפסל. כיון דכלי שרת מקדשין שלא בזמנו ליפסל ויקדש השלחן את הלחם מאחד בשבת ליפסול בסידור שלא בזמנו: אמר רבא האי דקא מותיב שפיר קא מותיב ורבה דרבי אבין. דמוהבי ליה מיניה לאו שמעתתא דלמורחא אמר דנימא דלחיתתא אללא מתניתא תנא ורביכין אנו ליישב דלא ליקשו מתניתא אהדדי ותרינינהו הכי קסבר תנא דרבה דר' אבין לילה לא הוי חסרון זמן הואיל והיתה ראויה ליקדש בכלי שרת שחרית הלכך כלי שרת מקדשין הקומץ בלילה: אבל יום מחוסר זמן. דבר שאין זמנו היום עד מחר והרי הוא מחוסר זמן יום שלם הוי חסרון זמן וכ"כ זה שאינו זמנו לקדש עד יום השבת: כי מטי בי שמי. דלילי שבת שהיא ראויה לקדש מחר תקדש על השלחן דקאמרת לילה אין מחוסר זמן ותיפסל משום סידור לילה ולשחרית נפסל בלילה: שקדם וסילקו. סמוך לחשיכה ערב שבת: שלא כמאורו. בחסרון זמן: נעשה כמו סידרו הקוף. שלא מדעתו שהרי נסדר קודם ליל שבת על השלחן בשעה שהיא מחוסר זמן ללא דמי לקומץ שנקמץ בלילה ולחם שנסדר בליל שבת ללאו מחוסר זמן הוא וקדוש ליפסל (ועתה בשבת כשמגיע זמן עריכת לחם הפנים הכהן יכנס שחרית ויסלק ויסדר שנית) וכשמגיע זמנו אין השלחן מקדשו עד שיסלקנו ממנו ויחזור ויסדרנו: (רש"י)

תוספות פסח בין לשמן בין שלא לשמן פטור ומפרש טעמא בגמ' (שם סד.) דבזמן דמיחייב אזבח לא מיחייב אזבחים ומאי איצטריך לההוא טעמא תיפוק ליה דפטור משום דזבחים פסולין הן כיון דשחטן בזמן פסח דהוי בתר תמיד של בין הערבים כי היכי דפטור התם פסח ששחטו במועד לשמו על החמץ משום דזבח פסול הוא אבל למאי דפרישית דכשנשחט הזבח קודם התמיד של שחר או אחר תמיד של בין הערבים שאסרו חכמים לזרוק הדם משום גזירה וממילא מיפסל זיבחה הוה ניחא אבל לשון התוספתא משמע דאפילו אם זרק הדם בדיעבד ועשה כל מצותו אפילו הכי פסולין דקתני שהקריבן ולא קתני ששחטן ואי מדרבנן אמאי פסולין ונראה דפסולין דקאמר היינו הבשר מלאכול אבל בעלים נתכפרו כדאשכחן כי האי גוונא בפ"ב דזבחים (דף כו:). נתנו על גבי הכבש שלא כנגד היסוד וכו' עד פסול ואמר שמואל פסול הבשר אבל בעלים נתכפרו והיה נראה לדקדק דלא מיפסל אחר התמיד כדתנן בס"פ מי שהיה טמא (פסחים דף צח.). פסח שנתערב בכבור אם חבורת כהנים יאכלו ונתערב מחיים קאמר מדפריך עלה בגמ' והא אין

מביאין קדשים לבית הפסול אלמא לא מיפסיל אחר תמיד מיהו מצינו לדחות דפסח דהתם היינו מותר פסח דהוי שלמים ושחט להו קודם לתמיד של בין הערבים והא דפריך והא אין מביאין קדשים לבית הפסול היינו שממעט באכילת מותר פסח שנאכל לזרים ואוכלו בכבורים שאין נאכלים אלא לכהנים והוה לן למימר ירעה ולשון חבורה קשה דמשמע פסח ממש שנימנן עליו חבורות חבורות ועוד אמר בפרק האשה בפסחים (דף פח: ג) גבי ה' שנתערבו עורות פסחיהן ונמצא יבלת באחד מהן כו' דפסורין מלעשות פסח שני משום דלא אפשר ופריך לייתי פסח וליתני בשלמים ומאי קושיא לישני משום דאפילו פסח שני זמניה בתר תמיד דכתיב ביה בין הערבים כמו פסח ראשון ועוד דלא חשיב להא התם בפרק מי שהיה טמא (שם דף צה.) בדברים שבין ראשון לשני וא"כ לא אפשר לאתנויי בשלמים דפסולין אחר תמיד של בין הערבים וליכא למימר משום דאתי עשה דפסח שיש בו כרת ודחי עשה דהשלמה דלית ביה כרת כדאמר בר"פ תמיד נשחט (שם נט.) דהא ליכא הכא כרת דבכל חדא וחדא מינייהו איכא למימר שמא הוא מן הרוב שכבר יצאו ומיהו אפילו לא יהא נפסל אחר התמיד קשה דמ"מ לכתחילה אסור מדאורייתא ואי אמרינן דפסח שני מצי לאקדומיה לתמיד כיון דלא כתיב בערב אלא בין הערבים דהיינו טעמא דפסח ראשון קרב אחר התמיד דדרשינן יאחר דבר שנאמר בו בערב ובין הערבים לדבר שלא נאמר בו אלא בין הערבים אבל פסח שני הי מינייהו דבעי קדים ועביד ברישא והא דלא חשיב בהדי דברים שבין ראשון לשני יש לומר תנא ושייר דהא נמי שייר כרת דאיכא למ"ד (שם דף צג.) חייב כרת על הראשון ולא על השני ואיכא למ"ד נשים בראשון חובה בשני רשות אז ניחא הא דפריך לייתי וליתני: נהדריה ונקמציה ביממא וכו' כלי שרת מקדשין שלא בזמנו קשה מנליה דמקדשי שלא בזמנו והא לא קתני אלא נקמציה וכיון דאנו מוסיפין על הברייתא שיקדש הקומץ א"כ נוסף נמי ונימא דמיירי שהקטיר הקומץ בלילה ולהכי תצא לבית השריפה אבל משום קידוש קומץ לחודה לא הוי אמרינן תצא לבית השריפה וי"ל אי מיירי כשנקמצה וקידש קומציה ותו לא אז קאמר שפיר ולא זו בלבד דכתיב ביה בהדיא ביום זבחכם יאכל אלא אפילו מליקה ולא מיבעיא מליקה דדמיא קצת לזבח שכן מיני דמים אלא אפילו נקמצה וקדש הקומץ בלילה דאע"ג דלא כתיב בה ביום בהדיא תצא לבית השריפה אבל אי הוה אמרינן דהקטיר קומצה איפכא מיבעיא ליה דטפי פשיטא לן דהקטרת קומץ ביום ממליקה דכתיב זאת התורה לעולה למנחה וגו' וכתיב בתריה ביום צותו להקריב ועיקר לשון הקרבה היינו הקטרה ומיהו בחנם דחק רש"י לפרש כן דבקידוש קומץ איירי דאיכא למימר דלא נתקדש הקומץ אלא המנחה נתקדשה בכלי ונקמצה בלילה ופריך ונהדר הקומץ לדוכתה ונהדר ונקמצה ביממא ומשני כיון דהמנחה נתקדשה בכלי נפסלת בעמוד השחר כדן כל קידוש כלי וק"ל בלא נקמצה נמי תצא לבית השריפה כיון דנתקדשה בכלי וי"ל אי לא נקמצה לא תצא לבית השריפה בלילה עד שתיפסל בעמוד השחר אבל השתא דנקמצה בלילה תצא לאלתר לבית השריפה ולא בעי עיבור צורה: כמו שסידרו הקוף. הא דלא אמרינן נמי הכי לעיל כיון שקידשו שלא כמצותו נעשה כמו שנתנו שם הקוף יש לומר דהתם נתכוון לקדש שכסבור היה שהוא יום דומיא דמתניתין שעלה מאור הלבנה וכו' אבל הכא כיון דבכוונה עשה וידע שסידרו שלא כמצותו נעשה כמו שסידרו הקוף: (תוספות)

דף - ל

מצוה לשפסף מסייע ליה לרבי אמי דאמר רבי אמי אסור לאדם שיצא בניצוצות שעל גבי רגליו מפני שנראה ככרות שפכה ומוציא לעז על בניו שהן ממזרים אמר רב פפא צואה במקומה אסור לקרות ק"ש היכי דמי אי דנראית פשיטא אי דלא נראית לא ניתנה תורה למלאכי השרת לא צריכא דיושב ונראית עומד ואינה נראית ומאי שנא מצואה על בשרו דאיתמר צואה על בשרו או שהיו ידיו בבית הכסא רב הונא אמר מותר לקרות ק"ש ורב חסדא אמר אסור לקרות ק"ש במקומה נפיש זוהמא שלא במקומה לא נפיש זוהמא ת"ר הלכה בסעודה אדם יוצא להשתין מים נוטל ידו אחת ונכנס דיבר עם חבירו והפליג נוטל שתי ידיו ונכנס וכשהוא נוטל לא יטול מבחוץ ויכנס מפני חשד אלא נכנס ויושב במקומו ונוטל שתי ידיו ומחזיר הטפיח על האורחין א"ר חסדא לא אמרן אלא לשתות אבל לאכול נוטל מבחוץ ונכנס דמידע ידיע דאנינא דעתיה אמר רב נחמן בר יצחק ואנא אפילו לשתות נמי מידע ידיע דאנינא דעתאי: **מתני'** אין אדם נכנס לעזרה לעבודה אפילו טהור עד שיטבול חמש טבילות ועשרה קדושין טובל כ"ג ומקדש בו ביום וכולן בקדש על בית הפרוה חוץ מזו בלבד פרסו סדין של בוץ בינו לבין העם (קידש ידיו ורגליו): **גמ'** שאלו את בתן זו זומא טבילה זו למה אמר להם ומה המשנה מקודש לקודש וממקום שענוש כרת למקום שענוש כרת טעון טבילה המשנה מחול לקודש וממקום שאין ענוש כרת למקום שענוש כרת אינו דין שטעון טבילה רבי יהודה אומר סרך טבילה היא זו כדי שיזכור טומאה ישנה שבידו ויפרוש במאי קא מיפלגי

רש"י מצוה לשפסף בידו. ניטות של מי רגלים הניתזין על רגליו של יצא בהן חוץ ונראה ככרות שפכה שאין מי רגליו מקלחין אלף שותתין וכרות שפכה אינו מוליד ויאמרו על בניו שאינם שלו: במקומה. בנקב פי הטבעת אסור זה לקרות ק"ש. ידיו בבית הכסא מחילה מפסקת ובית הכסא לפני מהמחילה וזה הכניס ידיו דרך חור שבמחילה: ורב חסדא אמר אסור. משום כל עצמותי תאמרנה וגו' (תהלים לז) טעמא משום כל עצמותי אבל משום זהמת הריח לא וקשיא לרב פפא מתרווייהו: במקומה נפיש זוהמא. שחמה היא של יצאה לאויר ולא נתפזר ריחה: הלכה בסעודה. כלומר הלכה זו אמרו בהלכות סעודה: אדם. שילא מתוך הסעודה

להשתיי מים נוטל ידו אחת אוחה ששיפסף בה נילארות: והפליג. שהה: נוטל שתי ידיו. לכיוון שהפליג שעה אחת או שתיים הסוה דעתו מסעודתו ולא נזהר לשמור ידיו והן עסקניות: לא יטול מבחוץ. שלל יאמרו עליו לא נטל: ומחזיר הטפיח על האורחיו. ה"ג לה בתוספתא [פ"ד] דברכות טפיח פך שיולקין ממנו מים על הידים מחזירו על האורחים המסובין והשמש מחזירו עליהן ואומר יש בכס הכריך לטול ואין זאת חלל להודיע שנטל זה שהכניס את ידיו: לא חמרן. דלל יטול בחוץ חלל שאינו כריך עוד לחכול חלל לשחות הוא נכנס שהיו רגליו להאריך לשחות בשחיה אחר המזון ומיהו כריך לטול שמא יתן פרוסה לתוך פיו: מידע ידע דלניחא דעתיה. ולא חשדי ליה: מתני' לעבודה. לאו דוקא דאין אדם נכנס לעזרה עד שיטבול וטעמא מפרש בגמרא: חמש טבילות וכו'. יליף לה בגמרא: על בית הפרוה. על גג לשכת בית הפרוה: חוץ מזו. הרשונה שאינה באה חובה ליום הכפורים דהא כל יומא נמי איחא חבל טבילות הבאות חובה ליוה"כ כתיב בהן במקום קדוש בעניינא דלחרי מות: גמ' טבילה זו. של כל שחריח למה לטהור: ומה המשנה מקודש וכו'. כהן גדול בחמש עבודות ביוה"כ המשחנות מחוץ לפניו ומפנים לחוץ ששני המקומות קדש ועל שניהן ענוש כרת הנכנס בטומאה: טעון טבילה. בין עבודה לעבודה כדיליף בפרקין (דף לז). וזה הבא מביתו לעזרה שהוא מחול חלל הקדש וכו': כך טבילה היא זו. אין כאן חובה מן התורה חלל לדרך ולתפוש בשם טבילה כדי לעלות על לב שאין טבילה חלל לטמאין ולתת ללבו חס יש טומאה עליו ויזכור טומאה ישנה שיש עליו ושכחה ויפרוש מלכא לעזרה היום עד שיעריב שמשו אחר הטבילה ולא יעבוד היום: (כ"ט)

תוספות מצוה לשפסף. תימה אמאי צריך לשפסף והא מסתמא קיימא לן כרבנן דר"א דאסור לאחוז באמה ואמרו ליה רבנן והלא ניצוצות ניתזין על רגליו וכו' אלמא דכשאחוז באמה אין ניצוצות ניתזין על רגליו וי"ל אעפ"כ אי אפשר שלא יהו מעט ניתזין על רגליו דזימנין מישתלי ולא אדעתיה לאחוז באמה עד לבסוף אי נמי דרבנן מודו לבסוף לדיברי ר"א תדע דבפ' כל היד (נדה דף יג.) פריך אשמואל דאמר ליה לרב יהודה שיננא אחוז באמה והתניא ר"א אומר כל האוחז וכו' וכן בפרק כירה (שבת דף מא.) ואי רבנן פליגי מאי פריך מיהו יש לרחות זה דאפילו רבנן לא שרו אלא שלא יוציא לעז על בניו הא לאו הכי לא וההיא דכירה לאו משום הכי הוה והא דרב יהודה אייגרא הוה קאי ומשתין למטה וליכא למימר משום ניצוצות אלא משום לכלוך הכותל ומשום האי מילתא לא הוה שרו רבנן מיהו יש להביא ראיה מדאמרין פרק כיצד מברכין (ברכות דף מ.) אין מי רגלים כלים אלא בישיבה ובעפר תיחוח אפילו בעמידה וכו' אבל אוחז באמה לא קאמר דאע"ג דמסתמא כמו כן כלים ואמרין נמי בפרק כל היד (נדה דף טז:) ג' שנאתי וכו' וחשיב אוחז באמה ומשתין ולא הוזכר שם ר"א אלא ש"מ דחזרו רבנן והודו לר"א ואע"ג דלא אשכחן בהדיא לא במשנה ולא בבבביתא שחזרו יש לומר כן וה"נ אשכחן בפרק כל היד (שם דף יג:) אמילתא אחריתי דקאמר ר' טרפון תקצץ ידו על טיבורו פי' על שנגע באמתו אמרו לו ישב לו קוף לא יטלנו משמע דרבנן שרו אפילו בלא קוף אלא דהוה מקשי ליה אודי לן מיהת בישב לו קוף ובמתני' דהתם באנשים תיקצץ ומסתמא אתיא נמי כרבנן דאין סברא לאוקומיה כר"ט אלמא דחזרו בהן אע"ג דלא אשכחן לה בהדיא וא"ת וכיון דמצוה לשפסף ויש תקנה לשפסף מאי קא פרכי ליה רבנן לר"א אין לו מקום גבוה ואין לו עפר תיחוח מאי אמר להם מוטב יוציא לעז על בניו שהן ממזרים ואל יראה רשע שעה אחת לפני המקום ואמאי לא אמר להו מצוה לשפסף וי"ל אם לא יאחוז באמה כלל אז יהיה רוב ניצוצות ניתזים על רגליו ואפילו אם משפסף יהא ניכר ויוציא לעז על בניו וגם יש לו טורח לשפסף הכל ומניח): אין אדם נכנס לעבודה אפילו טהור עד שהוא טובל. לאו דוקא לעבודה אלא אפילו לשחיטה דלאו עבודה היא מוכח לקמן דבעי טבילה ואפילו בלאו עבודה רק שנכנס לעזרה וכן מוכיח בירושלמי דקאמר לא סוף דבר לעבודה אלא אפילו שלא לעבודה וכן מוכח לקמן כמו שאפרש בסמוך: ומה המשנה בין קדש לקדש כו'. תימה לי איכא למפרך מה להתם שכן רוצה לעבוד עבודה אבל טהור הנכנס שלא לעבודה מניין וי"ל דודאי הק"ו אינו אלא בטהור הנכנס כדי לעבוד אלא דמדרבנן גזרו אפילו בנכנס שלא לעבוד גזירה שמה יעבוד וא"ת אכתי ליפרך מה ליום הכפורים כשהוא משנה מקודש לקודש שכן טובל במקום קדוש דיי"ל דבשאר ימות השנה נמי יטבול במקום קדוש מהאי דינא אבל קשה אם כן כי קאמר בסמוך במאי קא מיפלגי לימא דבהא פליגי דלבן זומא טביל במקום קדוש ולר' יהודה לא ועוד דאכתי איכא למפרך מה ליום הכפורים שהוא חמור שלא הוכשרה עבודת יום בכהן הדיוט אלא בכהן גדול או ליפרך שכן מרובה כפרתו של היום כדפריך בפ"ק דשבעות (דף ט.) אלא צ"ל דבן זומא לא מחשיב להו פירכות דאדרבה אלימי אלים לק"ו ע"י כך ונכניס אותן חומרי בק"ו ונימא הכי ומה המשנה מקודש לקודש אע"פ שטבל כבר טבילה חשובה במקום קדוש ואע"פ שהוא כהן גדול דקדוש טפי ואע"פ שהוטלה עליו כל עבודת היום וזריז וזהו טפי מתוך כך ומחמת שכפרת היום מרובה אפ"ה צריך טבילה המשנה מחול לקודש לא כ"ש והאי דלא טביל במקום קדוש סברא הוא כיון דאכתי לא נתקדש בבגדי קודש שיטבול בחול: (תוספות)

ב - ל דף

באחולי עבודה קא מיפלגי לבן זומא מחיל עבודה לר"י לא מחיל עבודה ולבן זומא מי מחיל והתניא כהן גדול שלא טבל ולא קידש בין בגד לבגד ובין עבודה לעבודה עבודתו כשרה אחד כהן גדול ואחד כהן הדיוט שלא קידש ידיו ורגליו

שחרית ועבד עבודה פסולה אלא למיקם בעשה קא מיפלגי לכן זומא קאי בעשה לר' יהודה לא קאי בעשה ומי אית ליה לר' יהודה האי סברא והתניא מצורע טובל ועומד בשער ניקנור רבי יהודה אומר אינו צריך טבילה שכבר טבל מבערב הווא כדתני טעמא שכבר טבל מבערב ודקארי לה מאי קארי לה משום דקא בעי למרמא אחריתי עליה לשכת המצורעין ששם מצורעין טובלין ר"י אומר לא מצורעין בלבד אמרו אלא כל אדם לא קשיא הא דטביל הא דלא טביל אי דלא טביל הערב שמש בעי אלא אידי ואידי דטביל הא דאסח דעתיה הא דלא אסח דעתיה אי אסח דעתיה הזאת שלישי ושביעי בעי דאמר ר' דוסתאי בר מתון אמר רבי יוחנן הסח הדעת צריך הזאה שלישי ושביעי אלא אידי ואידי דלא אסח דעתיה ולא קשיא הא דטביל על דעת ביאת מקדש הא דלא טביל על דעת ביאת מקדש ואב"א תני לא מצורעין אמרו אלא כל אדם רבינא אמר רבי יהודה לדבריהם דרבנן קאמר להו לדידי מצורע אין צריך טבילה לדידכו אודו לי איזי מיהת דלא מצורעין בלבד אמרו אלא כל אדם ורבנן מצורע דייש בטומאה כל אדם לא דיישי בטומאה א"ל אביי לרב יוסף נימא רבנן דפליגי עליה דר"י כבן זומא סבירא להו והאי דקתני מצורע להודיעך כחו דר"י או דילמא שאני מצורע דייש בטומאה א"ל שאני מצורע דייש בטומאה א"ל אביי לרב יוסף (לר"י דאמר סרך) טבילה (היא) זו

רס"ו באחולי עבודה. אם לא טבל שחרית ועבד: לכן זומא. דאמר לאורייתא היא שהרי ניתן ק"ו לידרש הויה עבודתו מחוללת: לרבי יהודה. דאמר דרבנן היא לא מחייל: ולכן זומא מי מחייל. והא מכהן גדול ביום הכפורים יליף לה והוא עצמו טבל ולא קדש ביוה"כ בין בגדי זהב לבגדי לבן שהיא משנה בה עבודתו כשירה: אחד כ"ג כו' עבודתו פסולה. בפרק שני זבחים (דף יט:): ילפינן דקשלא רחוק ידים והגלים מחלל עבודה: לכן זומא קאי עליה בעשה. מק"ו דכ"ג שעובר בעשה כדכתיב (ויקרא טז) ורחץ את בשרו במים ולבש: ומי אית ליה לר' יהודה הך סברא. דמתני' שיהיו כל הנכנסין לעזרה רכיזין טבילה: מורע. בשמיני שבו אע"פ שטבל בשביעי כדכתיב (שם יד) והיה ביום השביעי יגלח וגו' חוזר וטובל בשמיני כשמיני קרבנותיו: ועומד בשער ניקנור. להכניס ידיו ורגליו בפנים למתן בהונות מדם האשם ושמן הלוג: כדתני טעמא שכבר טבל בערב. רבי יהודה לטעמיה דאמר אין טבילה שחרית הכאים לעזרה ללא זכור טומאה ישנה וזה אין כריך לכך שהרי טבל אמש לכל טומאה שעליו: ודקארי לה מאי קארי לה. מי שעוסק במשנה זו להשיב ממנה בבית המדרש למה נחטף הלך טעם מפורש בה: לשכת מורעין. למה נקראת לשכת מורעין: ששם מורעין טובלין. בשביל שמכניסין בהונותיהן לעזרה: ללא כל אדם. הנכנס לעזרה מדקאמר בלבד מכלל דאית ליה טבילה במורע: ללא טביל. מבערב לרעהו: אסח דעתיה. משמירת גופו כריך הזאה שמה נכנס לזהל המת ולא שם אל לבו: לדידי מורע אין כריך טבילה. שכבר טבל: דייש בטומאה. אותה טומאה והורגל עד עכשיו ליגע בטומאה לפיכך הוא בחשק טומאות שמה אחר טבילה נגע: נימא רבנן דפליגי עליה דר"י. במתני' קמייתא דקתני מצורע טובל ועומד וכו' כבן זומא סבירא להו דאמר לאורייתא היא לכל אדם הילכך לא שנה טבל מבערב ול"ש לא טבל ולא וכו' היינו רבנן דמתני' דפליגי עליה במשנה דמדות או דילמא חלה תנא היא ושאינו מורע דייש בטומאה: (רס"ו)

תוספות רבי יהודה אומר לא מצורע בלבד אמרו אלא כל אדם. לפרש"י דפירש לעיל בפ"ק (דף טז:): רב אדא בר אבהו אמר הא מני ר'. יהודה היא דתמיד משום דאשכחן דפליג אסתמי דמדות ומייתי ברייתא דשמעינן ליה לרבי יהודה דאמר מזבח ממוצע וסתמא דמדות לית ליה מזבח ממוצע מהא דהכא הוה מצי לאיתויי דפליג אסתמא דרישא י"ל מהא דהכא לא מצי לאיתויי ראיא דאיכא למימר שאני הכא דפליג בהדיא במשנה אבל היכא דלא הוזכרה במשנה דפליג דילמא לא פליג להכי מייתי מההיא דמזבח ממוצע ועי"ל דמהכא לא הוה שמעינן דפליג דאיכא למימר כולה ר"י היא ומשום דקתני ברישא שהלשכה קרויה לשכת מצורעין ופירש למה נקראת כך לפי ששם מצורעין טובלים ומעיקרא ניתקנה בשביל זה קאמר ר"י דלאחר שנתקנה הרגילו לטבול בה כל אדם טהור הרוצה ליכנס לעזרה: אי דלא טביל הערב שמש בעי. תימה לי מאי קפריך הא בימי ספרו אינו אסור ליכנס אלא במחנה שכינה ולשכת מצורעין לא היתה בקודש מדנכנסו לה מחוסרי כפורים י"ל דהכי פריך כיון דלא מצי להכניס ידיו לבהונות היום עד שיעריב שמשו ל"ל דעייל בהר הבית לטבול שם בשלמא אי בשמיני איירי וכבר טבל מבע"י טביל התם כדי שלא יסיח דעת שיזכור לו להכניס ידיו מיד אי נמי י"ל נהי דמדאורייתא מותר ליכנס בהר הבית כל ימי ספרו מ"מ מדרבנן גזרו שלא יכנס דבפרק בתרא דנגעים [מ"ב] קאמר דלאחר תגלחת ימי [גמרו] הרי הוא כשרץ ובפ"ק דכלים [מ"ח] תנן עזרת נשים מקודשת הימנו שאין שום טבול יום נכנס לשם ולשכת מצורעין היתה עומדת בעזרת נשים והיא אחת מארבע לשכות שארבע מקצועותיה: היסח הדעת שלישי ושביעי בעי טמא שרץ ונבילה וכל הנך דלא מצרכין להו הזאת שלישי ושביעי צ"ל כגון דלא אסחו דעתייהו: נימא רבנן דפליגי עליה דר"י כבן זומא ס"ל. פרש"י ונימא דהני רבנן לאו היינו רבנן דפליגי עליה במדות ותימה לי א"כ מאי מספקא ליה לאביי דפשיטא דלית לן למימר דפליגי ארבנן דמסכת מדות דאם כן קשה דרבנן אדרבנן דבכמה דוכתי פריך הכי דר"י אדר"י קשיא דרבנן אדרבנן ל"ק ומשני וכו' ולא משתמיט לשנויי בשום דוכתא תרי רבנן נינהו אלא צ"ל דאפילו אי ס"ל כבן זומא לא פליגי ארבנן דר"י דמסכת מדות דאיכא למימר נמי התם הוא הדין שאר כל אדם והא דנקט מצורעין משום דעיקר הלשכה נתקנה בשביל כך שיש בהן צורך לטבול ולהכניס ידהם לאלתר לבהונות א"נ נקט מצורע להודיעך כחו דר"י דפליג ואמר לא מצורע אמרו אלא שאר כל אדם דוקא א"נ דוקא נימא דבהא פליגי דת"ק סבר דלשאר כל אדם הנכנס לעזרה היה במקום אחר ור"י סבר דלא מצורעין בלבד טובלין שם בלשכה אלא אף כל אדם הנכנס לעזרה א"נ איכא למימר כולה ר"י היא ומשום דקאמר מעיקרא שהלשכה נקראת לשכת מצורעין לפי שניתקנה תחילה לטבילת מצורעין הוצרך לחזור ולפרש לא מצורע בלבד טעון טבילה אלא אף שאר כל אדם: כבן זומא סבירא להו. הוא הדין דכר"י נמי סבירא להו דעד כאן לא פליגי בן זומא ור"י אלא אי דאורייתא אי דרבנן אבל תרויהו מודו דטהור הנכנס לעזרה בעי טבילה אלא נקט בן זומא משום דעיקר השאלה נשאלה ממנו ומשיב דבעי טבילה: (תוספות)

חוצץ או אינו חוצץ אמר ליה כל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון אמר ליה אביי לרב יוסף ביאה במקצת שמה ביאה או לא א"ל בהוונות יוכיחו שהן ביאה במקצת ותניא מצורע טובל ועומד בשער ניקנור איבעיא להו מהו שיעשה סכין ארוכה וישחוט תיבעי לבן זומא תיבעי לרבנן דפליגי עליה דר' יהודה תבעי לבן זומא עד כאן לא מחייב בן זומא אלא לגואי אבל לבראי לא או דילמא אתי לאימשוכי תיבעי לרבנן דפליגי עליה דרבי יהודה ע"כ לא קאמרי רבנן התם דלא קא עביד עבודה אבל הכא דקא עביד עבודה לא או דילמא לא שנה תיקו: חמש טבילות ועשרה קידושין טובל: ת"ר חמש טבילות ועשרה קידושין טובל כ"ג ומקדש בו ביום וכולן בקודש בבית הפרוה חוץ מראשונה שהיתה בחול ע"ג שער המים ובצד לשכתו היתה אמר אביי שמע מיניה עין עיטם גבוה מקרקע עזרה עשרים ושלוש אמות דתנן כל הפתחים שהיו שם גובהן עשרים אמה ורחבן עשר אמות חוץ משל אולם ותניא [\[ויקרא טו-ג\]](#) ורחץ בשרו במים במי מקוה כל בשרו מים שכל גופו עולה בהן וכמה הן אמה על אמה ברום ג' אמות ושיערו חכמים מי מקוה ארבעים סאה

רש"י חוץ או אינו חוץ. לר' יהודה דאמר מפני סרך טבילה בעלמא היא פסלה בה חליצה כשאר טבילות או דילמא כיון דחליצה באה חלץ להזכירו על הטומאה ישנה ולא לטהר בה היא באה לא פסלה בה חליצה: שמה ביאה. לענין טבילה זו ולריך לטובל אם בא להכניס אחד מאיבריו לעזרה: מהו שיעשה סכין ארוכה. לפטור ענמו מן הטבילה ויעמוד חוץ לעזרה ויוסיט ידו לפנים וישחוט מי מיפטר בהכי מן הטבילה או דילמא בעי טבילה ולענין הכשירה דקרבן לא קא מיבעיא ליה דאף על גב דעמד מבחוץ ושחט כשירה דתינח בזבחים (דף לב:) בן הבקר לפני ה' ולא שחט לפני ה': תיבעי לרבנן דפליגי עליה דר"י. ואמרו כל אדם לא בעו טבילה: לגואי. הנכנס לה: עין עיטם. ממנו באה אמת המים לבית טבילה שער המים שעל החומה ולפי ענין המקראות נראה לי שהיא מעיין מי נפתח האמור בספר יהושע (טו) שמסע הגבול משפע ויורד למזרח ולמערב והוא הגבול בכל ארץ ישראל והך מילתא דאביי משום דאמרינן בזבחים (דף נד:) סבור למיבעייה לבית המקדש בעין עיטם אמרי נחתו ביה פורתא דכתיב (דברים לג) וזין כתפיו שכן דשמעינן מיניה שהוא גבוה מן הכל ולא פריש מנח ליה ופריש ליה אביי הכא: גבוה מקרקע עזרה עשרים ושלש אמות. כמות גובה שער המים ובנין כלי של שלש אמות מלמעלה להחזיק ארבעים סאה שאי אפשר למים לעלות להר שהוא גבוה ממקום שנובעין סם: חוץ משל אולם. שגבהו ארבעים ורחבו עשרים: (רש"י)

תוספות חוצץ או אינו חוצץ. פרש"י דלר"י קא מיבעיא ליה וקשה לי דאם כן הוה ליה למימר בהדיא לר"י אלא נראה דבין לבן זומא בין לר"י ובטבילה שהוא טובל כשאינו בא לעבוד אלא ליכנס ביאה ריקנית דבהא מודה בן זומא דלא הויה אלא דרבנן שמא יעבוד כדפי לעיל והא דקא מיבעיא ליה הכא חוצץ או אינו חוצץ טפי מבבל טבילות דרבנן כגון י"ח דבר וכיוצא בהן יש לומר משום דהא טבילה מעלה יתירא היא שהרי טהור גמור הוא ואין כאן צד חשש טומאה אלא מעלה בעלמא וחומרא יתירא היא ולהכי מיבעיא ליה דילמא אינו חוצץ: ותניא מצורע טובל ועומד בשער ניקנור. לפרש"י שפירש דלרבי יהודה מיבעיא ליה מאי קא פשיט מהכא הא הויה לאו ר"י דר' יהודה פליג עלה לעיל י"ל אעפ"כ פשיט דמדברבנן דאמרי דעביד מעלה אפילו בשביל ביאת מקצת ה"נ לר"י בטבילות כל אדם דהויה דרבנן צריך לטובל אפילו לביאת מקצת: או דילמא אתי לאימשוכי. הא דאמר ר"פ הכל שוחטין (חולין דף ב: ושם) ור"כ כל הפסולים (זבחים דף לב.) דטמאין במקדשין לכתחילה לא ישחוט בסכין ארוכה שמא יגעו בבשר ולא קאמר טעמא דילמא אתי לאימשוכי ואע"ג דהכא מספקי' ליה אי גרינן דילמא אתי לאימשוכי או לא הני מילי בטהור אבל בטמא דאיכא כרת איכא למיחש טפי וי"ל אדרבה היא הנותנת התם כיון דטמא הוא זהיר טפי ולא עייל אבל טהור איכא למיחש טפי דילמא אתי לאימשוכי: וכולן בקודש בגג בית הפרוה. תימה לי והא גגין ועליות לא נתקדשו וי"ל גג בית. הפרוה היה שוה לקרקע עזרה דכי האי גוונא משני בסוף פ' כיצד צולין (פסחים דף פו.) אהא דפריך מהלשכות הבנויות בקודש ופתוחות לחול תוכן חול וגגותיהן קודש בשגגותיהן שוין לקרקע עזרה אבל תימה לי אי גג בית הפרוה שוה לקרקע עזרה מסיבה למה לי דאמר בפ"ק (דף יט.) לשכת המדיחין כו' עד משם מסיבה עולה לגג בית הפרוה וי"ל דגג בית הפרוה אע"ג דשוה לקרקע עזרה לא היה לו פתח לעזרה משום צניעות לפי שכהן גדול טובל שם אלא היו נכנסין לו דרך לשכת המדיחין שהיתה תחת הקרקע ומשם מסיבה עולה לגג בית הפרוה וצ"ל דלשכת המדיחין תוכה קודש דאי לא תימא הכי הוה ליה גג בית הפרוה כמו לשכות הבנויות בקודש ופתוחות לחול דאמר לעיל דתוכן חול אלא על כרחך לשכת המדיחין שגג בית הפרוה פתוח לה תוכה קודש ואע"ג דפרישנא דלשכת המדיחין מחילה היא וא"ר יוחנן בפרק כיצד צולין (פסחים דף פו.) מחילות לא נתקדשו הא אוקימנא התם להא דרבי יוחנן בפתוחות להר הבית אבל פתוחות לעזרה נתקדשו ואין להקשות כי פריך התם מהלשכות וכו' ואוקימנן בשגגותיהן שוין לקרקע עזרה והדר פריך מסיפא א"כ הוה ליה מחילות וא"ר יוחנן מחילות לא נתקדשו אמאי לא פריך התם ממתני' דפרקין וממתני' דמדות כדפי' ד"ל מאי נפקא מינה הויה דהלשכות נמי מתני' היא בפ"ג דמסכת מעשר שני (מ"ח) ואדרבה נחא ליה למיפרך מינה טפי ממתני' דהכא דמדות לפי שהיא שנויה בסדר זרעים שהוא קודם לסדר מועד וסדר קדשים ועוד משום דפריך שתי קושיות מינה מרישא ומסיפא: עין עיטם גבוה מקרקע עזרה כ"ג אמות. תימה לי ומנלן דבית הטבילה היתה גבוהה שלש אמות דילמא לא היתה גבוהה אלא אמה ואורכה שלש אמות והכהן היה משכיב עצמו בתוכו אי נמי לא היתה גבוהה אלא שתי אמות והכהן גדול יושב וטובל ויש לומר מסתמא כל מה שהיו יכולין להקל עליו משום חולשא דכהן גדול היו עושין ודרך עמידה היה טובל כי זה נקל לו יותר לעשות: אמה על אמה ברום

שלוש אמות. אין לומר דגובהו של אדם מראשו עד רגליו אינו אלא שלש אמות דא"כ גבי היזק ראייה דבעי ארבע אמות בפ"ק דבבא בתרא (דף ב:): למה לי כולי האי אלא י"ל דעד כתיפיו הוא שלש אמות ואף על פי שאין צוארו וראשו מחזיק אמה כיון דאפיקתיה משלש אמות אוקמא ארבע אמות ועוד דאי אפשר לקרקע שתלקט במלקט ורהיטני ופעמים שיש גבושית פחות מג' טפחים סמוך לכותל וזימנין נמי שעומד על אצבעות רגליו ורואה מעבר לכותל וגבי כוכין בפרק המוכר פירות (שם דף ק: ושם) דארכו ארבע אמות היינו בין ראשו ובין דפי הארון שלמעלה ולמטה ועוד צריך שיהא בריוח והא דסגי הכא גבי מקוה בשלש אמות היינו משום דכשעומק המים שלש אמות כשנכנס בהן צפו מים על ראשו ועולין למעלה גם יכול לכופ ראשו קצת עד שיתכסה כל גופו במים ומה שיש בתרגום של מגילת אסתר פרשנדתא איצטלב על צליבא דתלת אמין דלפון איצטלב על צליבא דתלת אמין וכו' יש לומר כולם קטועי ראש היו שנהרגו ואח"כ נתלו וכן משמע בפרק המצניע (שבת דף צב. ושם) דהא דאמר גופו של אדם ג' אמות דלאו היינו עם הראש דקאמר התם המוציא משוי למעלה מעשרה חייב שכן משא בני קהת דאמר מר ארון ט' וכפורת טפח וגמירי דכל טונא דמידלי במוטות תילתא מלעיל ותרי תילתי מלתתא והשתא אי אמרת בשלמא דעד הכתף הוא שלש אמות דהיינו י"ח טפחים אז מוכח שפיר כי בכתף ישאו נמצא שהיה מן הארון למטה מן הכתף ו' טפחים וב' שלישים נמצא דאכתי היה גבוה מן הקרקע י"ד טפחים ושליש אבל אי הוי עס (תוספות)

דף   לא   -   ב

והא איכא אמה תקרה ואמה מעזיבה שערים דבית המקדש כיון דשישא נינהו במשהו עבדי להו והא איכא האיך משהו כיון דלא הואי אמתא לא חשיב לה: פרסו סדין של בוץ וכו': מאי שנא של בוץ כדאמר רב כהנא כדי שיכיר שעבודת היום בבגדי בוץ הכא נמי שיכיר שעבודת היום בבגדי בוץ: **מתני'** פשט ירד וטבל עלה ונסתפג הביאו לו בגדי זהב ולבש וקידש ידיו ורגליו הביאו לו את התמיד קרצו ומירק אחר שחיטה על ידו קבל את הדם וזרקו נכנס להקטיר קטורת של שחר ולהיטיב את הנרות ולהקריב את הראש ואת האברים והחביתין ואת היין קטורת של שחר היתה קריבה בין דם לאברים של בין הערבים בין איברים לנסכים אם היה כ"ג זקן או איסטניס מחמין לו חמין ומטילין לתוך הצונן כדי שתפיג צינתו: **גמ'** אמרוה רבנן קמיה דרב פפא הא דלא כר"מ דאי ר"מ כיון דאמר תרי קידושי אלבישה עביד להו הכא נמי ליעביד תרי קידושי אלבישה אמר להו רב פפא בין לרבנן בין לר"מ חד אפשיטה דבגדי קודש וחד אלבישה והכא בהא קא מיפלגי **[ויקרא טז-כג]** (ופשט ורחץ) ולבש ר"מ סבר מקיש פשיטה ללבישה מה לבישה לובש ואח"כ מקדש אף פשיטה פושט ואח"כ מקדש ורבנן סברי מקיש פשיטה ללבישה מה לבישה כשהוא לבוש מקדש אף פשיטה כשהוא לבוש מקדש אמרו ליה רבנן לרב פפא ומי מצית אמרת הכי והתניא פרסו סדין של בוץ בינו לבין העם פשט וירד וטבל עלה ונסתפג הביאו לו בגדי זהב ולבש וקידש ידיו ורגליו רבי מאיר אומר פשט וקידש ידיו ורגליו וירד וטבל עלה ונסתפג הביאו לו בגדי זהב ולבש וקידש ידיו ורגליו אמר להו אי תניא תניא בשלמא לרבי מאיר היינו דמשכחת לה

רש"י והאיכא אמה. עובי תקרה על חלל השער: ואמה מעזיבה. של טיט וחול מגובל יחד להיות המים נוחין פס לכד עומק החלל שלש אמות שחשבת: במשהו עביד ליה. תקרה שלהן: שעבודת היום בבגדי בוץ. שיש היום עליו עבודה שהיא בבגדי בוץ לפי שאינו רגיל לשרת בלא שמנה בגדים ויש מהן של זהב כגון איץ וחשן ואפוד ופעמוני המעיל: מתני' ונסתפג. מתעטף באלוונטיה של בגד לספוג מים שעל בשרו ונסתפג ונתקנה: וקידש ידיו ורגליו. מן הכיור כדיליף לקמן (דף לב.) שצריך לכל חליפות בגדי היום קידוש לפשיטה קידוש ללבישה וטבילה ראשונה זו שהפשיטה של בגדי חול היא לא הוצרך לקדש על הפשיטה: קראו. מפרש בגמרא: ומירק אחר. וגמר כהן אחר שחיטה לפי שאין קבלת הדם כשירה אלא כהן גדול וצריך למהר ולקבל: על ידו. בשבילו כמו קוצץ אדם ע"י עאלמו (ב"מ דף לג.) אי נמי על ידו לשון אחריו וסמוך לו והרבה יש בספר עזרא על ידו החזיק פלוני את החומה (נחמיה ג): קטורת של שחר היא היתה קריבה וכו'. בגמ' מפרש: מחמין לו חמין. מבערב יום הכפורים ומטילין ביום הכפורים לתוך חקק בנין בית טבילתו: שתפיג. להמיר מיד כינתו במקל כמו ויפג לבו (בראשית מה) מפיגין טעמן (ביצה דף יד.) וריחו לא נמר (ירמיה מה) מתרגמין וריחו לא פג: גמ' רבנן. תלמידי דרב פפא אמרו כך לפניו: הא. מתני' דלא תנן בה שני קידושים בטבילה ראשונה: דלא כר"מ. דפלגי במתני' בטבילה שניה אדרבנן שהיו מקדימין קידוש לפשיטה והוא הקדים פשיטה לקידוש דתנן ר' מאיר אומר פשט וקידש ושמעינן מיניה דס"ל דשני קידושים שהוצרך הכתוב בין בגד לבגד כדיליף לקמן תרוייהו משום לבישה בגדים המתחלפים תחת הראשונים הוא וקאמרי מתני' לאו דכוותיה תנן דאי ר"מ בטבילה ראשונה נמי ניבעי תרי קידושי דהא בגדי קדש הוא בל לבבוש:

חד אפשיטה. והלכך הכא דפשיטה דבגדי חול היא לא בעינא קידוש והכא גבי טבילה שניה שנחלק ר' מאיר להקדים פשיטה לקידוש לאו משום דס"ל קידוש ראשון שכל טבילה מחמת לבישה בלא אלא בגזירת הכתוב פליגי: ופשט ורחץ ורחץ ולבש. ופשט את בגדי הבד אשר לבש וגו' וסמך ליה ורחץ את בשרו במים במקום קדוש ולבש את בגדיו והטיל הכתוב רחיצה בין פשיטה ללבישה והאי ורחץ דרשינן ליה לקמן לענין קידוש וילפינן מיניה תרי קידושי ורחץ אופשט ואולבש כאילו כתיב ורחץ תרי זימני: ר"מ סבר מקיש. קידוש פשיטה לקידוש של לבישה מה לבישה לובש ואח"כ מקדש קידוש השני כדאמרין לקמן הכל מודים בקידוש שני כשהוא לבוש מקדש וילפי ליה מקראי אף קידוש של פשיטה פושט ואח"כ מקדש ורבונו סברי מה לבישה כשהוא לבוש מקדש ולדברי הכל קידוש בתרא אחר לבישה אף פשיטה כשהוא לבוש בגדים שהוא בלא לפשוט מקדש ואח"כ פושט: ומי מליח אמרת. דלא מלכיד ר"מ אטבילה ראשונה תרי קידושי: והתניא כו'. וגם טבילה ראשונה תניא מלכיד מלכיד ליה רבנן אלא חד קידוש אלא טעמא דר"מ משום דקסבר תרוייהו משום בגדים שהוא לובש הוה: אמר להו אי תניא. בהדיא דמלכיד ליה תרי קידושי תניא ומהיחא איכא למשמע דטעמא דר"מ משום תרוייהו אלבישה אבל אי לא אשכחייתו מתני' בהדיא לא הוה שמעינן ליה מפלוגתא דטבילה שניה דמתני' איכא לפרושי כדאמרין להו: (הש"י)

תוספות הראש י"ח טפחים והלא הצואר הוא יותר מטפח ושליש אישתכח דארון למטה מי' ובפרק מי שהוציא אוהו (עירובין ד' מה.) נמי אמרין דמקומו של אדם ד' אמות ומפרש דגופו ג' אמות ואמה כדי שיטול חפץ תחת מראשותיו כו' היינו נמי גופו ג' אמות שלימות ואמה העודפת בשביל ראשו וכדי שיפשוט ידיו למעלה מראשו וא"ת א"כ היה עין עיטם גבוה יותר מכ"ג שאם לא היה אלא כ"ג א"כ: היו המים יוצאין לחוץ הא לא קשיא דודאי עין עיטם לא הוה. אלא כ"ג אבל החקק של בית הטבילה היה גבוה יותר מג' אמות אף על פי שהמים עולים למעלה כשנכנס לתוכו לא היו יוצאין לחוץ אי נמי אפילו אם היו יוצאים היו מיד באים אחרים תחתיהן מעין עיטם ואין להקשות דכיון דאמר בכל דוכתא דמקום האדם הוה רוחב אמה היכי טביל בכלי שאינו אלא אמה על אמה דאמתא באמתא היכי יתיב וי"ל הא דאמר מקום האדם הוא דהוה רחב אמה היינו כשהוא לבוש תדע דגבי כוכין אמרין רחבו ו' טפחים ובהם מכניסין הארון והמת בארון: כיון דשישא הוא במשהו עבדי ליה. למעזיבה וכיון דמעזיבה דשישא דקה היא מאד לא בעי נמי אמה תקרה אלא משהו: כדאמר רב כהנא כדי שיכיר כ"ג שעבודת היום של בוך. לקמן גבי הביאו לו בגדי לבן תימה מאי שנא דאמרה למילתיה אסיפא ולא ארישא ונ"ל דארישא לא חשש לאומרו דפשיטא דצריך היכירא שלא יטעה וילבש כל ח' בגדים כדרך שהוא עושה כל ימות השנה כשהוא פושט בגדי חול שהוא לובש כל ח' בגדים ולכך פרוסו בגדי בוך כדי שיכיר שהיום אין לו ללבוש בגדי בוך עם בגדי זהב אלא בפני עצמם אבל בסיפא שהוא פושט בגדי זהב ויש לו ללבוש בגדים אחרים סד"א דלא הוה צריך היכירא דודאי לא אתי למיטעי ועוד סד"א כיון דכבר פירסו פעם אחת סדין של בוך כדי שיכיר וכו' סגי בהכי להכי איצטריך רב כהנא לפרש דתרי היכירא הוה עבדי: ופשט ורחץ ורחץ ולבש. וה"נ אמרי' בפ' איזהו נשך (ב"מ ד' סא.) את כספך לא תתן לו בנשך ובמרבית בנשך ובמרבית לא תתן אכלך ותימה דבפ"ק דקידושין (ד' לב:) אמרין ות"ק אי ס"ד כדאמר ר"י הגלילי לכתוב רחמנא מפני שיבה תקום והדרת פני זקן וכו' ואמאי לא נימא אע"ג דלא כתיב תקום והדרת אלא חד זימנא נימא דקאי לפניו ולאחריו כי הכא וי"ל התם לא שייך תקום על פני אלא על מפני כמו לא אוכל לקום מפניך (בראשית לא) והדרת לא שייך אמפני אלא על פני כדכתיב (איכה ה) פני זקנים לא נהדרו והיא דחמשה פסוקים שאין להם הכרע לקמן אפרש בפרק הוציאו

דף   **לב**   **א**

עשרה קידושין אלא לרבנן תשעה הוה אמרי לך רבנן קידושא בתרא כי פשיט בגדי קדש ולביש בגדי חול עביד ליה התם ת"ר **[ויקרא טז-כג]** ובא אהרן אל אהל מועד למה הוא בא אינו בא אלא להוציא את הכף ואת המחתה (שכל) הפרשה כולה נאמרה על הסדר חוץ מפסוק זה מאי טעמא אמר רב חסדא גמירי חמש טבילות ועשרה קידושין טובל כהן גדול ומקדש בו ביום ואי כסדרן לא משכחת להו אלא שלש טבילות וששה קידושין תניא אמר ר' יהודה מנין לחמש טבילות ועשרה קידושין שטובל כהן גדול ומקדש בו ביום ת"ל ובא אהרן אל אהל מועד ופשט את בגדי הבד ורחץ בשרו במים במקום קדוש ולבש את בגדיו ויצא ועשה הא למדת שכל המשנה מעבודה לעבודה טעון טבילה אמר רבי מנין לחמש טבילות ועשרה קידושין שטובל כהן גדול ומקדש בו ביום שנאמר **[ויקרא טז-ד]** כתונת בד קודש ילבש ומכנסי בד יהיו על בשרו ובאבנט בד יחגור ובמצנפת בד יצנוף בגדי קדש הם ורחץ במים את בשרו ולבשם הא למדת שכל המשנה מעבודה לעבודה טעון טבילה ואומר בגדי קדש הם הוקשו כל הבגדים כולן זה לזה וחמש עבודות הן תמיד של שחר בבגדי זהב עבודת היום בבגדי לבן אילו ואילו העם בבגדי זהב כף ומחתה בבגדי לבן תמיד של בין הערבים בבגדי זהב ומנין שכל טבילה וטבילה צריכה שני קידושין ת"ל ופשט ורחץ ורחץ ולבש ר"א ברבי שמעון אומר ק"ו ומה במקום

שאינו טעון טבילה טעון קידוש מקום שטעון טבילה אינו דין שטעון קידוש אי מה להלן קידוש אחד אף כאן קידוש אחד ת"ל [\[ויקרא טז-כג\]](#) ובא אהרן אל אהל מועד ופשוט את בגדי הבוד אשר לבש מה ת"ל אשר לבש כלום אדם פשוט אלא מה שלבש אלא להקיש פשיטה ללבישה מה לבישה טעון קידוש אף פשיטה טעון קידוש א"ר יהודה מנין לחמש טבילות ועשרה קידושין שטובל בהן גדול ומקדש בו ביום תלמוד לומר ובא אהרן אל אהל מועד ורחץ את בשרו במים במקום קדוש הא למדת שכל המשנה מעבודה לעבודה טעון טבילה אשכחן מבגדי לבן לבגדי זהב מבגדי זהב לבגדי לבן מנין

רש"י עשרה קידושין. לחמש טבילות: תשעה הוו. דחסר ליה טבילה ראשונה חד קידוש: אמרי לך רבנו. קידוש עשירי חסר כאן: קידושא בתרא. כגמיר עבודה כל היום ופושט בגדי קודש ולבש בגדי חול: עביד ליה ההס. כשבא לפשוט בגדי קודש דלדיקן סבירא לן קידוש חד אפשיטה וחד אלבישה ובר' מאיר לא מקדש מידי שהרי אינו בא ללבש בגדי קודש: ובא אהרן אל אהל מועד. נאמר אחר שגמר הקטרה ומתן דמים פר ושעיר: למה הוא בא. אל ההיכל הרי גמר עבודותיו אף במקרה זה לא פירש מה יעשה לנס: אינו בא אלא להוציא קף ומחטה. שהניח בין הבדים כדכתיב ונתן את הקטרת על האש וגו': שכל הפרשה. נאמרו המקראות על סדר העבודות המחלפות כסידרן בפרשה כך סדר עבודתם חוץ ממקרה זה שכתב הולאת קף ומחטה עם עבודות הפנימיות ולא הפסיק עבודת אילו ואילו העם בנתיים והיה לו לכתוב בתחילה ויאל ועשה את עולתו וגו' ואח"כ ובא אהרן להוציא קף ומחטה ואח"כ ופשט את בגדי הבוד והניחם שם ורחץ את בשרו במים ולבש את בגדיו שמונה של כל השנה ועשה המוספין ותמיד של בין הערבים: מאי טעמא. כריד להפסיק באילו ואילו עם בין עבודת היום להולאת קף ומחטה: אמר רב חסדא גמירי. הלכה למשה מסיני: חמש טבילות. בו ביום: ואי כסידרן. של עבודות כתיב מקרא זה: לא משכחת בהן אלא שלש טבילות. אחת לתמיד של שחר ואחת בינו ובין עבודת היום כולה עם הולאת קף ומחטה ואחת בין הולאת קף ומחטה לאילו ואילו העם ועמהם המוספין ותמיד של בין הערבים לפיכך כריד להפסיק אילו ואילו העם בין עבודת היום להולאת קף ומחטה והולאתן הפסיק בין אילו ואילו העם לתמיד של בין הערבים הרי חמש תמיד של שחר בבגדי זהב עבודת היום בבגדי לבן אילו ואילו העם בבגדי זהב על המזבח החיצון הולאת קף ומחטה בבגדי לבן ומוספין ותמיד של בין הערבים בבגדי זהב: ולבש את בגדיו. שמונה בגדים המיוחדים לו כל ימות השנה: מעבודה לעבודה. מעבודת פנים לעבודת חוץ וה"ה מחוץ לפנים ולקמן מסיים מילתיה וקתני חמש עבודות הוו הרי חמש טבילות: כחונת בד קודש ילבש ורחץ במים וגו'. הרי כשהוא משנה מעבודת התמיד להתחיל בעבודת היום שהיא פנימית כדכתיב בתריה ולקח את שני השעירים וגו' וכוליה עניינא: ואומר בגדי קדש הם. בתוך מקרא זה עצמו לדרוש יש לך שלש יציות הללו שהן יצירות כולן ולקמיה מפרש מאי דרשה: וחמש עבודות הן. אחת בין לבין לר"י: ת"ל ופשט ורחץ וגו'. הך מילתא רבי קאמר לה דגמר טבילות מורחץ במים דכתיב בבגדי לבן ואייתר ליה האי קרא דר"י ודריש לה לקידושין ופשט ורחץ ורחץ ולבש הטיל הכתוב ורחץ בין ופשט ולבש ליתן רחילה לפשיטה ורחילה ללבישה: מה מקום שאין טעון טבילה. כל ימות השנה הבא לעבוד אין טעון טבילה מן התורה אלא מדברי סופרים לזכור טומאה ישנה: טעון קידוש. דכתיב (שמות טז) בצואם אל אהל מועד ובקרבנתם אל המזבח ירחצו: מקום שטעון טבילה. ביה"כ לכל חליפות בגדים: מה לבישה טעון קידוש. דנפקא לן מק"ו מטבילה כדאמרן ומופשט ורחץ לא דריש ר"א בר"ש שטעון קידושין דמיבעי ליה לטבילה להחליף בבגדי זהב כר' יהודה: (רש"י)

תוספות גמירי חמש טבילות וכו'. תימה לי אי הלכתא קרא למה לי לקמן וי"ל אי לאו קרא הוה אמינא חמש טבילות יטבול אפילו בזה אחר זה כולם ביחד להכי אצטריך קרא דכשהוא משנה מעבודה לעבודה עביד להו ואי לאו הלכתא הוה אמינא אינו משנה מעבודה לעבודה אלא ג' פעמים דהוו להו ג' טבילות ותו לא: ואי כסדרן לא משכחת להו ה' טבילות. וא"ת ומנלן דהאי קרא שלא על הסדר נאמר טפי משאר קראי דילמא קטורת דיום הכפורים שלא על הסדר נאמר ומשכחת לה ה' עבודות תמיד של שחר בבגדי זהב קטורת דיוה"כ בבגדי לבן אילו ואילו העם בבגדי זהב עבודת היום בבגדי לבן מוספין ותמיד של בין הערבים בבגדי זהב וי"ל אם איתא דלא הוה הפסק בין הוצאת קף ומחטה לעבודת היום שלפניה למה נאמר בה ובא אהרן והא התם קאי אלא ש"מ משום דאפסקה בעבודה חיצונה להכי כתב ובא וא"ת א"כ לימא משום דכתיב ובא אהרן ש"מ שלא על הסדר נאמר ומאי איצטריך רב חסדא למימר טעמא משום דגמירי ה' טבילות וי"ל דה"ה גזירת הכתוב הוא שיוציא קף ומחטה לאחר גמר עבודת פנים ושוב חוזר לפנים ופושט את בגדי הבוד והניחם שם ושוב יוצא ועושה אילו ואילו העם ומוספין ותמיד של בין הערבים וא"ת ואימא דהאי ובא אהרן לאו להוציא קף ומחטה אלא להפסיק בעבודת פנים ונימא ובא אהרן להקטיר קטורת או להזאת פר ושעיר ואי משום ה' טבילות נימא דמפסיק באילו ואילו העם בין קטורת ההזאות אבל הוצאת קף ומחטה מנלן דעבודה היא להצריך לה טבילה בפני עצמה י"ל משום דכבר כתב בכולהו עבודות היום ובא והביא אבל הוצאת קף ומחטה לא כתיב להכי איכא למימר דבהוצאת קף ומחטה אירי: ומה במקום שאין טעון טבילה טעון קידוש וכו'. ליכא למימר טמא ליכנס לעזרה יוכיח שטעון טבילה ואין טעון קידוש ד"ל מה להתם שאינו עובד תאמר ביה"כ שהוא רוצה לעבוד: מה לבישה טעון קידוש אף פשיטה. ואם תאמר והא לבישה גופה בק"ו אתיא ובעיא היא בפרק איזהו מקומן (זבחים דף נ:): למ"ד בתר מלמד אזלינן אי דבר הבא בק"ו חוזר ולמד בהיקש בקדשים וי"ל דהני מילי בקדשים כגון קרבנות גופייהו: (תוספות)

תנא דבי רבי ישמעאל קל וחומר מה בגדי זהב שאין כהן נכנס בהן לפני ולפנים טעון טבילה בגדי לבן שנכנס בהן לפני ולפנים אינו דין שטעון טבילה איכא למפרך מה לבגדי זהב שכן כפרתן מרובה אלא נפקא ליה מדרבי אמר רבי מנין לחמש טבילות ועשרה קידושין שטובל כהן גדול ומקדש בו ביום ת"ל כתנת בד קודש ילבש הא למדת שכל המשנה מעבודה לעבודה שטעון טבילה אשכחן מבגדי זהב לבגדי לבן מבגדי לבן לבגדי זהב מנין תנא דבי רבי ישמעאל ק"ו מה בגדי לבן שאין כפרתן מרובה טעונין טבילה בגדי זהב שכפרתן מרובה אינו דין שטעונין טבילה איכא למפרך מה לבגדי לבן שכן נכנס בהן לפני ולפנים היינו דקתני ואומר בגדי קודש הם ורחץ את בשרו במים ולבשם וחמש עבודות הן תמיד של שחר בבגדי זהב עבודת היום בבגדי לבן אילו ואיל העם בבגדי זהב כף ומחתה בבגדי לבן תמיד של בין הערבים בבגדי זהב ומנין שכל טבילה וטבילה צריכה ב' קידושין תלמוד לומר ופשט ורחץ ורחץ ולבש האי בטבילה כתיב אם אינו ענין לטבילה דנפקא ליה מבגדי קדש הם תנהו ענין לקידוש וליכתביה רחמנא בלשון קידוש הא קמ"ל דטבילה כקידוש מה קידוש במקום קדוש אף טבילה במקום קדוש ורבי יהודה קידוש מנא ליה נפקא ליה מדרבי אלעזר בר' שמעון אמר רב חסדא הא דרבי מפקא מדר' מאיר ומפקא מדרבנן מפקא מדרבנן דאילו רבנן אמרי כשהוא לבוש מקדש ואיהו אמר כשהוא פושט מקדש ומפקא מדר' מאיר דאילו ר' מ' אמר הך קידוש בתרא כשהוא לבוש מקדש ואיהו אמר כשהוא פושט מקדש אמר רב אחא בר יעקב הכל מודין בקידוש שני שלובש ואחר כך מקדש מ"ט דאמר קרא [\[שמות ל-ב\]](#) או בגשתם אל המזבח מי שאינו מחוסר אלא גישה יצא זה שמחוסר לבישה וגישה א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי לא רב חסדא אית ליה דרב אחא ולא רב אחא אית ליה דרב חסדא דאם כן לרבי הווי ליה חמיסר קידושין: הביאו לו את התמיד קרצו וכו': מאי קרצו אמר עולא לישנא דקטלא הוא אמר רב נחמן בר יצחק מאי קרא [\[ירמיה מו-ב\]](#) עגלה יפהפיה מצרים קרץ מצפון בא בא מאי משמע כדמתרגם רב יוסף מלכא יאי הוה מצרים עממין קטולין גציפונא ייתון עלה קרצו בכמה אמר עולא ברוב שנים וכן אמר ר' יוחנן ברוב שנים ואף ריש לקיש סבר ברוב שנים דאמר ריש לקיש וכי מאחר ששינוי רובו של אחד כמוהו למה שנינו רוב אחד בעוף ורוב שנים בבהמה לפי ששינוי הביאו לו את התמיד קרצו ומירק אחר שחיטה על ידו וקיבל את הדם וזרקו יכול לא מירק יהא פסול יכול לא מירק יהא פסול אם כן הוויא ליה עבודה באחר (ותנו) כל עבודות יום הכפורים אינן כשרות אלא בו הכי קאמר יכול יהא פסול מדרבנן

רש"י כפרתן מרובה. שמשמש בהן כל ימות השנה אבל עבודה פנים ליום הכפורים אינה מכפרת אלא על טומאת מקדש וקדשיו כדלמרינן בשבועות (דף ז'): נפקא ליה מדרבי. כתונת בד קדש ילבש ורחץ במים ולבשם: א"ר וכו'. לפרושי מתניתא דלעיל קא מהדר: היינו דקתני. במילתא דרבי ואומר בגדי קדש הם והכי דריש ליה תלה הכתוב טעם הטבילה בשביל שהם בגדי קדש ללמדך שכל חליפות בגדי קדש בו ביום טעונין טבילה ובגדי זהב גם הם קדש: האי בטבילה כתיב. דהא כתיב בשור: הכי גרסינן אם אינו ענין לטבילה דנפקא ליה מבגדי קדש הם תנהו לענין קידוש: הא קמ"ל. מדאפקי' בלשון טבילה דילפינן טבילה מיניה: מה קידוש במקום קדוש. כדכתיב בה במקום קדוש אף טבילות הבלאות מחמת מחלפות היום במקום קדוש אבל טבילה ראשונה לא ילפת מיניה דהא לאו דאורייתא היא: ור' יהודה. דמפקא ליה להאי קרא לטבילה בגדי זהב לא דריש בגדי קדש הם קידוש מנא ליה: אמר רב חסדא כו'. קסבר רב חסדא דוקא א"ר ופשט ורחץ ורחץ ולבש שני קידושין בין פשיטה ולבישה אחד לפני טבילה ואחד לאחריה קודם לבישה: מפקא מדר' מאיר. מולאת היא מכלל דבריו של ר"מ לא סבירא ליה כר"מ דאע"ג דלמרינן במתניתין פשט וקידש ידיו ורגליו דס"ל קידוש שלפני הטבילה אחר פשיטה הוא פליג עליה מיהא בקידוש שני דקאמר אחר לבישה הוא כדקתני ברייתא דר"מ לעיל לבש קידש ידיו ורגליו: הכל מודים. ואפילו רבי שהקידוש הסמוך לפני העבודה כשהוא לבוש מקדשו. לא רב חסדא. דאמר מילתיה דרבי דוקא בעי שני קידושין בין פשיטה ללבישה: אית ליה דרב אחא. דאמר קידוש אחר לבישה בעינן: לא רב אחא. דבעי קידוש סמוך לעבודה: אית ליה דרב חסדא. דבעי לרבי שני קידושין כשהוא ערום דאם כן לאית להו בהדדי הווי ליה לרבי ג' קידושין בכל טבילה ב' כשהוא ערום ואחד כשהוא ולבוש: ברוב שנים. הכשר שחיטה בלמאנס: וכי מאחר ששינוי. בשחיטת חולין ורובו של אחד כמוהו ממילא שמעינן רוב שנים כשנים: למה שנינו. בזה רוב אחד בעוף וכו': יכול יהא פסול מדרבנן. האויל וכל עאלמו לדם הוא כריד פסול וכי תנו רובו של אחד כמוהו בחולין תנו: (רש"י)

הוספת תנא דבי ר' ישמעאל ק"ו מה בגדי זהב כו'. תימה ותנא דבי רבי ישמעאל גופיה הכא גמר בגדי לבן מבגדי זהב ולקמן תנא דבי רבי ישמעאל [איכא וי"ל דתנא דבי רבי ישמעאל] גמר טבילה מבגדי לבן לבגדי זהב כר"י ומבגדי זהב לבגדי לבן כרבי וקאמר למה לי תרי קראי ניכתוב חד וניתאי אידך מיניה והיינו דקא דייק הי ניכתוב אי כתב בבגדי זהב לא אתו בגדי לבן בקל וחומר ומה בגדי זהב וכו' דאיכא למיפרך וכן איכא: נפקא ליה מדרבי אלעזר ברבי שמעון. ואם תאמר אם כן מאי איצטריך לעיל למימר דר"י נפקא ליה מדרבי טבילה בבגדי לבן ניתי נמי מדר' אלעזר ברבי שמעון להיקישא דמקיש פשיטה ללבישה ונימא הכי מה לבישה

דבגדי זהב שהוא לובש טעון טבילה כדנפקא ליה לר"י מורחף אף בגדים שהוא פושט (בהם) שהם של לבן כשהוא לובשן יהא טעון טבילה וי"ל אי אמרין היקישא כי האי גוונא אז לא מצינו למיגמר מיניה קידוש לפשיטה דנימא הכי מה שהוא לובש שהם של זהב כשהוא לובשן טעון קידוש אף של לבן שהוא פושט כשהוא לובשן טעון קידוש ולא צריכא להאי דרשא דהאי קידוש ללבישת בגדי לבן מק"ו אתיא כמו קידוש לבגדי זהב וא"כ לא הוה דרשינן היקישא אלא לטבילת בגדי לבן אבל קידוש לפשיטה לא הוה נפקא לן הילכך איצטריך קרא לטבילה וממילא דרשינן היקישא לקידוש כדאמרן לעיל: אם כן הויה לה עבודה באחר. ה"נ הוה מצי למיפרך אם כן הויה לה שחיטה בשנים כיון דאם לא מירק פסול ואם שנים שוחטין זבח אחד אפילו בזה אחר זה פסול כדמוכח בפרק השוחט (חולין דף כט.) וא"ת ומאי קשיא ליה מעבודה באחר הא בפ' טרף בקלפי (לקמן דף מב.) איכא מאן דמכשיר אפילו שחיטת פרו בזר ואפילו מאן דפוסל היינו דוקא פרו דאתי לחובת היום דקאי עליה אהרן וחוקה אבל תמיד דלא שייך לחובת יום הכפורים לא קאי עליה אהרן וחוקה בשחיטה כיון דלאו עבודה היא ויש לומר דמכל מקום פסול מדרבנן וי"מ משום דמריקה צורך קבלה ולא נהירא דמי עדיף מיעוט סימן בתרא מרוב קמא ועוד י"מ כיון דהא דאמר שחיטה לאו עבודה היא היינו כמו שפירש רבינו יעקב מאורלייני"ש לפי שנוהגת אף בחולין והאי מירוק אינו מעכב' בחולין א"כ הויה עבודה ולא יהא כשר אלא בו: (תוספות)

א

-

לג

דף

לכך שנינו רוב אחד בעוף ורוב שנים בבהמה וכי מאחר דאפילו פסולא מדרבנן ליכא למה לי למרק מצוה למרק אביי מסדר מערכה משמיה דגמרא ואליבא דאבא שאול מערכה גדולה קודמת למערכה שניה של קטורת מערכה שניה של קטורת קודמת לסידור שני גזירי עצים וסידור שני גזירי עצים קודם לדישון מזבח הפנימי ודישון מזבח הפנימי קודם להטבת חמש נרות והטבת חמש נרות קודם לדם התמיד ודם התמיד קודם להטבת שתי נרות והטבת שתי נרות קודם לקטורת וקטורת קודם לאברים ואברים למנחה ומנחה לחביתין וחביתין לנסכין ונסכין למוספין ומוספין לבזיכין ובזיכין לתמיד של בין הערבים שנאמר [\[ויקרא ו-ה\]](#) והקטיר עליה חלבי השלמים עליה השלם כל הקרבנות כולן אמר מר מערכה גדולה קודמת למערכה שניה של קטורת מנא לן דתניא [\[ויקרא ו-ב\]](#) היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה זו מערכה גדול' ואש המזבח תוקד בו זו מערכה שניה של קטורת ואיפוך אנא מסתברא מערכה גדולה עדיפא שכן כפרתה מרובה אדרבה מערכה שניה עדיפא שכן מכניסין ממנה לפני אפי' הכי כפרתה מרובה עדיפא ואיבעית אימא אי לא משכח עצים למערכה שניה מי לא מעייל ממערכה גדולה מערכה שניה של קטורת קודמת לסידור שני גזירי עצים מנא לן דכתיב [\[ויקרא ו-ה\]](#) ובער עליה הכהן עצים בבקר בבקר עליה ולא על חברתה מכלל דאתא לחברתה והאי עליה מיבעי ליה לגופיה תרי עליה כתיבי סידור שני גזירי עצים קודם לדישון מזבח הפנימי אע"ג דהכא כתיב בבקר בבקר והכא כתיב בבקר בבקר אפי' הכי מכשיר עדיף מכשיר מאי ניהו שני גזירי עצים והא אמרת שני גזירי עצים למערכה גדולה אזלי אמר רבי ירמיה שום עצים רבינא אמר הואיל והתחיל במערכה גומר רב אשי אמר אי לא משכח עצים למערכה שניה מי לא מעייל ממערכה גדולה ודישון מזבח הפנימי קודם להטבת חמש נרות מאי טעמא אמר אביי גמרא גמירנא סברא לא ידענא ורבא אמר כריש לקיש דאמר ריש לקיש אין מעבירין על המצות

רס"ז לכך שנינו כו'. ממשנה יתירא חלל בחולין וחדל בקדשים מדקאמר ר"ש בן לקיש דלפרושה הך דסדר יומא תנן לה דשחיטת חולין שמע מינה קראו דהכא ברוב שנים: מלוא למרק. כדי להזיף את הדם יפה: אביי מסדר מערכה משמיה דגמרא. מנה סדר עבודות של כל יום ויום: משמיה דגמרא. דכוליה ישיבה דרבנן דבי מדקשא: ואליבא דאבא שאול. דאמר בפ"ק הטבת כל הנרות קודמות (לכל) לקטורת: מערכה גדולה. שעליה יקטירו כל הקטורות: קודמת. לסדר לפני המערכה שניה שעושין בקרן מערבית דרומית משוך מן הקרן ד' אמות ללד לפון כהנן במסכת תמיד (דף כט.): של קטורת. שממנה חותין גחלים להכניס למזבח פנימי שחרית וערבית להקטיר עליה קטורת תמיד פרס שחרית ופרס בין הערבים: לסידור שני גזירי. שמסדרין על מערכה גדולה וכולהו טעמי מפרש לקמיה: לדם התמיד. לשחיטה ולזריקה: קטורת. של מזבח הפנימי קודמת לאברים להקטיר אברי התמיד על מזבח החיצון: למנחה. מנחת נסכו של תמיד ונסכיהו דכתיב (במדבר כח) ועשירית האופה סולת למנחה וגו': לנסכין. לנסך יינו של תמיד: ונסכין למוספין. אם שבת הוא: שנאמר והקטיר עליה חלבי השלמים. ודרש ליה לשון השלמה עליה על העולה תמיד של שחר האמורה בראש המקרא שנאמר וערך עליה העולה והקטיר והסוף והשלים אחריה כל הקרבנות ולא על צבין הערבים למד על תמיד של צין הערבים שהוא אחרון לכל הקרבנות: מוקדה לשון מדורת עצים וכן תוקד: זו מערכה שניה. ולימדך שיהא על מזבח החיצון ומשם יכניסו גחלים על הפנימי: ואיפוך. להקדים מערכה של קטורת וקראו כסידורה דהא בהקטר כל הלילה קאי: כפרתה מרובה. שעליה מקטירים כל הקטורות חוץ מן הקטורת לפנים להיכל: מי לא מעייל כו'. נמאלת אף הגדולה ראויה לפנים: ובער

עליה. למערכה גדולה קאי דסמיד ליה וערך עליה עאים ב' עאים: ולא על חברתה. קל קטורת: והכא כתיב. צבקר צבקר בהיטבו את הנרות יקטירנה (שמות ב) קאי למידרשיה אדישון פנימי וזהטבה והקטורת כלכתיב יקטירנה ואין קטורת אלא לאחר דישון: מכסיר עדיף. המכסיר ומתקן את הדבר הזה קודמו ועאים מכסירי קטורת הם שהרי עאים הן המכסירין את הקטורת: מכסיר מאזי ניהו. מכסיר להכא במאי עסקת בשני גזירי עאים: והא למערכה גדולה אזלי. ואינס מכסירי קטורת: קום עאים. אף על גב דהני לאו לקטורת אזלי קום עאים מכסירי קטורת הן: גמרא גמירנה. שכן סידרן: סכרל לא ידענא. לתת טעם לדבר מדעת: אין מעבירין. הפוגע במזבח לא יעבור ממנה ונפקא לן במכילתא מושמרהא את המזבח קרי ביה את המזבח לא תמתין לה שחמין ותיישן: (ד"ף)

תוספות למה לי למרק. תימה והלא אפי' בחולין מוכח בפרק השוחט (חולין דף כז.) שיש לשחוט לכתחילה כל הסימנין ולא סגי ברובא דילמא לא אתי למיעבד רובא וי"ל ה"מ בחד גברא אבל בתרי גברי דכבר שחט כ"ג ונסתלק אי אתי אחרינא וממרק נראה כשהייה ונראה כאילו נשחט אזבח בשנים הוה לן למיסר למרק ומשני מצוה למרק כדי לקבל כל הדם: אביי מסדר מערכה כו'. תימה לי אמאי לא קא חשיב נמי תרומת הדשן דהויא נמי תחילת עבודה דיממא וצ"ל משום דזימנין מקדימין אותה מאשמות הראשונה ומחצות הלכך לא קא חשיב לה שהיה הפסק גדול בינה ובין הני דקא חשיב אבל הנך דקא חשיב היו רגילין לעשותן בזה אחר זה אי נמי יש לומר תרומת הדשן עיקר מצותה רק בלילה אבל הני אי בעי למעבדינהו ביממא הרשות בידם: מכלל דאיכא חבירתה. תימה לי אם כן למה לי קרא דלעיל ואש המזבח תוקד בו למערכה שניה תיפוק ליה מהאי קרא וי"ל דאי מהכא הוה אמאי יעשו מערכה שניה על מזבח הפנימי כדרך שעושין מערכה גדולה על מזבח החיצון כיון דאתיא לצורך קטורת דמזבח הפנימי להכי יצטרין ואש המזבח תוקד בו על מזבח החיצון במקום מערכה גדולה: אפילו הכי מכשיר עדיף. תימה לי לימא טעמא משום דתדיר ושאינו תדיר קודם וסידור גזירין הוא תדיר טפי שהוא פעמים בכל יום ודישון מזבח הפנימי אינו אלא פעם אחת ויש לומר דלא גמרינן ממלבד עולת הבוקר אשר לעולת התמיד דתדיר קודם אלא היכא דתרווייהו שוו דזו וזו מתנה דומיא דתמידין ומוספין אבל כל כי האי גוונא דחד הוי עבודת מתנה וחד עבודת סילוק לא: אין מעבירין על המצות. בפרק איזהו מקומן (זבחים דף נא.) גבי שירי הדם היה שופך על יסוד מערבי קאמר בגמרא מ"ט דכתיב (ויקרא ד) אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד ההוא דפגע ביה ברישא ומשמע משום דאין מעבירין על המצות אבל רש"י ל"ג ההוא דפגע ביה ברישא אלא מפתח אהל מועד קא גמר לה דיסוד מערבי של מזבח הוי כנגד הפתח וכן משמע התם בגמרא גבי שירי הדם היה שופך על יסוד דרומי ומפרש משום דילמד ירידתו מן הכבש ליציאתו מן ההיכל מה יציאתו מן ההיכל בסמוך לו דהיינו יסוד מערבי אף ירידתו מן הכבש בסמוך לו דהיינו יסוד דרומי ואי מאין מעבירין על המצות קא יליף לפנימיים דנשפכין על יסוד מערבי אמאי פשיטא ליה [טפי] בפנימיים שהן ביסוד מערבי מבחיצון ביסוד דרומי הא אידי ואידי שייך בהו טעמא דאין מעבירין על המצות וכן משמע ר"פ קדשי קדשים (שם דף נח:) דפריך שירי הדם בהדיא כתיב בהו אשר פתח אהל מועד ואם תאמר ולמה לי קרא אמאי לא נפקא מדריש לקיש דאין מעבירין על המצות ויש לומר דלא שייכא דריש לקיש אלא היכא דבעינן למעבד תרווייהו שיש להקדים ההוא דפגע ביה ברישא אבל היכא דלא עבדינן אלא חד לא גמרינן מיניה ונעביד לתדיר לחודיה ולא נעביד לשאינו תדיר: (תוספות)

דף - **לג** - **ב**

וכי עייל להיכל במזבח פגע ברישא דתניא שלחן בצפון משוך מן הכותל שתי אמות ומחצה ומנורה בדרום משוכה מן הכותל שתי אמות ומחצה מזבח ממוצע ועומד באמצע ומשוך כלפי חוץ קימעא ונוקמיה להדייה כיון דכתיב [שמות כו.] ואת המנורה נכח השלחן בעינן דחזו אהדדי אמר רבא ש"מ מדריש לקיש עבורי דרעא אוטופתא אסור היכי עביד מדרעא לטוטפתא והטבת חמש נרות קודם לדם התמיד ודם התמיד קודם להטבת שתי נרות מאי טעמא אמר אביי ההוא בבקר בבקר דשני גזירי עצים דלא צריכי שדינהו להכא חד שדייה להטבת חמש נרות דליקדמי לדם התמיד וחד שדייה לדם התמיד דנקדמיה להטבת שתי נרות חד שדייה להטבת חמש נרות דליקדמי לדם התמיד דהכא תלתא והכא תרי וחד שדייה לדם התמיד דנקדמיה להטבת שתי נרות אע"ג דהכא תרי והכא תרי מכפר עדיף אמר ליה רב פפא לאביי ואימא חד שדייה לדישון מזבח הפנימי דנקדמיה לדם התמיד דהכא תלתא והכא תרי וחד שדייה לדם התמיד דנקדום להטבת חמש נרות דאף על גב דהכא תרי והכא תרי מכפר עדיף אם כן אפסוקי במאי מפסקת להו הניחא לריש לקיש דאמר למה מטיבין וחוזרים ומטיבין כדי להרגיש כל העזרה כולה שפיר אלא לרבי יוחנן דאמר בבקר בבקר חלקהו לשני בקרים מאי איכא למימר אמר ליה רבינא לרב אשי האי בבקר בבקר דעצים מי מיתר הא מיבעי ליה לגופיה דקאמר רחמנא נקדמו למערכה שניה של קטורת אמר ליה ולאו מי אוקימנא עליה ולא על חברתה מכלל דאיתה לחברתה מאי שנה דעביד הטבת חמש נרות ברישא נעביד הטבת שתי נרות ברישא כיון דאתחיל בהו עביד רוב' ונעביד שית אמר קרא [שמות לז.] בהיטיבו את הנרות יקטירנה ואין נרות פחותות משתים והטבת שתי נרות קודמת לקטורת דאמר קרא בהיטיבו את הנרות והדר יקטירנה וקטורת לאברים דתניא יוקדם דבר שנאמר בו בבקר בבקר לדבר שלא נאמר בו אלא בקר אחד בלבד ואברים למנחה דתניא מניין שלא יהא דבר קודם לתמיד של שחר

רש"י וכי עייל להיכל במזבח פגע ברישא. קודם שיגיע למזבח שהמזבח משוך כלפי מזרח קימעה: משוך מן הכותל. מרוחק מן הכותל כפוני שתי אמות ומחלה שיעור דרך שני כהנים זה אל זה המסדרין שתי מערכות של לחם הפנים בשבת ומאוותו לסדרן ולסלקן יחד וארבעה נכנסין שנים מלד זה של שלחן את המערכה הישנה של לחם הפנים ושנים מלד זה לסדר החדשה: משוכה מן הכותל שתי אמות ומחלה. כמדת השולחן דהא כתיב (שמות כו) נכח השלחן זה בצד זה: כלפי חוץ. כלפי מזרח ללד פתח ההיכל: לוקמא בהדיהו. מכוון ביניהו ולמה נמשך לחוץ: מדריש לקיש. דאמר אין מעבירין על המזות: עבורי דרעא לטוטפתא. לאחר תפילין שבזרוע בשביל תפילין של ראש אסור דהא בזרוע פגע תחילה: היכי עביד מדרעא לטוטפתא. מן הזרוע יבא על ראש יניח שבזרוע תחילה ואח"כ יניח של ראש: בבקר בבקר דשני גזירין. ללא כריך דהא אמרן מכשיר עדיף: שדינה להכא. שזו מדה בתורה דבר שאינו ענין לו תנהו ענין לחבירו: דהכא תלתא והכא תרי. הכא תלתא בהטבת נרות כתיב בבקר בבקר והא דשדין עליה חד הא תלתא ובהמיד כתיב (שמות כט) את הכבש האחד העשה בבקר והאי דשדין עלייה כדאמר חד שדי לם התמיד: אע"ג דהכא תרי והכא תרי. הני מכפרי שהעולה מכפרת על עשה ועל לא תעשה שניתק לעשה לקמן בפירקין (דף לו.). א"כ. דמקדמת ליה לם התמיד אפסוקיה במאי פסקת להטבת הנרות לאבא שאול כיון דלית ליה מיטיב ואח"כ יקטיר דם התמיד תקדים והקטורת תאחר ובאזיון עבודה תפסיקו וא"כ מאי איכפת לך הניחא לר"ש בן לקיש דאמר אין הפסקתן אלא להרבות הרגש מהלך פסיעות וקול תחילת עבודת בעזרה: שפיר. יא כך לומר יפסיק ביניהם להמתין בין אלו לאלו ולכאן ולכאן ולא תהא עבודה בינתיים: אלא לרבי יוחנן. דדריש בבקר בבקר בהיטובו חלקהו לב' נרות לשני בקרים אלו יקדמו לעבודה אחת אלמלא יא עבודה ביניהם והא ליכא למימר אפסוקיה דישון מזבח הפנימי דאם כן דמקדים הטבת ה' נרות לדישון הוה ליה מעביר על המזות ועבודה הו ליכא להקדים מקומה לתת ביניהם שכולם סדורות כאן ע"פ המקראות: לדבר שלא נאמר בו אלא בקר אחד. התמיד נאמר בו תעשה בבקר וא"כ הא שדין עליה חד מהנך דשני גזירין אדם התמיד הוא דשדין עליה ולא על האברים ואם תאמר מכפר עדיף אין כפרה אלא בדם: מניין שלא יהא דבר. ניתן על מערכה גדולה קודם לאברי התמיד: (רש"י)

תוספות עבורי דרעא אטוטפתא. פרש"י להניח תפילין בראש קודם שיניח תפילין של יד אסור דקא מעביר על מצות תפילין של יד דפגע ברישא בזרוע קודם שיגיע לראש וקשה לפי' דמאי איריא מדריש לקיש תיפוק ליה מדאמר בפרק הקומץ רבה (מנחות דף לו.) כשהוא מניח מניח של יד ואח"כ של ראש דכתיב וקשרתם לאות על ירך והיו לטוטפות בין עיניך ומפרש רבינו תם בשם רב האי גאון זצ"ל דאירי בשעה שחולץ תפילין ומניחן בתיק שלא יעביר אותן של יד ויתנם בתיק תחילה ואח"כ של ראש למעלה דא"כ כשיבא להניח יפגע בשל ראש תחילה ויצטרך להעביר על המצות משום דשל יד יש להניח תחילה כדפי' לפיכך צריך להניח בתיק של ראש תחילה ואח"כ של יד למעלה ורבי אליהו זצ"ל מפרש דלענין משמוש איירי דחייב אדם למשמש בתפילין כל שעה ק"ו מציץ והשתא קאמר דבשל יד ממשמש תחילה משום דפגע בהן ברישא ואח"כ ממשמש בשל ראש: ואימא חד שדייה לדישון מזבח הפנימי דנקדמיה לדם התמיד. וא"ת נישדי תרוייהו בבקר אדם התמיד דניקדום לדישון מזבח הפנימי דהכא תלתא והכא תרי וי"ל דהא לאו סברא היא דנישדי תרוייהו אהיכא דלא כתב אלא חד ואדישון פנימי דכתיב ביה תרי לא נישדי מידי יציבא בארעא וגיורא בשמי שמיאי אי נמי י"ל דא"כ לא לכתוב גבי גזירין אלא חד בבקר ונשדייה אדם התמיד דנקדים לדישון מזבח הפנימי ואע"ג דהכא תרי והכא תרי מכפר עדיף ומדכתיב תרי בבקר ש"מ דאיצטריך למימר דנישדי חד אדישון מזבח הפנימי: הכא תלתא והכא תרי. אין להקשות הא טובא בבקר בבקר כתיבי בתמיד בפרשת ואתה תצוה ובפרשת פינחס ד"ל הני כולהו כחד חשיב להו כיון דלא כתיבי בהדי הדדי כמו בגזירין ונרות דכתיב בבקר בבקר והוי כמו פרשה שנאמרה ונשנית: יוקדם דבר שנאמר בו בבקר בבקר לדבר שלא נאמר בו אלא בבקר. דאע"ג דאמר לעיל דתמיד כתיב ביה תרי בבקר היינו דם התמיד דווקא וקשה לי נימא תרי בבקר גזירי עצים חד שדייה אדם התמיד דנקדמיה לדישון הפנימי דאע"ג דהכא תרי והכא תרי מכפר עדיף וחד שדייהו אאברי תמיד דניקדמו להטבת שתי נרות דאע"ג דהכא תרי והכא תרי נקדמו כי היכי דליהו הפסק בנרות דרחמנא אמר ליפסקינהו ואי לא מפסיק להו באברים במאי מפסיק להו וי"ל דאינו סברא לשוויי תרוייהו בבקר בתמיד כדפרישית לעיל ואע"ג דחד בדם וחד באברים מ"מ כיון דבחד זיבחא הוא לא מסתבר לומר כן: (תוספות)

דף **לד** **א**

ת"ל **[ויקרא ו-ה]** וערך עליה העולה ואמר רבא העולה היא עולה ראשונה ומנחה לחביתין עולה ומנחה וחביתין לנסכים שום מנחה ונסכים למוספין זבח ונסכים ומוספין לבזיכין והתניא בזיכין קודמין למוספין תנאי היא אמר אביי מסתברא כמאן דאמר מוספין קודמין לבזיכין לאו מי אמרת בבקר בבקר להקדים הכא נמי ביום ביום לאחר מ"ט דמאן דאמר בזיכין קודמין למוספין גמר חוקה חוקה מחביתין אי מהתם גמר ליגמרה כולה מילתא מהתם להכי אהני ביום

ביום לאחר: קטורת של שחר היתה קריבה בין דם לאיברים וכו': מני אי רבנן בין דם לנרות מיבעי ליה אי אבא שאול בין נרות לאיברים מיבעי ליה לעולם רבנן היא ובסידרא לא קא מיירי: ושל בין הערבים היתה קריבה בין איברים לנסכים וכו': מנא הני מילי אמר ר' יוחנן דאמר קרא [\[במדבר כח-ח\]](#) כמנחת הבקר וכנסכו תעשה מה מנחת הבקר קטורת קודמת לנסכים אף כאן קטורת קודמת לנסכים אי מה להלן קטורת קודמת לאיברים אף כאן קטורת קודמת לאיברים מי כתיב כאיברי הבקר כמנחת הבקר כתיב כמנחת הבקר ולא כאיברי הבקר תנו רבנן [\[במדבר כח-ז\]](#) ונסכו רביעית ההין ילמד של שחרית משל ערבית

רש"י ת"ל וערך עליה העולה וגו'. העולה משמע תהא ראשונה דאי לאורווי בעלמא תהא שיקטירו עליה עולה ושלמים נכתוב וערך עליה: עולה ומנחה. להקריב אשה לה' עולה ומנחה זבח ונסכים דבר יום ביומו (ויקרא כג) עולה ומנחה לימדך שתהא מנחת העולה אחר העולה מיד ולא יפסיקו חביתין בין עולה למנחת התמיד: שום מנחה. הואיל וחביתין אף הן מנחה והזקיקה הכתוב עם התמיד דכתיב בה (במדבר כח) ועשירית האיפה סולת למנחה תמיד אף היא תהא סמוכה לתמיד אחר מנחת נסכים דכתיב עולה ומנחה: זבח ונסכים. למדנו שלא יפסיק קרבן אחר בין זבח לנסכים: תנאי היא. רבי ישמעאל ורבי עקיבא פליגי בה בפסחים בפרק תמיד נשחט (דף נח.). ביום השבת יערכנו (ויקרא כד) ולשון ביום משמע באור ערס היום ולא בבקרו: חוקה חוקה. בחביתין כתוב (שם ו) חק עולם לה' כליל תקטר ובזיכין כתיב (שם כד) קדש קדשים הוא לו מאשי ה' חק עולם ואכולה מילתא קאי וגמרינן מיניה שתקדים למוספין בחביתין: וליגמרה לכולה מילתא. להקדימן אף לנסכים: אי רבנן. דאמרי בפ' המא' (דף טו.) בקטרת מפסיק להטבת נרות: בין דם לנרות מיבעי ליה. בין עבודת הדם לעבודת הנרות קודם שיגמרם: לעולם רבנן היא. ניהא ליה לאוקמה כרבנן: ובסידרא לא קא מיירי. לא דק: בין איברים לנסכים. למנחת נסכים: כמנחת הבקר. תהא מנחת ערב: מה מנחת הבקר. תהא מאוחרת לקטורת שהרי אף איברים מאוחרים לה: אף מנחת הערב. קטורת קודמת לה: מי כתיב כאיברי הבקר. כן יהיה איברי הערב והיזק מנה מה איברי הבקר מאוחרים לקטרת אף איברי הערב מאוחרים לה: כמנחת הבקר. תהא מנחת הערב: ולא כאיברי הבקר. איברי הערב: ונסכו רביעית ההין לכפף האחד. גבי תמידין כתיב ולימד על האחד שטעון נסכים ומיהו האחד הוא של ערבית דהא מיניה סליק דכתיב לעיל מיניה ואת הכפף השני תעשה בין הערבים ועשירית האיפה סולת וגו' עולת תמיד העשויה וגו' ונסכו רביעית ההין: ילמד שחרית משל ערבית. מה זה טעון נסכים אף זה טעון נסכים: (רש"י)

תוספות העולה עולה ראשונה. תימה למה לי קרא תיפוק ליה ממלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד דנפקא לן מיניה בפרק כל התדיר (זבחים דף פט.). כל התדיר מחבירו קודם את חבירו וכי תימא דהוא למוספין והאי לנדריים ונדבות וצריכי דמוספין [קבוע] להם זמן ונדריים ונדבות שכיחי בכל יום והא בפרק התכלת (מנחות דף מט.) מייתי לקרא דהעולה לתמידין קודמין למוספין דקאמר היכי דמי הא דתנן התמידין אינן מעכבין המוספין אילימא דאית ליה ולקדם והתניא העולה כו' ועוד קשה טפי דבס"פ הגוזל קמא (ב"ק דף קיא.) דרש מדכתיב (במדבר ה) מלבד איל הכפורים מכלל דכסף ברישא ופריך אלא מעתה מלבד עולת הבקר מכלל דמוספין ברישא והתניא העולה וכו' הוה ליה למיפרך ממתני' דכל התדיר (זבחים דף פט.) דאדרבה ממלבד גופיה דרשינן איפכא וליכא למימר נמי דאיצטרך מלבד לצבור שאין להם תמידין ומוספין אלא כדי אחד מהם דהא מתני' דכל התדיר לא איירי כולה אלא בלקדם דומיא דדם חטאת קודם לדם עולה דתני התם בהדה וליכא למימר נמי חד למצוה וחד לעכב דעכובא ליכא כדאמר בפרק התכלת (מנחות דף מט.) וי"ל דהעולה עולה ראשונה להקדמה דהקטרה דקרא בהקטרה איירי וקרא דמלבד להקדמת שחיטה שתעשו את אלה בעשיית דם איירי והשתא ניהא דמייתי בפ' התכל' (ג'ז שם) מהעולה לאשמעי' בהקטרה דלא תנן בפ' כל התדיר (זבחים דף פח.) דתמיד קודם אי נמי משום הוה ס"ד דמקשה שהוא מעכב הלכך פריך מברייתא דלשון שלא יהיה דבר קודם משמע טפי עיכובא מלישנא דמתני' דכל התדיר וניחא נמי דלא מייתי בהגוזל קמא מההיא דכל התדיר לאוכוחי [על מלבד איל הכפורים דלא הוי] כסף ברישא דאיכא למימר לעולם כסף ברישא והדר איל כסדר שנכתבו בפרשה אבל בכל התדיר איירי בעשיית דם וה"ק קרא מלבד עולת הבקר שעשיתם עבודת הדם כבר תעשו את אלה אבל הקטרה דכתיב מקמי קרא דמלבד תהא קודם התמיד דכולי קראי דקמיה בהקטרה משתעי דכתיב בהו (במדבר כח) אשה ריח ניחוח להכי אצטריך לאיתויי העולה דאפילו בהקטרה תמיד קודם אע"ג דהקטר מוספין כתיב ברישא אפ"ה תמיד קודם הכא נמי נימא דאע"ג דכסף כתיב ברישא איל הכפורים קדים מיהו תימה למה לי קרא דהעולה ודמלבד לאשמועינן דתמידין קודמין למוספין תיפוק ליה דבתמידין כתיב בבקר ובמוספין כתיב ביום ויוקדם דבר שנאמר בו בבקר לדבר שנאמר בו ביום ואמרי' נמי מוספין בשש ואז אינו בקר וי"ל דאי לאו קרא דהעולה היינו מאחרין הקטרת התמיד עד אחר הקטרת המוסף כדמשמע בהגוזל קמא (ב"ק דף קיא.) מדכתיב מלבד ותעשה בבקר הוה מוקמינן ליה לעבודת דם אבל קשה עדיין כיון דכתיב העולה לאפוקי מההיא סברא למה לי קרא דמלבד לאשמועינן דתמיד קודמת למוספין בעבודת דם תיפוק ליה מדכתיב בבקר בתמיד ובמוספין ביום וי"ל דאיצטרך מלבד למיגמר בעלמא דבכל מקום תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם דמאי טעמא כתב אשר לעולת התמיד פשיטא דעולת הבקר היא עולת התמיד אלא טעמא קא יהיב קרא למילתיה מאי טעמא אמרי לך מלבד עולת הבקר שהיא תקדום לפי שהיא עולת התמיד וכל דבר שהוא תדיר קודם לדבר שאינו תדיר וכן משמע בפ' כל התדיר דגמר מהכא בכל דוכתא דקתני כל התדיר מחבירו קודם כו' עד שנאמר מלבד: העולה עולה ראשונה. י"מ שהיא עולת התמיד שכתובה ראשונה לכל הקרבנות בפרשת פינחס אי נמי קסבר עולה שהקריבו אבותינו לפני הר סיני עולת תמיד הואי והיא היתה ראשונה לכל הקרבנות ציבור ופלוגתא היא בב"ק דחגיגה (דף ו.) דאיכא למ"ד עולת תמיד הוה ואיכא למ"ד עולת ראייה הוה (וע' תוס' ב"מ נה.). חביתין לנסכים שום מנחה. הא דלא קאמר טעמא משום דבחביתים כתיב מחציתה בבקר משום דבנסכים כתיב נמי בבקר כמנחת הבקר וכנסכו (במדבר כח): נסכים למוספין זבח ונסכים. תימה לי אמאי לא קאמר טעמא יוקדם דבר שנאמר בו בבקר לדבר שנאמר בו ביום ובלאו הכי איצטרך קרא לזבח ונסכים לדרשא אחריתי בפרק התודה (מנחות דף עט.) אין הנסכים מתקדשין אלא בשחיטת הזבח שנאמר זבח ונסכים וי"ל דאיצטרך למילף מהאי קרא כדי ליישב אותו אפי' למאן דאמר בזיכין קודמין למוספין אע"ג דהכא כתיב ביום והכא כתיב תרי ביום אלמא דלא משמע ליה ביום לאחר להכי מייתי קרא

זבח ונסכים אין להקשות מנלן דמנחה קודמת לנסכים אי משום דכתב עולה ומנחה אימא דנסכים קודמין למנחה דכתיב זבח ונסכים דהא לא קשה כלל דבכל דוכתא כתיב מנחה ברישא ואח"כ נסכים ובהוא קרא גופיה כתיב מנחה ברישא דכתיב עולה ומנחה זבח ונסכים: לעולם רבנן היא. הא דלא קאמר אי בעית אימא רבנן אי בעית אימא אבא שאול ובסידרא לא קא מיירי י"ל משום דרישא דלא כאבא שאול דקתני ונכנס להקטיר קטורת ולהיטיב הנרות כדאמר בפ"ק (דף יד:): (תוספות)

ב

-

לד

דף

רבי אומר ערבית משל שחרית בשלמא לרבנן האי בתמיד של בין הערבים כתיב אלא ר' מ"ט אמר רבה בר עולא אמר קרא [\[במדבר כח-ז\]](#) לכבש האחד איזהו כבש שנאמר בו אחד הוא תמיד של שחר ורבנן מאי אחד מיוחד שבעדרו ורבי [\[דברים יב-יא\]](#) מומבחר נדריך נפקא ורבנן חד בחובה וחד בנדבה וצריכי: אם היה כ"ג זקן או איסטניס וכו': תניא א"ר יהודה עשיות של ברזל היו מחמין מערב ה"כ ומטילין לתוך צונן כדי שתפיג צינתן והלא מצרף אמר רב ביבי שלא הגיע לצירוף אביי אמר אפי' תימא שהגיע לצירוף דבר שאין מתכוין מותר ומי אמר אביי הכי והתניא [\[ויקרא יב-ג\]](#) בשר ערלתו אפי' במקום שיש שם בהרת יקוף דברי ר' יאשיהו והוינן בה קרא ל"ל ואמר אביי לר' יהודה דאמר דבר שאין מתכוין אסור הני מילי בכל התורה כולה אבל הכא צירוף דרבנן הוא: [\[מתני' הביאורו לבית הפרוה ובקדש היתה פרסו סדין של בוך בינו לבין העם קדש ידיו ורגליו ופשט ר"מ אומר פשט קדש ידיו ורגליו ירד וטבל עלה ונסתפג הביאו לו בגדי לבן לבש וקדש ידיו ורגליו בשחר היה לובש פלוסין של שנים עשר מנה בין הערבים הנדויין של שמונה מאות זוז דברי ר' מאיר וחכמים אומרים בשחר היה לובש של שמונה עשר מנה ובין הערבים של שנים עשר מנה הכל שלשים מנה אלו משל ציבור ואם רצה להוסיף מוסיף משלו:](#)

רס"י רבי אומר של ערבית משל שחרית. ללכבש האחד אדשחרית קאי שנאמר בו את הכבש אחד העשה בבקר: וצריכי. יש לך נטות שהנדבה צריך לייפותה כדי שתתרחק לזרוח והקבלת פנים ויש לך נטות לומר שהחובה המוטלת צריך לפרוע חובו משלם: עשיות. חתיכות עבות כמו עשת שן (שיר ה) ואף לשון חכמים מנורה בזה מן העשת (מנחות דף כח). משי"ש בלע"ז: והלא מצרף. הנותן ברזל מן האש למים מצרפו מחזקו ומקשהו: שלא הגיע לצירוף. כבר היה מכוון במקלף אף על פי שהיו נותניו כלילה בתוך גחלים לוחשות אינו מלובן כל כך שיהא לו חיזוק ע"י מים: מי אמר אביי הכי. לדבר שאינו מתכוין מותר: קרא ל"ל. בשר לרבות המנוגע דמלי למכתב ימול ערלתו וכתב בשר לרבות בשר האמור בנגעים (ויקרא יג) אדם כי יהיה בעור בשרו ל"ל קרא הא דבר שאינו מתכוין הוא: ואמר אביי וכו'. אלמא ס"ל לאביי דקרא מסייע ליה לר' יהודה מדאצטרך קרא למישרייה: בכל התורה. באיסורא דאורייתא כגון קוף צהרת דכתיב (דברים כד) השמר בנגע הטרעת ואמר מר בקוף צהרתו הכתוב מדבר: ואין צבות במקדש לא גרסינן דהא תלה טעמא באין מתכוין: מתני' הביאורו לבית הפרוה. לטבול טבילה שניה שהיא טעונה מקום קדוש דלפרישית לעיל: ר"מ אומר. פשט תחלה ואחר כך קידש והא פרישית לעיל פלוגתייהו: בשחר. בגדים שובב בטבילה זו היו מפשטין של מדינת פלוסין שהיא חשוב ומעולה: ובין הערבים. בגדים שובב להולאת כף ומחיתה: הנדוין. שהיו מפשטין של ארץ הינדוין והיא ארץ כוש כדמתרגס ונתן בן עוזיאל (ירמיה יג) היהפוך כושי עורו הינדואה: (רס"י)

תוספות רבי אומר של ערבית משל שחרית. נ"ל דאיכא בינייהו ציבור שלא היו להם נסכים אלא לאחד מהן למאן דאמר דגמר של ערבית משל שחרית א"כ שחרית עיקר ויקריבום שחרית ולמאן דאמר גמר שחרית מערבית יקריבום ערבית: הני מילי באיסורא דאורייתא אבל הכא צירוף דרבנן. ה"ג רש"י ולא גרסי' אין שבות במקדש ומפרש כיון דאפי' אי הוה מתכוין ליכא איסורא דאורייתא כי לא מיכוין לא גזרו ביה רבנן אפילו במדינה וקשה לר"י דא"כ משמע דבצירוף דרבנן לא אסר ר' יהודה ובפרק כירה (שבת דף מא:) משמע דאסר דקאמר אביי גופיה התם המיחם שפינה ממנו מים לא יתן לתוכו מים כל עיקר מפני שמצרף ור' יהודה היא דאמר דבר שאין מתכוין אסור מיהו הא לא קשיא דמצי לשנויי דצירוף עשיות דווקא דרבנן שאינם כלים ועומדין לעשות מהם כלים לבסוף וצירוף דהשתא לאו היינו גמר מלאכתו אבל מיחם שהוא כלי וצירוף שלו הוא גמר מלאכתו הוי דאורייתא מיהו קשה דבס"פ כירה (שם דף מו:) אמרי' כל היכא דכי קא מיכוין איכא איסורא דאורייתא כי לא מיכוין גזר ר"ש וכל היכא דכי קא מיכוין ליכא איסורא דאורייתא כי לא מיכוין לא גזר פי' כגון גורר מטה וספסל וכסא דהויא חורש כלאחר יד א"כ ר' יהודה דפליג עליה אסר אפי' בכי האי גוונא דכי מיכוין ליכא איסורא דאורייתא ועוד מאי פריך מבהרת דלא מצי למיפרך אלא מברייתא וממילתא דאביי דאיתמר עלה ליפרך ממתני' דפ"ב דמסכת ביצה (דף כג:) ר' יהודה אומר כל הכלים אין נגררין חוץ מן העגלה מפני שהיא כובשת אלמא דבר שאין מתכוין אסור נהי דמצי למימר דניחא ליה למיפרך דאביי אדאביי טפי הוה ליה לאתויי ממילתא דר' יהודה דמתני' בהדיא ועוד שהוא מוחק כל הספרים דגרס בהו הני מילי בכל התורה כולה אבל הכא צירוף דרבנן ואין שבות במקדש על כן נראה

לר"י אביי אמר אפי' תימא שהגיע לצירוף דבר שאין מתכוין מותר פירוש מן התורה ואע"ג דמדרבנן אסור אין שבות במקדש ופריך מי אמר אביי דדבר שאין מתכוין לא מיתסר אלא מדרבנן והתניא וכו' ומדאיצטריך קרא ש"מ דדבר שאין מתכוין אסור מדאורייתא ומשני הני מילי בכל התורה כולה אסור שאין מתכוין כמתכוין אבל הכא פירוש בשבת דכתיב ביה מלאכת מחשבת בעינן שיחשב לעשות המלאכה שהוא עושה הלכך צירוף דהכא הוא כלא מתכוין דרבנן ואין שבות במקדש ויש ספרים דגרסינן בהו בהדיא אבל הכא מלאכת מחשבת אסרה תורה וזה כפר"י והשתא אוכחן דלר' יהודה דבר שאין מתכוין מותר מדאורייתא גבי שבת ותימה דבפרק ספק אכל (כריתות דף כ:) אמר רב אשי כגון שנתכוין לכבות העליונות והובערו התחתונות מאיליהן ור"א בר צדוק סבר לה כר' יהודה דאמר דבר שאין מתכוין אסור אלמא לר' יהודה דבר שאין מתכוין חייב מה"ת ויש לומר דהתם פסיק רישיה הוא שא"א בשום ענין כשחותה שלא יובערו התחתונות וכיון דהוי פסיק רישיה כמתכוין דמי ואע"ג דלא צריך להבערתו והויא לה מלאכה שאינה צריכה לגופה סבר לה נמי בהא כר' יהודה דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב עליה והא דפטר ליה ר"ש לאו משום דלא חשיב ליה מלאכת מחשבת דהא כי היכי דלר' יהודה היא מלאכת מחשבת הכי נמי לר"ש כיון דהוי פסיק רישיה ועוד דר' שמעון מחייב מקלקל בהבערה אע"ג דבשאר מלאכות פטור משום מלאכת מחשבת כדאיתא בספ"ק דחגיגה (דף י.) ומתעסק נמי דפטור בשאר מלאכות מטעם מלאכת מחשבת מחייב ר' שמעון בחבורה והבערה כדאמר פ' ספק אכל (כריתות דף יט:) הנח לתניקות הואיל ומקלקל בחבורה חייב מתעסק נמי חייב אלא היינו טעמא דרבי שמעון דפטר משום דבעינן מלאכה הצריכה לגופה דילפינן ממשכן ואפילו בחבורה והבערה ס"ל דבעינן צריכה לגופה כדמוכח בר"פ אלו הן הנחנקין (סנהדרין דף פה.) והאי דנקט בכריתות לישנא דמתכוין ואין מתכוין ולא נקט הא ר' יהודה דאמר מלאכה שאין צריכה לגופה חייב עליה הא ר' שמעון משום רבותא דר' יהודה נקט ליה דאע"פ שאין מתכוין להבעיר התחתונות מאחר שהוא פסיק רישיה חייב דסד"א דר' יהודה לא מחייב מלאכה שאינה צריכה לגופה אלא בדבר שהוא מתכוין בידיים כגון מפיס מורסא שהוא מתכוין לפתח וכן חס על הנר שמתכוין לכבות ומוציא המת במטה וכן כולם שמתכוין לעשות המלאכה בידיים אלא שאינה צריכה לגופה אבל בדבר שאין מתכוין לעשות בידיים כגון נתכוין לכבות העליונות והובערו התחתונות מאיליהן דלא נתכוין למלאכת הבערה כלל אלא לכיבוי אע"ג דהוה פסיק רישיה סד"א דלא ליחייב ר' יהודה קמ"ל אבל בההיא דבתר הכי דחותה את הגחלים להתחמם בהן והובערו מאיליהן לא נקט לישנא דאין מתכוין אלא משני הא ר' יהודה דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב עליה הא ר"ש דאמר פטור אע"ג דאין כוונתו להבעיר מדפטור בה ר"ש מ"מ הרי להתחמם הוא עושה אלא אינו מתכוין להבעיר אלא למשוך הגחלים אצלו להתחמם בהן ואינו צריך שיובערו יותר ממה שהם בוערים כבר ודבר שאין מתכוין לא הוא אלא היכא דקשה לו להבערה דהיינו כשבא לכבות התם שייך להזכיר אין מתכוין לרבותא דר' יהודה ור' שמעון שרי ליה משום דהוי ליה מלאכה שאינה צריכה לגופה ואף על גב דבפ' הבונה (שבת דף קג.) אמר התולש עולשין אם לאכילה כגרוגרת אם לייפותה בכל שהוא ופריך אטו כולהו לאו לייפות קרקע נינהו ומשני לא נצרכה אלא לרבי שמעון דאמר דבר שאין מתכוין מותר ופריך והא אביי ורבא (תוספות)

א

-

לה

דף

גמ' מאי פרוה אמר רב יוסף פרוה אמגושא: פרסו סדין של בוץ: מאי שנא של בוץ אמר רב כהנא כדי שיכיר שעבודת היום בבגדי בוץ: בשחר היה לובש פלוסין של שמונה עשר וכו': ותנא מניינא אתא לאשמעינן הא קמ"ל דבציר מהני לא נעביד הא אי בציר מהני וטפי אהני לית לן בה דכולי עלמא מיהת דשחר עדיפי מנא לן אמר רב הונא בריה דרב עילאי אמר קרא [ויקרא טו-ד] בד בד בד מובחר בבד

רש"י גמ' פרוה אמגושא. מכסף אחד נבאה וקמו פרוה: תנא מניינא אחא לאשמעינן. דקתני הכל שלשים מנה וכי אין לנו יודעין משמונה עשר וטפי אהני לית לן בה דכולי עלמא מיהת דשחר עדיפי מנא לן אמר רב הונא בריה דרב עילאי אמר קרא [ויקרא טו-ד] בד בד בד מובחר בבד

תוספות דאמרי תרויהו מודה רבי שמעון בפסיק רישיה ולא ימות ומשני לא נצרכה דעביד בארעא דחבריה שאינו נהנה כלום ומכל מקום אסור לכתחילה כמו שאפרש בסמוך אלא שאין חייב חטאת ומשמע הא בארעא דידיה חייב חטאת ואע"ג דאין מתכוין לייפות קרקע חייב כיון דהוי פסיק רישיה ונהנה הוא ולא דמי לחותה את הגחלים להתחמם בהן והובערו מאיליהן דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה ופטור לרבי שמעון שאין נהנה כלל בהבערה זו שבלא תוספת הבערה יש כל כך גחלים שיוכל להתחמם בהן וא"כ בברור לא נתכוון להבעיר אבל בההיא דהבונה (שבת דף קג.) כיון שהוא נהנה אנו סהדי שהוא מתכוין לייפות מיהו קשה דבשמעתין משמע דדבר שאין מתכוין אפי' פסיק רישיה לא הוי דאורייתא לענין שבת אליבא דר' יהודה דע"כ צירוף עשיות פסיק רישיה הוא מדפריך עלה מההיא דבהרת אפי' הכי אמר דמדרבנן הוא ובההיא [דכריתות] מחייבין לרבי יהודה בההיא דחותה את הגחלים שנתכוון לכבות העליונות והובערו התחתונות אף ע"ג דלא מכוין להבעיר התחתונות וי"ל דצירוף עשיות לא הוי פסיק רישיה ואפילו הכי פריך שפיר מדמשני אביי לא צריכא אלא לר' יהודה דאמר דבר שאין מתכוין אסור מכלל דלא שאני ליה בין מתכוין

לשאין מתכוין דאי שני ליה אפילו כרבי שמעון אתיא ונהי דלבסוף הדר ביה כדמשמע בפרק ר' אליעזר דמילה (שם דף קלג:) מ"מ מדמשני הכי מעיקרא מכלל דלרבי יהודה דבר שאין מתכוין אסור מדאורייתא אע"ג דלא הוי פסיק רישיה ובערוך פי' בע"א ההיא דהבונה לא צריכא דעיבד בארעא דחבריה כיון שאין נהנה כלל בייפו קרקע חבירו שרי אפילו לכתחילה אע"ג דהוה פסיק רישיה והא דאמר מודה רבי שמעון בפסיק רישיה ה"מ בדבר שהוא נהנה כגון בארעא דידיה וקוצץ בהרת בנו שהוא נהנה ומתוך כך התיר ברזא הכרוכה בפשתן למשוך ממנו בשבת אע"ג דקא עביד סחיטה והוי פסיק רישיה הואיל ואינו נהנה באותה סחיטה דקא אזיל לאיבוד ומותר ולאו ראייה היא מההיא דקעביד בארעא דחבריה דלשתרי לכתחילה דהתם לענין חיוב חטאת קאמר דאין חייב חטאת ומיהו איכא למימר דאסור לכתחילה ועוד הביא הערוך ראייה לדבריו מדאמר פ' ר' אליעזר דמילה (גם זה שם) ואביי אליבא דרבי שמעון האי בשר מאי עביד ליה באומר אבי הבן לקוף בהרת בנו הוא מתכוין ופריך ואי איכא אחר ליעביד כדריש לקיש ומשני דליכא אחר אבל אי איכא אחר היה מותר לכתחילה אלמא שרי רבי שמעון פסיק רישיה לכתחילה בדבר שאינו נהנה ואין זו ראייה דהא דמוקי ליה אביי באומר אבי הבן כו' היינו מקמי דשמע מרבא דמודה רבי שמעון בפסיק רישיה כדקא מסיק התם לבתר דשמע מרבא סברה ולהכי פריך ואביי אליבא דר"ש כיון דפליג אף בפסיק רישיה וא"כ לא שנא פסיק רישיה משאר שאינו מתכוין האי בשר מאי עביד ליה אבל למאי דמסיק דלאבוי נמי מודה בפסיק רישיה ל"ש אביו ל"ש אחר ועוד מה ראייה היא מהתם דילמא התם מדאורייתא שרי אבל מדרבנן איכא למימר דאסור מיהו איכא למימר דהכי מיייתי ראייה כיון דבשאר [איסורי] דלא בעינן מלאכת מחשבת מותר מן התורה אין סברא לאסור גבי שבת אפי' מדרבנן ודאי אי בשאר איסורי אסור מדאורייתא משום דלא בעינן בהו מלאכת מחשבת אז היה ראוי לגזור גבי שבת מדרבנן להשוותו לשאר איסורי אע"ג דמדאורייתא שרי משום מלאכת מחשבת מיהו למאי דפרישית דלבסוף הדר ביה וס"ל דמודה ר"ש בפסיק רישיה ובקציצת בהרת אסור מדאורייתא אע"ג דלא מיכוין וא"כ בשבת אסרינן לכתחילה ל"ש אביו ול"ש אחר ואדרבה משם קשה לפי' הערוך מדלא קאמר אלא לאבוי האי בשר מאי עביד ליה אבל לרבא דסבירא ליה מודה ר"ש בפסיק רישיה לא שני ליה בין אביו בין אחר כיון דסבירא ליה בשבת דמדרבנן [אסור] פסיק רישיה אע"ג דמדאורייתא שרי משום מלאכת מחשבת מכלל דבשאר איסורי אסור מדאורייתא ועוד מיייתי ראייה מפרק כל כתבי (שם דף קיז.) דשקיל ליה בברזי ואע"ג דמודה ר"ש בפסיק רישיה הואיל ואין נהנה מותר ואינו ראייה כמו שפי' שם רש"י דלאו מלאכה היא דאין דרך הפשט בכך עוד יש לפרש דשקיל ליה בחתיכות קטנות כל כך שאין בהם באחת מהן לעשות קמיע הלכך לא חשיב עור ואין זה הפשט עוד הביא ראייה מדאמר פ' לולב הגזול (סוכה דף לג.) אין ממעטין אותו בי"ט משום ר' אלעזר בר"ש אמר ממעט ופריך הא קא מתקן מנא ומשני הכא במאי עסקינן שליקטן לאכילה ודבר שאין מתכוין מותר ופריך והא מודה ר"ש בפסיק רישיה לא צריכא דאית ליה הושענא אחריתי דמאחר שאינו נהנה בדבר מותר אע"ג דהוי כפסיק רישיה ואין לדחות ולומר מאחר דאית ליה הושענא אחריתי לא הוי מתקן כיון דאינו מתקנה לשם מצוה דאם כן מאי דוחקיה למימר ר' אלעזר בר"ש סבר ליה כאבוה דאמר דבר שאינו מתכוין מותר אפי' כר' יהודה מצי לאוקמי מהאי טעמא מיהו יש לדחות מאחר שאותו תיקון אפילו במתכוין אינו אסור אלא מדרבנן דמיעוט ענביו אין נראה תיקון כל כך שיחשב תיקון מן התורה לא גזרו ביה רבנן כיון שאין נהנה ולדברי הערוך אתי שפיר הא דאמר בפ' כל התדיר (מנחות דף צא:) המתנדב יין מביא ומזלפו על גבי האישים ופריך והא קא מכבה ומוקי לה כר"ש דאמר דבר שאין מתכוין מותר ואפי' דהוי פסיק רישיה שאי אפשר לזלף על גבי האישים שלא יכבה מתיר ר"ש לכתחילה מאחר שאין נהנה מיהו אין נראה דברי הערוך דהא מפסי מורסא כדי להוציא ממנה לחה פטור אבל אסור אי לאו משום צערא דאינשי אע"פ שאינו נהנה כלל ואינו מתכוין כלל לבנין הפתח וכן קשה ממחט של יד ליטול בה את הקוף ומפרש לה בסנהדרין (דף פה.) אליבא דר"ש דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה ודוקא משום צערא דגופה הא לאו הכי לא אע"ג דלא מיכוין לעשות חבורה כי אם להוציא הקוף ולפי זה צריכין אנו ליישב ההיא דכל התדיר דלאו פסיק רישיה הוא שמזלפו בטיפים דקות אי נמי על גבי האיברים דאפשר שלא יכבה את האש: פרוה אמגושא. פי' בערוך זה לשונו יש מן החכמים שאומרים כי חפר מחילה תחת הקרקע בקדש עד שיראה עבודת כהן גדול והרגישו הכהנים בחפירה ומצאוהו וקרא אותה הלשכה על שמו: הנדויון של ח' מאות זו. לא ידענא אמאי לא קאמר של ח' מנה כדקאמר ברישא של י"ב מנה ועוד ק"ל אמאי לא קא תני במילתיה דר"מ שהן עשרים מנה כדקתני בסיפא במילתיהו דרבנן שהן שלשים מנה מיהו הא לא קשה דמשום דברישא לא תנא כולה מילתא בלשון מנה להכי לא קתני נמי בסיפא בסך הכל לא בלשון מנים ולא בלשון זוזים מיהו (ממנה) היא גופה תימה לי אמאי לא קתני ברישא הכל בלשון מנים וליכא למימר דח' מאות זו דקאמר זוזי פשיטי נינהו כי ההיא דס"פ אע"פ (כתובות דף סד:) ונותן לה כלים של נ' זו דמפרשה התם נ' זוזי פשיטי זוזי מזינה שהן שמינית של דינרי צורי וכן ההיא דפ' מציאת האשה (שם דף סז.) דהמשיא יתומה לא יפחות לה מנ' זו חדא דמאי נפקא מינה ולימא הנדויון של מנה סך הכל י"ג מנה ועוד מסתמא בזוזי צורי איירי דהוה להו של שחרית עדיפי מנייהו רק שליש דומיא דרבנן ושמא י"ל אין הלשון נופל בטוב לומר שמונה מנה: בד בד בד. נראה לי חד לגופיה וחד בד לשון לבד שאין לובש עממן בגדי זהב כדרך שהוא עושה כל ימות השנה ובד שלישי לומר יותר טוב מבד של שאר ימות השנה והרביעי לומר שטוב משל ערבית אי נמי בד שלישי ורביעי מידריש הכי בד המובחר שבבד: (תוספת)

קמ"ל אמרו עליו על רבי ישמעאל בן פאבי שעשתה לו אמו כתונת של מאה מנה ולבושה ועובד בה עבודת יחיד ומסרה לציבור אמרו עליו על ר' אלעזר בן חרסום שעשתה לו אמו כתונת משתי ריבוא ולא הניחוהו אחיו הכהנים ללבושה מפני שנראה כערום ומי מתחזי והאמר מר חוטן כפול ששה אמר אביי כחמרא במזגא ת"ר עני ועשיר ורשע באין לדין לעני אומרים לו מפני מה לא עסקת בתורה אם אומר עני הייתי וטרוד במזונותי אומרים לו כלום עני היית יותר מהלל אמרו עליו על הלל הזקן שבכל יום ויום היה עושה ומשתכר בטרפעיק חציו היה נותן לשומר בית המדרש וחציו לפרנסתו ולפרנסת אנשי ביתו פעם אחת לא מצא להשתכר ולא הניחו שומר בית המדרש להכנס עלה ונתלה וישב על פי ארובה כדי שישמע דברי אלהים חיים מפי שמעיה ואבטליון אמרו אותו היום ערב שבת היה ותקופת טבת היתה וירד עליו שלג מן השמים כשעלה עמוד השחר אמר לו שמעיה לאבטליון אבטליון אחי בכל יום הבית מאיר והיום אפל שמא יום המעונן הוא הציצו עיניהן וראו דמות אדם בארובה עלו ומצאו עליו רום שלש אמות שלג פרקוהו והרחיצוהו וסיכוהו והושיבוהו כנגד המדורה אמרו ראוי זה לחלל עליו את השבת עשיר אומרים לו מפני מה לא עסקת בתורה אם אומר עשיר הייתי וטרוד הייתי בנכסי אומרים לו כלום עשיר היית יותר מרבי אלעזר אמרו עליו על רבי אלעזר בן חרסום שהניח לו אביו אלף עיירות ביבשה וכנגדן אלף ספינות בים ובכל יום ויום נוטל נאד של קמח על כתיפו ומהלך מעיר לעיר וממדינה למדינה ללמוד תורה פעם אחת מצאוהו עבדיו ועשו בו אנגריא אמר להן בבקשה מכס הניחוני ואלך ללמוד תורה אמרו לו חיי רבי אלעזר בן חרסום שאין מניחין אותך ומימיו לא הלך וראה אותן אלא יושב ועוסק בתורה כל היום וכל הלילה רשע אומרים לו מפני מה לא עסקת בתורה אם אמר נאה הייתי וטרוד ביצרי (היה) אומרים לו כלום נאה היית מיוסף אמרו עליו על יוסף הצדיק בכל יום ויום היתה אשת פוטיפר משדלתו בדברים בגדים שלבשה לו שחרית לא לבשה לו ערבית בגדים שלבשה לו ערבית לא לבשה לו שחרית אמרה לו השמע לי אמר לה לאו אמרה לו הריני חובשתך בבית האסורין אמר לה [\[תהילים קמו-ז\]](#) ה' מתיר אסורים הריני כופפת קומתך [\[תהילים קמו-ח\]](#) ה' זוקף כפופים הריני מסמא את עיניך [\[תהילים קמו-ח\]](#) ה' פוקח עורים נתנה לו אלף ככרי כסף לשמוע אליה לשכב אצלה להיות עמה ולא רצה לשמוע אליה לשכב אצלה בעוה"ז להיות עמה לעוה"ב נמצא הלל מחייב את העניים רבי אלעזר בן חרסום מחייב את העשירים יוסף מחייב את הרשעים: [\[מתנ"י\]](#) בא לו אצל פרו ופרו היה עומד בין האולם ולמזבח ראשו לדרום ופניו למערב והכהן עומד במזרח ופניו למערב וסומך שתי ידיו עליו ומתודה וכך היה אומר אנא השם עויתי פשעתי חטאתי לפניך אני וביתי אנא השם כפר נא לעונות ולפשעים ולחטאים שעויתי ושפשעתי ושחטאתי לפניך אני וביתי ככתוב בתורת משה עבדך [\[ויקרא טז-ל\]](#) כי ביום הזה יכפר וגו' והן עונין אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד:

רש"י מיתבי גרסינן כרישא והדר גרסינן תני רב שמואל: מיתבי ולבשו בגדים אחרים. ולא גרסינן וקרכו אל אשר לעם דהוא קרא לא גבי שירות כתיב חלל גבי נגדים שאכלו בהן ולא אפשר לאוקומי ביה"כ חלל מהאי קרא מותיב ובלתתם אל חלל החינונה וגו' דאיכא לאוקומי ביום הכפורים דכתיב לעיל מיניה והיה כבודם אל שערי החצר הפנימית ולא יעלה עליהם כמר הא ודאי ביום הכיפורים כתיב דאי בשאר ימות השנה הא איכא מעיל דכוליה תכלת וחושן ואפוד דאית ביה תכלת וכתוב בתריה ובלתתם אל החצר החינונה יפשו את בגדיהם וגו' ולבשו בגדים אחרים וקא סלקא דעתיה דהכי קאמר וכשיחזור ויכנס עם בין הערבים ולבשו בגדי צד אחרים ולא את הראשונים ומשום דלא רמזה משה באורייתא והילכתא הו גמירי לה אתא יחזקאל וחסמיה אקרא ולא יקדשו את העם דכתיב כסיפא מילתא אחריתי היא וכשיתערבו עם העם ילבשו בגדי חול: מאי לאו אחרים תשובין מהן. דאי לאו לעילוניהו למה לי למכתב אחרים דמשמע שלא יהיו דומין לראשונים: לא פחותין מהן. לפי שעבודה הראשונה חשובה ומכפרת וזו אינה חלל לפנות את המקום שאין כבוד שיהיו מונחין עם לפיכך שינה הכתוב בצגדים לפחות: עבודת יחיד. הולאת כף ומחתה שאינה כריכה לציבור חלל לפי שמוטלת עליו לפנות את המקום לפיכך קורא לה עבודת יחיד: ובלבד שימסרנה לציבור. דסוף סוף מעבודת ציבור היא כך נראה בעיני ואני שמעתי עבודת יחיד מקרא פרשה דתנן [\[במתני'\]](#) (לקמן דף סח:) קורא באיטלית לבן משלו וקשיא לי בגוה דלא תנן ההם ובלבד שימסרנה לציבור: פשיטא. דעובד זה כיון דאמרת מוסרה לציבור לציבור היא: משה ריבוא. מנה: האמר מר חוטן. של בגדי כהונה כפול ששה לקמן בפרק בל לו [\(דף עא:\)](#): כחמרא במזגא. כיון הנראה מוחץ לכלי זכוכית ואע"פ שהזכוכית עבה כך היה הפשתן מוזהב ונראה כשרו מתוכה: לעני אומרים וכו'. כלומר אם באו ב"ד שלמעלה לחייב עניים ע"י הלל ועשירים ע"י ר' אלעזר וטרודי היאר על ידי יוסף יש פתחון פה לבטל הדין לחייבם: טרפעיק. סלע מדינה שהוא חצי דינר כך מפורש בכתובות [\(סד.\)](#): פירקוהו. פירקו משוי השלג מעליו: אנגריא. עבודת שר העיר ועבודת עצמו היתה והם אינם מכירים בו וסבורים שהוא מיושבי העיירות שלו שעבודת אלוני הארץ מוטלת עליהם: משדלתו. מפתה אותו כי יפתה מתרגמין ארי יסלל [\(שמות נב.\)](#): שלבשה לו. בשבילו: מחני' ראשו לדרום ופניו למערב. מפרש בגמרא שעוקם ראשו לכד ההיכל וקא בעי טעמא אמאי לא מוקי ליה להדיא זנבו למזרח וראשו למערב: והכהן עומד במזרח. אחריו למזרח: [\(רש"י\)](#)

תוספות ניוש שמא לא ימסרנה יפה יפה קמ"ל. ואפי' לרבנן דרבי יוסי בפרק הבית והעליה [\(ב"מ דף קיח.\)](#) דסבירא להו שומרי ספחים בשביעית נוטלין שרין מתרומת הלשכה ורבי יוסי אומר אף הרוצה להתנדב בחנם עושה וקאמר דפליגי במיחש דילמא לא מסר לצבור יפה דרבנן סברי חיישינן הכא מודו דאנן סהדי דכ"ג מסר ליה יפה שהוא גדול בתורה ויודע שיש למסור יפה ועוד כיון שכל כבוד כהונה הוא שלו מסר ליה יפה אגב חביבות שעובד בה וכן לבן בוכרי דאמר בפרק הקומץ רבה [\(מנחות דף כא:\)](#) כל כהן ששוקל אינו חוטא ופריך כיון דלכתחילה לא מיחייב לאיתויי כי קא מיייתי מעייל חולין לעזרה ומשני דמסר ליה לצבור איכא למימר אפילו את"ל דסבירא ליה כרבנן דפ' הבית והעליה [\(ב"מ דף קיח.\)](#) בההיא אפי' רבנן מודו כיון שכל ישראל מביאין שקלים אינהו

א

-

לו

דף

גמ' מאן שמעת לי' דאמר בין האולם ולמזבח צפון רבי אלעזר ברבי שמעון היא דתניא איזהו צפון מקיר של מזבח צפוני ועד כותל העזרה וכנגד כל המזבח כולו צפון דברי ר' יוסי בר' יהודה ר' אלעזר בר' שמואל מוסיף אף בין האולם ולמזבח רבי מוסיף אף מקום דריסת רגלי הכהנים ואף מקום דריסת רגלי ישראל אבל מן החליפות ולפנים הכל מודים שפסול לימא רבי אלעזר ברבי שמעון היא ולא רבי אפילו תימא רבי ורבי השתא אדרבי יוסי ברבי יהודה מוסיף אדרבי אלעזר ברבי שמעון לא מוסיף אף הכי קא אמרינן אי רבי היא נוקמיה בכולה עזרה אלא מאי רבי אלעזר ברבי שמעון היא ונוקמיה בין מזבח ולכותל אלא מאי אית לך למימר משום חולשא דכהן גדול לרבי נמי משום חולשא דכהן גדול: ראשו לדרום ופניו למערב: היכי משכחת לה אמר רב בעוקם את ראשו ונוקמיה להדיא אמר אביי גזירה שמא ירביץ גללים תנו רבנן כיצד סומך הזבח עומד בצפון ופניו למערב והסומך עומד במזרח ופניו למערב ומניח שתי ידיו בין שתי קרנות של זבח ובלבד שלא יהא דבר חוצץ בינו לבין הזבח ומתודה על חטאת עון חטאת ועל אשם עון אשם ועל עולה עון לקט שכחה ופאה ומעשר עני דברי רבי יוסי הגלילי רבי עקיבא אומר אין עולה באה אלא על עשה ועל לא תעשה שניתק לעשה במאי קא מיפלגי אמר ר' ירמיה

רש"י מאן שמעת ליה דאמר בין האולם ולמזבח. קרוי צפון לשחיטת קדשי קדשים מחכי פתח ההיכל ולצפון בין האולם למזבח דתנו במתני' ופרו היה עומד בין האולם ולמזבח והנן כפרה דלקמן (דף מא'): שפסול וידוי שחטו דתני ב' לו אלל פרו שניה וסמך שתי ידיו כו' שחטו וקיבל במזרח כו': וכנגד כל המזבח כולו. שששים וששים אמה שכנגד המזבח בצפון קרוי צפון לשחיטת קדשי קדשים אבל שלא כנגד המזבח ללד מערב וללד מזרח אע"פ שהוא צפון העזרה אינו צפון לשחיטת דבעינן על ירך המזבח דלכתוב (ויקרא א') ושחט אותו על ירך המזבח כפונה: אף בין האולם למזבח. כל חלק צפוני ללד מערב אע"פ שאינו ירך ממש אבל חלק צפוני שמן המזרח ולמזבח לא (שמן מזבח): רבי מוסיף. אף כל צפון העזרה שבאחת עשרה אמה של מקום דריסת רגלי הכהנים עד כותל מזרחי של עזרה: אבל מן החליפות ולפנים. רוחב האולם עורך על רוחב ההיכל ט"ו אמה לצפון וכנגדו לדרום ומשך אותו עורך אינו אלל עשר אמות ממזרח ללד מערב ואותו עורך קרוי בית החליפות שהיו בהן עשרים וארבע חלונות חלון לכל משמר ששם גוונים סכינים של קודש וסכין קרוי חילוף כלשון ערבי ואויר שחורו אותו עורך למערב ואויר שבין צפון כותל העורך לבין כותל העזרה קרוי לפנים מן החליפות: הכל מודים שפסול. דכיון שאין המזבח נראה שם אינו קרוי ירך המזבח: לימא. דוקא רבי אלעזר ברבי שמעון היא ולא רבי: השתא ר' אדרבי יוסי מוסיף וכו'. כלומר מאי חיבדי לך פשיטא ללד דרבי אלעזר ליה ליה אפשר לומר כן דמוסיף את צפון של לד מזרח שהוא מרוחק מקדושת היכל אדרבי יוסי הוא דמוסיף לה אבל דרבי אלעזר ליה ליה אפשר לומר כן המרוחק כשר והמקורב פסול: אנו הכי קאמרין. כלומר הא ודאי פשיטא לן דרבי נמי אית ליה בין האולם ולמזבח צפון והאי דקא אמרי מתני' לימא ללד כרבי הכי קשיא לן דתנא דמתניתין ליה ליה דרבי דמכשיר כל צפון העזרה דאי כרבי למה לי לקרוביה לבין האולם ולמזבח נוקמיה בחלק צפוני דכל העזרה באיזה מקום שירצה: אלל מאי רבי אלעזר ברבי שמעון נוקמיה בין כותל מזבח צפוני לכותל עזרה כפונת. דהא לכולי עלמא עיקר צפון דירך המזבח ממש התם הוא: אלל מאי אית לך למימר. אמאי מקרב ליה כולי האי: משום חולשא דכהן. שלא יכבד עליו משוי מזרח דהם מרחוק: לרבי נמי. אע"ג דכל עזרה כשירה בצפון שלה מקרב ליה ללד הפתח משום חולשא דכהן: ונוקמיה להדיא. אחוריו למזבח ופניו להיכל: שמא ירביץ גללים. וגנאי הוא להראות בית הריעי שלו ללד המזבח והכי טפיר להיות זנוב לצפון וראשו לדרום נמלא זנוב שלא כנגד המזבח שאינו מושכו ללד דרום כל אורך הפר אלל שיהא מקלח גופו בין האולם ולמזבח: כיצד סומך. כל סומכת קדשי קדשים: עומד בצפון. שקדשי קדשים טעונין צפון: ופניו למערב. ואחוריו למזרח: והסומך. הבעלים: עומד במזרח. אחוריו למזרח: עון חטאת. אותו חטא שהוא מביא עליו: ועל עולה עון לקט שכחה ופאה. שאין להן ידוי הכי גרסינן לה בתוספתא דמתנות (פ"ו) ולא גרסינן בה מעשר עני דהא יש לו ידוי וגם נתתו ללוי זה מעשר ראשון ליתום ולאלמנה זה מעשר עני (מעשר שני פ"ה): רבי עקיבא אומר אין עולה באה כו'. טעמא מפרש בתוספתא

על מה עולה בזה אם על כריתות ומיתות כ"ד הרי עונשן אמור אם על לא תעשה הרי עונשן אמור מלקות הא אין עולה בזה אלא על עשה ועל לא תעשה שניתק לעשה שאין לוקין עליו: (ה"י)

תוספות נוקמיה בין המזבח ולכותל. תימה מאי קס"ד דהמקשה דקאמר לימא דלא כרבי כיון דלר"א בר"ש נמי קשה נוקמיה בין המזבח כולו ויש לומר דס"ד דבשלמא לר"א בר"ש כיון דעל ירך המזבח הוי מקום נסיין וטבעות ושולחנות לא מוקמי ליה התם שאין לשם מקום פנוי כולי האי ועוד שמא ירביץ גללים ואצל המזבח גנאי הוא אבל לר' לוקמיה רחוק משם אצל הפתח ומכל מקום מהדר ליה דטפי הוה עדיפא לאוקמיה אצל המזבח מלקרבו כל כך להיכל אלא משום חולשא דכהן גדול: ומעשר עני. לא ידענא אמאי לא גרס ליה רש"י דאף על גב דבתוספתא דמנחות ליתא דילמא ברייתא אחריתי היא ואי משום דיש לו וידוי כדכתיב וגם נתתיו ללוי לגר וגו' מ"מ כיון דאין לו וידוי בפני עצמו אלא אגב מעשר שני כמו תרומה דאין מתודה עליה בפני עצמה כדתנן במסכת ביכורים (פ' ב' משנה ב) ומייתי לה בפרק . (הזהב דף נב) ובמסכת מעשר שני (פ"ה משנה י) תנא וגם נתתיו לרבות את התרומה וכו' להכי מתודה נמי עון מעשר עני על העולה ועוד דוידוי דהתם היינו כשעשה כדן והכא מתודה עון מעשר עני: על עשה ועל לא תעשה שניתק לעשה. לא ידענא אמאי לא קא חשיב כל לאוי דלא לקו עלייהו כגון לאו שבכללות ולאוי שאין בו מעשה ונראה לי מדכתיב (ויקרא א) ונרצה לו משמע שיש לו תקנה ורצוי במקום אחר והיינו עשה שבידו לתקן לעשות סוכה ותפילין וכיוצא בהן ואם עבר יום או יומים עולה מכפרת עליו וכן לא תעשה הניתק לעשה וכן על חייבי מיתות ועל חייבי כריתות וחייבי לאוין חמורין היתה מכפרת אלא שיש להן כפרה אחרת שעונשן אמור אבל הני אין להם ריצוי ותקנה במקו' אחר: (תוספות)

ב - לו דף

בלאו דנבילה קא מיפלגי ר"ע סבר לאו מעליא הוא ורבי יוסי הגלילי סבר לאו לאו מעליא הוא אביי אמר דכ"ע לאו דנבילה לאו מעליא הוי והכא בתעזוב קא מיפלגי דרבי עקיבא סבר תעזוב מעיקרא משמע ורבי יוסי הגלילי סבר השתא משמע ת"ר כיצד מתודה עויתי פשעתי וחטאתי וכן בשעיר המשתלח הוא אומר [ויקרא טז-כא](#) והתודה עליו את כל עונות בני ישראל ואת כל פשעיהם לכל חטאתם וכן במשה הוא אומר [שמות לד-יז](#) נושא עון ופשע וחטאה דברי ר' מאיר וחכ"א עונות אלו הזדונות וכן הוא אומר [במדבר טו-לא](#) הכרת תכרת הנפש ההיא עונה בה פשעים אלו המרדים וכן הוא אומר [מלכים ב ג-יז](#) מלך מואב פשע בי ואומר [מלכים ב ח-כב](#) אז תפשע לבנה בעת ההיא לכל חטאתם אלו השגגות וכן הוא אומר [ויקרא ד-ב](#) נפש כי תחטא בשגגה ומאחר שהתודה על הזדונות ועל המרדים חוזר ומתודה על השגגות אלא כך היה מתודה חטאתי ועויתי ופשעתי לפניך אני וביתי וכו' וכן בדוד הוא אומר [תהילים קו-ו](#) חטאנו עם אבותינו העוינו הרשענו וכן בשלמה הוא אומר [מלכים א ח-מז](#) חטאנו (והרשענו ומרדנו) וכן בדניאל הוא אומר [דניאל ט-ה](#) חטאנו (והעוינו) והרשענו ומרדנו אלא מהו שאמר משה נושא עון ופשע וחטאה אמר משה לפני הקב"ה רבש"ע בשעה שישראל חוטאין לפניך ועושין תשובה עשה להם זדונות כשגגות אמר רבה בר שמואל אמר רב הלכה כדברי חכמים פשיטא יחיד ורבים הלכה כרבים מהו דתימא מסתבר טעמיה דר' מאיר דקמסייע ליה קרא דמשה קמ"ל ההוא דנחית קמיה דרבה ועבד כר"מ א"ל שבקת רבנן ועבדת כר"מ א"ל כר"מ סבירא לי כדכתיב בספר אורייתא דמשה: ת"ר וכפר בכפרת דברים הכתוב מדבר אתה אומר בכפרת דברים או אינו אלא כפרת דמים הרי אני דן נאמרה כאן כפרה ונאמרה להלן כפרה מה כפרה האמורה בשעיר דברים אף כפרה האמורה בפר דברים ואם נפשך לומר הרי הוא אומר [ויקרא טז-יא](#) והקריב אהרן את פר החטאת אשר לו וכפר בעדו ובעד ביתו ועדיין לא נשחט הפר מאי ואם נפשך לומר וכי תימא נילף משעיר הנעשה בפנים שכפרתו בדמים הרי הוא אומר וכפר ועדיין לא נשחט הפר

רש"י בלאו דנבילה קא מיפלגי. דכתיב עשה אחריו לגר אשר בשעריך תחננה ואכלה (דברים יד) ומיהו על כרחך אין זה ניתק לעשה דהא נתינתה לגר אי אפשר לאחר שעבר על לא תעשה של אכילה ועל כרחך עשה מעיקרא משמע לא תאכלו כל נבילה אלא לגר תחננה ולא תאכלוה: רבי עקיבא סבר לאו מעליא הוא. ולוקין עליו ולא ללקט סכחה ופאה נמי עשה דבתריה מעיקרא משמע והכי קאמר קרא (ויקרא יט) ולקט קצירך לא תלקט אלא לעני תעזבו ולא תלקטנו ולקי עליה ואין עולה בזה עליו: ור' יוסי הגלילי סבר. לאו דנבילה רש"י דעל כרחך עשה דבתריה מעיקרא משמע והואיל וכתריה דלאו כתיב. אין לוקין עליו דלא דמי ללאו דחסימה ופאה עליו עולה ולא ללקט סכחה ופאה נמי אפילו אמרין דעשה דבתריה מעיקרא הוא משמע לא לקי עליה: אביי אמר דכ"ע לאו דנבילה. דע"כ עשה דבתריה מעיקרא משמע ולא מעליא הוי ומלקינן עליה: והכא בתעזוב. הכתוב אחר לאו של לקט סכחה ופאה קא מיפלגי: רבי יוסי סבר השתא משמע. אחר שלקט ועבר על לא תעשה נתקו הכתוב לעשה ואוהו לעוזבו אם לעני ולגר ולפיכך אין לוקין עליו: ור"ע סבר. מעיקרא קודם לקיטה קאי עשה ולקי עליה דלא ניתק לעשה ואין עולה בזה עליו: וכן

בשעיר המשחלח הוא אומר. עונות תחילה ואח"כ פשעים ואחר כך חטאים: המרדים. העושה להכעיס: מלך מואב פשע בי. מרד בי: אז הפשע לבנה. מרדו יושבי לבנה על מלך יהודה: חוזר ומתודה כו'. בתמיה אם על זדונות ימחלו לו אין לרדך לבקש שוב על השגגות: עשה להן זדונות כשגגות. והכי קאמר נושא עון ופשע כחטאת שוגג: דקא מסייע ליה קרא. דוידוי יוה"כ גופיה: ההוא דנחית. עליה כבוד שמשדר בתפלתו של יום הכפורים סדר עבודותיו של כהן גדול על פס ונשאלה פריס פשטינו (הואשע יד): וכפר. מה שאמור כפרו וכפר בעדו ובעד ביתו (ויקרא טז) דכרי וידוי נאמר להלן בשעיר המשחלח יעמד חי לפני ה' לכפר עליו (סם): ואם נפשך לומר. להשיב תשובה על גזירה שזה ז' לומר שאין וכפר לאלא במתן דמיס על כרחך מינייה וביה תיפוק לך דלא אפשיך למימר הכי שהרי הוא אומר והקריב אהרן את פר החטאת אשר לו וכפר בעדו ובעד ביתו ואחר כך וקח את פר החטאת וגו' על כרחך וכפר בעדו ועדיין לא נשחט אלמלא כפרה זו בדברים היא: מאי אם נפשך לומר. מה היה להשיב לו דלויטריד ליה טעמא אחרינא: וכי הימא ניכף. האי וכפר מכפרה דכתיבא בשעיר הפנימי דכתיב וכפר על הקדש מטומאת בני ישראל והיא במתן היא דכתיב מתן דמיס כתובה ועוד שאין בו וידוי: (הש"י)

תוספות לאו דנבילה איכא בינייהו. ה"נ הוי מצי למימר טריפה דכתיב (שמות כב) ובשר בשדה טריפה לא תאכלו לכלב תשליכון אותו וליכא למימר לכולי עלמא לא לקי אההוא לאו דטריפה דהוי ליה לאו שבכללות דאיצטריך לבשר קדשים שיצאו חוץ למחיצה ולהוציא העובר את ידו קודם שחיטה בפרק בהמה המקשה (חולין דף סח.). דהא לטריפה דכתיב בהדיא לא הוי לאו שבכללות כדמשמע בר"פ כל שעה (פסחים דף כד.). גבי נותר וגבי נא ומבושל וע"ש ולענין קדשים ועובר הוא דהוי לאו שבכללות והא דאמר בפרק אלו הן הלוקין (מכות דף יח.). גבי זר שאכל את העולה חוץ לחומה לפני זריקה ופריך ולילקי נמי משום ובשר בשדה טריפה לא תאכלו התם לאו מלקות ממש קאמר אלא איסורא בעלמא כדמוכח סוגיא דהתם דאיסורא קאמר ונ"ל לתרץ דלהכי לא קאמר טריפה דאפילו רבי יוסי הגלילי לא חשיב ניתוק כיון דלא ניתק כל מה שבלאו דבלאו [כולל] נמי קדשים שיצאו חוץ למחיצתו ואהנך לא קאי לכלב תשליכון ואע"פ כן מצאתי בספר אחד לאו דנבילה וטריפה איכא בינייהו אבל תימה לי אמאי לא קאמר לקט שכחה ופאה איכא בינייהו ופליאה גדולה מאד דשבק לקט שכחה ופאה דאיירי בהו ונקט נבילה ונ"ל דמעיקרא בעי למימר דנבילה איכא בינייהו וכיון דאשכחן מילתא אחריתי דאיכא בינייהו איכא למימר דלתרווייהו מכפרת על לקט שכחה ופאה רבי יוסי הגלילי דלא הזכיר ניתוק בדבריו מכפר אע"ג דלאו ניתוק גמור הוא ושמעיה ר' עקיבא דסבירא ליה כל לאו שכתב עשה אחריו אע"ג דלאו ניתוק הוא לתקן אחריו הלאו לאחר שעבר עליו עולה מכפרת עליו ותנא לקט שכחה ופאה והוא הדין לנבילה וקאמר ליה רבי עקיבא בלקט שכחה ופאה מודינא לך דלדידי סבירא לי דהוי ניתוק גמור לתקן הלאו אחר שעבר עליו דסבירא לי כרבי ישמעאל דאמר פרק הגוזל קמא (ב"ק דף צד.). מצות פאה להפריש מן הקמה לא הפריש מן הקמה כו' עד רבי ישמעאל אומר אף מפריש מן העיסה ומפריש התם דאפילו את"ל דשינוי קונה הכא חייב משום דכתיב תעזוב ויתרא אלמא אפילו אחר שעבר הלאו לגמרי אמר קרא תעזוב ותפטר אם כן הוה ליה ניתוק גמור אבל נבילה לא אבל בתר הכי דקאמר דלכולי עלמא בעי ניתוק גמור אז צריך לומר דלקט שכחה ופאה איכא בינייהו שאל"כ מאי בינייהו א"נ דמעיקרא ס"ד דלכולי עלמא תעזוב להבא משמע וניתוק גמור הוא מיהו רבי עקיבא שמעיה לת"ק דאפילו אי לא הוי ניתוק מכפר מדלא הזכיר בהדיא ניתוק לעשה אם כן הוא הדין נבילה: (תוספות)

דף   לז   -   א

ומנין שבאנא נאמר כאן כפרה ונאמר להלן בחורב כפרה מה להלן באנא אף כאן באנא ומנין שבשם נאמר כאן כפרה ונאמרה בעגלה ערופה כפרה מה להלן בשם אף כאן בשם אמר אביי בשלמא חורב מעגלה ערופה לא יליף מאי דהוה הוה אלא עגלה ערופה תיליף מחורב וכי תימא ה"נ והתנן הכהנים אומרים **[דברים כא-ח]** כפר לעמך ישראל ואילו באנא לא קא אמר קשיא: והן עונין אחריו: תניא רבי אומר **[דברים לב-ג]** כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלהינו אמר להם משה לישראל בשעה שאני מזכיר שמו של הקב"ה אתם הבו גודל חנניה בן אחי ר' יהושע אומר **[משלי יז]** זכר צדיק לברכה אמר להם נביא לישראל בשע' שאני מזכיר צדיק עולמים אתם תנו ברכה: **מתני'** בא לו למזרח העזרה לצפון המזבח הסגן מימינו וראש בית אב משמאלו ושם שני שעירים וקלפי היתה שם ובה שני גורלו' של אשכרוע היו ועשאן בן גמלא של זהב והיו מזכירים אותו לשבח בן קטין עשה י"ב דד לכיור שלא היה לו אלא שנים ואף הוא עשה מוכני לכיור שלא יהיו מימיו נפסלין בלינה מונבז המלך היה עושה כל ידות הכלים של יוה"כ של זהב הילני אמו עשתה נברשת של זהב על פתח היכל ואף היא עשתה טבלא של זהב שפרשת סוטה כתובה עליה נקנור נעשו נסים לדלתותיו והיו מזכירין אותן לשבח: **גמ'** מדקאמר לצפון המזבח מכלל דמזבח לאו בצפון קאי מני ראב"י היא דתניא **[ויקרא א-יא]** צפונה לפני ה' שיהא צפון כולו פנוי דברי ראב"י והא רישא ר"א בר"ש היא כולה ראב"י היא ותני בבין האולם ולמזבח: הסגן בימינו וראש בית אב בשמאלו: אמר רב יהודה המהלך לימין רבו הרי זה בור תנן הסגן בימינו וראש בית אב

בשמאלו ועוד תניא שלשה שהיו מהלכין בדרך הרב באמצע גדול בימינו וקטן משמאלו וכן מצינו בשלשה מלאכי השרת שבאו אצל אברהם מיכאל באמצע גבריאל בימינו ורפאל בשמאלו תרגומא רב שמואל בר פפא קמיה דרב אדא כדי שיתכסה בו רבו והתניא המהלך כנגד רבו הרי זה בור אחורי רבו הרי זה מגסי הרוח דמצדד אצדודי: וקלפי היתה שם ובה שני גורלות: ת"ר [ויקרא טז-ח] ונתן אהרן על שני השעירים גורלות [גורלות] של כל דבר יכול יתן שנים על זה ושנים על זה ת"ל גורל אחד לה' וגורל אחד לעזאזל אין כאן לשם אלא גורל אחד ואין כאן לעזאזל אלא אחד יכול יתן של שם ושל עזאזל על זה ושל שם ושל עזאזל על זה ת"ל גורל אחד [לה' אין כאן לה' אלא אחד ואין כאן לעזאזל אלא א'] א"כ מה ת"ל גורלות שיהיו שוין שלא יעשה אחד של זהב ואחד של כסף אחד גדול ואחד קטן גורלות של כל דבר פשיטא לא צריכא לכדתניא לפי שמצינו בציץ שהשם כתוב עליו והוא של זהב יכול אף זה כן ת"ל גורל גורל ריבה ריבה של זית ריבה של אגוז ריבה של אשכרוע: בן קטיין עשה שנים עשר דד לכיור וכו': תנא כדי שיהיו שנים עשר אחיו הכהנים העסוקין בתמיד מקדשין ידיהן ורגליהן בבת אחת תנא שחרית במילואו מקדש ידי ורגליו מן העליון ערבית בירידתו מקדש ידי ורגליו מן התחתון: ואף הוא עשה מוכני לכיור וכו': מאי מוכני אמר אביי גילגלא דהוה משקעא ליה: מונבז המלך עשה כל ידות הכלים וכו': נעבדינהו לדידהו דזהב

רפ"י ומנין שצאנא. יהא וידוי זה: נאמר כפרה בחורב. במעשה עגל (שמות לב) אולי הכפרה בעד חטאחכס: מה להלן צאנא. אנא חטא העם הזה וגו': ומנין שצבס. אנא ה': בעגלה ערופה. כפר לעמך ישראל אשר פדית ה' (דברים כא): בשלמא חורב מעגלה לא יליף. לומר שיהא קס הזכרת השם: מאי דהוה הוה. כבר עבר ואי אפשר לחזור: אלף עגלה ערופה נילף מחורב. ותיבעי אנא: והתנו. בהדי' מעשה עגלה ערופה במסכת סוטה (דף מו). הכהנים אומרים כו': הכי גרסינן בשעה שאני מזכיר שמו של הקב"ה כו': מתני' בא לו למזרח. חוזר אחוריו לכך מזרח סמוך לפתח שלא היו מכניסין השעירים להגריב אלף שיהיו בתוך חלל העזרה כדכתיב (ויקרא טז) והעמיד אותם לפני ה' אבל לא לקרבן כל כך לכך ההיכל עד שהוא בא לשוחטו היו מקריבין אותו כדתנן לקמן (דף נג): הביאו לו את השעיר שחטו וכו': לפי המזבח. כלומר משוך מכנגד המזבח לכך כפון שיהא כנגד אויר שבין מזבח לפיכך דלע"ג ללא שחיט ליה הכא מ"מ כל מעשיו טעונין כפון ואשמועינן שאין כפון כנגד מזרחו של מזבח: קלפי. אשקור"ן בלע"ז: של אשכרוע. ברוש: יהושע בן גמלא. כשנתמנה בכהונה גדולה: בן קטיין. כ"ג היה: עשה י"ב דד. לזיקת המים: מוכני. מפרש בגמרא גלגל לשקעו בו עבור שיהו מימיו מחוברים למימי הכיור ואי לא הוה מיפסלי בלינה לפי שקדשו בכלי ולא כבוד קדשים הוא ליפסל מים קדושים: נכרשתא. מנורה ודומה לו בספר (דניאל ה) לקבל נכרשתא דהבא במעשה בלשאר. שפרשת סוטה כתובה עליה. ולא יצטרך להביא חורה לכתוב ממנו מגילת סוטה במקדש: נקנור נעשו נסים לדלתותיו. קס האיך נקנור ונס שלו מפורש בגמרא: גמ' מדקאמר לפיכך המזבח. שהוצרך למושכו מכנגד המזבח ולכפון: מכלל למזבח לאו בלפון הוה קאי. אין כלום מן המזבח בלפון העזרה ואי הוה קיימי כנגד מזרחת של מזבח פורתא לאו בלפון קיימי: אפונה על ירך המזבח. אפונה לשון אויר משמע הך ה' יתירה אל כפון שהוא האויר הפנוי: והא רישא ר"א בר"ש. דאמר מזבח מקלתו בלפון שהקשיב שחיתת הפר בין האולם ולמזבח: כולה ראב"י וחגי. ברישא פר היה עומד בבין האולם ולמזבח סמוך לבין האולם ולמזבח אלל מקצוע אפונת של מזבח שהיה מקרבן אלל הפתח בכל יכולת משום חולשא דכהן ויותר מכאן לא יכול לקרבן דאי מעייל ליה כנגד מזרח המזבח לאו בלפון הוא: הרי זה בור. אפי' בדרך ארץ אינו בקי: ג' שהיו מהלכין בדרך. לא ילכו זה אחר זה אלל בשורה אחת וכן מצינו במלאכי השרת מדכתיב (בראשית יח) שלשה נצבים עליו מכלל שבשורה אחת הוה קיימי זה אלל זה דאי זה אחר זה קיימי אין זה נצבים עליו אלל ראשון: כדי שיתכסה בו רבו. הא דתני מימינו לא שידך אללו אלל מאחוריו ומיהו גדול לימין וקטן לכך שמאל אלל גדול ושניהם אחורי הרב ממש: ה"ג והתניא המהלך כנגד רבו הרי זה בור אחורי רבו הרי זה מגסי הרוח: דמלמד אלדודי. לא אלל ממש ולא אחורי ממש אלל שיכסה בו רבו מקלת כד רבו: יכול יתן שנים על זה ושנים על זה. והכי קאמר קרא ונתן על כל אחד משניהם גורלות דמשמע שנים: ת"ל גורל אחד לה'. אין כתיב קס אלל על אחד מהם ואין כתיב עזאזל אלל על אחד מהם: יכול יתן של קס ושל עזאזל על זה. לקיים ונתן גורלות שנים על כל אחד משניהם ואיזה שירצה יעשה לשם: ת"ל אחד. ממשמע שנאמר גורל לה' יודע אני שהוא אחד וכי כתיב אחד לדרשה כתביה: יכול אף זה כן. גורל שהשם כתוב עליו: לדידהו. לכלים: (רפ"י)

תוספות יכול יתן שנים על זה. משמע דהכי פי' שנים שכתוב עליהם לשם יתן על של שם ושנים של עזאזל על של עזאזל אבל בירושלמי פריך אהא דקאמר יכול יתן של שם ושל עזאזל על זה ועל זה ולא דא היא קמייתא משמע דב' על זה וב' על זה היינו של שם ועזאזל על זה ועל זה ומתריך הכי יכול משהוא נותן של שם על של שם ושל עזאזל על של עזאזל יחליף ויתן של שם על של עזאזל ושל עזאזל על של שם: ת"ל גורל גורל ריבה. מיהו תימה לי דמעיקרא קאמר דמגורלות נפקא לן והדר מייתי ברייתא דמגורל גורל נפקא ליה ועוד דלעיל דרשינן מדכתיב גורלות שיהו שניהן שוין ו"ל דהא דקתני גורלות של כל דבר לאו ממשעות דגורלות נפקא ליה אלא ה"ק תנא גורלות שאמרה תורה של כל דבר הן לאו מהכא נפקא אלא מגורל גורל ריבה: יכול יתן של שם ושל עזאזל על זה כו'. פירש"י ויברור איזה שירצה לשם ואיזה שירצה לעזאזל וא"צ לפרש כן דנמצא שלא היה הגורל קובעת אלא השם וקרא כתיב ועשהו חטאת ודרשינן מיניה בפרק טרף בקלפי (לקמן מ:): דלא השם עושהו חטאת אלא הגורל אלא נ"ל לפרש יכול יתן של שם כו' כמו שיש בירושל' לאחר שנתן של שם על של שם ושל עזאזל על של עזאזל יחליף. ויתן של זה על של זה לקיים מה שנאמר גורלות דמשמע גורלות על כל א' אי נמי לאחר שנקבעו יביא עוד ב' גורלות של שם ושל עזאזל ויניח של שם על של שם ושל עזאזל על של עזאזל (תוספות)

אמר אביי בידות סכינין מיתיבי אף הוא עשה כני כלים ואוגני כלים וידות כלים וידות סכינין של יום הכפורים של זהב תרגומא אביי בקתתא דנרגי וחציני: הילני אמו עשתה נברשת של זהב וכו': תנא בשעה שהחמה זורחת ניצוצות יוצאין ממנה והכל יודעין שהגיע זמן קריאת שמע מיתיבי הקורא את שמע. שחרית עם אנשי משמר ואנשי מעמד לא יצא מפני שאנשי משמר משכימין ואנשי מעמד מאחרים אמר אביי לשאר עמא דבירושלים: ואף היא עשתה טבלא: שמעת מינה כותבין מגילה לתינוק להתלמד בה אמר ר"ל משום רבי ינאי באלף בית מיתיבי כשהוא כותב רואה וכותב מה שכתוב בטבלא אימא רואה וכותב כמה שכתוב בטבלא מיתיבי כשהוא כותב רואה וכותב מה שכתוב בטבלא ומה כותב בטבלא [\[במדבר ה-יט\]](#) אם שכב איש אותך [ואם לא שכב] אם שטית אם לא שטית התם

רש"י בידות סכינין. שאי אפשר לעשות סכינין עמון של זהב: כני כלים. בסיסי מושבין: ואוגני כלים. בית אחיזתן: וידות סכינין וידות כלים. קתני סכינין וקתני כלים: בקתתא דנרגי וחציני. ידות הקרדומות ומגלות: נילולות. זהרורית שהחמה זורחת מן המזרח ונטה על פתח ההיכל שהוא לכל מערבי: שהגיע זמן ק"ש. כלהניא (ברכות דף כו.) מלתה עם הנץ החמה: שאנשי משמר. שהכניסו שהעבודה מוטלת עליהם מקדימין לקרותה קודם היום שמא תמשך עליהן העבודה וימנעו לקרותה: ואנשי מעמד. ישראל העומדים בשליחות הכבוד על הקרבן שנאמר (במדבר כח) תשמרו להקריב לי מזהב שיהיו משמרים ועומדים על קרבנם הכי דריש ליה בספרי ובמסכת תענית (דף כו.): מאחרין. לקרות עד כלות עבודה התמיד: לשאר עמא. הבאים בעזרה הוא סימן להודיע זמן קריאת שמע: שמע מינה כו'. ופלוגתא היא במסכת גיטין בפרק הניזקין (דף ס.). באלף בית. ארתיית של ראשי התיבות: כשהוא כותב. כהן הכותב את המגילה להשקותה: כמה שכתוב בטבלא. לפי סימני האותיות: (רש"י)

תוספות אמר אביי לשאר עמא דבירושלים. תימה דאביי גופיה אמר בפרק קמא דברכות (דף ט:) לקריאת שמע כוונתיקין דא"ר יוחנן וותיקין גומרין אותה עם הנץ החמה והיינו קודם הנץ כדמשמע בפרק מי שמתו (שם דף כב:) דתנן גבי בעל קרי ירד לטבול אם יכול לעלות ולהתכסות עד שלא תהא הנץ החמה יעלה ויקרא וקאמר בגמרא (דף כה:) לימא תנן סתמא כר"א דאמר עד הנץ החמה אפילו תימא ר' יהושע דילמא כוונתיקין דא"ר יוחנן כו' אלמא דגומרין אותה עם הנץ החמה היינו קודם הנץ דמוקי מתניתינן דהתם דמוכחא דצריך לקרותה קודם הנץ כוונתיקין ועוד קשה על מה אנו סומכין שאנו קורין אותה אחר הנץ הרבה דאע"ג דא"ר יהושע עד ג' שעות ואמר רב יהודה אמר שמואל התם הלכה כר' יהושע נראה דהלכה כאביי דאמר לק"ש כוונתיקין דהוא בתראה ואומר ר"י דוונתיקין נמי מודו דזמנה עד ג' שעות אע"פ שהיו ממנה לקרותה עם הנץ החמה וכן משמע בפ' מי שמתו (שם דף כה:) דקאמר אפילו תימא ר' יהושע דילמא כוונתיקין כו' משמע בהדיא שהם סוברים כרבי יהושע ואביי נמי לא נקט לק"ש כוונתיקין אלא לומר דאע"ג דהלכה כאחרים לק"ש צריך לאחר מעט עד סמוך להנץ כוונתיקין כדי לסמוך גאולה לתפלה ומן הדין זמן ק"ש מתחיל כאחרים ונמשך זמנה עד ג' שעות כרבי יהושע אלא שוונתיקין מקדימין למצות ומשכימין לקרותה קודם הנץ כדי שתהא תפלה ביום אחר הנץ כדכתיב (תהלים עב) ייראוך עם שמש שהוא אחר זריחת השמש ומן הדין היה להקדימה כאחרים שאז הוא זמן קימה וכן לתפילין כדקאמר התם לתפלה כאחרים פירוש לתפילין שאז הוא זמן קימה ותו לא חיישינן שמא יפוח בהן אלא שמאחרין ק"ש מעט עד סמוך להנץ כדי לסמוך גאולה לתפלה ונמצא מתפלל ביום וכן משמע בירושלמי דקאמר מאן דאמר כדי שיהא רואה את חבירו ברחוק ד' אמות ויכירונו כו' עד אבל אמרו מצותה עד הנץ החמה כדי שיסמוך וכו' ובפרק תפלת השחר (דף כט:) משמע דקאי ייראוך עם שמש אתפלה גבי מתפלל עם דמדומי חמה דכתיב ייראוך עם שמש וגו' ואל תתמה דעם הנץ החמה מפרשינן קודם. ועם שמש מפרשינן אחר זריחה דעם משמע בסמוך לו או מלפניו או מלאחריו והשתא למאי דפרישית ניהא דקאמר הכא לשאר עמא דבירושלים דמצוה היא להקדים עם הנץ כוונתיקין ולפי שאין הכל בקיאים לעשות כוונתיקין נקבע אותו זמן מיד אחר זריחה לשאר עמא דבירושלים שאין יודעין לכוין כוונתיקין וא"ת והא אמרינן בפ"ק דברכות (דף ח:) א"ר שמעון בן יוחי משום ר' יע' פעמים שאדם קורא ק"ש ב' פעמים ביום אחת קודם הנץ החמה ואחת לאחר הנץ החמה ויוצא בה אחת משום לילה ואחת משום יום ופסיק רבי יהושע בן לוי כוונתיקין אלמא קודם הנץ ליליא הוא ותחלת זמנה דיום הוא אחר הנץ החמה כמתניתינן דהכא וי"ל אפילו אי פליג רבי יהושע בן לוי אאביי קיימי לן כאביי דהוא בתראה ועוד י"ל דלא פסיק רבי יהושע בן לוי כו' שמעון אלא בהא דסבר קודם הנץ יוצא בשל לילה כדמוכח בתר הכי דקאמר מכללא אתמר דההוא זוגא דרבנן דאשתכורו כו' אבל במה שמתחיל זמנו דיום אחר הנץ בהא לא פסיק כלל אי נמי י"ל דאפילו רבי שמעון מודה שזמן ק"ש של יום קודם הנץ והא דלא קאמר פעמים שאדם קורא ק"ש שתי פעמים קודם הנץ ויוצא בשל יום ובשל לילה דהוה רבותא טפי יש לומר דבעי לאשמועינן שאין יוצא בשל לילה אחר הנץ ואפילו נאמר דרבי שמעון סבר דזמן ק"ש אחר הנץ אין להעמיד מתניתינן דהכא כוונתיקין ודלא ככל הני תנאי דאם כן הוה ליה לגמרא לדקדק ולאוקמי כוונתיקין בהדיא ורבינו תם פירש דזמן ק"ש הוא אחר הנץ החמה כמתניתינן דהכא וכרבי שמעון והוונתיקין היו ממנהרין שלא כדין קודם הנץ החמה בשביל חובת התפלה כדי לסמוך גאולה לתפלה שתהא עם שמש אע"ג דתפלות

כנגד תמידין תקנום והתמיד היה קודם הנץ בעמוד השחר מ'מ' זמן תפלה בשעת הנץ והיינו דפריך בפרק תפלת השחר (ברכות דף כו.) ורמינהו מצותה עם הנץ החמה כדי שיסמוך כו' פירוש ולא עד חצות אלמא דעיקר חביבות התפלה בשעת הנץ ולהכי קורין ק"ש שלא כדין בשביל חביבות התפלה ולהכי לא פריך ליה גבי ק"ש שהיה יודע שהיו קורין אותו שלא כדין בשביל חביבות וממהרין אותו קודם זמנו שהוא אחר הנץ כמתניתין דהכא וכר"ש שאמר משום ר"ע וקשה דמצותה עם הנץ החמה משמע דזה עיקר מצות ק"ש עוד קשה לומר שלא היא הלכה כאב"י דהוא בתראה מיהו רבינו תם פי' דאב"י נמי הכי ס"ל והא דקאמר לק"ש כוונתין סימנא בעלמא כלומר סמוך להנץ כוונתין ולא כוונתין לגמרי דאילו וותיקין מקדימין ואנו מאחרין אחר הנץ ועוד הביא ראייה מפרק שני דמגילה (דף כ.) וכן שומרת יום כנגד יום לא תטבול עד הנץ החמה וכולן שעשו משעלה עמוד השחר כשר אלמא דבר שזמנו ביום מצותו אחר הנץ והרב פור"ת פירש כפ"י וה"ר חננאל פירש דוונתין גומרין אותה עם הנץ החמה מיד ומפרש גומרין קורין ומפרש ייראוד עם שמש היינו קבלת מלכות שמים דהיינו ק"ש וקשה דלישנא דכדי שיסמוך גאולה לתפלה משמע דאירי בעיקר תפלה ועוד דקרא דיראוד עם שמש מוקמי ליה גבי תפלה בפרק תפלת השחר ועוד דלשון גומרין משמע שמתחילין לקרות קודם הנץ ומכוונין כך שגומרין אותה בתחלת הנץ כדי שיתפללו בתחלת הנץ : אם שכב אם לא שכב. בפרק הניזקין (גיטין דף ס.) מיייתי לה וגרסינן התם בכל הספרים אם שכב אם לא שכב ואם שטית ואם לא שטית אע"ג דקראי לאו הכי [כתבי] דברישא כתיב [אם לא שכב] ואם לא שטית ואם שכב לא כתיב כלל: בסירוגין. הא דאמר בפרק שני דמגילה (דף יח:) אסור לכתוב אפילו אות אחת שלא מן הכתב כיון דכתיבי ראשי תיבות וראשי פסוקים ועוד שהיא פרשה קטנה שרי כדשרינן התם תפילין ומזוזות משום דמיגרס גריסין: (תוספות)

א

-

לח

דף

בסירוגין: ניקנור נעשו נסים לדלתותיו: ת"ר מה נסים נעשו לדלתותיו אמרו כשהלך ניקנור להביא דלתות מאלכסנדריא של מצרים בחזירתו עמד עליו נחשול שבים לטבעו נטלו אחת מהן והטילוה לים ועדיין לא נח הים מזעפו בקשו להטיל את חברתה עמד הוא וכרכה אמר להם הטילוני עמה מיד נח הים מזעפו והיה מצטער על חברתה כיון שהגיע לנמלה של עכו היתה מבצצת ויוצאה מתחת דופני הספינה ויש אומרים בריה שבים בלעתה והקיאנה ליבשה ועליה אמר שלמה [שיר השירים א-ז] קורות בתינו ארזים רהיטנו ברותים אל תיקרי ברותים אלא ברית ים לפיכך כל השערים שהיו במקדש נשתנו להיות של זהב חוץ משערי ניקנור מפני שנעשו בו נסים ויש אומרים מפני שנחשתן מוצהבת היתה ר' אליעזר בן יעקב אומר נחשת קלוניא היתה והיתה מאירה כשל זהב: מתני' ואלו לגנאי של בית גרמו לא רצו ללמד על מעשה לחם הפנים של בית אבטינס לא רצו ללמד על מעשה הקטורת הגורס בן לוי היה יודע פרק בשיר ולא רצה ללמד בן קמצר לא רצה ללמד על מעשה הכתב על הראשונים נאמר [משלי י-ז] זכר צדיק לברכה ועל אלו נאמר [משלי י-ז] ושם רשעים ירקב: גמ' ת"ר בית גרמו היו בקיאין במעשה לחם הפנים ולא רצו ללמד שלחו חכמים והביאו אומנין מאלכסנדריא של מצרים והיו יודעין לאפות כמותן ולא היו יודעין לרדות כמותן שהללו מסיקין מבחוץ ואופין מבחוץ והללו מסיקין מבפנים ואופין מבפנים הללו פיתן מתעפשת והללו אין פיתן מתעפשת כששמעו חכמים בדבר אמרו כל מה שברא הקב"ה לכבודו בראו שנאמר [ישעיה מג-ז] כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו וחזרו בית גרמו למקומן שלחו להם חכמים ולא באו כפלו להם שכרן ובאו בכל יום היו נוטלין שנים עשר מנה והיום עשרים וארבעה ר' יהודה אומר בכל יום עשרים וארבעה והיום ארבעים ושמונה אמרו להם חכמים מה ראתם שלא ללמד אמרו להם יודעין היו של בית אבא שבית זה עתיד ליחרב שמה ילמוד אדם שאינו מהוגן וילך ויעבוד עבודת כוכבים בכך ועל דבר זה מזכירין אותן לשבח מעולם לא נמצאת פת נקיה ביד בניהם. שלא יאמרו ממעשה לחם הפנים זה ניזונין לקיים מה שנאמר [במדבר לב-כב] והייתם נקיים מה' ומישראל: של בית אבטינס לא רצו ללמד על מעשה הקטורת: ת"ר בית אבטינס היו בקיאין במעשה הקטורת ולא רצו ללמד שלחו חכמים והביאו אומנין מאלכסנדריא של מצרים והיו יודעין לפטם כמותם ולא היו יודעין להעלות עשן כמותן של הללו מתמר ועולה כמקל של הללו מפציע לכאן ולכאן וכששמעו חכמים בדבר אמרו כל מה שברא הקב"ה לכבודו בראו שנאמר [משלי טז-ד] כל פעל ה' למענהו וחזרו בית אבטינס למקומן שלחו להם חכמים ולא באו כפלו להם שכרן ובאו בכל יום היו נוטלין שנים עשר מנה והיום עשרים וארבעה ר' יהודה אומר בכל יום עשרים וארבעה והיום ארבעים ושמונה אמרו להם חכמים מה ראתם שלא ללמד אמרו יודעין היו של בית אבא שבית זה עתיד ליחרב אמרו שמה ילמוד אדם שאינו מהוגן וילך ויעבוד עבודת כוכבים בכך ועל דבר זה מזכירין אותן לשבח מעולם לא יצאת כלה מבושמת מבתיהן וכשנושאת אשה ממקום אחר מתנין עמה שלא תתבסס שלא יאמרו ממעשה הקטורת מתבססין לקיים מה שנא' והייתם נקיים מה' ומישראל תניא אמר ר' ישמעאל פעם אחת הייתי מהלך בדרך ומצאתי אחד מבני בניהם אמרתי לו אבותיך בקשו להרבות כבודן ורצו למעט כבוד המקום עכשיו כבוד מקום ומיעט כבודם אמר ר' עקיבא (פעם אחת) סח לי ר' ישמעאל בן לוגא פעם אחת יצאתי אני ואחד מבני בניהם לשדה ללקט עשבים וראיתי (ששחק ובכה) אמרתי לו מפני מה בכית אמר לי

כבוד אבותי נזכרתי ומפני מה שחקת אמר לי שעתיד הקב"ה להחזירה לנו ומפני מה נזכרת אמר לי מעלה עשן כנגדי הראהו לי אמר לי שבועה היא בידינו שאין מראין אותו לכל אדם אמר ר' יוחנן בן נורי פעם אחת מצאתי זקן א' ומגילת סממנין בידו אמרתי לו מאין אתה אמר לי מבית אבטינס אני ומה בידך אמר לי מגילת סממנין הראהו לי אמר לי כל זמן שבית אבא היו קיימין לא היו מוסרין אותו לכל אדם ועכשיו הרי הוא לך והזהר בה וכשבאתי וסחתי דברי לפני ר"ע אמר לי מעתה אסור לספר בגנותן של אלו מכאן אמר בן עזאי בשמך יקראוך ובמקומך יושבוך

רש"י בסירוגין. אם לא שכב אחריו ראשי תיבות עד סוף המקרא ואת כי שטיה ואחריו ראשי תיבות עד סוף המקרא יתן ה' אותך ואחריו ראשי תיבות עד סוף המקרא ואלו המים ואחריו ראשי תיבות (אם שכב ואת כי שטיה): להביא דלחות. לשער המזרח של העזרה ושל נחושת היו: נחשול. סערה: והטילה לים. להקל לספינה: וכרכה. חבקה: לנמלה. פורט"ז מקום שהספינות נמשכות שם ליבשה: הטיטנו. לשון דלת שהיא רץ ונועל רץ ופותח: אלא כרית ים. כאילו כרתו כרית זו עם זו ויש אומרים כרית ים: נשתנו. כשהעשירו: קלניתא. מזוקקת וכן שם מין נחושת והוא נחושת קלל: מתינו' בן לוי. כלומר מן הלויים: פרה. הכרעת קול נעימה: על מעשה הכתב. קושר ד' קולמוסין בד' אלבעותיו וכותב שם בן ארבע אותיות כלחד: גמ' לרדות. מן התנאי: שהללו. שאלו מן אלכסנדריא לפי שלא יודעים לרדות מן התנור שלא יהא נשבר לפי שהוא עשוי כמין חיבה פרוכה כמין ספינה היו יראים לדבקים מצפנים לתנור ואופין אותן מנחוץ: כפלו להם שכרם. מתרומת הלשכה: ועל דבר זה מזכירים אותם לשבח שמעולם כו': לפטס. לכתוש הסמנין ולערבם יפה כמו שנאמר (שמות ל) ממולח: להעלות עשן. שלא היו מכירין בעשב שהוא מעלה את העשן וזקף ומתמר כמקלו: מיעט כדודם. בחורבן ביתו: מעלה עשן. עשב שהוא מעלה עשן ראיתי כנגדי: מגילת סמנין. שכתובין בה שמות סמני הקטורה: מכאן אמר בן עזאי. ממעשה בית גרמו ובית אבטינס שנקשו חכמים לדחותם ממקומם ולא יכלו: בשמך יקראוך. לא ידאג אדם לומר פלוני יקפה פרנסתי כי על כרחך בשם יקראוך לבא ולשוב במקומך: (רש"י)

תוספות אין פירוש לקטע זה תוספות

דף לח - ב

ומשלך יתנו לך אין אדם נוגע במוכן לחבירו ואין מלכות נוגעת בחברתה אפי' כמלא נימא: הוגרס בן לוי וכו': תניא כשהוא נותן קולו בנעימה מכניס גודלו לתוך פיו ומניח אצבעו בין הנימין עד שהיו אחיו הכהנים נזקרים בבת ראש לאחוריהם ת"ר בן קמצר לא רצה ללמד על מעשה הכתב אמרו עליו שהיה נוטל ד' קולמוסין בין אצבעותיו ואם היתה תיבה של ד' אותיות היה כותבה בבת אחת אמרו לו מה ראית שלא ללמד כולן מצאו תשובה לדבריהם בן קמצר לא מצא תשובה לדבריו על הראשונים נאמר **[משלי יז]** זכר צדיק לברכה ועל בן קמצר וחביריו נאמר **[משלי יז]** ושם רשעים ירקב מאי ושם רשעים ירקב אמר ר' אלעזר רקביבות תעלה בשמותן דלא מסקינן בשמייהו מתיב רבינא מעשה בדואג בן יוסף שהניחו [אביו] בן קטן לאמו בכל יום היתה אמו מודדתו בטפחים ונותנת משקלו של זהב לבית המקדש וכשגבר אויב טבחתו ואכלתו ועליה קונן ירמיה **[איכה ב-ב]**. אם תאכלנה נשים פרים עוללי טפוחים משיבה רוח הקדש ואומרת אם יהרג במקדש ה' כהן ונביא חזי מאי סליק ביה אמר ר' אלעזר צדיק מעצמו ורשע מחבירו צדיק מעצמו דכתיב זכר צדיק לברכה ורשע מחבירו דכתיב ושם רשעים ירקב אמר ר' אלעזר רבינא לההוא מרבנן דהוה מסדר אגדתא קמיה מנא הא מילתא דאמור רבנן זכר צדיק לברכה א"ל דהא כתיב זכר צדיק לברכה. מדאורייתא מנא לן דכתיב **[בראשית יח-טז]** וה' אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עושה וכתוב **[בראשית יח-טז]** ואברהם היו יהיה לגוי גדול ועצום מנא הא מילתא דאמור רבנן שם רשעים ירקב א"ל דהא כתיב ושם רשעים ירקב מדאורייתא מנא לן דכתיב **[בראשית יג-יב]** ויהאל עד סדום וכתוב ואנשי סדום רעים וחטאים לה' מאד אמר ר' אלעזר צדיק דר בין שני רשעים ולא למד ממעשיהם רשע דר בין שני צדיקים ולא למד ממעשיהם צדיק דר בין שני רשעים ולא למד ממעשיהם עובדיה רשע דר בין שני צדיקים ולא למד ממעשיהם זה עשו (אמר) ר' אלעזר מברכתן של צדיקים אתה למד קללה לרשעים ומקללתן של רשעים אתה למד ברכה לצדיקים מברכתן של צדיקים אתה למד קללה לרשעים דכתיב **[בראשית יח-טז]** כי ידעתיו למען אשר יצוה וגו' וכתוב בתריה **[בראשית יח-טז]** ויאמר ה' זעקת סדום ועמורה כי רבה ומקללתן של רשעים אתה למד ברכה לצדיקים דכתיב ואנשי סדום רעים וחטאים לה' וה' אמר אל אברם אחרי הפרד לוט מעמו (אמר) ר' אלעזר אפי' בשביל צדיק אחד עולם נברא שנאמר **[בראשית א-ד]** וירא אלהים את האור כי טוב ואין טוב אלא צדיק שנאמר **[ישעיה ג-י]** אמרו צדיק

כי טוב (אמר) ר' אלעזר כל המשכח דבר מתלמודו גורם גלות לבניו שנאמר ותשכח תורת אלהיך אשכח בניך גם אני ר' אבהו אמר מורידין אותו מגדולתו שנאמר כי אתה הדעת מאסת ואמאסך מכהן לי אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן אין צדיק נפטר מן העולם עד שנברא צדיק כמותו שנאמר [\[קהלת א-ה\]](#) וזרח השמש ובא השמש עד שלא כבתה שמשו של עלי זרחה שמשו של שמואל הרמתי (אמר) ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן ראה הקדוש ברוך הוא שצדיקים מועטין עמד ושתלן בכל דור ודור שנא' [\[שמואל א ב-ה\]](#) כי לה' מצוקי ארץ וישת עליהם תבל (אמר) ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן אפי' בשביל צדיק אחד העולם מתקיים שנאמר [\[משלי י-כה\]](#) וצדיק יסוד עולם ר' חייא דידיה אמר מהכא [\[שמואל א ב-ט\]](#) רגלי חסידיו ישמור חסידיו טובא משמע אמר רב נחמן בר יצחק חסידו כתיב (אמר) ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן כיון שיצאו רוב שנותיו של אדם ולא חטא שוב אינו חוטא שנאמר רגלי חסידיו ישמור דבי ר' שילא אמרי כיון שבאה לידו דבר עבירה פעם ראשונה ושניה ואינו חוטא שוב אינו חוטא שנאמר רגלי חסידיו ישמור אמר ריש לקיש מאי דכתיב [\[משלי ג-ד\]](#) אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן בא לטמא פותחין לו בא לטהר מסייעין אותו תנא דבי רבי ישמעאל משל לאדם שהיה מוכר נפט ואפרסמון

רש"י ומשכך יתנו לך. כלומר לא משלהם הוא מתנה לאל מזורות קרובים לך מן השמים: ואין מלכות נוגעת בחברתה. משהגיע זמן המלכות ליפול ותעמוד אחרת לא יחזר זמן כמלא נימא לאל מי שזמנה ליפול בלילה נופלת בלילה שנאמר (דניאל ה) ביה בליליא איחקטל בלשצר וזמנה ביום נופלת ביום שנאמר (יחזקאל ל) ובתחפנחם חשך היום: לבין הנימין. בין חליקה נימת השפה נגד מחילת החוטא: נזקרים צבת ראש. נהרעין מהכרעת הקול: רקיבות. רדולי"א חלודה ככלי ברזל שאין משתמשין בו: ללא מסקי בשמייהו. לא יקרא אדם לבנו עס אדם ראשע: מודתו בטפחים. לידע כמה נוסף בו מיום ליום ונותנת המשקל אומדן התוספת: כהן ונביא. זכריה בן יהוידע הכהן אלמלא מסקינן בשמייהו דהא דואג האדומי ראשע היה וזה קראו לתינוק בשמו: חזי מאי דסליק ביה. ראה מה עלתה ביה שנשחט: לדיק מעלמו. ע"י מעשיו נזכר לטובה: ראשע אף ע"י חבירו. נזכר לרעה: עס ראשע. ולא כתיב עס ראשע: המכסה אני מאברהם. וכיון שהזכיר שמו ברכו וסמך ליה ואברהם היו יהיה וגו': עובדיה. היה דר בין אחאב ואיזבל: מזכרתן של צדיקים כו'. במקום שהקצ"ה מברך את הצדיקים עס מקלל את הרשעים: וירא את האור. ראה בדעתו להתקיים האור של עולם בשביל הצדיק שהוא טוב: וישת עליהם תבל. פיזרן בכל הדורות להיות שחור וקיום ויסוד לקיים תבל: רגלי חסידיו. בשביל חסידיו כמו ויברך ה' אותך לרגלי (בראשית ל): שוב אינו חוטא שנא' רגלי חסידיו ישמור. סופי חסידיו ישמור: פעם ראשונה ושנייה כו'. רגלי חסידיו משהנהיג בחסד שני רגלים כמו זה שלש רגלים (במדבר כב) פעמים ישמור אותו מן החטא: כיון שבא אדם לטמא. להיות ראשע: פותחין לו. פתח הטומאה ליכנס בו מספיקין בידו ואין מונעין ממנו מן השמים לעכבו: אם ללצים הוא יליץ. אם ללצים הוא בא להתחבר הוא יליץ לא ימנעוהו ולא יעזרוהו: אם לענוים. הוא בא להתחבר יתן לו חן מי שבידו ליתן: (רש"י)

תוספות דלא מסקי בשמייהו. בפרק בתרא דכתובות (דף קד:) גבי שני דייני גזירות אדמון וחנן בן אבישלום גריס ר"ת אבישלום משום דאמר ר"מ בחלק (סנהדרין דף קג:) אבישלום אין לו חלק לעוה"ב ואשכחן שם אדם אבישלום כדכתיב (אביה) בת אבישלום וכן בפ"ק דשבת (דף יב:) גריסי הלל ושכנא דשבנא ראשע היה וי"מ דתרי שבנא הוו כדכתיב בישעיה (כב) לך בוא אל הסוכן הזה אל שבנא אשר על הבית וכתיב בתריה מה לך פה וגו' משמע שהיה ראשע וכתיב בתריה ויהי כשמוע המלך חזקיהו ויקרע וגו' עד ואת שבנא הסופר ואת הזקנים מתכסים בשקים אלמא אחר הוא וכיון דאחד היה צדיק מסקינן בשמיה מיהו נראה דהכל אחד דעל כרחק ההוא שבנא בתרא שנתכסה בשק כשחירף רבשקה במעשה דסנחריב ראשע הוה כדמשמע בפרק זה בורר (סנהדרין כו) אבל אין מוקדם ומאוחר בתורה ואף ע"ג דהכא קרי ליה סופר והכא על הבית על כרחק הכל אחד כדפרישית: (תוספות)

א - לט דף

בא למדוד נפט אומר לו מדוד אתה לעצמך בא למדוד אפרסמון אומר לו המתן לי עד שאמדוד עמך כדי שנתבסם אני ואתה תנא דבי רבי ישמעאל עבירה מטממת לבו של אדם שנאמר [\[ויקרא יא-מג\]](#) ולא תטמאו בהם ונטמתם בהם אל תקרי ונטמתם אלא ונטמטם תנו רבנן (אל) תטמאו בהם ונטמתם בהם אדם מטמא עצמו מעט מטמאין אותו הרבה מלמטה מטמאין אותו מלמעלה בעולם הזה מטמאין אותו לעולם הבא תנו רבנן [\[ויקרא יא-מד\]](#) והתקדשתם והייתם קדושים אדם מקדש עצמו מעט מקדשין אותו הרבה מלמטה מקדשין. אותו מלמעלה בעולם הזה מקדשין אותו לעולם הבא:

רס"י ב"א. הלוקח למדוד נפט מפני שריחו רע אומר לו המוכר מדוד לעלמך: מטמטמת. אוטמת וסותמת מכל חכמה: ונטמת. חסר א': מטמאין אותו הרבה. מניחין אותו ליטמא הרבה והכי קאמר קרא אל תטמאו בהן ואם טמאנו סוף ונטמת: והתקדשת. מעט והייתם קדושים הרבה הבא ליטמא מסויעין אותו: (רס"י)

פרק רביעי - טרף בקלפי

מתני' טרף בקלפי והעלה שני גורלות אחד כתוב עליו לשם ואחד כתוב עליו לעזאזל הסגן בימינו וראש בית אב משמאלו אם של שם עלה בימינו הסגן אומר לו אישי כהן גדול הגבה ימינך ואם של שם עלה בשמאלו ראש בית אב אומר לו אישי כ"ג הגבה שמאלך נתנן על שני השעירים ואומר לה' חטאת רבי ישמעאל אומר לא היה צריך לומר חטאת אלא לה' והן עונין אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד: **גמ'** למה לי טרף בקלפי כי היכי דלא ניכוין ולישקול אמר רבא קלפי של עץ היתה ושל חול היתה ואינה מחזקת אלא שתי ידיים מתקיף לה רבינא בשלמא אינה מחזקת אלא שתי ידיים כי היכי דלא ליכוין ולישקול אלא של חול נקדשה אם כן הוה לה כלי שרת של עץ וכלי שרת דעץ לא עבדינן ונעבדה דכסף ונעבדה דזהב התורה חסה על ממונן של ישראל מתניתין דלא כי האי תנא דתניא רבי יהודה אומר משום רבי אליעזר הסגן וכהן גדול מכניסין ידן בקלפי אם בימינו של כהן גדול עולה הסגן אומר לו אישי כהן גדול הגבה ימינך ואם בימינו של סגן עולה ראש בית אב אומר לו לכהן גדול דבר מילך ונימא ליה סגן כיון דלא סליק בידיה חלשא דעתיה במאי קא מיפלגי מר סבר ימינא דסגן עדיף משמאליה דכהן גדול ומר סבר כי הדדי נינהו ומאן האי תנא דפליג עליה דרבי יהודה רבי חנינא סגן הכהנים הוא דתניא רבי חנינא סגן הכהנים אומר למה סגן מימינו שאם אירע בו פסול בכהן גדול נכנס סגן ומשמש תחתיו תנו רבנן ארבעים שנה ששמש שמעון הצדיק היה גורל עולה בימין מכאן ואילך פעמים עולה בימין פעמים עולה בשמאל והיה לשון של זהורית מלבין מכאן ואילך פעמים מלבין פעמים אינו מלבין והיה נר מערבי דולק מכאן ואילך פעמים דולק פעמים כבה והיה אש של מערכה מתגבר ולא היו כהנים צריכין להביא עצים למערכה חוץ משני גזירי עצים כדי לקיים מצות עצים מכאן ואילך פעמים מתגבר פעמים אין מתגבר ולא היו כהנים נמנעין מלהביא עצים למערכה כל היום כולו ונשתלחה ברכה בעומר ובשתי הלחם ובלחם הפנים וכל כהן שמגיעו קזית יש אוכלו ושבע ויש אוכלו ומותיר מכאן ואילך נשתלחה מאירה בעומר ובשתי הלחם ובלחם הפנים וכל כהן מגיעו כפול הצנועין מושכין את ידיהן והגרגרנין נוטלין ואוכלין ומעשה באחד שנטל חלקו וחלק חבריו והיו קורין אותו בן

רס"י מתני' טרף בקלפי. שנינו בפרק שלמעלה (דף לז.) וקלפי היתה סם: טרף. פתאום בטריפה ובחטיפה: והעלה שני גורלות. אחד בימין ואחד בשמאל והשעירים עומדים אחד לימין ואחד בשמאל ונותן גורל שעולה בימין לשעיר של ימין: והן עונין אחריו. כשמזכיר את השם: גמ' דלא ניכוין. שלא ימשמש להבין במשמשו איזה של שם ויטלנו בימין לפי שהוא סימן יפה כשהוא עולה בימין: ושל חול היתה. אינה מקודשת: התורה חסה בו'. שנאמר (ויקרא יד) וזוה הכהן ופנו את הבית וגו' על מה חסה תורה על פניו של כלי חרס שאין להם טהרה במקוה א"כ חסה על ממונו של כ"ש על ממונו חשבו א"כ חסה על ממונו של (אירועיו) קל וחומר על ממונו של לדיקיס: ואם בימינו של סגן עולה ראש בית אב אומר לו לכהן גדול דבר מילך. דבר דבריהן לה' חטאת: כיון דלא סליק בידיה. דכהן גדול ובידיה דסגן סליק חלש דעתיה דכהן גדול אי אומר לו סגן: למה סגן מימינו בו'. שהולך תמיד לימינו כך אמרו בשם ר' יוחנן הלוי ואני שמעתי מרבינו יוחנן בר יהודה למה סגן ממונה שאם יארע פסול אבל כל זמן שלא יארע בו פסול אין הסגן עובד שום עבודה בעולם: לשון של זהורית. כמר סרוק ומשוך כמין לשון וכבוע הדום וקושרין אותו בראש שעיר המשלח והיה מלבין מאיליו והוא סימן שמחל הקב"ה לישראל שנאמר (ישעיה א) אם יהיו חטאיכם כשני כשני ילבינו: והיה נר מערבי דולק. לאחר שכבו שאר כל הנרות ואע"פ שממנו מתחיל להדליק ערבית בו היה מסיי' הטבת נרות שחרית והוא עדות שהשכינה שורה בישראל כדכתיב מחרץ לפרכות העדות ואמרין במסכת שבת (דף כב:) עדות היא לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל ואמרין (שם) מאי עדות זה נר מערבי שנותן בה שמן כמדת חברותיה וממנה היה מתחיל ובה היה מסיים ואיזהו נר מערבי למאן דאמר (מנחות דף נח:) שבעת הנרות סדורים מזרח ומערב קרי נר מערבי נר שני שסמוך לראשון שבמזרח כהנן (תמיד פ"ז משנה א) נכנס אחד ומלא שתי נרות מזרחיות דולקות וכו' למאן דאמר בו' אפון ודרום נתונין היו אמרעיתן פניו מסובין כלפי מערב והוא קרוי מערבי ושאר הנרות מאלדין פניהם כלפי אמרעית דולקות (במדבר ח) אל מול פני המזרח היא אמרעית יאירו נרות של ששה קנים: והיה אש המערכה מתגבר. ודולק מאיליו בלא תוספת עמים ולא היו צריכין להביא עמים משכדוהו שחרית: חוץ משני

גזירין. של בין הערבים שהן חובה כדאמרי בפרקין לעיל: נשתלחה מאירה. שאינו משביעו: וכל כהן מגיעו כפול. שאינו כזית מאחר שקראו שאינו משביע הלנועין מושבין את ידיהן (ואם יותיר לא היו מושבין ידיהם) ובימי שמעון את מי שמגיע כפול לא היו מושבין ידיהם: (ה"י)

תוספות מתני' טרף בקלפי וכו'. וקראו אותו חמצן כל ימיו. אף ע"פ שגם גרגרין אחרים חוטפים ואוכלים כמותו האי דקראו אותו חמצן טפי מאחריני י"ל לפי שהוא חטף מחמצן אחר אי נמי אחרים לא הקפידו כשהיו חוטפין זה מזה אבל זה כשזה חטף מידו הקפיד: (תוספות)

דף לט - ב

חמצן עד יום מותו אמר רבה בר (בר) שילא מאי קרא **[תהלים עא-ד]** אלהי פלטיני מיד רשע מכף מעול וחומץ רבא אמר מהכא **[ישעיה א-ז]** למדו היטב דרשו משפט אשרו חמוץ אשרו חמוץ ואל תאשרו חמוץ תנו רבנן אותה שנה שמת בה שמעון הצדיק אמר להם בשנה זו הוא מת אמרו לו מניין אתה יודע אמר להם בכל יום הכפורים היה מזדמן לי זקן אחד לבוש לבנים ועטוף לבנים נכנס עמי ויצא עמי והיום נזדמן לי זקן אחד לבוש שחורים ועטוף שחורים נכנס עמי ולא יצא עמי אחר הרגל חלה שבעה ימים ומת ונמנעו אחיו הכהנים מלברך בשם ת"ר ארבעים שנה קודם חורבן הבית לא היה גורל עולה בימין ולא היה לשון של זהורית מלבין ולא היה נר מערבי דולק והיו דלתות ההיכל נפתחות מאליהן עד שגער בהן רבן יוחנן בן זכאי אמר לו היכל היכל מפני מה אתה מבעית עצמך יודע אני בך שסופך עתיד ליחרב וכבר נתנבא עליך זכריה בן עדוא **[זכריה יא-א]** פתח לבנון דלתיך ותאכל אש בארזיך אמר רבי יצחק בן טבלאי למה נקרא שמו לבנון שמלבין עונותיהן של ישראל אמר רב זוטרא בר זוטרא בר טוביה למה נקרא שמו יער דכתיב **[מלכים א י-יז/כא]**

דף מ - א

אלא להך לישנא דאמרת פליגי בשלמא למאן דאמר לא מעכבא הא מני ר' יהודה היא אלא למ"ד מעכבא הא מני תני מצוה להניח ת"ש מצוה להגרייל ולהתודות לא הגרייל ולא התודה כשר וכי תימא הכי נמי להניח אימא סיפא רבי שמעון אומר לא הגרייל כשר לא התודה פסול מאי לא הגרייל אילימא לא הניח מכלל דרבי. שמעון סבר הגרלה מעכבא והתניא מת אחד מהן מביא חבירו שלא בהגרלה דברי רבי שמעון ר' שמעון לא ידע מאי קאמרי רבנן והכי קאמר להו אי הגרלה הגרלה ממש קא אמריתו פליגנא עלייכו בחזא אי הגרלה דקאמרייתו היינו הנחה פליגנא עלייכו בתרתי ת"ש פר מעכב את השעיר ושעיר אין מעכב את הפר במתנות שבפנים בשלמא פר מעכב את השעיר דאי אקדמיה לשעיר מקמי פר לא עבד ולא כלום אלא שעיר אין מעכב את הפר מאי ניהו אילימא דאי אקדים מתנות דפר בהיכל מקמי מתנות דשעיר בפנים חוקה כתיב בהו אלא לאו דאקדים מתנות דפר בפנים מקמי הגרלה ומדסדרא לא מעכבא עיקרא הגרלה נמי לא מעכבא לא דאקדים מתנות דפר במזבח מקמי מתנות דשעיר בהיכל ורבי יהודה היא דאמר דברים הנעשין בבגדי לבן בחוץ לא מעכבי והא במתנות שבפנים קתני אלא הא מני רבי שמעון היא דאמר הגרלה לא מעכבא ואיבעית אימא לעולם רבי יהודה היא ונהי דבסדרא לא מעכבא הגרלה מיהא מעכבא ואזדו לטעמייהו דתניא

ר"ש אלא להך לישנא דאמרת. אליבא דרבי יהודה פליגי ואמר רבי ינאי מעכבא וכל שכן לרבי נחמיה הא מני לא רבי יהודה ולא רבי נחמיה: תני מצוה להניח. ואם לא הניח כשר ובהא כולי עלמא מודו דכתיבנה לא תנא בה קרא אלא חזא זימנא הוא דכתיב ונתן אהרן וגו' אבל בעלייה תנא בה קרא דכתיב והקריב אהרן את השעיר אשר עולה עליו וגו' וכתיב והשעיר אשר עולה: על שעיר המשלח כדכתיב והתודה עליו וגו': אילימא לא הניח. בההוא הוא דקאמר רבי שמעון כשר אבל עלייתו מתוך קלפי אית ליה לרבי שמעון דמעכבא: והתניא מת אחד מהן. לאחר הגרלה דאי אפשר עוד להגרייל אלא אם כן יביא שנים אחרים ויך אחד לאיבוד כדאמרי' כפ' שני שעירי (לקמן דף סב.). מביא אחד מן השוק תחת זה שמת ויהא חבירו של זה העומד ואין כריך להגרייל: רבי שמעון לא ידע כו'. לעולם לא הגרייל דקאמר תנא קמא כשר לא הניח הוא דקאמרי' לך היכי קאמר ר"ש עולה לא הגרייל כשר אי הגרלה זו היינו הנחה משמע דאי לא העלה פסול לרבי שמעון לא תפקי ללא הגרייל דקאמר ר' שמעון לא הגרייל ממש קאמר ולא היה ידע ללא הגרייל דקאמר ת"ק אהנהה הוא דקאי והכי קאמר להו ר' שמעון לבנן אי לא הגרייל כשר דקאמרייתו היינו בעלייה הוא הגרלה ממש פליגנא עלייכו בחזא כלל התודה: ואי הגרלה דקאמרייתו היינו הנחה. אבל עלייה לדידכו מעכבא פליגנא בתרתי לדידי הגרלה לא מעכבא כלל והיודיו מעכב ולקמן מפרש טעמא דהרזייהו בוידוי: פר מעכב את השעיר. אם הקדים תחת מן העבודות של שעיר המאזרחות לשל פר ועשאה קודם לפר הפר שהוא ראוי ליקדם לה מעכבא ופוסלה ואינה עולה לו ואריך לחזור ולעשותה לאחר הפר וסדר עבודותיהן כך היא בפרשה בתחילה מתודה על הפר וידוי ראשון ואח"כ מגרייל על השעיר ואחר כך מתודה על הפר וידוי שני ושחטו ומכניס כף ומתחה ונתן את הקטורת על האש (וגו') ונתן מדם הפר על הכפורת ואחר כך שוחט את השעיר ונתן

ממנו על הכפורת ואחר כך נותן מדם הפך על הפכות ואחר כך מדם השעיר ואחר כך מערב דמים ונותן על מזבח הפנימי: אבל השעיר אינו מעבד את הפך. אם הקדים עבודת הפך והוא מן המזבחות לשל שעיר ועשה לפני שעיר און השעיר שהיה רחוי ליקדם לה פוסלה: במתנות שפנימים. קאמרי דסדר הפך מעבד את השעיר: אי אקדמיה לשעיר. על בין בדיים מקמי פר לא עשה כלום: אלא שעיר אינו מעבד את הפך מאי ניהו. איזה עבודה מנינו בשעיר הקודמת לשל פר במתנות פנים דנימא עלה שאם שניה להקדים את של פר לפניו און השעיר הרחוי ליקדם לה פוסלה: כהיכל. על הפכות: חוקה כתיבה בהו. דהא אפילו רבי יהודה מודה דלדברים הנעשין בפנים כתיב חוקה והרי שניה זה בעבודות פנים שהרי הקדים לה את של חוץ שהיה מאוחרת לה: אלא לאו דלקדים מתנות דפר בפנים מקמי הגרלה. דשעיר דעל כרחק אינך מולא עבודות שעיר קודם מתנות דפר בפנים אלא זו וקתי דלא מעבד: ומדסודרה לא מעבד הגרלה נמי לא מעבד. אפילו עקר לה לגמרי אלמא איכא למאן דאמר הגרלה לא מעבד וקטיא למאן דאמר אפילו לרבי יהודה מעבד וכל שכן לרבי נחמיה הא מני: דלקדים מתנות דפר. על מזבח הפנימי כדכתיב (ויקרא טז) ולקח מדם הפך ומדם השעיר וגו' והיה לו לאחור עד גמר מתנות הפכות: ונהי דבסדרה לא מעבד. הגרלה דהא לרבי יהודה לא כתיבה חוקה דלדברים הנעשין בחוץ הגרלה מיהא כי עקר לה לגמרי מעבד דתנא בה קרא כדלמך: ואזו לטעמייהו. אפלוהא דלא התורה קאי ומיקמי תא שמע פר מעבד את השעיר גרסין ליה: (כ"ט)

תוספות תני מצוה להניח. ה"ג הוה מצי לשנויי הא מני רבי שמעון היא דאמר הגרלה לא מעבד ואח"כ מצאתי ברייתא זו שנויה בתוספתא [פ"ג] וסמך לה שנויה פלוגתא דבסמוך דרבי יהודה ורבי שמעון יעמד חי וכו' ומסיק דרבי יהודה ורבי שמעון אומר וכו' ומדיספא ר"ש רישא לאו רבי שמעון: הא דקאמר תני מצוה להניח אינו מגיה הברייתא אלא פרושי קא מפרש מאי לא הגריל לא הניח הגורל: רבי שמעון לא ידע. ואם תאמר לימא דשפיר ידע ולא הגריל דרבי שמעון היינו עלה כי היכי דמפרשי נמי השתא ללא הגריל דידיה עלה אע"ג דלא הגריל דרבנן מספקא ליה אי הוה הניח או עלה וי"ל אי רבי שמעון פשיטא ליה דלא הגריל דרבנן היינו לא הניח א"כ הוה ליה למימר איהו לא עלה הגורל אבל השתא ניהא משום דמספקא ליה דילמא רבנן אמרי לא עלה וקרו ליה לא הגריל נקט נמי לא הגריל: ואזו לטעמייהו דתניא יעמד חי כו'. מר"ש דאודיו קאי ואמר שיש לגרוס אותו לעיל קודם ת"ש פר מעבד את השעיר ול"ג כגירסת הספרים וקאי אהגרלה ומשום דקאמר אי בעית אימא ר"ש דאמר הגרלה לא מעבד ואי בעית אימא רבי יהודה נהי דבסידרא לא מעבד הגרלה מעבד היכא דלא עלה הגורל כלל כו' ואזו לטעמייהו דכי היכי דפליג ר' יהודה ארבי שמעון היכא דלא עלה הגורל מעולם הכא נמי פליג היכא דעלה הגורל ומת המשתלח קודם מתן דמים דשעיר הפנימי דסבירא ליה לרבי יהודה ישפך הדם ויביא שנים אחרים ויגריל עליהם בתחילה דתניא יעמד חי עד מתי יהא זקוק לחיות עד מתן דמים של חבירו ולכפר עליו דקרא הוה פירוש עד שיכפרו בחבירו ור' שמעון סבר אין צריך ולכפר עליו אשעיר המשתלח קאי וה"ק והשעיר אשר עלה עליו הגורל לעזאזל יעמד חי עד שיכפר עליו בוידוי ואם מת קודם וידוי מביא אחר בלא הגרלה ואם מת אחר וידוי אין צריך להביא אחר אף ע"פ שלא שילחו עדיין דשילחו אינו מעבד ואם מת המשתלח קודם וידוי וקודם זריקת דמי חבירו זרק הדם של חבירו ומביא שעיר אחר בלא הגרלה ומתודה עליו ולא יגריל אפילו למצוה דאין הגרלה אלא בשנים כדכתיב על שני השעירים ואם היה מביא שנים היה צריך לשפוך הדם או לאבד את השני. (עמו) שיעלה עליו הגורל לשם וכמו שפירש' דלרבי יהודה כשמת המשתלח צריך להביא שנים אחרים ולהגריל עליהם בתחילה הכי תנן לקמן בפרק משה שעיר (ד' סב.) ומסיים עלה והשני ירעה עד שישתאב רבי יהודה אומר תמות ועוד א"ר יהודה מת המשתלח ישפך הדם ובת"כ נמי איכא בהדיא מת אחד מהם משהגורל. יביא שנים אחרים ויגריל דרבי רבי יהודה ומהאי קרא נפקא לן לרבי יהודה דמי דתיר פלוגתא דרבי יהודה ורבי שמעון גרסין התם לשלח אותו שאם נשפך הדם ימות המשתלח מת המשתלח ישפך הדם והאי מילתא אתאן לרבי יהודה דרבי שמעון סבירא ליה מת אחד מתן מביא חבירו (תוספות)

דף מ ב

[ויקרא טז] יעמד חי לפני ה' לכפר עליו עד מתי יהיה זקוק לעמוד חי עד שעת מתן דמו של חבירו דרבי יהודה רבי שמעון אומר עד שעת וידוי דברים במאי קא מיפלגי כדתינא לכפר בכפרת דמים הכתוב מדבר וכן הוא אומר **[ויקרא טז]** וכלה מכפר את הקדש מה להלן בכפרת דמים אף כאן בכפרת דמים דברי ר' יהודה ר' שמעון אומר לכפר עליו בכפרת דברים הכתוב מדבר ת"ש שאלו תלמידיו את רבי עקיבא עלה בשמאל מהו שיחזור לימין אמר להן אל תתנו מקום לצדוקים לרדות טעמא דאל תתנו מקום לצדוקים לרדות לאו הכי מהדרין ליה והא אמרת הגרלה מעבד וכיון דקבעתיה שמאל היכי מהדרין ליה אמר רבא הכי קאמרי עלה הגורל בשמאל מהו שיחזירו לו ולשעירו לימין אמר להם אל תתנו מקום לצדוקים לרדות ת"ש אילו נאמר את השעיר אשר עליו הייתי אומר יניחנו עליו ת"ל עלה כיון שעלה שוב אינו צריך למאי אילמא למצוה מכלל דהנחה מצוה נמי לא אלא לאו לעבד ושמע מינה הגרלה מעבד הנחה לא מעבד אמר רבא הכי קאמר אילו נאמר אשר עליו הייתי אומר יניחנו עליו עד שעת שחיטה ת"ל אשר עלה כיון שעלה שוב אינו צריך ת"ש **[ויקרא טז]** ועשו חטאת הגורל עושהו חטאת ואין השם עושהו חטא' שיכול והלא דין הוא ומה במקום שלא קידש הגורל קידש השם מקום שקידש הגורל אינו דין שקידש השם ת"ל ועשו חטאת הגורל עושה חטאת ואין השם עושה חטאת

כ"ט יעמד חי. על כרחק לגמרי שאם מת אהה כריך להביא אחר דאי לא למאי אהא אהא אהא אהא דמיס ליכתוב יעמד לפני ה' לכפר עליו חי למה לי אלא שאם מת כריך להביא אחר: ועד מתי הזקיקו להיות חי עד שעת מתן דמים של חבירו. דכתיב לכפר עד שיכפר בדמו של חבירו אבל משעת מתן דמים ואיך דע"פ עדיין לא התורה לפי סדר המקראות וכלה מכפר וגו' (ויקרא טז) וסמך אהרן וגו' אה מת און כריך אחר אלמא וידוי לא מיעבד: רבי שמעון אומר כו'. כדפריש טעמא לקמן ואני שמעתי ואזו לטעמייהו כהגרלה מעבד ולא מיעבד ואי אפשר להעמידה: וכן הוא אומר וכלה מכפר את הקודש. הוא מתן דמים והקריב את השעיר החי עד כון כריך להיות חי: לכפר עליו. כדפריה המוטלת עליו הכתוב מדבר והוא הוידוי: עלה בשמאל. גורל שם: אל התנו מקום לצדוקים. הלמדיים ההולקים על התורה לרדות ולמשול בהן לקפה אחתם כדכתיב שיאמרו לפי רעונם הם עושים הכל: הא לאו הכי מהדרין. של עזאזל שם: כיון שעלה. מתוך קלפי ויודע איזו לשם ואיזו לעזאזל שוב אינו כריך להיות מונח עליו ואפילו למצוה אבל עלייה והנחה מלוה (היא) מיהא איכא: ואין השם. אה קרא לו שם בלא גורל: במקום שלא קידש הגורל. כשאר קרבנות הכיכין פירוש כגון קיני זבין וזבות ויולדות שאחד מהן חטאת ואחד מהן עולה שלא קידש הגורל אה כתב על שני גורלות על אחד חטאת ועל א' עולה ונתנו עליהם לא מנינו שהגורל קובעם ולא יכול לשנותן: קידש השם. מאחר שקרא לזו חטאת ולזו עולה אין הכהן ראשי לשנותן כדלמך לקמן (דף מט.) מולקחה שתי תורים אה שני בני יונה אחד לעולה ואחד לחטאת כשעת לקיחה הן נקבעין זו לעולה וזו לחטאת כאן שמנינו שהגורל קובען אינו דין שהשם קובען: (כ"ט)

תוספות בלא הגרלה אלא ודאי רבי יהודה היא דריש יעמד חי כדי לכפר בו כיון שאם מת המשתלח לא יוכל לכפר עוד בחבירו אלא ישפך הדם ודריש נמי לכפר עליו לשלח אותו שאם רוצה לשלח אותו אינו יכול לשלחו אלא אם כן כפר בחבירו אבל אם נשפך הדם ימות המשתלח וכיון דל' יהודה מיעבד אהדי וצריך להביא שנים אחרים כל היכא דקרינן ביה ולקחו שני השעירים קרי ביה נמי ונתן על שני השעירים גורלות אבל לר' שמעון דריש עד שעת כפרת דברים דאין תלוין זה בזה אלא שעיר המשתלח תלוי במעשה שבגופו ואם נשפך הדם לא ימות המשתלח אלא יתודה עליו כיון שהוא חי מביא אחר שלא בהגרלה דלא קרינן ביה ולקח את שני השעירים לא קרינן ביה נמי ונתן על שני השעירים גורלות וא"ת אם כן תיקשי מכאן למ"ד אליבא דר' יהודה דהגרלה לא מעבד וי"ל דאיכא למימר הא דישפך הדם כשמת המשתלח לאו היינו משום הגרלה אלא משום דבעינן ולקח את שני השעירים שיהו ניקחין כאחת א"כ כיון דהוקבעו כבר כאחת אם מת אחד מהן גם השני ידחה הלכך

צריך להביא אחרים וכיון דלא סגי דלא מייתי אחריני מגריל עליהם למצוה ולר' שמעון למצוה נמי לא כיון דסבירא ליה דאינו מביא אלא אחד אין שייך בו הגרלה: כיון דקבעיה שמאל כו'. ולא בעי לאוקמא ר"ע כרבי שמעון כיון דר' יהודה ור' נחמיה נמי היו תלמידיו כדאיתא בפרק הבא על יבמתו (דף טו): ועושה חטאת הגורל עושה חטאת וכו'. וא"ת ניהדר ונילף בעלמא מהכא שיקדש הגורל מק"ו ומה במקום שלא קדש השם קדש הגורל במקום שקדש השם א"י שיקדש הגורל וי"ל דכי היכי דדרשינן מועשה חטאת הגורל עושה חטאת ואין השם עושה חטאת כל שכן דנדרוש ועושה חטאת לזה ולא לאחר תדע דבפ"ק דקדושין (דף טו): אמרינן גבי עבד עברי הנמכר לנכרי שיהא. נגאל בשם מק"ו ומה מי שאין נגאל באלה פי' בקרובים כגון עבד עברי הנמכר לישראל נגאל בשם מי שנגאל באלה אינו דין שיהא נגאל בשם ומשני ת"ל באלה באלה הוא נגאל ואינו נגאל בשם ומפ"ק ואי ס"ד יליף שכיר שכיר אמאי אינו נגאל באלה נילף שכיר ומשני שאני התם דאמר קרא יגאלנו לזה ולא לאחר אלמא אף על גב דפשיטא ליה דדרשינן מיעוטא דיגאלנו לזה ולא לאחר ולהכי לא ילפינן נמכר לישראל בק"ו מנמכר לנכרי אפילו הכי הוה יליף נמכר לנכרי ליגאל בשם בק"ו ולא קא ממעיט ליה מיגאלנו ולמידרש דודו וכן דודו או משאר בשרו יגאלנו ולא בדבר אחר אבל תימה מאי שנת דהכא ממעטינן תריהו מועשה דהכא לא מקדש השם ובעלמא לא מקדש הגורל והתם לא ממעיט מיגאלנו אלא דבעלמא לא מהני גאולת קרובים אבל דהכא אינו נגאל בשם יליף לה מקרא אחרינא ומאם לא יגאל באלה באלה הוא נגאל ואינו נגאל בשם ושמא יש לומר דשאני הכא דכיון דכתיב ועושה חטאת וכתב נמי חוקה אתא ועושה דכתיב בגורל לגלויי אחוקה דקאי נמי אהגרה דאע"ג דלרבי יהודה חוקה לא קיימא אהגרה ועושה מגלי לן דחוקה נמי קאי אהגרה א"כ משום דתנא ביה קרא תרי זימני אשר עלה אשר עלה ובהא נמי ניחא מאי דק"ל דמסיק תיובתא למ"ד הגרלה לא מעכבא אבל למ"ד מעכבא ניחא ואמאי לדידיה נמי תיקשי דהכא יליף עיכובא מועשה ואיהו יליף ליה לעיל מדתנא ביה קרא ולמאי דמרישית ניחא דאי לאו ועושה דמשמע מיעוטא אע"ג דתנא ביה קרא הוה דרשינן ק"ו לומר דהגרלה לא מעכבא כיון דלא תנא ביה קרא בלשון צווי להכי איצטרך ועושה ולי לא הוה דרשינן ועושה אלא למעוטי דלא מהני הגרלה בעלמא כי הוה דיגאלנו כדפירש' להכי איצטרך דתנא ביה קרא מיהו בלאו הכי נמי למימר דלא תנא ביה קרא לא הוה דרשינן ועושה אלא למימר טעמיה מהכא והא דאמר טעמא לעיל משום דתנא ביה קרא אין כו' זה מדבריו אלא בעל הגמרא קא מפרש לטעמא הכי למאי דלא ידע אכתי בריתא דעושה וכו' האי גוונא יש בפ"ג דשבועות (דף כה.) גבי פלוגתא דרב ושמואל בשבועה שזרק פלוני צרור לים: מה במקום שלא קידש הגורל כו'. הקשה מורי הר"ר שמואל בר מנחם זצ"ל היכי גמר מהכא והא יום הכפורים דבר שהיה בכלל כל הקרבנות שקידש בהם השם ויצא לידון בדבר החשב בגורל אי אתה יכול להחזירו לכלול ולכולי עלמא איהו לא גמר מכלליה באיזהו מקומן (זבחים מט.) ונראה לי דאפילו יצא לידון בדבר. החדש גמרי מהדדי בקל וחומר או במה מציינו אם אין להשיב אבל אם יש להשיב לא גמרינן אבל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל לא ללמד על עצמו יצא כו' כמו בערה וכיוצא בה גמרינן מיניה אפי' יש להשיב אין משיבין כמו על ג"ש והיקש שאין משיבין עליהן תדע דבפרק קמא דיבמות (דף ז.) פריך מאי איצטרך עליה למיסר עריות לייבם מהכיאתי תיתי דלישתרו דאיצטרך עליה למיסר קא ס"ד תיתי מאשת אח דהוה ליה דבר שהיה בכלל ויצא ללמד וכו' ומפ"ק הא לא דמי אלא ליצא לידון בדבר החדש וכו' עד אלא ס"ד תיתי אחות אשה במה מציינו מאשת אח והשתא כיון דאמר כבר דהוה ליה דבר החדש היכי הדר תו קאמר תיתי מאשת אח אלא על כרחך מעיקרא הוה ס"ד למימר דניגמר מאשת אח כמו מדבר שהיה בכלל ויצא ללמד דאפילו איכא פירכא לא פרכינן ומפ"ק והלא דבר החדש הוא ואם כן אי איכא למיפ"ק לא גמרינן מיניה והדר קאמר ואע"ג דבבר החדש הוא ניגמר מיניה במה מציינו דהא ליכא למיפ"ק מיניה מדי ולחכי פריך מי דמי התם חד איסורא הכא תני איסוריו והיינו פירכא וכיון דאיכא למיפ"ק

למיפ"ק לא גמרינן מיניה מדי ולחכי פריך מי דמי התם חד איסורא הכא תני איסוריו והיינו פירכא וכיון דאיכא למיפ"ק

דף מא א

סתם סיפרא מני רבי יהודה וקא תני הגורל עושה חטאת ואין השם עושה חטאת אלמא הגרלה מעכבא תיובתא דמאן דאמר הגרלה לא מעכבא תיובתא אמר רב חסדא אין הקניין מתפרשות אלא או בלקיחת בעלים או בעשיית כהן אמר רב שמי בר אשי מ"ט דרב חסדא דכתיב [ויקרא יב-ח] ולקחה [ויקרא טו-טז] ועושה או בלקיחה או בעשייה מיתבי ועושה חטאת הגורל עושה חטאת ואין השם עושה חטאת שיכול והלא דין הוא ומה במקום שלא קידש הגורל קידש השם מקום שקידש הגורל אינו דין שיקדש השם ת"ל ועושה חטאת הגורל עושה חטאת ואין השם עושה חטאת והא הכא דלאו שעת לקיחה ולאו שעת עשייה היא וקתני דקבע אמר רבא הכי קאמר מה במקום שלא קידש הגורל ואפילו בשעת לקיחה ואפילו בשעת עשייה קידש השם בשעת לקיחה ובשעת עשייה מקום שקידש הגורל שלא בשעת לקיחה ושלא בשעת עשייה אינו דין שיקדש השם בשעת לקיחה ובשעת עשייה ת"ל ועושה חטאת הגורל עושה חטאת ואין השם עושה חטאת ת"ש מטמא מקדש עני והפריש מעות לקינו והעשיר ואח"כ אמר אלו לחטאתו ואלו לעולתו מוסיף ומביא חובתו מדמי חטאתו ואין מוסיף ומביא חובתו מדמי עולתו והא הכא דלאו שעת לקיחה ולאו שעת עשייה היא וקתני דקבע אמר רב ששת ותסברא והאמר ר' אלעזר אמר ר' הושעיא מטמא מקדש עשיר והביא קרבן עני לא יצא וכיון דלא יצא היכי קבע אלא מאי אית לך למימר שכבר אמר מעניותו ה"נ שכבר אמר משע' הפרשה ולר' חנא א"ר יאשיה דאמר יצא

רפ"ו סתם סיפרא. תורת כהנים רבי יהודה היא הכי קאמר בסנהדרין (דף עו.) והא בחורת כהנים היא דהא קרא בספר ויקרא כתיב: אין הקניין מתפרשות. איזו לעולה ואיזו לחטאת אלא או בלקיחת בעלים כו' אם כשקנאן אמר זה אני לוקח לעולה ואת זה לחטאת שוב אין הכהן יכול לשנותו בעשייתו ואם שניה פסול ואם כשקנאן לא פירש אף על פי שקרא להם שם [ולאחר מיתון] אין שם חל עליהם ויכול הכהן לשנותו; ולקחה ועשה ביוזמת כתיב ולקחה שתי תורים או שני בני יונה אחד לעולה ואחד לחטאת וכן במזויע וכו' זב ועשה הכהן אחד חטאת ואחד עולה אלמא או בשעת לקיחה נקבעין או בשעת עשייתו אכל בני בניי ללא: והא הכא כו'. מדקתני כלא שקידש הגורל אינו דין שיקדש השם וקא ספקא דעתיה דקידוש השם בשעת קידוש גורל קאמר שאינו לא שעת לקיחה ולא שעת עשייה הכי גרסוין והא הכא דלאו שעת לקיחה ולא שעת עשייה היא וקתני דקבע: מטמא מקדש. הנכנס למקדש טמא והוא בקרבן עולה ויורד עשירות וזלות ודלי זלות האמונה אכל שבועת בטוי ושבועת קול אלה והתם נמי כתיב (ויקרא ה) או נפש וגו' ואוקמינן לה בשבועות (דף ז.) בטומאת מקדש וקדשיו שאחר שנטמא נכנס למקדש או אכל קדשים: והעשיר. ורביך להביא בעשייתו: ואחר כך. חולק המעות ופירש ואמר אלו לחטאתו ואלו לעולתו אע"ג שאין קרבן עני עכשיו עליו חובה אלא קרבן עשיר ואין קרבן עשיר ומביא. אלא חטאת בהמה כשצ"ד יאמר לו ב"ד קרבן עשיר תביא: מוסף. מביא עד זמני בהמה ומביא חובתו בהמה מדמים שקרא להם שם חטאת: ואין מוסיף ומביא. חטאת בהמה מדמי עולתו שאין יכול לשנותו למעות שהפרישן שקרא להן שם עולה ליקח מהן חטאת: והא הכא. דלאחר שהפרישן פירש ואין לו לחיובו וכן עשייה: וקתני דקבע. עליהם השם ואין קראי לשנותו; ותסברא. הך מתרלתא היא והלמך ב"ו וכו'. וכוין דאין קרבן עני ראו לו אפילו בעיבעד הכי קבע ליה שם עולה עליהו מתפעשפי הכי אינו מחויב עולה: אלא מאי אית לך למימר. על כרחך מביעיא לשבועת אלו ומימר דהאי קרבן כ"ב דקתני שיושב הוא אלא הכי מביעיא ליה למיתני ואמר אלו לחטאת ואלו לעולה ואח"כ העשיר דבשעת שקבען הוה קרבן חזי ליה וכוון דעל כרחך מתפעשא הוא לכ"ב הסלח נמי הכי הרלח שכבר אמר משעת הפסקה ותני הכא מטמא מקדש עני שהפריש מעות לקינו ואמר בשעת הפסקה אלו לחטאת ואלו לעולה ואח"כ העשיר מוסף ומביא דהפסקה במעות כשעת לקיחת העופות: ולרבי חנא. דאמר מטמא מקדש עשיר והביא קרבן עני יאל ומשום הא לא משתבא ומתרתלתא היא וכוון דחזי ליה האי קרבן בעיבעד מלי למיתני דקבע: (רפ"ו)

תוספות סתם סיפרא מני רבי יהודה. תימה לר"י בפ"ק דקדושין (ד' יד.) דפריך וכל היכא דכתיב חוקה לא דרשינן קל וחומר והא גבי יוה"כ וכו' עד וטעמא דכתיב ועושה חטאת הא לאו הכי דרשינן קל וחומר והשתא מאי פריך והא סתם סיפרא רבי יהודה ולדידיה חוקה לא קיימא אהגרה ותירץ רבינו משמון מקוצי דפריך מדאיצטרך זאת ואחת לקמן בפרק הוציאו לו (דף ס:) למעוטי דלא קיימא חוקה אדברים הנעשים בבגדי לבן בחוף ש"מ דדרשינן ק"ו אפי' היכא דכתיב חוקה דאי לא

תימא הכי לשתוק מיניה מאי אמרת אי לא כתב זאת ואחת הוה אמינא דחוקה קיימא אבל מילי א"כ כיון דהוה קיימא נמי אהגלה א"כ לשתוק מועשהו אלא ע"כ אי לא כתב ועשהו ה"א אע"ג דחוקה הוה קיימא אבל מילי הגרלה מיהא לא מעכבא אלא אע"ג דכתבי חוקה דרשינן ק"ו אבל קשה על תירוץ זה דאפילו כי קיימא חוקה אבל מילי ולא הוה דרשינן קל וחומר היכא דכתב חוקה לא סגי דלא כתב ועשהו למעוטי בעלמא שלא יקדש הגורל בדמי' לעיל ועוד אפילו קיימא חוקה אבל מילי איצטרך ועשהו לגורל דהגרלה לאו עבודה היא ויכילנא לשנויי דלאו דווקא נקט התם חוקה דעיקובא אחרינא איתא דתנא ביה קרא תרי זימני דהוי כמו חוקה והכי פריך וכל היכא דכתב עיקובא לא דרשינן ק"ו והא גבי יוה"כ דכתבי גורל וכתבי חוקה דמשמע עיקובא לרבי נחמיה ולרבי יהודה איכא עיקובא אחרינא דתנא ביה קרא וטעמא דכתב רחמנא ועשהו הא לאו הכי הוה דרשינן קל וחומר אע"פ שהיה ראוי לדרוש אשר עלה אשר עלה לעיקובא אף על גב דלא כתב בשלשן צווי ונראה כמו סיפור דברים בעלמא מכל מקום כיון דכתבי חוקה היה סברא לומר דמעכבא מכח חוקה ומכח תרי אשר עלה אלא דאתא קל וחומר ועקר ליה מהאי סברא ואוקמינן חוקה לשאר מילי ואשר עלה ואשר עלה אמרינן סיפור דברים בעלמא הוא הכא נמי גבי יבמה דכתבי ככה לעיקובא נימא קל וחומר דתצא בגט ועיקובא דככה לשאר מילי: מטמא מקדש וכו'. הא דלא נקט שמיעת קול דכתבי ברישא יש לומר מילתא דשכיחא טפי נקט: ולרבי חגא אמר רבי יאשיה דאמר יצא מאי איכא למימר. וכולי עלמא אית להו דרב חסדא דאין הקינין מתפרשות וכו': (תוספות)

דף   מא   -   ב

מאי איכא למימר לא תימא ואח"כ אמר אלא אימא ואחר כך לקח ואמר לקח מוסיף ומביא חובתו מאי ניהו דפריך ליה והא אין פדיון לעוף אמר רב פפא כגון שלקח פרידה אחת אי עולה זבן מוסיף ומביא חובתו מדמי חטאתו והאי עולה אזלא לנדבה אי חטאת זבן אין מוסיף ומביא חובתו מדמי עולתו והאי חטאת אזלא למיתה גופא א"ר אלעזר א"ר הושעיא מטמא מקדש שעיר והביא קרבן עני לא יצא ורבי חגא א"ר הושעיא יצא מיתבי מצורע עני שהביא קרבן שעיר יצא עשיר שהביא קרבן עני לא יצא שאני התם דכתבי [\[ויקרא יד-ב\]](#) זאת אי הכי רישא נמי הא רבי רחמנא תורת והתניא תורת לרבות מצורע עני שהביא קרבן שעיר יכול אפילו עשיר שהביא קרבן עני ת"ל זאת ונילף מינה מיעט רחמנא [\[ויקרא יד-כא\]](#) ואם דל הוא: מתי קשר לשון של זהורית בראש שעיר המשתלח והעמידו כנגד בית שילוחו ולנשחט כנגד בית שחיתו בא לו אצל פרו שניה וסומך שתי ידיו עליו ומתודה וכך היה אומר אנה השם (חטאתי עויתי ופשעתי) לפניך אני וביתי ובני אהרן עם קדושך אנה השם כפר נא לעונות ולפשעים ולחטאים שעויתי ושפשעתי ושחטאתי לפניך אני וביתי ובני אהרן עם קדושך ככתוב בתורת משה עבדך [\[ויקרא טז-ל\]](#) כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו והן עוננין אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד: **גמ'** איבעיא להו ולנשחט אקשירה קאי או אהעמדה קאי ת"ש דתני רב יוסף קשר לשון של זהורית בראש שעיר המשתלח והעמידו כנגד

בית שילוחו ולנשחט כנגד בית שחיתו שלא יתערב זה בזה ולא יתערב באחרים אי אמרת בשלמא אקשירה קאי שפיר אלא אי אמרת אהעמדה קאי נהי דבחבריה לא מעירב דהאי קטיר ביה והאי לא קטיר ביה באחריו מיהת מעירב אלא לאו שמע מינה אקשירה קאי שמע מינה א"ר יצחק שתי לשונות שמעתי אחת של פרה ואחת של שעיר המשתלח אחת צריכה שיעור ואחת אינה צריכה שיעור ולא ידענא הי מינייהו אמר רב יוסף ניהו אנן של שעיר המשתלח דבעי חלוקה בעי שיעור ושל פרה דלא בעי חלוקה לא בעי שיעור מתקיף לה רמי בר חמא דפרה נמי בעי כובד א"ל רבא כובד תנאי היא ודפרה לא בעי חלוקה איתביה אביי כיצד הוא עושה כורכן בשירי לשון אימא בזב לשון א"ר חנין אמר רב עץ ארו ושני תולעת שקלטתן שלהבת כשרה מתיבי נתהבהב הלשון מביא לשון אחר ומקדש אמר אביי ל"ק כאן בקולחת כאן בנכפפת רבא אמר כובד תנאי היא דתניא למה כורכן כדי שיהיו כולן באגודה אחת דברי רבי אלעזר בר' שמעון אומר. כדי שיהא בהן כובד ויפלו לתוך שריפת הפרה כי אתא רב דימי א"ר יוחנן שלש לשונות שמעתי אחת של פרה ואחת של שעיר המשתלח ואחת של מצורע אחת משקל עשרה זוז ואחת משקל שני סלעים ואחת משקל שקל ואין לי לפרש כי אתא רבין מירשה משמיה דרבי יונתן

רש"י מאי איכא למימר. והא הכא לאו בשעת לקיחה ולאו שעת עשייה הוא וקבע ליה: לא תימא ואחר כך אמר אלא ואח"כ לקח ואמר. זו לחטאת וזו לעולה דעביד תנאי דמחסידי חובה אחת על ידי שכתה ומיחלף להו בין ואחר כך לקח לוואחר כך אמר: ופריקין לקח. אם כן מוסיף ומביא חובתו בהמה מדמי חטאתו מאי ניהו הכי אינו מעות שככ לקח העוף: דפריך ליה. ומנא ליה לחולין ומוסיף מביאו והוה מן המעות בהמה: והא אין פדיון לעוף. דהכי תנן במסכת נחמות (דף ק): אבל העופות והלבונו והכלי שרת אין להם פדיון שלא נאמר אלא בהמה: כגון [שלקח] פרידה אחת. גזל אחד לקח מן הצבורין דמעות והכי קאמר תנא אי עולה זבן הני מעות דקיימי חטאת ניהו ומוסיף עליהן ומביא חובתו והאי עולה דזבן אזלא לנדבה: אי חטאת זבן. והקבעו מעות כבוד הגני לעולה על ידי לקיחה זו ואין מוסיף עליהן ומביא מהן חובתו אלא מביא מן המעות עולת נדבה והחטאת שלקח תמות ומביאו יצא מעות ויקח בהמה: שאני מוארע. דכתיב (ויקרא יד) זאת תהיה תורת המוארע ולא אחרת: ירשא נמי. עני שהביא קרבן עשיר: התם הא רבי רחמנא. תורה אחת לכל המוארעין כולן ויולחן בקרבן עשיר: והתנאי. בניהו: וינאף מינה. למטמא מקדש: ואם דל הוא. מיעוט הוא מוארע הוא דעשיר שהביא קרבן עני לא יצא אלא שער חייבי קרבן עולה ויורד לא: מתני' כנגד בית שילוחו. כנגד שעיר שהולחו בו: ולנשחט. מפרש בגמרא: גמ' אקשירה קאי. דקושר לו לשון כנגד טארו: או אהעמדה קאי. והכי קאמר ואת שעיר החטאת העומד לשחיתיה מעמיד כנגד מקום בית שחיתו: שפיר. דהו לא מערבי אהדדי שזה קשור בראשו וזה בראשו ולא בראשם שאלו קשור עליהן לשון ואלו אחרים אינו קשור: אלא אי אמרת. ולנשחט אהעמדה הוא דקאי ומשום דקשית שעיר המשתלח לחודיה קאמר שלא יתערב זה בזה ולא בראשם כגלמא במשהלל לא מיערב שעיר הפנימי דהאי קשיר ביה והאי לא קשיר ביה אלא בראשיתו אמאי לא מיערב שעיר הפנימי הא שעיר פנימי ואחרים אין לשון קשור עליהם: שתי לשונות שמעתי. על שתי לשונות של זהורית שמעתי חלוקה ביניהם אחת של פרה חזומה שכתוב בה (במדבר יט) ולקח הכהן עץ ארז ואזוב ושני תולעת: אחת לריכה שיעור. ושיעורה מפרש לקמן: ואחת אין לריכה שיעור. שפסוקה בכל שהוא: דבעי חלוקה. כדתנן לקמן (דף סז). מה היה עושה המשלח את השעיר חולק לשון זהורית חזיו קשר בשלע וחזיו קשר בין קרניו: בעי כובד. שהתא כבולה ותפול לתוך עומק האור דכתיב (שם) אל תוך שרפת הפרה: תנאי היא. לקמן בשמעתין: כיצד הוא עושה. במסכת פרה (פ"ג משנה יא) תנן לה: כורכן. לעץ ארז ואזוב: ובקריה הלשון. מדקתי שירי מכלל לריכה תו: בזב הלשון. סרוקה במסכת ונעשית קרה לראש האחד כתיב זב: שקלטתן שלהבת. ולא נפלו לתוך שריפת הפרה אלא נתהבהבו באויר: ומקדש. כלומר ונתן שם. כל מעשה פרה קרי לה קידוש: בקולחת. אש שיש עליה עמוד שלהבת אוקף למעלה קתלה של עשב גבוה כריך לביא אחר והא דאמר רבי חנין כשירה כנכפפת אש שגלהבת נמוכה וכפופה וסמוכה לנחלתה וקרינן ביה אל תוך: שיהו כולן באגודה אחת. דבעינן שיהו נלקחין בבת אחת דכתיב ולקח עץ ארז ואזוב ושני תולעת: ואחת של מוארע. דכתיב ביה נמי ושני תולעת ואזוב: (רש"י)

תוספות והאי עולה אזלא לנדבה. לאו לנדבת צבור קאמר לקיח המזבח דאמר בפ"ק דשבעות (דף יב): דאין מקיצינ בעולת העוף אלא לנדבת יחיד קאמר מיהו הלשון קשה דקאמר אזלא לנדבה דבכל זכותא אמרינן לנדבה היינו לשפורות לנדבת צבור וי"ל הא דאין מקיצינ בעולת העוף היינו דאין לוקח לכתחילה מן המעות של הנדבה עמות להקיש אלא מתרמי ממילא כי הכא מקיצינ בו אבל קשה אמאי לא מייתי ליה עולת יחיד כי היא דתנן בניזיר פרק מי שאמר הריני נזיר ושמע (דף כד). האשה שנדרה בניזיר והפרישה אל בהמתה והפר לה בעלה וכו' עד החטאת תמות העולה תקרב עולה ושלמים יקרבו שלמים וי"ל שאני תמיך כיון דכבר הפרישה כל קרבנותיה

הוקבעו לה לשמה אבל המא דלא לקח כל קרבנותיו לא הוקבעו לו להכי אולא לנדבת צבור אי נמי נ"ל דהכא קאמר שתמא אולא לנדבה ולא קאמר תקרב עולה כדקאמר התם לפי שאין נפקותא בדבר ואין חילוק בין עולת העוף הבאה בשביל צורך לאותה שהיא באה נדבת צבור דאידי ואידי אין טעונין סמיכה ולא נסכים דעוף אין טעון נסכים ולא סמיכה אבל עולת בהמה שהיא באה בשביל יחיד טעונה נסכים משלו ואם היא קרבן אנשים טעון סמיכה וכשהיא באה נדבת צבור נסכיה קריבין משל צבור ואין טעון סמיכה ואם היה כהן עבודתה ועורה שלו כשהיא באה בשביל יחיד אבל כשבאה נדבת צבור עבודתה ועורה לאנשי משמר הכי מפורש בתמורה בפרק אלו קדשים (דף כ:): ואף על גב דאיכא נפקותא לענין עבודתה שמקריבה אפילו במשמר שאינו שלו כיון דאם אין כהן לא נפקא מיניה מידי קאמר שתמא אולא לנדבה: שלש לשונות. הא דלא נקט נמי של שיעיר הפנימי נ"ל משום דהיא לא הוה אלא כדי שלא יתערב לא הוה לה שיעור כלל אבל הני כיון דיש בהן צורך הוה להו שיעור וזה של שיעיר המשתלח היה בו צורך לידע אם הלבין כדכתיב בשלג ילבינו (ישעיה א): (תוספות)

דף מב

של פרה משקל עשרה זוז ושל שיעיר המשתלח משקל שני סלעים ושל מצורע משקל שקל אמר ר' יוחנן פליגי בה ר"ש בן חלפתא ורבנן בפרה חד אמר משקל עשרה וחד אמר משקל שקל וסימניך אחד המרבה ואחד הממעיט אמר ליה ר' ירמיה מדיפתי לרבינא לא בפרה פליגי אלא בשיעיר המשתלח פליגי וההוא יומא נח נפשיה דרביא בר קיסי ואנחו בה סימנא רביא קיסי מכפר כשעיר המשתלח אמר ר' יצחק שתי שחיטות שמעתי אחת של פרה ואחת של פרו אחת כשרה בזר ואחת פסולה בזר ולא ידענא הי מינייהו איתמר שחיטת פרה ופרו רב ושמואל חד אמר פרה פסולה פרו כשרה וחד אמר פרו פסולה פרה כשרה תסתיים דרב הוא דאמר פרה פסולה דאמר ר' זירא שחיטת פרה בזר פסולה ואמר רב עלה אלעזר וחוקה שנינו בה ורב מאי שנא פרה דכתיב אלעזר וחוקה פרו נמי הא כתיב אהרן וחוקה שחיטה לאו עבודה היא אי הכי פרה נמי שאני פרה דקדשי בדק הבית היא ולא כל דכן הוא אמר רב שישא בריה דרב אידי מידי דהוה אמראות נגעים דלאו עבודה היא ובעיא כהונה ולשמואל דאמר פרו פסולה מאי שנא פרו דכתיב אהרן וחוקה פרה נמי הא כתיב אלעזר וחוקה שאני התם דכתיב [במדבר יג-ג] ושחט אותה לפניו שיהא זר שחט ואלעזר רואה ורב שלא יסיח דעתו ממנה ושמואל שלא יסיח דעתו מנא ליה נפקא ליה [במדבר יט-ה] מושרף את הפרה לעיניו ורב חד בשחיטה וחד בשריפה וצריכא דאי כתב רחמנא בשחיטה משום דתחילת עבודה היא אבל שריפה אימא לא צריכא ואי כתב רחמנא בשריפה משום דהשתא הוא דמתכשרא פרה אבל שחיטה אימא לא צריכא למעוטי מאי אילימא למעוטי אסיפת אפרה ומילוי מים לקידוש

רש"י של פרה משקל עשר זוז. דבעיא כוונתו של שיעיר. דבעיא חלוקה משקל שני סלעים ודייה כדן: של מצורע. ללא הא ולא הא סגי ליה בשקל: הכי גרסין פליגי בה ר"ש בן חלפתא ורבנן פרה: וסימון. שלח הטעה לומר שאחד היה אומר משקל שני סלעים משנה זו והא לך סימון שנינו (מנחות דף קי). אחד המרבה ואחד הממעיט וכדכתיב סימון לכו לשמים כסימון זה תזכור לומר שהאחד נתן בה שיעור המרבה מכולן והאחד נתן בה שיעור קטן מכולן לכל שיעור בינוני לא הזכיר כהן: לא בפרה פליגי. בלשון של פרה: והוא יומא. דאפליגי בה נח רביא בר קיסי. שם חכם: מכפר. מיתה לדיוקים מכפרת כדלמא בעלמא (מועד קטן דף כה). למה נסמכה מיתה אהרן לכדי כהונה לומר לך מה בגדי כהונה מכפרין אף מיתה לדיוקים מכפרת: של פרו. פרו כהן גדול של זיה: אלעזר וחוקה. אלעזר כתיב בה ונתתם אותה אל אלעזר הכהן וגו' (במדבר יט) וכתיב (שם) זאת חקת התורה וכל היכא דכתיב חוקה עיובא הוא: אהרן וחוקה. דכתיב (ויקרא טז) והקריב אהרן את פני החטאת אשר לו וכפר וגו' ושחט את פני החטאת אשר לו וגו' וכתיב בלחיי מות בעיניא (שם) והיתה זאת לכם לחקת עולם לכפר על בני ישראל: שחיטה לאו עבודה היא. ולא קיימא חוקה אשחיטה: שאני פרה דקדשי בדק הבית היא. כלומר אין בה קדושת המזבח אלא קדושת דמים בעלמא שהי שחיטתה בהר המשחה הלכך אין לה עבודות נחלקות בה וכל העבודות שוות בה: ולא כן דכן הוא. בהמיה אשחיטת פרו דקדושת הגוף היא לא כתיבא חוקה ואשחיטת פרה כתיבא חוקה ומיפסלא זיו: אמרנא נגעים. דכתיב (ויקרא יג) (כנגד נראה) והוציא אל אהרן הכהן: ושחט אותה לפניו. מדכתיב לפניו מכלל דהשחיטה לאו אלעזר קאי אלא אהרן אחר לפני אלעזר: ורב. לעולם אלעזר שחטה ומאי לפניו שלא יסיח דעתו משחיטה: דהשתא הוא דמתכשרא פרה. שהרי כל עגמא אינה עשויה אלא לחפרה: למעוטי מאי. ללא פסול בה היסח הדעת במעשה פרה: אסיפת אפרה. ואסף אש טהור וגו' (במדבר יט): ומילוי מים. לתת לחוד אפר להזות: לקידוש. היא תחית מים על האפר ומערבין יחד: (רש"י)

תוספות כי אתא רבין פירשה משמיה דר' יונתן של פרה משקל י' סלעים. משום כובד א"ע דר' יונתן לא חייש לכובד כדאמר רבא תנאי היא דר' יונתן לית ליה כובד שמא רבין ס"ל כשינויא דאביי דאמר כאן בקולחת כאן בנכפפת ואפי' לספרים דגרסי כי אתא רבין פירשה משמיה דר' יוחנן צריך לתרץ כן דמ"מ אליבא דר' יונתן פירשה דאיהו אמר ג' לשונות שמעתי אי נמי י"ל ג' לשונות שמעתי דקאמר אליבא למאן דאית ליה כובד ושמעתי קאמר וליה לא סבירא ליה: שחיטה לאו עבודה היא. בכל דוכתא פריש"י משום דכשירה בזר ותימא הוא דבפ"ק דזבחים (דף יד:): פריך והרי שחיטה דא"א לבטלה וכשירה בזר ומשני שחיטה לאו עבודה היא והשתא מה תשובה היא זו שהרי הקשה שהיה לה ליפסל בזר כיון דא"א לבטלה ופירש רבינו יעקב מאורלייני"ש דלאו עבודה היא דנוהגת אפי' בחולין וקשה א"כ מאי פריך עלה התם והאמר רב שחיטת פרה בזר פסולה בשלמא לפרש"י פריך שפיר אבל לפירוש רבינו יעקב מאי פריך נהי דשחיטת פרה פסולה בזר מ"מ לאו עבודה היא כיון דנוהגת נמי בחולין והיה נראה ליישב פריש"י כן ולפרש שחיטה לאו עבודה היא כיון דהוכשרו בה כל הפסולין ואפי' נשים ועבדים וטמאים מסתמא לא חשיבא עבודה לפני המקום מאיזה טעם שיהא או משום דנוהגת נמי בחולין או משום טעמא אחריא והדר פריך מנא לך דלאו עבודה היא מדחוכשרו בה כל הפסולין והלא יש שחיטה שהיא פסולה בזר כגון שחיטת פרה ורבינו שמשון מפרש לאו עבודה דגבי קבלה בעינן שהמקבל יעמוד בפנים ובשחיטה אם עמד והושיט ידו לפניו ושחט כשר כדדרשינן בפרק כל הפסולין (שם דף לב:) בן הבקר לפני ה' והוא בעצמו הקשה לשמעון התימני דפליג התם ואמר שיהו ידיו של שוחט לפניו מן הנשחט מאי איכא למימר מהו מצי למימר דאפי' לשמעון התימני שחיטה לאו עבודה היא שהרי בקדשי קדשים צריך שיעמוד המקבל בצפון כדדרשינן בפרק איהו מקומן (שם דף מה). מולקח לו יקח ובשוחט לא בעינן שיעמוד השוחט בצפון וכי פריך בפ"ק דזבחים (דף יד:): ובפ"ק דמנחות (דף יז:): והאמר רב שחיטת פרה בזר פסולה ומשני שאני פרה דקדשי בדק הבית היא תימא ליפרך מפרו של אהרן למאן דאמר פסולה בזר ולא הוה מצי לשנויי הכי ואמר לי מורי הרב ר' שמואל בר שלמה בשם הר' יוסף קלצון זצ"ל דמהתם ליכא למיפרך דהתם לאו משום דעבודה היא דהא פסולה אפי' בשאר הכתנים אלא כג"ג לחודיה אלא גלי רחמנא דבעינן בעלים מידי דהוה אסמיכה דלאו עבודה היא דבעינן בעלים: שאני פרה דקדשי בדק הבית היא. והכי נמי אמרינן בפ"ק דזבחים (דף יד:): ובפ"ק דמנחות (דף יז:): ובפ"ק דשבועות (דף יא:): וקשה מכאן לפרש"י שפירש בריש פ' (ע"ז דף כג: ושם) גבי ש"מ פרה קדשי מזבח היא דאי קדשי בדק הבית היא מי מיפסלא ברביעה אלא מעתה תיפסל ביוצא דופן אלמא תניא ופסולה ביוצא דופן ור"ש מכשירי אלא שאני פרה הואיל והמום פוסל בה דבר ערוה ועבודת כוכבים פוסל בה ופרש"י דלרבנן קדשי מזבח היא ולהכי מיפסלא ברביעה וביוצא דופן ור"ש קדשי בדק הבית היא ולהכי לא מיפסלא ביוצא דופן והאי דמודה ר"ש דמיפסלא ברביעה משום דכיון דהמום פוסל בה דבר ערוה ועבודת כוכבים פוסלין בה וקשה לפי דא"כ כל סתמי דהש"ס בכמה דוכתי דקאמר פרה קדשי בדק הבית היא כר"ש ולא כרבנן ושם מפורש ובפרק קמא דחולין (דף יא: ד"ה חטאת) בשמעתיא דמנא הא מילתא דאזלי בתר רובא הארכת: . למעוטי מאי אילימא למעוטי אסיפת אפרה כו'. תימא לי מאי קאמר למעוטי מאי וכי חובה הוא שיש לי למעט וליכא למימר משום דהוי שחיטה ושריפה שני כתובים הבאים כאחד ואין מלמדין דאדרבה אינן באין כאחד דהא מיצרך צריכי ונראה דע"כ היסח הדעת לא פסיל בכלהו דאי פסיל בכלהו מאי איצטרך למיכתב בשחיטה ובשריפה דלא אתו ממדין ליכתביה גבי אסיפת אפרה או מילוי מימיה או באחת מן השאר שאינן תחילת עבודה ולא עבודה דהשתא הוא דמתכשרא פרה וניתו כולה וינגמר מינה למאי הילכתא כתיבה בתרתי שיש בכל חדא מילתא דחשיבותא אלא שמע מינה למעוטי עבודה שחיטת לה שחיטת אפרה דלא פסיל בה היסח הדעת והיינו דקאמר למעוטי מאי: (תוספות)

[במדבר יט-ט] למשמרת למי נדה כתיב אלא למעוטי השלכת עץ ארז ואזוב ושני תולעת דלאו גופה דפרה נינהו איתמר שחיתת פרה בזר ר' אמי אמר כשרה ור' יצחק נפחא אמר פסולה עולא אמר כשרה ואמרי לה פסולה מתיב ר' יהושע בר אבא לסייעיה לרב אין לי אלא הזאת מימיה שאין כשרין באשה כבאיש ואין כשרין אלא ביום מניין לרבות שחיתתה וקבלת דמה והזאת דמה ושריפתה והשלכת עץ ארז ואזוב ושני תולעת ת"ל תורה יכול שאני מרבה אף אסיפת אפרה ומילוי מים וקידוש ת"ל זאת ומה ראית לרבות את אלו ולהוציא את אלו אחר שריבה הכתוב ומיעט אמרת הרי אנו למדין כולן מהזאת מימיה מה הזאת מימיה אינן כשרין באשה כבאיש ואין כשרין אלא ביום אף אני אביא שחיתתה וקבלת דמה והזאת דמה ושריפתה והשלכת עץ ארז ואזוב ושני תולעת הואיל ואין כשרין באשה כבאיש אין כשרין אלא ביום ומוציא אני אסיפת אפרה ומילוי מים וקידוש הואיל וכשרין באשה כבאיש כשרין נמי ביום ובלילה והאי מאי תיובתא אילימא מדפסולין באשה פסולין נמי בזר הזאת מימיה תוכיח שפסולין באשה וכשרין בזר אמר אבבי היינו תיובתיה אשה מאי טעמא אלעזר ולא אשה זר נמי אלעזר ולא זר אמר עולא כל הפרשה כולה משמע מוציא מיד משמע ומשמע ממילא **[במדבר יט-ג]** ונתתם אותה אל אלעזר הכהן אותה לאלעזר ולא לדורות לאלעזר איכא דאמרי לדורות בכהן גדול ואיכא דאמרי לדורות בכהן הדיוט בשלמא למ"ד לדורות בכהן הדיוט שפיר אלא למאן דאמר לדורות בכהן גדול מנא ליה גמר חוקה חוקה מיום הכפורים והוציא אותה שלא יוציא אחרת עמה כדתנן לא היתה פרה רוצה לצאת אין מוציאין עמה שחורה שלא יאמרו שחורה שחוט ואין מוציאין עמה אדומה שלא יאמרו שתיים שחוט ר' אומר לא מן השם הוא זה אלא משום שנאמר **[במדבר יט-ג]** אותה לבדה ות"ק הא כתיב אותה מאן ת"ק ר"ש היא דדריש טעמיה דקרא מאי בינייהו איכא בינייהו

ר"ש למשמרת למי נדה. משמע לכריכי שימור עד שיהא מהן; לסייעיה לרב. דלמר פרה שחיתתה בזר פסולה: הזאת מימיה און כשירה באשה. לקמן מפרש ליה: ואין כשירה אלא ביום. דכתיב (במדבר יט) הוא יתחטף בו ביום השלישי; מניין לרבות שחיתתה וקבלת דמה והזאת דמה ושריפתה והשלכת עץ ארז ואזוב ושני תולעת. דלא יהיו כשרין אלא ביום דלילו לענין באשה כבאיש אינו אכתיב לרבויי לכולהו כתיב בהו או אלעזר או כהן; והזאת דמה. אל טכח פני אהל מועד שבע פעמים: ת"ל תורה. זאת חקת התורה (שם) תורה אחת לכל עבודתה: ת"ל זאת. את הכתוב כלן קיים ואל תוספו; אחר שקריבה הכתוב ומיעט. ולא פירש מאי ריבה ומאי מיעט מעתה לא מסרין אלא להטוב בה את האמת ואת הישר: אמרת הרי אנו למדין כולן מהזאת מימיה. שפסול הליבה מפורש בו: שאין כשרים באשה כבאיש. כללוקמן ובהך ארז וטבל כמים איש טהור וגו' (שם); והאי מאי תיובתיה. לשמוראל או נימא מדקתני שחיתתה פסולה באשה פסולה נמי בזר: אשה מאי טעמא. מנא ליה דשחיתתה פסולה באשה בשלמא קבלת דמה והזאת דמה כתיב ובהך אלעזר הכהן מדמה היינו קבלה והיא אל נכח פני אהל מועד היינו האחתה ושריפה נמי לעיל מינה כתיב בהן והדר וקרף את הפרה לענין דלעזר והשלכת עץ ואזוב כהן כתיב אלא שחיתתה מהיכא: אלעזר ולא אשה. ועל כרחיך ושחיתתה אהיה לפניו אלעזר קח דריש ליה תנא כרב דלוי שיהא אחר שחיתתה ואלעזר ורחה כדריש שמוראל מהיכא ממעט אשה אלא מהלעזר דריש ליה תנא וכל דהכי דממעט אשה מהכא ממעטין נמי זר: כל הפרשה כולה. קל פרה כמו שעבודותיה שדורות ז' אחר זר: משמע מוציא מיד משמע ומשמע ממילא. כשתקדקה בק ר' ר' יכול להשוות שיעת הפרשה בשוה שיהיו כל מקראותיה שוים זה עם זה אלא יא ש בהן שמשמע מקרא זה מוציא מכלל משמע מקרא שלפניו מה שפסל זה הכשרי זה או מה שהכשרי זה פוסל זה ויש בה מקראות משמע שמתקיימן ממילא משמעויה שהמשמע עומד במקומו ואינו מוציא מכלל חבירו ולפי סידורן יש קל הבהין מהו המוציא מכלל חבירו ומי משמע ממילא ועבדו דורש והולך את כולה: לאלעזר. שיהא כהן; בשלמא למאן דלמר לדורות בכהן הדיוט שפיר. דכיון דלא קבע ליה קרא בהדיא סגן או כהן גדול. כל כהנים כשרין בה: שלא יאמרו שחוט שחוט. וק"ל שכל מלאכות הנעשות עמה פוסלות אותה כדתנן (פרה פ"ד משנה ד'): כל העוסק בפרה מתחילה ועד סוף פוסלן אותה במלכה ולקמן (דף מג.) נמי אמרינן ושחיתתה אשה שחוט אחרת עמה: משום שנאמר אותה. והואיל אותה: דריש טעמא דקרא. בבבא מציעא (דף קטו.) אלמנה עשירה ממשכנין אותה עניה און ממשכנין אותה מפני אשה כריך להחזיר לה והאה משיהא שם רע בשכינתיה: (ר"ש)

[תוספות] למשמרת למי נדה כתיב. תימה לי א"כ מאי איצטרך קרא בשחיתתה ובשריפה ובהכי תיתי חדא. מתרתי ונתת לויכא למימר דאין הכי נמי דלא צריכי אלא הו להו שני כתובין הבאין כאחד ואין מלמדין והא דקאמר למעוטי השלכת משום דג' כתובים הבאין כאחד ואין מלמדין חדא דמשמע דקאמר אלא למעוטי השלכת עץ ארז [דומיא] דלמעוטי אסיפת אפרה דמיקרא דההוא מכח יתור קאמר ולא מכח ב' כתובים הבאין כאחד כדפרישית ועוד אי מכח ג' כתובים קא ממעט השלכת עץ ארז א"כ מאי איצטרך למימר טעם דלבר דלאו גופה דפרה נינהו וי"ל דשחיתתה לא אתיא מכולהו דמה לכולהו שאין נוהגין בחולין תאמר בשחיתתה דלאו עבודה היא שנוהגת בחולין ולהכי נאמר דלא מיפסל היסח הדעת כמו בחולין ושריפה נמי לא אתיא מכולהו דמה לכולהו דין הוא שיפסול בהן היסח הדעת דחזו מיד להזאה דמיד בשעת שחיתתה מקבל הדם כדי להזות וכן באסיפת אפרה ומילוי מימיה [וקידוש] ואין לאלתר להזאה משא"כ בשריפה ואסיפת אפרה ומילוי מימיה וקידוש איצטרך למיכתב בהו למשמרת דמכולהו לא אתו דמה לכולהו שפסולים באשה ובלילה ואין להקשות אמאי איצטרך למיכתב בכל שלשתן באסיפת אפרה ומילוי מים וקידוש [לכתוב] אחד מינייהו וניתו אינך מינה די"ל דאיזה מהם שלא היה נכתב הייתי ממעטו ולא הייתי ממעט השלכת עץ ארז כדמעטין השתא כיון דהני כשרין באשה כבאיש והשלכת עץ ארז פסול באשה: אף אני אביא שחיתתה וכו' עד והשלכת עץ ארז. תימה לי אמאי לא קאמר מה הזאת מימיה מיוחדת דעבודת גופה דפרה נינהו אף כל דגופה דפרה ונרי באסיפת אפרה ומילוי מימיה וקידוש ונמעט השלכת עץ ארז ואזוב דלאו גופה דפרה נינהו דה"נ אמרינן לעיל גבי היסח הדעת וי"ל דסברא הוא לרבווי השלכת עץ ארז ואזוב ושני תולעת טפי מאסיפת אפרה ומילוי מימיה וקידוש כיון דהנהו כשירים אפי' באשה והנך חשיבי כולי האי דקבעי להו כהן ולעיל נמי גבי היסח הדעת אי לאו דפסיל קרא היסח. הדעת בהדיא באסיפת אפרה ומילוי מים וקידוש הוה מוקמינן בהן מיעוטא ולא בהשלכת עץ ארז תדע דקאמר לעיל מעיקרא אילימא למעוטי

(תוספות)

כו':

אפרה

אסיפת

ור' יוחנן לא מיבעיא לתנא דלא ציית אלא אפי' לרביה לא ציית דאמר ר' יוחנן משום ר"ש בן יהוהדק שחיתת פרה בזר פסולה ואני אומר כשירה לא מציון שחיתה שפסולה בזר: בא לו אצל פרו שניה: מ"ש בידיו ראשון דלא אמר ובני אהרן עם קדושך ומ"ש בידיו שני דאמר ובני אהרן עם קדושך תנא דבי ר' שמעאל כך היא מדה הדין נותנת מוטב יבא זכאי וכפר על החייב ואל יבא חייב וכפר על החייב: **מתני'** שחטו וקבל במזרק את דמו ונותנו למי שהוא ממרס בו על הרוב הרביעי שבהיכל כדי שלא יקרוש נטל מחתה ועלה לראש המזבח ופנה גחלים אילך וחותרה מן המעולות הפנימיות וירד והניחה על הרוב הרביעי בשערה בכל יום היה חותה בשל כסף ומערה בתוך של זהב והיום חותה בשל זהב ובה היה מכניס בכל יום חותה בשל ארבעת קבין ומערה לתוך שלשת קבין והיום חותה בשלשת קבין ובה היה מכניס ר' יוסי אומר בכל יום חותה בשל סאה ומערה בתוך שלשת קבין והיום חותה בשלשת קבין ובה היה מכניס בכל יום היה כבדה והיום קלה בכל יום היה ידה קצרה והיום ארוכה בכל יום היה זהבה וירוק והיום אדום דברי רבי מנחם בכל יום מקריב פרס בשחרית ופרס בין הערבים והיום מוסף מלא חפניו בכל יום היה דקה והיום דקה מן הדקה בכל יום כהנים עולין במזרחו של כבש ויורדין במערבו והיום כ"ג עולה באמצע ויורד באמצע ר' יהודה אומר לעולם כהן גדול עולה באמצע ויורד באמצע בכל יום כהן גדול מקדש ידיו ורגליו מן הכיור והיום מן הקיתון של זהב ר' יהודה אומר לעולם כ"ג מקדש ידיו ורגליו מן הקיתון של זהב בכל יום היו שם ארבע מערכות והיום חמש דברי רבי מאיר רבי יוסי אומר בכל יום

שלוש והיום ארבע רבי יהודה אומר. בכל יום שתיים והיום שלש: **גמ'** והכתוב **[ויקרא טז-יז]** וכל אדם לא יהיה באהל מועד אמר רב יהודה תני של היכל תנו רבנן וכל אדם לא יהיה באהל מועד

רש"י כיון דאמר כו'. דלח על כרחך לא מליית למימרא בהאי דמשמע ממילא הוא ועל כרחך פליגי: והוא הטהור. האי טהור יתיירא הוא דהא בטהור קאיי: מכלל שהוא טמא. שיואל מכלל טומאה: כי הו'. כי מדקדקי: לא מסקי מיניה. כלומר לא היו מעלין מהתורה דבר חידוש להיות יכולין לאחוז בשיתתה להשוות שיהא מקראותיה כולם מולוים זה מיד זה או כולם מתקיימים זה אחר זה: כמה דמסקי העלל מבי כרבא. כמה שמעלה השועל כשדורס על שדה ניר: מדה הדין נותנת. כלומר כך יפה לומר שאחר שהתורה על עצמו ויהא זכאי ראו לכפר על אחרים: מתני' למי שהיה ממרס בו. מייגס בו: שלא יקרוש. כשישעה עד שהעשה עבודת הקטורת כמו שסודות צפרה: על הרוב הרביעי. כל הרפעה עשויה שורות שורות טבלאות אבני שיש וכל שורה ושורה קרויה רובד וקא סלקא דעתיה דעל שורה רביעית שמפתח ההיכל ולפנים קאמרי: מתנה. גחלים הגיעם עד שיחפון קטורת ויתן לתוך הכף והכ"כ יכניס כף ומחתה לפנים: בכל יום. כשחותה גחלים ממערכה שניה של קטורת להכניס על המזבח הפנימי לקטורת שחרית וערבית: חותה בשל כסף. מפרש טעמא בגמ': והיום חותה וכו'. טעמא דיהו"כ ככולהו משום חולשא דכהן גדול: והיום ארוכה. כדי שיתן ידו למטה מזרועו והוא זרועו מסייעתו: פרס. האי מנה: מוסף מלא חפניו. שמכניס לפני ולפנים לבד מפרס שחרית ושל ערבית הניתן על מזבח הפנימי: והיום דקה מן הדקה. זו שהיה מכניס לפני ולפנים ערב יוה"כ למכתשת ושוחקה דק: בכל יום כהנים. העולים למזבח עולים בשפת מזרחו של כבש שהמזבח הוא לימין העולה שהרי פניו לכפון כשעולה בכבש שהוא בדרום וכיון דכל תחילת פנותיו לימין און נאה שיהא מקיף שלא ללודך ורואה הכבש שש עשרה אמה עולה במזרח ומקיף את המזבח לעבודתו וירד ללד שמאל בשפת מערב: והיום. כהן גדול מראה כבודו וחיתתו של ישראל שהוא שולחן ועושה עצמו כבן בית ואם בל לעלות למזבח להקריב כהן למתן דמים תמידיו ומספין ואילו העם מקיף את כל הכבש ללודך ושלא ללודך: ארבע מערכות כו'. מפרש בגמרא: גמ' והא כתיב וכל אדם וכו'. ומקמינתן לה קאמרי דמשמעתיין בשעת הקטורת ואת אמרת ממרס בו על הרוב רביעי שבהיכל: תני של היכל. כשיואל מן ההיכל לעזרה מונה את הרובדין והוה האי רביעי להיכל: **(רש"י)**

תוספות רבותא טפי להכשיר ואם כן במתניתין גבי פסול הוה ליה למיתני אפי' בשעת טבילה ונראה לי דלא קשיא דהא דפסלינן היכא דהאשה אחזה בידו היינו משום דהוי כאילו האשה עשתה אותו והא דהוי פשוט טפי לפסול אשה בטבילה מבהזאה דקרא דממעטינן מיניה אשה בטבילה כתיב ולגבי הכשר קטן היא רבותא טפי בהזאה משום דקרא דמכשירין מיניה קטן בטבילה כתיב: ולא פליג ר' יהודה. תימה הוא דבתוספתא דמסכת פרה תנינא בהדיא ר' יהודה [א] מכשיר בקטן ושמו המקשה לא שמיע ליה הברייתא: לימד על טבול יום שכשר בפרה. תימה למה לי קרא מהיכא תיתי לפוסלו אי משום דחטאת קרייה רחמנא הא הזאה לאו עבודה היא כיון שזר כשר בה ואי משום דכתב טובא טהור בפרשה ואסף איש טהור וטבל במים איש טהור הא אצטריך לדרשא כולהו בשמעתין וי"ל ס"ד מדכתוב והניח במקום טהור בעינן נמי גברא שיהא טהור גמור קא משמע לן ואם תאמר והיכי גמרינן שאר עבודות דפרה דפסול בזר מהזאה איכא למיפרך מה להזאה שכשירה בזר וי"ל דאפי' הכי כיון דעיקר טהרה בהזאה קאתי ואכשר בה רחמנא טבול יום כל שכן בשאר עבודות וא"ת ואימא לרבות מחוסר כפורים אבל טבול יום לא וי"ל דמוקמינן קרא בטומאה דאותה פרשה כגון טומאת מת דלא שייכא בה כפרה והכי אמרינן בפ"ב דבחים (דף י'): דלמאן דאמר במחוסר כפורים כשירה קסבר טומאה דכל התורה כולה וכיון דמכשירין טמא מת דאיירי באותה פרשה ה"ה כל טבול יום אפילו אותו שמחוסר כפרה ומאן דאמר מחוסר כפורים פסול קסבר טומאה דאותה פרשה דהיינו טבול יום דמת דלאו מחוסר כפרה אבל דזב ומצורע לא אפילו העריב שמשו כיון דמחוסר כפורים: אמר רב יהודה תני של היכל. והא דאמר לקמן דפורשין נמי מבין האולם ולמזבח הא מסקינן דה"מ בשעת הקטרה דהיכל ובשעת מתן דמים דהיכל אבל בשעת הקטרה לפני ולפנים לא והכא איירי בהקטרת קטרת דלפני ולפנים ומיד אחר הקטרת קטרת דלפני ולפנים נטל הדם מיד הממרס ולקמן כי בעי לאוכוחי דפורשין מבין האולם ולמזבח אף בשעת הקטרה דלפני ולפנים מבריייתא דר' יוסי הוה מצי לאוכוחי ממתניתין דאין פורשין והוה ליה למימר אדמקשת לי מבריייתא דר' יוסי תביא לי סייעתא ממתניתין וי"ל דממתניתין לא הוה מצי לאיתויי סייעתא דאיכא למימר כיון דפרשה דמבין האולם ולמזבח אינה אלא מדרבנן דמדאורייתא אין פורשין אלא מאהל מועד לא גזרו אלא על העומדים שם שלא לצורך וא"ת א"כ אמאי לא קאמר דהא מילתא איכא נמי בין היכל לבין האולם ולמזבח דאילו מהיכל פרישין אפי' לצורך ומבין האולם ולמזבח לא פרישין אלא שלא לצורך וי"ל דהמקשן דלקמן סבירא ליה דאפי' מהיכל נמי לא פרישין לצורך עבודה והוה לא היה מגיה במתניתין מידי אלא הוה תני שבהיכל דכיון דצורך עבודה הוא שרי אף בהיכל: **(תוספות)**

דף מד א

יכול אפי' בעזרה ת"ל באהל מועד אין לי אלא באהל מועד שבמדבר שילה ובית עולמים מנין ת"ל בקודש אין לי אלא בשעת הקטרה בשעת מתן דמים מנין ת"ל בבואו לכפר אין לי אלא בכניסתו ביציאתו מנין ת"ל עד צאתו וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל כפרתו קודמת לכפרת ביתו כפרת ביתו קודמת לכפרת אחיו הכהנים וכפרת אחיו הכהנים קודמת לכפרת כל קהל ישראל אמר מר אין לי אלא בשעת הקטרה מאי משמע אמר רבא וכן א"ר יצחק בר אבדימי וכן א"ר אלעזר אמר קרא **[ויקרא טז-יז]** וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל איזהו כפרה ששוה לו ולביתו ולאחיו הכהנים ולכל קהל ישראל הוה אומר זה הקטרת הקטרת וקטורת מכפרת אין דהא תני ר' חנניא למדנו לקטורת שמכפרת שנאמר **[במדבר יז-יב]** ויתן את הקטורת ויכפר על העם ותנא דבי ר' שמעאל על מה קטורת מכפרת על לשון הרע יבא דבר שבחשאי ויכפר על מעשה חשאי תנן התם פורשין מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרה א"ר אלעזר לא שנו אלא בשעת הקטרה דהיכל אבל בשעת הקטרה דלפני ולפנים מהיכל פרישין אפי' לצורך ומבין האולם ולמזבח לא פרישין אלא פרישין רב אדא בר אבהו ואמרי לה כדי ר' יוסי אומר כשם שפורשין מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרה כך פורשין בשעת מתן פר כהן משיח ופר העלם דבר של ציבור ושעירי עבודת כוכבים הא מה מעלה יש בין ההיכל לבין האולם ולמזבח אלא שבהיכל פורשין בין בשעת הקטרה ובין שלא בשעת הקטרה ומבין האולם ולמזבח אין פורשין אלא בשעת הקטרה

בשעת הקטרה מיהא פרשי מאי לאו בשעת הקטרה דלפני לפני לא בשעת הקטרה דהיכל אי הכי הא מה מעלה ותו לא הא איכא הא מעלה דאילו מהיכל פרשי בין בשעת הקטרה דידיה בין בשעת הקטרה דלפני לפני ואילו מבין האולם ולמזבח לא פרשי אלא בשעת הקטרה דהיכל הא קתני אלא שבהיכל פורשין בין בשעת הקטרה ובין שלא בשעת הקטרה ומבין האולם ולמזבח אין פורשין

רפ"ז יכול אף בכל העזרה. לא יהא אדם עומד כשהכהן מקטיר קטרה לפני ולפנים: אין לי אלא בשעת הקטרה קטורה. לקמיה מפרש מאי משמע: הוא אומר זו הקטרה קטרה. דאילו מתן דמיס אין שיה בכולם שהפר מכפר עליו ועל הכהנים והשעיר על ישראל: על לטון הרע. כי הריא דקרח לטון הרע הוא דכתיב (במדבר יז) אתם המייתם את עם ה' וחסם לטון הרע בחשאי הוא: מבין האולם ולמזבח. מכל אור כ"ב אמות צביניהם: ל"ג אלא בשעת הקטרה דהיכל. דמזבח הפנימי שחריט וערביה שחרי סמוך לו: אלא בשעת הקטרה דלפני ולפנים. מהיכל שהוא סמוך לו פרשי אלא מבין האולם ולמזבח שהוא מרוחק לא פרשי: בשעת מתן פר כהן משיח. הבא על אחת מכל המלות שטעה בהוראת עולמו ועשה ומתן דמו על הפרוכת ועל מזבח הזהב: ושעירי עבודה כוכבים. ליבור שעבדו ע"ז בהוראת בית דין מביאים פר לעולה ושעיר לחטאת כדכתיב בפרשת שלח כך אנשים (שם טו) ואותו שעיר מתן דמו על הפרוכת ואינו נחבל כדלפניו כסיפרא וסיפרי ובמסכת זבחים (דף מז): הא מה מעלה יש בו? הא הרי כמו הרי כלומר מעתה מעלה יש בפרישה בין היכל לבין אולם ולמזבח: בין בשעת הקטרה בו? קא סלקא דעתיה בין בשעת הקטרה דלפני ולפנים בין שלא בשעת הקטרה דלפני ולפנים אלא בשעת מתן דמיס לפני ולפנים: משום לפני ולפנים אלא בשעת הקטרה דהיכל בשעת מתן דמיס: מאי לו? כדפרישתי: לא בשעת הקטרה דהיכל. קאמר דפרישתי מבין האולם ולמזבח והכי קתני כשם שפורשם מבין האולם בשעת הקטרה דהיכל כך פורשין בשעת מתן פר כהן משיח הוא נמי בהיכל: אי הכי. דכשם שפורשין בשעת הקטרה דהיכל קאי ולא דלפני ולפנים הא מה מעלה יש בתמימה וכי אין עוד מעלה אלא הא דלפני ולפני ולפנים דקתני שבהיכל פורשין בין בשעת הקטרה בין דהיכל בין לפני ולפנים בין שלא בשעת הקטרה אלא בשעת מתן דמיס בין דהיכל בין לפני ולפנים ומבין האולם ולמזבח לא פרשין אלא בשעת הקטרה דהיא שעת מתן דמיס ולפנים אלא בשעת הקטרה דהיכל דהא אפילו בשעת הקטרה יש מעלה דאילו מהיכל פרשי בו? הא קתני. בניחותא ה"ל קאמר הא ש"ל בשעת הקטרה דהיכל קאמר אלא בשעת הקטרה היא לפני ולפנים: בין בשעת הקטרה. ודהיכלן והא ש"ל בשעת הקטרה דקתני תנא ש"ל בשעת הקטרה דידיה אלא בשעת הקטרה דלפני ולפנים: (רפ"ז)

תוספות בשילהי ובית עולמים מניין. וכי האי גוונא אמרינן לקמן בפרק הוציאו לו (דף נג.) גבי מעלה עשן ובפרק שני שעירי (לקמן דף טז): תניא (מדרב. המדברת לרבות נוב וגבעון שילה ובית עולמים ובפרק שני דסוטה (דף טז. ושם) גבי עפר סוטה ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן קאמר שילה ובית עולמים מניין וכו' ובפ"ב דשבועות (דף טז): דקאמר מכדי מקדש איקרי משכן ומשכן איקרי מקדש לימא או אידי ואידי משכן או אידי ואידי מקדש אלמא אע"ג דמקדש איקרי משכן ומשכן איקרי מקדש איצטריך תרי קראי חד למקדש וחד למשכן ולא נמי מהדדי וקשה דבפרק קמא דחולין (דף כד.) גבי שנים שפוסלים בלויים קאמר יכול אף בשילה ובית עולמים כן ת"ל (זאת) ובפ"ב דעירובין (דף ב.) שלמים ששחטן קודם פתיחת דלתות היכלן פסולין במקדש מנא לן אשכחן מקדש דאיקרי משכן ו"ל בההיא דעירובין שמה איכא שום פסוק להשוות מקדש למשכן לההיא מילתא וכן בפ"קמא דחולין ובתר דמעטינן שילה ובית עולמים (מזאת) אז נוקי אותן פסוק לדרשא אחריתי וריב"א גרס בפרק שני דשבועות תרי קראי למה לי ולי נראה אע"ג דמקדש איקרי משכן כו' אפי' הכי בההיא דשבועות דאיירי לענין טומאה סד"א לחלק ביניהו כיון דחלוקין הן לענין טומאה דאי כתב מקדש ה"ל דין הוא דטמא שנכנס למקדש חייב שהרי איסורו אסור עולם ואפילו בתר דנפיל מחיצה חייבין על המקום משום טומאה אבל במשכן לאחר שנכנס משום ופיקוהו והעמידוהו במקום אחר אין חייבין על מקומו הראשון ואי כתב משכן ה"ל דין הוא שחייב עליו לפי שנמשח בשמן המשחה ואסור ליעזב בו טומאה אפילו כשהוא מפורק אבל אבני היכל שנשרו מותר ליעזב בהם בטומאה ובהא נמי מיתרצא הא דמצרכינן קרא בפרק היה מביא (סוטה דף טז.) לרבות בית עולמים משום דאפקיה קרא בלשון טומאה דכתיב ונסתרה והיא נטמאה וכל הלכות ספק טומאה גמרינן מסוטה להכי סד"א כיון דמקדש ומשכן חלוקים לענין טומאה כדפרי' לענין טומאת סוטה נמי יהא חילוק ביניהם ותדע דהיינו טעמא דאיסי בן יהודה דמצריך קרא לרבות שילה ובית עולמים מדפליג עליה התם איסי בן מנחם ואמר אינו צריך ק"ו הוא ומה בטומאות קלות לא חילק הכתוב בין שילה ובית עולמים טומאת אשה חמורה לא כ"ש פירוש טומאות קלות הנכנס למשכן ולמקדש בטומאת הגוף חייב כרת אתרוייהו אע"ג דיש חילוק ביניהן כדפרישתי אפילו הכי הוה אותם לענין כרת הנכנס להם ומשום האי חילוק אין נראה לו לחלק ומדבר המדבר סד"א דווקא במשכן כשהיו ישראל במדבר סמוכין למדבר ודמעלה עשן משום דכתיב בההוא קרא אהרן והאי קרא דשמעתא סד"א משום דכתיב אהל מועד ולא איקרי אהל מועד אלא במדבר ומקרא יתירא הוא דלא הוה צריך למיכתב אלא וכל אדם לא יהיה בבאו לכפר בקדש וסד"א דאתא למעוטי שילה ובית עולמים ובתר דמריבין שילה ובית עולמים אהל מועד דכתב רחמנא למעוטי עזרות איצטריך: כך פורשין בשעת מתן פר כהן משיח. ה"ל הוה מצי למימר בשעת מתן פר ושעיר של יוה"כ בהיכל אלא לא פסיקא ליה משום דיש מתן נמי לפני ולפנים: מה מעלה יש בין היכל וכו'. טובא איכא דמזבח הזהב ומנורה ושלחן ומתן דמים בהיכל מה שאין בין האולם ולמזבח אלא לענין פרישה קאמר: מאי לאו בשעת הקטרה דלפני ולפנים. תימא לי מ"ש דגזרו לפרוש מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרה דלפני ולפנים ולא בשעת הזאה והא בין הקטרה בין הזאה מחד קרא נפקא לעיל ו"ל בהקטרה דכתב בקרא בהדיא טפי גזרו בה רבנן ולא בהזאה דמיתורא דלכפר נפקא: (תוספות)

דף מד - ב

אלא בשעת הקטרה והא איכא הא מעלה דאילו מהיכל פרשי בין בקדושה דידיה בין בקדושה דלפני ולפנים ואילו מבין האולם ולמזבח לא פרשי אלא בקדושה דהיכל אמר רבא שם פרישה אחת היא אמר מר כך פורשין בשעת מתן פר כהן משיח ופר העלם דבר של צבור ושעירי עבודת כוכבים מנא לן א"ר פדת אתיא כפרה כפרה מיה"כ אמר רב אחא בר אבהה שמע מינה מעלות דאורייתא והכי גמירי להו דאי ס"ד דרבנן מאי שנא בין האולם ולמזבח דילמא מיקרו' ועיילי מכולה עזרה נמי נפרשו דילמא מיקרו' ועיילי בין האולם ולמזבח כיון דלא מפסיק מידי לא מינכרא מילתא עזרה כיון דאיכא מזבח החיצון דמפסיק מינכרא מילתא אמר רבא ש"מ קדושת אולם והיכל חדא מילתא היא דאי ס"ד שתי קדושות נינהו אולם גופיה גזירה וניקום ונגזרו גזירה לגזירה לא אולם ובין האולם ולמזבח חדא קדושה היא היכל ואולם שתי קדושות: בכל יום היה חותה בשל כסף וכו': מ"ט התורה חסה על ממונן של ישראל: והיום חותה בשל זהב והיה מנכס: מ"ט משום חולשא דכ"ג: בכל יום בשל ארבעת קבין וכו': תנא נתפזרו לו קב גחלים מכבדן לאמה תני חדא קב ותניא איך קביים בשלמא הך דתני קב רבנן אלא הך דתני קביים מני לא רבנן ולא רבי יוסי אמר רב חסדא רבי ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה היה חותה בשל זהב וכו' ויחנן בן ברוקה אומר בשל קביים כהיה מנכס רב אשי אמר אפילו תימא רבי יוסי והכי קאמר בכל יום היה חותה בשל סאה מדברית ומערה לתוך שלשת קבין ירושלמיות: בכל יום היה חותה כבידה והיום קלה: תנא בכל יום היה עבה והיום רך בכל יום היה קצרה והיום ארוכה מ"ט כזי שתהא זרועו של כ"ג מסייעות תנא בכל יום לא היה לה ניאשתיק והיום היה לה ניאשתיק דברי בן הסגן: בכל יום היה זהב ירוק: א"ר חסדא שבעה זהבים הן זהב וזהב טוב וזהב אופיר וזהב מופז וזהב שחוט וזהב סגור וזהב פרויס וזהב וזהב טוב דכתיב [בראשית ב-יב](#) וזהב הארץ ההוא טוב זהב אופיר דאתי מאופיר זהב מופז

רפ"ח בקדושה. מתן דמיס: שם פרישה אחת. כולה חדא מעלה היא דמהיכל פרשי ומשום לפני ולפנים בין בשכיל הקטרה ובין בשכיל האולם ולמזבח לא [פרשין] בשכיל לפני ולפנים כלל וכיון דלשמנועינן דמשום הקטרה דלפני ולפנים לא פרשי לא איצטריך לאשמנועינן משום מתן דמיס: מעלות דאורייתא. מעלות שמנו

הכמים במשנה במסכת כלים בפ"ק (משנה ח) דקאמר התם הר הבית מקודש מירושלים והחיל מהר הבית ועזרת נשים מן החיל ועזרת ישראל משל נשים ושל כהנים משל ישראל וזין האולם ולמזבח מן העזרה והיכל מבין האולם ולמזבח ולזריחה וניהו הלכה למשה מסיני והכי גמירי להו הלכך לענין פרישה נמי דקרא לך איצטריך פרישה אלא מהיכל כדכתיב וכל אדם לא יהיה בזהל מועד וחתו רבנן וגזרו בין האולם ולמזבח דילמא מיקרי ועייל להיכל ולך נמשכה שאר עזרה לאותה גזירה שהרי בין אולם ולמזבח קדושה אחת היא ושאר כל העזרה קדושה אחת ובין האולם ולמזבח גופה גזירה והוא לה שאר עזרה גזירה לזירה ולי סלקא דעתך מעלת דקתני התם דרבנן ניהו אכל מלאווייתא בין האולם ולמזבח וכל העזרה חלה קדושה היא מ"ש פ"ו: מכולה עזרה נמי ונפרשין. משום הא גזירה גופה דהא כולה חלה גזירה: פ"מ. מלגזר בין האולם ולמזבח פרישה: קדושת היכל ואולם חלה היא. ואולם נמי אהל מועד מקרי ועביד הרכחה לפרוש מבין האולם ולמזבח פרישה לכל העזרה דילמא עייל לאולם וקא עבר אלא יהיה בזהל מועד: אולם ובין האולם ולמזבח חלה היא. וכי גזר אולם אטו היכל אימשיך האויר דבין האולם בזהיה גזירה: חסה על ממונו. ואנן נמי חסין וחתיות גחלים שוחקת את הכלי ומחסרתו: משום חולשא. שטורח הוא לעבות מכלי אל כלי: קב גחלים. כשמערה של ארבעת קבין לתוך של שלשה מהפזר לו קב גחלים הוא מכבדו לתוך אמה סילון של עזרה היוצאת לנחל קדרון: ולך רבי יוסי. דלוי ר' יוסי שלשה מתפזרין: בשל קבין היה מנבסו. והיתה בשל ד' קבין כרבנן שלמכו בשל ד' קבין היה חותה: סאה מדברית. ששת קבין מדבריות וכשאלו לירושלים הוסיפו שחות על המדות ונעשות ששת קבין מדבריות חמש ירושלמיות וכשוחתה בשל סאה מדברית מערה לתוך שלשה קבין ירושלמיות נחפזו לו קבין ירושלמיות: היה גלדה עבה. דופנה עבה לכך היתה כבדה: דך. לק: יואשתקא. טבעת בראשה שמקשה ומשמיע קול משום קולו בבוואו וגו' (שמות כח): וזהו הארץ ההוא טוב. מכלל דאיכא זהב סתמא: (רש"י)

הוספות דאילו מהיכל פרשי בין בקדושה דידיה. הכי פירושא לדידך לא הוה ליה למתני האי לישנא דבין בשעת הקטרה וכו' אלא הכי איבעי ליה למתני שבהיכל פורשין בין בקדושה דידיה בין . בקדושה דלפני ולפנים דמשמע בין דקטרת בין דמתן דמים ובין האולם ולמזבח אין פרישה אלא בקדושה דהיכל דקטרת ודמתן דמים ואמאי נקטה הקטרת דמשמע הקטרת ותו לא בשלמא לדידי דאמרי דפורשין בין האולם ולמזבח אף בשעת הקטרה לפני ולפנים ולא במתן דמים דלפני ולפנים ניהא הא דנקט הקטרה ומשני שם פרישה אחת היא ותנא הקטרה משום דעיקר קרא איירי בה וז"ל במתן דמים: . אתיא כפרה כפרה מיוה"כ. תימה לי בשלמא שעירי עבודת כוכבים כתיב בהן כפרה בפרשת שלח אבל פר כהן משיח דלא כתב ביה כפרה אע"פ דאיתקש לפר העלם דבר מנלן למאן דאמר בפרק איזהו מקומן (זבחים דף נ.) דדבר הלמד בג"ש אין חוזר ומלמד בהיקש והא פר העלם גופיה בגזירה שוה דכפרה כפרה גמירי ויש לומר למאן דאמר בזבחים פרק בית שאני (דף מ:): זה פר העלם ואע"פ דקרא בדידיה איירי איצטריך למיהוי מאי דאתיא ליה מהיקשא כמאן דכתב בגופיה לדידיה ניהא הכא דאיכא למימר כי היכי דאמרין דאהני לפר זה פר העלם למאי דילפינן ליה בהיקשא מפר כהן משוח למיהוי כמאן דכתב בגופיה הכי נמי אהני להאי מילתא דהכא דגמירין מיוה"כ למיהוי כמאן דכתב בגופיה ולמאן דאמר לפר זה פר יום הכפורים יש לומר לדידיה לא קשיא דהא כיון דדריש ועשה לפר זה פר יום הכפורים כאשר עשה לפר זה פר כהן משיח הרי איתקשו פר יוה"כ ופר כהן משיח לדדי וגמר מפר יוה"כ לפרישה דאף על גב דשעירי עבודת כוכבים דילפינן להו התם מדכתב החטאת בפר העלם ודרשינן מיניה שעירי עבודת כוכבים לא חשיב להו התם כאילו חוקשו לפר כהן משיח אלא לפר העלם דכתב ביה קרא שאני התם דחטאת ייתורא בעלמא הוא ואין במשמעותו שיהא מוקש לפר כהן משיח אבל פר כהן משיח ופר יום הכפורים בהילוך לישנא דקרא משמע שהוקשו זה לזה והעם דהתם דחטאת ייתורא בעלמא הוא ואין במשמעותו שיהא מוקש לפר כהן משיח אבל פר כהן אחריתי: בכל יום לא היה לה יואשתקא. פרש"י טבעת להשמיע קול כדכתיב ושמע קולו בבואו אל הקודש ובירושלמי גרסינן נרתק שלא יכווה ונראה לרשב"א כעין נרתק של עור היה עשוי סביב ידה של מחתה לאחוז בה שלא יכווה משום דכל כלי מתכות חם מקצתו חם כולו ולפיכך היה צריך היום נרתק יותר מבשאר ימים לפני שהיו הגחלים שוהים במחתה זמן מרובה עד שהיתה חמה הרבה ושוב מוציא אותה שהיא אחת מהעבודות הוצאת כף ומחתה ופריך בירושלמי ואינו חוצץ ומשני קבעו במסמר כלומר על ידי מסמרין היה נקבע אותו נרתק לבית יד שיהא בטל ויחשב כגוף המחמתה: זהב טוב. מפרש בירושלמי כשצורפים אותו אינו נחסר כלום זהב מופז על שם מקומו: והיום מקיתון של זהב. דאמר בפרק שני דזבחים (דף כב.) דבכל כלי שרת מקדש דכתיב ירחצו לרבות שאר כלי שרת. ריב"א: . (תוספות)

דף מה א

שדומה לפז זהב שחוט שנטוה כחוט זהב סגור בשעה שנפתח כל החנויות נסגרות זהב פרוים שדומה לדם הפרים רב אשי אמר חמשה הן וכל חד חד אחד אתה ביה זהב וזהב טוב תניא נמי הכי בכל יום היה זהבה ירוק והיום אדום והיינו זהב פרוים שדומה לדם הפרים: בכל יום מקריב פרס שחיות וכו' בכל יום היתה דקה והיום דקה מן הדקה: תנו רבנן דקה מה ת"ל והלא כבר נאמר [שמות ל-ל] ושחקת ממנה דקה אלא להביא דקה מן הדקה: בכל יום כהנים עולין במזרחו של כבש: דאמר מר כל פינות שאתה מונה לא יהו אלא דרך ימין למזרח: והיום (עולין) באמצע (ויורדין) באמצע: מאי טעמא משום כבודו דכהן גדול: בכל יום כהן (גדול) מקדש ידיו ורגליו מן הכיור וכו': מאי טעמא משום כבודו של כהן גדול: בכל יום היו שם ארבע מערכות: תנו רבנן בכל יום היו שתיים מערכות והיום שלש אחת מערכה גדולה ואחת מערכה שניה של קטורת ואחת של קיום האש ואחת שמוסיפין בו ביום רבי (מאיר) אומר בכל יום ארבע והיום חמש אחת של מערכה גדולה ואחת של מערכה שניה של קטורת ואחת של קיום האש ואחת לאיברים ופדרים שלא נתעכלו מבערב ואחת שמוסיפין בו ביום דכולי עלמא מיהת תרתי אית להו מנלן אמר קרא [ויקרא ו-ב] היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה זו מערכה גדולה ואש המזבח תוקד בו זו מערכה שניה של קטורת ורבי יוסי קיום האש מנא ליה נפקא ליה מוהאש על המזבח וקוד ב' ור' יהודה הוא להצתת אליאת הוא דאתא דתניא היה רבי יהודה אומר מניין להצתת אליאת שלא תהא אלא בכהן כשר ובכלי שרת דברי ר' יהודה אמר לו רבי שמעון וכי תעלה על דעתך שזר קרב לגבי מזבח אלא לימד על הצתת אליאת שלא תהא אלא בראשו של מזבח ורבי יהודה אי מהתם הוא אמינא קאי אארעא ועביד במפוחא קמ"ל ורבי מאיר איברים ופדרים שלא נתעכלו מבערב מנא ליה נפקא ליה מואש ורבנן וא"ל לא דרשי ורבנן איברים ופדרים שלא נתעכלו מבערב מאי עביד להו מהדר להו למערכה גדולה דתניא מניין לאיברים ופדרים שלא נתעכלו מבערב

רש"י שדומה לפז. מזהיב כמנהלתי: שנטוה כחוט. מפני שהוא רך: כל החנויות נסגרות. שאין מכר לזהב אחר מפני זה: תניא נמי הכי. דעל שם שדומה לדם הפרים נקרא זהב פרוים דבכרי הימים (ב ג): והלא כבר נאמר. בשל כל ימות השנה ושחקת ממנה הדקה: אלא דרך ימין. שהוא למזרח שהרי הכבש בדרום לכך עולה במזרחו של כבש שסמוך לפינות לימין: משום כבודו. להראות חשיבותו שהוא כהן בית ומקריף לאורך ושכל לאורך: שמוסיפין לכו ביום. ליתול ממנה גחלים לקטורת של לפני ולפנים אבל קטורת של מזבח הפנימי הרי הוא בקטורת של כל השנה: של קיום האש. שאם אין אש של מערכה גדולה מתגבר מוסיפין עליו מזה: שלא נתעכלו. שלא ניתנו על מערכה או ניתנו ולא הספיקו להתעכל: להצתת האליאת. להצית בהן אור מערכה גדולה: אליאת. קיסמיים דקיים: ורבי יוסי האתת אליאת מנא ליה. שהתה בראשו של מזבח ולא יצתה על הרצפה ויעלם כשמן דולקין על המזבח: ובכלי שרת. בלבוש בגדי כהונה: וכי תעלה על דעתך. מאחר שאתה למד מן האש על המזבח תוקד בו שיהא מוצת ולא יצתה על הרצפה ויעלם כשמן דולקין על המזבח: ובכלי שרת. בלבוש בגדי כהונה: וכי תעלה על דעתך. מאחר שאתה למד מן האש על המזבח תוקד בו שיהא

בראשון של מזבח כיום הולכת למקרה זה להטענה כהן וכי תעלה על לב שזר קרב לגבי מזבח והלא נאמר (במדבר יח) אך אל כלי הקדש ולא המזבח לא יקרב: אלא לימד על הגהת האליהא שלא תהא אלא על ראש המזבח. ואיך קרא לקיום האש אהא כרבי יוסי וכהונה דכתיב בהאי קרא לנושא אינטימך לה שנתנה אש לריבה כהן ולא יטלנה זר וזרקנה למזבח: וכי יהודה. אמר לך: אי מהתם. מהאש על המזבח כו' אע"ג דשמעון מוניה שהתה בראש המזבח לא שמעון דפסולה בזר הוא אמינא קאי זר אחרעא ועבדי במפוחא: מנא ליה. דבעי מערכה: נפקא ליה מואש. וא"ו דרשי: (כ"ט)

תוספות רבי יוסי אומר בכל יום ג' והיום ד'. תימה בפרק שני דתמיד (דף כט.) תנן ביררו משם עצי תאנה וכו' ומוקי לה היא מתניתין כו' יוסי בפרק קדשי קדשים במסכת זבחים (דף נח.) והיכי מתוקמא כרבי יוסי והא קתני סיפא והציתו שתי מערכות ירדו ובאו ללשכת הגזית ולרבי יוסי הא קאמר בכל יום היו שם שלש דוחק הוא לומר סבר. ליה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא וי"ל דאכתי הואי חדא לקיום האש ולא קא חשיב אלא הנך תרתי דמיינן להדדי ומציתין אותן ביחד ומחד קרא מפיך להו והקשה רבי אלחנן במזבח הנחשת שלא היה מקום מערכה אלא אמה כדאמר בפרק קדשי קדשים (דף סב:) ואמרינן נמי התם גזירין שעשה משה ארכן ורחבן אמה א"כ כל הני מערכות היכא הווי קיימי וצריך לומר באמה של הילוך רגלי הנהנים והיי מסבבין המערכה גדולה עד הני מערכות: וכי תעלה על דעתך שזר קרב אצל המזבח. הקשה ר"י לדידיה נמי תקשי דמוקי קרא להצתת אליתא הכהן למה לי וכי תעלה על דעתך שזר קרב כו' ותירץ דאיצטריך משום דדרשינן לעיל בסוף פרק קמא (דף כא:) ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח אע"פ שהאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט וס"א שיהא כשר בזר ואפשר דקאי אארעא וזריק אש של הדיוט למעלה וקשיא לן א"כ מנא ליה דאתא קרא להצתת אליתא דילמא כוליה קרא לנתינת אש הדיוט וי"ל דא"כ לכתוב קרא ונתנו בני אהרן הכהן אש וערכו עצים על האש ואנא ידענא דנתינת האש על המזבח הווי מדכתיב וערכו עצים על האש דמערכה בראש המזבח היא על המזבח למה לי אלא למידרש אש על המזבח להצתת אליתא שמבעירין אותה על המזבח ותימה לי והא ר"ש לית ליה סברא דאפשר דקאי אארעא ועבדי במפוחא א"כ לא הווי צריך הכהן לנתינת אש דהדיוט דליכא למימר כמו שפרש"י דאפשר דקאי אארעא וזריק דהא ר"ש לית ליה הא סברא וי"ל דבאש דהדיוט שפיר אית ליה דאפשר דקאי אארעא וזריק לה כיון דשל הדיוט היא אבל הצתת אליתא שהבערתה על המזבח לאו אורח ארעא למיעבד במפוחא ברחוק וקשה לי לר' יהודה והאש על המזבח תוקד בו להצתת אליתא שהבערתה על המזבח למה לי תיפוק ליה מונתנו בני אהרן אש על המזבח דהא רבי יהודה גמר מהתם הצתת אליתא שתהא בכהן כשר וכלי שרת וי"ל אי לא כתב והאש על המזבח תוקד בו לא הווי דרשינן מונתנו אלא נתינת האש דהדיוט על המזבח ושתהא בכהן כשר וכלי שרת אבל הצתת אליתא לא דרשינן אבל השתא דנפקא מואש על המזבח הצתת אליתא שתהא בראשו של מזבח גמרינן שפיר מונתנו הצתת אליתא ונתינת אש דהדיוט שלא יהו אלא בכהן כשר וכלי שרת דמסתמא בני אהרן דנפקא לן מיניה כהן כשר וכלי שרת

שרת קאי אכל אכל מצות ששל המזבח: (תוספות)

דף מה ב

סודרין על גבי מזבח ואם אין מחזיקין סודרין על הכבש או ע"ג סובב עד שיעשה מערכה גדולה וסודרין ת"ל [ויקרא ו-ג] אשר תאכל האש את העולה על המזבח ור' מאיר עיכולי עולה אתה מחזיר ואי אתה מחזיר עיכולי קטורת דתני ר' חנניא בר מניומי בדבי ר' אליעזר בן יעקב אשר תאכל האש את העולה על המזבח עיכולי עולה אתה מחזיר ואי אתה מחזיר עיכולי קטורת דכולי עלמא מיהת מוסיפין בו ביום אית להו מנא להו נפקא להו [ויקרא ו-ה] מוהאש ואפילו למאן דלא דריש וא"ו ו"ה דריש אש תמיד למאי אתא מבעי ליה לכדתניא [ויקרא ו-ו] אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה לימד על מערכה שניה של קטורת שלא תהא אלא על המזבח החיצון אש מחתה ומנורה מניין ודין הוא נאמרה אש בקטורת ונאמרה אש במחתה ומנורה מה להלן על מזבח החיצון אף כאן על המזבח החיצון או כלך לדרך זו נאמרה אש בקטורת ונאמרה אש במחתה ומנורה מה להלן בסמוך לו אף מחתה ומנורה בסמוך לו ת"ל אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה אש תמיד שאמרת לך לא תהא אלא בראשו של מזבח החיצון למדנו אש למנורה אש למחתה מניין ודין הוא נאמרה אש במחתה ונאמרה אש במנורה מה להלן על מזבח החיצון אף כאן על מזבח החיצון או כלך לדרך זו נאמרה אש בקטורת ונאמרה אש במחתה מה להלן בסמוך לו אף כאן בסמוך לו תלמוד לומר [ויקרא טז-ב] ולקח מלא המחתה גחלי אש מעל המזבח מלפני ה' איזהו מזבח שמקצתו לפני ה' ואין כולו לפני ה' הווי אומר זה מזבח החיצון ואיצטריך למיכתב מעל המזבח ואיצטריך למיכתב מלפני ה' דאי כתב רחמנא מעל המזבח הווי אמינא מאי מזבח מזבח פנימי כתב רחמנא מלפני ה' ואי כתב רחמנא מלפני ה' הווי אמינא דוקא מלפני ה'

כ"ט אשר תאכל את העולה. אם אינו ענין לתחילתה דהא כתיב העולה על מוקדה תהא לענין סופה: עיכולי עולה. פוקעין שפקעו מעל האש וקרי ביה אשר תאכל את העולה על המזבח: אש תמיד תוקד למאי אהא. כיון דלרשת כל מוקדות לענינא: שלא תהא אלא על מזבח החיצון. דהאי קרא במזבח העולה כתיב: אש מחתה ומנורה. אש דויה"כ כלפני ולפנים ואש דמנורה להלקת נרות דכל יומא מניין שיהא ניטלת מעל המזבח החיצון: הכי גרסינן נאמר כאן אש בקטורת. דכתיב יקטיבנה ואין הקטרה בלא אש: מה להלן בסמוך לו. במזבח החיצון הסמוך לפניו מעל המזבח החיצון: הכי גרסינן נאמר כאן אש בקטורת. דכתיב יקטיבנה ולפני לפנים: אש תמיד. אש שאמרת לך בה תמיד והוא של מנורה שנאמר בה להעלות נר תמיד: נאמר אש בקטורת. של כל יום: ולקח מלא המחתה מעל המזבח. (ויקרא טז) ומחזיקין מלפני ה' מלך מערב: הכי גרסינן איזהו מזבח שמקצתו לפני ה' ואין כולו לפני ה' הווי אומר זה מזבח החיצון. איזהו מזבח שיש לחלק בו מה ממנו לפני ה' שהזקק הכתוב לומר מלפני ה' הווי אומר זה מזבח החיצון דליבו פנימי כולו לפני ה': דוקא מלפני ה'. כנגד הפתח ממקום: (כ"ט)

תוספות סודרין על גבי כבש או על גבי סובב. אבל על גבי יסוד לא יסוד א"כ היה נפסל בלינה אם ירד אבל סובב שהוא מחצי המזבח ולמעלה הרי הוא כמזבח ואין לינה מועלת בראשו של מזבח וכן כבש ריב"א ועוד אפשר דאיסור יש להורידו מן המזבח אבל כשסודרין. על הסובב והכבש לא מיקרי ירידה: נאמרה אש בקטורת. נ"ל דכתיב גבי קרא אתה ואהרן איש מחתתו ותנו בהן אש ושימו עליהן קטורת: תמיד שאמרת לך לא תהא אלא על מזבח החיצון. תימה לי א"כ ניבעי לה מערכה בפני עצמה כי היכי דמצרכין מערכה לקטורת בפני עצמה וא"כ נפישו להו מערכות וי"ל כיון דלא היה צריך ליקח שום גחלים למנורה אלא להדליק הפתילות בעלמא לא מסתבר שיעשו בשביל זה מערכה ולא מסרין הכתוב אלא לחכמים ועוד וי"ל מדכתיב תמיד ש"מ שמדליקין אותה מאש הדולקת תמיד והיינו ממערכה גדולה דאי עבדינן לה מערכה בפני עצמה מאי איצטריך שתהא דולקת תמיד: הווי אומר זה מזבח החיצון. ואין להקשות א"כ מאי איצטריך קרא לקטורת דהיכל שלוקחין לה גחלים ממזבח החיצון נגמר מקטורת דלפני ולפנים ד"ל דאיצטריך לאשמועינן דעושינן לה מערכה בפני עצמה דאי הווי גמרינן מהכא א"כ ביה"כ סגי בחדא מערכה לקטורת דהיכל ודלפני ולפנים אי נמי מהכא לא מציינו למילף דשאני קטורת דכל יומא כיון דמקטירין אותה על מזבח הפנימי יעשו לה מערכה כמו כן על מזבח הפנימי קמ"ל: הווי אמינא דוקא מלפני ה'. הקשה ר"י מאי שנא דהכא אמרינן לפני ה' כנגד הפתח במערה וכן בגר מערבי פרק שתי הלאם (מנחות דף צח.) וגבי תנופה פרק כל המנחות באות מצה (שם דף סא.) אמרינן לפני ה' במזרח ובני שחיטה נמי כתיב לפני ה' ושרינן בכל מקום בעזרה ותירץ ר"י דגבי שחיטת קדשים קלים כתיב לפני ה' למעוטי בחיור אע"ג דנאכלין בכל העיר שחיטתן לפני ה' בפנים במזרח וכן גבי תנופה אבל בני מזבח ומנורה אי לא אתי לאשמועינן במערה לפני ה' למה לי והקשה רבינו יצחק בחיור מ"מ מאי שנא דתנופה במזרח ושחיטה בכל מקום בעזרה ותירץ דודאי לפני ה' במזרח כדדרשינן בסיפרי בפרשת נשא גבי תנופת איל נזיר לפני ה' במזרח בכל מקום שנאמר לפני ה' הווי אומר במזרח עד שיפטר לך הכתוב ובני שחיטת קדשים קלים לא כתיב לפני ה' אלא בסמיכה ושמא סמיכה היא במזרח ואת"ל שאינה במזרח דילמא היינו טעמא דגמרינן מקל וחומר משחיטה או בהיקשא דוסמך ושחט ושחיטה הווי בכל מקום כדגמרינן באיזהו מקומן (זבחים דף נה.) מקראי להכשיר כל

הרוחות ואפשר דאפילו סמיכת עולה היא בכל מקום בעזרה כיון דשירי מצוה היא גמרינן קל וחומר משחיתת שלמים וקרא דלפני ה' דסמיכה לאפוקי חוץ לעזרה וכ"מ בת"כ דדריש לפני ה' וסמך בחוץ יחזור ויסמך בפנים והא דכתיב ושחט את בן הבקר לפני ה' גבי עולה לא מצי למימר במזרח דהא פרט לך הכתוב צפון ודרשינן מיניה בן בקר לפני ה' ולא שוחט לפני ה' בפרק כל הפסולין (שם דף לב:) ולפני ה' דכתיב בפר כהן משיח ובפר העלם דריש בת"כ לקבוע להם צפון והיינו עד שיפרט לך הכתוב והאי דדרשינן ליה לצפון ולא למזרח משום דאשכחן שאר קדשי קדשים שטעונין צפון ואע"ג דאמר בפרק איזהו מקומן (שם דף מה:) זה בנה אב שכל חטאות טעונות צפון נראה לי דשמה איצטריך משום דכתיב בפר כהן משיח כאשר יורם משור זבח השלמים ולהקטרת אימורים לא איצטריך למילף משלמים שהרי הכל מפורש בגופיה וסד"א דאיצטריך לאקושיה לשלמים להכשיר כל הרוחות לשחיתתו ופר העלם איתקש לפר כהן משיח ואע"ג דדבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בהיקש אין זה אלא גילוי מילתא להכי איצטריך לאהדרינהו לכלל שאר חטאות להטעינן צפון [אי נמי] סד"א כיון דמצות שריפתן חוץ לשלש מחנות לא ליבעו צפון קמ"ל לפני ה' וגבי נר מערבי לא קשה מידי שכשאתה אומר לפני ה' במזרח לא אתא לאפוקי אלא צפון ודרום שלא כנגד היכל וכתליו או שלא יעמוד במזרח ויהפוך פניו לצד צפון ודרום ובגי גחלים לא שייך למימר הכי שהרי צפון ודרום של מזבח היה כל כך כנגד היכל וכתליו כמו מזרחו ואם כן לפני ה' לאפוקי מאי אי לאפוקי שלא יעמוד החותה במזרח ויהפוך פניו לצפון ולדרום א"כ דאגברא קאי הוה ליה למיכתב לפני ה' מדכתיב מלפני ה' שמע מינה דאגחלים קאי ואי גחלים דמזרחו דמזבח קאמר אמאי קרי לה לפני ה' טפי מדצפון ודרום אלא שמע מינה במערב קאמר והיינו כמו פרט הכתוב כדאיתא בסיפרי וכן ברות כולם לפני ה' בין אדם בין בנות אלא שמוע מינה נר מערבי קאמר: (תוספות)

דף מו - א

אבל מהאי גיסא ומהאי גיסא אימא לא צריכא א"ר אלעזר משום בר קפרא אומר היה רבי מאיר איברי עולה שנתותרו עושה להן מערכה בפני עצמה וסודרין ואפילו בשבת מאי קמ"ל תנינא בכל יום היו שם ארבע מערכות א"ר אבין לא נצרכה אלא לפסולין ודוקא שמשלה בהן האור אבל לא משלה בהן האור לא איכא דאמרי אחד כשירין ואחד פסולין אי משלה בהן האור אין ואי לא לא ואפילו בשבת תנינא והיום חמש אמר רב אחא בר יעקב איצטריך סלקא דעתך אמינא הני מילי היכא דחל יום הכפורים להיות אחר השבת דחלבי שבת קרבין ביהו"כ אבל באמצע שבת לא קמ"ל אמר רבא מאן האי דלא חייש לקמחיה הא בכל יום תנן קשיא ופליגא דרב הונא דאמר תחילתו דוחה וסופו אינו דוחה גופא אמר רב הונא תמיד תחילתו דוחה וסופו אינו דוחה אמר רב חסדא אמר דוחה את השבת ואינו דוחה את הטומאה (ורבא) אמר דוחה את הטומאה ואינו דוחה את השבת אמר ליה אביי (לרבא) לדידך קשיא ולרב חסדא קשיא לדידך קשיא מאי שנת דכתיב במועדו אפי' בשבת טומאה נמי במועדו ואפי' בטומאה שבת נמי במועדו ואפי' בשבת ולרב חסדא קשיא מאי שנת דכתיב במועדו אפי' בשבת טומאה נמי במועדו ואפי' בטומאה אמר ליה לא לדידך קשיא ולא לרב חסדא קשיא לדידך קשיא סופו כתיב

רש"י אכל מהאי גיסא. דפתח לך ובע"ג דלך מערכי הוא: הכי גרסינן אומר היה רבי מאיר איברי עולה שנתותרו עושה להן מערכה בפני עצמה וסודרין דקא פריך ליה הא חלל לאשמועינן שבת ואם תאמר הכי פריך ליה בכל יום תנן ופאילו נצטת דהא דר פריך ליה הו פאילו נצטת פירכא אחרית: מאי קמ"ל. דקאמר עושה להן מערכה כחול תנינא בכל יום היו שם ד' מערכות וחדא מינייהו לאיברי שנתותרו: לפסולין. הגך דלם עלו לך ירדו: דמהיחא עתה נעשו לחמו של מנחה: תנינא היום חמש. והכי יוה"כ כשבת וקתני דאיברי תמיד של ערב יוה"כ עושה להן מערכה ביהו"כ: בכל יום. היו ארבע מערכות תנן ופאילו נצטת כמשמע: ופליגא דרב הונא. דלרב חסדא ואלרבה דלמר בכל יום דמתניהון דווקא הוה ופאילו נצטת דרב הונא סבר בכל יום לרב מנחה: תחילתו דוחה. תמיד של ערב נשחט בשבת וקרב בשבת: סופו אינו דוחה. תמיד של ערב שבת אין איברי נקטרינן משהשך אלף מעלן מבעוד יום: הכי גרסינן גופא אמר רב הונא כו' מאי אינו דוחה. אינו דוחה את הטומאה הקטר חלבים ואימורין אלף זריקה דמו כלכד לישנא אחרינא תחילתו הקטר חלבים סופו איברי שנתותרו מבערב זה שמעתי והראשון נראה בעיני: (רש"י)

תוספות אבל דהאי גיסא ודהאי גיסא אימא לא צריכא. נהי דמסיק הכא דאפי' דהאי גיסא ודהאי גיסא כשר הני מילי דיעבד אבל לכתחילה בעינן כנגד הפתח כדמשמע בזבחים ריש פרק קדשי קדשים (דף נח.) וא"ת מאי איצטריך קרא למימר דלא מעכב אי שקיל להו שלא כנגד הפתח מהיכא תיתי עינבא והלא לא. שנה עליו הכתוב לעכב ואי מדכתיב חוקה לרבי יהודה דאמר (לקמן דף ס.) לא קאי חוקה אלא איברים שנעשים בגדי לכן בפנים למה לי קרא וי"ל כיון דהוי צורך פנים בפנים דמי מידי דהוה אקטורת שחפנה קודם שחיתת הפר דלא עשה ולא כלום אפי' לר' יהודה דצורך פנים בפנים דמי: אבל לא משלה בהן האור לא. לאו דווקא פסולין הוא הדין אפי' כשרין אי לא משלה בהן האור לא דקאמר עולת שבת בשבתו ולא עולת חול בשבת ומקשים והאמר בפ"ק דשבת (דף כ.) בכל מושבותיכם למישרי איברים ופדריס הוא דאתא ועל כרחך היינו איברים ופדריס דחול דאי של שבת מעולת שבת בשבתו נפקא ותיירך הרב רבי יוסף פור"ט צ"ל דלמישרי איברים ופדריס היינו של שבת דאי מעולת שבת בשבתו ההיא מיירי בשחיטה וזריקה ולא נהירא לר"י דא"כ היכי גמרינן מיניה בפרק אלו קשרים (שם דף קיד.) דחלבי שבת קריבין ביו"ט או ביהו"כ ואי קרא בשחיטה וזריקה איירי אטו קרבן שבת נשחט ביו"ט וביוה"כ אלא על כרחך אהקטרת תמיד דשבת דרשינן גופיה מקרא כדדרשינן בפרק אלו דברים (פסחים דף סו.) עולת שבת על עולת התמיד מכלל דתמיד דחי שבת ומסתמא בכל קרבנותיו קאמר ומיתורא דבשבתו דרשינן חלבי שבת קריבין ביו"ט או ביהו"כ למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה אלא נראה לריב"א ולר"י דהא דאמר ולא עולת חול בשבת היינו בלא משלה בהן אור וההוא דלמישרי איברים ופדריס הוא דאתא במשלה בהן האור וא"כ הא דקאמר הכא ללישנא קמא דווקא משלה בהן האור דווקא פסולין אבל כשרין לא לא בעי למימר אבל כשרין אפילו לא משלה בהן האור אלא א"כ אבל כשרין לא איצטריך למימר דשירי היכא דמשלה בהן האור ומיהו אפי' ללישנא קמא לא שרי אפילו בכשרים אלא במשלה בהן האור דווקא ומיהו יכולני ליישב שלא יקשה לפירוש הרב פורת דודאי אי לא הוה כתב קרא דלא תבערו למישרי איברים ופדריס מקרא דעולת שבת בשבתו לא הוה דרשינן אלא שחיטה וזריקה דמעבדי אבל הקטרה לא כיון דיכולין להתמיד עד הלילה והא דכתיב עולת שבת בשבתו הוה דרשינן ליה הכי אם נאנסו ולא שחטו תמיד של שבת ושחטו אותו ביהו"כ ולמר ביו"ט היכא דחל יוה"כ או יו"ט אחר השבת אבל בתר דנפקא לן מלא תבערו למישרי איברים ופדריס בתמיד של שבת מהשתא מוקמינא קרא דעולת שבת בשבתו אף לאיברים ופדריס לומר דחלבי שבת קריבין ביהו"כ או ביו"ט למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה וצריך לומר לפי' כמו כן דמודה הוא דאפי' דחול שרי בשבת היכא דמשלה בהן האור כדמשמע בשמעתין ל"ע ולכל הפי' ג"ל דחוק שאנו צריכין לפרש ללישנא קמא דהכא דקאמר לא נצרכה אלא לפסולין דפסולין דנקט לאו דווקא וי"ל כשרין אלא דבכשרין לא איצטריך לאשמועינן ונראה לי דהא דאמר ולא עולת חול בשבת ולא עולת חול ביו"ט היינו בליל שבת או בליל יו"ט דלא יתנו שבת ויו"ט דלחות בהיחא שעתא אבל שום קרבן הוא דאמר למישרי איברים ופדריס הוא דאתא איכא לאוקמי קרא דלמיסתבר דהיינו סודך לבקר כי מסדר מערכה דימיה וכיון דבלאו הכי מבעיר אש המערכה לצורך תמידין דימא אמרינן דקרא דלא תבערו אתא למישרי איברים ופדריס דחול שניתתו ואפי' לא משלה בהן האור כשרין ללישנא קמא דהכא ופסול במשלה בהן האור ולאכא דאמרי אחד כשירה ואחד פסולה דווקא משלה בהן האור והא דאמר חלבי שבת קריבין ביהו"כ וביו"ט היינו אפילו בתחילת הלילה מעל ומקטרינן מה שאין כן בעולת חול ביהו"כ וביו"ט: תחילתו דוחה וסופו אינו דוחה רב חסדא אמר דוחה את השבת כו'. פרש"י תחילתו תמיד שחיטה וזריקה דוחה את הטומאה סופו דהיינו הקטרתו אינו דוחה הטומאה אבל שבת דוחה אפילו סופו דוחה תמיד של שבת שחיטה וזריקה דוחה את השבת וקרב שבת סופו תמיד של ערב שבת אינו דוחה דאין איברים נקטרינן משתחשך אלא מעלן מבעוד יום וזה הפי' תופש עיקר והקשה ר"י דהנתן בפרק כיצד צולין (פסחים דף עב:) חמשה דברים באין בטומאה ועל כרחך אפילו הקטרת אימורים קאמר מדקאמר ואינו נאכלין בטומאה מכלל דכל השאר בא בטומאה שחיטה וזריקה והקטרה ועוד דהקתני בהדיה עומר דהיינו הקטרה ולעיל נמי בפ"ק (דף ו.) אמרינן היה מקריב מנחת פרים ואילים וכבשים ונטמאת בידו וכיו' עד אומרים לו הוי קח ושתוק אלמא הקטרה היא בטומאה מיהו י"ל דלא קשה דהקטרת קומץ דמנחה במקום זריקה דם דזבח וכי היכי דזריקה דוחה טומאה הכי נמי הקטרת קומץ כדאמר בזבחים בפ"ק

(דף יג): מקטיר נמי היינו זרק ומאין נאכלין בטומאה נוחא דיש לומר דנקט לישנא דשייד בכולהו דכולהו אין נאכלין בטומאה אבל לענין הקטרה יש מהן שנקטרת בטומאה כגון מנחת העומר ומיהו קשה דרב חסדא מפרש למילתא הכל בתמיד דכל יומא ויומא תחילתו שחיטה וזריקה דוחה הטומאה סופו אינו דוחה טומאה דהיינו הקטרה ולא מייירי באיברים שניתתורו ורבה מפרש תחילתו דוחה שבת תמיד דשבת סופו אינו דוחה איברים שניתתורו ועוד מאי קאמר תחילתו דוחה שבת שחיטה וזריקה אפי' סופו נמי דחי שבת הקטרה דתמיד דשבת ועוד דלרבה דתחילתו דוחה (תוספות)

דף - מו - ב

טומאה דתחילתו בר מידחא טומאה הוא סופו נמי דחי שבת דתחילתו לאו בר מידחא שבת הוא סופו נמי לא דחי לרב חסדא לא קשיא סופו כתחילתו (תחילתו) לית ליה שבת דהותרה היא בציבור סופו נמי דחי טומאה דדחיה היא בציבור תחלתו דעיקר כפרה דחי סופו דלאו עיקר כפרה לא דחי איתמר המכבה אש מחתה ומנורה אביי אמר חייב רבא אמר פטור דכבייה בראשו של מזבח דכולי עלמא לא פליגי דחייב כי פליגי דאחתיה ארעא וכבייה אביי אמר חייב אש המזבח הוא רבא אמר פטור כיון דנתקה נתקה אלא הא דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוב המוריד גחלת מעל גבי המזבח וכיבה חייב כמאן כאביי אפילו תימא כרבה התם לא אינתיק למצותה הכא אינתיק למצותה איכא דאמר דאחתיה ארעא וכבייה דכולי עלמא לא פליגי דפטור כי פליגי דכבייה בראשו של מזבח אביי אמר חייב אש המזבח הוא רבא אמר פטור כיון דנתקה נתקה אלא הא דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוב המוריד גחלת מעל גבי המזבח וכבה חייב כמאן לא כאביי ולא כרבה התם לא אינתיק למצותה הכא אינתיק למצותה:

רפ"ז טומאה דתחילתו. מה תחילתו בר מדחי טומאה הוא אם אין כהן טהור לזרוק לנו: שבת דתחילתו. דתמיד לערב שבת לאו בר מידחא שבת שיהי בין הערבים נשחט ודם נפסל בשקיעת החמה: דחוייה הוא בציבור. בקושי הותרה וכל כמה דלפטר מהדרין אטורין: המכבה אש מחתה ומנורה. לאחר שחטה גחלים למחנה או למנורה כיצד: חייב. משום לא תכבה: אינתיק למחנה. לשום למחנה ותו לא קרינן ביה אש המזבח: דכבייה בראשו של מזבח. לאחר שניקה ממערכתה: (רפ"ז)

תוספות שבת היינו אפילו סופו הקטרתו ולרב חסדא תחילתו דוחה בטומאה היינו דווקא שחיטה וזריקה וליכא למימר דלרבה נמי תמיד דשבת תחילתו דוחה שבת שחיטה וזריקה סופו הקטרתו אינו דוחה דהאמר בפרק אלו דברים (פסחים דף סח): בא וראה כמה חביבה מצוה בשעתה שהרי הקטר חלבים ואימורים כשרים כל הלילה ואין ממתין להם עד שתשחך ועוד מאי קאמר רבה שבת תחילתו לאו בר מידחי שבת הוא סופו נמי לא דחי ואי סופו דחי דקאמר אפילו בתמיד דשבת מאי קאמר דלאו בר מידחי שבת הוא הא בר מידחי שבת הוא על כן נראה לר"י פירוש שני שפירש"י תחילתו וסופו הכל על הקטר חלבי קאי וקאמר רב חסדא הקטר חלבי שלא ניתתורו דוחין טומאה סופו איברים שניתתורו אינו דוחין טומאה לעשות להם מערכה בפני עצמן ולהקטיר בטומאה אלא מקטירן בטומאה על המערכה גדולה דכיון דטמאים הן אינן דוחין. הטומאה דלא חשיב כתמיד דיומיה דוחה את השבת כדגמרינן (שבת כ). מבכל מושבותיכם ועושין להם מערכה בפני עצמן כיון דכשירים הן ורבה ס"ל תחילתו דוחה את השבת איברים סופו איברים שניתתורו אינן דוחין שבת לעשות מערכה בפני עצמן אפילו אם הן טהורין אבל דוחה את הטומאה אם ניתתורו בחול עושין להם מערכה בפני עצמן ומקטירן בטומאה והיינו פלוגתא דלעיל קאמר אפילו פסולין עושין להם מערכה בפני עצמן ואפילו בשבת והיינו פלוגתא דרב הונא בין לרבה בין לרב חסדא ורבה דאמר סופו אינו דוחה שבת לית ליה פירכא דרבה דאמר בכל יום תנן אלא סבירא ליה לבר משרבט ומה שכתב רש"י הראשון עיקר נראה כי הוקשה לו על פירוש שני דקאמר תחילתו דעיקר כפרה ואי אאיברים קאמר הני לאו עיקר כפרה נינהו ומיהו לא קשה דבהקטרה נמי איכא כפרה ועיקר כפרה קרי לתמיד דיומיה וגדולה מזו אמרינן לעיל בפ"ב (דף כז). איצטרך ס"ד אמנא כיון דעבודה דלא מעכבא כפרה היא כו' אבל הפשט וניתוח דמעכבא כפרה בעי כהונה אלמא אפילו הפשט וניתוח קרי עיקר כפרה לגבי נתינת אש דהדיוס אף על גב דעיקר כפרה בדם היא כל שכן בהקטרה דיומיה נוחא דקרי ליה עיקר כפרה לגבי איברים דניתתורו: כי פליגי דאחתיה ארעא וכבייה אביי אמר חייב. הקשה רבינו שמחה דאמר לעיל (דף מד): נתפור הימנה קב גחלים מכבדן לאמה ופריש"י לאמת המים שבעזרה וקשה לאביי ופי' דלאמה דלעיל אין זה אמת המים אלא מקום הוא ולי נראה דלא קשיא דלא מיחייב משום דכיון דבמתכותין חותה בשל ד' קבין ומערה לשל ג' קבין ונתפור מהן קב ומה שנתפור אינו עומד לאוספן אפי' אביי מודה כיון דאינתיק אינתיק אבל אש דמחתה ומנורה מייירי דאחתיה ארעא ובכלי וחזי למצותה ולהכי חייב לאביי ולרבה פטור דלא מיחייב אלא או בראש המזבח או אפילו למטה היכא דקאי לאהדוריה כמו המוריד גחלת וכיבה דחזיא לאהדורה ושוב מצאתי בתוס' תמיד של רבי ברוך ברבי יצחק שהקשה הקושיא ותיירך כמו שתירצתי עוד תירך דמכבדן לאמה לאחר שכבו וכתב שרבינו נסים זצ"ל הקשה אותה במגילת סתרים וזהו לשונו הא גחלים קדושים הן כדתנן (חגיגה דף כג): הוסיף ר"ע הסלת והלבונה והגחלים שאם נגע טבול יום במקצתן פסל את כולן וא"כ איך מכבדן לאמה והלא מפסיד קדשים ותיירך דברושלמי מקשה זאת הקושיא בפרק בתרא דחגיגה וז"ל התם תינהן קטורת ולבונה גחלים מאי פירוש אמאי פסל את כולן והלא אינם קדושים אמר רבי בון בר רב כהנא תיפתר בגחלים של יום הכפורים שבמה שהיא חותה את כולן הוא מכניס אבל גחלים של כל יום לא כהניא דתנינן נתפור הימנה מכבדן לאמה ומיהו רבינו ברוך פירש פירוש הירושלמי בע"א דבעי למה פסל את כולן והלא אינו צריך לכלי שהרי נתפור מהן קב גחלים ואפילו למאן דאמר בחגיגה (דף כד). דכלי מצרף אפילו שאין צריך לכלי היינו למאן דאמר צירוף דאורייתא דאז הוסיפו חכמים אפילו שאין צריך לכלי אבל למ"ד צירוף דרבנן לא וכדמוכח בפרק הקומץ רבה (מנחות דף כד). ומשיב בשל יוה"כ שהיו כולם קדושים והוא הדין דהוה מצי לתרציה במחתה שניה של ג' קבין שמאותה לא נתפור כלל ורבינו תם משיב להרב רבי יעקב ישראל בע"א דלכך מכבדן לאמה דכלי שרת אין מקדשין אלא מדעת ולא מיקדשין הנך גחלים וקשה דאם כן תקשה מכאן למאן דאמר פרק לולב וערבה (סוכה דף מט): כלי שרת מקדשין שלא מדעת מיהו בפרק קמא דמנחות (דף ז). דייק רבי יוחנן מברייתא זאת אומרת כלי שרת אין מקדשין אלא מדעת ושם סבור כהניא ברייתא והכי נמי אין לומר דמחתה ראשונה של ד' קבין לא היתה כלי שרת דהא כתיב ולקח מלא המחתה גחלי אש משמע שהיתה כלי שרת ולא יתכן לומר דווקא דיום הכפורים קדושה דביום כפור כתיב קרא ועוד כיון דהוה על המזבח מקדש את הראוי לו דווקא לומר דהיינו דווקא בקרבנות: (תוספות)

פרק חמישי - הוציא - לו

מתני' הוציאו לו את הכף ואת המחטה חפן מלא חפניו ונתן לתוך הכף הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו וכך היתה מדתה נטל את המחטה בימיו ואת הכף בשמאלו: **גמ'** מחטה תנא ליה נטל את המחטה ועלה לראש המזבח וחותר ויורד התם מחתה דגחלים והכא מחתה דקטורת דתניא הוציאו לו כף ריקן מלשכת הכלים ומחתה גדושה של קטורת מלשכת בית אבטינס: חפן מלא חפניו ונתן לתוך הכף הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו וכך היתה מדתה: כף ביום הכפורים למה לי **[ויקרא טז-יב]** מלא חפניו והביא אמר רחמנא משום דלא אפשר דהיכי נעביד נעילל והדר נעילל הבאה אחת אמר רחמנא ולא שתי הבאות נשקליה לקטורת בחופניו ונחתיה **[למחתה]** עלה וליעול כי מטי התם היכי לעביד נשקליה בשיניה ונחתיה למחתה השתא לפני מלך בשר ודם אין עושין כן לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה על אחת כמה וכמה הלכך לא אפשר וכיון דלא אפשר עבדינן כדאשכחן בנשיאים: נטל את המחטה בימין ואת הכף בשמאל: יציא בארעא וגיורא בשמי שמיא זו מרובה זו מועטת ואפילו בזמן ששיניה שוין וכמעשה דרבי ישמעאל בן קמחית זו חמה זו צוננת אמרו עליו על רבי ישמעאל בן קמחית שהיה חופן ארבעת קבין במלוא חפניו ואומר כל הנשים זרדו וזרד אימא עלה לגג איכא דאמרי בערסן וכדרבה בר יונתן דאמר רבה בר יונתן אמר רבי יחיאל ערסן יפה לחולה ואיכא דאמרי בשכבת זרע וכדרבי אבהו דרבי אבהו רמי כתיב **[שמואל ב כב-מ]** ותזני **[חיל]** למלחמה וכתוב **[תהילים יח-לג]** המאזני חיל למלחמה אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע זריתני וזרזתני אמרו עליו על רבי ישמעאל בן קמחית פעם אחת ערבי אחד אחת ונתנה צינורא מפיו על בגדיו ונכנס ישבב אחיו ושמש תחתיו וראתה אמן שני כהנים גדולים ביום אחד ושוב אמרו עליו על רבי ישמעאל בן קמחית פעם אחת יצא וסיפר עם אדון אחד בשוק ונתנה צינורא מפיו על בגדיו ונכנס יוסף **(עם)** אחיו ושמש תחתיו וראתה אמן שני כהנים גדולים ביום אחד ת"ר שבעה בנים היו לה לקמחית וכולן שמשו בכהונה גדולה אמרו לה חכמים מה עשית שזכית לכך אמרה להם מימי לא ראו קורות ביתי קלעי שערי אמרו לה הרבה עשו כן ולא הועילו ת"ר **[ויקרא יח-יח]** בקומצו שלא יעשה מדה לקומץ איבעיא להו מהו שיעשה מדה לחפינה התם הוא דכתיב בקומצו אבל הכא דלא כתיב בחפניו אלא **[ויקרא טז-יב]** מלא חפניו קטורת סמים דקה לא או דילמא יליף מלא מלא מקומצו ת"ש וכך היתה מדתה מאי לאו שאם רצה לעשות מדה אחרת עושה לא ה"ק וכך היה חוזר וחופנה לפניו שמעת מינה חופן וחוזר וחופן דילמא שאם רצה לעשות מדה עושה אי נמי שלא יחסר ושללא יותר ת"ר מלא קומצו יכול מבורך ת"ל בקומצו אי בקומצו יכול אפילו בראשי אצבעותיו תלמוד לומר מלא קומצו כדקמצי אינשי הא כיצד חופה שלש אצבעותיו על פיסת ידו וקומץ

רש"י מתני' הוציאו לו. מלשכת הכלים: וכך היתה מדתה. מפשע בגמ': גמ' מחתה דקטורת. לחפון מתוכה: לעייל. מחתה והדר נעילל קטורת בחפניו: הבאה אחת אמר רחמנא. בגחלים ובקטורת ולא שהי הבאות דכתיב **(ויקרא טז)** ולקח הכהן מלא המחטה גחלי אש מעל המזבח ומלא חפניו וגו' והביא מבית הפרוכת כדאשכחן בנשיאים. כף אחת מלאה קטרה: מרובה. וכבידה ליקח לריכה ימין: אפי' בזמן ששניהם שוין. כהן שחפניו גדולים וחופן שלשת קבין אפילו הכי כיון דכרוב כהנים גדולים גחלים מרובים מחפניו נוטל כף בשמאלו: קומחית. שם אמו: עלה לגג. גבר על כולן: איכא דאמרי. האי זרד בערסן קאמר ויפה הוא לחולה וסהם נשים מעוברות חולות ואוכלות זרד וערסן שהן מיני מאכל חיטין כדאמרינן במסכת **(ברכות דף לו.)** חילקא חיטי דמיחברי באסיתא לחרי חרי טריגים תלתלת חלית זרד לרביע ארבע ערסן לחמש חמש והכי קאמר כל הנשים מעוברות תקנו להם זרד וערסן להברות אותן והעובריים ואתון של אמי גבר על כולן: איכא דאמרי בשכבת זרע. קאמר שאין יצירת הוולד מכל הטובה אלא מן הביכור שבה זרד לשון חבילי זרדים טודי"ל כלומר ביכור טיפה שקלטת אמי הזרד גדל ועלה לגג: ותזני. לשון זרה את גורן השעורים **(רות ג)** מבכר את הטיפה: וזרזתני. הזרזתני מן הביכור שבה: פעם אחת. יוה"כ היה: לניורה. רוק: לא ראו קורות ביתי כו'. ראיתי בהש"ס ירושלמי כל כבודה בת מלך פנימה ממשכנות זהב לבושה אשה לנועה ראויה לאלה ממנה כהן גדול הלבוש משכנות זהב: הכי גרסינן תנו רבנן בקומצו שלא יעשה מדה לקומץ. והריס ממנו בקומצו ולא שיעשה כלי למידת קומצו וימודד בו קומץ מן המנחה: אבל הכא לא כתיב בחפניו. ואם עשה מדה מחזקת חפינתו מלא חפניו והביא קרינן ביה: ילף מלא. דכתיב קרא אחרינא וקמץ משם מלא קומצו **(ויקרא ט)** מה להבן בקומצו יקמץ ולא במדה אף כהן כהן בחפניו: מאי לאו. וכך היתה מדתה דקתני הכי קאמר אם בא לעשות מדה לחפינה כן יעשה הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו: לא הכי קאמר וכך היה חוזר וחופנה לפניו. מערה אותה לתוך חפניו מן הכף ונתנה על הגחלים שבמחתה: שמעית מינה כו'. ולקמן **(דף מט.)** בעינן לה: דילמא שאם רצה כו'. כלומר לא הא ולא הא תפשוט מינה דדחינן כך להבא ולהכא: אי נמי. הכי קאמר כך היתה מדתה מלא חפניו מלוממין: מבורך. מבכרין מכל דא יוצא: אי בקומצו. דייקין יכול בראשי אצבעותיו יקמץ מעט וכל כמה דמחוסר טפי מעלי ת"ל מלא: **(רש"י)**

תוספות מתני' הוציאו לו. השתא לפני מלך בשר ודם אין עושין כן. תימה לי והאמר לקמן **(דף מט):** נוטל הבדן בראשי אצבעותיו ויש אומרים בשיניה והיכי עביד הכי השתא לפני מלך בשר ודם אין עושין כן ויש לומר דהתם אינו אלא מושך הבדן אצלו והבדן אינו מונח באויר אלא על ידו הוא מונח ומושכו אצלו בשיניה כדי לחפון פעם אחרת אבל לימשוך למחתה בשיניה ולאחותה אארעא לאו אורח ארעא אבל תימה לי לעביד למחתה בית יד ארוך דבלאו הכי אמרינן לעיל דביום הכפורים ידה ארוכה ויעשה לה בית יד ארוכה שתגיע עד בית השחי ויתפוש אותה בבית השחי וראש המחטה תהא מונחת על ידיו או על זרועו השמאלי וכי מטי לפניו ישלשל ידיו עד הרצפה וישמוט ידיו בנחת מתחת המחטה וישיב המחטה על הרצפה וי"ל כיון דבעינן מלא המחטה גחלי אש אי אפשר שלא יפזר מהן קצת אי הוה עביד הכי אי נמי י"ל לפני מלך בשר ודם אין עושין כן כו': וכך היתה מדתה מאי לאו שאם רצה לעשות מדה עושה כו'. תימה אמאי לא קאמר כך היה מדתה של הכף כשיעור חפניו של כל כהן גדול הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו היו עושין כל שעה כף אחת כפי אותו שיעור יש לומר דלמה היה להם לעשות כן אדרבה טפי נוחא אם הכף היתה גדולה יותר דאי שוה למלא חפניו היתה אם כן כשמערה מחפניו לתוכה אי אפשר שלא יתפזר ויפול לארץ מעט: זו היא עבודה קשה שבמקדש. סבירא ליה כמאן דאמר בפרק אלו מנחות **(דף עה):** שהיה קופל אחד לשנים ושנים לארבעה אבל לתנא דבי רבי ישמעאל דאמר מתנות עד שמחזירין לסולתן אינה עבודה קשה יותר משאר מנחות: **(תוספות)**

ובמחבת ובמרחשת מוחק בגודלו מלמעלה ובאצבעו קטנה מלמטה וזו היא עבודה קשה שבמקדש זו היא ותו לא והא איכא מליקה והא איכא חפינה אלא זו היא מעבודות קשות שבמקדש א"ר יוחנן בעי רבי יהושע בן עוזהה בין הבינים של מלא קומצו מהו א"ר פפא דגואי לא תיבעי לך דודאי קומץ הוא דבראי לא תיבעי לך דודאי שירים הוא כי תיבעי לך דביני ביני מאי א"ר יוחנן הדר פשטה הדר פשטה יהושע [בן] עוזהה בין הבינים ספק נינהו היכי עביד אמר רבי חנינא מקטיר קומץ לחודיה תחלה והדר בין הבינים דאי אמרת בין הבינים ברישא דילמא שירים נינהו והווי להו שירים שחשרו בין קמיצה [להקטרה] ואמר מר שירים שחשרו בין קמיצה להקטרה אין מקטירין עליהן את הקומץ אי הכי השתא נמי איקרי כאן כל שממנו לאשים הרי הוא בבל תקטירו א"ר יהודה בריה דר"ש בן פזי דמקטיר ליה לשום עצים כרבי אליעזר דתניא רבי אליעזר אומר [ויקרא ב-יב] לריח ניחוח אי אתה מעלה אבל אתה מעלה לשום עצים הניחא לרבי אליעזר אלא לרבנן מאי איכא למימר אמר רב מרי דקמצי שמיני השתא דאתית להכי רבי אליעזר נמי לכתחילה דקמצי שמיני: (בין הביניים פ"ט ומח"ץ ופז"ר וחש"ב בחפינ"ת חביר"ו סימן): בעי רב פפא בין הבינים של מלא חפניו מהו מאי קא מבעיא ליה אי גמר מלא מלא מהתם היינו הך רב פפא הכי בעי ליה מלא חפניו והביא בעינן או דילמא ולקח והביא בעינן והא ליכא תיקו אמר רב פפא פשיטא לי מלא קומצו כדקמצי אינשי בעי רב פפא קמץ בראשי אצבעותיו מהו מלמטה למעלה מהו מן הצדדין מהו תיקו אמר רב פפא פשיטא לי מלא חפניו כדחפני אינשי בעי רב פפא חפן בראשי אצבעותיו מהו מלמטה למעלה מהו מן הצד מהו חפן בזו ובזו וקרבן זו אצל זו מהו תיקו בעי

רפ"י ובמחבת ובמרחשת. שהו מיני טיגון שהן אפיוות תחילה וחוזר ופותחן וקשה המימון מלהיות מבורכת יותר מקמימלת מנחת סוכת שציריאה נופלין מחלילהן כר"ך להיות מוחק בגודלו ציריאה של מעלה ובאצבעו קטנה ציריאה של מטה: והאיכא מליקה. דתניא בה נמי וזו היא עבודה קשה (בהכלל שחטין): והא איכא חפינה. שפפא דתניא בה נמי לקמן בפירקין (דף מטו) וזו היא עבודה קשה: הכי גרסינן איתא זו היא עבודה מעבודות קשה שצמקת: בין הבינים. הנכנס בין האצבעות מהו קומץ הן או שריים הן: דלמך מר. במנחות פ"ה (דף טו). שחפכו. שחפצו מהן: אין מקטירין כו'. דתניא (מנחות דף טו). מן המנחה פרט לשחפכה היא או שחפך קומצה: כל שממנו לאשים. מחלה שנתה לאש כל משפטו הכי שריים בכל תקטירו דתניא (ויקרא ב) לא תקטירו ממנו אשה לה' לא תקטירו דבר שניתן ממנו לאש: דמקטיר ליה לשום עצים. דמתנה וזמור אי שריים נינהו הכי הן כשאר עצים: כרבי אליעזר. דפליגי במ"ב זכחים (דף עז): באיברי חטאת שהן שריים מחחר שהוקטרו אימורים ונתערבו איברי חטאת באיברי עולה שהן כלי"ר ר' אליעזר אומר יתן הכל למעלה ורואה חני את בשר חטאת למעלה כאילו הן עצים וילוף טעמא מהאי קרא ואל המזבח לא יעלו וגו' תריה דהאי קרא לא תקטירו ממנו חתיב: דקמצי שמיני. כהנים שמינים שבשר אצבעותיהן בולט וזוחק זה לחדך זה ואין שם בין הביניים: ל"ר אליעזר נמי לכתחילה דקמצי שמיני. שלא תייר רבי אליעזר להעלות שריים לשם עצים אלא מפני העבודת איברי עולה שלא ילאו לבית השריפה כדקאמרי רבנן: אי גמר מלא מלא. מה קומץ ציריאה אינו נקטר אף חפינה ציריאה פסולין: היינו הך. דבעינן לעיל מהו שיעשה מזה לחפינה דהני תריויהו דחל טעמא הוא דציריאה ומהו לקומץ קומצו ומהו נפקא לן כדלמדינן לעיל דקומצו שלא יעשה מזה לקומץ גבי ציריאה נמי הניחא לעיל ויכול מברוך ה"ל דקומצו ואי אישכח לן דמייחין לחפינה דרשה דקומצו בגזירה שזה כאילו חתיב בחפניו תריויהו מופשטי מיהו: רב פפא הכי בעי. להא בלא גזירה שזה דלמלא מלא איכא למיבעיא להא אי נמי לא מייחין בחפניו לגבי חפינה אבל ההיא דלעיל לעשות מזה לחפינה ליכא למיבעיא אלא מגזירה שזה דמולקח לא שמעינן שלא יעשה מזה לקומץ דלקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה במסכת סוכה (דף לו). והא ליכא. שמאילו נכנס לבין הבינים והוא לא נתכוון: כדקמצי אינשי. אדו של אצבעותיו למטה: בראשי אצבעותיו. פס ידו למטה ותחב אצבעותיו בסלת וקמץ קומץ שלם עד שמיכל כל אורח פס ידו: מלמטה למעלה. שהפך גב ידו למטה והעלה הקומץ בראשי אצבעותיו לחדך פס ידו: מן הצד. כלומר שלא כדרך הקומצין גב ידו למטה ולא תחב אצבעותיו בסלת אלא מוליד על גב ידו דזוחק והסלת נכנס בפס ידו דרך אצבעותיו: כדחפני אינשי. חודה של פס היד למטה: (רפ"י)

תוספות הדר פשטה בין הביניים ספק. לא ידענא מאי קאמר הדר פשטה הא מעיקרא נמי כי הוה מיבעי ליה ספק הוא ושמא יש לומר דמעיקרא מספקא והוה סלקא דעתך למיפשט האי בכלל קומץ הוא או בכלל שריים והדר פשטה דספק הוא ואינו בא לחזור ולפשטו הבעיא אי דאי קומץ אי דאי שריים אלא בודאי ספק הוא ואין אדם יכול לעולם לעמוד עליו אי נמי נראה לי דמעיקרא מיבעיא ליה אי טיבלא הוי כדמעיקרא אי ספק הוי ספק קומץ ספק שריים אי טיבלא הוי כמו מרבה במעשרות דאמר (קדושין דף נא). פירותיו ומעשרותיו מקולקלות דכל מאי דשקיל טפי מדיניה ואינו נראה בחוץ בדעתיה דכהן תליא מילתא ואין דעתו שיהא קומץ אלא דגואי ומה שנשאר בכלי ומאי דבראי להו שריים אבל דביני ביני טיבלא הוי כדמעיקרא קודם קמיצה או דילמא פשיטא דטיבלא לא הוי אלא ספק או קומץ או שריים הדר פשטה דספק הוא ונפקא מינה אי טיבלא הוי אם נתערב בחולין שבעזרה הנאכל עם המנחה כדאמר בהקומץ רבה (מנחות דף כא): יאכלו שיאכלו עמה חולין כדי שתהא נאכלת על השועב לא בטיל וטבל במשהו ואי ספיקא הוי בטיל: ואמר מר שריים שחשרו בין קמיצה להקטרה אין מקטירין עליהן את הקומץ. ואפי' רבי יוחנן דאמר פ"ק דמנחות (דף טו). מקטיר קומץ עליהן מודה הוא דאותם שריים אסורים באכילה כדיליף התם מקרא והכי קאמר אין מקטירין עליהן כלומר אין מקטירין בשבילן את הקומץ כדי להתירן באכילה ולהכי שני בלישניה דהתם קאמר אין מקטירין קומץ עליהן דסמיך לשון הקטרה אצל הקומץ דעיקר הקטרה דהתם בשביל קומץ היא והכא יש ברוב ספרים אין מקטירין עליהן כו' ולהכי קאמר דלא לקטיר בין הבינים ברישא דא"כ מפסיד להו לשריים מאכילה: אלא רב פפא הכי קא מבעיא ליה מלא חפניו אמר רחמנא. פי' את"ל דגבי קומץ פסול משום דחתיב וקמץ הכהן ולא בין הבינים דלאו כהן קומץ אלא ממילא עייל להתם אבל חפינה לא חתיב ולקח מלא חפניו אלא מלא חפניו דמשמע אפי' בא ממילא לתוך חפניו דקרא ולקח גבי חלים חתיב ולא אקטרת או דילמא ולקח והביא כלומר ולקח דרישה דקרא קאי נמי אקטרת כמו אגחלים: קמץ בראשי אצבעותיו מהו. לאו היינו כמו ההוא דלעיל יכול אפי' בראשי אצבעותיו דההוא דלעיל היינו שאין לו סלת אלא בראשי אצבעותיו והכא בעי למימר שהתחיל לקמץ בראשי אצבעותיו ונוטל סלת כל כך עד שחופה אצבעותיו על פס ידו: מלמטה למעלה מהו. פריש"י שהכניס ראשי אצבעותיו בסלת ורב ידו כנגד הקמח וקמץ ואין זה בראשי אצבעותיו דקא מיבעיא ליה מעיקרא דההוא הוי פירוש קמץ בראשי אצבעותיו ופס ידו כנגד הקמח: חפן בראשי אצבעותיו מהו. אין להקשות כיון דכבר איבעיא לן ... גבי קמיצה מאי הדר תו מבעיא ליה בחפינה היינו הך כדפריך לעיל וי"ל דפשיטא גוף החפינה והקמיצה אינם שוו להדדי דהאי כדקמצי אינשי והאי כדחפני אינשי ולהכי הדר תו מיבעיא ליה אפי' את"ל דרך קמיצה בכך או אין דרך קמיצה בכך דרך חפינה בכך או לא: (תוספות)

דף מח

רב פפא דבקה לקומץ בדופניה דמנא מאי תוך כלי בעינן והא איכא או דילמא הנחה בתוכו כתקנו בעינן והא ליכא תיקו בעי מר רב בר אשי אפכיה למנא ודבקה לקומץ בארעיתיה דמנא מהו הנחה בתוכו בעינן והא איכא או דילמא הנחה בתוכו בעינן וליכא תיקו בעי רב פפא מלא חפניו שאמר מוחקות או גדושות א"ל רבי אבא לרב אשי ת"ש מלא חפניו שאמר לא מוחקות ולא גדושות אלא טמפות תנן התם נשפך הדם על הרצפה ואספו פסול מן הכלי על הרצפה ואספו כשר מה"מ דת"ר [ויקרא ד-ה] ולקח מדם הפר מדם הנפש ולא מדם העור ולא מדם התמיצית מדם הפר דם מהפר יקבלנו דאי סלקא דעתך מדם הפר מדם ואפילו מקצת דם והאמר רבי יהודה המקבל צריך שיקבל את כל דמו של פר שנאמר [ויקרא ד-ז] ואת כל דם הפר ישפוך אל יסוד מזבח אלא ש"מ מאי מדם הפר דם מהפר יקבלנו וקסבר גורעין ומוסיפין ודורשין בעי רב פפא נתפרז הקטרת ממלוא חפניו מהו ידו כצואר בהמה דמי ופסולה או דילמא ככלי שרת דמי ולא פסולה תיקו בעי רב פפא חישב בחפינת קטורת מהו מי אמרינן יליף מלא מלא ממנחה מה התם מהניא בה מחשבה הכא נמי מהניא בה

מחשבה או לא א"ל רב שימי בר אשי לרב פפא ת"ש הוסיף רבי עקיבא (הקומץ) והקטורת והלבונה והגחלים שאם נגע טבול יום במקצתן פסל את כולן קא סלקא דעתך מדפסל טבול יום פסלה נמי לינה ומדלינה פסלה פסלה נמי מחשבה בעי רב פפא

רש"י דבקה לקומץ בדופניה דמנא. קיי"ל במסכת מנחות (דף כו.) שהקומץ טעון מתן כלי וקומץ מתוך כלי זה ומקדשו לתוך כלי אחר ואם לא נהגו בשלווה ונתנו בדופנו ודבקו מהו: טפופות. לון דבר קף בגובה מעט כמו על דלטפת אטופו (אבות פ"ב משנה ו): נשפך הדם על הרצפה. ולא נתקבל בכלי: מן הכלי בו. משנה היא לעגמה בפרק אחר (דף לכו.) ואין זו בלד זו ושתיהן במסכת זבחים: מנא הני מילי. דבעינן שירד מנאחר בהמה לכלי: מדם הגפס. דם קיבולו שהגפס יואלה בו: גורעין. ארת מהיבה זו ומוסיפין על עיבה זו ודורשין: חיובם בחפינת קטורת. על מנת להקטירה למחר: מי ילף מלא מלא ממנחה. מה האם מהניא מחשבה בקמיצה לנפקא לן במנחות (דף פג.) מזאת התורה לעולה ומנחה וכו' והקוץ לשלמים מה שלמים מפגלן ומתפגלן אף מנחה וכו': והכא נמי מהניא מחשבה. בחפינתה אף לא והכא ליכא לאקשווי היינו הך כלאקשו לעיל דהנהו תרתיייהו בעיי חוץ להו אחד בחד טעמא לאיתווי הבה בחפניו כדעתם בקומטו אכל הך מילתא אחריתי היא ולי נמי לא דרשו גזירה שזה לענין בקומטו לילמא דרשי לה לענין מחשבה: שופל את כולם. שזו היא המחנה עשרה מעלות שנהאמר בחומה בדיקא (הגיגה דף כ:) שהכלי מדרק כל מה שכתוב להיות כאלו נגע בבבולו: קס"ד מדפסול טבול יום. אלמא קידשה הכלי קדושת הגוף פסלה נמי לינה וכיון דפסלה לינה פסלה נמי מחשבה לינה כשאקשו להקטירה למחר וקאשו לי דקבוקא למתניחין דמעילה (דף י.) דתגו זה בהדיא הקומץ והקטורת ומנחה כהניס מועלן בהן משאוקדשו קדשו בכלי הוהכשרו ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים ובלינה והכא דחיק לאיתווי בקא ס"ד מטבול יום: (רש"י)

תוספות בעי רב פפא דבקה לקומץ בדופניה דמנא וכו'. בתר הכי גרס ... בעי מר בר רב אשי אפיקה למנא ודבקה לקומץ בארעיתיה דמנא מאי הנחה בתוכו בעינן והא איכא או דילמא נתקונו בעינן והא ליכא תיקו וברוב ספרים ליתא לבעיא דמר בר רב אשי אבל בפרק קמא דמנחות (דף יא.) איתא בכל הספרים וכיון דמייית לכולה מילתא דהתם הכא אגב גררא נראה דגרסינן נמי לבעיא דמר בר רב אשי ותימה לי דבפרק המזבח מקדש (זבחים דף פח.) אמר שמאל כלי שרת אין מקדש אלא בפניו ופר"ח למעוטי חקק מושבו ובחוף ושמו יש לומר שהוא היה מפרש כאן שהיפך הכלי כי כיתונא נעשה תוכו ברו וברו תוכו שפיר מקדש ורש"י פי' שם אלא בפניו בעזרה וקשה דהוה ליה למימר בקדוש כדתגן התם: גורעין ומוסיפין ודורשין. לא שייך למיפרך סכינא חריפא דמפסקא לקראי כדפריך בפ' יש נוחלין (ב"ב דף קיא.): דהתם (נמל) נסיב וי"ו דוחלתא ולמ"ד דלשאר ויעושה תיבה בפני עצמה. בפ"ב דזבחים (דף כה.) גרס אמר רב יהודה אמר שמואל השוחט צריך שיגביה סכין למעלה שנאמר וטקם מדם הפר ולא דבר אחר ותימה מדמעטין דם הרצפה וי"ל דילמא דם הסכין גרע טפי נחנקל בפסול כדאמרינן במנחה לא בלל כשר ואם בללה חוץ לחומת העזרה איכא למאן דאמר פסולה בפ"ק מנחות (דף ט.) אי נמי אי לאו טעמא דגורעין ומוסיפין ודורשין ה"א דדמם הפר ודבר אחר אתא למעוטי שעל הרצפה אבל דסכין שפיר דמי הא דלא מיבעיא לן הכא אין לי אלא קדשי קדשים קדשים קלים מניין כדקא מיבעיא בפרק שני דזבחים (דף כה:) גבי הצורם אוון הפר ואחר כך קיבל דמו פסול שנאמר הפר שהיה כבר דכיון דגלי בחד מינייהו דה"ה קדשים קלים הכי נמי באידך: או דילמא ככלי שרת דמי ולא פסולה. תימה לי תיפשוט מדקא מיייתי ליה לפני ולפנים בכך ולא מיייתי ליה בחפניו ואמר לעיל משום דלא אפשר ואי ידיו ככלי שרת דמו נעיל בחפניו וננחה למחתה עילוייה וכי מטי התם ירפה קצת ידיו זו מזו ויניח לקטורת ליפול על הרצפה והמחתה תשאר עדיין בידיו ולישקלה למחתה ולותבה ארעא וחדר יגביה הקטורת מן הקרקע ויתנגה על הגחלים כיון דידיו ככלי שרת דמו וי"ל אפילו את"ל דידיו ככלי שרת דמו ולא מיפסיל אי נפלה ארעא ואספה מכל מקום לאו אורח ארעא לעשות כן לכתחילה בכל שנה ושנה השתא לפני מלך ב"ו אין עושין כן לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה עאכ"ו: מי ילף מלא מלא מהתם. פירש"י ומנחה מתפלת בקמיצה דילפא בהיקשא מזאת התורה לעולה ולמנחה וכו' דהוקשה לשלמים שמפגלן ומתפגלן ותימה לי והאמרינן בפרק איהו מקומן (זבחים דף מט:) דדבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בג"ש בקדשים וי"ל לפרש דפשיטא ליה דשייך בה פיגול בהליכתה ובהקטרתה למ"ד במנחה הקטרה מפגלת הקטרה בפרק הקומץ וזוטא (מנחות דף יז.) כיון דכל הני עבודות דמו לגמרי לעבודת המנחה וכו' דלא איתקש לשלמים הא כתב בתר קרא דזאת התורה ביום צוותו את בני ישראל להקריב את קרבניהם (ויקרא ז) ודרשינן מיניה זה בכור מעשר ופסח וכל מידי דשייך ביה הקרבה והקטרה עד שאני מרבה לוג שמן של מצורע דמוכח בפרק הקומץ רבה (מנחות דף כה.) דבעינן לשמו ושאל הרב רבי יום טוב הקדוש את ריב"א מנלן והשיב לו מביום צוותו להקריב את קרבניהם נפקא דאיהו נמי איקרי קרבן כדכתיב (ויקרא יד) והקריב אותו לאשם ואת לוג השמן ודרשינן בפרק בית שמאי (זבחים דף מד:) כל קרבנם (במדבר יח) לרבות לוג שמן של מצורע כ"ש קטורת דאיהי גופה קריבה לאשם וכתב בה לשון הקטרה ולא מיבעיא ליה הכא אלא אי חשיבא חגינה עבודה כמו קמיצה דבקמיצה פשיטא לן דהיא עבודה ומפגלן בה כמו שחיטה בזבח שהשחיטה היא מפרשת חלק גבוה דם מחלק לדיוט כך קמיצה מפרשת הקומץ מן המותר אבל בחפינה לא שייך למימר הבה דאפילו מה שנשאר במחנה הוא חלק גבוה ובפנא אחרת מקריב אותה אבל מספקא ליה אי גמר מלא מלא וחשיבא כמו קמיצה או לא ופשיט רב שימי בר אשי מדפסלה בה לינה פסלה בה מחשבה ככל עבודה שהחיק לה הכתוב ואם כן בחפינה נמי פסלה בה מחשבה: מדפסיל בה טבול יום פסלה בה לינה. תימה האמר בפ"ק דשבועות (דף יא:) נתנה למתנתש נפסלת בטבול יום ואפילו הכי לא פסלה בה לינה שהרי היו משהיו אותה כל השנה כולה י"ל ההוא פסולה דפסיל בה טבול יום אינו אלא מדרבנן ולהכי לא פסלה בה לינה אבל האי דהכא מדאורייתא כמו שאפרש הקשה רש"י אמאי מיייתי מדיקא מדפסיל בה טבול יום פסלה בה לינה לייית מתנתנין דפ"ב דמעילה (דף י.) דקתני בהדיא הקומץ והלבונה והקטרת מנחה כהניס ומנחה כהן משוח ומנחה ולכנס מועלן בהן משאוקדשו קדשו בכלי הוהכשרו ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים ובלינה ולא תירץ וריב"א תירץ והיא דהתם איכא למימר (תוספות)

ב מח דף

חישב בחתיית גחלים מהו מכשירי מצוה כמצוה דמו או לא תיקו בעי מיינה מרב ששת הולכה בשמאל מהו אמר להו רב ששת תניתיה נטל את המחיתה בימיו ואת הכף בשמאלו ונפשוט להו מהא דתנן הרגל של ימין בשמאל ובית עזרה לחוף אי מהתם הוא אמינא הני מילי הולכה דלא מעבבא כפרה אבל הולכה דמעבבא כפרה לא קמשמע לן

רש"י חישב בחתיית גחלים. מהו להפסול הקטורת: כמאה דמיו. והו ליה כמחשב עבודה לון אחר חיוב בחתיית גחלים מהו שפסולו גחלים כמחשבה זו מלהקטור עזיחו. לינה שמעינן דפסלה בהו מדפסיל טבול יום כדתנן לעיל מיהו הא מיעביא לן אי הו חתייון עבודה למיפסל בה מחשבה: מכשירי מנחה כמאה דמו. וכי הוי דמחשבת חגינה פסלה בתורת מחשבת חתייה נמי פסלה בגחלים: הולכה בשמאל מהו. הולכה דם מיעבי ליה קבלה וזיקה דכתיב בהו כהונה פשיטא לן דכל מקום שנאמר אכבד וכהונה אינה אלא ימין אבל הולכה לא כתיב בהדיא ומלאפיקה רחמנא לקבלה בלון הולכה דתיאי והקריבו זו קבלת דם נפקא לן במסכת חגינה (דף יא.) שהיא עבודה ומיהו שמאל איכא למימר דלא פסול דהא לא כתב בה כהונה בהדיא: את הכף בשמאלו. אלמא כשירה בשמאלו: ותיפשוט ליה מהא. דבגופו של מזבח קמייתי: הרגל של ימין בשמאלו. מי אפיה להעלות לכבש הראש והרגל מקבל מיד המנחה את הראש בימינו ואת רגל הימנית של תמיד מקבל בשמאלו: ובית עזרה לחוף. ומקום חתך לפניו כליפי כהן וכן נראה: הני מילי הולכה וכו'. הולכה אכריס דלא מעבבא כפרה שאין כפרה אלא דם והוא עצמו שלא הוקטרו אכריס כפי: אבל הולכה דם דדם מעבבא כפרה הוא. אימא לא נהכשר בשמאלו: (רש"י)

האחרון זוכה להתחכם כדורות הראשונים שאף אני הייתי שאל שאלה רבי יהושע בן לוי שהוא מן הראשונים: שהלויים. קראו: לשהוק ונשחית: אימא וחיי. המכה: שמע מינה. דרבי יהושע בן לוי לא היה קשיש מקרי ליה רבי דקאמר ליה החור רבי חנינא ולא היה דרך האקנים לומר על הבחורים רבי אלף לי החור חנינא היה לומר כלומר לי אמר חנינא שהיא רפואה: אלף הכי קאמר. ר' חנינא לתלמידיו בל ורעה שאלתון של אחרונים כשאלתי שאני מן הראשונים שאף אני הייתי מתקשה: ומי אמר רבי חנינא הכי. מי מספקא ליה אי נכנס אחר בחפינתו אי לא: כפר ולא בדמו של פרי. בואת יבא אהרן אל הקדש כפר (ויקרא טז) ולא בדמו של פרי שלם שחט פרו ומה אין המשמש תחתיו נכנס בלוחו דם לפנים אלף לך לרבי להביא פרי אחר לרבי להביא פרי אחר לחפון להחיר שחיתו: ואמר רבי חנינא קטורת שחפנה קודם שחיתו לא עשה ולא כלום. שכן סדר העבודות בענין חפן ומה נמוי אי אפשר שלם שחט פרו החילה וזה הגבא אחריו לרבי להביא פרי אחר ואי אמרת יכנס בחפינתו של ראשון נמלאת חפינה זו קודם שחיתו פרו של שני: הכי קאמר רבי חנינא. מקרא מבעיא ליה לרבי יהושע בן לוי מה מכלל דמ"ל דאין לרבי להביא פרי אחר דלם כן הויה לה קטורת שחפנה קודם שחיתו הפרי: ולמאי דמ"ל. יפה שאל כשאלתי הראשונים אותן שנחלקו עלי כפר ואפילו בדמו של פרי אף להן נשאל שאלה: זו מאי הויה. חפן ומה מהו שיקנס אחר בחפינתו: אי חופן חוזר וחופן. אי מפשטא לן בעיין דלויבעיא לן גבי חפינה פנים אם לרבי לחזור ולחפון או לא ותימא לומר לרבי לחזור ולחפון חזירו נכנס בחפינתו דהא מיקיימא חפינה: אלדריה אי חופן וחוזר וחופן. אז אין חזירו נכנס בחפינתו שאי אפשר שלם יחסור חזירו ושלם יחזיר חפניו של ראשון שוין לחפניו של שני: (כ"ז)

תוספות: זר ואונן ושיכור. בספ"ק דזבחים (דף יד.) נמי מיייתי לה ופירש שם רש"י שיכור שתוי יין והקשה רבינו חיים כהן זצ"ל דבס"פ אלו מומין (בבבב דף מה): תנן החרש והשוטה והשיכור פסולין באדם וכשרים בבהמה וכו' ופריך בגמ' שיכור אחולי מחיל עבודה ובהדי מומי בעי למיחשביה ומוקי לה בשאר דברים המשכרים ודלא כרבי יהודה דאמר חייב מיתה אף בשאר דברים המשכרים על כן פירש רבינו חיים דהכא נמי מייירי בשאר דברים המשכרים וריב"א פי' דפרש"י עיקר ואדרבה מהתם יש ראייה לפירושו מדפרש שיכור אחולי מחיל עבודה וכו' אלמא דסתם שיכור מייירי בשתוי יין והתם דקשיא ליה בהדי מומין בעי למיחשביה להכי מוקי ליה בשאר דברים המשכרים אבל הכא דקתני ליה בהדי מחללי עבודה נוקמיה בשתוי יין כמו סתם שיכור דבכל דוכתא: בעי רב פפא חפן חזירו ונתן לתוך חפניו מהו מלא חפניו בעיניו וכו'. תימה לי הא איבעיא ליה לעיל כבר כי האי גוונא גבי בין הביניים וי"ל באת"ל קאמר את"ל בין הביניים לא דלא קרי ביה ולקח והביא כיון דלא אתי מכח גברא הכא מאי מי אמרינן אע"ג דלאו איהו חפן מ"מ כיון דמכח גברא קאתי שפיר דמי ושפיר קרינן ביה ולקח הלוקח מי שהוא ושיש בחפניו של כ"ג והדר נעיל הוא וקרי ביה מלא חפניו והביא או דילמא ולקח והביא בעינן שהלוקח יביא: אי חופן וחוזר וחופן נכנס חזירו בחפינתו. תימה אי חובה הוא לחפון פעמיים אחד מנחוץ ואחד מבפנים היכי עייל חזירו בחפינתו מ"מ הרי לא חפן כהן אחד תרי זימני ונראה דה"פ אי חופן וחוזר וחופן לפי שמן התורה אין לדבר קצבה שיכול לחפון כל כך פעמים כמו שירצה ובלבד שלא יחסיר ולא יותיר ולהכי תקינו רבנן שיחזרו ויחפון בפנים שמה נתפזר לו מן הקטורת בדרך ונחטר קצת וא"כ אם חפן נתן לתוך הכף ומת בחוף חוזר חזירו וחופן פעם שנית וחוזר ונתן לכך ונכנס דקרינן ביה מלא חפניו והביא אליה אלא הבאה אחת ואי אין חופן וחוזר וחופן משום דמשמע מלא חפניו חד אמר רחמנא ולא תרי זימני מלא חפניו א"כ אין חזירו נכנס בחפינתו: (תוספות)

ב מט דף

כיצד הוא עושה אחוז את הבדך בראש אצבעותיו ויש אומרים בשינוי ומעלה בגודלו עד שמגיע לבין אצילי ידיו וחוזר ומחזירה לתוך חפניו וצוברת כדי שיהא עשנה שוהה לבוא ויש אומרים מפזרה כדי שיהא עשנה ממהרת לבוא וזו היא עבודה קשה שבמקדש זו היא ותו לא והא איכא מליקה והא איכא קמיצה אלא זו היא עבודה קשה מעבודות קשות שבמקדש שמע מינה חופן וחוזר וחופן שמע מינה איבעיא להו שחט ומת מה הוא שיקנס אחר בדמו מי אמרינן כפר ואפילו בדמו של פרי או דילמא כפר ולא בדמו של פרי רבי חנינא אומר כפר ולא בדמו של פרי וריש לקיש אמר כפר ואפילו בדמו של פרי רבי אמי אמר כפר ולא בדמו של פרי רבי יצחק אמר כפר ואפילו בדמו של פרי איתיה רבי אמי לרבי יצחק נחמא נמנין ומושיכין ידהין ממנו עד שישחט ואם איתא עד שיזרוק מיבעי ליה שני התם דכתיב **[שמות יב-ד]** מהיות משה מחיותה דשה מתיב מר זוטרא אין פודין לא בעגל ולא בחיה ולא בשחטה ולא בטריפה ולא בכלאים ולא בכוי אלא בשה שאני התם דיליף שה שם מפסח אי מה להלן זכר תם וכן שנה אף כן זכר תם וכן שנה ת"ל **[שמות יג-ג]** תפדה תפדה ריבה אי תפדה תפדה ריבה אפילו כולה נמי אם כן מה מאי אהני ליה

ר"ז כיצד הוא עושה. חפינה שניה שפניו מן הבדך לתוך חפניו אחוז את רחש הבדך בראש אצבעותיו לאחר שהניח את המחתה בלחץ וידה של כף בין זעזעו ומועלה בשני גודליו ומושך את ידה בגודליו לכל גופו מעט מעט עד שמגיע רחש ידה לבין אצילי ידיו ורחש הבדך מגיע לגובה פס ידו וחוזר ומחזירה דרך אלה לתוך חפניו וצוברת על הגחלים: נימנין. על הפסח מי שרצה לימנות ומושך ידיו ממנו מי שרצה לומשך עד שישחט: ואם איתא. דלחחר שחיתו נמי קרינן ביה על הפסח עד שזרק מיבעיא ליה: ואם ימנע הבית. אם בעו מנויין להימנע ולמשוך את ידו: מהיות מפסח. בעוד שהווייתו קיימת יתמעטו ולא משיחט: אין פודין. פטר חמור: לא בעגל ולא בחיה. דשה שחוטתה: ולא בכלאים. דעז ורחל ורע"ג דמשיך לידיו הוא שה: ולא בכוי. דתש ונבוי קתני מיהא ולא בשחטה אלמא שחוטתה לאו פסח הוא: (כ"ז)

תוספות: והאיקא קמיצה. ומה שמקשה ר"י דבפ' קמא דמנחות (דף יא.) .. אמרינן גבי מנחת מאפה ומחבת ומרחשת זו היא עבודה קשה שבמקדש ובפרק כל המנחות באות מצה (שם דף נד.) אמרינן אין לך שקשה לקמיצה יותר ממנחת חוטא נראה לי דהנך ג' דקא חשיב הכא עבודות קשות הם לכהן לעשות שיש בהן צער מליקה למלוק בצפורנו לחתוך המפרקת וכן קמיצה דמנחת מאפה שיש לו צער לכהן למחוק בגודלו מלמעלה ובאצבע קטנה מלמטה ולהשוות דבר קשה וכן בחפינה כדמפרש שנטל הבדך בשינוי ועוד מפרש לקמן שהיה צריך לזיהר מאד שלא יכוח מחוס הגחלים אבל גבי מנחת חוטא לא קאמר אין לך עבודה קשה יותר ממנחת חוטא אלא קשה לקמיצה קאמר לפי שאין מגובלת אין יכול להשוות בשעת קמיצה אבל צער אין לו: שאני התם דיליף שה שם מפסח מכאן יש ללמד דהא דקאמר רבא במרובה (ב"ק דרבא לפטר חמור איצטריך וכדתנן אין פודין לא בעגל וכו' ולא כמו שפירש"י בפרק אותו ואת בנו (חולין דף עח:) דבנין אב דרבא משה כשבים ושה עזים עד שיהא אביו ואמו שניה כשבים או שניהם עזים ועוד קשה לפירושו מההיא דמרובה גופה דפריך התם ולרבי אלעזר דמתיר בכלאים מפני שהוא בן בנין אב דרבא למאי אתא ומשני לטמא שנולד מן הטורח ועיבורו מן הטמא ודלא כרבי יהושע דאי רבי יהושע משה כשבים ושה עזים נפקא שמע מינה דבנין אב דרבא לא הוי משה כשבים ושה עזים על כן נראה כמו שפירשתי דמשה דפסח נפקא אבל תימה דרבא קרי ליה בנין אב וכן בג' פ"ק דבבבב (דף יב.) קרי ליה גזירה שוה דקאמר נאמר כן שה נאמר להלן שה מה להלן פרט לכל השמות הללו וכו' ועוד מאי שנא דנקט רבא להוציא כלאים טפי מטריפה ושחטה ועוד דבאותו ואת בנו דכתיב ביה שה למעט טריפה כמו שהיינו ממעט' כלאים אי לאו דכתיב או שה לרבות הכלאים כדאיתא בפ' אותו ואת בנו ובמרובה אלמא תנן אותו ואת בנו נוהג בטריפה ואפילו ר"ש לא פטר בטריפה אלא משום דשחטה שאינה ראויה לא שמה שחטה אבל ממשמעות שה לא פטר לא באותו ואת בנו ולא בתשלומי ד' וה' רבי יוחנן אמאי מחייב בד' וה' מוכר את הטריפה ועוד רבי אלעזר דמתיר בכלאים לפדות ומוקי בנין אב דרבא לטמא שנולד מן הטורח מנא ליה דאין פודין בשחטה וטריפה ועוד כי פריך במרובה לרבי אלעזר בנין אב

תוספות איתותיה רבי יצחק נפחא לרבי אמי והוציא את כל הפר. הכא משמע דלמאן דאמר אפילו בדמו של פר מיקרי פר אפילו לאחר זריקה דהאי קרא לאחר זריקה איירי והא דפריך לעיל גבי פסח עד שזרק מיבעי ליה לאו משום דלאחר זריקה לא מיקרי שה אלא משום דבתר זריקה דכבר נעשה עיקר כפרה במה יאה נמנה עליו ותו לא מיקרי בעליו: ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת. והכא ליכא למימר שיוציא את כולו כל מה שנשאר מן הפר שהיה כבר דהא לא כתב כל כדכתב בפר כהן משיח והא דלא פריך מולקח מדם הפר דהא איצטרך לכדדרשינן בפ"ב דזבחים (דף כה): הצורם אוון הפר ואח"כ קיבל דמו פסול שנאמר מדם הפר הפר שהיה כבר פירוש מחיים: חטאת צבור היא ולא למיתה אזלא. תימה לי אכתי תיקשה ליה נהי דלא אזלא למיתה הא רועה היא דהא ר"ש דאמר לקמן דאין חטאת צבור מתה קאמר ירעו עד שיסתאבו ונראה לי דיש לומר דההיא רעייה דרבנן היא ולא גזור אלא כעין ההיא דלקמן דנתכפרו בעליה באחר לגמרי כיון דכיוצא בה בחטאת יחיד מתה אבל הכא דלא מתו כל בעליה לגמרי שהרי אחיו הכהנים קיימין ועוד דכהן גדול אחר ממונה תחתיו דלא דמו למתו בעליה דחטאת יחיד לא גזרו: פר העלם של צבור ושעירי עבודת כוכבים. בכל דוכתא נקט פר לשון יחיד ושעירי עבודת כוכבים לשון רבים ותימה הוא אמאי אי כמאן דאמר בפ"ק דהוריות (דף ה.) דכל שבת ושבת מביא שעיר בעבודת כוכבים ולהכי נקט לשון רבים אם כן נימא נמי פרי העלם דבר דסבירא ליה דבשאר מצות כל שבת ושבת מביא פר ונראה לי דסבירא ליה כל שבת ושבת מביא שעיר והא דלא נקט פרי העלם דבר משום דלא פסיקא ליה דאתי למיטעי למימר דאיירי נמי בפר שמביא צבור בעבודת כוכבים וזה אינו) דההיא עולה הוי הלכך נקט פר דלא ניתו למיטעי: והתניא פר של יום הכפורים ושעיר של יום הכפורים כו'. ה"ג רש"י ובספרים ישנים יש והא קתני ולהכי ל"ג ליה דוהא קתני משמע והא קתני בברייתא דאיתנין כבר וזה אינו דאי מיתני הכי פר של יוה"כ ושעיר של יום הכפורים במאי טעי מעיקרא דשני ליה אשעיר אלא ודאי והתניא גרסינן וברייתא אחריתי היא בעלמא דתניא הכי ולא הוה דלעיל היא: ונפקא מינה דלא מייתו כהנים פר בהוראה. הא דלא קאמר דנפקא מינה לאהדורי אטוהורים דאי קרבן צבור הוא לא מהדרין למ"ד טומאה הותרה היא בצבור ואי דשותפין הוא מהדרין כדמשמע בפ"ק (דף ו:ו) דדוקא בצבור היתר היא ותו לא לא בשל יחיד ותו בשל שותפין ורבא דהא סבירא ליה התם טומאה היתר היא בצבור וי"ל משום דר"ש קאמר הכא אין חטאת צבור וצריך להגיה נמי בדבריו אין חטאת שותפים ותו ולדידיה לא נפקא מינה מידי לענין טומאה דסבירא ליה בפרק קמא (דף ו:ו) טומאה דחיה היא בצבור: (תוספות)

ב - נ דף

לדברי האומר פר יום הכפורים קרבן יחיד עושה תמורה או אינו עושה תמורה לאו מכלל דאיכא למאן דאמר דצבור לא מכלל דאיכא למאן דאמר דשותפין גופא בעי רבי (אליעזר) לדברי האומר פר יוה"כ קרבן יחיד עושה תמורה או אינו עושה תמורה מאי קא מיבעיא ליה אי בתר מקדיש אזלינן אי בתר מתכפר אזלינן פשיטא דבתר מתכפר אזלינן דא"ר אבהו א"ר יוחנן המקדיש מוסיף חומש והמתכפר עושה בה תמורה והתורם משלו על של חבירו טובת הנאה שלו לעולם פשיטא ליה דבתר מתכפר אזלינן והכי קא מיבעיא ליה אחיו הכהנים בקביעותא מתכפרי או דילמא בקופיא מתכפרי ת"ש חומר בזבח מבתמורה וחומר בתמורה מבזבח חומר בזבח שהזבח נוהג ביחיד כבצבור ודוחה את השבת ואת הטומאה ועושה תמורה מה שאין כן בתמורה חומר בתמורה מבזבח שהתמורה חלה על בעל מום קבוע ואינה יוצאה לחולין ליגזו וליעבד משא"כ בזבח האי זבח היכי דמי אילימא דחיידי מי דחי שבת וטומאה אלא דצבור מי עושה תמורה אלא לאו דפר ודוחה את השבת ואת הטומאה דקביע ליה זמן ועושה תמורה דקרבן יחיד הוא אמר רב ששת לא באילו של אהרן הכי נמי מסתברא דאי סלקא דעתך דפרו תמורה דפר שבת וטומאה הוא דלא דחיה הא בחול מקריב קרבה הא תמורת חטאת היא ותמורת חטאת למיתה אזלא לא לעולם פרו ומאי תמורה שם תמורה אי הכי זבח נמי שם זבח לא קתני ממאי מדקתני חומר בתמורה שהתמורה חלה על בעל מום קבוע ואינה יוצאה לחולין ליגזו וליעבד ואי סלקא דעתך מאי זבח שם זבח הוא איכא

רש"י לדברי האומר וכו'. רבי מאיר קרייה לעיל קרבן יחיד: מאי קמיבעיא ליה. הא ולאי פשיטא לן דלחיו הכהנים מתכפרי בו וקרבו השותפין אין עושה תמורה ומאי מספקא ליה בגויה: אי נימא אי בתר מקדיש אזלינן. לענין תמורה והאי יחיד חקדישה דמשגו הוא כל וכל משל שהפוח: אי בתר מתכפר אזלינן. והרבה מתכפרי בו: פשיטא. דלענין תמורה מתכפר הוי בעליו: דלמיר ר' אבהו אמר ר' יוחנן. שגשג דברים בנותן משגו את חובת חבירו: המקדיש. בהמתו ללכת בו חבירו חובה שעליו המקדיש הוי בעלים לענין תוספת חומש אם הוממה וכל לחללה אבל אם כל המהכפר לחללה חיו כריך להסויף חומש דגבי חומש כתיב (ויקרא כז) ואם המקדיש יגאל וגו' מקדיש ולא מתכפר: והמתכפר עושה בה תמורה. אבל המקדיש אם המיר בה אינה תמורה דלחיו ממיורין בשל אחרים והאי לאו בעלים יודיה הוא: והתורם משגו על של חבירו טובת הנאה שלו. ביזו לתתה לכל כהן שירצה ואם כל אחר ואמר הילך סלע זה ותו תומוה זו לבן בתי של זה היא שתמוהה שלו שנאמר כי תכלה לעשר את כל מעשר תבואתך וגו' ונתתה ללוי וגו' (דברים כו) הלא הכתוב הנחיתה במי שמעשרה משגו: בקביעותא מתכפרי. כשאר המכפריים שהפרישו אחרים עליהן שהקנו להם הבהמה לכפרה אף כהן ונתנה להן חלק בו והוא כל חטאת השותפין לענין תמורה: או דילמא בקופיא מתכפרי. כלומר אין כפרתן קבועה בו חלק קפה על גב כפרת כהן גדול דכבר ה"ף על פני המים ואין הקרבן נקרא על שם וקרבו יחיד הוא וי"ף הכרזל (מ"ב ו) מהרגמא וקפא פרזלח: חומר בזבח. שבה תחילת הקדש מבתמורה שהוממה בו: שהזבח וכו'. ולקמיה מפרש ואילן בהי זבח משכחת לה: מה שאין כן בתמורה. שהתמורה אינה בצבור ואינה דוחה שבת שאין זמנה קבוע ואינה עושה תמורה דכתיב והיה הוא ותמורתו ולא תמורת תמורתו: שהתמורה חלה. עלה קדושת הגוף אפילו היא בעלת מום קבוע בשעת התמורה ואם כל לחללה אינה יוצאה לחולין אלא לענין זביחה ואכילה ככלד אבל לא ליגזו וליעבד שאין חילוק בה בין אם כלבעל מום דכתיב (ויקרא כז) רע צטוב או טוב ברע ואם המיר ימיר וגו': משא"כ בזבח. שהזבח אם קדם הקדשו את מומו אין יוצא בפדיונו לחולין ליגזו וליעבד דכתיב בפסולי המוקדשין (דברים יב) חזבח ואכלת בשר חזבח ולא גיזה בשר ולא חלב חלב קדם מומו להקדישו הרי הוא חקדיק עמי ואכנס לדמי עולה שאין קדושת הגוף עליהן אלא קדושת דמים ככלד ויואלין בפדיונו לחולין גמורין כדתנן בבכורות (דף קז.) ובחשיטת חולין (דף קל.) אלא לאו דפר. יום הכפורים נוהג בצבור כביחיד דחטאת היא וחתמה נהגת בצבור ועושה תמורה אלמא פר יום הכפורים עושה תמורה: באילו של אהרן. דיום הכפורים: מאי תמורה שם תמורה. לעולם בפר והאי חומר בזבח מבתמורה דקתני לאו התמורה יודיה קאי אלא הכי קאמר חומר בזבח משם תמורה שאין לך דבר ששמו תמורה דוחה שבת ואפילו התמורות הקריבות: אי הכי. דשם קתני זבח נמי שם זבח קתני וכיון דשם זבח תני הגא' מאי דוחקין לאוקומי בחד זביחה דהשעמ מינה דכפרו של אהרן או באילו מידי דילמא הכי קאמר הגא' חומר בדבר ששמו זבח מדבר ששמו תמורה שיש זבח נוהג בצבור כביחיד ויש זבח (תמורה) שזוהה שבת כהן דלכור או יחיד שזמנו קבוע ויש זבח שעושה תמורה כהן קרבן יחיד: שם זבח לא קתני. האי תנא אלא בחד זביחה נקט למילתיה: (רש"י)

תוספות לדברי האומר פר יום הכפורים קרבן יחיד עושה תמורה או אינו עושה תמורה כו'. מכלל דאיכא מאן דאמר דשותפות. אף על גב דאיכא למימר דהא דקרי ליה רבי מאיר קרבן יחיד לא אתא אלא לאפוקי מת"ק דקא סתים למילתיה וקאמר קרבות צבור דוחה שבת וטומאה וקאמר ליה רבי מאיר לא היה לך לומר בהאי לישנא דאין הדבר תלוי בזה כדאמר לעיל אבל מודה הוא דקרבן שותפין הוי ואינו עושה תמורה לדידיה כמו לת"ק ור' אליעזר משמע ליה דקרבן יחיד ממש הוי מוקרי ליה קרבן יחיד דאי לא אתא אלא לאפוקי מת"ק הכי הוה ליה למימר והלא פר יום הכפורים וחביתי כהן גדול ופסח שאינן קרבן צבור ודוחה שבת וכו' ולמסקנא דמסקינן דעבי אליעזר מיבעיא ליה האי מקביעא מכפרי או מקופיא היינו ספיקי' דמספקא ליה אי קרבן יחיד דר"מ דווקא או לאו דווקא אלא לאפוקי מת"ק קאתי כדפ"י: אחיו הכהנים בקביעותא מכפרי או בקופיא מכפרי. הכא משמע אי מקופיא מכפרי או עושה תמורה אע"ג דאיכא טובא דמכפרי בה מקופיא לא חשיב קרבן שותפין ועושה

דמימעט מעכען הפרט דמצות ומוריים מה הפרט מפורש מצות עשה דלא דחי לא תעשה שיש בו כרת אף כל למעוטי שלא ידחה שבת שהוא לא תעשה שיש בו כרת מיהו לר' נתן דאמר במועדו אפסח ראשון קאי צריך לומר דפסח שני דדחי שבת נפקא ליה מככל חקת הפסח כרבי יהודה דשמעתין דנפקא ליה נמי מהתם ואפשר דרבנן דרבי יהודה נמי סבירא להו הכי כרבי נתן ולא כתב במועדו אפסח שני ונפקא להו מככל חקת או סבירא להו כר' חנניא בן עקביא ורבי דרשי במועדו בפסח שני ונפקא להו במבועדו כדאיתא בספרי מיהו קשה לי דבספרי קאמר מעיקרא כי קרבן ה' לא הקריב במועדו על פסח ראשון עונש כרת אתה אומר על פסח ראשון או אינו אלא על פסח שני אמרת איזהו מועדו זה ראשון ובתר הכי קאמר דבמועדו בפסח שני כתב ושמא היינו דקאמר דבר אחר בא הכתוב ולימד על פסח שני שדוחה השבת ודרשא קמייא למאן דאמר דאפסח ראשון קאי ודבר אחר דקאמר למאן דאמר דאפסח שני קאי מיהו קשה דא"כ הוה ליה למימר בא הכתוב ולימד על פסח שני לענין כרת דאיירי ביה מעיקרא מאי טעמא שבקיה לכתוב ונקט מילתא אחריתי כיון דלמאן דאמר דאפסח שני קאי איירי והא אינהו פליגי לענין כרת בפרק מי שהיה טמא (פסחים דף צג.) ועוד איני סבור שיש כי האי גוונא בשום מקום בברייתא אחת שדורש שתי דרשות בסתם (תוספות)

דף נא - ב

ותיפוק לי [\[ויקרא טז-יא\]](#) דאשר לו אמר רחמנא משלו הוא מביא דתניא אשר לו משלו הוא מביא ולא משל ציבור יכול לא יביא משל ציבור שאין הציבור מתכפרין בו אבל יביא משל אחיו הכהנים שהרי אחיו הכהנים מתכפרים בו ת"ל אשר לו יכול לא יביא ואם הביא כשר ת"ל שוב [\[ויקרא טז-יא\]](#)

דף נב - א

למיעל להדיא ורבי יוסי אמר לך חביבין ישראל שלא הצריכן הכתוב לשליח ור' יהודה נמי יעלו בין מנורה לכותל משחרי מאניה א"ר נתן אמה טרקסין לא הכריעו בו חכמים אי כלפנים אי כלחוץ מתקיף לה רבינא מ"ט אילימא משום דכתיב [\[מלכים א ו-ב\]](#) והבית אשר בנה המלך שלמה לה' ששים אמה ארכו ועשרים רחבו ושלושים אמה קומתו וכתיב [\[מלכים א ו-ז\]](#) וארבעים באמה היה הבית הוא ההיכל לפני וכתיב [\[מלכים א ו-כ\]](#) ולפני הדביר עשרים אמה אורך ועשרים אמה רוחב ועשרים אמה קומתו ולא ידעין אמה טרקסין אי מהני עשרים ואי מהני ארבעים ודילמא לא מהני עשרין ולא מהני ארבעין וחללא קא חשיב כותלים לא קא חשיב תדע דכל היכא דקא חשיב כותלים חשיב ליה לדידיה דתנן ההיכל מאה על מאה ברום מאה כותל אולם חמש והאולם אחת עשרה כותל ההיכל שש וארכו ארבעים אמה ואמה טרקסין וכ' אמה בית קדשי הקדשים כותל ההיכל שש והתא שש וכותל התא חמש אלא קדושתיה אי כלפנים אי כלחוץ והיינו דאמר רבי יוחנן בעי יוסף איש הוצל [\[מלכים א ו-יט\]](#) ודביר בתוך הבית מפנימה הכין לתתן שם את ארון ברית ה' איבעיא להו היכי קאמר קרא ודביר בתוך הבית מפנימה הכין לתתן שם או דילמא הכי קאמר ודביר בתוך הבית מפנימה ומי מספקא ליה והתניא איסי בן יהודה אומר חמש מקראות בתורה אין להן הכרע

רש"י למיעל להדיא. ליתך אלא הכותל הפשוט כל אורך ההיכל וכל ענה עניו נזונת מצית קדשי הקדשים דרך הפריפה כנגדו: ור' יוסי אמר לך חביבין ישראל שלא הצריכן הכתוב לשליח. אלא כל אחד ואחד מהפגל על עצמו שנאמר אשר ידעון איש נגע נגעו ופרש כפיו אל הבית הזה (מלכים א ח) הלכך חשיב הוא שחזון לוינסם לפומבי: משחרי מאניה. בגדיו משחירין מעשן המנוחה שהשחיר את הכותל: טרקסין. לשון פנים וחזן הוא כד ראייתו בתלמוד ירושלמי וראיה לדבר חסידי האשכנזים היו מכניסין פירותיהן דרך טרקסמן כדי לחייבם במעשר (ברכות דף לה): למדנו שהטקס לשון כניסה פנים הוא: דביר. היא המחילה לפני הדביר חלל בית קדשי הקדשים שהוא לפני מן המחילה: קחשיב לדידיה. למקום המחילה לכד מן הששים: כותל אולם. כותל החילון למטה רוחב היסוד והאסקופה ולמעלה מגובה כיפת הפתח עובי החומה שעולה ע"ק ה' אמה לכד רוחב כיפת המחילה שהיא י"א אמה לכד רוחב כיפת עובי החומה: והתא שש. יגיע שאלחורי בית הכפרת: היכי קאמר קרא. מי אמרינן ה"ק ודביר בתוך הבית מחילה עשה שמפסקת בתוך הבית: מפנימה הכין. ולפנים מאותה מחילה הכין מקום חללה והזמינו לתת שם את הארון אלמלא דביר גופיה לאו מקדושת פנים הוא: או דילמא ה"ק ודביר בתוך הבית מפנימה. דמקום הדביר גופיה משל פנים הוא ואותו הכין לתת שם בלוחה כניסה את הארון: אין להם הכרע. לדעת היבן הן נותין: (רש"י)

תוספות ועשרים אמה קומתו. רש"י פי' במי' מלכים דהא דאמר לעיל ושלושים אמה קומתו היינו כל הבית עד הגג והא דכתיב ועשרים אמה קומתו היינו עד עליית בית קדשי הקדשים ובב"ב פרק המוכר פירות (דף צח:) פריך ליה ומשני עשרים אמה קומתו משפת כרובים ולמעלה שהכרובים עשה שלמה העומדים בקרקע משני צדי הארון גבהם עשר אמות: כותל ההיכל שש והתא שש וכותל התא חמש. תימה והכתיב היציע התחתונה חמש באמה רחבה (מלכים א ו) וי"ל דהכא מיירי בתא האמצעי דכתיב והתיכונה שש באמה רחבה כי מגרעות נתן לבית סביב ופר"ד ה"פ דקרא שעובי כותל ההיכל לא היה שוה בכל מקום שאם כן היו צריכות לנקב החומה לתת בה רחבי ראשי הקורות של התא וזה לא רצו לעשות פן ירקבו אלא עשו את חומת ההיכל במערב למטה שבעה אמות והוצרכו לגרוע ממנה אמה כנגד תקרת התא האמצעי להניח ראשי הקורות על אותה כניסה ושוב הוצרכו לגרוע עוד אמה כנגד תקרת תא השלישי לפיכך התחתונה חמש באמה רחבה והתיכונה ו' באמה רחבה והג' ז' באמה רחבה והיינו דתנן במס' מדות [פ"ד מ"ד] התחתונה רחבה חמש והרובד ששה רובד ששה היינו התקרה המפסקת בינה לתא התיכונה שעל גבה והאמצעית שש והרובד ז' והקשה ר"י בר מרדכי קא חשיב הכא לשם לא היתה התא שש אלא חמש ואי בתיכונה קא חשיב מאי קאמר כותל ההיכל שש והא כבר נגרע ממנה כנגד ולפי מה שפירשנו ניחא דכותל ההיכל כנגד תא התחתונה היה עוביה ז' וכנגד התיכונה עוביה ו' כי כבר נגרע ממנה אמה ארכה כנגד התיכונה קא חשיב דהוי התם כותל ההיכל ו' והתא ו' ואת' ואמאי לא קא חשיב למטה כותל ההיכל ז' והתא ה' ואידי ואידי חד שעורא הוא י"ל דניחא ליה למיחשב במקום שהיה כותל ההיכל ו' כמו כותל מזרחי של היכל שהיה כמו כן ו' אי נמי נראה לר"י שהמגרעות היו בכל הכתלים בכותל ההיכל ובשלת כותלי התא וכותל ההיכל היה למטה ו' אמות וחמצה וכותל התא ה' אמות וחמצה וכשהיה מגרע חצי אמה מכל כותל כדכתיב כי מגרעות נתן לבית סביב נמצא התא התחתונה חמש על חמש והתיכונה שש על שש והשלישית שבע על שבע והא דקתני רובד שש ורובד שבע אור"י דהיינו אורך המגרעות הראשונה היא שש והמגרעות השניה ארכה שבעה וקרי להו רובד לפי שהמגרעות כעין שורה בולטת כעין ששנינו במסכת תמיד בפ"ק (דף כה:) בית גדול היה ומוקף רובדים וקאמר בגמ' רובדים מאי נינהו. גורתא דאיצטוואת דסלקי בהו לאצטוואת שהי עושין כעין אצטוואת סטיו לפניו מסטיו מעלותם של אבנים שקורין גורדין ולשון רובד הוא שורה עוד פרי"ד דנראה לו כותל ההיכל שש והתא שש

דלמטה לגמרי קא חשיב ואע"ג דכתיב במשכנה דמלכים חמש באמה רחבה של מסכת מדות דבית שני היו חלוקין משל שלמה כמו שהיו חלוקין ממשכנה דיחזקאל דלעתיד דכתיב ביחזקאל (מא) בתר דפריש היכל ובית קדשי הקדשים כתיב ורחב הצלע ד' אמות וצלע היינו תא כדאמר פ' המוכר הבית (ב"ב דף סא.) וכתבי נמי התם (שם) והצלעות צלע אל צלע שלשים ושלש פעמים אלמא דלא הווי בההיכל אלל ל"ג תאים ובמסכת מדות [פ"ד מ"ג] תנן ל"ח תאים היו שם ט"ו בצפון וט"ו בדרום ושמה במערב והר' יצחק בר מרדכי פי' דלא בהיכל היו המגרעות אלא בתא היו והא דתנן רובד שש היינו שורות אבנים עליונים של כותל היצע התחונה שעליה מונחים ראשי הקורות וכשהיתה אותה שורה רחבה שש נמצאת שהיתה בולטת אמה שעובי כותל התא לא היה אלא ה' אמות ולכך בולטת אמה מבחוץ לפי שהיו צריכין לבנות אמה מקום הנחת הקורות לבתאי אחוץ בקירות הבית ונמצא דעכשיו נמי כשהיו כונסין אמה היתה החומה מכל מקום עדיין עובי ה' אמות לפי שבמקום אמה הכניסה נתוספה אמה מבחוץ ולא נהירא לר"י דלמה היו מוסיפין אמה אי מחמת חוזק החומה כדי שתהא בכל מקום לכל הפחות ה' אדרבה אותה תוספת היא גרעון שהיה בנין העליון בולט אמה חוץ לתחתון ומכביד עליו ועוד קשה התינה רובד שש אבל רובד שבע למח ולכשיהיה רובד שלמעלה ז' נמצא שהיה בולט חוץ לחומה שתי אמות שעובי החומה חמש ומה היו צריכין לבליטת שתי אמות והלא לא היו כונסין ביצע השלישית אלא אמה שיהיה שבע אמות רחבה אמה אחת יותר מן התיכונה ועוד לפי דבריו היו נוקבין כותל ההיכל ויותר היה נכון לנקוב כותלי התא ועוד דלישנא דקרא כי מגרעות נתן לבית משמע היכל ולא תאים דלא איקרו בית מיהו לא לא קשיא דמצינו למימר מגרעות נתן לדביר שהיה לבית סביב דהיינו לכותלי התאים ואני שמעתי בשם רבינו יצחק הבחור שלא היה בכותל ההיכל לא מגרעות ולא כניסה ולא בליטה וראשי הקורות היו מונחין מכותל תא לכותל תא שכנגדו ובמקום הנחת הקורות היה כניסה בכותל התא חצי אמה מזה וחצי אמה מזה וכל התאים היו שוים ממזרח למערב שש אמות בין התחונה בין [בין] התיכונה בין השלישית וכותל התא חמש אבל מצפון לדרום התחונה ה' והתיכונה ו' והשלישית שבע והשתא ניחא כותל ההיכל ו' והתא שש וכותל התא [חמש] דבין התחונה בין התיכונה בין השלישית היו שש ממזרח למערב וכותל ההיכל שש וכותל התא חמש בין למטה בין למעלה: (תוספות)

דף   נב   -   ב

שאת משוקדים מחר ארור וקם והתניא הוא יוסף איש הוצל הוא יוסף הבבלי הוא איסי בן יהודה הוא איסי בן גור אריה הוא איסי בן גמליאל הוא איסי בן מהללאל ומה שמו איסי בן עקיבא שמו בדאורייתא ליכא בדנביאי ליכא בדאורייתא ליכא והא איכא דבעי רב חסדא [שמות כד-ה] וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עולות כבשים ויובחו זבחים שלמים פרים או דילמא אידי ואידי פרים לרב חסדא מספקא ליה לאיסי בן יהודה פשיטא ליה: מתני' החיצונה היתה פרופה מן הדרום ופנימית מן הצפון מהלך ביניהן עד שמגיע לצפון הגיע לצפון הופך פניו לדרום מהלך לשמאלו עם הפרוכת עד שהוא מגיע לארון הגיע לארון ונתן את המחטה בין שני הבדים צבר את הקטרת על גבי גחלים ונתמלא כל הבית כולו עשן יצא ובא לו בדרך בית כניסתו ומתפלל תפלה קצרה בבית החיצון ולא היה מאריך בתפלתו שלא להבעית את ישראל: גמ' במאי עסקינן אילימא במקדש ראשון מי הווי פרוכת אלא במקדש שני מי הווי ארון והתניא משגגנו ארון נגזזה עמו צנצנת המן וצלוחית שמן המשחה ומקלו של אהרן ושקדיה ופרחיה וארגו ששגרו פלשתים דרוון לאלהי ישראל שנאמר [שמאל א-ו-ל] וכלי הזהב אשר השיבותם לו ואשם תשימו בארגו מצדו ושלתחם אותו והלך ומי גזזו יאשיהו גזזו מה ראה שגגנו ראה שכתוב [דברים כח-ל] יולך ה' אותך ואת מלכך אשר תקים עליך עמד וגזזו שנאמר [דברי הימים ב-לג] ויאמר ללוים המבנים לכל ישראל הקדושים לה' תנו את ארון הקודש בבית אשר בנה שלמה בן דוד מלך ישראל אין לכם משא בכתף עתה עבדו את ה' אלהיכם ואת עמו ישראל ואמר ר' אלעזר אתיא שמה ואתיא דורות דורות ואתיא משמרת משמרת לעולם במקדש שני ומאי הגיע לארון מקום ארון והא קתני נתן את המחטה לבין שני הבדים אימא כבין שני הבדים: צבר את הקטרת על גבי גחלים: תנן כמאן דאמר צוברת תני חדא צוברת פנימה שהיא חוצה לו ותניא אידך צוברת חוצה שהיא פנימה לו אמר אביי תנאי היא ואמר אביי מסתברא כמאן דאמר פנימה שהיא חוצה לו דתנן מלמדין אותו הזהר

רפ"י שאת. הלא הם טיטוב שאת (בראשית ד) ולשון סליחה הוא או שאת הם לא טיטוב ולשון נשיאות עון הוא: משוקדים. לרבעה גדיעים משוקדים (שמות כה) או משוקדים כפתורים ופרחיה: מחר. ולא הלחם בעמלק מחר (שם יז) או לא והלחם בעמלק מיד ומחר הנכי נכח והיוס אי אהה לריך לחפנתי: ארור. ובראשית עקרו אור (בראשית מט) ארור אור של שם שהיא מאורו כנען או ארור אפס כי עני: וקם. הנך אובך עם אבותיך וקם (דברים לא) ואלו רמו לו תחיה הממים או וקם העם הזה וזני: ויעלו עולות כבשים. ונ"מ לפסוק כאן את העטם באתנחתא או דילמא אידי ואידי פרים ואין אתנחתא בטעם עולות אלא טעם גרס ויעלו עולות כדי שיתחבר לשל אחריו: מתני' החיצונה פרופה מן הדרום. רבנן קאמרי לה: פרופה. ראשית כפולה לך החוץ ונחתות בדרום של זהב להיות פתוחה ועומתה: מהלך ביניהן. נכנס בפרופת הדרום ומהלך ביניהן עד שמגיע לפרופת הצפון: הגיע לצפון. ומשכנתו לחוץ החלל הפך פניו לדרום ליכך עד בין הבדים שם באמצע החלל כדאמר מר (ב"ב דף קט.) ארון שעשה משה היה לו אור עשרה אמות בבית קדשי הקדשים לכל רוח ורוח: מהלך לשמאלו עם הפרוכת. שהמהלך מצפון לדרום שמאלו למזרח והפרוכת היתה לו למזרח החלל לבין שני הבדים והבדים היו ארוכים עד הפרוכת ראשון אחד למערב והשני למזרח אחד בראש הארון לצפון ואחד בראשו לדרום ואורח אמהים וחצי של ארון ביניהן: דרך כניסתו. כסס שנקנס פסהולך לדרום עד שהגיע לארון פניו כלפי דרום כך כפיאל לא היסב את פניו לאלה אלא יולך דרך אחריו ופניו לארון: צבית החיצון. כהיה: גמ' מי הווי פרוכת. אמה טרקסין הוא: השניו בארגו מצדו. אלמא גבי ארון הוא קאי וממילא שמעינן דעמו נגזו: יולך ה' אותך. ודאג שמא יגלה לבבך: תנו את ארון הקדש צבית. והא התם קאי אלא גזיזה היא: אחיה שמה שמה וכו'. כהיה בצורה אשר אויעל כך שמות קודש וכו' (שמות ט) וכתוב צלננות המן ותן שמה מלא העומר (שם טו.) ואחיה ללוהיות מצלננות המן: זרות דורות. כהיה צלננות למשמרת לזרועות (שם) וכתוב צלננות המן וכו' (שם ט) ואחיה מקלו של אהרן מצלננות כמשמרת מצלננות דכתיב ביה למשמרת לאות לבני מרי (במדבר יז): כבין שני הבדים. כהיה הווי שם ונתנה ביניהם: תנן. מתני' כמ"ד דברייחא לעיל דף מט: וזכר כי שיהא עשנה שובה לבא: תני חולא זכרנה פנימה שהיא חוצה לו. מתחיל לזכרנה בראש המחטה של כל פנים שאותו ראש המחטה אינו ללד ידו והולך ומתקן ידו אליו ולוכך תמיד כמשפחה עד ראש המחטה השני אשר ללד בית ידה: ותניא אידך. מתחיל לזכרנה בראש הפונה חוצה ללד ההיכל שהיא פנימה לו כלל גופו והולך וזכר תמיד הלאה עד ראש המחטה השני: (רפ"י)

תוספות שאת משוקדים מחר ארור וקם. תימה הוא דלא נקטיניה כסדר שהן כתובים בתורה והכי הווי ליה למימר שאת ארור מחר משוקדים וקם וא"ת אמאי לא דרשינא להו לפנייהם ולאחרייהם כמו בנשך ובמרבית (ויקרא כה) דדרשינן ליה בפרק איהו נשך (ב"מ סא.) לפניו ולאחריו וכמו ורחץ דדרשינן ליה ב"ב אמר להם הממונה (לעיל דף לא): אופטוס ואולבש י"ל גבי שאת אי קאי אאם תיטיב או הוא לשון סליחה ואי קאי אואם לא תיטיב או הוא לשון נשיאות עון וכן ארור אי קאי אשור או קאי אשכס שהוא כנען דכתיב ארור כנען ואי קאי אאפס אז קל אפס וכן מחר אי קאי אמלחמה ואני נצב על ראש הגבעה היום להתפלל קודם המלחמה כדכתיב העירוע שועל לא בצר (איוב לו) או קאי אאנכי נצב מחר להתפלל וכן וקם ולפי שאין פירושים שוה ע"כ אין להם הכרע אבל אמשוקדים קשה וי"ל משום דאיכא אתנחתא בבניניה ובמנורה ארבעה גביעים ומשמעו משוקדים כפתוריה ופרחיה וקרא אחרינא מוכחא דמשוקדים לא קאי אלא אגביעים דכתיב שלשה גביעים משוקדים והכי אין לו הכרע והא דפליגי תנאי דבבבאים ב"ב שני (דף כד.) גבי ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו ונתן (ויקרא ד) דאיכא דמוקי באצבעו אלקיחה ואיכא דמוקי אנתיה

ואיכא דמוקי אתרווייהו יש לפרש טעמא דמאן דמוקי ליה אתרווייהו משום דפשטא דקרא אלקיחה דלפניו קאי ומוקמינן ליה נמי אנתניה כדאשכחן במלואים כדכתבינן ולקחת מדם הפר ונתתה על קרנות המזבח באצבעך (שמות כט) והתם על כרחך קאי אנתניה ומאן דלא מוקי ליה אלא אלקיחה כמשמעותיה ומאן דמוקי ליה אנתניה יליף ממלואים דהתם לא קאי אלא אנתניה דלפניו ולא אלקיחה דלפניו פניו: הוא יוסף הבבלי כו'. והא דאמר ליה רב אסי לרבי שילא ב' בנות כותים (גדה דף לו:): אנא הוא איסי בן יהודה הוא איסי בן גור אריה הוא איסי בן גמליאל הוא איסי בן מהלאאל אסייתא דנחשא דלא שליט ביה רוקבא ולא קאמר נמי דהוא יוסף הבבלי הוא יוסף איש הוצל שהרי כל השמות הללו היה לו כדמשמע הכא י"ל דלא קא חשיב התם אלא שמות דאיסי דדמיא לשמו של רב אסי: יצא ובא לו דרך כניסתו. אע"ג דביאה דרך אחוריו לא שמה ביאה כדאמר פ' שני דשבעות (ד' יז): הנכנס לבית המנוגע אפילו כנסו כולו חוץ מחוטמו טהור מדאצטרך והבא אל הבית (ויקרא יד) דרך ביאה אסרה תורה יציאה דרך אחוריו שמה יציאה כדאמר הכא דאע"ג דעתיב ויצא אל המזבח (ויקרא טז) ויצא דרך אחוריו כתלמיד הנפטר מרבו: (תוספות)

נג דף

שלא תתחיל מפניך שמה תכוה ת"ר [ויקרא טז-ג] ונתן את הקטורת על האש לפני ה' שלא יתקן מבחוח ויכניס להוציא מלבן של צדקין שאומרים יתקן מבחוח ויכניס מאי דרוש [ויקרא טז-ב] כי בענן אראה על הכפורת מלמד שיתקן מבחוח ויכניס אמרו להם חכמים והלא כבר נאמר ונתן את הקטורת על האש לפני ה' אם כן מה ת"ל כי בענן אראה על הכפורת מלמד שנותן בה מעלה עשן ומניין שנותן בה מעלה עשן שנאמר [ויקרא טז-ג] וכסה ענן הקטורת את הכפורת הא לא נתן בה מעלה עשן או שחיסר אחת מכל סמיניה חייב מיתה ותיפוק ליה דקא מעייל ביאה ריקנית אמר רב ששת הכא במאי עסקינן כגון ששגג בביאה והזיד בהקטרה רב אשי אמר אפילו תימא הזיד בזו ובזו כגון דעייל שתי הקטרות אחת שלימה ואחת חסירה אביאה לא מיחייב דהא עייל ליה שלימה אהקטרה מיחייב דקא מקטר קטורת חסירה אמר מר ומניין שנותן בה מעלה עשן ת"ל וכסה קרא לקרא אמר רב יוסף הכי קאמר אין לי אלא עלה מעלה עשן עיקר מעלה עשן מניין ת"ל וכסה א"ל אביי והא איכא דתניא דתניא נתן בה עיקר מעלה עשן היה מתמר ועולה כמקל עד שמגיע לשמי קורה כיון שהגיע לשמי קורה ממשמש ויורד בכותלים עד שנתמלא הבית עשן. שנאמר [ישעיה ו-ד] והבית ימלא עשן אלא אמר אביי הכי קאמר אין לי אלא עיקר מעלה עשן עלה מעלה עשן מניין ת"ל וכסה רב ששת אמר אין לי אלא אהל מועד שבמדבר שילה ובית עולמים מניין ת"ל וכסה האי [ויקרא טז-טז] מוכן יעשה לאהל מועד השוכן אתם נפקא אלא הכי קאמר אין לי אלא ביום הכפורים בשאר ימות השנה מניין ת"ל וכסה רב אשי אמר חד למצוה וחד לעכב רבא אמר חד לענוש וחד לאזהרה תניא ר"א אומר ולא ימות עונש כי בענן אראה אזהרה יכול יהיו שניהם אמורין קודם מיתת בני אהרן ת"ל [ויקרא טז-א] אחרי מות שני בני אהרן יכול יהיו שניהם אמורים אחר מיתת שני בני אהרן ת"ל כי בענן אראה על הכפורת הא כיצד אזהרה קודם מיתת אחר מיתת מאי תלמודא אמר רבא אמר קרא כי בענן אראה ועדיין לא נראה ואלא מ"ט איענוש כדתניא ר"א אומר לא מתו בני אהרן אלא על שהורו הלכה בפני משה רבן מאי דרוש [ויקרא טז-א] ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח אע"פ שהאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט: יצא ובא לו דרך כניסתו: מאן הני מילי א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן אמר קרא [דברי הימים ב א-ג] ויבא שלמה לבמה אשר בגבעון ירושלים וכי מה ענין גבעון אצל ירושלים אלא מקיש יציאתו מגבעון לירושלים לביאתו מירושלים לגבעון מה ביאתו מירושלים לגבעון כפי במה כדרך ביאתו אף יציאתו מגבעון לירושלים פניו כלפי במה כדרך ביאתו וכן כהנים בעבודת ולוים בדוכנו ישראל במעמדן כשהן נפטרים לא היו מחזירין פניהו והולכין אלא מצדדין פניהו והולכין וכן תלמיד הנפטר מרבו לא יחזיר פניו וילך אלא מצד פניו והולך כי הא דר' אלעזר כד הוה מיפטר מיניה דר' יוחנן כד הוה בעי ר' יוחנן לסגויי הוה גחין קאי ר' אלעזר אדוכותיה עד דהוה מיכסי ר' יוחנן מיניה וכד הוה בעי ר' אלעזר לסגויי הוה קא אזיל לאחוריה עד דמכסי מיניה דרבי יוחנן רבא כד הוה מיפטר מיניה דרבי יוסף הוה אזיל לאחוריה עד דמגנן כרעיה ומתוסן אסקופתא דבי רב יוסף דמא

רש"י ש"ל תתחיל מפניך. לכפור ולכרך הלחה: שמה חטה. שהקטורת שכברת ללדך בעצרת תמיד וזוהר להלן נכוח בחימום העולה: כי בענן. אל יבא כי אם בענן של עשן הקטורת: מעלה עשן. אם עשב שגורם לעשן לעלות זקוף כמקל: ומנין שנותן בה וכו'. לקמן פריך ל"ל הא נפקא ליה: הא אם לא נתן וכו'. הא למדת מכאן שנאמר ולא ימות שום לא נתן וכו': או שחיסר. דכתיב הקטורת שלימה ולא חסירה: תיפוק ליה. דלוי נמי לא כתב הכא ולא ימות מיחייב מיתה הקטורת חסירה לאשכח דעיייל ביאה ריקנית שאל לזרך וכתיב ואל יבא בכל עת ולא ימות: ששגג בביאה. ריקנית אבל ידע שיש מיתה במקטיר קטורת חסירה ואין עונש מיתה על השוגג: דעיייל שתי הקטורות. בביאה אחת: קרא לקרא. הא נפקא ליה מכי בענן: עיקר. שוקש: והא איפכא תניא. שהשוקש יפה מן העלון: לשמי קורה. לטון שמים: ממשמש בכתלים. כן דרך העשן כשחינו יוכל ללחץ כנגדו מהפשט למעלה תמיד עד שמתמלא חלל הבית למעלה מכותל לכותל וכשאין לו עוד מקום מממשש ויורד אלל הכתלים: האי מוכן יעשה לאהל מועד. השוכן אתם נפקא. אל מקום שיהא שכני אתם יעשו כן: חד לענוש וחד לאזהרה. ואל יבא כי בענן אזהרה וכסה ענן ולא ימות זה עונש ואילו לא ימות דלא יבא לכו אחסרון ענן פתיב אלל אביאה ריקנית: תניא ר' אלעזר אומר. וכסה ולא ימות זה עונש מעלה עשן: יכול יהיו שניהם אמורים קודם מיתת בני אהרן. ונאמר שעשן מעלה עשן שלח נתנו מתו: ועדיין לא נראה. ארחה משמע לעתיד אללם כשנאמר מקרא זה עדיין לא נראה ואי לאחר מיתתן כבר נראה זו ביום שנאמר ויאלו ויצרכו את העם וירא כבוד ה' אל כל העם (ויקרא ט): מצוה להביא מן ההדיוט. ואע"פ שהורו פראוי נענשו שלא נטבו רשות: הבמה אשר בגבעון לירושלים. היה לו לכתוב מירושלים או מן הבמה אשר בגבעון לירושלים כגבעון היה למעלה מעלה עשן שלח נתנו מתו: ועדיין לא נראה. ארחה משמע עשה מזהב חשש קדושה ששם מוצב משה והיה הולך ומקריב שם: מקיש יציאתו מגבעון לירושלים לביאתו מירושלים לגבעון. והכי משמע קרא ויבא שלמה לבמה אשר בגבעון דרך הליכתו וכן לירושלים כשזבו מגבעון היתה כביאה ראשונה: וישראל במעמדם. העומדים בעזרה במקום כל ישראל על הרבן התמיד דכתיב השמרו להקריב לי (במדבר כח) היו עומדים ומשמרים על קרבנסם: עד דהוה מכסי מיניה ר' יוחנן. שאין ר' אלעזר רואה: מיניה דר' יוחנן. שאין ר' יוחנן רואה מחזיר פניו: (רש"י)

ותוספות שלא תתחיל מפניך שמה תכוה. לא ידענא מאי קאמר מסתברא כמאן דאמר מדתניא הכא כותיה דילמא הא ברייתא איהו נמי תני לה כמו היא דלעיל ואי מייית ראה מן הטעם המפורש בה שלא תכוה ולהכי קא מסתברא כמאן דאמר בלא ברייתא נמי היו מצי למימר האי טעמא ונימא דמהאי טעמא מסתברא כותיה ושמה י"ל דאי לאו ברייתא לא הוה אמרינן אותה סבירא למיחש לשעה קלה כל כך שמה יכוח אי נמי י"ל הנך תרי ברייתות דמיייתי מעיקרא לא מיייתני רב יבא חייא רביי אושעיא מיייתי מהא דמיתניא בי ר' חייא ור' אושעיא: חד למצוה וחד לעכב. תימה לי מאי אצטרך קרא לעכב הא חוקה כתיב בפרשה וי"ל דחוקה לא קאי אלא אינם הכפורים אבל קטורת דכל השנה אצטרך קרא לעכב ואין זה מעין התירוף דמעיקרא קאמר דחד קרא ליום הכפורים וחד קרא לשאר ימות השנה והשתא קאמר דתרווייהו בין ביה"כ בין בשאר ימות השנה: שהורו הלכה בפני משה רבן. בת"כ איכא פלוגתא דתנאי טובא מ"ט איענוש איכא מאן דאמר מסיני נטלו [ואית] דאמרי [מפני] שאמרו מתי ימותו שני זקנים הללו ואני ואתה נהיג את הדור וכו' ובפ' ד' מיתות (סנהדרין דף נב.) נמי מיייתי לה ואיכא מאן דאמר פרועי ראש היו ואיכא מ"ד שותיי יין ביום ואיכא ויבא מאן דאמר מחוסרי בגדים ביום: (תוספות)

אמרו ליה לרב יוסף הכי עביד רבא אמר ליה יהא רעוא דתרום רישך אכולה כרכא אמר רבי אלכסנדר אמר רבי יהושע בן לוי המתפלל צריך שיפסיע שלש פסיעות לאחוריו ואחר כך יתן שלום אמר ליה רב מרדכי כיון שפסע שלש פסיעות לאחוריו התם איבעיא ליה למיקם משל לתלמיד הנפטר מרבו אם חוזר לאתרת דומה לכלב ששב על קיאו תניא נמי הכי המתפלל צריך שיפסיע שלש פסיעות לאחוריו ואחר כך יתן שלום ואם לא עשה כן ראוי לו שלא התפלל ומשום שמעיה אמרו שנותן שלום לימין ואחר כך לשמאל שנאמר [\[דברים לג-ב\]](#) מימינו אש דת למו ואומר [\[תהילים צא-ז\]](#) יפול מצדך אלף ורובה מימין מאי ואומר וכי תימא אורחא דמילתא היא למיתב בימין ת"ש יפול מצדך אלף ורובה מימין רבא חזייה לאביי דהייב שלמא לימינא ברישא א"ל מי סברת לימין דידך לשמאל דידך קא אמנינא דהוי ימינו של הקב"ה אמר רב חייא בריה דרב הונא חזינא להו לאביי ורבא דפסעי להו שלש פסיעות בכריעה אחת: ומתפלל תפלה קצרה בבית החיצון: מאי מצלי רבא בר רב אדא ורבין בר רב אדא תרווייהו משמיה דרב אמרי יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתהא שנה זו גשומה ושחונה שחונה מעלייתא היא אלא אימא אם שחונה תהא גשומה רב אחא בריה דרבא מסיים בה משמיה דרב יהודה לא יעדי עביד שולטן מדבית יהודה ולא יהיו עמד ישראל צריכין לפרנס זה מזה ולא תכנס לפניך תפלת עוברי דרכים רבי חנינא בן דוסא הוה קא אזיל באורחא שדא מטרא עליה אמר רבש"ע כל העולם כולו בנחת וחנינא בצער פסק מיטרא כי אתא לביתיה אמר רבש"ע כל העולם כולו בצער וחנינא בנחת אתא מיטרא א"ר יוסף מאי אהניא ליה צלותיה דכהן גדול לגבי ר' חנינא בן דוסא תנו רבנן מעשה בכהן גדול אחד שהאריך בתפלתו ונמנו אחיו הכהנים ליכנס אחריו התחילו הם נכנסין והוא יוצא אמרו לו מפני מה הארכת בתפלתך אמר להם קשה בעיניכם שהתפללתי עליכם ועל בית המקדש שלא יחרב אמרו לו אל תהי רגיל לעשות כן שהרי שנינו לא היה מאריך בתפלתו כדי שלא להבעית את ישראל: [\[מתני' משניטל ארון אבן היתה שם מימות נביאים ראשונים ושתיה היתה נקראת גבוה מן הארץ שלש אצבעות ועליה היה נותן נטל את הדם ממי שהיה ממרס בו נכנס למקום שנכנס ועמד במקום שעמד והזה ממנו אחת למעלה ושבע למטה ולא היה מתכוון להזות לא למעלה ולא למטה אלא כמצליף וכך היה מונה אחת אחת אחת ושתיים אחת ושלוש אחת וארבע אחת וחמש אחת ושש אחת ושבע יצא והניחו על כן הזהב שבהיכל הביאו לו את השעיר שחטו וקבל במזרק את דמו נכנס למקום שנכנס ועמד במקום שעמד והזה ממנו אחת למעלה ושבע למטה וכך היה מונה אחת אחת אחת ושתיים וכו' יצא והניחו על כן הזהב השני שבהיכל רבי יהודה אומר לא היה שם אלא כן אחד בלבד נטל דם הפר והניח דם השעיר והזה ממנו על הפרוכת שכנגד הארון מבחוץ אחת למעלה ושבע למטה ולא היה מתכוון וכו' וכך היה מונה וכו' נטל דם השעיר והניח דם הפר והזה ממנו על הפרוכת שכנגד הארון מבחוץ אחת למעלה ושבע למטה וכו' עירה דם הפר לתוך דם השעיר ונתן את המלא בריקן: \[\\[גמ' משנגנו לא קתני אלא משניטל\]\(#\)](#)

תנו כמאן דאמר ארון גלה לבבל דתניא רבי אליעזר אומר ארון גלה לבבל שנאמר [\[דברי הימים ב לו-ג\]](#) ולתשובת השנה שלח המלך נבוכדנאצר וביאהו בבלה עם כלי חמדת בית ה' רבי שמעון בן יוחאי אומר ארון גלה לבבל שנאמר [\[ישעיה לט-ו\]](#) לא יותר דבר אמר ה' אלו עשרת הדברות שבו רבי יהודה (בן לקיש) אומר ארון במקומו נגזר שנאמר [\[מלכים א ח-ח\]](#) ויראו ראשי הבדים מן הקדש על פני הדביר ולא יראו החוצה ויהיו שם עד היום הזה ופליגא דעולא דאמר עולא שאל רבי מתיה בן חרש את רבי שמעון בן יוחאי ברומי וכי מאחר שרבי אליעזר מלמדנו פעם ראשונה ושניה ארון גלה לבבל ראשונה הא דאמרן [\[דברי הימים ב לו-ג\]](#) וביאהו בבלה עם כלי חמדת בית ה' שניה מאי היא דכתיב [\[איכה א-ו\]](#) ויצא מבת ציון

רש"י אמרו ליה לרב יוסף. שהוה היה מאור עינים ואינו מכיר בדברי: תרום רישך. תהיה ראש ישיבת הכרך: התם מיבעי ליה למיקם. במקום שהפסיעות כלות ולא לחזור לאחור: ואם לא עשה כן. נראה כמו שלח נטל רשות להיפטר: וראוי לו שלח התפלל. ראוי לו שלח התפלל גרסינן כלומר נוח היה לו אם לא התפלל כמו ראוי לו שלח בל לעולם: מימינו אש דת. אלמלא ימין עדיפא: וכדכתיב מימינך. הימין סובלת כדכתיב מימין: וכי תימא אורחא הוא. שהימין מוכנת להשתמש בה לכך ניהו הלווחות בימין ולאו חשיבותא דימין היא: לשמאל דידך. היא ימינו של הקב"ה שהתפלל רוחא ענמו כחילו שכינה למוזל פניו שנאמר שויתא ה' לגנדי תמיד (תהלים טז): שחונה. חמה: עביד שולטן. עושה ממשלה: עוברי דרכים. מתפללים שלח ידו גשמים: והנינא בנחת. שאין לו זריעה בקלות: מתני' נביאים הראשונים. דוד ושמואל מפרש במס' סוטה (דף מה:): ושתייה היתה נקראת. מפרש בגמ' למקום שנכנס. לבית קדשי הקדשים: במקום שעמד. בין הבדים: ולא היה מתכוון להזות לא למעלה וכו'. שהתא אחת למעלה בחודה של כפורת העליון והשבע למטה מאחזקה שהרי לא על הכפורת נוגעים אלא לארץ נופלות: אלא כמצליף. בקורה זו חתה זו כל שמונה הזאות כמצליף לא ידעתי שאנו: וכך היה מונה. בגמרא מפרש טעמא: נטל דם הפר החולה והניח דם השעיר. מסקנא דמילתיה דר' יהודה היא דאמר לא היה שם אלא כן אחד וליך לנטל דם הפר החולה: על הפרוכת. כדכתיב וכן יעשה לאלה מועד (ויקרא טז): עירה דם הפר וכו'. כדכתיב במתנת המזבח ולקח מדם הפר ומדם השעיר מדם שניה יחידו: ונתן המלח וכו'. בגמרא מפרש חוזר ומערה מזרק מלא לתוך הריקן כדי לערבב יפה: גמ' וביאו בבלה. ליהויכין: עם כלי חמדת. הוא ארון: ויאריוכו הבדים וגו'. סיפיה קדקא ויהיו שם עד היום הזה: ופליגא דעולא. הא דתניא ר' שמעון אומר ארון גלה לבבל: ראשונה ושניה. כלומר משני מקראות: (רש"י)

תוספות וכי תימא אורחא דמילתא למיתב לימין. נ"ל לפרש כלומר אדרבה כי היכי דהתם יתב קודשא בריך הוא מימינו הכא נמי המתפלל יתן שלום לימין שלו ברישא ת"ל יפול מצדך אלף אלמא דיש לבקש על גוד השמאלי ברישא והדר אימין וטעמא הוי דהוי לימין הקב"ה ברישא: תנו כמאן דאמר ארון גלה לבבל. אע"ג דרבי יהודה אומר במקומו נגזר ופליג בסיפא גבי כן ולא פליג ברישא ארון י"ל פליג בברייתא ברישא ארון: ופליגא דעולא. דאמר לר"ש גלה לבבל פליגא דעולא דאמר לר"ש דארון נגזר:

כל הדרה מאי כל הדרה חדרה אתה מאי אתה אומר אמר לו שאני אומר ארון במקומו נגזר שנאמר ויאריוכו הבדים וגו' אמר ליה רבה לעולא מאי משמע דכתיב [\[מלכים א ח-ח\]](#) ויהיו שם עד היום הזה וכל היכא דכתיב עד היום הזה לעולם הוא והכתיב [\[שופטים א-א\]](#) ואת היבוסים יושב ירושלם לא הורישו בני

הני מיולי. דאזנו מזה על הכפורת ארזון שהים אחת של מעלה בפר ואחת של מעלה בשעיר על גג הכפורת ממש; לא יאמר למטה בשעיר. לא יאמר ולפני הכפורת דהיינו למטה דשעיר דכתיב ביה והוא ארזון על הכפורת ולפני הכפורת ללא כריך דסוף סוף גמר ממטה דפר שהרי לא פירש בו כמה הזאות ולפניו ליה לקמן ממטה דפר דכתיב ביה ולפני הכפורת יזה שצב פעמים וכיון דסוף סוף גמר מיניה לשהוק קרא מיניה ולגמרה לכולה מילתא למטה דשעיר ממטה דפר דליתקוף להדדי דכתיב ועשה את דמו כאשר עשה לדם הפר דבשלמא למעלה דידיה איבעריך דמפורש בו אחת דכתיב והוא ארזון על הכפורת וארזון חדל משמע ובמעלה דפר לא פירש אחת: למה נאמר. למטה דשעיר לאקושי ליה מעלה דשעיר ולומר על הכפורת כלפני הכפורת מה לפני ללא ממש טועה בכפורת דהא לפני על הארץ משמע אף על דלא ממש טועה בכפורת אלא לענין שיהא מאלד יוד למטה: ארצה לא יאמר למעלה בפר ללא כריך. דסוף סוף גמר לקמן ממעלה דשעיר שפירש בו אחת: למה נאמר לאקושי. לפני דפר לעל דפר שהמופנה בל ללמד: מה על על ממש. דהא על פני הכפורת כתיב אף לפני על ממש שיהו דמוס נוגעים בעביה של כפורת: אי אמרת בשלמא למטה דשעיר לאקושי. כלאמרן למעלה דפר דקשיא כך לא יאמר מיבעי ליה לכדתיב וכו': למדנו למעלה בשעיר אחת. דארזון חדל משמע: ארזון תלמוד לומר וכו'. שהרי אף כאן פורש והוא ועל ולפני: מר כי ארזון וכו'. באתריה דרבי מאיר מונין מנין כלל החילה ואחר כך פרט כגון עשרים ואחת עשרים וקשים ובהתריה דרבי יהודה פרט החילה שהים ועשרים שלש ועשרים: שלש יטעה. שיהא לו שהות בנתיים לתת לבו למנין שלש יטעה: לימד על הזאה וכו'. וכתיבא חוקה לעיובא: ללא היו שפירות לקוני חובה. שופר לתת לחובו מעות מי שעלויו קן חובה של זב חבה ויולדת או מטמא מדקש כקם שהיו שפירות לקן נדבה כדתיבא לקמן בשמעתון והכתיב לוקחין במעות קינין ומקריבין אותן: מפני תעובת חובה נדבה. שמה יתחלף שופר בשופר ויקריב במעות שופר החובה נדבה או משל נדבה חובה ויפסל שהחובה אחת לחטאת ואחת לעולה והנדבה כולן עולות ואין מעשה עולה ומעשה חטאת שוין: (רש"י)

הוספות אלא אי אמרת למעלה דפר לאקושי כו'. ואם תאמר ומנלן דאחת למעלה דפר לא נגע אילימא מהיקש דשעיר כדלקמן והא שעיר גופיה גמר בהיקשא דאיתקש על לפני דבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בהיקש וי"ל גילוי מילתא הוא דעל דהבא כדתיב אי נמי כיון דאשכחן דעל דשעיר לאו דווקא מקשינו נמי גבי פר על לפני: מפני תעובת חובה נדבה. אבל תעובת חובה בחובה ליכא למיחש שיקח מקצת ממעות רחל ומקצת ממעות לאה ויקריב בשביל לאה דאפשר דכל אחת צוררת מעותיה לעצמה ונותנת בשופר וכך עושיין לרבנן דרבי יהודה דסבירא להו שופרות היו לקיני חובה וכשהבין לוקח מכל צדור קן אחד מקריב כל קן וקן לשם מי שהוא: מפני תעובת חובה נדבה. אין להקשות לומר איכא לא היו שופרות נדבה מפני התעובות אבל לחובה תקנו שופרות ד"ל דלנדבה נפישו ועוד דזימנין שלא היו מקריבין נדבה ימים רבים כשלא היה המזבח בטל ובתוך כך היו שומרים מעות הנדבה להכי צריכי שופר אבל חובה יכולין להקריב לאלתר: (תוספות)

דף - נה - ב

לית ליה כתיבה דתנן רבי יהודה אומר לא היה שם אלא כן אחד בלבד תרי מאי טעמא לא משום דמחלפי ונעביד תרי וליכתוב עלייהו הי דפר והי דשעיר אלא לרבי יהודה לית ליה כתיבה מיתבי שלש עשרה שופרות היו במקדש והיה כתוב עליהן תקלין חדותן ותקלין עתיקין וקינין וגזלי עולה ועצים ולבונה וזהב לכפורת וששה לנדבה תקלין חדותן אלו שקלים של כל שנה ושנה תקלין עתיקין מי שלא שקל אשתקד ישקול לשנה הבאה קינין הן תורין גזלי עולה הן בני יונה וכולן עולות דברי ר' יהודה כי אתא רב דימי אמר אמרי במערבא גזירה משום חטאת שמתו בעליה ומי חיישינן והתנן השולח חטאתו ממדינת הים מקריבין אותה בחזקת שהוא קיים אלא משום חטאת שמתו בעליה דאי וברור ארבעה זוזי ונשדי במיא והנך נישתרו רבי יהודה לית ליה ברירה מנא לן אילימא מהא דתנן הלוקח יין מבין הכותיים ערב שבת עם חשכה עומד ואומר שני לוגין שאני עתיד להפריש הרי הן תרומה

רש"י לית ליה כתיבה. אין סומכין על כך דזמנין ללאו אדעתיה לעיוני כתיבה: משום דמחלפי. אי עביד תרי מניח מזרק השעיר על זה ושל פר על זה וכשאל לקחה את דם הפר פעמים שנתחלף לו וטובל את של שעיר הלכך כי ליכא אלא חד לא מנח האי עד דשקיל האי וגמלאו העבודות כסדרן של שעיר אחר פר בפנים ושל פר אחריה בעיבא אחר כך של שעיר: תקלין חדותן. על האחד תקלין עתיקין על השני קינין על השלישי גזלי עולה על הרביעי עצים על החמישי לבונה על הששי זהב לכפורת על השביעי וקשים אלו שקלים של כל שנה ושנה. מי שעלויו להביא שקלי שנה זו שלא הביאין באחד מביאין כל שנה שיהיה ונותנים בשופר של תקלין חדותן והגזברים נותנים אותן בלשכה וחורמין מהם שלש הקופות בפרוס הפסח ובפרוס העגרת ובפרוס החג: ישקול לשנה הבאה. ונותנן לשופר של תקלין עתיקין ונותנים אותן לשכר לשיכר ללשכה של אשתקד שמהן בונים חומת העיר ומגדלותיה כדתנן בשקלים (פ"ד משנה ב): קינין הן תורין. ממעות שבו אין לוקחין אלא תורין: כולן עולות. ר' יהודה לטעמיה דאמר לא היו שופרות לקיני חובה ועצים ולבונה וזהב לכפורת מפרש במס' שקלים (פ"ו מ"ו) המהנדב עצים נהון מעות לאותו שופר ולא יפחות משני גזירין והמהנדב לבונה מביא מעות ונתן לתוך שופר לבונה ולוקחים מהן לבונה ומקטירין אותן נדבה על המזבח החילון זהב לכפורת המהנדב זהב נהון מעות לתוך שופר ולוקחין מהן זהב לכלי שרת והן המזרקות הקרוין כפורי זהב בעזרא דרבי הימים (א' כה): וקשים לנדבה. לקיץ המזבח לתת לתוכן מעות שזקחין מכל הרועות של מותר אשמות וחטאת שנינו בהן ירעה וימכר ויפלו דמיו לנדבה ובפרק בתרא דמנחות (דף קז): קשים שופרות כנגד קשים בתי אבות שבכל משמר ומשמר וכל אחד ואחד מכיר את של יומו ואם היה מזבח בטל בזימו שאין איש מביא קרבנות לוקחין בני בית אב מעות שופר שלהן ולוקחין מהן עולות והוא קיץ המזבח שמע מינה מיהא דר' יהודה אית ליה כתיבה דקתני והיה כתוב עליהן: גזירה משום חטאת שמתו בעליה. שמה מת אחד מן הבעלים שנתנו מעות בשופר וכיון דיש בהן חטאות הוה להו מעות חטאת שמתו בעליה והן הולכות לים המלח וגמלאו מעורבות עם הכפורת ופוסלות אותן והיינו מפני התעורבות: שמתו בעליה ודאי. שאינו יודעין בו שמת משנתן מעות לשופר ועדיין לא קרבן: ונכרור ארבע זוזי. דמי החטאת זוזי פשיטי קאמר זוזי מדינה שיש ח' מהן בזוזי כורי והן דמי פרידה אחת דתנן עמדו קינין בו ביום ברבעתים (כריתות ה.) והרובע הוא חלי דינר כורי שהוא ארבעה זוזי מדינה: לית ליה כתיבה. לא סמכין אברייה למשגי איסורא: הלוקח יין מבין הכותיים. קודם שגזרו עליהם ואין לו כלים להפריש לתוכן תרומות ומעשרות: הרי הן תרומה. בתוכו: (רש"י)

הוספות קינין הן תורין. המתנדב תורין מביא ונותן בשופר שכתוב עליו קינין והמתנדב בני יונה נותן מעות לתוך שופר שכתוב בו גזלי עולה: והתנן השולח חטאתו ממדינת הים מקריבין אותה בחזקת שהוא קיים. תימה לי והאמר התם בפרק כל הגט (גיטין דף כח.) בגמ' לא שנו אלא שלא הגיע לגבורות אבל הגיע לגבורות לא ואם כן נימא דמשום דילמא איכא זב וזבה ומצורע ומטמא מקדש ושמיעת קול וביטוי שפתים שהגיעו לגבורות דחיישינן בהו שמא ימות אחד מהם וי"ל דאינו סברא דליחוש כולי האי דלא שיכחא הוא אי נמי יש לומר דהא דקאמר התם אבל הגיע לגבורות לא ה"מ במביא גט משום חומר דאשת איש אבל בשולח חטאתו אין חילוק בין הגיע ללא הגיע ותדע דאמתני' דהמביא גט קאמר לה התם ולא אמתניתי' דהשולח חטאתו: אלא בחטאת שמתו בעליה ודאי. תימה מאי טעמא הדר ביה לימא לעולם טעמא דילמא ימות אחד מהן והא דתנן מקריבין אותן בחזקת שהוא קיים הא אמר התם שמא מת לא חיישינן שמא ימות חיישינן דהא חזינן דחייש רבי יהודה לבקיעת הגזר

ו'י' כיון דשמא מת לא חיישין אם כן נעביד שופרות לקיני חובה וכל שעתא ושעתא לישתרי לאקרובי כיון דשמא מת לא חיישין ולא דמי להיחיד דפרק כל הגט (ג) זה שם דהרי זה גיטך קודם למיתתו אסורה לאכול בתרומה מיד משום שמא ימות דהתם כי אמרין שמא ימות בזאת השעה אסורה לאכול שהרי אמר שעה אחת קודם למיתתו אבל הכא לא הויה חטאת שמתו בעליה אלא לאחר מיתתו ומשום ואתם כן אפילו כי אמר כל שעתא שמא ימות בזו השעה השתא מיהא לא שכיב ושירי לאקרובי': ונברר ד' זוי. פירש רש"י משום דאמר פרק קמא דכריתות (דף ה. ח.) ועמדו קניניו בו ביום ברבעתים וז' זוי הם דמי החטאת משמע מתוך פי' דבעי למימר דשני הפרדים עמדו ברובע שלם שזהו צוירי שהם ח' זוי מדינה נמצא החטאת בד' זוי ובספ' דכריתות (דף י. י.) אינו משמע כן דקאמר מדחס רחמנא עליה בדלות חד משיתסר בעשירות דבעשירות מיתאי כשבה או שעירה בסלע ובדלות ברבעתים בדלי דלות נמי מיתאי חד מי' דלדולת אלמא רבעתים רובע דינר קאמר דהיינו חד מי' בסלע והא דנקט הכא ד' זוי לאו דוקא קאמר אלא אורחיה דגמרא הוא למימר הכי וכי האי גוונא איכא בערביין בפרק המקדיש שדחן (דף כט.) גבי ההוא גברא דאחרמינהו לניכסיה אתא לקמיה דרב יהודה אמר ליה זיל שקול ארבע זוי אחיל עלייהו ושדי בנהרא וכן בפרק כל הצלמים (ע"ז דף מט.) ההוא גברא דאיערב ליה חביתא דחמרא דאסורא בחמריה אתא לקמיה דרב חסדא אמר ליה זיל שקול ד' זוי ושדי בנהרא: הלוקח יין מבין הכותיים. דתניא גרסינן ולא גרסינן דתנן שאינה משנה בשום מקום ובמסכת דמאי פ"ז (משנה ד) יש משנה אחת שלא נשנו בה אלא דברי רבי מאיר שמא ווע"ג דרבי מאיר גזר על יינן בפרק קמא דחולין (דף ו.) הכא קודם גזירה איירי ור' יוסי ור' שמעון אף על גב דסבירא להו במנחות פרק ר' ישמעאל (דף סו:) תורמין משל כותים על של נכרים ומשל נכרים על של כותים דכותים גרי אריות הן מכל מקום כיון דפורשין מע"ז יותר מנכריין ומחייקין בתורה שבכתב גם את אלהיהם אינם עובדים כמו שהיו עושין בבית ראשון משום הכי כשגזרו על סתם יינן של נכרים לא גזרו על של כותיים אף על פי שגזרו על פיתן כמו לר"מ קודם שגזר עליהם שהיה יינן מותר ומיתן אסור אי נמי הכא מיירי במטהר יינו דוקא נקט מבין הכותיים אבל מבין עם הארץ דין אחר יש לו בדקתני במס' סניפא דבדמאי לא קתני שני לוגין שאני עתיד להפריש לפי שעמי הארץ לא נחשדו על התרומה כדאיתא בשלהי משנת סוטה (דף מח.) דאין על גב דהפריש בפרק שאכלו (ברכות דף מז:) הני כותאי עשורי מעשירי דבמאי דכתב באורייתא מהוה זיהרי הני מילי כשמהם בעצמם אוכלין אבל כשמוכרין לאחרים לא חיישי על לפני עור לא תתן מכשול ואף על פי שאינן חשודים על הגזל עמי הארץ נמי לא חשדי על הגזל ואפילו הכי חשדי על המעשרות דלא חשיב להו גדל לפי שהוא ממון שאין לו תובעין ועוד כל כמה דלא הופרש לא חשיב להו גדל ועוד סומכים הכותיים הוא דדרשין פרק השוכר את הפועל (ב"מ דף פח:) וכמו שמוכרת הרישא במסכתא דמאי ובשבת לא מצי להפריש ווע"ג דדמאי נמי אין מפרישין אותו בשבת אלא בספק חשיכה כדנתן פרק כמה מדליקין (שבת דף לז.) ובמסכת דמאי (פ"א משנה ד) נמי נתן כי האי גוונא ומייתני לה פרק כמה מדליקין (שבת דף כג.) דמאי מפריש אותו ערום ובין השמשות אבל בשבת לא ה"מ היבא דלא קרא שם מבעוד יום אבל ודאי אפילו קרא לו שם מערב שבת אסור להפרישו (תוספות)

דף   נו   -   א

עשרה מעשר ראשון תשעה מעשר שני ומיחל ושונה מיד דברי רבי מאיר

רכ"ז ומיחל מעשר שני על המעונה דמה שיש בילו לתקן יתקן ושותה מן התענובות וכשיהיו לו כלים יפריש בם התרומה ומעשר לסמכוין אנכריה ולומר זה היה התרומה והוא שפה חולין: (רכ"ז)

תוספות בשבת עוד חילוק אחר דגבי דמאי קתני ושאר מעשר סמוך לו זה שעשיתי מעשר עשוי תרומת מעשר עליו פי' מדה אחת שאני עתיד להפריש יש למחר יהא מעשר ושאר מעשר דהיינו ט' יהא סמוך לו אותה מדה שעשיתי תחילה מעשר יהא תרומת מעשר על הט' ומפריש למחר אותה מדה של תרומת מעשר ושותה הכל ואפילו אותם התשעה שהן מעשר למאן דאמר מעשר ראשון מותר לזרים ולרבי מאיר דאמר אסור לזרים אם הוא לוי ושותה אבל בודאי לא יועיל לו שהרי אינו יכול להפריש אותה מדה בשבת ובאל הפרשה אינו יכול לתת אותה תשעה תשעה דקתני אי אתה מודה שמה יבקע הנוה ונמצא שותה טבלים למפרע ואם כן אם היה שותה המעשר כל כמה דלא הופרש הוה ליה כבקיעת הנוה אי נמי בודאי טבל הוא זקוק ליתן המעשר ללוי לקיים מצות נתנה עוד יש חילוק דגבי דמאי קתני מעשר שני בצפונה או בדמיו ודכי כותים לא קתני אלא תשעה מעשר שני ואין קובע להם מקום והיינו טעמא דקביעות מקום היו כמו הפרשה ובבין השמשות איירי כדקתני בתוספתא (דמאי פ"ח) וקדש עליו היום ובספק חשיכה מעשירין את הדמאי לא את הודאי ומהאי טעמא נמי לא קתני גבי כותים כדקתני התם ומחולל על המעות אלא ומיחל ושותה מיד פי' מתחיל או כמו שפירש הר"ר משולם זצ"ל ומהיל בה"י מזוג מלשון סבאך מהול במים (ישעיה א) אבל לחלל אינו יכול כיון שלא קבע לו מקום דתניא בתוספתא דמסכתא דמסכת מעשר שני [פ"ג] מע"ש שבחפץ זה יהא מחולל על איסור זה ולא קבע לו מקום ר' שמעון אומר קרא שם וחכ"א עד שיאמר בצפונה או לדמיו ומיית התם עובדא דרשב"ג ורבי יהודה ורבי יוסי ששכנסו אצל בעל הבית אחד בכזיב והיה מחלל בענין זה ואמר לו צא ואוכל מעותיך השכרת מעות אידות נפשות ואפילו רבי שמעון דאמר קרא שם פ"ד למירי גזון שאמר בתוכו דחשיב כקביעות מקום דהוה כעין פלוגתיהוה דפליגי במסכת תרומות (פ"ג משנה ה) ומיית לה בפרק בכל מערבין (עירוברין דף לו:) האומר תרומת הכרי זה בתוכו רבי שמעון אומר קרא שם ומפרש שם התם דכי אמר בתוכו כאלו אמר באמצעיתו דקבע מקום ולא כמו שפרש"י ומיחל מחלל דאין יכול לחלל דפרישות ועוד אם היה שותהו בחילול בלא הפרשה היה שותה טבלים למפרע כדפרישות לעיל וכן משמע הלשון דקאמר שני עתיד להפריש אלמא כולהו צריך סופו להפריש וליכא למימר דשאני עתיד להפריש לא קאי אלא ארתומה דמי הוה חיילא בלא הפרשה אם כן היתה מדמעת ואוסרת הכל אם כן מעשר ראשון נמי (דכתב) ביה תרומת מעשר וליכא למימר דאתרומה ומעשר ראשון קאי ולא אמעשר שני דמאיזה טעם הוה לן למימר הכי הא לא קתני אלא חדא זימנא שאני עתיד להפריש ואי קאי אתרי קאי אכולהו ועוד בתוספתא קתני עשרה הבאים אחריהם תשעה הבאים אחריהם משמע אחריהן מן החבית ומיהו ההיא ראה דתוספתא דמסכת תרומה יש לדחות דכיון דמזכיר סכום התרומה והמעשר חשיב קריאת שם טפי ולא בעינן קביעות מקום ואיכא נמי למאן דאמר במסכת תרומות פ' שלישי (מ"ה) [האומר] תרומת הכרי ממנו עליו קרא שם ועוד תנן במסכת מעשר שני פרק רביעי (משנה ז) הפודה מעשר שני ולא קרא שם רבי יוסי אומר דיו ומיהו שאר הקושיות קשו לפריש"י ועוד דהך משנה גופא בעיא קביעות מקום מדקתני סיפא בצפונה או בדמיו: עשרה מעשר ראשון תשעה מעשר שני. לאו דוקא שהרי כיון שכבר נטל מן הק' שני לוגין לתרומה אינו עולה י' שלימים למעשר ראשון ותשעה למעשר שני מן הנותרים ואין לומר דחיישין שמא הכותי תרם תרומה גדולה ולהכי אין למעט בשביל התרומה ממעשר ראשון וממעשר שני וצריך לתקן עדיין אותם שני לוגין דשמא כבר הורמה התרומה ונמצא שהם זקוקים למעשר והמעשרות נמי צריך לחזור ולתקן דילמא הוה ליה מרבה במעשרות אין לומר כן דאם תיקן הכותי תיקן כראוי ואם לא תיקן לא תיקן כלל כדפי' לעיל: דברי ר' מאיר. משמע הכא דאית ליה לר' מאיר ברירה ובפי' יש בכור (בכורות דף מח.) אמר דסבירא ליה כרב אסי דאמר האחין שחלקו מחצה יורשים ומחצה לקוחות דמספקא ליה אי לקוחות אי כירשים אלמא מספקא ליה אי את ברירה לא יש לחלק בין הכא שמתנה ומברר דבריו להאי דהאחין שחלקו שאינן מתניין ומבררין כלום ובהא מיתרצא דרבא מוקי התם ר' מאיר ור' יהודה כרב אסי ובפי' כל הגט (גיטין דף כה:) קאמר רבא דתריייהו את להו ברירה לא הוה גט עכ"ל והא דפרך בפ' בכל מערבין (עירוברין דף לו:) אלא שמתנה היו לפניו לית להו ברירה גבי שנים שלקחו חבית ובהמה בשותפות ובפרק מי שאחזו (גיטין דף עה.) אתקין שמואל בגיטא דשכיב מרע לא אתי לא יהא גט ואם מתי יהא גט ואם לא אתי וכו' ולכי מית הוה גיטא אלמא דאפילו באורייתא אית ליה ברירה דכי האי גוונא דייקינן בר"פ כל הגט (שם דף כה:) ומרש"י שם הטעם דחשיב ליה ברירה משום דאין זה כשאר תנאים שאדם מתנה בגט שבידו לקיימו כשהוא מתנה עליהם וכשנתקיים התנאי הוה גט למפרע דהתם לאו משום ברירה הוה גט אבל הכא דאין בידו ובשעת התנאי הוא ספק והתנאי מתקיים מאיליו אי לאו משום ברירה לא הוה גט עכ"ל והא דפרך בפ' בכל מערבין (עירוברין דף לו:) אלא שמתנה היו לפניו שני רמונים של טבל ואמר אם ירדו גשמים היום יהא זה תרומה על זה [ואם לאו יהא זה תרומה על זה] הכי נמי דלא הוה תרומה דמשמע שפשוט לו דהיא תרומה למאן דאית ליה ברירה קאמר אי נמי אפילו למאן דלית ליה ברירה קאמר כיון דמתנה בין ירדו בין לא ירדו חשיב טפי והשתא לפי החילוק שחילקנו בין היכא שמברר דבריו להיכא דלא קאמר מידי נוחא נמי דשמאל דבהאי דחבית ובהמה לא קאמר מידי ואת"א א"כ מ"כ אפי"ן במרובה (ב"ב דף קט ט:) דר' יוחנן אר"י יוחנן דאית ליה ברירה בהאי דכל המתלקט ובהאי דהאחין שחלקו לית ליה ברירה לישני דיש חילוק בין היכא שמברר דבריו כהאי דכל המתלקט וחוהו בו הגמרא מתוך קושיא זו יש לומר משום דניחא ליה למימר לעולם כל הנלקט כדקתני במשנה וניחא ליה נמי למימר לא תיפוך ועוד כי הוה משני נמי הכי אכתי הוה קשה ליה מהיאת דכל הגט (גיטין דף

היבא דשינה הסדר של מעשה שלם כגון אם הקדים כל עבודת שיעור דבחד מקום מקמי מתנות דפר אבל כי האי גוונא שאינו מקדים אלא אחת ממתנות דשיעור מקמי שבע מתנות דפר לא מעכב להכי מייתי מדכתב וכלה התורה אמרה כלה דם הפר לגמרי ואח"כ כלה דם השעיר והוי כמו שינה הכתוב עליו לעכב: (תוספות)

ב

נז

דף

אלא אמר רבא נותן שבע למטה לשם פר וחוזר ונותן אחת למעלה ושבע למטה לשם שיעור נתערבו לו כוסות בכוסות נותן וחוזר ונותן ונותן שלשה פעמים מקצת דמים נתערבו לו ומקצת דמים לא נתערבו [לן] פשיטא כי יהיב מודאין יהיב מיהו הנך שירים הווי וליסוד אזלי או דילמא דחויין הווי ואזלי לאמה אמר רב פפא אפילו למאן דאמר כוס אחד עושה חבירו שירים הני מילי היבא דאי בעי למיתב מצי יהיב אבל הא דאי בעי למיתב לא מצי יהיב לא אמר ליה רב וזו בריה דרב יהושע לרב פפא אדרבה אפילו למאן דאמר כוס אחד עושה חבירו דחוי הני מילי דדחיה בידיה אבל היבא דלא דחיה בידיה לא דתניה למעלה הוא אומר **[ויקרא ד-כה]** ואת דמו ישפוך ולמטה הוא אומר **[ויקרא ד-ל-לד]** ואת כל דמה ישפוך מניין לחטאת שקבל דמה בארבע כוסות ונתן מזה אחת וזוה אחת שכולן נשפכין ליסוד ת"ל **[ויקרא ד-ל-לד]** ואת כל דמה ישפוך יכול אפילו נתן ארבע מתנות מאחת מהן ת"ל **[ויקרא ד-כה]** ואת דמו ישפוך הוא נשפך ליסוד והן נשפכין לאמה רבי אליעזר בר"ש אומר מניין לחטאת שקבל דמה בארבע כוסות ונתן ארבע מתנות מאחד מהן שכולן נשפכין ליסוד ת"ל ואת כל דמה ישפוך ולרבי אליעזר בר"ש הא כתיב ואת דמו ישפוך אמר רב אשי למעוטי שירים שבצואר בהמה: עירה דם הפר לתוך דם השעיר: תנן כמאן דאמר מערבין לקרנות דאיתמר רבי יאשיה ורבי יונתן חד אמר מערבין וחד אמר אין מערבין תסתיים דר' יאשיה הוא דאמר מערבין דאמר א"ג דלא כתיב יחדיו כמאן דכתיב יחדיו דמי אפילו תימא רבי יונתן הוא שאני הכא דכתיב אחת תניא דלא כשניין **[ויקרא טז-יח]** ולקח מדם הפר ומדם השעיר שיהיו מעורבין דברי רבי יאשיה

רש"י כוסות בכוסות. שאינו מכיר איזה כוס של פר ואיזה כוס של שעיר: נותן וחוזר ונותן וחוזר ונותן. בכל עבודה ועבודה נותן אחת למעלה ושבע למטה מן האחד וחוזר ונותן מן השני וחוזר ונותן מן הראשון דמה נפך אם ראשון של פר היה ושני שעיר יא' כחאשונה ובשניה ואי ראשון של שעיר היה והכי הוא כמו שאינו כדתיבא פר מעכב את השעיר יא' בשניה ובשלישית שהרי קדם פר לשעיר וכן בהיכל: מקלת דמים נתערבו. כגון שנספך משני מזוקות לתוך מזוקה שלשתי ריקם ונשתתיר בהם ככל אחד ואחד: פשיטא לי' דכי יהיב. מתנות מודאין יהיב ממה שנספך במזוקות: מיהו. הא מיבעיא לן הנך שנתערבו בשלשתי שירים הווי כאלו לא נתערבו וליסוד מזבח החיזון אזלי כדתנן (זבחים דף מז). שכי הדם היה שופך על יסוד מערבין של מזבח החיזון: או דילמא דחויין ניהו. הואיל ואין מתנות הראשונות ניתנו ממנו ולכמהם שבעה המביאה את כל ליתכוד העזרה לנחל קדרון אזלי: אפילו למאן דלמור. כדתיבא לקמן כוס אחת וכו' כגון קיבל הדם בשתי כוסות ונתן את כל מתנות הקרנות מכוס אחת: אבל הא דיהיב מיניה. שהרי הדמים הללו שבמזרח שלשתי נהבטלו בשני המזרחות שנתן מהן המתנות: דתיבא. פלוגתא דכוס עושה חבירו דחוי או שכיב דאמרן לעיל אפילו למ"ד וכו': למעלה הוא אומר. בחטאת לשעיר נשא (ויקרא ד) ואת דמו ישפוך וכו' ובשירים כתיב ולא כתיב הכא כל ולמטה בחטאת יחיד בשירים ידעה כתיב כל: ה"ג מניין לחטאת שקבל דמה בארבע כוסות ונתן מזה אחת ומזה אחת שכולן נשפכין ליסוד ת"ל ואת כל דמה ישפוך נתן ארבע מתנות מאחת מהן ת"ל ואת דמו ישפוך הוא נשפך ליסוד והן נשפכין לאמה ר"א בר"ש אמר מניין לחטאת שקיבל דמה בארבע כוסות ונתן ארבע מתנות מאחת מאחת ליסוד ת"ל ואת כל דמה ישפוך ת"ק סבר כוס עושה את חבירו דחוי ור"א בר"ש סבר כוס עושה את חבירו שירים: מערבין לקרנות. מערבין דם פר בדם שעיר כשבא לתן מתנות קרנות מזבח הפנימי: אין מערבין. למשמע ליה ולקח מדם הפר ומדם השעיר מכל אחד בפני עצמו: דלמור א"ג דלא כתיב יחדיו וכו'. דתיבא (סנהדרין דף סו). איש איש אשר יקבל את חבירו וכו' בלא חבו אמו בלא חבו אמו ת"ל חבו קיבל אמו קיבל דברי רבי יאשיה ר' יונתן אומר משמע שניהן כחד ומשמע כל אחד ואחד בעצמו עד שיפרכו לך הכתוב יחדיו אלמלא לר' יאשיה אי לא הדר כתיב חבו וכו' חבו קיבל הוא חבו חבו דקרא שניהן כחד משמע הכא נמי מדם הפר ומדם השעיר שניהן כחד משמע: דכתיב אחת. וכפר אהרן על קרנותיו אחת בשנה (שמות ל) ולא שהים: תניא דלא כשניין. אלא כמה דסלקא דעתך מעיקרא דר' יאשיה הוא דלמור מערבין: (רש"י)

תוספות אלא אמר רבא נותן שבע למטה לשם פר וחוזר ונותן אחת למעלה כו'. דעולין אינן מבטלין זה את זה ולא דמי להא דתנן בפ' התערבות (זבחים דף עט): הניתנין למעלה שנתערבו בניתינן למטה דסבירא להו לרבנן דרבי אליעזר ישפכו לאמה דיש לומר דשאני הכא נהי דהשתא לאחר שנתן למעלה דפר הוה ליה ניתנין למעלה שנתערבו בניתינן למטה מ"מ כיון דמעיקרא הן שוין במתנותיהן אפילו בבגד דר"א מרזח הכא דיתן למעלה . רואה אני דם הפר למעלה כאילו הוא מים: נותן וחוזר ונותן וחוזר ונותן. פי' רש"י וכן בהיכל משמע דאיירי נמי בנתערבו כוסות בכוסות קודם שנתן לפני ולפנים וקשה דהא . אמרינן לקמן בפירקין שעיר ששחטו קודם מתן דמו של פר לא עשה ולא כלום אלא יש לומר דלא איירי בלפני ולפנים אלא בהיכל: עירה דם הפר לתוך דם שעיר . תימא דאמרינן בפרק הקומץ רבה (מנחות דף כב). הדבר ידוע שדמו של פר מרובה מדם שעיר אלא מכאן לעולין שאין מבטלין זה את זה וכיון דעירה דם הפר לתוך דם שעיר א"כ איכא הוה ליה למימר דא"ג דדם פר מרובה הוה לן למימר ראשון ראשון בטל כדאמר בפרק בתרא דמסכת ע"ז (דף עג). המערה י"ג מ' חבית לבור אפילו כל היום כולו ראשון ראשון בטל אלא הכא משום דאין עולין מבטלין זה את זה וי"ל האיכא למאן דאמר התם דוקא המערה מפי צרצור דלא נפיש עמודיה אבל מפי חבית דנפיש עמודיה לא ואפילו למאן דאמר אפילו מחבית דנפיש עמודיה מ"מ היבא דמערה מדבר דנפיש עמודיה טפי מפי חבית מודה דלא אמרינן ראשון ראשון בטל והכא היה מערה מן המזרק דנפיש עמודיה: תניא דלא כשניין. הכי נמי הוה מצי לאיתויי ברייתא דמיתתי בזבחים פרק בית שמאי (דף מב): ובפרק הקומץ זוטא (מנחות דף טז): ארבעים ושבע של יו"ב ועוד מייתי התם ברייתא דתניא ארבעים ושמונה של יו"ב דעל כרחיק סבירא להו להנך ברייתות אין מערבין לקרנות דבעינן אחר לא משכחת להו והכי מוקי להו התם אלא ניחא ליה לאתויי הך ברייתא שר' יונתן בעצמו מוזכר בה השתא מסקינן דר' יונתן אין מערבין ותימא דברק איתו ואת בנו (חולין דף עט). אמרינן דר' יהודה מספקא ליה אי חוששין לזע האב או לא ואם תמצא לומר דחוששין לזע האב אם כן היינו כהננה דהתם וחנניה ס"ל כרבי יונתן דלא בעי או לחלק כדקאמר התם וא"כ היכי קאמר ר' יהודה בפ' הקומץ רבה (מנחות דף כב). מולקח מדם הפר ומדם השעיר ונתן על קרנות וכו' דמין במינו לא בטיל והא כיון דסבירא ליה כרבי יונתן אם כן אין מערבין לקרנות ויש לומר נהי דרבי יונתן לא דריש אחת לר' יהודה דריש אחת קסבר מערבין אבל תימא אמאי קסבר רבי יונתן אין מערבין נהי דלא דריש אחת מכל מקום כיון דכתיב מדם הפר ומדם השעיר נימא מערבין דאמר בפ' שתי מדות (מנחות דף צא). דלי' יונתן דאיצטרך למיכתב גבי נסכים (במדבר טו) מן הבקר או מן העזן דלא תימא כיון דכתיב בויקרא מן הבקר ומן העזן ומן הארץ ולא נהירא דלא הוה מצי למיכתב ומן הבקר והא בקר וצאן הוא מירוש למן הבהמה וא"כ איצטרך למיכתב מן הבקר והשתא הוי מן הבקר ומן העזן כמו מדם הפר ומדם השעיר ונ"ל דלא דמו דאילו כתיב הכא מדם הפר והשעיר אז הוה דמי למן הבקר ומן העזן אבל ומדם השעיר מדם הפסיק העינין לרבי יונתן אי נמי נ"ל מדכתב גבי בן צאן מן הכבשים או מן העזים ובגין עוף נמי כתיב מן התורים או מן בני היונה והכא לא כתיב או מן הצאן ש"מ לערבן ולהכי איצטרך בפרשת נסכים או לחלק ואז מוקמינן ומן הצאן להוציא את הנוגח (תוספות)

רבי יונתן אומר מזה בפני עצמו ומזה בפני עצמו אמר לו רבי יאשיה והלא כבר נאמר אחת אמר לו רבי יונתן והלא כבר נאמר מדם הפר ומדם השעיר אם כן למה נאמר אחת לומר לך אחת ולא שתיים מדם הפר אחת ולא שתיים מדם השעיר תניא אידך ולקח מדם הפר ומדם השעיר שיהיו מעורבין זה בזה אתה אומר שיהיו מעורבין זה בזה או אינו אלא מזה בפני עצמו ומזה בפני עצמו תלמוד לומר אחת וסתמא כרבי יאשיה: נתן את המלא בריקן וכו': בעא מיניה רמי בר חמא מרב חסדא הניח מזרק בתוך מזרק וקבל בו את הדם מהו מין במינו חוצץ או אינו חוצץ אמר ליה תניתוה נתן את המלא בריקן מאי לאו הוסיב מזרק מלא לתוך מזרק ריקן לא עירה מזרק מלא לתוך מזרק ריקן הא תנא ליה רישא עירה דם הפר לתוך דם השעיר כדי לערבן יפה יפה תא. שמע היה עומד על גבי כלי או על גבי רגל חבירו פסול שאני רגל דלא מצי מבטיל ליה איכא דאמרי הכי בעי מיניה דרך שירות בכך או אין דרך שירות בכך תא שמע דתנא דבי רבי ישמעאל [במדבר ד-יב] את כל כלי השרת אשר ישרתו במ בקודש שני כלים ושירות אחת בעא מיניה רמי בר חמא מרב חסדא הניח סביב בתוך המזרק וקבל בו את הדם מהו מין בשאינו מין חוצץ או אינו חוצץ כיון דמחלחל לא חייץ או דילמא לא שניא אמר ליה תנינא זולף והולך עד שמגיע לספוג שאני מיא דקלישי איכא דאמרי הכי פשט ליה בדם כשר בקומץ פסול:

ר"ש וקבל בו את הדם. כל קבלות של כל ימות השנה קמבעיא ליה: מין במינו. מזרק במזרק: חוצץ. ונמלא שאין קבלה זו ככהן שהרי אינו אוחד במזרק שהדם בו: מאי לאו הוסיב מזרק המלא בתוך הריקן. שעירה ממנו והא הכא נמי ולקח כתיב ולקח מדם הפר ומדם השעיר והך לקיחה אחיחת המזרק היא: לא עירה מזרק מלא. לאחר שעירה דם הפר לדם השעיר חוזר ומערה מזרק מלא לתוך מזרק ריקן: עומד על גבי כלים וכו'. תנא דבי רבי ישמעאל הואיל ולקחה מקדשת וכלי שרת מקדשים מה כלי שרת לא יהא דבר חוצץ בינו ובין כלי שרת אף רכפה לא יהא דבר חוצץ בינו לבין הרכפה במס' זבחים (דף כד). על גבי רגל חבירו. אלמא מין במינו חוצץ: ללא מבטל ליה. חבירו את רגלו עד שיגמור עבודתו: כלי השרת. שני כלים במשמע ושירות אחת: סיב. הגדל סביב הדקל ונכרך עליו סביב כמין לוכלין גפנים והוא רך וסופג את הדם והדם יוצא מכל עבריו ואינו חוצץ כל כך מי הוא כי הא גוואל חלילה או לא: זולף והולך וכו'. יגשא דמתני' הכי (פרה פ"ו מ"ג) המקדש כשוקת והיה ספוג לתוכו מים ששפסו פסולין כייל יעשה זולף והולך עד שמגיע לספוג שוקת היא אבן חלולה על שפת המעיין והמים ננסוכין לה דרך חור כדפוסנה ומסקין בה בהמות ומקדשין בה אפר חטאת לתוך מים חיים והיא הכלי מים ששפסו פסולין דחיים אל כלי בערין סיהו המים נוגעין בכלי כייל הוא עושה כשפסא לטובל את המים וליתנם בלתיחית ובשפופרת זולף וגומר את כל המים אשר בשוקת עד שמגיע לספוג זולף שואף עד המצוי אגוטי"ר בלע"ז וכלאמרינן במועד קטן (דף י"ח) זולף וגומר כדרכו אלמא ספוג לא חייץ ולא פסול ללא הגבלה כחוכו והוא הדיו לסיב: שאני מיא דקלישי. ויולאות מכל עבריו וננסוכו בינו לבין הכלי אבל על דם הוא: בדם כשר. דקליש: בקומץ פסול. בקידוש שהקומץ טעון להתקדש בכלי לאחר הקמילה והוא כנגד קבלה בדם פסול דחייץ: (ר"ש)

תוספות רבי יונתן אומר מזה בפני עצמו ומזה בפני עצמו. תימה לי והא רבי יונתן אית ליה דמשמע שניהן כאחד ומשמע אחד בפני עצמו והכא משמע דאית ליה לוקא מזה בפני עצמו ומזה בפני עצמו ונראה לי כיון דמשמע הכי ומשמע הכי ילמד סתום מן המפורש כי היכי דלפני ולפנים ובהיכל נותן מזה בעצמו ומזה בפני עצמו ה"ל לקרנות דכתיב מדם הפר ומדם השעיר מסתמא מזה בעצמו ומזה בפני עצמו ובהא נמי מיתרצא מאי דק"ל דמיתית בסמוך תניא אידך וכו' עד תלמוד לומר אחת וסתמא כרבי יאשיה והכי אתיא כרבי יאשיה והא לרבי יאשיה בלא אחת נמי סבירא ל' כמאן דכתיב יחדיו דמי בשלמא הא דאמר ליה ר' יאשיה לר' יונתן והלא כבר נאמר אחת איכא למימר לדר' יונתן קאמר ליה אבל לדידיה בלא אחת נמי אלא יש לומר אע"ג דמעיקרא הוה סלקא דעתך דלרבי יאשיה מערבין בלא קרא דאחת בתר דאיתי קרא דאחת הדר ביה וסבירא ליה דאי לאו אחת ה"א אין מערבין דומיא דלפני ולפנים דהיכל דילמד סתום מן המפורש כדפ"י ובהא נמי מיתרצא מאי דק"ל הא דקאמר לעיל דתסתים דרבי יאשיה הוא דאמר מערבין ודחי אפילו תימא רבי יונתן שאני הכא דכתיב אחת והשתא תימא לי מאי קא דחי אפילו תימא לרבי יונתן מערבין אם כן כל שכן לרבי יאשיה מערבין והא ע"כ חד מינייהו אמר אין מערבין דקאמר ר' יונתן ורבי יאשיה חד אמר מערבין וחד אמר אין מערבין אבל למאי דפרישית ניחא דה"ק שאני הכא דכתיב אחת דאי לא כתיב אחת סברא הוא דאפילו לר' יאשיה ה"א אין מערבין דילמד סתום מן המפורש כדפ"י ואם כן מאן הוא תנא דאמר מערבין אלא ע"כ מדכתיב אחת ומאן לימא לן דרבי יאשיה דריש אחת להאי דרשא ולא רבי יונתן דילמא רבי יונתן דריש ליה רבי יאשיה דריש ליה לדרשא אחרת כדדרשי' ליה בפרק קמא דשבועות (דף ח:נ) כפרה זו לא תהא אלא פעם אחת בשנה אי נמי כפרה אחת הוא מכפר ואינו מכפר שתי כפרות מיהו מה שהקשיתי ממאי דקאמר סתמא כרבי יאשיה בלאו הכי ניחא דהא לא קאמר רבי יאשיה היא אלא כרבי יאשיה פירוש דסבירא ליה כוונתיה דמערבין לקרנות ולא מטעמיה דלדידיה נפקא ליה בלא דרשא דאחת ודילמא רבי יהודה היא דאית ליה מערבין אע"ג דמשמע ליה כל אחת ואחת בפני עצמו כרבי יונתן נפקא ליה מאחת דמערבין כדפ"י לעיל והא דקאמר סתמא כרבי יאשיה הכי נמי הוה מצי למימר רבי יהודה היא דשמעין ליה בהדיא בהקומץ רבה (מנחות כב:) דמערבין אלא מפני שלא הובא בשמעתין נקט רבי יאשיה שהזכירו לעיל במחלוקת עם רבי יונתן וא"ת למ"ד אין מערבין לקרנות מנא ליה דעולין אין מבטלים זה את זה יש לומר נפקא ליה מדם דם בפרק התערוכות (זבחים דף פא:ז) ואין לתמוה מאי שנא דשבע על טיהרו מערבין לכלי עלמא ובקרנות פליגי ויש לומר בלפני ולפנים על כרחך אין מערבין כדמוכח קרא בהדיא דלאחר שנתן מדם הפר שוחט את השעיר ואם כן גם באהל מועד כן כדכתיב וכן יעשה באהל מועד ולקרנות כתיב מדם הפר ומדם השעיר משמע ליה מזה בעצמו ומזה בפני עצמו דומיא דאינן כיון דהזכיר בהדיא פר ושעיר אבל בשבע על טיהרו כתיב והזה עליו מן הדם באצבעו שבע פעמים משמע מכל הדם מזה שבע פעמים ותו לא: מין במינו חוצץ או אינו חוצץ. אבל שאינו מין פשיטא דחוצץ ולא קרי ביה ולקח וכן בפרק שני דזבחים (דף כד). שלא יהא דבר חוצץ בינו לבין כלי שרת וכן בפרק מקום שנהגו (פסחים נו:ז) גבי יששכר איש כפר ברקאי דהוה כריך ידיה בשיראי ותימה דבפרק לולב הגזול (סוכה לו.) מסקינן דלקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה ויש לומר דהתם מייירי שכוונת סודר סביב הלולב ומאריך בו ועושה מן הסודר כמו בית יד ואוחז בו אבל היכא דכריך ידיה בסודר ותופש הלולב כך לא שמה לקיחה ומזרק בתוך מזרק דהכא דמשמע דפשיטא ליה אי הוה שאינו מין היה חוצץ לא מייירי שאוחז החיצון בשפתותיו דאז ודאי לא חייץ דהוה ליה כמו בית יד אלא שאוחזו למטה בשוליו וכן צריך לומר מתוך ההיא שמעתא גופא בפרק לולב הגזול כמו שחילקנו דאי לא תימא הכי אלא נימא דבכל ענין לקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה אם כן תיקשי דרבא אדרבא דאמר בתר הכי מין במינו אינו חוצץ הא שאין מין חוצץ ולעיל קאמר גבי סודר לקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה ואפילו שאינו מין וק"ל מאי פריך מאי לאו נתן מזרק המלא לתוך הריקן לימא אין הכי נמי ואין אוחד את החיצון בשוליו אלא בשפתותיו ויש לומר דפשיטא ליה שלא היה יכול לאווחו כך ביד אחת שתי מזרקות כבידות שיש בהן כל דם הפר והשעיר וריצב"א תירץ דבשמעתא גבי כלי שרת מין בשאינו מין חוצץ בכל ענין דאפילו אם תמצא לומר דגבי לולב יש חילוק כדפ"י גבי כלי שרת בכל ענין מין בשאינו מין חוצץ דנהי דכי עביד כעין בית יד מיקרי לקיחה גבי כלי שרת דכתיב ולקח הכהן לא מיקרי לקיחה בעצמו של כהן: (תוספות)

מתני' (ויקרא טז-יח) ויצא אל המזבח אשר לפני ה' זה מזבח הזהב התחיל מחטא ויורד מהיכן הוא מתחיל מקרן מזרחית צפונית מערבית מערבית דרומית דרומית מזרחית מקום שהוא מתחיל בחטאת על מזבח החיצון משם היה גומר על מזבח הפנימי רבי אליעזר אומר במקומו היה עומד ומחטא ועל כולן היה נתון מלמטה למעלה חוץ מזו שהיתה לפניו והיה נתון מלמעלה למטה הזה על טהרו של מזבח שבע פעמים ושירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של

מזבח החיצון ושל מזבח החיצון היה שופך אל יסוד דרומי אלו ואלו מתערבין באמה ויוצאין לנחל קדרון ונמכרין לגננין לזבל ומועלין בהן: **גמ'** תנו רבנן ויצא אל המזבח מה תלמוד לומר אמר רבי נחמיה לפי שמצינו בפר הבא על כל המצות שכהן עומד חוץ למזבח ומזה על הפרוכת בשעה שהוא מזה יכיל אף זה כן תלמוד לומר ויצא אל המזבח היכן היה לפניו מן המזבח תניא אידך לפני ה' מה תלמוד לומר אמר רבי נחמיה לפי שמצינו בפר ושעיר של יום הכפורים שכהן עומד לפניו מן המזבח ומזה על הפרוכת בשעה שהוא מזה יכיל אף זה כן תלמוד לומר **(ויקרא ד-ז)** מזבח קטרת הסמים לפני ה' אשר באהל מועד מזבח לפני ה' ואין כהן לפני ה' הא כיצד עומד חוץ למזבח ומזה: התחיל מחטא ויורד וכו': תנו רבנן התחיל מחטא ויורד מהיכן היה מתחיל מקרן מזרחית דרומית מערבית מערבית צפונית מערבית צפונית מערבית דרומית דרומית מזרחית מקום שרבי יוסי הגלילי מתחיל שם רבי עקיבא פוסק מקום שרבי עקיבא מתחיל שם רבי יוסי הגלילי פוסק דכולי עלמא מיהא בההוא קרן דפגע ברישא לא עביד מאי טעמא אמר שמואל דאמר קרא ויצא אל המזבח עד דנפיק מכוליה מזבח ולרבי עקיבא נקיף דרך ימין לימא בדדמי בר יחזקאל קא מיפלגי דאמר רמי בר יחזקאל ים שעשה שלמה עומד על שנים עשר בקר שלשה פונים צפונה ושלשה פונים ימה ושלשה פונים נגבה ושלשה פונים מזרחה והים עליהם מלמעלה וכל אחוריהם ביתה הא למדת שכל פינות שאתה פונה לא יהו אלא דרך ימין למזרח מר אית ליה דרמי בר יחזקאל ומר לית ליה דרמי בר יחזקאל לא דכולי עלמא אית להו דרמי בר יחזקאל והכא בהא קא מיפלגי מר סבר ילפינן פנים מחוץ ומר סבר לא ילפינן פנים מחוץ ורבי עקיבא נהי דלא יליף פנים מחוץ אי בעי הכי נעביד אי בעי הכי נעביד אמר לך רבי עקיבא מדינא בההוא קרן דפגע ברישא בההוא עביד ברישא דאמר ריש לקיש אין מעבירין על המצות ואמאי לא עביד משום דכתיב ויצא אל המזבח עד דנפיק מכוליה מזבח וכיון דיהיב בההוא קרן הדר אתי לההוא קרן דאיחייב למיתב ברישא

רש"י מתני' זה מזבח הזהב. לאילו מזבח החיצון לאו לפני ה' הוא: התחיל מחטא ויורד. משום דסבידא ליה להאי הגח הקפה כנגד כדלמור בגמרזא וכל מתנה ומתנה היתה בקרן שלפניו וסמך לו ורביד ליתן מלמעלה למטה כי היכי דלא נתוסי מאניה שמתחב גבוה אמתיא ואי אפשר ללמד ראשי אלבעטתיו למטה ולתת המתנה בקרן מלמטה למעלה ועל כרחו ראשי אלבעטתיו למעלה וכשהוא נתון באלבעז כנגד חודה של קרן ונתון מתנה ארוכה ומשוקה אם מושך מלמטה למעלה הדם זב לתוך בית יד כהונה שלו ורביד ליתן מלמעלה למטה נקט לשון מחטא ויורד מחטא לשון ירידה היא כדלמרינן במנחות [סו:]: נושא עולה ומתחטא: מקום שהוא מתחיל בחטאת על מזבח החיצון. דהיינו בקרן דרומית מזרחית כדלמור ברישון מקומו (זכחים דף נג.). שם גומר על מזבח הפנימי וטעמא אמרי' בגמ': ר' אליעזר אומר. לא היה מקיפו כנגדו שיהי כולו אילו אלא אמה על אמה מצדעת וכיון שאין שלשה הקרנות סמוכות לו יכיל ליתן מלמטה למעלה: חוץ מזו. שהוא עומד אצלך לפניו שאי אפשר לו ללמד ראשי אלבעטתיו למטה אלא למעלה ורביד למשוך המתנה מלמעלה למטה שאם מושקה מלמטה למעלה הדם זב לתוך בית יד כדלמור: הזה על טהרו. אחר שגמר מתנות הקרנות מזה עליו שבע פעמים כדכתיב (ויקרא טו) והזה עליו מן הדם וגו': טהרו. מפ' בגמ': של מזבח החיצון. שירי דמי חטאות החיצונות היה שופך על יסוד דרומי וטעמא מפשך בגמרזא: אלו ואלו. דמים החיצוני' והפנימיים הנשפכים על יסוד מזבח העולה היו שותתין ונפלים מן היסוד על הרגליה: ומתערבין באמה. כולן שבעות היואל' לנחל קדרון: לגננין. בעלי גנות: ומועלין בהן. יש בהן איסור ליהנות בלא דמים: גמ' תנו רבנן וכו'. הכי גר' לה בת"ל ואלא אל המזבח מה ת"ל אמר רבי נחמיה לפי שמצינו בפר הבא על כל המצות שהוא עומד חוץ למזבח ומזה על הפרוכת בשעה שהוא מזה יכיל אף זה כן ת"ל ואלא אל המזבח היכן היה לפניו מן המזבח תניא אידך לפני ה' מה תלמוד לומר אמר רבי נחמיה לפי שמצינו בפר יום הכפורים שהיה עומד חוץ למזבח ומזה על הפרוכת בשעה שהוא מזה יכיל אף זה כן תלמוד לומר מזבח קטרת הסמים לפני ה' ואין כהן לפני ה' ואין הכהן לפני ה' הכי גרסינן נמי להך גב פה כהן משיח בת"ל והכי פירושא דתרווייהו ואלא אל המזבח מה תלמוד לומר היה לו לכתוב וכפר על המזבח אשך לפני ה' מה ת"ל ואלא אמר רבי נחמיה לפי שמצינו בפר כהן משיח ופר העדה שהכהן עומד חוץ למזבח כשהוא מזה האות שעל הפרוכת ואינו עומד בין המזבח לפרוכת כדקתני בהך אידך כדלמור לומר ואלא אל המזבח למדנו שעד עכשיו היה עומד בפנים מן המזבח תניא אידך גבי פה כהן משיח לפני ה' מה תלמוד לומר לכתוב ונתן הכהן מן הדם על קרנות מזבח קטרת הסמים יודע אני שהיא לפני ה' מה תלמוד לומר לפני ה' מזבח לפני ה' ואין כהן לפני ה' המזבח מפסיק בין הכהן לפרוכת בשעת מתן הקרנות וכשהוא על הפרוכת באותו מעמד עלמנו היה שהרי לא נאמרה יצאה צינתיים למדנו שהיה עומד חוץ למזבח ומזה ואם תאמר והלא לא כתיב אשך לפני ה' אלא לפני ה' ואיכא למימר דלנתניה קאי והכהן לפני ה' אי אפשר לומר כן שהרי בפר העדה נאמר אשך לפני ה' ועל כרחיך אמרנו קאי ועבודת שניהן היה שזה: מהיכן מתחיל מקרן מזרחית דרומית. הסבר שתי פרוכה היו והחלוטה פרופה מן הדרום כדלמור וקב"ל ואיכא מביחא מצית הקדשים דרך הדרום הזה על הפרוכת וכשהשלים בל' לו למזבח לדלומית מערבית שהיא ראשונה לו וסם לא היה נתון כדלמרינן לקמן דבעינן ויאל' עד דנפיק מכוליה מזבח לשיכר יואל' למזרחית דרומית ומתחיל שם וחוזר דרך שמאל למערבית דרומית ולקמן שריד לקוף דרך ימין: ר"י הגלילי אומר כו'. סבר לה כדבי יוסי מתני' דלמור לא היתה שם אלא פרוכת אחת ופרופה מן האפון וכשגמר מתנות פנים ויאל' דרך האפון פגע תחילה בלפונית מערבית דמזבח וסם לא נתן עד ואלא ובל' לו למזרחית לפונית ונתן שם וחוזר ללפונית מערבית דרך ימין: דכולי עלמא וכו'. דהא ע"כ מן המערכב הוא בל' ובמערכבה של מזבח פוגע תחילה: לימא. רבי עקיבא שמקיף לשמאל ורבי יוסי הגלילי המקיף לימין בדדמי בר יחזקאל קא מיפלגי: עומד על שנים עשר בקר. בים של נחשאת שעשה שלמה כתיב שלשה פונים (לפון) וגו' (דה"ב ד) מקרא זה מונה והולך דרך ימין המקיף את הים ובל' מפון למערב וממערב לדרום ומדרום למזרח דרך ימין מקיפה: דרך ימין למזרח. לא שייך למתני הכא למזרח אלא במס' זבחים דמייית לה להא מתניתא על הכבש שהוא בדרום והעולה לו ופונה לימין למזרח הוא פונה ואגב ריהטא דההוא גירסא נקיט לה בכולה הש"ס: (רש"י)

ואי בעית אימא אי סבירא לן הקפה ברגל דכולי עלמא לא פליגי דילפינן פנים מחוץ והכא בהא קא מיפליגי מר סבר הקפה ביד ומר סבר הקפה ברגל ואי בעית אימא דכ"ע הקפה ביד והכא בהא קא מיפליגי מר סבר ילפינן יד מרגל ומר סבר לא ילפינן וסבר ר' יוסי הגלילי הקפה ביד והא מדקתני סיפא ר' אליעזר אומר במקומו היה עומד ומחטא מכלל דתנא קמא לא סבירא ליה אלא מחוורתא כדשנינן מעיקרא מר סבר הקפה ביד ומר סבר הקפה ברגל ואי בעית אימא בהא קא מיפליגי מר סבר סביב דמזבח פנימי כסביב דמזבח החיצון ומר סבר כולה מזבח פנימי במקום חדא קרן דמזבח חיצון קאי תניא אמר ר' ישמעאל שני כהנים גדולים נשתיירו במקדש ראשון זה אומר בידי הקפתי וזה אומר ברגלי הקפתי זה נותן טעם לדבריו וזה נותן טעם לדבריו זה נותן טעם לדבריו כסביב דמזבח פנימי כסביב דמזבח החיצון וזה נותן טעם לדבריו כולה מזבח פנימי במקום חדא קרן דחיצון קאי: רבי אליעזר אומר במקומו היה עומד ומחטא: מתניתין מני ר' יהודה היא דתניא ר' מאיר אומר רבי אליעזר אומר במקומו עומד ומחטא ועל כולן היה נותן ממעלה למטה חוץ מאותה שבאלכסון שנותן ממטה למעלה רבי יהודה אומר ר' אליעזר אומר במקומו עומד ומחטא ועל כולן הוא נותן מלמטה למעלה חוץ מזו שהיתה לפניו ממש שנותן ממעלה למטה כי היכי דלא ניתוסן מאניה: הזה ממנו על טהרו של מזבח: מאי טהרו אמר רבה בר רב שילא פלגיה דמזבח כדאמרי אינשי טהר טיהרא והוי פלגיה דיומא מיתבי כשהוא מזה אינו מזה לא ע"ג האפר ולא ע"ג הגחלים אלא חותה גחלים אילך ואילך ומזה אלא אמר רבה בר רב שילא על גלוייה דמזבח כדכתיב [\[שמות כד-ג\]](#): וכעצם השמים לטוהר תניא חנניא אומר בצד צפוני הוא נותן רבי יוסי אומר בצד דרומי הוא נותן במאי קמיפליגי מר סבר פיתחא בדרום קאי ומר סבר פיתחא בצפון קאי דכ"ע מיהא היכא דגמרון מתנות דקרנות התם יתיב על גגו מאי טעמא אמר קרא [\[ויקרא טז-ט\]](#): וטהרו וקדשו מקום שקדשו שם טיהרו: שירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון: דאמר קרא [\[ויקרא ד-ז\]](#): ואת כל דם הפר ישפוך וכי נפיק בהווא פגע ברישא: ושל מזבח החיצון היה. שופך על יסוד דרומית: ת"ר [\[ויקרא ד-ז/לד\]](#)

עד כאן לא פליגי אלא מדרבנן אבל מדאורייתא אין מועלין בהן מנא הני מילי אמר עולא אמר קרא [\[ויקרא ז-א\]](#): לכם שלכם יהא דבי רבי שמעון תנא [\[ויקרא ז-א\]](#): לכפר לכפרה נתתיו ולא למעילה ור' יוחנן אמר א"ק [\[ויקרא ז-א\]](#): הוא לפני כפרה כלאחר כפרה מה לאחר כפרה אין בו מעילה אף לפני כפרה אין בו מעילה ואימא לאחר כפרה כלפני כפרה מה לפני כפרה יש בו מעילה אף לאחר כפרה יש בו מעילה אין לך דבר שנעשית מצותו ומועלין בו ולא והרי תרומת הדשן

רש"י אלא מדרבנן. מלן דלמך מועלין מדרבנן קאמר לשלם קרן אכל מלאווייתא להסוף חומש לא: מנא הני מילי. ללון מעילה בדמים: לכם. ולמי נתתיו לכם (ויקרא ז): הוה. כי הכהן הוא כפף וכפף (שם) הוא כהוייתו לפני כפרה כלאחר כפרה לון בו מעילה לון כפף מה לאחר כפרה תו לא קרינן ביה קדשי ה': והכי תרומת הקשן. דכתיב בו (שם ו) ועמו אכל המזבח דטעון גנייה אלא חסור כהנא וכיון דכהנא חסור משום קדושתו מעילה נמי אית ביה: (רש"י)

תוספות עד כאן לא פליגי אלא מדרבנן אבל מדאורייתא אין מועלין. דאי מדאורייתא יצאו מידי מעילה היאך נמכרין לגננין לזבל: הוא לפני כפרה כלאחר כפרה. הקשה רבינו תם דבמסכת מעילה פרק ולד חטאת (דף יב): אמר זעירי המקיז דם לבהמת קדשים מועלין בו וליכא למימר דהיה מעילה מדרבנן דהתנן בפרק ולד חטאת (שם יא.) דם מתחילה אין מועלים בו יצא לנחל קדרון מועלין בו ומעילה דיוצא לנחל קדרון הוא דרבנן מכלל דמעיקרא אפילו מדרבנן ליכא מעילה ותיריך דהא דאמרינן הכא לפני כפרה כלאחר כפרה היינו לאחר שחיטה דשייכא ביה כפרה אבל מחיים לא והא דפריך בריש מסכת מעילה (דף ב:) ומי איכא מעילה דרבנן ומשני אין כדעולא דאמר עולא קדשים שמתו יצאו מידי מעילה דבר תורה הוה מצי לאיתויי דם לאחר שיצא לנחל קדרון דמועלין בו מדרבנן אלא משום דקדשי קדשים ששחטן בדרום קאמר התם כמאן דחנקינהו דמי פריך מי איכא מעילה דרבנן בדבר דלא היו צריכין לגזור דבלאו הכי בדילי מינייהו ומייתי מקדשים שמתו דדמו להדדי והא דפריך בשילהי תמורה (דף לב:) גבי מקדשי עולה לבדק הבית מועלין בה שתי מעילות ומוקי לה מדרבנן ומי איכא מעילה דרבנן ה"פ כיון דאיכא מעילה בלאו הכי מדאורייתא משום עולה ובלאו הכי בדילי מיניה אמאי תקינו רבנן מעילה אחריית ומשני ראוי למעול בו שתי מעילות דתיקון רבנן מעילה אעור משום דליכא מעילה מדאורייתא אלא בבשר ורבינו חיים זצ"ל פירש דיוצא לנחל קדרון מועלין בו מדאורייתא לפי שבת דין מקדישין אותו וקשה אם כן במעילה פרק ולד חטאת (דף יב.) דקאמר ומי איכא מידי דמעיקרא אית ביה מעילה ולבסוף אית ביה מעילה ופריך ולא והרי דם דמעיקרא אית ביה מעילה וכו' ומאי פריך לימא התם לפי שבת דין מקדישין אותו ועוד דמה תיקון בזה אכתי אשכחן מעילה מדרבנן בפרק התכלת (מנחות ד') נב.) דקאמר מעיקרא תקינו מעילה גבי אפר פרה והתם ליכא למימר תקינו ביה מעילה מחמת שהיו מקדישין אותו דאם כן הוי הקדש גמור ואיך היו מזין ממנו: אין לך דבר שנעשית מצותו ומועלין בו. וא"ת אדרבה נימא איכא לאחר כפרה כלפני כפרה דאין לך דבר שלא נעשית מצותו ואין מועלין בו וכי תימא האיכא קדשים קלים דלית בהו מעילה אלא באימורין לאחר זריקת דמים התם משום דלאו קדשי ה' ניהוו וי"ל איכא עולה כרובה דקודם מצותה מותרת אבל מדשן אין להביא ראייה דקודם תרומת הדשן אין מועלין בו דאדרבה במעילה פ"ב (ד' ט.) משמע הנהנה מאפר תפוח קודם תרומת הדשן לכולי עלמא מועלין בו: והרי תרומת הדשן. הקשה ר"י דהכא משמע דתרומת הדשן מועלין בו לאחר שנעשית מצותו ובפרק ולד חטאת במעילה (ד' יא.): תנן דישון מזבח הפנימי והמנורה לא נהנין ולא מועלין וקאמרינן בגמרא בשלמא מזבח החיצון דכתיב ושמו אצל המזבח וכו' והשתא קשה דמזבח החיצון נמי לא נהנין ולא מועלין ומפרש ר"י משום דקתני דישון מזבח הפנימי והמנורה לא מועלין משמע דזוקא בתר דישון לפי שהדישון מוציא מידי מעילה לפי שנעשית מצותו אלמא מצוה לישון והוא קאמר מזבח החיצון מצוה לישון דכתיב ושמו אצל המזבח ואדרבה אפילו מעילה אית ביה מדכתיב ושמו וירשינן בסוף תמורה (ד' לד.) ושמו בנחת ושמו שלא יתפזר אבל מזבח הפנימי מנולן שמצוה לישון ורביב"א מפרש דלאו אדיוקא קאי אלא אלא נהנין ולא מועלין מדאורייתא קאי דליכא למימר לא נהנין מדרבנן כמו לא נהנין שבהש"ס דבירושלמי דיומא פרק שני מוכח דלא נהנין מדאורייתא דגריסין התם מניין לדישון מזבח הפנימי דכתיב והשליך אותה אצל המזבח קדמה אל מקום הדישן שאינו צריך אם לקבוע לה מקום פירוש למוראה ונוצה כבר כתוב אצל המזבח ואם ללמדך שתהא במזרחו לא כבש כתיב קדמה ואף הוא דרש אצל אצל פירוש לא ללמד שתהא תרומת הדשן במזרחו של כבש מדכתיב אל מקום הדישן ונימא הרי זה בא ללמד ונמצא למד דהא לא איצטריך דתימון קל מנגירה שוה נאמר נאן אצל המזבח ונאמר בתרומת הדשן אצל המזבח מה כאן במזרחו אף להלן אם כן אל מקום הדישן למה לי ש"מ למזבח הפנימי שהוא אסור (לו) בהנאה אל מקום טהור שיהא מקומו טהור ואיכא דמפיק ליה בקל וחומר ומה מזבח החיצון אסור בהנאה מזבח הפנימי לא כל שכן אלמא דאסור בהנאה מדאורייתא במזבח החיצון והשתא הכי פירושו שלמא מזבח החיצון אסור בהנאה מדאורייתא מדכתיב ושמו אצל המזבח הפנימי מנולן שיהא אסור בהנאה לאחר שהדישון אפילו קודם דישון מנולן שיהא אסור דאפילו גופיה לא ידעין שיהא מצוה לישון ואם כן משנעשה אפר נימא דנעשית מצותו ויהא מותר בהנאה ומשני דמדשן נפקא וא"ת מאי קא פשיט ליה משן אכתי תיבעי לך מנולן דאסור בהנאה וי"ל דגמרא דידן לא חשש אלא להביא פסוק שצריך דישון ומסבירא ידע דכל הדשנים שווין ליאסר בהנאה או מקל וחומר כדאיתא בירושלמי או משום דעיקר פשיטה דקרא בדשן מזבח החיצון אלא דמחמת ייתור לא צריך למיכתביה ומוקמינן ליה בפנימי ומנורה וחשיב ליה כמין היקש דאיתקוש כולו להדישון ואם תאמר אם כן לימא הכא משום דהוה ליה מזבח החיצון ופנימי ומנורה שלשה כתובין הבאין כאחד י"ל דאין נאן פסוק מיותר דהא איצטריך למצות דשן להניח אצל המזבח ועוד נראה דאחר שלמדנו מצות דישון פנימי ומנורה להניח אצל המזבח חשיב כל הדשנים כמו דבר אחד דאל"כ היכי נפיק בירושלמי מ"ק"ו הא שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין ואל תתמה על מה שפ"י דתרומת הדשן לית בה מעילה אלא איסור הנאה אע"ג דהכא קאמר מועלין בו' הא קאמר נמי געלה ערפיה מועלין בה ובההיא לית בה מעילה אלא איסור הנאה קאמר וכה"ג איכא נמי במעילה פ' ו' ולד חטאת (דף ב:) חלב המוקדשין וביצי תורין לא נהנין ליה מועלין וקאמר בגמ' דגמרא אמר אמר מה בכור מועלין בו אף חלב המוקדשין מועלין בו ובכור הוא קדשים קלים ולית ביה מעילה ואלו המוקדשין נמי לית בה מעילה כדתנן התם דלאו קדשי ה' מיקרי אלא מועלין דקאמר לאו דוקא אלא איסור הנאה וא"ת כיון דפרישית דיש בו איסור הנאה מדאורייתא היכי קתני בפרק ולד חטאת (מעילה דף יא:) המקדיש דישון בתחלה מועלין בו והיכי חייל עליה הקדש כיון דאיסור הנאה מדאורייתא י"ל דלאו בדישון מזבח איירי מדקאמר בתחלה משמע

דאיירי בדבר שלא הקדש מעולם אלא במקדש דשן כרתו וכן פרש"י ואיצטריך לאשמעינן דקדושה אף על גב דאינו ראו לא למזבח ולא לבדק הבית דקדקתני התם בסיפא כל הראוי למזבח כו' אי נמי אפילו את"ל דלאו בדין כירה איירי דאם כן לא היה ליה למימר דישן סתמא איכא למימר דאיירי בדין מזבח לאחר שהוציאוהו חוף לשלש מחנות ואשמעינן דלא הוי כשאר דשן ליהאסינן לעולם ולמאי דפרישית דליכא מעילה בתרומת הדשן ניחא הא דתנן במעילה (דף יט:): אין מועל אחר מועל אלא בהמה וכלי שרת בלבד ומקשים ליחשב נמי תרומת הדשן דיש בו מועל אחר מועל ומתרחץ ר"י דהוי בכלל בהמה דמאפר קדשים הוא בא ומיהו גם לפי' ריב"ז צ"ל תירוחי ר"י דנהי דבתרומת הדשן ליכא מעילה מ"מ ליחשב אפר תפוח דלכולי עלמא אמר בפ"ב דמעילה (שם דף ט.) דמועלין בו קודם תרומת הדשן וא"ת מאי שנא דישן מזבח הפנימי אפילו קודם דישן לית ביה מעילה כדאמר בפרק כל שעה (פסחים דף כו.) דקטרת לאחר שתעלה תימרוטו אין בו משום מעילה ודשן מזבח החיצון מועלין בו לכולי עלמא קודם דישן ו"ל דבדשן מזבח החיצון מועלין בו כיון שמחוטר עבודה שצריכה בגדי כהונה דכתיב ולבש הכהן מדו בד וגו' אבל דישן מזבח הפנימי אע"פ שמחוטר דישן אין זה חסרון עבודה דלא אשכחן שיהא צריך בגדי כהונה ואע"פ שהשינו כל הדשנים היינו לאחר שהניחם אצל המזבח דאז נעשית מצות כולן דאפילו בתרומת הדשן אין בה עוד שום עבודה ואפילו הכי אסורה בהנאה כדכתיב ושמו אצל המזבח אלא דמעילה לית בה דלאו קדשי ה' קרינן ביה כיון דלא מיחסר ביה תו שום עבודה וה"ה בדישן מזבח הפנימי דאסור בהנאה מק"ו כדפרישית אבל לענין שיהא צריך בגדי כהונה אין לעשות ק"ו כיון דלא אשכחן בו שום עבודה אחר שעשה דשן רק מצות דישן כדאשכחן בחיצון דצריך הרמה והשתא נמי ניחא הא דאמר בשילהי מסכת תמורה (דף לד.) עלת העוף שנתמצה דמה מוראה ונזהר יצאו מידי מעילה ואמאי והא לא נעשית מצותה דאכתי מחוסר השלכה אצל המזבח ולמאי דפרישית ניחא דכיון דהשלכה לא אשכחן דבעי בגדי כהונה כנעשית מצותו חשיבנין ליה ור"י תירץ דשאני התם שעבודת הדם מתירות אותם. כ"ז דקדק ריב"ז א': (תוספות)

א - ס דף

משום דהוי תרומת הדשן ובגדי כהונה שני כתובין הבאין כאחד וכל שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין הניחא לרבנן דאמרי והניחם שם מלמד שטעונין גניזה אלא לרבי דוסא דאמר בגדי כהונה ראויין הן לכהן הדיוס מאי איכא למימר משום דהוי תרומת הדשן ועגלה ערופה שני כתובין הבאין כאחד וכל שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין הניחא למ"ד אין מלמדין אלא למ"ד מלמדין מאי איכא למימר תרי מיעוטי כתיבי ושמו הערופה והני תלתני קראי בדם ל"ל חד למעוטי מנותר וחד למעוטי ממעילה וחד למעוטי מטומאה אבל מפגול לא צריך למעוטי קרא דתנן כל שיש לו מתירין בין לאדם בין למזבח חייבין עליו משום פיגול ודם עצמו מתיר הוא: **מתני'** כל מעשה יוה"כ האמור על הסדר אם הקדים מעשה לחבירו לא עשה כלום הקדים דם השעיר לדם הפר יחזור ויזהר מדם השעיר לאחר דם הפר ואם עד שלא גמר את המתנות שבפנים נשפך הדם יביא דם אחר ויחזור בתחילה מבפנים וכן בהיכל וכן במזבח הזהב שכולן כפרה

בפני עצמן רבי אלעזר ור"ש אומרים ממקום שפסק משום הוא מתחיל: **גמ'** ת"ר כל מעשה יוה"כ האמור על הסדר אם הקדים מעשה לחבירו לא עשה כלום א"ר יהודה אימתי בדברים הנעשין בבגדי לבן מבפנים אבל דברים הנעשין בבגדי לבן מבחוץ אם הקדים מעשה לחבירו מה שעשה עשוי רבי נחמיה אומר ב"ד בדברים הנעשים בבגדי לבן בין מבפנים בין מבחוץ אבל בדברים הנעשים בבגדי זהב מבחוץ מה שעשה עשוי אמר ר' יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו **[ויקרא טז-לד]** והיתה זאת לכם לחוקת עולם אחת בשנה

רש"י ובגדי כהונה. ארכבעה בגדי לבן לכ"ג. ביום הכפורים דכתיב בהו והניחם שם (ויקרא טז:). ראוין הן לכהן הדיוס. וקיימא לן בגדי כהונה אין בהן מעילה מפני שלא ניתנה חוזה למלאכי הקרת שיהו רזיון לפושטן מיד: עגלה ערופה. כתיב בה שם שם סה ההא גניזה: הערופה. זו ולא אחרה: תלמא קראי כתיבי. לכס לכפר הוא: חד למעוטי מנותר. שפס אכל דם נותר בשוגג אינו חייב אלא אחת משום דם וכן אם אכל דם קדשים בטומאת הגוף שהיא בכרת כבוין אינו חייב אלא אחת משום דם וכן אם שגג בדם והיד דלחת מאלו פטור מכרת: אבל מפגול לא צריך למעוטי. שפס אכל דם מקרבן פיגול ממילתא אחריה נפקא לן דפטור מכרת דפיגול: בין ללדס בין למזבח. שפרישית מתירין אותן או לאכילה אדם כגון בשך קדשים הגאכל שחלו צוריקת הדם שכל זמן שלא נזק חסור באכילה כדכתיב וזס זבחוי יפשו (דברים יב) והדר והבשר תאכל או מתירין למזבח כגון אימורין צוריקת הדם נמשכת למזבח כדכתיב (ויקרא יז) וזרק הבהן את הדם על מזבח ה' והדר והקטירי ההלל לריח ניחוח חייבין עליו משום פיגול אם אכל מהו מקרבן מפוגל חייב כרת דכתיב (שם ז) והנפש האוכלת ממנו עונה תשא אבל מהיר את החרים כגון הדם והקומץ און חייבין עליו משום פיגול דגמרינן משלמים דפיגול בשלמים כתיב ושלמים יש להן מתירין למזבח ומתירין ללדס שהדם מתייר את אימוריהו למזבח ובשרם ללכילה: מתני' האמורין על הסדר. כמשתנתו: וכן בהיכל. נתן מקלח מתנות על הפסוקת ושקף הדם יביא פר אחר ויהיחול מתנות הפסוקת ואון קריד לחזור ולהתחיל בפסוקת: שכולן כפרה בפני עצמן. לפיכך כפרה שגמרה נגמרה: ממקום שפסק. ואפילו לא נגמרה אותה כפרה און קריד לחזור וליתן מה שנתן: גמ' מבפנים. לפני ולפנים: בבגדי לבן מבחוץ. כגון הגרלה ויזיו ושפיקת שירים וכל מתנות הפסוקת ומזבח הזהב אם הקדים להן דבר מאוחר און אלו מעבכין עליו לפוסלו אבל בשפיקה ובחפינה מודה הוא ללודך פנים כפנים דמי: בבגדי זהב מבחוץ. כגון אוילו ואילו העם שהקדים להן הולאת כף ומחתה און מעבכין עליו לפסול: אחת בשנה. אלמא כי כתיב חוקה לעיבודא לאחת בשנה כתיב: (רש"י)

תוספות משום דהוי להו תרומת הדשן ובגדי כהונה כו'. ובמעילה פרק ולד חטאת (דף יא:). קאמר משום דהו תרומת הדשן ואיברי שיער המשתלח וכו' ומריד הניחא למאן דאמר אין נהנין אלא למאן דאמר נהנין מאי איכא למימר: אלא למאן דאמר מלמדין מאי איכא למימר. הוה מצי לשנויי דמאן דאמר מלמדין סבר לה כרבנן דרבי דוסא דהו להו השתא שלשה כתובין אלא בעי לשנויי אפי' אם תמצא לומר דסבר כרבי דוסא: תרי מיעוטי כתיבי. בחד הוה שגי וכן בסוף פרק כל הבשר (חולין דף קג:). גבי עזים העזים וכו' דאי לא כתיב אלא חד מיעוטי א"ה נהי דאי לא כתיב מיעוטי לא מיעוטינן מידי דשני כתובין הבאין כאחד מלמדין מכל מקום השתא דכתיב מיעוטיא בחד מינייהו הו להו שלשה כתובין הבאין כאחד ונהי דשלשה כתובין אין מלמדין הני מילי כי לא כתיבי בחד דוכתא אבל הכא דתרי מינייהו כתיבי בחד דוכתא הוה שני כתובין אחר מיעוטי אחר מיעוטי אלא לרבות להכי איצטריך אידך מיעוטיא ואין להקשות היכי הוה ס"ד דלמור אין מיעוטי אחר מיעוטי דאי לא לרבות דא"כ לישתוק מינייהו לגמרי ומהיכא תיתי למעוטי דאיצטריך מיעוטי אחר מיעוטי לרבות ו"ל הא לא קשיא דבכל דוכתא דאיצטריך מיעוטי אחר מיעוטי משקשה רבינו שמואל כן ומתיר דשמה הוה מיעוטי' מכח שום דרשה או ק"ו או בנין אב להכי איצטריך מיעוטי אחר מיעוטי לרבות כן יש לתרץ כמו כן בכלא וזה אין להקשות או דרשי ליה למיעוטי אחר מיעוטי אידך קרא שלישי למאי אתא ד"ל כמו פרשה שגמרה ושניתי תדע דלדידה כיון דסבירא להו שני כתובין הבאין כאחד מלמדין היכא דליכא אלא שני כתובין אחר מיעוטי אחר מיעוטי אלא ע"כ ו"ל כדפרישית אי נמי אי לא כתיב מיעוטי ואין להקשות היכי הוה ס"ד דלמור אין מיעוטי אחר מיעוטי דאי לא כתיב אלא תרומת הדשן ומיעוטי שלה תרומת הדשן לאו מיעוטיא הוה אבל השתא מכה דכתיב עגלה ערופה דהשתא הו להו שלשה כתובין הוה ליה כל חד כמו מיעוטי והוה ליה תרומת הדשן ומיעוטי שלה כמו מיעוטי אחר מיעוטי: חד למעוטי מנותר וחד למעוטי מטומאה. תימה דבחד קרא סגי למעוטי תרייהו דכיון דאיצטריך חד מינייהו ליפינן אידך מיניה בג"ש דחילול כדלפינן להו מהדדי בפרק בית שמאי (זבחים דף מה.) גבי קדשי נכרים ולי קשה דלא הוה צריך קרא לא לנותר ולא לטומאה דכיון דפיגול לא צריך קרא דהוה ליה דבר שאין לו מתירין ניתו בק"ו ומה פיגול שהוה בקבועה ובידעיה אחרת ולא הותר מכללו אינו חייב עליו טומאה שהיא בעלה ויורד ובשתי ידיעות דוקא והותר מכללו לא כל שכן וכיון דנפקא לן טומאה בקל וחומר מפגול הדר ילפינן נותר בחילול חילול דדבר הלמד בק"ו חוזר ומלמד בג"ש כדאייתא בפרק איזהו מקומן (שם דף ג.) ונראה לי דאע"ג דעביד גמרא קל וחומר זה לפטור דבדר שאין לו מתירין משום טומאה קל וחומר פריכא הוא דאיכא למיפרך מה לפיגול שאינו נוהג לאחר זריקה ושאין פסולו בגופו אלא במחשבה בעלמא ושאינו מטמא תאמר בטומאה דשיכא אפילו לאחר זריקה ופסולו בגופו ושכן מטמאה והא דעביד התם האי קל

וחומר עיקרו אג"ש סימך דמצי למילף חילול חילול מנותר ונותר עון עון מפיגול והא דיליף לה מק"ו ולא קאמר בהדיא מג"ש י"ל משום דס"ד למילף בע"א מהיקשא דאיתקשו אכילת קודש בטומאה לשימוש בטומאה בקרא דוינורו כמו שפירש ר"י שם בריש פ"ב דזבחים (דף טו: ד"ה אלא) וסד"א כי היכי דעיקר שימוש בטומאה הוא אף בדבר שאין לו מתירין הכי נמי אכילת קודש בטומאה ואע"ג דג"ש עדיפא שאני הכא כיון דהיקש לא איצטרך למילא אחרוני וג"ש איצטרך למילא אחרוני היקשא עדיפא ולהכי קאמר קל וחומר דכיון דפיגול חמור בכמה ענינים ואינו חייב אלא בדברים שיש לו מתירין א"כ מיתברא למיגמר טומאה מיניה בג"ש ולא נידרש היקשא כלל דאינו כל כך היקש גמור כיון שלא הזכירו בהדיא בקרא דוינורו אכילה ושימוש אבל הא קשיא לי מאי איצטרך למימר אבל פיגול לא צריך קרא משום דהוה ליה דבר שאין לו מתירין לימא דלא צריך קרא משום דגמר עון עון מנותר אלא [י"ל] דגזירה שוה דעון עון וחילול חילול לא ניתנה אלא למאי דכתיב בהדיא אבל הני דרשות דלכפר לא משמע אלא לאפוקינהו ממעילה והא דדרשינן מינייהו נותר וטומאה היינו באם אינו ענין למעילה וכיון דלא נפקי אלא באם אינו ענין

ענין	לא	גמרינן	מינייהו	בגזירה	שוה :	(תוספות)
------	----	--------	---------	--------	-------	----------

ב - ס דף

רבי יהודה סבר מקום שמתכפרין בו פעם אחת בשנה ור' נחמיה סבר דברים המתכפרין בהן פעם אחת בשנה אטו לר' יהודה מקום כתיב אלא היינו טעמיה דרבי יהודה כתיב זאת וכתוב אחת חד למעוטי בגדי זהב ור' נחמיה חד למעוטי בגדי זהב וחד למעוטי שירים דלא מעכבי ור' יהודה אי מעכבי מעכבי ואי לא מעכבי לא מעכבי כדתיבא [ויקרא טז-ק]. וכלה מכפר את הקודש אם כפר כלה ואם לא כפר לא כלה דברי ר' עקיבא אמר לו ר' יהודה מפני מה לא נאמר אם כלה כפר ואם לא כלה לא כפר שאם חיסר אחת מן המתנות לא עשה ולא כלום ואמרינן מאי בינייהו רבי יוחנן ור' יהושע בן לוי חד אמר משמעות דורשינן איכא בינייהו וחד אמר שירים מעכבי איכא בינייהו ומי אמר ר' יוחנן הכי והאמר רבי יוחנן תנא ר' נחמיה כדברי האומר שירים מעכבי קשיא אמר רבי חנינא קטורת שחפנה קודם שחיתתו של פר לא עשה ולא כלום כמאן דלא כר' יהודה דאי ר' יהודה האמר כי כתיבא חוקה בדברים הנעשים בבגדי לבן מבפנים הוא דכתיבא אפי' תימא ר' יהודה צורך פנים כפנים דמי תנן אם עד שלא גמר מתנות שבפנים נשפך הדם יביא דם אחר ויחזור ויזה בתחילה מבפנים ואם איתא יחזור ויחפון מבעי ליה

רש"י רבי יהודה סבר. דמקום שמתכפרין בו פעם אחת בשנה אטו לר' יהודה מקום כתיב אלא היינו טעמיה דרבי יהודה כתיב זאת וכתוב אחת חד למעוטי בגדי זהב ור' נחמיה חד למעוטי בגדי זהב וחד למעוטי שירים דלא מעכבי ור' יהודה אי מעכבי מעכבי ואי לא מעכבי לא מעכבי כדתיבא [ויקרא טז-ק]. וכלה מכפר את הקודש אם כפר כלה ואם לא כפר לא כלה דברי ר' עקיבא אמר לו ר' יהודה מפני מה לא נאמר אם כלה כפר ואם לא כלה לא כפר שאם חיסר אחת מן המתנות לא עשה ולא כלום ואמרינן מאי בינייהו רבי יוחנן ור' יהושע בן לוי חד אמר משמעות דורשינן איכא בינייהו וחד אמר שירים מעכבי איכא בינייהו ומי אמר ר' יוחנן הכי והאמר רבי יוחנן תנא ר' נחמיה כדברי האומר שירים מעכבי קשיא אמר רבי חנינא קטורת שחפנה קודם שחיתתו של פר לא עשה ולא כלום כמאן דלא כר' יהודה דאי ר' יהודה האמר כי כתיבא חוקה בדברים הנעשים בבגדי לבן מבפנים הוא דכתיבא אפי' תימא ר' יהודה צורך פנים כפנים דמי תנן אם עד שלא גמר מתנות שבפנים נשפך הדם יביא דם אחר ויחזור ויזה בתחילה מבפנים ואם איתא יחזור ויחפון מבעי ליה

תוספות תנא רבי נחמיה כדברי האומר שירים מעכבי. משמע דוקא משום דמעכבי הא אי לא מעכבי לא מייחבי עלייהו בחוץ ותימה דמשמע דבזבחים פרק בית שמואי (דף לו.) דרבי נחמיה בשירים החיצונים איירי והתם מייית ברייתא דמיים הנשפכים למה אין חייבין עליהן בחוץ ואין מחשבה פוסלת בהן ואין טעון כיבוס ופריך לפלוג וליתני בדידה אפילו בדמים כשירים בשלש מתנות שבחטאת דאין טעון כיבוס ואין מחשבה פוסלת בהן ואין מחשבה פוסלת דאמר שירי הדם שהקריבין בחוץ חייב ולא מיתני ליה תלתא פטורי בהדי תלתא חיובי אלמא לרבי נחמיה שלשה מתנות שבחטאת אין טעון כיבוס ואין מחשבה פוסלת בהן א"כ הוא הדין נמי דלא מעכבי ואפי' הכי הקריבין בחוץ חייב אם כן הוא הדין שירים אע"ג דלא מעכבי ליחייב עלייהו בחוץ ועוד איך יתכן זה דלרבי נחמיה שלשה מתנות שבחטאת לא מעכבי ושירים מעכבי ועוד דמשמע בריש פרק בית שמואי (שם לה.) ולעיל בפ"ק (דף טו.) דלא מציינו דמים שחיינן למטה וחיינן למעלה בחד מקום שיהו מעכבין ולפי זה הרי מציינו לרבי נחמיה ועוד הקשה רבינו יעקב מאוריליי"ש בדפוק בית שמואי (גז"ש) משמע דבחיצונים איירי ובפרק השוחט והמעלה (שם דף קיא.) אמרינן והשתא דאמר בר אבא בר אבהו מחלוקת בשירים הפנימים אבל בשירים החיצונים דברי הכל אין מעכבין כי קאמר ר' נחמיה בשירים הפנימים ועוד דבסוף פרק השוחט והמעלה (שם דף קיב.) גבי חטאת שקיבל דמה בשני כוסות דמוקי לה כרבי נחמיה וקאמר משל למה הדבר דומה וכו' ומוקי לה בשעיר נשיא אלמא רבי נחמיה בחיצונים איירי דומיא דשעיר נשיא מיהו לא קשיא דאע"ג דהמשל הוא בשעיר נשיא איכא למימר רבי נחמיה הפנימים איירי מכל מקום שאר הקושיות תיקשי לן ואין לתרץ דסוגיא דריש פרק בית שמואי (שם דף לה.) דלא כרבי יוחנן כיון דבפרק השוחט והמעלה (שם קיא.) במסקנא מיתוקמא מילתא דרבי יוחנן תנא דאמר בר אבא בר אבהו כו' ותיקף רבינו חיים כהן צ"ל דה"ק רבי יוחנן תנא רבי נחמיה כדברי האומר שירים הפנימים מעכבין ואילו היה עושה אותן בחוץ חייב א"כ יש לחייב בחיצונים בחוץ אע"ג דלא מעכבין דגמרינן מאיבריים ופדריים דאי פרכת מה לאבריים ופדריים שכן תחילת עבודה שירים הפנימים יוכיחו ואי פרכת מה לשירים הפנימים שכן מעכבין איבריים ופדריים יוכיחו ולא נהירא לריצב"א דהיינו קאמר שירים הפנימים יוכיחו שהן סוף עבודה והלא תחילת עבודה קורא אותם בהשוחט והמעלה למאן דאמר פנימים מעכבי על כן פירש ריצב"א דלמסקנא דמסקנא דשירים החיצונים לרבי נחמיה לא מעכבי ה"פ תנא רבי נחמיה כדברי האומר שירים הפנימים מעכבין וכיון דמעכבין מעכבין לעשות חיצונים כמו תחילת עבודה לכל הפחות ולדמות לאיבריים ופדריים דכיון דרחמנא אחשביניהו כולי האי לפנימים דמעכבי יש לנו לעשות חיצונים תחילת עבודה כיון דלא הוה במקום המתנות אלא ע"ג איצטבת היסוד הוה לתחילת עבודה אחרת ואין סוף עבודה ראשונה ואע"ג דלא מעכבי חייב עליהם בחוץ מידי דהוה איבריים ופדריים דלא מעכבי וחייבין עליהם בחוץ והיינו דאמר פרק בית שמואי (דף לה.) אימור דשמעת ליה לרבי נחמיה לענין העלאת בחוץ מידי דהוה איבריים ופדריים דמאיבריים ופדריים לחודיהו יליף כדפרישיהו ואע"ג דפרכיה רבי עקיבא לא אמר אמת איבריים ופדריים שכן תחילת עבודה ולא אהדר ליה ולא מידי היינו משום דלא צריך דפרכא דר' עקיבא לא הוה פירכא אלא אליבא דנפשיה דקסבר שירים הפנימים אינן מעכבין והא דפריך ליה מעיקרא נמי רבי עקיבא והלא שירי הדם שירי מצוה הן אליבא דנפשיה קאמר פי' אפילו בפנימים ורבי נחמיה השיבו איבריים ופדריים יוכיחו ולדבריו דרבי עקיבא קאמר כדמפרש ההם ולא לגמרי לדבריו דאפי' לדברי עצמו צריך ראיה מאיבריים ופדריים אלא בהא הוא לדבריו דמשמע דמודי ליה במאי דקרי ליה שירי מצוה ואיהו לא ס"ל הכי אלא ס"ל בפנימים מעכבין ומינייהו יליף חיצונים לחייב בחוץ כדפרי' והשתא אתי שפיר דקתיני שירי הדם סתמא במתני' ובברייתא דחייב דמשמע דבכולהו מחייב ר' נחמיה ומאותו טעם שפירש' תחילת עבודה חייב בחוץ וגמרינן להו מאיבריים לפי שאינן במקום תחילת המתנות אלא על גב היסוד מההוא טעמא הוה ס"ד מעיקרא דמעכבין חיצונים דאם לא כן מאיזה טעם הוה סבור לומר דמעכבי מקמי דאיימי מילתא דרב אדא והוה ס"ד דאפילו חיצונים מעכבי והא ליכא קיא אלא בפנימים וכלה מכפר אם כלה כפר אלא ע"כ מטעמא דפרישיהו ור' פירש בע"א וקשה טובא לפי' לכן לא כתבתיו ובזבחים פרק בית שמואי (גז"ש) מפורש בתוספות: וכפר את מקדש הקודש זה לפני ולפנים. פרש"י אטומאה דלפני ולפנים ולא נהירא דהא אמתנות דלפני ולפנים ודאיכל מייית לה לומר דכל מתנות דלפני ולפנים חוץ

הקרבנות נפקו לן שהיקשא (זבחים דף א:): דזאת החרוה לעולה ולמנחה לחטאת ולחם ועבולה ובשלמים כתיב וקם בלגנות (שמות כד) ואשם נמי מהיכל נגמר חטאת נגמר אוהו חלל אשם מזורע משום לילא לידון בדבר החדש בבהן יד ובהו רכל וזון וימנה הוהכך להחזירו לכללו שהיקשא דחטאת האשם: וכולן מטמאין בגדים. כל האשים והשעירים השנויים במשנתנו גבי נשפך הדם לאחר כפרה זו והביא פר שני לפרכת וגמר מתנות הפרכת נשפך הדם והביא שלשי למתנות המזבה כולן נשפין חוץ לשלש מחנות זבית הקין ומטמאין בגדים העסקין בקריפתו כדכתיב (ויקרא טו) ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת אשר הוביל את דמם וגו' והשוקף אותם יכבס בגדיו במים: כמה [שעירים] משלת. אם נשפך דם השעיר לאחר שגמר מתנות פנים והולך להביא שנים ולהגדיל עליון ושחת את של קם ונתן מתנות הפרכות נשפך הדם והולך עוד להביא שנים ולהגדיל עליון ושחת את של קם למתנות המזבה הכי כאלן שלשה שעירי עזאזל משלש זוגות: וכי עמדו משלת. לא הזיקו הכתוב לשלל חלל אחד: (רש"י)

תוספות אשם מצורע ששטחו שלא לשמו. תמה ריב"א מאי קא מדמי דכיון דלא נשחט לשמו ולא עלה לבעלים כלל לשם חובה מאי שייך הכא אשם אחד אמר רחמנא כמו לעיל חטאת אחד אמר רחמנא והא כל מה שנתן ממנו כמאן דליתיה דמי על כן נראה לו כגירסת ר"ח אשם מצורע שנשפך דמו קודם מתן בהונות באנו למחלוקת ר"מ ורבי אלעזר ור"ש דהא דמי לפר שנשפך דמו קודם גמר מתנותיו וקמ"ל כי היכי דפליגי במתנות השמן דלא כתיב אותו הכא נמי פליגי במתן דם אשם אע"ג דכתיב אותו דמשמע אחד ותו לא אפילו הכי מביא אחר וטעמא הו' כמו שאפרש בסמוך ופר"ך והא אותו כתיב ובין לר"מ ובין לרבי אלעזר ור"ש לא הוה ליה לאתויי אחרים והא דמייתי תניא כותיה לאו מדקתני אשם ששטחו שלא לשמו דבהא כולי עלמא מודו אלא מהאי שלא נתן מדמו על הבהונות צריך אשם אחר להכשירו אלמא אע"ג דכתיב אותו איכא מאן דאמר מביא אשם אחר ותימה והא רבי יוחנן גופיה קאמר לעיל דטעמא דרבי אלעזר ור"ש גבי פר יוה"כ משום דחיטוי אחד אמר רחמנא והכא דלא מצינו למידרש הכי מאי טעמייהו ושמא מהתם גמרי כי היכי דהתם איכא כמה מיני מתנות גלי לן קרא ממקום שפסק מתחיל הכי נמי בין בלוג שמתן בין באשם: ניזיר ממורת ב"ש צריך העברת תער. בפרק שלשה מינין (ניזיר דף מ:): גרס איפכא בכל הספרים ב"ש אין צריך ובה"א צריך ומהלכות הפוכות הוא כי הוה דידים שאין מוכיחות דאפילו אביי ורבא בפ"ק דנדריים (דף ה:): ובפרק בתרא דניזיר (דף סב), הפכו בדריהם וכן בפ"ק דבבורות (דף ג). בפלוגתא דרב הונא (ורבה) ורב חסדיא דבביר שעושה אותה נבילה וטריפה דפליגי בטריפה חיה ואינה חיה ובפ"ק דתמורה (דף יא): איפכא וכהנה רבות בהש"ס והם כמו איכא דאמרי: מה נתינה בעצמו של כהן. בריש פרק איזהו מקומן (זבחים דף מו:): פירש רש"י דכתיב אצבע גבי שמן ויליף דם מיניה ואין זה אלא כמו ילמד שתום מן המפורש דאי בנין אב הא בעיא היא התם אי דבר הלמד בבנין אב חוזר ומלמד בהיקש: אף לקיחה בעצמו של כהן. ואע"ג דגבי חטאת נמי כתיב ולקח ונתן ולא דרשינן הכי יש לומר דהתם נמי הוה לן למימר הכי אלא משום דולקח טובא כתיבי בשעיר נשיא וכשבה ושעירה וכיון דלא מצינו למידרש כוליהו לא דרשינן להו: מה חטאת טעונה כלי. פירש רש"י דילמא מעולת סיני בגזירה שוה דקיחה קיחה ותימה דבעיא היא בפרק איזהו מקומן (זבחים דף נ:). אי דבר הלמד בגזירה שוה חוזר ומלמד בהיקש או לא למי"ד בתר מלמד אולינן ותיפשוט מהכא דחטאת הלמודה בגזירה שוה חוזרת ומלמדת בהיקש על אשם מצורע ואומר ריב"א כיון דבלאו גזירה שוה הוה נפקא לן חטאת מהיקשא דזאת התורה כדאייתא ביוף פרק דם חטאת (זבחים דף צא:): מה עולה טעונה כלי מאי היא אילימא מזרק בובחי שלמי ציבור נמי כתיב וכי' וכיון דמהיקשא יליף אסן כן הוה לא גזירה שוה כמאן דכתיב בגופה וילפין שפיר אשם מחטאת ולמ"ד דבר הלמד בגי' חוזר ומלמד בהיקש מ"מ איצטריך היקש לשאר קרבנות ובלאו גזירה שוה לא סגי דא"כ הוה היקש מהיקש ולא הוה מצי למילף אשם מחטאת הקשה ריב"א לר"ש דסבר זרק בשמאל כשר בפרק ב' דזבחים (דף כד:): דס"ל כהונה בעיא אצבע (תוספות)

דף   סב   -   א

וכי עדרו שורף מי דמי התם לא כתיב אותו הכא כתיב אותו איתמר רב פפי משמיה דרבא אמר ראשון משלח רב שימי משמיה דרבא אמר אחרון משלח בשלמא רב שימי (בר אשי) משמיה דרבא דאמר אחרון משלח קסבר הואיל וגמר בו כפרה אלא רב פפי משמיה דרבא מאי קסבר סבר לה כרבי יוסי דאמר מצוה בראשון הי רבי יוסי אילימא ר' יוסי דקופות דתנן (רבי יוסי אומר) שלש קופות של שלש שאין שבהם תורמין את הלשכה והיה כתוב עליהם אב"ג ותינה א"ר יוסי למה כתוב עליהן אב"ג לידע איזה מהן נתרמה ראשון להביא הימנה ראשון שמצוה בראשון דילמא בעינא דאיתחזאי קמייאתא לא איתחזאי בתרייתא אלא רבי יוסי דפסח (דתנן) המפריש פסחו ואבד והפריש אחר תחתיו ואחר כך נמצא הראשון והרי שניהן עומדין אי זה מהן שירצה יקריב דברי חכמים רבי יוסי אומר מצוה בראשון ואם היה שני מובחר ממנו יביאנו:

רש"י וכי עדרו שורף. רבא קא מהדר ליה לרב נחמן ולטעמיה וכי עדרו הזקיקו הכתוב לשרוף ותנו וכו' נשפין זבית הדשן: הכא כתיב אותו. לשלל אותו לעזאזל (ויקרא טו): את הלשכה. שהשליטה לכותה שקלים שהביאו בחדר וממלאין הגזברין מהן שלש קופות לתרומה לקנות מהן קרבנות לצור תמידין ומוספין: בעינא לאיתחזאי. קופה קמייאתא להקריב ממנה: לא איתחזאי בתרייתא. שהראשונה נראית להקריבה משנתרמה אבל שני שלש זוג ראשון לא נראה לשלבו עד שגמרו כל מתנות הדמיוס וכשגמרו נראה אחריו כרשיון: ואחר כך נמלל הראשון. או קודם חלותו להקריבה עשך או אחר חלותו וקא אמר רבי יוסי מלואה כרשיון ואף על פי שהפריש השני קודם חלותו וכי מטא חלותו תריוהו איחזו כי הדדי דהא כל כמה דלא מטא זמן שחיתת הפסח לא איחזו קמא (רש"י)

תוספות ואמאי תהי זריקת אשם מצורע בימין דמן הדין הוה לן למימר דבין קבלה ובין זריקה האשם מצורע בימין דומיא דמתן שמן אי לא דאהדריה קרא מדכתיב חטאת כאשרם והתינה קבלה אבל נתינה דבחטאת גופיה בימין נימא דבאשם מצורע נמי תיהי בימין ותירך כיון דאהדריה קרא דכתיב חטאת כאשרם הוא ודרשינן כשאר אשמות יאה איכא למימר דאהדריה לגמרי עוד הקשה למאן דאמר דבר הלמד בגזירה שוה חוזר ומלמד בהיקש ליהוה כל אשמות בימין לרבי שמעון מהיקשא דחטאת כאשרם או מהיקשא דזאת התורה ונראה לי דע"כ לרבי שמעון זריקת אשמות בשמאל מדכתיב חטאת כאשרם ודרשינן בפרק שני דזבחים (דף כה:). לר' שמעון גבי מנחה בא לעובדה ביד עובדה בימין חטאת בא לעובדה בכלי עובדה בשמאל כאשרם וע"כ היינו זריקה דאי קבלה אפילו בחטאת נמי הוה בשמאל לרבי שמעון כדאייתא בהדיא

בהדיא   פרק   שני   דזבחים   (דף)   כד: (תוספות)

פרק שישי - שני שעירי

מתני' שני שעירי יום הכפורים מצותן שיהיו שניהן שוין במראה ובקומה ובדמים ובלקיחתן כאחד ואף על פי שאין שוין כשרינן לקח אחד היום ואחד למחר כשרינן מת אחד מהם אם עד שלא הגריל מת יקח זוג לשני ואם משהגריל מת יביא זוג אחר ויגריל עליהם בתחילה ויאמר אם של שם מת זה שעלה עליו הגורל לשם יתקיים תחתיו ואם של עזאזל מת זה שעלה עליו הגורל לעזאזל יתקיים תחתיו והשני ירעה עד שיסתאב ומכר ויפלו דמיו לנדבה שאין חטאת צבור מתה רבי יהודה אומר תמות ועוד אמר רבי יהודה נשפך הדם ימות המשתלח מת המשתלח ישפך הדם:

רש"י מתני' שני שעירי: במראה. שניהן לבנים או שחורים או סחופים: ויאמר אם של שם מת וכו'. הכי מפרש' אם של שם מת יאמר זה שעלה וכו' ואם של עזאזל מת יאמר זה שעלה וכו': והשני. אם של עזאזל מת ועכשיו יש כחן שנים לכהן אחד ששפך מזוג ראשון ואחד מזוג שני בחדד יתכפר והשני ירעה וכן אם של שם מת והרי יש כחן שנים לעזאזל האחד והשני ירעה ובגמרא מפרש אחיהו שני אם שני שבזוג שני אם שני שבזוג ראשון: שאין חטאת צבור מתה. דכי גמירי חמש חטאות ביחוד גמירי וטעמא מפורש בהוריות (דף ו.ו.) ובתמורה (דף טו.ו.) מה מלינו ולד חטאת ותמורה חטאת וחטאת שמתו בעליה שלא תמאס בכזוב אף שכפרו בעליה ורע"פ שאפשר להיות בכזוב לא נאמרה אלא ביחוד: ועוד אמר רבי יהודה בגמרא מפרש מאי אתא לאוסופי: ימות המשתלח. ויביא שנים ויגריל עליהם בחטולה: (רש"י)

תוספות מתני' שני שעירי וכו': חד למראה וחד לקומה וחד לדמים. נראה לי דהיינו אליבא דר' יהודה דאי אליבא דר' שמעון הא דריש ליה לדרשה אחריתו ב"ק דשבעות (דף יג:) ולקח את שני השעירים מקיש שעיר המשתלח לשעיר הפנימי מה שעיר הפנימי אינו מכפר על ישראל בשאר עבירות אף שעיר המשתלח אינו מכפר על הכהנים בשאר עבירות וקאמר התם ורבי יהודה להכי איתקוש שיהו שוין במראה ובקומה ובדמים וקשה רבי שמעון מנא ליה דבעינן שיהו שוין וליכא למימר משום דאין היקש למחצה ונקיש להו לכל מילי דא"כ מנא ליה להש"ס דר' יהודה לית ליה היקישא אלא למראה וקומה ודמים נימא דר' יהודה אית ליה היקישא איפכא מקיש פנימי למשלה מה משלה אינו מכפר על ישראל בטומאת מקדש וקדשיו אף פנימי אינו מכפר על הכהנים בטומאת מקדש וקדשיו ולכא לשנויי דלהא לא איצטרך קרא דמארש לעם נפקא התם דמכל מקום היא גופה תיקשי אשר לעם למה לי תימוך ליה מהיקישא כדפרי' שלא . יתכפרו כהנים בשעיר הפנימי מיהו הא איכא לשנויי דלרבי יהודה לית ליה היקישא כי האי גוונא מה שעיר המשתלח אינו מכפר על ישראל בטומאת מקדש וקדשיו אף שעיר הפנימי אינו מכפר על הכהנים בטומאת מקדש וקדשיו כיון דלא מצו למילף דומה לדומה מה משתלח אינו מכפר על ישראל אף פנימי אינו מכפר על ישראל אבל לר"ש דדריש היקישא בכה"ג אע"ג דלא הוה ממש דומה לדומה ואע"ג דהוי מצי למידרש היקישא למילתא אחריתי למראה וקומה ודמים אפי' הכי דריש נמי הא משום דאין היקישא למחצה ה"נ נדרוש הא שלא יתכפרו כהנים בשעיר הפנימי בטומאת מקדש וקדשיו מהיקש המשתלח דאין היקישא למחצה וא"כ אשר לעם לר"ש ל"ל לאפוקי כהנים כדאיתא התם והיא ברייתא מוקמינן לה התם כרבי שמעון ונראה לי דתלתא קראי דאיתקשו בהו שעיר הפנימי ושעיר המשתלח סבירא ליה לר' שמעון דמחד מינייהו גמירינן מראה וקומה דשקולין הם ודמים מחד קרא נפקא ואייתר ליה חד לענין כפרה למידרש מה שעיר הפנימי אין מכפר על ישראל בשאר עבירות וכו' וכיון דלאו היקש גמור הוה שהרי לא מדמינן להו לגמרי דלא אמרינן מה זה אינו מכפר על ישראל אף זה אינו מכפר על ישראל ולא הוה לן לאקושינהו בכי האי גוונא אלא משום דמיתר לן קרא להכי די לנו אם נקיש אותם בדבר אחד ואם כן אי לא הוה כתיב אשר לעם לא הוה מקשינן פנימי למשתלח ומשתלח לפנימי אלא דוקא פנימי למשתלח אבל משתלח לא הוה מקשינן לפנימי לומר שלא יתכפרו בו כהנים כיון דמשתלח מרובה כפרתו והשתא נמי ניחא מאי דקשיא לן אמאי מייתי התם קרא דולקח את שני השעירים הוה ליה לאתווי מקרא קמא דומתא עדת בני ישראל יקח שני שעירי עזים ולמאי דפרישית ניחא דקרא קמא איצטרך שיהו שוין בדמים כיון דההוא קרא איירי בדמים דגמירינן מניה דמדעם ליהוי ואי לא הוה כתיב אלא תרי קראי הוה דרשינן חד שיהו שוין בדמים דביה איירי קרא ותנינא לדרשה דהתם מקיש שעיר המשתלח לפנימי אבל לומר שיהו שוין במראה וקומה לא הוה דרשינן כלל כיון דלא אשכחן בשאר זבחים שיהו שוין במראה וקומה אלא מדמיתר לן קרא בתרא דרשינן שוין במראה וקומה: (תוספות)

דף - סב

גמ' ת"ר **[ויקרא טז-ה]** יקח שני שעירי עזים מיעוט שעירי שנים מה תלמוד לומר שני שיהיו שניהן שוים מניין אע"פ שאין שניהן שוין כשרינן תלמוד לומר שעיר שיער ריבה טעמא דרבי רחמנא הא לא רבי רחמנא הוה רחמנא פסולין עיכובא מנא לן סלקא דעתך דתתן אמינא שני שני שני כתיב והשתא דרבי רחמנא שעיר שעיר שני שני שני למה לי חד למראה וחד לקומה וחד לדמים תניא נמי הכי גבי כבשי מצורע **[ויקרא יד-י]** יקח שני כבשים מיעוט כבשים שנים מה תלמוד לומר שני שיהיו שניהן שוין ומנין שאף על פי שאין שניהן שוין כשרינן תלמוד לומר כבש כבש ריבה טעמא דרבי רחמנא הא לא רבי רחמנא הוה רחמנא פסולין עיכובא מנא לן סלקא דעתך דתתן אמינא תהיה כתיב והשתא דרבי רחמנא כבש כבש תהיה למה לי לשאר הויתו של מצורע (ותנן) נמי גבי מצורע כי האי גוונא **[ויקרא יד-ד/טז]**

דף - סג

שחטן בחוף קודם שנפתחו דלתות ההיכל פטור מ"ט מחוסר פתיחה כמחוסר מעשה דמי ומי אית ליה לרב חסדא הואיל והאמר רב חסדא פסח ששחטו בחוף בשאר ימות השנה לשמו פטור שלא לשמו חייב טעמא דשלא לשמו הא סתמא לשמו הוא ופטור ואמאי לימא הואיל וראוי שלא לשמו בפנים הכי השתא התם בעי עקירה האי לא בעי עקירה רבה בר שיימי מתני להו בדבריה וקשיא ליה דרבה אדרבה ומשני כדשנינן כי אתא רב דימי אמר ר' ירמיה אמר ר' יוחנן פסח ששחטו בחוף בשאר ימות השנה בין לשמו בין שלא לשמו פטור אמר רב דימי אמריתיה לשמעתיא קמיה דר' ירמיה בשלמא לשמו דהא לא חזי ליה אלא שלא לשמו אמאי הא חזי שלא לשמו בפנים ואמר לי עקירת חוף לאו שמה עקירה כי אתא רבין אמר רבי ירמיה אמר רבי יוחנן פסח ששחטו בחוף בשאר ימות

השנה בין לשמו בין שלא לשמו חייב ואפי' לשמו והתנן מחוסר זמן בין בגופו בין בבעלים ואיזה מחוסר זמן בבעלים הזב והזבה והיולדת והמצורע והקריבו חטאתם ואשם בחוץ פטורין ועולותיהן ושלמיהן בחוץ חייבין ואמר רב חלקיה בר טובי לא שנו אלא לשמו אבל שלא לשמו חייב לשמו מיהא פטור אמאי נימא הואיל וראוין שלא לשמו בפניה הכי השתא התם בעי עקירה הכא פסח בשאר ימות השנה שלמים נינהו רב אשי מותני חייב כדאמרין רב ירמיה מדפתי מתני פטור קסבר פסח בשאר ימות השנה בעי עקירה ועקירת חוץ לאו שמה עקירה ופליגא דרב חלקיה בר טובי אמר מר משהגריל עליהן חייב על של שם ופטור על של עזאזל תנו רבנן [ויקרא יז-ג] איש איש מבית ישראל אשר ישחט שור או כשב או עז במחנה או אשר ישחט מחוץ למחנה ואל פתח אהל מועד לא הביאו להקריב קרבן לה'

ר"י ומי אית ליה לרב הסדר הוואיל. לחייב על קרבן שאינו ראוי לשם מה שהופקש בפנים ושחטו בחוץ לנימא חייב משום הוואיל וראוי לשם קרבן אחר: לשמו פטור. דליתו ראוי לשמו בפנים: שלא לשמו. אלא לשם שלמים חייב דראוי הווא לשם שלמים פנים: הכי גרסי' טעמא דקלא לשמו הא סתמא לשמו הווא ופטור ואמאי נימא וכו': בעי עקירה. אינו ראוי בפנים לשלמים אלא אם כן עקר קס פסח ממנו בשחיתתו הלכך לאו מתקבל בפנים הווא כל כמה דלח עקירה: האז לא בעי עקירה. וזע"פ שקלחו לשם שיעיר הנעשה בפנים זה חטאת וזה חטאת שניהן שוין בשמותיהן: מתני להו דלרבנן. הני תרתי שמעתתא דרב הסדרא הא דלמך לעיל הוואיל וראוין לשם עיר הנעשה בחוץ והא דלמך רב הסדרא פסח ששחטו בחוץ בשאר ימות השנה וכו' מתני להו דלרבנן דרבה אמוניהו: פסח ששחטו בחוץ. גרם כבולה: עקירת חוץ. עקירה קס בשחיתת חוץ לא שמה עקירה אלא הכשר פסח ששחטו בחוץ בשאר ימות השנה שלמים לא הכשרי אלא בפנים ובעקירה קס אכל בחוץ לעולם שמו עליו: חייב. עליו משום הוואיל וראוי שלא לשמו בפנים: והא הני. במסכת זבחים: מחוסר זמן. פטור על שחיתת חוץ בין שהווא מחוסר זמן בגופו בין שהווא מחוסר זמן בכעלים בגופו כגון בחוץ שמונה ללילה: ואיזה מחוסר זמן בכעלים הזב והזבה וכו'. שיש זמן להבאת קרבנותיהם לכוף ספירת צבעה והיולדת לכוף מלאת ימי טהרה: שהקריבו. לפני הזמן חוורתו ואשמן בחוץ פטורין שאינן מתקבלים בפנים לא לחוזה ולא לנדבה לחוזה משום דלח מלא זמניוהו ולנדבה שאין חטאת ואשם כל לנדבה והאי אשם במאורע הווא דליתו כוזב חוזה ויולדת ליכא אשם: עולותיהן ושלמיהם חייבין. שעולה ושלמים כאיס נדבה ומתקבלין נדבה בפנים ובמסכת זבחים פרכין והני בני שלמים נינהו ומשנינן הני נזיר בהדייהו ואף מוארע לא שנינו במשנה ופרכין התם הני בני אשמות נינהו ומשנינן הני מוארע בהדייהו: ואמר רב חלקיה לא שנו. לאשם בחוץ מחוסר זמן בכעלים פטור אלא לשמו דליתו ראוי לשמו בפנים אלא לשמו כגון לשם עולה או לשם שלמים חייב שכן ראוי לפניו כיוצא בו בפנים דכל הזבחים שנתנו שלא לשמן כשרין אלא שלא עלו בכעלים לשם חוזה חוץ מן הפסח בזמנו והשחיתת ככל זמן: ואמאי. לשמו פטור לימא הוואיל דקדאמר: שלמים. הווא סתמיה בלא עקירה ומקריבין ילפינן לה במסכת פסחים ופ"ק זבחים: רב אשי מתני חייב. בהא דכי אהא רבין: ורב ירמיה מתני פטור. בין לשמו בין שלא לשמו כרב דימי: ופליגא דרב חלקיה. דלמך עקירת חוץ שמה עקירה: (ר"י)

תוספות שלמים ששחטן בחוץ פתחת דלתות היכל פטור. תימא דא"ר יוחנן פרק השוחט והמעלה (זבחים דף קז:) המעלה בזמן הזה בחוץ חייב ואמאי הא אינו ראוי. אל פתח אהל מועד כיון דנהרס המזבח דאפי' נפגם המזבח אמרי' בפ' קדשי קדשים (שם טז. דף סב.) כל הקדשים שנשחטו שם פסולין והווא ליה מחוסר זמן ואפילו מחוסר פתחת דלתות פטור כל שכן מחוסר מעשה גדול ותנן בפרק בתרא דזבחים (דף קכב:) אותו ואת בנו מחוסר זמן בחוץ אפילו לא תעשה אין בו רבנן דרבי שמעון ועוד אמרין בפ"ק דע"א (דף יג.) אם הקדיש והעריך והחריט בזמן הזה בהמה תעקר ופרך ונשחטה מישחט ופירש רש"י משום שחיתת חוץ ליכא דבדקדשי בדיק הבית מיירי ולא נהירא לר"י דאם כן כי פריך ונשוויה גיסטר' היכי משני מפני שמטיל מום בקדשים. אלא מפרש ר"י דמיירי בקדשי מזבח ולא מחייב משום שחיתת חוץ דהווא ליה מחוסר זמן דוחק לומר דהיא דמסכת ע"ג אתיא כמאן דאמר הותרו הבמות חזא דמנא ליה לאוקמי כמאן דאמר הותרו הבמות כדי להקשות ונשחטה מישחט כיון דלא תאמר דאמר לא הותרו לא קשיא ועוד דהא סתם מתנייתין היא בפרק בתרא דזבחים (דף קכב:) דירושלים אין אחריה היתר ובגמרא פריך מינה למ"ד בפ"ק דמגילה (דף י.) שמעתי שמקריבין בבית חוניו וי"ל דר' יוחנן דמחייב במעל' בחוץ מיירי בהעלאת קטרת דלא בעי מזבח דאמר' בפרק קדשי קדשים (זבחים דף טז.) מזבח שנעקר מקטרת במקומו אי נמי בהעלאת מנחה דדוקא במיני דזבחים אמרין כשנפגם המזבח שפסולין דנפקא לן מזהבחת עליו בזמן שהוא שלם ולא בזמן שהוא חסר וניחא נמי דנקט רבי יוחנן המעלה טפי משחיתה זו הריקא אי נמי יש לומר דמיירי שבניו מזבח במקומו והעלה בחוץ דס"ל קדשה לעתיד לבא אבל אין לתרץ דר' יוחנן כר' יהודה סבירא ליה דאמר קדשי קדשים שרי להקטיר על הרצפה דהיינו להקטיר על הרצפה מכל מקום בעי שיהא מזבח במקומו אבל נפגם המזבח לא הוי שרי להקטיר בשום דוכתא תימא אמאי פטור בשלמים ששחטן בחוץ פתחת דלתות היכל לפי מה שפרש"י בפרק קדשי קדשים (שם דף סא.) גבי קודם שיעמידו לויים את המשכן ולאחר שיפרקו דדוקא שלמים ששחטן בפנים קודם דלתות היכל פסולים אבל שאר קדשים לא אם כן כיון דפסולו בקודש שיש לו היתר בשאר קדשים אם עלו לא ירדו מידי דהווא אפסח וחטאת ששחטן שלא לשמן בחוץ דחייב עליהם כדאיתא בפרק בתרא דזבחים (דף קטו.) משום דמתקבל בפנים שיש לו היתר בשאר זבחים ויש לומר דהתם בהמה ראויה לשחטה בפנים בהיא שעתא לשמה אבל כא. אינם ראויים לפניו קודם פתיחת הדלתות: טעמא דשלא לשמו הא סתמא פטור. תימא לר"ת נידוק מרישא איפכא טעמא דלשמו הא סתמא חייב. דוחק הווא לומר דלשמו דרישא היינו סתמא משום דאמרין ריש פ"ק דזבחים (דף ב:) דסתם זבחים לשמן הן עומדין דהני מילי בזמן אכל פסח בשאר ימות השנה סתמיה לאו לשמו קאי אלא נראה כספרים דלא גרסי טעמא דשלא לשמו ואיכא למימר דמרישא דייק לשמו אמאי פטור דל"ד דלא בעי עקירה ואיכא אמאי פטור והא אי בעי שחית סתמא בפנים דסתמא שלא לשמו קאי ומשני דבעי עקירה וכי האי גוונא איכא בפרק תמיד נשחט (פסחים סד.) ובמודע לשמו פטור שלא לשמו חייב וגרס רש"י שם כמו בכאן טעמא דשלא לשמו הא סתמא פטור וקשיא נמי התם כמו שהקשינו בכאן אלא יש לפרש שם כדפירשתי הכא: ופליגא דרב חלקיה בר טובי. בלאו הכי נמי הווא מצי למימר ופליגא דרב דימי אדרב חלקיה אלא משום דהשתא פליגא

דף - **סג** **ב**

אי קרבן שומע אני אפילו קדשי בדיק הבית שנקראו קרבן כענין שנא' [במדבר לא-ג] ונקר את קרבן ה' ת"ל [ויקרא יז-ד] ואל פתח אהל מועד לא הביאו כל הראוי לפתח אהל מועד חייב עליו בחוץ כל שאינו ראוי לפתח אהל מועד חייב עליו בחוץ אפילו ראוין לפתח אהל מועד ולא אפילו פרת חטאת ושעיר המשתלח שהוא ראוי לבוא אל פתח אהל מועד ת"ל לה' מי שמוחדין לה' יצאו אלו שאין מיוחדין לשם ולה' להוציא הוא ורמינהו [ויקרא כב-ב] ירצה לקרבן אשה לה' אלו אישים מניין שלא יקדישו מחוסר זמן ת"ל קרבן לה' לרבות שעיר המשתלח אמר רבא התם מענינא דקרא והכא מענינא דקרא התם דאל פתח לרבות לה' להוציא הכא דאשה להוציא לה' לרבות טעמא דרבי רחמנא הא לא רבי הווא אמיינא שעיר המשתלח קדוש במחוסר זמן והא אין הגורל קובע אלא בראוי לשם אמר רב יוסף הא מני חנן המצרי היא דתניא חנן המצרי אמר אפילו דם בכוס מביא חבירו ומזווג לו אימר דשמעת ליה לחנן המצרי דלית ליה דחויין דלית ליה הגרלה מי שמעת ליה דילמא מייתי ומגוריל אלא אמר רב יוסף הא מני רבי שמעון היא דתניא מת אחד מהן מביא חבירו שלא בהגרלה דברי רבי שמעון רבינא אמר כגון שהומם וחיללו על אחר ומנא תימרא דפסיל ביה מומא דתניא [ויקרא כב-ב] ואשה לא נתנו מהם אלו החלבים אין לי אלא כולן מקצתן מנין ת"ל מהם מזבח זו זריקת דמים לה' לרבות שעיר המשתלח ואיצטריך למיכתב בעל מום ואיצטריך למיכתב מחוסר זמן

רפ"י חי קרבן שומע אני וכו'. רישא דברייתא בתורה כהנים הכי איתא יכול השוחט חולין כפנים יהא חייב ודיו הוא וכו' ת"ל קרבן על הקרבן הוא חייב ואינו חייב על החולין חי קרבן שומע אני וכו' כלומר או אינו אומר קרבן להוליא את החולין כפנים אלא להביא קדשי בדק הבית ששחטן בחוץ שיהא חייב שהרי חי הם נקראו קרבן כענין שנתמך ונקרב את קרבן ה' איש אשר מלא ויהא ודאי בדק הבית הוא: הראוי לפתח גור'. וקדשי בדק הבית לא היו עתידים לבא לפתח אהל מועד ואינו שמעתי שאינן ראויין לפתח אהל מועד שפסה קדשי בדק הבית בעלי מומין הן דאמר מר (תמורה דף ז'): המתפס תמימים לבדק הבית עובר בעשה וכו' א"ל להעמידה כן במקומה במס' זבחים: ולא הוליא פרת חטאת. לא גרסינן שאף היא אינה ראויה לבא לאהל מועד אלא וכל אוליא שעיר המשחלה שהוא ראוי לבא לאהל מועד להגרייל ולהתודות עליו הכי מפרש לה בזבחים: ולה' הוליא הוא. בעשעיר המשחלה שהוא ראוי לבא במתמיה: אלו איסוס. שלא יתן מהן על אש של מערכה: מנין שלא יקדישו מחוסר זמן ת"ל קרבן. ומשעת הקדשו קרוי קרבן: התם דלול פתח לזבוח. שעיר המשחלה ללא ממוטע מאל פתח שהרי ראוי לבא אל פתח: לה' הוליא. אהא דלילו לזבוח ללא אוליא וכי אהא הוליא אהא ולמדך מי שמוחדין לשם ילך זה שאינו מיוחד: הכא דלשא משמע להוליא. שעיר המשחלה שהרי אינו עולה לאסוס: לה' לזבוח. אהא ולמדך לה' כל דלה: והא חי הגורל קובע. לשם אלא את הראוי לשם וכיון דלא ידע על איזה מהן יעלה הגורל לשם א"ל להיות אחד מהן מחוסר זמן: חנו המלכי היא. לזית ליה הגרלה משהגרייל ומה אחד מהן הלכך קשמת שעיר המשחלה ומביא אחר שלא בהגרלה הולך ללמד מן המקרא שלא יביא מחוסר זמן: אפי' דם. של שעיר הפנימי כפוס שכבר נשחט ומה המשחלה מביא חביו מן השוק: ומוזי. לזם ומשלחו: לזית ליה דחויין. לזית ליה שיהא הדם לחוי בשביל חביו שמת לומר ישפך הדם כדקאמר רבי יהודה במתני' מה המשחלה ישפך הדם: דילמא מייחי ומגרייל. וירעה ארוחו שיפול עליו גורל של אש ויתכפר בדם של ראשון ולעולם שניס כריד להביא ומגרייל ואכתי פשיטא דמחוסר זמן לא דלון גורל קובע אלא בראוי לשם: רבינא אמר. כי אוליא קרא דמחוסר זמן כגון שהומס המשחלה משהגרייל עליו וחיללו על אחר וכן חי כריד להגרייל שהרי מכה הראשון בלו: ואשה לא תתנו גור'. בבבלי מומין כתיב: מקתן. כזית מהו: (רפ"י)

תוספות וכל שאין ראויין לפתח אהל מועד אין חייבין עליו. מה שפירש רש"י שיש מפרשים משום דסתם קדשי בדק הבית בעלי מומין הן דהמתפס תמימים לבדק הבית עובר בעשה וכתב שאי אפשר לו להעמידה כן במקומה בזבחים פרק חטאת ולא פי' מה היה קשה לו ובפרק פרת חטאת פי' דנתן בפרק פרת חטאת (זבחים דף קיב.) פרת חטאת ששחטה חוץ מגיחה וכן שעיר המשחלה ששחט בחוץ פטור משום דאין ראויין לבא אל אהל מועד אלא פרת חטאת אע"ג דתמימה היא כיון דאין סופה לבא אל פתח אהל מועד פטור הכי נמי בקדשי בדק הבית פטור ואפילו תמימים: ולא אוליא פרת חטאת ושעיר המשחלה. רש"י לא גריס פרת חטאת דפרת חטאת לא איתא כלל לפתח אהל מועד והדיו עמו דאי משום דכתיב בה והזה אל נכח פני אהל מועד מדמה אם כן כי פריך בזבחים ושעיר המשחלה לאו ראוי אל פתח אהל מועד הוא ופריך מזאת הברייתא דקרי ליה ראוי אל פתח אהל מועד ומשני ליה כן קודם הגרלה כן לאחר הגרלה ואי בעית אימא כן קודם וידוי וכו' ליפרוך מפרת חטאת ולא הוה מצי לשנויי כדמשני על כן נראה דלא גריס פרת חטאת בברייתא ודוחק הוא דבברייתא גרסינן שהן ראויים וכו' עד יצאו אלו שאינן מיוחדין בלשון רבים וצריך לגרוס שהוא ראוי יצא בלשון יחיד כיון דלא גרסינן אלא שעיר המשחלה ונראה לי ליישובו והכי פירושו ולא אוליא פרת חטאת ואפילו אם תמצא לומר שאוליא נמי פרת חטאת כיון דאיהי לא איתא פתח אהל מועד מכל מקום לא אוליא שעיר המשחלה ת"ל לה' והשתא ניחא דכי פריך בפרק פרת חטאת (זבחים דף קיג.) משעיר המשחלה לא פריך מפרת חטאת משום דבהאי ברייתא נמי א"ל קאמר דפרת חטאת אינה ראויה לפתח אהל מועד לה' לשעיר המשחלה דההוא ודאי ראוי לפתח אהל מועד הוא ולהכי לא פריך התם אלא משעיר המשחלה: זריקת דמים על המזבח. הקשה מורי קרובי הכהן ה"ר יהודה זצ"ל דבפרק השוחט המעלה (זבחים דף קז:) אמרינן דלא הוה צריך למיכתב זריקה בחוץ דאיתא לה שפיר מבינייהו משחיטה והעלאת חוץ אלא לגלויי לך אקבלה דלא תיתי מבינייהו ובבעלי מומין אמאי איצטרך למיכתב תיתי מבינייהו וליכא למימר לגלויי אקבלה דלא תיתי דמהיכא תיתי אי משחיטה והעלאת איכא למיפרך מה להנך שכן חייבין עליהם בחוץ תאמר בקבלה ודנתי לפניו דאיכא למימר מקדיש בעלי מומין יוכיח שפטור בחוץ וחייב בבעלי מומין עוד הקשה לה' יוסי ברבי יהודה דמחייב אף בקבלה בבעלי מומין אמאי איצטרך קרא להקטרה זריקה וקבלה ליתי כולהו מבינייהו משוחט ומקדיש גם בזה דנתי לפניו דאיצטרך לגלויי אקמיצה דלא תיתי והא דמביעי פי' כל הקרבנות (מנחות פה:) אי לוקה משום בעלי מומין בסולת שהתלעו מצינו למימר דהיינו דווקא במקדיש אבל קמיצה לא אי נמי ההיא לרבנן דר' יוסי ברבי יהודה אי נמי י"ל דאי לא כתיב קרא לזריקה הוה מוקמינן חד לא תקריבו לזריקה ואידך בקבלה דהא אשחיטה ומקדיש לא מיתוקם אלא באם אינו ענין ואזריקה וקבלה משמע שפיר טפי בלשון הקרבה הוה זריקה וקבלה כדאשכחן ספ"ק זבחים (דף יג.) והקריבו זו קבלת הדם או אינו אלא זריקה ואם כן מקדיש ושוחט לא הוה נפקא לן ומבינייהו נמי לא דמה להנך דעבודתה נינהו ולא שייך בחולין תאמר בשחיטה דשייכא בחולין וגבי על החמץ הקשה בפרק תמיד נשחט (פסחים דף סג:) למה לי קרא לזריקה תיתי מבינייהו דלגלויי אקבלה אל בלאו הכי קבלה לא איתא משחיטה והקטרה כדפרישית דמה להנך שכן חייבת בחוץ ודנתי לפניו מולק יוכיח שפטור בחוץ וחייב על החמץ כדאיתא בפרק תמיד נשחט (ג"ז) וכן הקשה בע"ז למה לי קרא לזריקה נתי מבינייהו דלגלויי אקבלה לא איצטרך דאיכא למיפרך כדפרישית וכן בזה דנתי לפניו דלא איתר לן שום קרא לזריקה אלא מדברי קבלה יפיהו לה מדכתב בל אסידך נסכיהם מדם ועוד אפי' לפי דבריו איצטרך לגלויי אקבלה דלא תיתי דאי פרכת כדפרישית איכא משחיטה ויכח שפטור בחוץ וחייב לע"ז מיהו האמת הוא דלא איצטרך קרא לגלויי אקבלה דלא תיתי דכיון דלא אשכחן קרא שעובדין בקבלה לע"ז אין לחייב עליה כדפריש"י בפרק ד' מיתות (ף ס:) אהא דפריך וליחשוב נמי זורק ופרש"י בשלמא מקבל ומולד לא קשיא לן דכיון דלא אשכחן שעובדין לשם לע"ז בכך אף על גב דהוי כעין פנים פטור בשל דכרבה על כן נראה כתירוך הראשון עוד הקשה היכי קאמר התם דקבלה הוה איתא מבינייהו משחיטה והעלאת אי לא היה כתיב זריקה לגלויי עליה דלא תיתי והאיכא למיפרך מה להנך שחייבין (בע"ז) ובבעלי מומין תאמר בקבלה דפטור לרבנן דרבי יוסי ברבי יהודה ורציתי לומר מנסך יוכיח (תוספות)

דף סד

רבה אמר כגון שהיה לו חולה בתוך ביתו ושחט אמו ביום הכפורים וכי האי גוונא מי אסיר **[ויקרא כב-כח]** לא תשחטו אמר רחמנא והא לאו שחיטה היא הא אמרי במערבא דחיתו לצוק זו היא שחיטתו: אם של שם זה שעתה עליו וכו': אמר רב שני שבזוג ראשון יקרב שני שבזוג שני ירעה רבי יוחנן אמר שני שבזוג ראשון ירעה שני שבזוג שני יקרב במאי קא מיפלגי רב סבר בעלי חיים אינן נידחין ורבי יוחנן סבר בעלי חיים נידחין מאי טעמא דרב דיליף ממחוסר זמן מחוסר זמן לאו אע"ג דהשתא לא חזי כי הדר מיחזי שפיר דמי הכא נמי לא שנתא מי דמי התם לא איתחזי כלל הכא נראה ונדחה אלא היינו טעמא דרב דיליף מבעל מום עובר בעל מום עובר לאו אע"ג דלא חזי השתא כי הדר מיחזי שפיר דמי הכא נמי לא שנתא מהתם מנא לן דכתיב **[ויקרא כב-כה]** כי משחטם בהם מום בם מום בם הוא דלא ירצו הא עבר מומן ירצו ור' יוחנן מיעט רחמנא בהם הם הוא דכי עבר מומן ירצו הא כל דחויין הואיל ונדחו ונדחו ורב ההוא בהם בעינייהו הוא דלא מירצו הא ע"י תערובות מירצו כדתנן איברים תמימים באיברים בעלי מומין ר"א אומר אם קרב הראש של אחד מהן יקריבו כל הראשין כולן כרעיו של אחד מהן יקריבו כל הכרעיים כולן וכו"א אפילו קרבו כולן חוץ מאחד מהן יצא לבית השריפה ואידך נפקא ליה במס' בהם ואידך במ' בהם לא דריש ולרב נהי נמי דבעלי חיים אינן נדחין אי בעי האי נקריב אי בעי האי נקריב אמר רבא רב סבר לה כרבי יוסי דאמר מצוה בראשון הי רבי יוסי אי נימא רבי יוסי דקופות דתנן שלש קופות של שלש שאין שבהן תורמין את הלשכה וכתוב עליהן אלף בית גימל ותניא אמר רבי יוסי למה כתוב עליהן אלף בית גימל לידע איזה מהן נתרמה ראשון להביא הימנה ראשון שצוה בראשון דילמא שאני התם דבעידנא דאתחזי קמייתא לא אתחזי בתרייתא אלא

רבי יוסי דפסח (דתנן) המפריש פסחו ואבד והפריש אחר תחתיו ואחר כך נמצא הראשון והרי שניה עומדין איזה מהן שירצה יקרב דברי חכמים רבי יוסי אומר מצוה בראשון

רש"י רבא אמר. מחוסר זמן דליתרין קרא לטעור המשלח כגון שהיה לו למי שמוכרן לציבור חולה בחוד ביהו שמונה לחלל עליו יום הכפורים ושחט את אמו של טעור שנעשה מחוסר זמן משום אותו ואת בנו לאחר שהגביל עליו: מי אסיר. להוליכו ללוק משום אותו ואת בנו: אין נחיון. אם אירעה להם שעת פסול עדיין יכולין להתקן כפיצווגו לו אחר ולא אמרי' האויל ונחמה ידחה אלף בשחטין כגון מה המשלח יספך הדם: הא על ידי תערובת ירלו. כרבי אליעזר: איברים. של עולה תמימה שנחבטו בהן איברי בעלת מוס אחת: אם קרב הראש של אחד מהן. קודם שהגישו בדבר: יקיימו כל הראשון כולו. ותולין האיפור באתו שקרב כבר ותולין לקולא דהואיל ונתערבו אין כאן ספק איסור דלתייתא למיזל לחומרה ללא ההזרה תוכה עליון אלף כשהן בעלמם שנאמר בהם כי משחחם בהם מוס בס כי איננהו בעינייהו: מבס בהם. מדמלי לתייבב בס וכתב בהם: בעידנה דליתחזאי קמייתא לא איתחזאי בתרייתא. אבל האי לא איתחזאי קמא עד דליתחזאי בתרא שאף על פי שהגביל עליו אינו ראוי לישטח עד לאחר מתן דם הפך ובתוך כך מת חבירו והביאו שנים והגבילו עליון וכשהגיע זמן שחיטת הטעור כבר זה האחרון עומד: אלף רבי יוסי דפסח. דהא הכא לא איתחזאי קמא עד דליתחזאי בתרא שהרי אין זמן שחיטת פסח אלף לאחר היות קודם לכן אבד ראשון והופשו שני ונמאל ראשון והרי שניה עומדים כשהגיע זמן שחיטת ואפילו הכי קאמר רבי יוסי מזהו בראשון: (רש"י)

תוספות ולא נהירא ליה דהא בעיא היא בפ' כל הקרבנות (מנחות דף פז.) אי לקי משום בעל מום על יין הפסול לנסכים ועלתה בתיקו מיהו יש לומר מנסך מיס יוכיח דחיב בחוף אף על גב דלא אשכחן שילקה עליהם משום בעל מום ולי הוקשה היכי קאמר דאתא מבינייהו משחיתת חוף ומהעלאתה וממנסך ניפרוך שחיבין בע"ז ויש לומר דלאו דוקא נקט לגלויי אקבלה דלא תיתי דלקבלה לא איצטריך אלא לגלויי אקמיצה דלא תיתי דבקמיצה ליכא למיפרך כדפרכין דהא חייבין עליה בע"ז כמו שחיבין על השחיטה דקמיצה דמנחה במקום שחיטה דזבח לכל מילי וא"ת בקמיצה נמי איכא למיפרך מה להנך שכן חייבין על החמץ תאמר בקמיצה כדמשמע בפ' תמיד נשחט (פסחים דף סג:) יש לומר מנסך יוכיח דפטור על החמץ וחייב בחוף וא"ת כיון דסוף סוף לא אתא מבינייהו אלא אם כן נימא מנסך יוכיח מאי אצטריך למימר תיתי מבינייהו הא ממנסך לחודיה אתו דליכא למיפרך מידי י"ל איכא למיפרך מה למנסך שכן קבע לו ראשו של מנחה תאמר בקמיצה ותאמר בזריקה שעומד על הרצפה וזרק דמים למטה מחוט הסיקרא: דחייתו לצוק זו היא שחיטתו. הקשה הרב רבי משה מפונטיין: ז"ל דבפרק אותו ואת בנו (חולין דף פא:) תנן השוחט עגלה ערופה ושור הנסקל וכו' חייב ור"ש פוטר פירוש דה"ל שחיטה שאינה ראויה ופריך בגמרא [שם דף פב.] והתנן נמצא ההורג עד שלא נערפה העגלה תצא ותערעף בעדר אלמלא לא מיתסרא מחיים ואמאי פוטר ר' שמעון ומשום הכי קאמר עלה עגלה ערופה אינה משנה ואמאי לא קאמר דשוחט דמתניתין היינו עורף ורבי שמעון פוטר משום דלא חזיא לאכילה וחייב לרבנן דעריפתה זו היא שחיטתה כדאמרי' הכא דחייתו לצוק זו היא שחיטתו ובפרק חטאת העוף בובחים (דף ע:.) אמרינן דעריפה מטרתה מידי נבילה ותירך ר"ת דלא הוה ליה למיתני השוחט אלא העורף וזרק הוא דדילמא תנא שוחט משום פרת חטאת ושור הנסקל דמיתנו בהדה כדאשכחן ריש פרק השוחט (חולין דף כט.) דקאמר סיפא בקדשים ודקאמר שחיטתן כשרה מליקתן כשירה מיבעי ליה אידי דסליק מבהמה תנא שחיטתן כשירה וכן הא דקתינתן התם (השוחט) חיה ועוף ולא יצא מהם דם וכו' וקאמרינן בגמרא אי סלקא דעתך בקדשים חיה בקדשים מי איכא אבל לא פריך אי בקדשים שחיטה בעוף מי איכא אלא משום בהמה וחיה נקט השוחט: התם לא איתחזאי כלל הכא נראה ונדחה הוא. ואפילו לרבי יוחנן דסבירא ליה בפרק קמא דקידושין (דף ז:) ובפ"ק דבבבית (דף יב.) דיחוי מעיקרו הוי דחיו ואפילו בבעלי חיים גבי בהמה של שני שותפין הקדיש חציה וחזר והקדיש חציה קדושה ואינה קריבה ולא דמי למחוסר זמן דהתם משעה שהקדישה היתה דחיה ואף על דגבי מחוסר זמן נמי אמרינן לילה לקדושה יום להרצאה אלמא אף ע"ג דבעידנא דאקדישה לא חזיא להקרבה אפי' כי חזי למחר מקריב ליה ולא אמר דיחוי מעיקרו הוא וכן כל קרבן שהקדישו ביום ועבר עליו לילה אחת שלא הקריבו תו לא לקריבה דהוה ליה נראה ונדחה ואין לתרץ לילה לאו מחוסר זמן ולא חשיב נדחה דהא הכא חשיב נדחה אע"ג דהדר חזי ביומיה וי"ל כיון שאינו מחוסר מעשה בגופו לא חשיב נדחה ועוד דלילה לא חזיא להקרבת שום קרבנות אבל הכא שצריך להביא שנים אחרים ולהגדיל עליהם דהוי כמחוסר מעשה ועוד דהוא זמן הקרבה ואפי"ה לא מצי לאקרוביה הלכך חשיב דיחוי: הא על ידי תערובת מרצו כדתנן בו. וסבירא ליה כרבי אליעזר א"נ אפילו כרבנן אע"ג דפליגי עליה רבנן התם בברייתא רבנן דמתני' שרו מדאורייתא כדמשמע לישנא דמתניתין דלא אסרו אלא אבר הנשאר אבל אותם שקרבו ועלו למערכה לא ירדו ומדרבנן הוא דאסרי לכתחילה כדמשמע לישנא דמתניתין אפי' קרב כולם חוף מאחד מהם יצא לבית השריפה: ואידך נפקא ליה מבס בהם. והשתא איכא שלשה דרשות הא עבר מומם ירצו ואידך הא כל דחויין הואיל ונדחו ודחו ואידך הא על ידי תערובת מירצו והא דלא מייטי התם בפ' התערובת (בבבית דף עז:) דרשא דרבי (יוחנן) משום דלא בעי לאתויי אלא הנך דרשות דאפי' רב מודה בהו והא דמשמע התם דרשאי דר' יוחנן מה"א דבהם אין לחוש בזה דלא נחת גמרא לדקדק בזה: (תוספות)

ב - סד דף

ואם היה השני מובחר ממנו יביאנו אמר רבא דיקא מתניתין כוותיה דרב וברייתא כוותיה דר' יוחנן מתניתין כוותיה דרב דקתני אם של שם מת זה שעלה עליו הגורל לשם יתקיים תחתיו ואידך כדקאי קאי ברייתא כוותיה דר' יוחנן דקתני שני איני יודע אם שני שבזוג ראשון אם שני שבזוג שני כשהוא אומר יעמד חי ולא שחבירו מת מאי משמע יעמד חי ולא שכבר עמד תנן ועוד אמר רבי יהודה נשפך הדם ימות המשתלח מת המשתלח יספך הדם בשלמא לרבי יוחנן דאמר בעלי חיים נדחין משום הכי ימות המשתלח אלא לרב דאמר בעלי חיים אינן נדחין אמאי ימות המשתלח אמר לך רב אליא דרבי יהודה לא קא אמינא כי אמינא אליא דרבנן בשלמא לרב בהא פליגי רבי יהודה ורבנן אלא לר' יוחנן במאי פליגי אמר רבא הא אמרינן דייקא מתני' כוותיה דרב תנן שאין חטאת צבור מתה הא דיחיד כי האי גוונא מתה בשלמא לרבי יוחנן כדברי אבא אמר רב דאמר רבי אבא אמר רב

רש"י יתקיים תחתיו. אינו נותן תמורה אלף לזה שמת אבל לחי אינו נותן תמורה להפסול הוא ולכא זה תחתיו: כדקאי קאי. בקדושתיה ולא אמרינן ידחה: שני איני יודע וכו'. אמרנן קאי שני שגנינו עליו ירעה איני יודע וכו': הכי גרסינן ולא שחבירו מת. ולא זה שמת חבירו: יעמד חי ולא שכבר עמד. ונדחה על ידי מיסת חבירו ועכשו הוא בל חזור ולעמוד יעמד חי עמידה אחת ולא שתי עמידות: ימות המשתלח. אלמא בעלי חיים נדחין: כי קאמר אליבא דרבנן. מדקאמר ר' יהודה ועוד לאשמעינן דבעלי חיים נדחין מכלל דשמעניהו לרבנן דלמרי שני שבזוג ראשון קרב דבעלי חיים אין נדחין ושני שבזוג שני ירעה שאין חטאת צבור מתה והשתא לאיפלוגי עלייהו בהכרחי דקא אמרינן אין חטאת צבור מתה אני אומר תמות ועוד לא בזה שמתהם עליו ירעה אני אומר ימות אלף הוא יקרב ושני שבזוג ראשון ימות: בשלמא לרב בזה פליגי רבי יהודה ורבנן. בהאי ועוד דסיפא: אלף לרבי יוחנן. דלמרי רבנן נמי בשני שבזוג ראשון אמרו ירעה במאי פליגי ר' יהודה עלייהו בהך סיפא דקתני ועוד: בשלמא לר' יוחנן. דלמרי ירעה דמתניתין אשני שבזוג ראשון קאמר משכחת לה דלויי יחיד כי האי גוונא תמות משום חטאת שפירו בעלייהו: כדריבא רבא. דלמרי במסכת תמורה (דף כג.) גבי פלוגתא דרבי ורבנן שנחלקו במפריש חטאתו ונאבדה והפריש אחרת תחתיה ונמאלתה הראשונה והרי שתיים עומדות דקאמר ר' מתכפר באתת מן והשניה תמות וחכמים אומרים אין חטאת שפירו בעלייהו מתה אלף שנמאלתה לאחר שפירו הבעלים אבל נמאלתה קודם שפירו ולאחר הפסקה רועה ואמר ר' רבא עליה הכל מודים

שמעו' ליה לר' יהודה דלמר לא התודה כשר וכל שכן דקילוח דלא מעכב לדברי הכל דכי כתיב חוקה חזקתיה שהכהן עושה צננדי לכן ולכן על דברים הנעשים ע"י אדם עתה להיות חי. שלא ימות עד שנת מתו דמו של חזירו הא אם מת קודם לכן אין כפרת הדם כלום לכך כריך תשלומו וכלל הגרלה חי אפסר חוקה לשנים ורשאו ידמה ההכל מודין בקטנותו שנתו; בני העיר ששלחו. ע"י שליח שקליהן לירושלים למקדש: אם נתרמה תרומה. ג' קופות קודם שגודע שאלבדו: שצבעו. השלוחין שצבעת שומיון לנצרכין שהרי ההפסד להקדש שאין הבעלים חייבים לקבל עוד (דמנו) (כתובות דף קה). תורמין על האבדו שלא נודע: ואם לאו. שלא נתרמה התרומה אין ההפסד להקדש אלא של בעלים לפיכך נצבעין לפני העיר: נמלאו. קאי אלא: החזירו הנכסים. קאי אלא: נמלאו: ואין עולין להם. לבעלים וצרכין לקבל לשנה הבאה: חובות של שנה זו. שהפסד לחובות שנה זו: שעירי ע"ז. עבור שחטאו בע"ז בהוראת בע"ז מציאו פר לעולה ושעיר לחטאת: והפסד אחרים תחתיה. ונמלאו הרשואים: כולן ימותו. ולא אמרין יקרבו לשנה הבאה: (רש"י)

תוספות הכל מודים שאם נתכפר בשאינה אבודה אבודה מתה. והא .. דאמרי רבנן אין חטאת מתה אלא שנמצא לאחר שכיפרו בעלים תימה כיון דסבירא להו דאפילו נמצאת קודם כפרה אבודה מתה אמאי נקט דווקא שנמצאת לאחר שכיפרו שבה אבה והקריב אחרת תחתיה ונמצאת הראשונה תמות ובתמורה פרק ולד חטאת (דף כג.): פריך כי האי גונא תנן המפריש חטאתו ואבה והקריב אחרת תחתיה ונמצאת הראשונה תמות טעמא דהקריב הא לא הקריב לא קשה לתרוייהו פי' לר' אבא ולרב הונא דהתם דאמר הכל מודים שאם משך אחת מהן והקריב שהשניה תמות לא נחלקו אלא בבא לימלך וכו' ומשני מילתא דפשיט קתני דלא . פשיט לא קתני פירוש מילתא דפשיט קתני שנמצאת לאחר הקרבה אז אין צריך להאריך ולפרש כלום אבל נמצאת קודם הקרבה זימנין מתה זימנין רועה אם מתכפר בשאינה אבודה השניה מתה ואם מתכפר באבודה שאין אבודה רועה לרבנן והכי נמי הוה מצי למיפרך ממילתא דרבנן גופייהו כדפי' אלא ניחא ליה למפרך מההיא דהקריב שהיא שניה ברישא ואתיא כרבנן: הוה ליה במפריש שתי חטאות לאחריות. תימה לי הוה מצי לשנויי הא מני ר' שמעון היא דלית ליה רועה כלל בחטאת יחיד ואפילו בהפריש שתי חטאות לאחריות כדמשמע בתמורה (דף טו:.) ובפרק התודה (מנחות דף פ..) ובפ' מי שהיה טמא (פסחים דף צז:.) ויש לומר דמתניתין לא מתוקמא כוותיה דקתני מתניתין מת אחד מהם מביא שנים אחרים ומגדיל עליהם ואיהו אמר לעיל מביא חזירו שלא בהגרלה: אמר רבי ינאי אמר קרא יעמד חי עד מתי זקוק לחיות עד שעת מתן דמו של חזירו. תימה לי אמאי לא מיייתי ברייתא דלעיל דבפרק טרף בקלפי (דף מ:.) דקתני בהדיא הכי אליבא דר' יהודה ויש לומר דאי מההיא הוה אמאינא אם מת קודם מתן דמי חזירו יביא אחר אבל לא יפסד רובי ינאי אתי לאשמועינן דאף הדם ישפך: נשבעים לגזברין. פרש"י דתנן תורמין על האבדו וכו' ובפרק הזהב (ב"מ דף נח.) פרש"י על האבדו שבא ליד שליח ואבד ולא נודע לבעלים קודם התרומה ועל הגבוי שהוא עדיין ביד שליח ולא אבד וקשה דאם כן הוה ליה זו ואין צריך לומר זו דכיון דתנא תורמין על האבדו שיש לו חלק אף על פי שאבד ולא יגיע לעולם וללשכה ואפילו הכי יוש לו חלק בקופות כל שכן על הגבוי שסופו שיגיע ומפריש ר"י על האבדו שבא ללשכה ואבד קודם שנתרמה התרומה ולא ימבעי זה דכבר בא ללשכה אלא אפילו על הגבוי שבשעת התרומה היה ביד שליח ואפילו סופו נאבד ולא הגיע ללשכה ואותם שנים אין הבעלים חייבין באחריות ועל העתיד לגבות שלא נתן עדיין לשליח והא דאמר בפ"ב דכתובות (דף קח.) המודר הנאה מחבירו שוקל דתנן תורמין על האבדו וכו' פירוש דלא קאי מדי דבלאו הכי לא היה חייב לשלול מאבדו וכו' מיייתי דלא מחייב באחריותו אבל בעתיד לגבות לא איירי דכיון דחייב לשקול אי"כ כששקול לו שקלו קא מהני ליה: וכן שעירי ע"ז: שאבדו. לא ידענא אמאי לא נקט נמי פר העלם דבר של צבור ונראה לי משום דלא פסיקא ליה דאיכא נמי פר העלם דבר של כהן משיח שטעה ועשה בהוראת עצמו דהוראת כהן משיח לעצמו כהוראת ב"ד לצבור ובההוא לא הוי פליגי ר"א ור' שמעון: (תוספות)

דף - סה - ב

קרבנות צבור קא אמרת שאני קרבנות צבור כדרכי טבי אמר רבי יאשיה דאמר רבי טבי אמר רבי יאשיה אמר קרא **[במדבר כח-יד]** זאת עולת חדש בחדשו אמרה תורה חדש והבא לי קרבן מתרומה חדשה הא תינח שעיר פר מאי איכא למימר גזירה פר אטו שעיר ומשום גזירה ימותו ועוד הא דרבי טבי אמר רבי יאשיה גופה מצוה היא דאמר רבי יהודה אמר שמואל קרבנות צבור הבאין באחד בניסן מצוה להביא מן החדש ואם הביא מן היסון יצא אלא שחשך מצוה אלא אמר רבי יצרא לפי שאין הגורל קובע משנה לחברתה ונייתו ונגריל גזירה שמא יאמרו הגורל קובע משנה לחברתה הא תינח שעיר פר מאי איכא למימר גזירה פר אטו שעיר ומשום גזירה ימותו אמרו רבנן קמיה דאבאי גזירה משום חטאת שמתו בעלי' הא תינח פר שעיר מאי איכא למימר גזירה שעיר אטו פר ומשום גזירה ימותו אלא גזירה משום חטאת שעברה שנתה גזירה היא גופה חטאת שעברה שנתה היא הא לא קשיא כרבי דתניא **[ויקרא כח-ל]** שנה תמימה מונה שלש מאות וששים וחמשה יום כמנין ימות החמה דברי ר' וחכ"א מונה שנים עשר חדש מיום ליום

רש"י קרבנות כבור. הבאין מתרומת הלשכה קאמרת: שאני קרבנות כבור. מראש חדש ניסן ואילך אין באין מן השנה: כדרכי טבי: במסכת ר"ה דף קז: א: חדש בחדשו: לחדשי חידושין יחידו כתיבי לחדש לומר כך יש חדש אהתה כריך לחדש הקרבנות ולהביאם מתרומת חדשה וגמר שנה שנה מניסן דכתיב ראשון הוא לכם וגו': התגינה שעיר. דלחיי מתרומת הלשכה: מלוא היא. ולא עיכובו: אין גורל . של שנה זו קובע לשם שנה אחרת: ומשום גזירה ימותו. בתמימה לוי אם ידעה: משום חטאת שמתו בעליה. שמה ימות הכהן בשנה זו: אלא גזירה משום חטאת שעברה שנתה . שמה עד יום הכפורים הבא העבור שנה על השעיר הוא משנוכל וקיימא לן בכל שעירי חטאת שפסולין לאחר שנה דהניח בבורה כהנים גבי חטאת יחיד תורה אחת יהיה לכם וגו' הרי כל התורה כולה כע"ז מה חטאת ע"ז בת שנתה אף כח בת שנתה כשהוא אומר יהיה לרבות שעירי רגלים כשהוא אומר לכל לרבות שעירי ע"ז לעושה לרבות שעיר קשיא: ופרכינן גזירה היא גופה חטאת שעברה שנתה. מאי גזירה דקאמרת הא ודאי חטאת שעברה שנתה היא לשנה הבאה: הא לא קשיא. משכחת לה דלא עבדה שנתה כדכי דלמר אין השנה שלימה מיום הכפורים ליום הכפורים מפני שאלו מונין ללכנה ושנת החמה עורפת עליה אחד עשר יום וצריך אחת ליתן לכל שנה אחת עיבורה מה שנת החמה יחידה עליה: דתניא שנה תמימה. האמורה דכתיב ערי חומה להיות חלוטה ללוקח: כפי אומר מונה שס"ה ימים. בין שעברו ב"ד את השנה בין שלא עיבורה שאין כך למנות אלא לימות החמה: וחכמים אומרים . הכל כמו שצריך למונין י"ב חדש מיום ליום אם פשוטה היא: (רש"י)

תוספות ומשום גזירה ימותו תימה דב' שני דמסכת קנים [מ"ג] תנן אחת לזו ושתיים לזו שלש לזו וארבע לזו' לזו' לזו' לזו פירוש ז' נשים לזו יש קן אחת שתומה שלא מורש איוז חטאת ואיוז עולה ולזו שתי קנין ולזו שלש קנין וכו' ופרח גוזל אחד מאותו קן יחידי לשניה ולא נודע איוזה הוא ומשניה פרח לשלישית ומשלישית דרביעית לחמישית ולששית לשביעית וחדר פסול ומוסל אחד בהליכתו ואחד בחזירתו הראשונה והשנייה אין לה כלום פירוש פסול ומוסל אחד בן זוגו הנשא משום דמדי כשפרח מראשונה לשניה הרי בשניה יש בה ה' פרידין אין להקריב ממנה אלא ארבע ב' חטאות וכו' עולות ומוסל אותו אחר בן זוגו שנשא בראשונה דאי מקריבי ליה לאותו שנשא אם יעשוהו חטאת יאה נקבע בן זוגו שפרח לשניה בעולה והוה ליה עולה שנתעברה בד' פרידין שתומים ולא היה כשר להקריב ממנה אלא שתי עולות אבל חטאת אפילו אחת לא ידלמא עביד לההיא עולה למטה וששל עולות למעלה לא ידלמא עביד כולן ג' עולות מן אותם ד' פרידין שבשניה משל אשה אחת ומן הדין אין לעשות מהם אלא שתי עולות וכן כשפרח משניה לשלישית וכן כולם הפורח נכסל בן זוגו הנשא מטעם דלעיל וכן כשחזר ופרח אחד מן השביעית לששית וכו' והשנת לחמישית ורביעית לשלישית ושניה לראשונה פסול ומוסל להכי הראשונה והשנייה אין להן כלום השלישית יש לה אחת הרביעית שתיים החמישית שלש וכו' והשנת תימה כיון דפסול בן זוגו הנשא בראשונה מיד בפריחה ראשונה כשפרח מראשונה לשניה אם כן כשחזר ופרח אחד מן משביעית לששית לחמישית לרביעית לשלישית

תפלת השחר (ברכות דף כז:): דקאמר אשתקד צעריה וכו' ואם כן היה רבי אלעזר בן עזריה לכל היותר בשעת חורבן בן ט"ו שהרי בן י"ח היה כשנתמנה נשיא וזה היה שלש שנים אחר חורבן לכל הפחות כדפרישית וקטן הוא בימי הבית רק שנתים לפני החורבן וקטן לאו בר אפרושי מעשר הוא ובשילב אותם שנתים שהגדיל לפני החורבן שאז היה מפריש לא היה לה למימר כל שתא ושתא ויש לומר אפוסטרופוס שלו היה מפריש אי נמי לא בטלו מעשר בהמה לאלתר בתר חורבן אי נמי ה"מ הוא מעשר למלך ולא נהירא דלא היה ליה למימר בהאי לישינא: ואין מחרימין. פירש רש"י כמאן דאמר סתם חרמים לבדק הבית ור"י מפרש דאתיא אפי' כמאן דאמר לכהנים ואע"ג דשרו ולא שייך בהן תקלה הני מילי בתר דמטו ליד כהן אבל קודם לכן לא כדאמר בפי' כל פסולי המוקדשין (בכורות דף לב.) חרמים כל זמן שהם ביד בעלים הרי הן כהקדש לכל דבריהם ומועילין בהם ואם תאמר אי הכי מאי איריא בזמן הזה אפילו בזמן הבית נמי ויש לומר בזמן הבית דשיכי קדשים היו בקיאין וזהירין במילי קדושה אבל השתא דלא שכיחי לא זהירי אי נמי בזמן הבית שכיחי כהנים ולא היו צריכין הבעלים להשהותו בידם ונותנין אותו לאלתר לכהן: פירות כסות וכלים ירקבו. תימה דבערכין פרק המקדיש (דף כט.) אמרינן הוא גברא דאחרמינהו לנכסיה בפומבדיתא אתא לקמיה דרב יהודה אמר ליה זיל שקול ד' זוזי ושדי בנהרא ואמאי לא קאמר ליה כדתניא הכא פירות כסות וכלים ירקבו וכו' ויש לומר התם מיירי במקרקעי ואותם אין להם תקנה אלא בחילול דאי אמרינן יניחנה בורה ולא תיעבד ולא תזרע שדות בורות איכא טובא וליכא היכירא ואתי בה לידו תקלה וא"ת והא על כרחך מטלטלי נמי הוו מדפריך התם והא עובדא דפומבדיתא קרקע נמי הוה מכלל מטלטלי נמי הוה מיהו לא עשו תקנה בחילול אלא מקרקעי אבל מטלטלי עבוד להו כדמפרש הכא וכו' ש דניחא טפי דמקשה הש"ס בפשיטות במקרקעי נמי הוה ומנא ליה דילמא רק במטלטלי אלא על כרחך מקרקעי נמי הוה מדעבד תקנה בחילול: ותקלה עצמה תנאי היא. הכא לא מיייתי תנאי דפליגי בספ"ק דפסחים (דף כ:) בתקלה והתם לא מיייתי הני תנאי דהכא משום דמיייתי דמי לדמי: אמר רבי ירמיה דלא כרבי יהודה. מכאן אני מתירך מאי דפליגי ר' יהודה ור' שמעון בפ"ק דשבעות (דף יג:) דרבי יהודה סבר כהנים מתפטרין בשעיר המשתלח בשאר עבירות ולר"ש לית להו כפרה כלל בשעיר המשתלח וקאמר התם מ"ט דר' שמעון והוקשה לי אמאי לא קאמר טעמא דר"ש מדכתובי בפר שני וידויין דם פר כדאמר בתר הכי בשלמא לר' שמעון. היינו דבעינן שני וידויין דם פר ונימא דהיינו טעמא דבעינן שני וידויין ולא כדמסיק התם לרבי יהודה כדתנא דבי רבי ישמעאל אחד לו ואחד לביתו מוטב שיבא זכאי ויכפר על החייב וכו' ומכאן יש לי לתרץ דעל כרחך ר' שמעון נמי אית ליה דתנא דבי רבי ישמעאל דהא רבי ירמיה מוקי למתניתין כר' שמעון ואפילו הכי הני בירודי ראשון דפר אני וביתי בפרק אמר להם הממונה (לעיל דף לה:) ובידויין שני בפרק טרף בקלפי (לעיל דף מא:) תנן ובני אהרן וכו' ומפרש טעמא בגמרא (דף מג:) משום דרבי ישמעאל: (תוספות)

ב - סו **דף**

שיהא מזומן עתי ואפילו בשבת עתי ואפי' בטומאה איש להכשיר את הזר פשיטא מהו דתימא כפרה כתיבא ביה קמ"ל עתי ואפילו בשבת למאי הלכתא אמר רב ששת לומר שאם היה חולה מרכיבו על כתפו כמאן דלא כרבי נתן דאי רבי נתן האמר חי נושא את עצמו אפילו תימא רבי נתן חלה שאני אמר רפרם זאת אמרת עירוב והוצאה לשבת ואין עירוב והוצאה ליום הכפורים עתי ואפי' בטומאה למאי הלכתא אמר רב ששת לומר שאם נטמא משלחו כנסט טמא לעזרה ומשלחו שאלו את רבי אלעזר חלה מהו שירכיבהו על כתפו אמר להם יכול הוא להרכיב אני ואתם חלה משלחו מהו שישלחו ביד אחר אמר להם אהא בשלום אני ואתם דחפו ולא מת מהו שירד אחריו וימיתנו אמר להם [שופטים ה-א] כן יאבדו כל אויביך ה' וחכמים אומרים חלה מרכיבו על כתפו חלה משלחו ישלחו ביד אחר דחפו ולא מת ירד אחריו וימיתנו שאלו את ר' אלעזר פלוני מהו לעולם הבא א"ל לא שאלתוני אלא על פלוני מהו להציל רועה כבשה מן הארי אמר להם לא שאלתוני אלא על הכבשה מהו להציל הרועה מן הארי אמר להם לא שאלתוני אלא על הרועה ממזד מה הוא לירש מהו ליבם מהו לסוד את ביתו מהו לסוד את קברו לא מפני שהפליגן בדברים אלא מפני שלא אמר דבר שלא שמע מפי רבו מעולם שאלה אשה חכמה את ר' אלעזר מאחר שמעשה העגל שוין מפני מה אין מיתתן שוה אמר לה אין חכמה לאשה אלא בפלגן וכן הוא אומר [שמות לה-כה] וכל אשה חכמת לב בידה טווא איתגור רב ולוי חד אמר זיבה וקיסר בסייף גפן ונישק במיתה שמה בלבבו בהדרוקן וחד אמר עדים והתראה בסייף עדים בלא התראה במיתה לא עדים ולא התראה בהדרוקן אמר רב יהודה שבטו של לוי לא עבד עבודת כוכבים שנאמר [שמות לב-כו] ועמוד משה בשער המחנה וגו' יתיב רבינא וקאמר להא שמעתא איתיביה בני ר' פפא בר אבא לרבינא [דברים לג-ט] האומר לאביו ולאמו לא ראיתיו אביו אביו אמו מישראל אחיו אמו מישראל בניו בני בתו מישראל: וכשב עשו לו כו': אמר רבה בר בר חנה לא בבליים היו אלא אלכסנדריים היו ומתוך ששונאים את הבבליים היו קורין אותן על שמן תניא רבי יהודה אומר לא בבליים היו אלא אלכסנדריים היו אמר לו רבי יוסי תנוח דעתך שהנחת את דעתך: טול וצא: תנא מה שהי צפירא דין וחובי דרא סגיאיין: [תנאי] מיקרי ירושלים היו מלויין אותו עד סוכה הראשונה עשר סוכות מירושלים ועד צוק

רש"י גמ' שיהא מזומן. מוכן לכך מאתמו: עתי אפילו בשבת. עתי בעתו וזמנו עתה ולא יעבור ואפי' בשבת ובטומאה ולקמן מפרש מאי איסור שבת וטומאה שייך בשלוחו לאיטריד לרבינו: למאי הלכתא. מה חלול שבת יש שהוצרך להחיותו מי משום תחומין דרבינו בעלמא ניהו גזרו עליהן לאלתר מתן תורה: כמאן. איטריד לרבינו דלא כרבי נתן דלמך חי נושא את עצמו הוה ואין בו חלל משום שבות ופגולתא במסכת שבת (דף נד:). חולה שאני. דהשתא לא נושא את עצמו והנושא מחלל שבת: זאת אומרת. מדאיטריד למתני עתי אפילו בשבת איכא למשמע דאין איסור הולאה ליום הכפורים דאי יום הכפורים כשבת הולאה למה לי קרא להחיות משאז בשבת הרי כשחל בחול נמי כשבת דמי וקאמר רחמנא ישלחנו. עירוב כפי נכסא חלל דהא בהא תליא דלא תקינו חכמים עירובי חצרות חלל בשביל איסור הולאה גזרו מרשות לרשות גזירה משום הולאה מרשות היחיד לר"ה: למאי הילכתא. מה איסור עומאת מקדש או קדשו יש בשילוחו שהוצרך לומר שידחה את העומאת: נכנס עמא לעזרה. שהכהן מוסרו לו שם: יכול להרכיב אני והתם. בריה וחזק היה השעיר להרכיב אותו והתם עליו לקמן אמרינן שלא היה חפץ להשיב על שאלתם מה שלא שמע מפי רבו: אהא בשלום אני והתם. כלומר מה לכם לשאול על זאת לא אני ולא אתם נוקח לשילוחו: דחפו. לטוב ולא מת מהו שיהא כריך לידו אחריו וימיתנו: פלוני מהו לעולם הבא. על חכם שאלוהו מה מעשיו בעיניך ויש פותרים על שלמה בן דוד שאלוהו: חלל על פלוני. שמה על אבשלוס שאלתוני: חלל על הרועה. חם מותר להילכו מפי הארי: ממזד מהו לירש. את אביו: אמר להם מהו ליבם. אשת אחיו שאלתם אחי: מהו לסוד את ביתו. בזמן הזה מי אסור מפני קער חורבן הבית: אמר להם לא שאלתוני חלל מהו לסוד את קברו: לא שהפליגן. והפרישן לדברים אחרים כאלם המתכוין לדחות כשאינו יודע להשיב חלל יודע היה אבל לא אמר דבר שלא שמע מרבו: שמעשה העגל שוין. עבודותיו שוות לאיסור מפני מה אין מיתתן שוה שהיו שוה שיהו בו שלש מיתות מיתת סייף שימו איש חרבו מיתה מגיפה ויגור ה' את העם (שמות לב) מיתה הדדוקן דחפוי ויז על פני המים ואמרינן במסכת ע"ז (דף מד.) לא נתכוין משה חלל לבדוקן כסוטה בלכות בטון: זיבה וקיסר. הן עבודות שחייבין עליהן לע"ז מיתה כדתנן בארבע מיתות (סנהדרין ס:) שהן בסקילה וכאן בסייף שעדיין לא נתפסרו ליהן בארבע מיתות בית דין וידונו במיתה בני נח שכל מיתתו בסייף כדאמרין בסנהדרין (דף נט:). גיפן ונישק. אין בהן מיתה בית דין כדתנן בארבע מיתות (שם ס:) חלל בידו שמים ניזונו במגפה: כל בני לוי. שכולן בכלל זה: האומר לאביו ולאמו. במעשה העגל לא ראייתו נעשו אכזרים עליהם לנקום נקמתו של מקום אלמלא ראו ואמרו אחיו ובניו עבדו ע"ז: ומתוך ששונאים. בני ארץ ישראל את הבבליים היו קורין כל קלי הראש ועושי דבר שלא כהוגן על שמה: תנוח דעתך. משפחתו היתה מבבל והיה קשה לו הדבר: מה שהי אפילו דין וחובי דרא סגיאיין. מה מהעכב שעיר זה כאן ועונת הדור מרובין והן עליו: מהני מיקרי ירושלים. מהשבו ירושלים. עד סוכה הראשונה. סוכות עשו לו בדרך ובני ארם הולכין לגור שם לפני יום הכפורים שמשוין אוחו מסוכה לסוכה: (רש"י)

תוספות אמר רפרם זאת אומרת עירוב והוצאה כו'. אמרינן בפרק אמרו לו (כריתות דף יד.) דרפרם בדותא היא דפריך עליה דילמא שאני שעיר המשתלח דהכשירו ביום הכפורים בכך אלא דרפרם דותא היא: פלוני מהו לעולם הבא. פר"ח אבשלום שבא על פילגשי אביו מהו לעולם הבא מי סבירא לן הא דאמר רב נשים בכתובה וקידושיין פילגשים בלא כתובה ובלא קידושיין הכי אמרינן בסנהדרין פרק ב"ג (דן כא.) או לא וי"מ ששאלוהו על שלמה מי סבירא לן כרבי יונתן דאמר כל האומר שלמה חטא אינו אלא טועה שנאמר ולא היה לבבו שלם כו' כלבב דוד אביו הוא דלא היה מיחטא נמי לא היה חטא הכי אמר בפרק במה בהמה יוצאה (שבת דף נו): ונתוספתא פ"ג דיבמות: מהו להציל הכבשה מן הארי. כלומר בת שבע מיד דוד מי סבירא לן דאמר ר' יונתן במסכת כתובות (דן ט): כל היוצא למלחמת בית דוד גט כריתות כותב לאשתו ואוריה כתב גט לבת שבע מהו להציל הרועה מיד הארי כלומר מהו להציל אוריה מיד דוד מי סבירא לן חולקין כבוד לתלמיד במקום הרב ולא היה מורד במלכות חולקין כבוד לתלמיד במקום הרב או לא: אמר ליה ר' יוסי תנוח דעתך כו'. וא"ת בס"פ שתי הלחם (מנחות דף ק.) גבי חל להיות יום הכפורים ערב שבת שעיר החיצון של יום הכפורים אוכלין אותו כשהוא חי תניא בגמרא איפכא רבי יוסי אומר לא בבליים היו כו' עד אמר לו רבי יהודה תנוח דעתך שהנחת דעתך ויש לומר מר מאי דשמיע ליה קאמר ומר מאי דשמיע ליה קאמר ר' יהודה קיבל דההיא דהכא לא בבליים הן ור' יוסי קיבל בההוא דהתם: (תוספות)

דף סז

תשעים ריש שבעה ומחצה לכל מיל על כל סוכה וסוכה אומרינן לו הרי מזון והרי מים ומליון אותו מסוכה לסוכה חוץ מאחרון שבהן שאינו מגיע עמו לצוק אלא עומד מרחוק ורואה את מעשיו מה היה עושה חולק לשון של זהורית חציו קשור בסלע וחציו קשור בין שני קרניו ודחפו לאחוריו והוא מתגלגל ויורד ולא היה מגיע לחצי ההר עד שנעשה אברים אברים בא וישב לו תחת סוכה אחרונה עד שתחשב ומאימתי מטמא בגדים משיצא חוץ לתומת ירושלים ר' שמעון אומר משעת דחייתו לצוק: **גמ'** תנו רבנן עשר סוכות ושנים עשר מילין היו דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר תשע סוכות ועשרה מילין ר' יוסי אומר חמש

סוכות ועשרה מילין היו וכולן על ידי עירוב אמר רבי יוסי סח לי אלעזר בני אם על ידי עירוב יכולני לעשות אפילו שתי סוכות ועשרה מילין כמאן אזלא הא דתניא חוץ מאחרון שבהן שלא הגיע עמו לצוק אלא עומד מרחוק ורואה את מעשיו כמאן כו' מאיר: על כל סוכה וסוכה אומרינן לו הרי מזון והרי מים: תנא מעולם לא הוצרך אדם לכך אלא שאינו דומה מי שיש לו פת בסלע למי שאין לו פת בסלע: מה היה עושה חולק לשון של זהורית: ונקטריה כוליה בסלע כיון דמוצה בשעיר דילמא קדים ומילין ומיתבא דעתיה ונקטריה כוליה בין קרניו זמנין דגמיש ליה לרישיה ולאו אדעתיה ת"ר בראשונה היו קושרין לשון של זהורית על פת האולם מבחוץ הלבין היו שמחין לא הלבין היו עצבין ומתיביישין התקינו שיהיו קושרין על פתח אולם מבפנים ועדיין היו מציצין ורואין הלבין היו שמחין לא הלבין היו עצבין התקינו שיהיו קושרין אותן חציו בסלע וחציו בין קרניו אמר ר' נחום בר פפא משום רבי אלעזר הקפר בראשונה היו קושרין לשון של זהורית על פתח אולם מבפנים וכיון שהגיע שעיר למדבר היה מלבין וידעו שנעשית מצותו שנאמר **[ישעיה א-ח]** איהו חטאים כשנים כשלג ליבניו: לא היה מגיע למחצית ההר: איבעיא להו אותן אברים מה הן בהנאה הם רב ושמאלה חד אמר מותרין וחד אמר אסורין מאן דאמר מותרין

רש"י תשעים ריש. היו מירושלים ועד זקוק וזקוק כדאמרי' בבבא מציעא עלתה לראשי זקוק ונפלה: צבעה ומחאה ריש לכל מיל. הרי לתשעים ריש י"ב מיל והם י"א מסעות מירושלים לסוכה הראשונה מסע אחד ומסוכה לסוכה עד 'סוכות ט' מסעות הרי י' מסעות ומסוכה אחרונה לצוק מסע אחד הרי לכל מסע ומסע מיל חוץ מחמד מהו שיש בו 'מילין היינו דקתני ומליון אותו מסוכה לסוכה שהמיל הוא תחום שבת חוץ מאחרון שהוא רחוק ב' מילין ומליון מיל ועומד מרחוק ורואה את מעשיו והתשבו זה אינו מהו לחשבון שיש בו רבי אלעזר קליר ובשקלים קנים הוא קלב הריס אותו חשבון אינו עולה לחלפים אמה המיל חבל צברייתא דהאזינו בספרי מצינו שם מידת חלוקת ארץ ישראל לעמוד לבוא רחוב גבול כל צבט וצבט צבעים ומחמה מיל וגם רבי אלעזר קליר יסד בן צפוט ארצ' בנקיון כפות כרוחב ע"ה מיל חריצותיה והם כ"ה חלף קנים שספסר יחזקאל (מה) שנאמר ומן המדה הזאת תמדדו וגו' וכל קנה ו' אמות הרי ק"צ חלף אמה תן לכל חלפים אמה מיל הרי ע"ה מיל: הרי מים והרי מזון. בנמרה מפרש אינו דומה מי שיש לו פת בסלע למי שאין לו: שאינו מגיע עמו לצוק. כמו שפירשתי לפי שהוא רחוק ב' מילין: חולק לשון של זהורית. בנמרה מפרש טעמא: בא וישב לו. חוזר עד סוכה האחרונה א"ע"פ שהיוצא חוץ לתחום אפילו כשקצות און לו אלא חלפים אמה ממקום שצ"ל לשם כשקצות ליה התירו לפי שהוא מעונה וחלף ועוד שירא לעמוד יחידי כמדבר משתחשף: מאימתי מטמא בגדים. דכתיב והמגלח את השעיר יכבס בגדיו (ויקרא טו): גמ' חמש סוכות ועשרה מילין. וכל אחד מלוייהו יתר ממיל או עד הסוכה על יד עירוב: סח לי אלעזר בני. כלשון שחוק על דבריו ואמר לי אם ע"ו עירוב דוי לנו בב' סוכות שיהיו בני ירושלים מליון אותו ומוסוכה ראשונה יאלו לקראתו 'מילין הרי ד' מילין שאתה יכול להרחיק הסוכה מירושלים וסוכה השניה לבוף ארבעה מילין שך ראשונה והיו מקלה בני הראשונה מערבין ללד השניה ומקלה יעברו ללד ירושלים וכן בני שניה מקלה מערבין ללד הראשונה ללחך לקראתו ב' מילין ומקלה מערבין ללד זקוק ללוחו ב' מילין: כמאן כרבי מאיר. דלוי לרבי יהודה וכבי יוסי חף האחרון מגיע ללוח: לא כרבי חסד לבד. לא נלמד חלם המשלח ללחול דרדך ללח מה טעם אמרו לו בן שאינו דומה מי שיש לו פת בסלע להיות רעב כמי שאין לו: כיון דמלואו בעשיע. לחפפו לאחוריו כדכתיב אל ארץ גזירה דבר המהצט ויורד אי אמרת נקטריה כוליה ככלע זמנין קדקדי ומלבין קודם דחיפת השעיר ומייהבא דעתיה משמחה ליוון התעלום ולא איכפת ליה לקיים מצות השעיר לפיכך קושך בלחורנה חליה בין קרניו ועינון תליון בו ומחחר שהוא עסוק בו בלחורנה לא יניח מלדחפו והיא לא הלבין לחלפים עד שתגמר מלחכת סולה: דגמ' ליה לרישיה. יוכף רלשן תחת גופו כשפול לאחוריו ולא יוכל לראות הלשון אם הלבין: (רש"י)

תוספות רבי יהודה אומר תשע סוכות ועשרה מילין. יש ספרים שיש בהן עשר סוכות אם כן לפי זה האחרונה היתה עומדת בצוק ושמה משום חולשא דמשלח כדי שלא יצטרך לחזור וללון שם: וכולן על ידי עירוב. כמאן מקשים אהא דאמר בפרק מי שהוציאוהו (עירובין דף נא.) כזה יהו כל שובתי שבת פירוש אלפים דתחום שבת ומעבר ד' אמות ברשות הרבים כולהו נותנין להם אלכסון ומפר"ת דבכל צד שילך נותנין לו אלכסון ויכול לילך בשבת אלכסון של אלפים ובכל מקום שמזכיר בגמרא עמוד הרחב ד' על ד' לאו דוקא אלא בעי שיהא ריבועו כשיעור אלכסון של ד' על ד' דהיינו ה' טפחים ושולש חומשיין וגי כורת בפי"ק דשבת (דף ת.) דנקט רחבה ו' ולא נקט רחבה ד' כמו בכל דוכתא משום דבכל דוכתא דאיירי במרובע לא הוה צריך למינקט אלא ד' וממילא ידענא כמו שהוה באלכסונו כן הוה בכל מקום אבל סתם כורת עגולה היא ואי הוה נקט רחבה ד' הוה משמע מכל צד כי כורת אין לו אלכסון וקשה לפי' כמאן משמע דתחום שבת מיל והיינו אלפים ותו לא כמו שהוכיח רש"י מהו יש לומר דסימנא בעלמא הוה מיל כמו בכל דוכתא דנקט אלפים אף על גב דיהבי' ליה אלכסון הכי נמי הכא נקט מיל אף על גב דיהבי' ליה אלכסון מיהו קשה לפירושו דהא פאות דשבת ילפינן מערי לויים וערי לויים אין נותנין אלא לפאות העולם כדאיתא בפרק כיצד מעברין (עירובין דף נו.) על כן מירש רבינו שמואל דההולך ממזרח העולם למערבו או מצפון לדרום אין נותנין לו פאות אבל ההולך מקרן דרומית מערבות של עולם למזרחית צפונת נותנין לו פאות ועמוד ברה"ה גבוה י' ורחב ד' על ד' אם הנמדי ריבועו לריבועו של עולם וזרק נח על גביו חייב ואם אלכסונו עומד לריבועו העולם אינו חייב עד שיהא ריבועו ה' טפחים וג' חומשיין: כמאן אזלא הא דתניא חוץ מאחרון שבהן כו'. תימא לי אמאי לא קאמר כמאן אזלא הא דתנן חוץ מאחרון שבהם דהא במתניתין נמי קתני לה וליכא למימר דגרסינן דתנן כמו יש ספרים שהונה

בהן דתנן ואמתני' קאי דאם כן אמאי מיבעי ליה אסיפא מרישא הוה מצי לאוכוחי דמתני' אתיאי כרבי מאיר דקתני מירושלים עד צוק צ' ריש ז' ומחצה לכל מיל דהיינו כרבי מאיר דאמר ר"ב מיל וזראה לי דגרס דתניא וסיפא דהא ברייתא דאתינן עלה היא ובתר פלוגתא דרבי מאיר ור' יהודה רובי יוסי קתני לה ועל כן מתמה גמרא אף על גב דרבי מאיר הוזכר ברישא ובתר הכי ר' יהודה ובתר הכי רבי יוסי לכאורה הוה משמע דמסקנא דמילתא דר' יוסי היא להכי איצטרך לאשמעינן דאתאן לת"ק דהיינו רבי מאיר וכי האי גוונא איכא בפ"ק דסנהדרין (דף ו: ד) דן את הדין אתאן לת"ק ובפרק לא יחפור (ב"ב דף כה: נמי איכא כי האי גוונא: (תוספות)

דף סז

דכתיב [ויקרא טז-כב] במדבר ומאן דאמר אסורין דכתיב [ויקרא טז-כב] זזירה ומאן דאמר אסורין האי מדבר מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדתניא **[ויקרא טז-כב]** המדברה **[ויקרא טז-כב]** במדבר לרבות נוב וגבעון שילה ובית עולמים ואידך האי גזירה מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדתניא גזירה אין גזירה אלא חתוכה דבר אחר אין גזירה אלא דבר המתגזר ויורד דבר אחר גזירה שמה תאמר מעשה תהו הוא ת"ל אני ה' גזרתי ואין לך רשות להרהר בהן אמר רבא מסתברא כמאן דאמר מותרין לא אמרה תורה שלח לתקלה תנו רבנן עזאזל שיהא עז וקשה יכול בישוב ת"ל במדבר ומנין שבצוק ת"ל גזירה תניא אידך עזאזל קשה שבהרים וכן הוא אומר **[יחזקאל יז-ג]** ואת אילי הארץ לקח תנא דבי ר' ישמעאל עזאזל שמכפר על מעשה עווא ועזאל ת"ר **[ויקרא יח-ד]** את משפטי תעשו דברים שאלמלא (לא) נכתבו דין הוא שיכתבו ואלו הן עבודת כוכבים וגלוי עריות ושפיכות דמים וגזל וברכת השם את חוקותי תשמרו דברים שהשטן משיב עליהן ואלו הן אכילת חזיר ולבישת שעטנז וחליצת יבמה וטהרת מצורע ושעיר המשתלח ושמה תאמר מעשה תוהו הם ת"ל **[ויקרא יח-ל]** אני ה' אני ה' חקקתי ואין לך רשות להרהר בהן: אימתי מטמא בגדים: ת"ר המשלח מטמא בגדים ואין השולח את המשלח מטמא בגדים יכול משיצא חוץ לחומת עזרה ת"ל המשלח אי המשלח יכול עד שיגיע לצוק תלמוד לומר והמשלח הא כיצד משיצא חוץ לחומת ירושלים דברי ר' יהודה רבי יוסי אומר עזאזל וכבס עד שהגיע לצוק ר' שמעון אומר **[ויקרא טז-כב]** והמשלח את השעיר לעזאזל יכבס בגדיו זורקו בבת ראש ומטמא בגדים: **מתני'** בל או אצל פר ושעיר הנשרפין קרעו והוציא את אימוריהן נתנן במגיס והקטירן על גבי המזבח קלעו במקלעות והוציאו לבית השריפה ומאימתי מטמאין בגדים משיצאו חוץ לחומת

העזרה ר' שמעון אומר משיצית האור ברובן: **גמ'** והקטירן סלקא דעתך אלא אימא להקטירן על גבי מזבח: קלעו במקלעות: אמר רבי יוחנן כמין קליעה תנא לא היה מנתחן ניתוח בשר עולה אלא עור על גבי בשר מנא הני מילי דתניא רבי אומר נאמר כאן עור ובשר ופרש ונאמר להלן **[ויקרא טז-כב]** עור ובשר ופרש

רש"י דכתיב במדבר. ושלח את השעיר במדבר (ויקרא טז) וקרע יתורא הוא למדעך שיהא הפקר כמדכני: גזירה. לון חומר ואיסור: המדברה המדברה במדבר. שלם מקראות בענין לשלח אותו לעזאזל המדברה ושלח ביד איש עתי המדברה ושלח את השעיר במדבר: חתוכה. לוק חתוך בזקופה ולא משופע כל כך: דבר המתגזר ויורד. השעיר מתגזר בה איברים איברים: שמה תאמר מעשה תהו הם. מה כפרה יש בשילוח זה ומה יש ביד אוק זה להועיל: לתכלה. שימאלא חרם והנהיה מהם שלח ידע סהו מן השעיר: שיהא עז וקשה. אל לון קשה: ומניין שבצוק. הר זקוף: גזירה. חתוכה: עווא ועזאל. מלאכי חבלה סירדו לארץ בימי נעמה לחות תובל קין ועליהם נאמר ויאלו בני האלהים את בנות האדם (בראשית ו) כלומר על העריות מכפר: משפטי. משמע דברים המזיקים והדין נוהן לעשות: חוק. משמע שאינו אלא גזירת מלך כמו וסימה לחק (שמואל א ל) וישם אותה יוסף לחוק (בראשית מז): השטן. יכר הרע משיב עליהן תשובה להטעות את ישראל ולומר שהתורה אינה אמת כי מה תועלת בכל אלו לכך נכתב בהן חוק אני ה' גזרתי עליכם: תלמוד לומר אני ה'. לחוקותי קאי דמניייהו סליק את חוקותי תשמרו אני ה' חקקתיים גזרתיים: השולח את המשלח. המלוים אותו מירושלים: ת"ל והמשלח. משמע ששילחו ככר לכך המדבר: זורקו בבת ראש. קסבר דחייפתו וזיקתו היא שילוחו: מתני' בל או אצל פר וכו'. חזר לו התנא לסדרו הראשון שהוא מסדר עבודה כ"ג וקתני בל או בהו גדול אלל פר ושעיר העומדים לשרף אחר שמסר את המשלח למי שהוא מוליכו בל או אלל וקרעם והוציא האימורין: ותנן בגמס. בקעה של כלי שרת והקטירן כדכתיב (ויקרא טז) ואת חלב החטאת יקטיר המזבחה ובגמרא פריך הא אכתי לל חזי להקטירן: קלעו במקלעות. כמין קליעה חרבעה בני חרם נשאין שני מוטות שנים לפנים שנים לחזור ומהלכים מוט אלל מוט והפר והשעיר נחונים עליהן מורכבין זה על זה וכופין זה תחת זה כמין קליעה ושלמיין הן אלל שנקרע כסיון להוציא אימוריהן כדתניא בגמרא שמואלא שלמיים: והוציאו לבית השריפה. חוץ לירושלים: מאומתי מטמאים בגדים. העסוקין בהן כדכתיב והזרקו אותם יכבס בגדיו (שם): משילחו חוץ לחומת העזרה. בגמרא מפרש טעמא: גמ' ה'ג והקטירן ס"ד אלל אימא להקטירן ולא גרס בגמס מקטיר לכו וגריסא משופעת היא כון ובמסכת פסחים (דף סה:) ובמסכת סוטה (דף טו.) דלפיר הוא שייך למיחיה לתנא והקטירן בגמס דכנס מעלה אוקן למזבח לדכותיה תנין טובא מעלו ומקטירו בכלי שרת (סוטה דף יד:) מעלו ומקטירו בהמיין אלל הכי קשיא ליה והקטירן ס"ד וכי עכשו הוא מקטירן והלא עונו לבוש בגדי לבן ועדיין עליו לקרות הפרשה צננים הללו ואל"כ יטובל ויכבס בגדי זהב לאיזו ואילו העם ויטובל שניה להוציא קף ומחאה ויטובל שלישיית למוספין ואמורי חטאת הללו ותמיד של בין הערבים דקתני בפרקין דלקמן אלל אימא להקטירן נתנו למנס להקטירן בו למזבח כשיגיע זמנו: לל היה מנתחן. האוסין כניתוח בשר עולה שהוא מופשט מן העור קודם ניתוח כדכתיב והפשיטו ונתחן (ויקרא א) אלל עור על גבי בשר ואינו מופשט: נאמר כאן. בפר ושעיר את עורו ואת בשרם ואת פרשם: ואלמנה. בפר הון מפיה עור ובשר ופרש ואת עור הפר ואת כל בשרו על ראשו ועל כרעיו וקרבו ופרשו (ויקרא ד: רש"י)

הוספות אטו בגמס מקטיר ליה. כך היה כתוב בספרים כאן ובס"פ תמיד נשחט (פסחים דף סה: ורש"י מחקו לפי שהיה קשה לו דבכמה דוכתי במנחות קתני מעלה ומקטירה בכלי שרת ולא פריך הכי אטו בכלי שרת מקטיר ליה וגרס רש"י והקטירן ס"ד וכי היה יכול להקטירו מיד והלא היה לבוש עדיין בגדי לבן והקטירה הוא בגדי זהב במחוק ומשני נתנו בגמס להקטירו לכשיגיע זמנו ובפ' תמיד נשחט (גז"ש) מפרש הקטירו ס"ד אטו הוא גופיה מקטיר ליה והא בור קיימינן דלעיל מיניה איירי בהפטיה דכשריה בור ומשני נתנו בגמס להקטיר על ידי כהן ור"ת אומר דאין צריך להגיה הספרים והא דלא פריך הכי גבי מנחה בכלי שרת ס"ד שאני התם כיון דמנחה בעיא קידוש כלי אגב דמדקש בכלי שרת מעלה למזבח בכלי שרת שהיא נתונה בו להקטירה אבל הכא ובפרק תמיד נשחט פריך שפיר בגמס ס"ד וכי חובה הוא שהיה בכלי שרת כלל והקשה ה"ר שמואל מורדון דבפרק שני דסוטה (דף טו.) דפריך הכי גבי מנחה דקתני מעלה ומקטירה בכלי שרת ומקטיר לה ומשני אימא להקטירה ומעתה אין צריך למחוק הספרים דאיכא למימר כיון דפריך לה חדא זימנא בסוטה גבי מנחה ושני לה לא חש להקשות במנחה זימנא. אחרייתי אע"ג דבזבח פריך לה בתמיד נשחט (פסחים דף סה:) והדר פריך לה הכא התם כבשים והכא פרים אבל גבי מנחות שם מנחה אחת היא ולספרים גריסינן בסוטה בבביתא מעלת ומקטירן בכלי שרת ומולחו ונתנו על גבי האשים ניחא (לפר"ת) דהכי פריך מקטירו בכלי שרת ס"ד פירוש וכי כמו שהיא בכלי שרת בלא מליחה מקטירו ומשני אימא להקטירו פירוש לאחר מליחה ולי נראה דגרסינן שפיר בגמס ס"ד ופריך וכי חובה הוא שיוליכו בגמס למזבח נהי נמי דכשקרעו והוציאו אימוריהן נתנו בגמס ולא על גבי רצפה שלא יהו קדשי שמים מוטלים כנבלה מ"מ כשמעלן למזבח יכול להעלותן בדיו ומדקתני ליה גבי סדר יום הכפורים משמע דכך הוא הסדר ובענין אחר אתו לעשות ולהכי פריך וכי חובה הוא לעשות כן להעלותם בגמס ובפרק תמיד נשחט נמי דקתני כל סדר הפסח שחייטו וקבלת דמו והולכתו וזיקתו והפשיטו והקטרתו להכי מתמה מדקתני הכי גבי סדר הפסח אלמא דחובה הוא להקטירו בגמס וכן בפרק ב' דסוטה דקתני סדר מנחות כיצד אדם מביא מנחתו מתוך ביתו וכל סדר המנחה

דף סח - א

מה להלן על ידי ניתוח ולא על ידי הפשט אף כאן על ידי ניתוח ולא על ידי הפשט והתם מנא לן דתניא [ויקרא ד-יא] וקרבו ופרשו והוציא מלמד שמוציא שלם יכול ישרפנו שלם נאמר כאן [ויקרא ד-יא] ראשו וכרעיו ונאמר להלן [ויקרא א-יב] ראש וכרעים) מה להלן על ידי ניתוח אף כאן על ידי ניתוח אי מה להלן על ידי הפשט אף כאן על ידי הפשט תלמוד לומר וקרבו ופרשו מאי תלמודא אמר רב פפא כשם שפרשו בקרבו כך בשרו בעורו: מאימתי מטמאין בגדים: תנו רבנן [ויקרא טז-ז] יוציא אל מחוץ למחנה ושרפו להלן אתה נותן להם שלש מחנות וכאן אתה נותן להם מחנה אחת אם כן למה נאמר מחוץ למחנה לומר לך כיון שיצא חוץ למחנה אחת מטמאים בגדים והתם מנא לן דתניא [ויקרא ד-יב] והוציא את כל הפר חוץ לשלש מחנות אתה אומר חוץ לשלש מחנות או אינו אלא חוץ למחנה אחת כשהוא אומר בפר העדה אל מחוץ למחנה שאין ת"ל שהרי כבר נאמר [ויקרא ד-כא] ושרף אותו כאשר שרף את הפר הראשון ומה ת"ל אל מחוץ למחנה ליתן לו מחנה שניה וכשהוא אומר מחוץ למחנה בדשן שאין ת"ל שהרי כבר נאמר [ויקרא ד-יב] אל שפך הדשן תן לו מחנה שלישי ור"ש האי מחוץ למחנה מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדתניא ר"א אומר נאמר כאן מחוץ למחנה ונאמר להלן [במדבר יט-ג] במדבר יט-ג

דף סח - ב

לצפונה של ירושלים וחוץ לשלש מחנות ר' יוסי אומר אבית הדשן נשרפין אמר רבא מאן תנא דפליג עליה דר' יוסי ר' אליעזר בן יעקב הוא דתניא [ויקרא ד-יב] אל שפך הדשן ישרף שיהא שלם דשן רבי אליעזר בן יעקב אומר שיהא מקומו משופך אמר ליה אביי ודילמא במקומו משופך הוא דפליגי ת"ר והשרוף השורף מטמא בגדים ולא המצית את האור ולא המסדר את המערכה ואי זהו השורף זה המסייע בשעת שריפה יכול אף משנעשו אפר מטמאין בגדים ת"ל אותם אותם מטמאין בגדים ולא משנעשו אפר מטמאין בגדים ר"א ברבי שמעון אומר הפר מטמא ניתך הבשר אינו מטמא בגדים מאי בינייהו איכא בינייהו דשויה חרוכה: מתני' אמרו לו לכהן גדול הגיע שער למדבר ומניין היו יודעין שהגיע שער למדבר דירכאות היו עושין ומניפין בסודרין ויודעין שהגיע שער למדבר אמר ר' יהודה והלא סימן גדול היה להם מירושלים ועד בית חדודו שלשה מילין מילין הולכין מיל וחוזרין מיל ושוהין כדי מיל ויודעין שהגיע שער למדבר ר' ישמעאל אומר והלא סימן אחר היה להם לשון של זהורית היה קשור על פתחו של היכל וכשהגיע שער למדבר היה הלשון מלבין שנאמר [ישעיה א-יח] י

אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו: גמ' אמר אביי ש"מ בית חדודו במדבר קיימא והא קמ"ל דקסבר רבי יהודה כיון שהגיע שער למדבר נעשית מצותו:

רש"י ללפונה של ירושלים. שכל מעשה חטאת בלפונה: אבית הדשן. כריך שיקדים ללשם דשן המזבח שיהא נקרא קודם לכן מקום שפך הדשן מכלל דלחנא קמא לא כריך: רבי אליעזר בן יעקב הוא. לחנא לא אשמועינן אלא שיהא מקומו מדרון שיהא דשן משתפך: ודילמא במקומו משופך הוא דפליגי. ומודה רבי אליעזר בן יעקב שיקדים שם דשן אלא דבעי נמי מקומו משופך: השרוף. המתעסק בלרכי שריפתו בנפון דכתיב ארום כגון המסייע בשעת שריפה והאי תנא אית ליה כרכי שמעון לחון מטמאין בגדים עד שז"ת בהן האור: דשוי חרוכה. דהוי ניתך הבשר ואפר מיהו לא הוה לחנא קמא מטמאין עד שיעשו אפר דלחוס קרינא ביה לרכי אלעזר כרכי שמעון שויה חרוכה לא מטמא דלא פר מיקרי: מתני' אמרו לו לכהן גדול וכו'. אשיו רשאי להתחיל בעבודה אחרת עד שהגיע שער למדבר שנאמר ושלח את השעיר במדבר ואחר כך ואת חלב החטאת יקטיר המזבחה: דירכאות. בני אדם עומדים מירושלים ללוק ככדי שיראה זה סימנו של זה ומניפין אותם הסמוכין למדבר בסודרין וזה הסמוך לו רואה ומניף גם הוא ורואה חבירו הסמוך לירושלים דירכאות בלע"ז ריכ"ג ונרדק: עד בית חדודו. הוא ראש המדבר ושם נחקים ושלח את השעיר במדבר: הולכין מיל. כדלמחר לעיל (סו) מיקרי ירושלים מלון אורו עד סוכה הראשונה: גמ' נעשית מצותו. ומתחיל לקרות הפרשה: בל לקרות. את הפרשה דילפינן ממלואים דלמרינן בפ"ק (דף ה) מניין שאף מקרא פרשה מעבד וכו': אם ראה לקרות בגדי בוך. שהוא לבוש עבאי עבד בהן עבודת היום: אלטלית. לבוש כמין חלוק: בית הכנסת. היה סמוך לעזרה בהר הבית: חון הכנסת. שמש: ראש הכנסת. על פיו נחתכין לרכי הכנסת מי מפטיר מי פורם על שמע מי עובר לפני התיבה: ורף בעשור. שבפרשת אמור אל הכהנים: ואומר יותר ממה שקריחו וכו'. בגמרא מפרש טעמא: שחומש הפקודים. ספר וידבר שמתחיל במנין של ישראל ופרכת פינחס בלוחו ספר ושם המוספין אמורין: קורא על פה. טעמא מפרש בגמרא: על התורה. ברכה של אחרית אשר נתן לנו וכו': ועל העבודה. ראה בעמך ישראל ותלצה העבודה כדביד ביקר וכו' שאותך לבדך ביהא נעבוד: ועל ההולאה. מודים אנוהו כך עד הטוב כך להודות על העבודה מכיך שבביל העבודה שעבד והודאה סמוכה לעבודה דכתיב וזבח תודה יכבדני (תהלים ג) אחר עבודת תודה והיא הולאה: על מחילת העון. מחול לעוונותיו ביום הכפורים הוא וכו' עד מלך מוחל וסולח לעוונותיו וכו': על המקדש. מתפלל על המקדש וחוחס ברוך שצבר במקדש: ועל הכהנים. מתפלל על הכהנים וחוחס ברוך שצבר בזרעו של אהרן וכן על ישראל: ועל שאר התפלה. מפרש בגמרא: גמ' נתנו ליהנות. נתן קצות ליהנות בהן בלא שעת עבודה: שניה הוא דלא. שמש יפיה: (רש"י)

תוספות במחנה לרבות אפילו חוץ למחנה אחת דלא תימא חוץ לג' מחנות כמו פרים הנשרפים בלאו קרא נגמר מחוץ למחנה דטומאת בגדים דדמו להדדי דתרווייהו לאו מבשרים ניהו ונראה לי דאי לא כתב במחנה הוה גמרינן מפרה דאף על גב דהאי מבשר והאי לאו מבשרי הוא מכל מקום כיון דאידי ואידי בשחיטת חוץ איירי דכתיב גבי פרה והוציא אותה אל מחוץ למחנה ושחט אותה לפניו וגמרינן להו מהדדי ופרה גמרינן מפרים הנשרפין משריפתן ולא מטומאתן דלשריפתן דמאי דאידי ואידי מבשרי

פרק שביעי - בא לו כהן גדול

מתני' בא לו כהן גדול לקרות אם רצה לקרות בבגדי בוץ קורא ואם לאו קורא באצטלית לבן משלו חזן הכנסת נוטל ספר תורה ונותנו לראש הכנסת וראש הכנסת נותנו לסגן והסגן נותנו לכהן גדול וכהן גדול עומד ומקבל קורא אחרי מות ואך בעשור וגולל ספר תורה ומניחו בחיקו ואומר יותר ממה שקראתי לפניהם כתוב כאן **[במדבר כ"ז]** ובעשור שבחומש הפקודים קורא על פה ומברך עליה שמונה ברכות על התורה ועל העבודה ועל ההודאה ועל מחילת העון ועל המקדש בפני עצמו ועל ישראל בפני עצמן ועל ירושלים בפני עצמה ועל הכהנים בפני עצמן ועל שאר התפלה הרואה כהן גדול כשהוא קורא אינו רואה פר

ושעיר הנשרפין והרואה פר ושעיר הנשרפין אינו רואה כ"ג כשהוא קורא ולא מפני שאינו רשאי אלא שהיתה דרך רחוקה ומלאכת שניהן שוה כאחת: **גמ'**

מדקתני באצטלית לבן משלו מכלל דקריאה לאו עבודה היא וקתני אם רצה לקרות בבגדי בוץ קורא שמעת מינה בגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן דילמא שאני קריאה דצורך עבודה היא דאיבעיא לן בגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן או לא ניתנו ליהנות בהן ת"ש לא היו ישינים בבגדי קודש שינה הוא דלא הא מיכל אכלי דילמא שאני אכילה דצורך עבודה היא כדתניא **[שמות כ"ט]** ואכלו אותם אשר כופר בהם מלמד שהכהנים אוכלים ובעלים מתכפרין שינה הוא דלא הא הלוכי מהלכי בדין הוא דהלוכי נמי לא

דף סט - א

וסיפא איצטריכא ליה פושטין ומקפלין ומניחין תחת ראשיהם: פושטין ומקפלין ומניחין אותן תחת ראשיהן: שמעת מינה בגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן אמר רב פפא לא תימא תחת ראשיהן אלא אימא כנגד ראשיהן אמר רב מרשיא שמעת מינה תפילין מן הצד שפיר דמי הכי נמי מסתברא דכנגד ראשיהן דאי סלקא דעתך תחת ראשיהן ותיפוק לי משום כלאים דהא איכא אבנטו ונהי נמי דניתנו ליהנות בהן הא מתהני מכלאים הניחא למ"ד אבנטו של כהן גדול (בשאר ימות השנה) זה הוא אבנטו של כהן הדיוט אלא למאן דאמר אבנטו של כ"ג לא זה הוא אבנטו של כהן הדיוט מאי איכא למימר וכי תימא כלאים בלבישה והעלאה הוא דאסור בהצעה שרי והתניא **[ויקרא י"ט]** לא יעלה עליך אבל אתה מותר להציעו תחתך אבל אמרו חכמים אסור לעשות כן שמה תיכרך נימא אחת על בשרו וכ"ת דמפסיק ליה מידי ביני ביני והאמר ר"ש בן פזי אמר ר' יהושע בן לוי אמר רבי משום קהלא קדישא שבירושלים עשר מצעות זו על גב זו וכלאים תחתיהן אסור לישן עליהן אלא לאו שמע מינה כנגד ראשיהן שמע מינה רב אשי אמר לעולם תחת ראשיהן והא קא מתהני מכלאים בגדי כהונה קשין הן כי הא דאמר רב הונא בריה דר' יהושע האי נמטא נמטא דנרש שריא ת"ש בגדי כהונה היוצא בהן למדינה אסור ובמקדש בין בשעת עבודה בין שלא בשעת עבודה מותר מפני שבגדי כהונה ניתנו ליהנות בהן ש"מ ובמדינה לא והתניא בעשרים וחמשה [בטבת] יום הר גריזים [הוא] דלא למספד יום שבקשו כותיים את בית אלהינו מאלכסנדרוס מוקדון להחריבו ונתנו להם באו והודיעו את שמעון הצדיק מה עשה לבש בגדי כהונה ונתעטף בבגדי כהונה ומיקרי ישראל עמו ואבוקות של אור בידיהן וכל הלילה הללו הולכים מצד זה והללו הולכים מצד זה עד שעלה עמוד השחר כיון שעלה עמוד השחר אמר להם מי הללו אמרו לו יהודים שמרדו בך כיון שהגיע לאנטיפטרס זרחה חמה ופגעו זה בזה כיון שראה לשמעון הצדיק ירד ממרכבתו והשתחוה לפניו אמרו לו מלך גדול כמותך ישתחוה ליהודי זה אמר להם דמות דיוקנו של זה מנצחת לפני בבית מלחמתי אמר להם למה באתם אמרו אפשר בית שמתפללים בו עליך ועל מלכותך שלא תחרב יתעורר עובדי כוכבים להחריבו אמר להם מי הללו אמרו לו כותיים הללו שעומדים לפניך אמר להם הרי הם מסורין בידיכם מיד נקבום בעקביהם ותלאום בזנבי סוסייהם והיו מגררין אותן על הקוצים ועל הברקנים עד שהגיעו להר גריזים כיון שהגיעו להר גריזים חרשוהו וזרעוהו כרשינין כדרך שבקשו לעשות לבית אלהינו ואותו היום עשאוהו יו"ט אי בעית אימא ראוין לבגדי כהונה ואי בעית אימא **[תהילים ק"ט-קכ]** עת לעשות לה' הפרו תורתך: חזן הכנסת נוטל ספר תורה: ש"מ חולקין כבוד לתלמיד במקום הרב אמר אביי כולה משום כבודו דכ"ג היא: וכהן גדול עומד: מכלל שהוא יושב והא אתן תנן

רש"י וסיפא איצטריכא ליה. שינה נקט משום דבעי לאשמועינן שמוחך ליתן תחת ראשיהן ותו לא איכפת לן אם יפית מאחר שפושטין: כנגד ראשיהן. אלל ראשיהן: שמע מינה. מדמתר להניחן אללו לא חייש לשמא יפית: תפילין מן הצד. להניחן אללו כשהוא יקן: הניחא. האי דלא חייש לכלאים למאן דלמח אבנטו של כהן גדול ביום הכפורים שהוא של זהו אבנטו של הדיוט כל ימות השנה ואין כלאים כנגדי כהן הדיוט שפיר: לא זהו וכו'. דקל הדיוט כל השנה של כלאים: קשים הם. ואין מחממין לפיכך אין בהן משום כלאים: נמטא. לנד פלטר"א בלע"ז: גמלא. קשה: שרי. אין חזן משום כלאים דהעלאה דומיא ללבישה דלית בה הגחת חימום הוא דליתסיה: למדינה אסור. שניהם זה דרך חול: הר גריזים. מקום מושבן של כותיים: עת לעשות לה'. כשכא עת לעשות דבר לשמו של מקום מותר להפך בו תורה: לתלמיד במקום הרב. לראש הכנסת ולסגן בפני כהן גדול ואינו כממעט כבוד הרב: כולה משום כבודו דכהן גדול. מלאין אותו שיש סכרות הרבה למטה ממנו אלל בעלמא אין חולקין: (רש"י)

הוספת בא לו. תפילין מן הצד שריין. פירש רש"י ולא חיישינן שמה יישן בהן ויפית אבל בפ"ק דתמיד (דף כז.) מפרש טעמא אחרינא דלא חיישינן דילמא מגדר ונפל עליהן ואיכא בזיון תפילין: אלא למאן דאמר לא זהו אבנטו של כהן הדיוט מאי איכא למימר. אע"ג דפלוגתא דתנאי היא בפרק קמא (דף יב.) הוא רוצה ליישב מתניתין דפ"ק דתמיד (דף כה:) הוה דמקפלין ומניחין תחת ראשיהן אילבא דכולי עלמא: קשין הן. תימא א"כ מאי היא דאמר בפ"ק דערבין (דף ג.) הכל חייבין בכלאים כהנים ליום וישראלים ופריך פשיטא ומשני כהנים איצטריכא ליה סד"א הואיל ואישתרי לגבייהו כלאים בעבודה שלא בעידן עבודה נמי לישתרו קמ"ל וכו' והשתא כיון דקשין הן לא אישתרו כלאים לגבייהו ותיירך ר"ת דלבישה והעלאה דהו דאורייתא אסירי אפילו בקשין אבל הצעה דמדברנן לא גזרו בקשין ודלא כפרש"י שפירש קשין הן ומותרין בלבישה והעלאה ובספ"ק דיום טוב (דף יד:) דתנן משלחין ביי"ט כלאים ופריך כלאים למאי חזו ומשני בקשין מיירי נמי בהצעה ואם תאמר הצעה היכי שרי והא כיון דהו כלאים דאורייתא לענין לבישה והעלאה ליתסור אפי' למוכרו לעובד כוכבים כדתניא (בתוספת' דכלאים (פרק ה)) הבגד שאבד בו כלאים הרי זה לא ימכרו לעובד כוכבים ולא יעשו מרדעת לחמור וכל שכן להציע תחתיו יש לומר ההיא איירי דוקא באבד וחיישינן שמה יקבע בגדו ויחזור ויתפרנו על גבי בגדו כדאמר במס' ע"ז (דף לב.) גבי נודות העובדי כוכבים שאסור לעשות מהן שטיחין לחמור שמה יקבע נודו ויחזור ויתפרנו על גבי נודו אבל אם היו הכלאים ניכרים מותר כדתנן במסכת כלאים (פ"ט שנהג ד) תכריכי המת ומרדעת החמור אין בהם משום כלאים ואם תאמר והאמר הכא אפי' מצעות זו על גבי זו וכלאים תחתיהן

אסור לישן עליהם וכן קשה אהא דתנן במסכת כלאים (פ"ט משנה ב) הכרים והכסתות. אין בהם משום כלאים וי"ל דבמצעות שייך כריכה להכי חיישין שמא תכרך לו נימא אבד במרדעת החמור ובכרים וכסתות לא שכיחא שתיכרך נימא ולהכי לא גזרו מיהו אם בשרו נוגע בהן אסור כדתנא בהדיא גבי כרים וכסתות ובלבד שלא יאה בשרו נוגע בהן והוא הדין במרדעת ובלבישה והעלאה אסירי בכל ענין ואף על גבי שאין בשרו נוגע בהן כדתנן לא יתן אדם מרדעת של כלאים על כתיפו אפי' להוציא זבל ומה שהשיב ר"י לה"ר שמעון מינביל"א על אותם קושט מרפיטייני"ש שיש בהן כלאי בגדים ומוכין של צמר אע"פ שהבגדים שעליהן הן לפשתן יש להחיר כדאיאת בספ"ק דביצה (דף טו. ושם) לשון ר"י: בגדי כהונה היוצא בהן למדינה אסור. וכן משמע בפרק האיש מקדש (קדושין דף כד.). דאפי' בעזרה אסור לכתחילה ללושן שלא לצורך עבודה דקאמר בגי' כהונה אין בהן מעילה לפי שלא ניתנה תורה למלאכי השרת פי' שיוכלו להזהר להסירן מיד אחר עבודה ומשמע הא לכתחילה ללושן אסור דבזה אפשר להזהר וא"ת הא אמרינן בפרק האומר בקידושין (דף סו.) גבי ניאי המלך הקם להם בציץ שביין עינינך אלמא שמוטר להניחו אפילו חוץ למקדש וליכא למימר דמיד נזרקה בו מנינת דהתם משמע דאכתי לא נזרקה בו מנינת עד בתר הכי דקאמר ותורה שבכתב מה תהא עליה ולא אמר נמי התורה שבעל פה ומיהו למאן דאמר (לעיל ז): דווקא עושה על מצחו מרצה יכול להניחו כל שעה ואור"ת דלכולי עלמא יכול להניחו כל שעה מדכתיב ביה והיה על מצחו תמיד (שמות בה) ואף על גב דאיצטרך לדרשא אחריתי לעיל בפרק קמא (דף ז): שלא יסיח דעתו ממנו ושמא יש לומר מדכתיב תרי זימני והיה על מצחו אהרן והיה על מצחו נפקא ויותר היה נראה לומר דשלא כדון עשה שהניח הציץ מיהו הכא לא הוה מצי לאכוחי דנזרקה בו מנינת שכפר בכל התורה שבעל פה עד בתר הכי דדייק מדלא קאמר אלא תורה שבכתב

מה
תהא
עליה:

(תוספות)

דף סט ב

אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד שנאמר **[דברי הימים א יז-טז]**: ויבא המלך דוד וישב לפני ה' כדאמר רב חסדא בעזרת נשים הכא נמי בעזרת נשים והיכא איתמר דרב חסדא אהא מיתבי דתניא היכן קורין בו בעזרה רבא"י אומר בהר הבית שנאמר **[נחמיה ח-ג]** ויקרא בו לפני הרחוב אשר לפני שער המים ואמר רב חסדא בעזרת נשים **[נחמיה ח-ג]** ויברך עזרא את ה' האלהים הגדול מאי גדול אמר רב יוסף אמר רב שגדלו בשם המפורש רב גידל אמר **[דברי הימים א טז-טז]** ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם אמר ליה אביי לרב דימי ודילמא שגידלו בשם המפורש א"ל אין ואומרים שם המפורש בגבולים ולא והכתיב **[נחמיה ח-ד]** ויעמוד עזרא הסופר על מגדל עץ אשר עשו לדבר ואמר רב גידל שגדלו בשם המפורש הוראת שעה היתה **[נחמיה ט-ד]** ויצעקו אל ה' אלהים בקול גדול מאי אמור אמר רב ואיתימא ר' יוחנן ביאי ביאי היינו האי דאחרביה למקדשא וקליה להיכליה וקטלינהו לכולהו צדיקי ואגלינהו לישראל מארעהון ועדיין מרקד בינן כלום יהבתי לן אלא לקבולי ביה אגרא לא איהו בעינן ולא אגריה בעינן נפל להו פיתקא מרקיעא דהוה כתב בה אמת אמר רב חנינא שמע מינה חותמו של הקב"ה אמת אותיבו בתעניתא תלתא יומין ותלתא לילואתא מסרוהו ניהליהו נפק אתא כי גוריא דנורא מבית קדשי הקדשים אמר להו נביא לישראל היינו יצרא דעבודת כוכבים שנאמר **[זכריה ח-ה]** ויאמר זאת הרשעה בהדי דתפסוה ליה אשתמיט ביניתא ממזיאי ורמא קלא ואזל קליה ארבע מאה פרסי אמרו היכי נעביד דילמא חס ושלום מרחמי עליה מן שמיא אמר להו נביא שדיהו בדודא דאברא וחפיהו לפומיה באברא דאברא משאב שאיב קלא שנאמר **[זכריה ח-ה]** ויאמר זאת הרשעה וישלך אותה אל תוך האיפה וישלך את אבן העופרת אל פיה אמרו הואיל ועת רצון הוא נאבני רחמי איצרא דעברתי בעו רחמי ואמסר בידיהו אמר להו חזו דאי קטליתו ליה לההוא כליא עלמא חבשוהו תלתא יומי ובעו ביעתא בת יומא בכל ארץ ישראל ולא אשתכח אמרי היכי נעביד נקטליה כליא עלמא ניבעי רחמי אפלאג פלאג ברקיעא לא יחבי כחלינהו לעיניה ושקוהו והאני דלא מיגרי ביה לאיניש בקריבתה במערבא מתנו הכי רב גידל אמר גדול שגדלו בשם המפורש ורב מתנא אמר **[נחמיה ט-לב]** האל הגדול הגבור והנורא והא דרב מתנא מטייא לדרבי יהושע בן לוי דאמר רבי יהושע בן לוי למה נקרא שמן אנשי כנסת הגדולה שהחזירו עטרה ליושנה אתא משה אמר **[דברים י-ז]** האל הגדול הגבור והנורא אתא ירמיה ואמר נכרים מקרקרין בהיכלו איה נוראותיו לא אמר נורא אתא דניאל אמר נכרים משתעבדים בבניו איה גבורותיו לא אמר גבור אתו אינהו ואמרו אדרבה זו היא גבורת גבורתו שכובש את יצרו שנותן ארך אפים לרשעים ואלו הן נוראותיו שאלמלא מוראו של הקב"ה היאך אומה אחת יכולה להתקיים בין האומות ורבנן היכי עבדי הכי ועקרי תקנתא דתקין משה אמר רבי אלעזר מתוך שידועין בהקב"ה שאמתי הוא לפיכך לא כיבדו בו: וקורא אחרי מות ואך בעשור: ורמינהו מדלגין בנביא ואין מדלגין בתורה לא כשיא כאן בכדי שיפסיק התורגמן כאן בכדי שלא יפסיק התורגמן והא עלה קתני מדלגין בנביא ואין מדלגין בתורה ועד כמה מדלג בכדי שלא יפסיק התורגמן הא בתורה כלל כלל לא אמר אביי לא קשיא כאן בענין אחד כאן בשני ענינין והתנא מדלגין בתורה בענין אחד ובנביא בשני ענינין כאן וכאן בכדי שלא יפסיק התורגמן ואין מדלגין בנביא ובנביא של שנים עשר מדלגין

רש"י אין ישיבה בעזרה. דכתיב לעמוד לשרת (דברים יח) העומדים קם לפני ה' (סס) ולא מנינו בה ישיבה: אלא למלכי בית דוד שנאמר ויבא המלך דוד וישב וגו'. כשאמר לו נתן הנביא אהא לך תענה הבית כי ימלאו ימך וגו' ויברך עזרא וגו'. בההוא ענינא דוקרא לפני הרחוב כתיב ברוך ה' אלהים וגו' כך תיקנו בכותו היום לומר במקדש כסוף כל זכרה וזכרה כדאמרין במסכת תענית (יג.). בגבולין. כל חוץ לעזרה קרי גבולין: ביאי ביאי. לון זעקה וקובלנא: האי דאחרביה לבית המקדש. מבתיקן רחמים שימסר בידם יכר הרע של עבודת כוכבים: לקבולי אגרא. שנקר אורחו ונקבל סכרי: פיתקא. כתב: אמר. כלומר מסכים אני עמכם: אמר להו נביא. זכריה בן עוזי: ביניתא. שיער: דודא דאברא. כסיר של עופרת: זאת הרשעה. וישלך אותה אל תוך האיפה (ויתון) את אבן העופרת אל פיה: שאיב קלא. נכנס הקול לתוך העופרת ואינו יוצא ממנו: כליא עלמא. יכלה העולם שלם תהא פריה ורביה: ביעתא בת יומא. ביאה הגולדה בו ביום לפי שפסק החימום מן המעים ואפילו אוחו שעבדה התרגולת כבד חינו מתפשטין מעניה: לפלאג. שיהא שולט בחדם לזוקק לאשתו ולא לאחיה: כחלינהו. סימו את עיניו ע"י כחול: האל הגדול הגבור והנורא. אשך לא ישא פנים: עובדי כוכבים מקרקרים בהיכלו. שראה שרי נבוכדנצר נכנסין להיכל ומייעים בו ככל רגונם: לא אמר נורא. כפרשת הנה חנמאל כתיב עושה חסד לאלפים ומשלה עון אבות אל חיק פניהם אחריהם האל הגדול והגבור ה' זבאות שמו (ויכניהו לב): דניאל לא אמר גבור. כהפלתו כספרו (דניאל ט): עובדי כוכבים משתעבדים צנינו. זה שבעים שנה: זו היא גבורתו. שפובש יצרו כל השנים הללו שנתעבדו בהן ומאריך אפו על כל הגזירות שגזרים על צניו: ואלו הן נוראותיו שאלמלא מוראו וכו'. מן יום החורבן אתה למד נוראותיו שכל האומות נאספו להשמיעם ונתקיימו מהן: ורבנן. ירמיה ודניאל: שהא אחתי. מסכים על האמת ושונא את השקר: כאן בכדי שיפסיק התורגמן. הא דקתני אין מדלגין כפרשה הרחוקה מזה שקודם שגולג ספר תורה עד מקום הדילוג יפסיק התורגמן המתרגם פסוק קשרא הקורא ומלאו כבוד יושבין ומפזין אין זה כבוד כבוד אצלך כד עשור סמוכה היא לאחר מות ויכול לגלול קם קודם שיפסיק התורגמן: בענין אחד. כגון הכא שפסיק התורגמן מרדעת בענין ויה"כ מדלגין ובכדי שלא יפסיק התורגמן והא דקתני דאפילו בכדי שלא יפסיק נמי לא יכל שבני ענינים לפי שדברי תורה היא אחרות ועונגין ומאות זכרין שינבאו כלב שאומעין וכאשר יולא משיטה לשיטה אחרת אינו נוח להתבונן: והתניא. בניחותא: (רש"י)

תוספות אין ישיבה בעזרה. מירשתי לעיל בפרק שני (דף כה.). גבי זקן יושב במערבה: ועד כמה הוא מדלג בכדי שלא יפסיק התורגמן. לא בעי לשנויי דאתורה קאי משום דקתני אין מדלגין בתורה הדר כמה מפרש ועד כמה מותר לדלג בתורה בכדי שלא יפסיק התורגמן והא דאסרו ברישא בכדי שיפסיק התורגמן וי"ל דאין הכי נמי דהוה מצי לשנויי הכי אלא אביי מתרץ לו האמת כאן בענין אחד כאן בשני ענינין כדתניא וכו': (תוספות)

ובלבד שלא ידלג מסוף הספר לתחילתו: וגולל ספר תורה וכו': וכל כך למה כדי שלא להוציא לעז על ספר תורה: ובעשור של חומש הפקודים קורא על פה: אמאי גלגול וניקרי אמר רב הונא בריה דרב יהושע אמר רב ששת לפי שאין גוללין ספר תורה בציבור מפני כבוד ציבור ונייתי אחרינא ונקרי רב הונא בר יהודה אמר משום פגמו של ראשון וריש לקיש אמר משום ברכה שאינה צריכה ומי חיישינן לפגמא והאמר ר' יצחק נפחא ראש חודש טבת שחל להיות בשבת מביאין שלש תורות וקורין אחת בענינו של יום ואחת של ראש חודש (טבת) ואחת של חנוכה תלתא גברי בתלתא ספרי ליכא פגמא חד גברא בתרי ספרי איכא פגמא: ומברך עליה שמונה ברכות: ת"ר על התורה כדרך שמברכים בבית הכנסת על העבודה ועל ההודאה ועל מחילת העון כתיקנה ועל המקדש בפני עצמו ועל הכהנים בפני עצמו ועל ישראל בפני עצמו ועל שאר תפלה ת"ר ושאר התפלה רנה תחינה בקשה מלפניך על עמך ישראל שצריכין להושע וחיותם בשומע תפלה ואח"כ כל אחד ואחד מביא ספר תורה מביתו וקורא בו כדי להראות חזותו לרבים: הרואה כהן גדול כו' לא מפני שאינו רשאי: פשיטא מהו דתימא כדריש לקיש דאמר ריש לקיש אין מעבירין על המצות ומאי מצוה [משלי יד-כח] ברב עם הדרת מלך קמ"ל: מתני' אם בבגדי בוך קורא קדש ידיו ורגליו פשט ירד וטבל עלה ונסתפג והביאו לו בגדי זהב ולבש וקדש ידיו ורגליו ויצא ועשה את אילו ואת איל העם ואת שבעת כבשים תמימים בני שנה דברי ר' אליעזר רבי עקיבא אומר עם תמיד של שחר היו קרבין ופר העולה ושעיר הנעשה בחוף היו קרבין עם תמיד של בין הערבים קדש ידיו ורגליו ופשט וירד וטבל ועלה ונסתפג הביאו לו בגדי לבן ולבש וקדש ידיו ורגליו נכנס להוציא את הכף ואת המחטה קדש ידיו ורגליו ופשט וירד וטבל עלה ונסתפג הביאו לו בגדי זהב ולבש וקדש ידיו ורגליו ונכנס להקטיר קטורת של בין הערבים ולהטיב את הנרות וקדש ידיו ורגליו ופשט (וירד וטבל עלה ונסתפג) הביאו לו בגדי עצמו ולבש ומלין אותו עד ביתו ויום טוב היה עושה לאוהביו בשעה שיצא בשלום מן הקודש: גמ' איבעיא להו היכי קאמר עם תמיד של שחר היו קרבין ופר העולה

ושעיר הנעשה בחוף עם תמיד של בין הערבים או דילמא הכי קאמר עם תמיד של שחר היו קרבין ופר העולה בהדייהו ושעיר הנעשה בחוף עם תמיד של בין הערבים ותו פר העולה לרבי אליעזר דשיייריה אימת עביד ליה ותו בין לרבי אליעזר בין לרבי עקיבא אימורי חטאת אימת עביד להו אמר רבא לא משכחת לה מתקנתא אלא או לרבי אליעזר דתנא בדבי שמואל או לרבי עקיבא כדתוספתא דתנא דבי שמואל רבי אליעזר אומר יצא ועשה אילו ואיל העם ואימורי חטאת אבל פר העולה ושבעת כבשים ושעיר הנעשה בחוף עם תמיד של בין הערבים רבי עקיבא דתוספתא מאי היא דתניא רבי עקיבא אומר פר העולה ושבעת כבשים עם תמיד של שחר היו קרבין שנאמר [במדבר כח-כג] מלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד ואחר כך עבודת היום

רש"י מסוף הספר לתחילתו. למפרע: וכל כך למה. למה כריך לומר יותר ממה שקרייתו לפניכם כתוב כאן: שלא להוציא לעז על ספר תורה. כשרואין אותו קורא פשה שלישי על פה יהו סבורים שספר תורה חסר אותה פשה: מפני כבוד ציבור. שיהו מלפיו ודוממין לכך: ונייתי אחרינא. שיהא נגלל לפשה שלישי: משום פגמו וכו'. שלא יאמרו חסר הוא: ברכה שאינה צריכה. שיהא כריך לחזור ולכרך: כתיקנה. כמו שאנו אומרים אותן בתפלה: תנו רבנן שאר התפלה. השנויה במשנה כך היא רנה תחינה בקשה מלפניך על עמך ישראל שצריכים להושע: להראות חזותו לרבים. להראות ניוו של ספר תורה ותפארת בעליה שטרם להתנאות במצוה שנאמר (שמות טו) זה אלי ואנוהו התנאה לפניו במצות לולב נאה ספר תורה נאה בקלף נאה בדיו נאה בבלור אומן ומעבר יום הכפורים הביארום שם: אין מעבירין על המצות. ומיהו דתימא האי נמי אעבורי הוא שמניח זו והולך לראות זו: ומאי מצוה. יש בראייתו יש כאן מצוה משום כבוד עם הדרת מלך: קמ"ל. דלאו מעבר הוא מאחר שאינו עוסק בה: מתני' שבעת כבשים. של מוסף הן בחומש הפקודים (במדבר כט): ופר העולה. נמי דמוסף עם תמיד של בין הערבים בטבילה חמישיה: גמ' היכי קאמר. רבי עקיבא: ותו פר העולה לרבי אליעזר דשיייריה. ולא איירי ביה אימת עביד ליה והוא הדיו נמי דאיכא לאקשווי אשעיר אלף ריש מילתא נקט: אימורי חטאת. דתנא באידך פירקין נהם במגם עד שיקטרו: לא משכחת לה. לסדר עבודת היום מתקנתא במשנתו אלף משכחת לה מתקנתא לרבי אליעזר דתנא דבי שמואל דאיירי בכולהו או לרבי עקיבא דתוספתא שפירש שם את דבריו ופה בדרכי עקיבא לא גרסינן ולא ועשה: עם תמיד של שחר. בלבישה ראשונה שנאמר במוספי כל הרגלים מלבד עולת הבקר אלמא מוספין עם עולת הבקר נעשית בסמוך להן וילמוד יום הכפורים מהם: ואח"כ עבודת היום ואחר כך שעיר הנעשה בחוף. ואף על פי שהוא מן המוסף לא יכול להקדימו לעבודת היום לפי שנאמר בו ושעיר חטאת אחד מלבד חטאת הכפורים למדנו ששעיר חטאת הפנימי קדמו: (רש"י)

תוספות ובלבד שלא ידלג מסוף הספר לתחילתו. אין לפרש מסוף תרי עשר לתחילתו דאם כן אפילו מתחילתו לסופו נמי לא דהיינו בכדי שיפסיק התורגמן אלא מסוף הספר לצד תחילתו כלל כלל לא: ושעיר הנעשה בחוף עם תמיד של בין הערבים. תימה לי מאי מספקא ליה (אם מספקא ליה) אם איתא דשעיר הנעשה בחוף לחודיה קרב עם תמיד של בין הערבים אם כן לא ליתני במתניתין היו קרבין עם תמיד של בין הערבים בלשון רבים אלא ליתני היה קרב וי"ל משום דשיירי אימורי חטאת דילמא אמורי חטאת נמי קרב עם תמיד של בין הערבים ולהכי קתני היו: דתנא דבי שמואל. ה"ג רבי אליעזר אומר יצא ועשה אילו ואיל העם ואימורי חטאת אבל פר העולה ו' כבשים תמימים ושעיר הנעשה בחוף עם תמיד של בין הערבים ויש ספרים שאין בהם אבל פר העולה אלא כתוב בהן יצא ועשה אילו ואיל העם ואימורי חטאת ופר העולה ו' כבשים ושעיר וכו' ולא נהירא אותה גרסא דאם כן תנא דבי שמואל נמי לאו מתקנתא היא דאיכא למיבעי עלה כמו אמנתנין: (תוספות)

ואח"כ שער הנעשה בחוץ שנאמר **[במדבר כט-יא]** שער עזים אחד חטאת מלבד חטאת הכפורים ואח"כ אילו ואיל העם ואח"כ אימורי חטאת ואח"כ תמיד של בין הערבים מאי טעמא דרבי אליעזר עביד כדכתיב עביד ברישא תורת כהנים והדר עביד דחומש הפקודים ורבי עקיבא כדקתני טעמא **[במדבר כה-כג]** מלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד אלמא מוספין עם תמיד של שחר עביד להו ורבי אליעזר האי מלבד חטאת הכפורים מאי עביד ליה ההוא מיבעי ליה על מה שזה מכפר זה מכפר רבי יהודה אומר משמו אחד קרב עם תמיד של שחר וששה עם תמיד של בין הערבים רבי אליעזר בר' שמעון אומר משמו ששה קרבין עם תמיד של שחר ואחד עם תמיד של בין הערבים מאי טעמייהו דרבנן תרי קראי כתיבי כתיב מלבד עולת הבקר וכתיב **[ויקרא טז-כד]** ויצא ועשה את עולתו הלכך עביד מנייהו הכא ומנייהו הכא במאי קא מיפלגי ר' יהודה סבר עביד חד כדכתיב מלבד עולת הבקר והדר עביד עבודת היום דילמא חולשא חליש כהן גדול ור' אלעזר בר' שמעון סבר כיון דאתחיל עביד ששה דילמא פשע דלגבי עבודת היום זריז הוא דכולי עלמא מיהת חד איל הוא כמאן כר' דתניא ר' אומר איל אחד האמור כאן הוא האמור בחומש הפקודים ר' אלעזר בר' שמעון אומר שני אילים הן אחד האמור כאן ואחד האמור בחומש הפקודים מאי טעמא דרבי דכתיב אחד ורבי אלעזר בר' שמעון מאי אחד מיוחד שבעדרו ורבי נפקא ליה ממבחר נדריך ורבי אלעזר ברבי שמעון חד בחובה וחד בנדבה וצריכי: קידש ידיו ורגליו: ת"ר **[ויקרא טז-כג]** ובא אהרן אל אהל מועד למה הוא בא להוציא את הכף ואת המחטה

רש"י ואחר כך אילו ואיל העם ואח"כ אימורי חטאת. כל אלו בטבילה שלשית: ואחר כך תמיד של בין הערבים. בטבילה חמישית ולא איירי הכא בהולאת כף ומחטה לפשיטא לו דבהר אילו ואיל העם היא כהניא לקמן שכל הפרשה נאמרה על הסדר וכו': עביד כדכתיב. תורת כהנים כתיבא וברישא הלכך אילו ואיל העם ואמורי חטאת בהר עבודת היום והדר הולאת כף ומחטה ואחר כך מוספין ותמיד של בין הערבים כדכתיב לכסוף בחומש הפקודים: האי מלבד חטאת הכפורים. דמשמע דשעיר החיזון קודם לאלו ואיל העם מאי עביד ליה בשלמא מלבד עולת הבקר לאו ביום הכיפורים כתיב ומרגלים לא ליה דלמיהו דמיעברא ליה דמיעברא כתיבא ואלא האי דכתיב ביום הכיפורים גופיה מאי עביד ליה: על מה שזה מכפר וכו'. במתניתין דפ"ח דשבועות (דף ב.ג.) דריש ליה הכי ועל שיש בה ידיעה כסוף ואין בה ידיעה בהחילה שעיר הנעשה בחוץ מכפר שנאמר ושעיר חטאת אחד מלבד חטאת הכפורים על מה שזה מכפר זה מכפר מה פנימו אינו מכפר אלא על דבר שזר בו ידיעה כדמפרש ההם אף חיזון אינו מכפר וכו': משמו. של ר' עקיבא: אחד. מן שבעת כפשים: עביד חד. כדכתיב מלבד עולת הבקר לסמוך מקאת המוספין לעולת התמיד: והדר עביד עבודת היום. דאי אמרנה כל המוספין יקריב עם תמיד של שחר דילמא חליש ואיל מאי למיעברא עבודת היום והוא עיקר הכפרה: דילמא פשע. ולא עביד להו אחר עבודת היום ולמאי דחיישא דילמא חליש ליכא למיחש דלגבי עבודת היום זריז הוא ומחליף כח וכולהו מוספין לא עביד דתורת כהנים קדים וצריך לקיים זו וזו סדר הכתוב ומדקשי המקראות: דכולי עלמא מיהא. בין לר' אליעזר בין לר' עקיבא חד איל הוא דליבור דכולהו אמרי איל העם ולא איירי באלו הכתוב בחומש הפקודים כלל: האמור כאן. בתורת כהנים ואיל אחד לעולה: וצריכי. שיש דעת נוטה לומר נדבה מוצהרת כדי שיהא מקובלת בלחץ ויש דעת נוטה לומר חובה תהא מוצהרת כדי שיהא ידיו ורגליו יסו: (רש"י)

תוספות ואחר כך שער הנעשה בחוץ ואח"כ אילו ואיל העם ואח"כ אימורי חטאת. פרש"י כולהו בטבילה שלשית ולא נהירא לי דנתיב דאמרינו לעיל דמתני' לאו מתקנתא מ"מ לאו משבשתא היא והא דלא קרא לה מתקנתא לפי שאין הסדר מפורש בה ולפרש"י ברייתא ע"כ פליגא אמתני' דבמתני' קתני הו קריבים עם תמיד של בין הערבים ולפרש"י לא היה דבר קרב עם תמיד של בין הערבים ועוד דלקמן בסמוך פריך ודילמא בשעיר הנעשה בחוץ מפסיק להו והשתא על כרחך לרבי אליעזר לא פריך דהא כיון דכתיב אהן כן על כרחך באילו ואיל העם כדכתיב מקמי שעיר מפסיק להו כדתיבא הכא אלא ע"כ לר' עקיבא פריך דילמא בשעיר לחודיה מפסיק להו מנלן דמפסיק להו נמי באילו ואיל העם דילמא אילו ואיל העם כדכתיב מקמי שעיר מפסיק להו והשתא לפרש"י כי משני ויצא ועשה את עולתו ואת עולת העם בו אכתי מ"מ תיקשי לך ודילמא בשעיר הנעשה בחוץ ואילו ואיל העם דוקא מפסיק להו מנלן דמפסיק להו באימורי חטאת ועוד ק"ל אמאי קרי לה מתקנתא היאכא למיבעי עלה כמו אמתניתין אי אימורי חטאת קריבין בטבילה שלשית בהדי אילו ואיל העם או בהדי תמיד של בין הערבים על כן נראה לי דאימורי חטאת קריבין עם תמיד של בין הערבים ודברי ר' עקיבא דמתניתין ה"פ עם תמיד של שחר היו קריבין הכבשים ופר העולה ושעיר הנעשה בחוץ קרב אח"כ בזמנו עם אילו ואיל העם והאי דלא קתני אילו ואיל העם משום דר"א מודה לו בהו דבטבילה שלשית הו ומאי דתני הו קריבין עם תמיד של בין הערבים ה"ק עוד הקרבות אחרות קריבין עם תמיד הערב והא דלא קתני להו לא בדברי ר' אליעזר ולא בדברי רבי עקיבא שמא משום דלאו קרבן שלם ינהו דכבר נזרק הדם בטבילה שניה הלכך לא חיישי למיחשביה כיון דאינו אלא אמר קרבן ולא עבודה דמעבדי כפרה דיניהו עצמן שלא הוקטרו אימורין כשר ודברי רבי אליעזר דמתני' יש לפרש דלא פליג אתנא דבי שמואל וה"ק ויצא ועשה אילו ואיל העם וה"ה אימורי חטאת אלא דשיירינהו מטעמא דפרישית והא דקתני ז' כבשים תמימים ושיירי פר העולה ושעיר הנעשה בחוץ יש לומר משום דרבי עקיבא ס"ל דקריבין עם תמיד של שחר אתנא רבי אליעזר למימר אתה מקדים אותם לכל היותר שאתה יכול ואני מאחר אותם כל מה שאני יכול וממילא ידענא דהיינו טעמא דכתיב לבסוף פירש"י פינחס ואם כן ה"ה פר העולה ושעיר הנעשה בחוץ דכתיב לבסוף ולרבי יהודה אליבא דרבי עקיבא אחד בבקר וששה עם תמיד של בין הערבים ולר' אלעזר בר רבי שמעון איפכא: ואח"כ עביד הנעשה בחוץ ואחר כך אילו ואיל העם. ואף על גב דכתיב ויצא ועשה את עולתו ואת עולת העם ודייקין מינה בסמוך יציאה ראשונה ומשמע דמיד יציאה ראשונה עביד להו והכא קאמר דשעיר הנעשה בחוץ עביד ברישא ויש לומר דהכי קאמר מכל מה שכתב בפרשת אחרי מות לא היה דבר קודם לאילו ואיל העם בניצאה ראשונה ושעיר הנעשה בחוץ לא כתיב התם: עביד חד כדכתיב והדר עביד ששה דחומש הפקודים. ואם תאמר אמאי מפסיק בכבשים מקצתן בבקר ומקצתן בערב יקריב כולן בבקר מדכתיב מלבד ואי משום דכתיב לבסוף הלכך בעינן שיקריב מהן בערב והא פר העולה נמי כתיב לבסוף אפילו הכי מקריבו בבקר ולא אמרינן שיזרוק דמו והקטרתו בערב ואם כן נימא דפר העולה היא בבקר והכבשים כולן בערב ויש לומר דקרא דמלבד דגמרינן מיניה להקריב המוספין בבקר עיקר טעם הוא הלכך כל כמה שנוכל לעשות בבקר מן המוספין עבדינן ומשום דכתיב לבסוף יש להניח קצת מן המוספין להקריב בערב וכיון דמשיירין מן הכבשים לערב למר ששה ולמר חד סגי: דכולי עלמא מיהת חד איל הוא כמאן כרבי. ואף על גב דרבי אלעזר ברבי שמעון נמי איירי בברייתא דלעיל ומשמע דמודה לתנא קמא דאמר אילו ואיל העם דמשמע דלא הו איל חד איל יש לומר דודאי מודה לתנא קמא דלרבי עקיבא לא הו איל חד איל דרבי אלעזר בר"ש בדרייתא משמע דאליבא דרבי עקיבא קאמר אבל אליבא דנפשיה שני אילים **הן:** (תוספות)

דף

שכל הפרשה כולה נאמרה על הסדר חוץ מפסוק זה מאי טעמא אמר רב חסדא גמרי חמש טבילות ועשרה קידושין טובל כהן גדול ומקדש בו ביום ואי אמרת כדרבן כתיבי לא משכחת לה אלא שלש טבילות וששה קידושין מתקין לה רבי זירא ודילמא מפסיק ליה בשעיר הנעשה בחוץ אמר אביי אמר קרא ויצא ועשה את עולתו ויצאה ראשונה עביד אילו ואיל העם רבא אמר אמר קרא ופשת את בגדי הבד אשר לבש ליום אדם מושט אלא מה שלוש אלא מה תלמוד לומר אשר לבש שלוש כבר מתקין לה רבה בר רב שילא ואימא דמפסיק ליה בשעיר הנעשה בחוץ הכתיב ויצא ועשה וכל הפרשה כולה נאמרה על הסדר והא קראי כתיבי **[ויקרא טז-כה]** ואת חלב החטאת יקטיר המזבחה והדר ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת ואילו אנן תנן הרואה את כהן גדול כשהוא קורא אינו רואה פר ושעיר הנשרפין ואילו אמורי חטאת בתר הכי מקטיר להו אימא חוץ מפסוק זה ואילך ומאי חזית דמשבשת קראי שביש מתניתא אמר אביי אמר קרא והמשלח והשוורף מה משלח דמעיקרא אף שורף דמעיקרא אדרבה מה שורף דהשתא אף משלח דהשתא והמשלח דמעיקרא משמע רבא

אמר אמר קרא [ויקרא טז-י] יעמד חי עד מתי יהא זקוק לעמוד חי עד שעת כפרה ואימתי שעת כפרה בשעת מתן דמים ותו לא אתי משלח מצאו בשוק לכהן גדול אמר לו אישי כ"ג עשינו שליחותך מצאו בביתו אמר לו מחיה חיים עשינו שליחותך אמר רבא כי מיפסטי רבנן מהדדי בפומבדיתא אמרי הכי מחיה חיים יתן לך חיים ארוכים וטובים ומתוקנין [תהילים קטז-ט] אתהלך לפני ה' בארצות החיים אמר רב יהודה זה מקום שווקים [משלי ג-ב] כי אורך ימים ושנות חיים ישלום ויסיפוך לך וכי יש שנים של חיים ויש שנים שאינן של חיים אמר רבי אלעזר אלו שנותיו של אדם המתהפכות עליו מרעה לטובה [משלי ח-ד] אליכם אישים אקרא אמר רבי ברכיה אלו תלמידי חכמים שדומין לנשים ועושיין גבורה כאנשים ואמר רבי ברכיה הרוצה לנסך יין על גבי המזבח ימלא גרונו של תלמידי חכמים יין שנאמר אליכם אישים אקרא ואמר רבי ברכיה אם רואה אדם שתורה פוסקת מזרעו ישא בת תלמיד חכם שנאמר [איוב יד-ח] אם יזקין בארץ שרשו ובעפר ימות גזעו

ר"ש"י שכל הפרשה נאמרה על הסדר וכו'. ואי כסדרן כתיב וכן הסדר שמואלון כלבישה ראשונה ואין עבודה חילונה של בגדי זהב מפסקת בין עבודה היום להולאה כף ומחאה לא משכחה לה וכו' כבר פירשתי בפרק חמר להם הממונה (לעיל דף כז): בשעיר הנעשה בחוץ. כדכתיב (במדבר כט) מלבד חטאת הכפורים והוא אינו כחוב כאלו חבל חילו ואלו העם דווקא כתביניהו קרא אחר הולאת כף ומחאה ולא איצטריך לן לשבש סדרה דקראי: חמר קרא ויאל ויאל ויאל ראשונה האמונה בפרשה הילכך על כרחך מקמי הולאת כף ומחאה עבד להו בהפקסה שביניהם לעבודת היום: אשר לבש כפר. אלמא זו היא פטיעה שניה שמע מינה יש הפסקת חילוף בגדים בין עבודת היום להולאת כף ומחאה ויכא לא אחתקפתיה דרבי זירא קאי חלא לפרושי טעמא דמתניהא דמשבשא קראי: ה' קראי כתיב וכו'. ולא גרס תרי: אינו רואה פר ועשירי הנשפכים. אלמא שריפתו בעוד שכהן גדול לבוש בגדי בוך היא: ואילו אימורי חטאת. לדברי הכל בחר הכי עבד להו (כשטובל) כעבילה שלישיה עס אינו רואה העם: אימא חוץ מפסוק זה ואילך. לא נכתבה על הסדר: שביש מתניהא. ואימא שריפת הפר והשעיר אחר טבילה שלישיה: אמר קרא והמשלח את השעיר וגו'. ובאותו לשון עלמנו נאמר והשורף אותם משחתי שריפת הפר ועשירי ושניהו כחובין אחר ואת חלב החטאת ועל כרחך שילוח השעיר מקמי הקטרת אימורים הוא כדכתיב ושלח את השעיר במדבר והדר ואת חלב החטאת על כרחך והמשלח דכתיב בחריה כאדם שהפסיק הענין שהיה מדבר בו וחוזר ומסיימו ואומר ואותו שילוח שאמרתי לך למעלה המשלחו מטמא בגדים ובאותו לשון עלמנו נאמר והשורף: מה והמשלח. אף על פי שנכתב אחר אימורי חטאת דמעיקרה הוא אף והשורף אף על פי שנכתב אחריהו מעיקרה הוא: אדרבה מה שורף דהשתא. שהרי לוי עיקר שריפתו אחר אימורי חטאת נאמר כדכתיב ואת חלב החטאת וגו' והדר ואת פר החטאת ויאל ושרפו: אף המשלח דהשתא. דווקא כתב אחר אימורין ושילוח שעיר האמור למעלה מהם הכי קאמר ושא השעיר עליו את עונותם ושלחו המדברה כשיגיע זמן שילוחו: והמשלח מעיקרה משמע. כלום שחוזר לענין שהפסיק בו וכמו שפירשתי ושילוח שעיר במקומו נכתב מדלח הדך וכתב אחר אימורין ושלח השעיר והמשלחו יכבס בגדיו: רבא אמר. לא מליח אתמרה לשילוח שעיר לא במקומו נאמר דהא לא הזקיקו לעמוד שם אלא עד שעה כפרה והיא עבודת היום דמתן דמים: אחי משלח. ליום המחאה: מלאו בשוק. מכבוד לפני הכהנים ואומר לו אישי כהן גדול וכו': מחייה חיים. הוא הקדוש ברוך הוא עשיו שילוחו: מפטרי מהדדי. שהיה אחד נטל קשות מהבירי לשוב לביתו: אהלך וכו'. אידי דאידי חיים מתוקנים נקט לה: זה מקום שווקים. שאלם מולא לקנות מזונותיו ולפי שהיה דוד מטלטל נע ונד היה מהפכל על הדברי: שמהפסוק עליו. מי שהיה עני בילדותו ונעשה עשיר לעת זקנותו דומה לו כאלו עבשו נעשה חי מחוץ מיתה: אליכם אישים אקרא. בראש פרשת וקטת חיים הוא הלכי נקט ליה: שדומין לנשים. עונותיו ותשואי כה: אישים. לשון אשה מדלח כתיב אנשים: (שנסך) יין וכו'. אישים לשון קרבן אשה: (ר"ש"י)

תוספות נכנס להקטיר קטורת של בין הערבים ולהטיב את הנרות. תימה הוא דלא קתני תמיד של בין הערבים ושמה יש לומר משום דכבר תנא ליה ברישא במילתיה דר"ע: ולהטיב את הנרות. הא דלא תנא להדליק את הנרות שהיתה בין הערבים אבל הטבה בצפרא הואי נ"ל דדילמא בימי שמעון הצדיק נשנית משנה זו וכן מתנינן דתמיד (דף לג.) דתנן מי שזכה בדישון המנורה נכנס ומצא שתי נרות מזרחיות דולקות מדשן את השאר ומניח את אלו זה היה כמו כן בימי שמעון הצדיק מצאן ששבו פ"י משמת שמעון הצדיק מדשנו כו' ואם כן בימי שמעון הצדיק היו דולקין אותן שתי נרות מזרחיות עד הערב והיה צריך להטיב אותם ברישא ואחר כך היה עושה חלקה ולהכי נקט ולהטיב את הנרות ולא קתני להדליק משום דהטבה היתה קודם כדפירשתי: לא משכחת לה אלא ג' טבילות. לעיל פ' אמר להם הממונה (דף לב.) ד"ה (אי) (אי) (פירשתי) (תוספות)

ב - עא דף

[איוב יד-ט] מריח מים יפריח ועשה קציר כמו נטע: ויום טוב היה עושה לאוהביו: ת"ר מעשה בכהן גדול אחד שיצא מבית המקדש והוה אזלי כולי עלמא בתריה כיון דחזינוהו לשמעיה ואבטליון שבקוהו לדידיה ואזלי בתר שמעיה ואבטליון לסוף אתו שמעיה ואבטליון לאיפטורי מיניה דכהן גדול אמר להן ייתון בני עממין לשלם אמרו ליה ייתון בני עממין לשלם דעבדין עובדא דאהרן ולא ייתו בר אהרן לשלם דלא עבד עובדא דאהרן: מתני'. כהן גדול משמש בשמונה כלים וההדיוט בארבעה בכתונת ומכנסים ומצנפת ואבנט מוסיף עליו כ"ג חשן ואפוד ומעיל וציץ באלו נשאלין באורים ותומים ואין נשאלין אלא למלך ולאב

ב"ד ולמי שהציבור צריך בו: גמ' ת"ר דברים שנאמר בהן שש חוטרן כפול ששה משזר שמונה מעיל שנים עשר פרוכת עשרים וארבעה חושן ואפוד עשרים ושמונה חוטרן כפול ששה מנא לן דאמר קרא [שמות טז-כז] ויעשו את הכתנת שש ואת המצנפת שש ואת פארי המגבעות שש ואת מכנסי הבד שש משזר חמשה קראי כתיב חד לגופיה דכיתנא ניהו חד שיהא חוטרן כפול ששה וחד שיהיו שזורין וחד לשאר בגדים שלא נאמר בהן שש וחד לעכב מאי משמע דהאי שש כיתנא הוא אמר רבי יוסי ברבי חנינא דאמר קרא בד דבר העולה מן הקרקע בד בד ואימא עמרא עמרא איפצולי מיפצלא כיתנא נמי איפצולי מפציל כיתנא אנב לקותיה מפציל רבינא אמר מהכא [יחזקאל מד-יח] פארי פשתים יהיו על ראשם ומכנסי פשתים יהיו על מתניהם אמר ליה רב אשי הא מקמי דאתי יחזקאל מאן אמרה ולטעמיך הא דאמר רב חסדא דבר זה מתורת משה רבינו לא למדנו מדברי יחזקאל בן בוזי למדנו [יחזקאל מד-ט] כל בן נכר ערל לב וערל בשר לא יבא אל מקדשי (לשרתני) הא מקמי דאתי יחזקאל מאן אמרה אלא גמרא גמירי לה ואתא יחזקאל ואסמכה אקרא הכא נמי גמרא גמירי לה ואתא יחזקאל ואסמכה אקרא משזר שמונה מנא לן דכתיב [שמות טז-כז] ויעשו על שולי המעיל רמוני תכלת וארגמן ותולעת שני משזר ויליף משזר משזר מפרוכת מה להלן עשרים וארבעה דהוה כל חד וחד תמני ויליף מחשן ואפוד מה להלן עשרים ושמונה אף כאן עשרים ושמונה דנין דבר שלא נאמר בו זהב מדבר שלא נאמר בו זהב לאפוקי חשן ואפוד שנאמר בהן זהב אדרבה דנין בגד מבגד לאפוקי פרוכת דאהל הוא אלא דנין מאבנט ודנין בגד דדבר שלא נאמר בו זהב מבגד ודבר שלא נאמר בו זהב ואין דנין דבר שאין בו זהב מדבר שיש בו זהב רב מרי אמר תעשנו כתיב תעשנו לזה ולא לאחר רב אשי אמר ועשית כתיב שיהיו כל עשיות שוות והיכי נעביד נעביד דעשרה עשרה הוה להו תלתין נעביד תרי דתשעה תשעה וחד דעשרה אמר קרא ועשית שיהיו כל עשיותיו שוות מעיל שנים עשר מנא לן דכתיב [שמות כח-לא] ועשית את מעיל האפוד

רס"ז מריח מים. בני תורה: לכוף אתו שמעיה ואבטליון לאיפטורי מיניה. ליטול רשות ממנו ולפרוש ללד ביתו; ייתון בני עממין ללסם. ללון גנאי הוא לפי שצאו מזני בניו של סנחריב כדאמרין במסכת גיטין (דף נו:); לעבדי עובדל דלהרן. רודפי שלום: ללד עבד עובדל דלהרן. שהינתנו אונאת דברים ואמר מר (ב"מ נוה) לא חוטו איש את עמיתו (ויקרא כה) באונאת דברים הכתוב מדבר אם היה בן גרים לא יאמר לו זכור מעשה אבותיך; מהני' בכחות ומכנסים וכו'. אהדיוט קאי: באלו נאלטים. כון הנגאל באורים ותומים לריד ללבוש שמונה כגדים: גמ' דברים שנאמר בהן שש. כולה מפרש לקמן: חוטן כפול ששה. ששה כל מין ומין שבו: משור. בלל שש ואין זלח אלא רמונים: שמונה. כל חוט של כל מין שבו כפול שמונה ועל פי חשבון זה מעיל שכולו מין אחד חוטו כפול י"ב פרוכת חוטו כפול כ"ד שכל מיניו שבה כפולין יחד וכולה מפרש לה לקמן: חמשה קרתי כתיבי. גבי הדדי והוא סגי ליה בחד ונכתביה ללסוף: ה"ג ויעשו את הכתנות שש ואת המלנפת שש ואת פארי המגבעות שש ואת מכנסי הבד שש משור. וכן הוא שש הכי חמשה והיהו להבנט לריד למיכתב על כרחך לויכא מיני אחריני כהדיה: שיהו אזורין. יחד כולן ששה: לשאר בגדים שלא נאמר בהן שש. שיהא אף הן חוטן כפול ששה וקמן מפרש מאי נינהו: דבר העולה מן הקרקע בד בד. הפשון והקנבוס אין להן בדים וענפים כעלים אלא עלין ואין הפשון כל אלא מן הקנה האלמעי: מפלג. יש בו נימא מהחלקה לשתיים ואל חממה שאף כשער זקן התחונן מלו כן: כיתנא נמי מפליג. כשכותשין ארוח לחמה לכמה פילולין: אגב לקותיה. שמקשין עליו: פארי פשתים. וכתורה כתיב ואת פארי המגבעות שש: בן נכר. שנכתבו מעשו לאציו כשמיים שהו ערל לב וכן ערל בשר שמוה אחיו מחמת מילה לא יכל אף המקוש: מאן אמר'. מאין למדו דבר זה ששניו בפרק שני דזבחים (דף טו): שהיה ערל עבודתו פפולה: מה להלן עשרים וארבעה. שפרי ד' מיניו יש בה וכל מין ומין כפול שש אף כלאו כ"ד וכאן ג' מיניו יש דהו להו כל חד וחד חמני: אלא מאכנט. דיגש בו נמי ארבע מיניו וכל אחד כפול ששה וכשזקן יחד הו להו כ"ד: תענשו כתיב. בחשן לפיכך אין למידין ממנו: ועשית. כתיב ברמונים שיהו עשויים כל המיניו שבו שוות הלכך לא אפשר ככ"ח דהיכי ליעביד וכו': (רס"ז)

תוספות ואימא עמרא. מדלא פריך ואימא קנבוס שגם הוא עולה בד בבד היה מדקדק רבינו אפרים זצ"ל דמה שאנו קורין קנבוס הוא פשתן ואסור לתפור בו בגדי צמר ורבינו חיים כהן זצ"ל דוחה דלא פריך ואימא קנבוס משום דבגדים כתיב וכל בגדים סתם שבתורה צמר ופשתים והקשה ריצב"א התייבא לתנא דבי ר' ישמעאל דסבר הכי אבל לרובן דפליגי עליה ומחייבי כל בגדים בציצית מאי איכא למימר ולכא למימר דכ"ע אית להו דתנא דבי רבי ישמעאל אלא דגבי ציצית דוקא מחייבים כל בגדין דמרבין להו מדכתוב הכנף מין כנף א"כ מאי פריך בריש פ"ק דביבמות (דף ד'): והא תנא דבי רבי ישמעאל לית ליה דרבא ומנא ליה האי משום דקאמר בפרק במה מדליקין (שבת דף כו:): אף כל צמר ופשתים ומסיק התם דלציצית איצטריך לימא דאיצטריך אף כל צמר ופשתים לאיתויי כלאים ואע"ג דכלאים בהדיא כתיב בהו צמר ופשתים נימא דאיצטריך אף כל כדי לאפנויי צמר ופשתים למאי דלא ידע אכתי התם דהפנאה משעטנו נפקא עד מסקנא אלא ע"כ הכנף הוי פי' הבגד וכאילו כתב הבגד ולהכי פריך ע"כ תנא דבי רבי ישמעאל לית ליה דרבא דאם איתא דמחייבי בציצית כל בגדים מיתורא דהכנף אם כן מאי האי דקאמר ופרט באחד מהם צמר ופשתים אף כל צמר ופשתים אדגמר מנגעים דהוי צמר ופשתים נגמר מציצית דכתוב הכנף דהוי כמו הבגד ומיירי אפי' בשאר בגדים ולא דמי לאו בגד דמרבין מיתורא דאו דכתיב גבי שרצים שאר בגדים אפי' לתנא דבי ר' ישמעאל בפרק במה מדליקין (ג"ז טס) ואפילו הכי לא פרכינן אדגמר ר' ישמעאל מנגעים ליגמר משרצים דאפילו שאר בגדים דהתם גבי שרצים משמענות בגד אינו אלא צמר ופשתים ומאו הוא דמרבין לשאר בגדים להכי ליכא למילף משרצים סתם בגדים הכתובים בתורה ולימא דכל בגדים בכלל אבל הכא הכנף כמו הבגד ואי סבירא ליה דרבא נגמר מהכנף לומר דכל היכא דכתיב בגדים בסתם כל בגדים בכלל ולמאי דפרשניו פ' שני דזבחים דמכל גרעין של פשתן עולה קנה אחד ולא שני קנים מגרעין אחד נוחא דלא הוה מצי למיפריך ואימא קנבוס דקים ליה לגמרא דכמה קנים עולים מגרעין אחד. כל זה דקדק ריב"א: וילף משור משור מפרוכת מה להלן כ"ד וכו'. אין להקשות אדרבה נילף הכי מה להלן חוטן כפול ששה אף כאן כל חד ששה הרי י"ח ותו לא ד"ל דתיבת משור גמר ממשור דהתם מה להלן השזירה כ"ד אף כאן השזירה כ"ד כי התם אי נמי י"ל אם איתא דלא הוה אלא י"ח מאי איצטריך שש יתירא למעיל שלא נאמר בו שש שיהא חוטו כפול ששה תיפוק ליה דנילף תכלת תכלת מפרוכת מה להלן תכלת שלה ששה אף מעיל שכולו תכלת חוטו כפול ששה ולא הוה מצי למיפריך כדפרכין לקמן אדרבה

אדרבה	נילף	משולוי	דשולוי	נמי	אין	חוטן	כפול	אלא	ששה:	(תוספות)
-------	------	--------	--------	-----	-----	------	------	-----	------	----------

עב   **דף**

כליל תכלת וילף תכלת תכלת מפרוכת מה להלן ששה אף כאן ששה ונילף משולוי ורמוניו מה להלן שמונה אף כאן שמונה דנין כלי מכלי ואין דנין כלי מתכשית כלי אדרבה דנין גופו מגופו ואין דנין גופו מעלמא היינו דאמרין לשאר בגדים שלא נאמר בהן שש פרכת עשרים וארבעה ד' דשיתא שיתא לא דינא ולא דיינא חושן וצמר עשרים ושמונה מנא לן דכתיב [\[שמות כח-טו\]](#). ועשית חשן משפט מעשה חושב כמעשה אפוד תעשנו זהב תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משור ארבעה דשיתא שיתא עשרין וארבעה זהב ארבעה הא עשרין ותמיניא ואימא זהב נמי ששה אמר רב אחא בר יעקב אמר קרא [\[שמות לב-ג\]](#). וקצף פתילים פתיל פתילים הרי כאן ד' רב אשי אמר אמר קרא [\[שמות לב-ג\]](#). לעשות בתוך התכלת ובתוך הארגמן היכי נעביד נעביד ארבעה דתרי הוו להו תמיניא נעביד תרי דתרי ותרי דחד חד ועשית שיהיו כל עשיותיו שוות אמר רחבא אמר רב יהודה המקרע בגדי כהונה לוקה שנאמר [\[שמות כח-לב\]](#) לא יקרע מתקיף לה רב אחא בר יעקב ודילמא הכי קאמר רחמנא נעביד ליה שפה כי היכי דלא יקרע מי כתיב שלא יקרע (ואמר) ר' אלעזר המזיח חושן מעל האפוד והמסיר בדי ארון לוקה שנאמר [\[שמות כח-כח\]](#) לא יזח [\[שמות כח-טו\]](#) ולא יסורו מתקיף לה רב אחא בר יעקב ודילמא כי קאמר רחמנא חדקינהו ועבדינהו שפיר כדי שלא יזח ולא יסורו מי כתיב שלא יזח ושלא יסורו רבי יוסי בר' חנינא רמי כתיב [\[שמות כח-טו\]](#) בטבעות הארון יהיו הבדים לא יסורו ממנו וכתיב [\[שמות כז-ז\]](#) והובא את בדיו בטבעות הא כיצד מתפרקין ואין נשמטין תניא נמי הכי בטבעות הארון יהיו הבדים יכול לא יהיו זיין ממקומן ת"ל והובא את בדיו בטבעות אי והובא את בדיו יכול יהיו נכנסין ויוצאין ת"ל בטבעות הארון יהיו הבדים הא כיצד מתפרקין ואין נשמטין אמר רבי חמא ברבי חנינא מאי דכתיב [\[שמות כז-טו\]](#) עצי שטים עומדים עומדים דרך גדילתן דבר אחר עומדים שמעמידין את צפויין ד"א עומדים שמה תאמר אבד סברן ובטל סבויין ת"ל עומדים לעולם ולעולמים (אמר) רבי חמא בר חנינא מאי דכתיב [\[שמות לה-יט\]](#) את בגדי השרד לשרת בקודש

רס"ח כליה. גדיל ואין גדיל פחות משנים: ואין דנין כלי מהכשית כלי. רמונים קשטו של מעיל הן; ארבעה דשיתא שיתא. ארבעת מיניו של שש דהא נאמר בו שש ואמר מר דברים שנאמר בהן שש חוטן כפול ששה: לא דינא ולא דיינא. אין ספק וערעור דכד: והאץ פתילים. פתילים משמע תרין ובשקולץ כל אחד לטניס הוה ליה ד': רב אשי אמר. היינו טעמא דזהב הוה ליה תמיניא של עזה: חדיקניהו. הקרס יפה ועל הטבעות והבדים אומר שיתגס בטבעות דזוהת: כהב לא יסורו. אלמלא אין זיין מהו וכתוב (שמות כה) והבטח אלמלא הולכים ובלים כתובין: מתפרקין ואין נשמטין. כדאשיהם היו עבים והכנים רלשן אחד דזוהק בטבעת ובאלמנן היו קרין הלכך לא היו נחלקין בטבעות אלא מתפרקין והולכין ללאו ולכאן חבל ארז נשמטין ללאה מן לפי שהן עבים כדאשיהו: דרך גדילתן. העלוין למעלה והתחתון למטה: שמעמידין את צפויין. יאפי הובא מעמדין ע"י מסמכות ללון אחר שלא התלשו ולא נפל צפויין: שמה תאמר. משננונו אבד סביבן שלא יאבו עור: ובטל סכויין. מה שאנו סוכין וזופין להן: סרד. ללון שריד: (רס"ח)

תוספות נעבד ארבעה דתרי תרי הוו להו תמניא. ואם תאמר אין הכי נמי נעבד זהב תמניא מנלן ארבעה ותו לא יש לומר פתילים כתיב מיעוט פתילים שנים וכשנפצץ כל אחד הוו להו ד' ואי אמרת תמניא א"כ אין לדבר סוף אימא ק' ואימא אלף ותפסת מרובה לא תפסת והא דפריך ואימא זהב נמי' הוינו כי היכי דליהו דומיא דשאר מינין שבו ולעיל כי פריך ואימא כ"ח לא בעי לשנויי תפסת מועט תפסת דהתם לא מצי למימר טפי מכו"ח וכיון דהוא דבר שיש לו קצבה לא שייך למימר תפסת מרובה לא תפסת ואדרבה יש לתפוס המרובה דיש בכלל מאתיים מנה ואע"ג דבפ"ק דר"ה (דף ד'): אמר מקיש חג השבועות לחג המצות מה הללן יש לו תשלומין כל שבעה כו' ופריך ולקיש לחג הסוכות מה הללן ח' כו' ומשני תפסת מרובה לא תפסת והתם נמי יש לדבר קצבה י"ל דהתם קאמר לחומרא תפסת מרובה לא תפסת דעד ז' יש לו תשלומין ממה נפשך אבל טפי לא דילמא מחג המצות ילפינן ובפרק קמא דקידושין (דף יז. ו.) גבי הענקה נמי קאמר תפסת מרובה לא תפסת אע"ג דממה נפשך יש לדבר קצבה יש לומר התם נמי קאמר תפסת מרובה לא תפסת דמספיקא לא תפסת דמספיקא לא תפסת ממוגא מן האדון: כתיב בטבעות הארון וכו' וכתוב והוא את בדיו בטבעות. קשיא לי טובא אמאי מייית האי קרא דהובא (דכתוב גבי מזבח הנחשת ושביק קרא דהובא דכתיב גבי הארון ועוד שמעתי מקשים דבשעת סילוק טבעות כתיב וכו' אהרן ובניו בנסוע המחנה והורידו את פרוכת המסך וכסו בה את ארון העדות וגו' (במדבר ד) עד ופרשו עליו בגד כלייל וגו' עד ושמו בדיו משמע דבנסוע המסעות היו משימין אותן בדים וקשה והא כתיב לא יסורו ממנו וריבנו יעקב מאורלייני"ש מתרץ זה דושמו בדיו על כתפי הנושאים קאמר להוליכן ולכי מהסס שהרי בני קהת לא היו שם עדיין עד לאחר שהיו מכניסין כל הכלים לנרתק שלהם כדכתי' ולא יבואו לראות כבלע את הקדש וגו' (שם) ויותר היה נראה לפרש דהאי ושמו בדיו היינו שמושכין הבדים לצד חוץ להיות נראין בולטין בפרוכת כמין שני דדי אשה מיהו קושיא קמייא שהקשית בדוכתא קיימא דוחק הוא לשבש הספרים דבכולהו גרס והובא את בדיו ובמקצת ספרים גרסינן בברייתא והבאת אבל באתקפתא דר' יוסי בר' חנינא גרסינן בכולהו והובא ואי לאו דמסתפינא מחברייתא הוה אמאינא דח' טבעות היו בארון וכן מוכיח הפסוק דכתיב ויצקת לו ארבע טבעות זהב ונתת על ארבע פעמותיו דהיינו ארבע קרנותיו כדמתרגמינן זויתיה והדר כתיב ושתי טבעות על צלעו האחת ושתי טבעות על צלעו השנית משמע דארבע טבעות היו על שתי צלעותיו לבד מאותם ד' שעל ד' פעמותיו בד' טבעות מהם היו בדים קבועין לא יסורו ובארבעה מהם שהיו למטה או למעלה מאותן טבעות היו משימין בדים בשעת סילוק המסעות לשאת את הארון בהם והיינו הנהך דכתב בהו ושמו בדיו ואם תאמר מאי פריך הכא רבי יוסי בר' חנינא לישיני דשני מניי בדים היו יש מהם קבועין ויש מהם נכנסין ויוצאין כדפרישית יש לומר דעל כרחך והבאת את הבדים בטבעות אכולהו בדים קאי דאי לא קאי אלא אהנך שהיו משימין במסעם אם כן הוה ליה למימר נמי וחברת את הבדים בטבעות שהרי לא מירש מתי הכניס אותם בדים הקבועים אלא כתב בטבעות הארון היו הבדים ותחילה היה לו לפרש שהכניסם אלא ודאי אכולהו בדים כתב והבאת את הבדים ומשמע ליה דבשעה קאי אכולהו דכי היכי דהנהך שנושאין בהן לא היו קבועים ח"ו אינהו לא היו קבועים ממש במקום אחד שלא יהו זזין כלל ממקומן אלא לכל הפחות נכנסין קצת לכאן ולכאן דהשתא דמו להדי במקצת ולהכי מיייתי נמי קרא דהובא דכתב במזבח לגלויי אוהבאת דארון כי היכי דהובא דמזבח לא היו הבדים קבועין דהא לא כתב התם לא יסורו ממנו הכי נמי והבאת דארון לא היו ממש קבועין לגמרי ואם תאמר לפי מה שפירש דאכולהו ד' בדין קאי קשה מאי דכתב ביה בהיא קרא לשאת את הארון בהם ואין לתרץ דבכולהו ארבעה בדים היו נושאין ושנים מהם היו ארוכין ושנים האחרים קצרים מהם דבפרק שתי הלחם (מנחות דף צח. ב:) משמע דבארבעה גברי הוו דרו להו ותו לא נראה לי להובאת לא קאי אלא אהנך בדים הקבועין שהרי אותם בדים שאינן קבועין מה הוצרך להזכירן כאן לומר והבאת והלא לא היו מכניסין אותן אלא אהרן ובניו בשעת המסעות תדע שהרי בכולהו כתב ונשא וכן את השלחן וכן במזבח הנחשת כתיב והובא את בדיו בטבעות וגו' בשאת אותו ובמזבח הזהב כתב נמי לבתים לבדים לשאת אותו בהמה אבל לא כתב בהן והבאת בצווי ובעשייה לא כתב ויבא דכתיב גבי ארון בין בצואה בין בעשייה ואע"ג דבברייתא דמלאכת המשכן תניא ד' טבעות היו מקבעות בו שתיים בצפנו ושתיים בדורמו שכוין שהיו נותנין הבדים לא היו זזים משם לעולם שנאמר בטבעות הארון וכו' י"ל דלא חשיב אלא אותם ד' טבעות שהבדים קבועין בהן אבל אותם שלא היו הבדים קבועין בהן ולא נעשו אלא לנרתק שעת המסעות לא קא חשיב תדע דלא קא חשיב התם טבעות של שלחן ושל מזבח הנחשת והזהב וצריך עיון: שמעמדין ציפויין. י"ל דאפי' ציפוי זהב שעליהן בטל לגבי דיניהו דבכל דוכתא העץ בטל לגבי המתכת לענין טבילה ולכל מילי דאמר הלך אחר המעמיד ובעצי שטים אינו כן שהרי שלחן של עצי שטים היה ומצופה זהב ואפי' הכי תורת כלי עליו שהציפוי בטל לגבי העץ כדאיתא בשלהי חגיגה (דף כו. ב:) ויליף לה התם מקרא: (תוספות)

עב   דף

אלמלא בגדי כהונה לא נשתייר משוואיהן של ישראל שריד ופליט רבי שמואל בר נחמני אמר דבי ר"ש תנא בגדים שגורדין אותן כברייתן מכליהן ומשרדין מהן כלום מאי היא ריש לקיש אמר אלו מעשה מחט מיתבי בגדי כהונה אין עושין אותן מעשה מחט אלא מעשה אורג שנאמר **[שמות כה-לב]** מעשה אורג אמר אביי לא נצרכה אלא לבית יד שלהם כדתניא בית יד של בגדי כהונה נארגת בפני עצמה ונדבקת עם הבגד ומגעת עד פיסת היד אמר רבא אמר רב יהודה שלש ארונות עשה בצלאל אמצעי של עץ תשעה פנימי של זהב שמונה חיצון עשרה ומשהו והתניא אחד עשר ומשהו לא קשיא הא כמ"ד יש בעביו טפח הא כמ"ד אין בעביו טפח ומאי משהו זיר א"ר יוחנן שלשה זירים הן של מזבח ושל ארון ושל שלחן של מזבח זכה אהרן ונטלו של שלחן זכה דוד ונטלו של ארון עדיין מונח הוא כל הרוצה ליקח יבא ויקח שמה תאמר פחות הוא ת"ל **[משלי ה-טו]**. בי מלכים ימלוכו רבי יוחנן רמי כתיב זר וקרינן זיר זכה נעשית לו זיר לא זכה זרה הימנר ר' יוחנן רמי כתיב **[דברים י-א]** ועשית לך ארון עץ וכתבי **[שמות כה-י]** ועשו ארון עצי שטים מכאן תלמיד חכם שבני עירו מצווין לעשות לו מלאכתו **[שמות כה-יא]** מבית ומחוץ תצפנו אמר רבא כל תלמיד חכם שאין תוכו כבדו אינו תלמיד חכם (אמר) אביי ואיתימא רבה בר עולא נקרא תנעב שנאמר **[איוב טו-טז]** אף כי נתעב ונאלח איש שותה כמים עולה אמר רבי שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן מאי דכתיב **[משלי יז-טז]** למה זה מחיר ביד כסיל לקנות חכמה ולב אוי להם לשוואיהן של תלמידי חכמים שעוסקין בתורה ואין בהן יראת שמים מכריז ר' ינאי חבל על דלית ליה דרתא ותרעא לדרתיה עביד אמר להו רבא לרבנן במשותא מייניכו לא תירותרן תרתי גיהנם אמר רבי יהושע בן לוי מאי דכתיב **[דברים ז-מד]** וזאת התורה אשר שם משה זכה נעשית לו סם חיים לא זכה נעשית לו סם מיתה והיינו דאמר רבא דאומן לה סמא דחייא דלא אומן לה סמא דמותא אמר רבי שמואל בר נחמני רבי יונתן רמי כתיב **[תהילים יט-ט]** מקודי ה' ישרים משמחי לב וכתבי **[תהילים יח-לא]** אמרת ה' צרופה זכה משמתחו לא זכה צורפתו ריש לקיש אמר מגופיה דקרא נפקא זכה צורפתו לחיים לא זכה צורפתו למיתה **[תהילים יט-ג]** יראת ה' טהורה עומדת לעד אמר רבי חנינא זה הלומד תורה בטהרה מאי היא נושא אשה ואחר כך לומד תורה עדות ה' נאמנה אמר רבי חייא בר אבא נאמנה היא להעיד בלומדיה **[שמות כו-לו]**. מעשה רוקם **[שמות כו-אל]**

עג   דף

תלמוד לומר **[שמות כט-ל]** שבעת ימים ילבשם הכהן תחתיו מבניו אשר יבא אל אהל מועד מי שראוי לבא אל אהל מועד ואם איתא מיחזא חזי אמר רב נחמן בר יצחק הכי קאמר כל שעיקר משיחתו לאהל מועד יצא זה שעיקר משיחתו למלחמה מיתבי משוח מלחמה אינו משמש לא בארבעה ככהן הדיוט לא בשמונה ככהן גדול אמר ליה אביי אלא זר משוית ליה אלא ככהן גדול משום איבה ככהן הדיוט משום מעלין בקדש ולא מורדין אמר ליה רב אדא בר אבא לרבא והאי תנא דלית ליה איבה ולא קא משמש דתניא דברים שבין כהן גדול לכהן הדיוט פר כהן משיח ופר הבא על כל המצות ופר יום הכפורים ועשירית

האיפה לא פורע ולא פורם אבל פורם הוא מלמטה וההדיוט מלמעלה ואין מטמא לקרוביו ומצווה על הבתולה ומוזהר על האלמנה ומחזיר את הרוצח ומקריב אונן ואינו אוכל וניטל חולק ונוטל חלק בראש ומקריב חלק בראש ומשמש בשמנה כלים ופסור על טומאת מקדש וקדשיו וכל עבודות יום הכפורים אינו כשירות אלא בו וכולן נוהגות במרובה בגדים חוץ מפר הבא על כל המצות וכולן נוהגות במשוח שעבר חוץ מפר יום הכפורים ועשירית האיפה וכולן אין נוהגות במשוח מלחמה חוץ מחמשה דברים האמורים בפרשה לא פורע ולא פורם ולא מטמא לקרוביו ומצווה על הבתולה ומוזהר על האלמנה ומחזיר את הרוצח כדברי רבי יהודה וחכמים אומרים אינו מחזיר כי לית ליה איבה בדכוותיה בדזוטר מיניה אית ליה יתיב רבי אבהו וקאמר לה להא שמעתא משמיה דרבי יוחנן אהדיניהו רבי אמי ורבי אסי לאפיהו איכא דאמרי רבי חייא בר אבא אמרה ואהדרינהו רבי אמי ורבי אסי לאפיהו מתקף לה רב פפא בשלמא רבי אבהו משום יקרא דבי קיסר אלא לרבי חייא בר אבא נימרו ליה מימרו לא אמר רבי יוחנן הכי כי אתא רבין אמר נשאל איתמר תניא נמי הכי בגדים שכ"ג משמש בהן משוח מלחמה נשאל בהן תנו רבנן כיצד שואלין השואל פניו כלפי נשאל והנשאל פניו כלפי שכינה השואל אומר [\[שמואל א ל-ח\]](#) ארדוף אחרי הגדוד הזה והנשאל אומר כה אמר ה' עלה והצלח רבי יהודה אומר אין צריך לומר כה אמר ה' אלא עלה והצלח אין שואלין בקול שנאמר [\[במדבר כז-כא\]](#) ושאל לו ולא מהרהר בלבו שנאמר ושאל לו לפני ה' אלא כדרך שאמרה חנה בתפלתה שנאמר [\[שמואל א א-יג\]](#) וחנה היא מדברת על לבה אין שואלין שני דברים כאחד ואם שאל אין מחזירין אלא אחד ואין מחזירין לו אלא ראשון שנאמר [\[שמואל א כג-יא\]](#) היסגירוני בעלי קעילה בידו הירד שאול וגו' ויאמר ה' ירד והא אמרת אין מחזירין אלא ראשון דוד שאל

רש"י תלמוד לומר אשר יבא אל האל מועד מי שראוי לבא אל האל מועד. לכפר בקודש ביום הכפורים עליו לומר כך תחתיו מבניו שבו יהיה תחתיו יאך זה שאינו ראוי וכו' ולדלו כהן גדול הוא: ואם איתא. דבחי' בגדים הוא משמש כל השנה האינו נמי מיחזא חזי דכתיב ביה"כ וכפר הכהן אשר ימשח אותו ואשר ימלא את ידו וכל מיליו ידים על ידי הבגדים הוא כדכתיב ובגדי הקדש אשר לכההן (שמות כט): משום איבה. אבל מדאורייתא חזי: דלית ליה איבה. דלכא חייש לאיבה: ולא קמשמש. כלומר וקאמר דלכא משמש משוח מלחמה בשמנה: פר כהן משיח לא גרסינו. דהיינו פר הבא על כל המצות כהן משיח שחטא בהעלם דבר ועשה דבר שחייבין על זדונו כרת מביא פר וההדיוט מביא כשהוא או שצירח כשאר יחיד דבישראלי: ועשירית האיפה. שכל יום כדכתיב הכהן המשיח תחתיו מבניו יעשה אותה (ויקרא ו): לא פורע. ראשו גדול שיער מחמת אבילות: מלמטה. שיפולי בגדיו: ואינו מטמא לקרוביו. אבל הדיוט מטמא לאותן האמורים בפרשה: ומצווה על הבתולה. בעשה: ומזהר על האלמנה. בלח: ומחזיר את הרוצח. במיתתו: ומקריב אונן. דכתיב ומן המקדש לא יאך (ויקרא כא) כדפרישית בפרק קמ"א (דף יג): ואינו אוכל. כלומר אף על פי שהא חלוק מן ההדיוט לענין הקרבה שזה הוא לו לענין אכילה: ואינו חולק. כשהוא אונן לאכול לערב כשחטא האינוט דלמרינו בזבחים פדק טבול יום (דף טו). הראוי לאכילה חולק שאינו ראוי לאכילה אונן חולק: ומקריב חלק בראש. מפורש בפ"ק (דף יד): ופטור על טומאת מקדש. בהיותו נפקא לן מקרא בפרק בתרא וכולה הך מתניתא מפרש לה הים: מרובה בגדים. כהני גדולים ששימשו מיום שננגנו שמן המשחה שלא היה להם כהונה גדולה אלא כהניו בגדים: חוץ מפר הבא על כל המצות. דמשיח כתיב ביה וכו' דגבי עשירית האיפה נמי משיח כתיב איתרבי נמי מרובה בגדים מזההו בת"כ אבל הכהן דכתיב גבי פר הבא על כל המצות איתרביד לגופיה כדתיב בת"כ משיח יכול זה מלך ת"ל הכהן: וכולן נהגות במשוח שעבר. כגון אם אירע פסול בכהן גדול ומינו אחר תחתיו ולאחר זמן חזר ראשון לעבודתו ועבר זה ממשיחותו כולן נהגות בו: חוץ מפר יום הכפורים ועשירית האיפה. שהם חובה קבועה וחדל אמר רחמנא דתיקרב ולא שחיים: האמורים בפרשה. גבי והכהן הגדול מאחיו (ויקרא כא) דהם איתרבי נמי משוח מלחמה כדמפרש בהיותו (דף יב): מאשר יוצק (ויקרא כא) ואלו הן חמשה דברים לא פורע ולא פורם ואינו מטמא לקרובים ומצווה על הבתולה ומזהר על האלמנה אבל לא מקריב אונן ואף על גב דכתיב בהיא פקשתא דהכי תניא בהיותו יכול יקריב אונן תלמוד לומר עליו ולא על חבירו. ומחזיר את הרוצח כדברי רבי יהודה. דמרבי ליה במסכת מכות (דף יא). מקראו ופלוני רבנן עליה אלמא האינוט הנא לית ליה איבה מדקתני כולן נהגות במשוח שעבר דמשמש [בח'] בגדים ואפילו הכי משוח מלחמה לא דקתני כולן אין נהגות במשוח מלחמה: כי לית ליה איבה בדכוותיה. משוח שעבר גדול היה כמורו אבל משוח מלחמה דזוטר מיניה חושש לאיבה: להא שמעתא. דכי אתא רב דימי: אהדרינהו לאפיהו. כלומר לא אמרה ר' יוחנן: רבי אבהו. חשוב היה בבית המלך כדלמרינו במסכת חגיגה (דף יד). נשוא פנים כגון ר' אבהו בי קיסר וכו' דהיינו דבי קיסר לאפיהו ומשכו ליה: נימרו ליה מימר. בהדיא לא אמרה רבי יוחנן: כי אתא רבין אמר. לכו משמש בהן איתמר אלא נשאל בהן איתמר בגדים שכהן גדול משמש בהן משוח מלחמה נשאל כשיוצא מלחמה ונשאל בזבחים ותומים שהמלך נשאל לו בהן: השאל. מלך או אב בית דין: פניו כלפי נשאל. כלפי כהן: כלפי שכינה. כלפי אורים ותומים וסא המפורש בפרק החושן: ושאל לו. משמע לו לדלו שאין שומע אלא הוא: אינו מהיכה בלבו. אלא יוציא בשפתו מה הוא שואל שנאמר ושאל לו במשפט האורים וסמך ליה על פיו יאך קרי ביה הכי ושאל לו השואל על פיו שמואל דברים בפיו: שני דברים כאחד. אלא לאחר שהשיבו לו על הראשון שואל לו על השני: (רש"י)

תוספות וכולן נוהגות במשוח שעבר. תימה דתנן בפרק אלו הן הגולין (מכות דף יא): ומיית ליה בסנהדרין ר"פ כהן גדול (דף יח): הורג כ"ג או כ"ג שהרג אינו יוצא משם לעולם ואמאי לא הדר במיתת משוח שעבר אף לרבנן או משוח מלחמה לרי' יהודה שגם הם מחזירים הרוצח ושמו י"ל דב"ג עיקר וכיון דהוה כ"ג בשעה שהרג לא הדר במיתת הני או במיתת כהן גדול אחר שיעמידו תחתיו והא דקתני דמחזירין הרוצח היינו כגון דלא הוה כהן גדול בשעה שהרג א"נ הא דקתני אינו יוצא משם לעולם כגון דלא אחר דלא אחר שיעמידו תחתיו והא דקתני דמחזירין הרוצח היינו כגון דלא הוה כהן גדול בשעה שהרג א"נ הא דקתני אינו יוצא משם לעולם

דף **עג** **ב**

שלא כסדר והחזירו לו כסדר וכיון שידע ששאל שלא כסדר חזר ושאל כסדר שנאמר [\[שמואל א כג-יב\]](#) היסגירו בעלי קעילה אותי ואת אנשי ביד שאול ויאמר ה' יסגירו ואם הוצרך הדבר לשנים מחזירין לו שנים שנאמר [\[שמואל א ל-ח\]](#) וישאל דוד בה' לאמר הארדוף אחרי הגדוד הזה האשיגנו ויאמר (ה') לו דרוף כי השג תשיג והצל תציל ואף על פי שגזירת נביא חוזרת גזירת אורים ותומים אינה חוזרת שנאמר [\[במדבר כז-כא\]](#) במשפט האורים למה נקרא שמן אורים ותומים אורים שמאירין את דבריהן תומים שמשלימין את דבריהן וא"ת בגבעת בנימין מפני מה לא השלימו הם שלא ביחנו אם לנצח אם להנצח ובאחרונה שיבחנו הסיכוי שנאמר [\[שופטים כ-כח\]](#) ופנחס בן אלעזר בן אהרן עומד לפניו בימים ההם לאמר האוסיף עוד לצאת למלחמה עם בני בנימין אחי אם אחדל ויאמר ה' עלו כי מחר אתננו בידך כיצד נעשית רבי יוחנן אומר בולטות ריש לקיש אומר מצטרפות והא לא כתיב בהו צד"י אמר רב שמואל בר יצחק אברהם יצחק ויעקב כתיב שם והא לא כתיב ט"ת אמר רב אחא בר יעקב שבטי ישורון כתיב שם מיתבי כל כהן שאינו מדבר ברוח הקודש ושכינה שורה עליו אין שואלין בו שהרי שאל צדוק ועלתה לו אביתר ולא עלתה לו שנאמר [\[שמואל ב טו-כד\]](#) ויעל אביתר עד תום כל העם וגו' סיועי הוה מסייע בהדייהו: ואין שואלין אלא למלך: מנא הני מילי אמר רבי אבהו דאמר קרא [\[במדבר כז-כא\]](#) ולפני אלעזר הכהן יעמד ושאל לו במשפט האורים וגו' והא זה מלך וכל [בני] ישראל אתו זה משוח מלחמה וכל העדה זו סנהדרין:

רש"י ש"ל כסדר. היה לו לשאול היד שאלו היסגורו לפיכך השיבוהו על הראוי לשאול ראשון: ואם הוצרך לשניהו, כגון שהיה הדבר נחוץ ואין שהות להמתין כגון הארזוף האשיגו ללקח: גזירת נביא חוזרת. כגון של יונה בן אמיח: שנאמר במשפט. כדן שאינו חוזר: שמאירין את דבריהם. מפרש"י את דבריהו: משלימין את דבריהו. כדאמרין אין גזירתו חוזרת: לא השלימו. שאמרו עליהו בשני ימים הראשונים עלו אליו ונפלו: הם שלא ביהטו. אוריס ותומיס לא פירשו להם בשני ימים הראשונים עלו והליתו אלף עלו אליו אם לנחם אם להנחם: באחרונה. פירשו להם כי מחר אתגו בידך: בולטות. האותיות בולטות כגון ע"ן משמעון למ"ד מלוי ה"י מיהודה לומר עלה וכל אחת אינה זה ממקומה אלף בולטת במקומה והוא מנרפו: והא לא כחב דל"י. בכל השבטים ואם לריד לה כגון והאל תליב מהיכו בזה: שהרי שאל לזוק. כשהיה דוד בורח מפני אבשלום: שנאמר ויעל אביתר עד חוס כל העם לעבור. והניח כסדר עולם ושאל באוריס ותומיס ולא עלתה לו ונסתלק מן הכהונה שנאמר ויעל אביתר מדקתני דבעי כהן המדבר ברוח הקודש אלמלא לא בולטות ולא מטטרפות היו דאם כן למה לי רוח הקודש: סויעי הוה מסיעי. כהן בדי אוריס ותומיס הלכך אם כהן כשר היה וראוי לשרות שפינה עליו האותיות בולטות או מטטרפות על ידו כשנשאלין בו ואם לאו לא בולטות ולא מטטרפות: הוא זה מלך. דהא ביהושע משחעי קרא: וכל בני ישראל אהו. מי שכל בני ישראל אהו ללאת למלחמה אחריו: (רש"י)

פרק שמיני - יום הכיפורים

מתני' יום הכפורים אסור באכילה ובשתיה וברחיצה ובסיכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש המטה והמלך והכלה ירחצו את פניהם והחיה תנעול את הסנדל דברי רבי אליעזר וחכמים אוסרין האוכל ככותבת הגסה כמוה וכגרעינתה והשוהה מלא לוגמיו חייב כל האוכלים מצטרפין לככותבת וכל המשקין מצטרפין

למלא לוגמיו האוכל ושותה אין מצטרפין: **גמ'** אסור ענוש כרת הוא אמר רבי אילא ואיתמא רבי ירמיה לא נצרכה אלא לחצי שיעור הניחא למאן דאמר חצי שיעור אסור מן התורה אלא למאן דאמר חצי שיעור מותר מן התורה מאי איכא למימר דאיתמר חצי שיעור רבי יוחנן אמר אסור מן התורה ריש לקיש אמר מותר מן התורה הניחא לרבי יוחנן אלא לריש לקיש מאי איכא למימר מודה ריש לקיש שאסור מדרבנן אי הכי לא ניחייב עליה קרבן שבועה אלמא תנן שבועה שלא אוכל ואכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים חייב ורבי שמעון פוטר והוינן בה אמאי חייב מושבע ועומד מהר סיני הוא רב ושמואל ורבי יוחנן דאמרי ככולל דברים המותרים עם דברים האסורין וריש לקיש אמר אי אתה מוצא אלא במפרש חצי שיעור ואליבא דרבנן או בסתם

רש"י מתני' יום הכפורים אסור באכילה ובשתיה וכו'. מפרש בגמרא דכל היו אקרו עניו וגבי יו"ב ה' עטויי' כתיבי והני ה' הו דקתיה בכלל אכילה: מלך. דרכו ושבו להיות נחם שנאמר (ישעיה לג) מלך ביפיו תחזינה עיניו: והכלה. לריכה ניו עד שתחבב על בעלה וכל שלשים יום לחופתה היא קרויה כלה: והחיה. יולדה: תנעול את הסנדל. שהגנה קשה לה: דברי רבי אליעזר. אכולהו קאי מלך וכלה וחיה: גמ' לחצי שיעור. כגון פחות מכותבת הגסה שהיא שיעור ליו"ב כדתנן מתני' וכי לא שלום שיעורא כרת ליכא איסורא איכא: חצי שיעור. כלומר פחות מכשיעור אסור מן התורה לקמן בשמעיה דריש ליה מכל חלב: שאסור מדרבנן. ומתני' נמי מדרבנן קאמרי: אי הכי. דלריש לקיש אסור מיהא מדרבנן לא ניחייב עליה קרבן שבועה הנשבע שלא יאכל חצי שיעור מדבר אסור ואכל לא ניחייב עליה קרבן שבועה ביעווי דהא קיימא לן במסכת שבועות (דף כז.) נשבע לקיים את המצוה ולא קיים פטור או נשבע לבטל ולא בטל פטור: ורבי שמעון פוטר. מקרבן שבועה: מושבע ועומד הוא. והוא ליה נשבע לקיים את המצוה: ככולל. שבועה שלא אוכל לא כשר שחוטתה ולא כשר נבילה דמגו דחייבא להחירא חייבא נמי לאיסורא ורבי שמעון פוטר דלית ליה איסור כולל ולא אמרינן מנו: וריש לקיש אמר אי אתה מוצא. שיהא חייב קרבן שבועה על הנבילה אם אכל כזית שהוא מושבע עליו מהר סיני אלף באוכל חצי שיעור שאינו מושבע עליו מסיני ובשבעתו נאסר עליו: במפרש. שלא אוכל אפילו חצי שיעור: והליבא דרבנן. דאמרי בשבועות (דף יט:) הנשבע שלא אוכל הסה אסור עגמו כששיעור: או בסתם. מלית לאוקומה ומיהו כשכלל לא אכל חצי שיעור שאינו מושבע עליו מסיני ועל ידי שבועה שלא אוכל סהם נאסר בו: (רש"י)

תוספות מתני' יום הכפורים כו'. סדר המסכתא תחילה נקט ז' ימים קודם יום הכפורים והדר נקט ליל יום הכפורים והדר נקט סדר עבודת היום והשתא נקט הלכות היום **לענין** **איסור** **והיתר:** **(תוספות)**

א - עד דף

ואליבא דרבי עקיבא דאמר אדם אוסר עצמו בכל שהוא וכי תימא כיון דאית ליה היתר מן התורה קא חייל קרבן שבועה והתנן שבועת העדות אינה נוהגת אלא בראויין להעיד והוינן בה למעוטי מאי רב פפא אמר למעוטי מלך רב אחא בר יעקב אמר למעוטי משחק בקוביא והא משחק בקוביא מדאורייתא מיהזי חזי ורבנן הוא דפסלוהו ולא קא חיילא עליה שבועה שאני התם דאמר קרא **[ויקרא ה-א]** אם לא יגיד והאי לאו בר הגדה הוא כלל וכל היכא דתני ענוש כרת לא תני אסור והתניא אע"פ שאמרו אסור בכולן לא אמרו ענוש כרת אלא על האוכל ושותה ועושה מלאכה בלבד הכי קאמר כשאמרו אסור לא אמרו אלא בכחצי שיעור אבל כשיעור ענוש כרת ואף על פי שענוש כרת אין ענוש כרת אלא אוכל ושותה ועושה מלאכה בלבד ואב"א כי קתני אסור אשאר דתנו רבה רב יוסף בשאר סיפרי דבי רב מניין ליו"ב שאסור ברחיצה בסיכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש המטה ת"ל **[ויקרא טז-לא]** שבתון שבות: גופא חצי שיעור רבי יוחנן אמר אסור מן התורה ריש לקיש אמר מותר מן התורה רבי יוחנן אמר אסור מן התורה כיון דחזי לאיצטרופי איסורא אכיל ריש לקיש אמר מותר מן התורה אכילה אמר רחמנא וליכא איתביה ר' יוחנן לריש לקיש אי לי אלא כל שינוש בעונש ישנו באזהרה כוי וחצי שיעור הואיל ואינו בעונש יכול אינו באזהרה ת"ל **[ויקרא ז-ג/כג/כה]**

כוי בריה בפני עצמה היא דאי לא תימא הכי הא דאמר רב אידי בר אבין אף כל לאתווי כוי כוי ספיקא הוא איצטריך קרא לרבווי ספיקא אלא בריה שאני הכא נמי בריה שאני ת"ר [\[ויקרא טז-כט\]](#) תענו את נפשותיכם יכול ישב בחמה או בצנה כדי שיצטער תלמוד לומר [\[ויקרא טז-כט\]](#) וכל מלאכה לא תעשו מה מלאכה שב ואל תעשה אף ענוי נפש שב ואל תעשה ואימא היכא דיתיב בשימשא וחיים ליה לא נימא ליה לא תענו את נפשותיכם יכול ישב בחמה ובצנה ויצטער ת"ל וכל מלאכה לא תעשו מה מלאכה לא חלקת בה אף ענוי לא תחלוק בו תניא אידך תענו את נפשותיכם יכול ישב בחמה ובצנה ויצטער ת"ל וכל מלאכה לא תעשו מה מלאכה דבר שחייבין עליו במקום אחר אף ענוי נפש שחייבין עליו במקום אחר ואי זה זה פגול ונותר אביא פגול ונותר שהן בכרת ולא אביא את הטבל שאינו בכרת ת"ל תענו ועניתם את נפשותיכם ריבה אביא הטבל שהוא במיתה ולא אביא את הנבילה שאינה במיתה ת"ל תענו ועניתם את נפשותיכם ריבה אביא את הנבילה שהוא בלאו ולא אביא את החולין שאינו בלאו ת"ל תענו ועניתם את נפשותיכם ריבה אביא החולין שאינו בקום אכול ולא אביא את התרומה שהיא בקום אכול ת"ל תענו ועניתם את נפשותיכם ריבה אביא את התרומה שאינה בבל תותירו ולא אביא את הקדשים שהן בבל תותירו תלמוד לומר תענו ועניתם את נפשותיכם ריבה ואם נפשך לומר הרי הוא אומר [\[ויקרא כג-ל\]](#) והאבדתי את הנפש ההיא ענוי שהוא אבידת הנפש ואיזה זה זה אכילה ושתייה מאי ואם נפשך לומר וכי תימא בעריות קא מישתעי קרא הרי הוא אומר והאבדתי הנפש ענוי שיש בו אבידת נפש ואי זה זה אכילה ושתייה דבי רבי ישמעאל תנא נאמר כאן ענוי ונאמר להלן ענוי מה להלן ענוי רעבון אף כאן ענוי רעבון ונילף [\[בראשית לא-ג\]](#) מאם תענה את בנותי דנין ענוי דרבים מענוי דרבים ואין דנין ענוי דרבים מענוי דיחיד ונילף מענוי דמצרים דכתבי [\[דברים כז-ז\]](#) וירא את ענינו ואמרנון זו פרישות דרך ארץ אלא דנין ענוי בידי שמים מענוי בידי שמים ואין דנין ענוי בידי שמים מענוי בידי אדם [\[דברים ח-טז\]](#) המאכילך מן במדבר למען ענוותך רבי אמי ורבי אסי חד אמר אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו וחד אמר אינו דומה מי שרואה ואוכל למי שאינו רואה ואוכל אמר רב יוסף מכאן רמז לסומין שאוכלין ואין שבעין אמר אביי הלכך מאן דאית ליה סעודתא לא ליכלה אלא ביממא א"ר יירא מאי קרא [\[קהלת ו-ט\]](#) טוב מראה עיניים מהלך נפש אמר ר"ל טוב מראה עיניים באשה יותר מגופו של מעשה שנאמר טוב מראה עיניים מהלך נפש [\[משלי גל-לא\]](#) כי יתן בכוס עינו יתהלך במישרים ר' אמי ור' אסי חד אמר כל הנותן

רש"י אחא קרא לרבווי ספיקא. בתמיה אטו קמי שמיא ספיקא הוא או בהמה או אי חיה או: הא דלמור רב אידי בר אבין. בכריתות פסקא דס שחיתא (דף כה). אף כל לאתווי כוי דקתייהו תם כל דס לא תכלכו לעוף ולבהמה מה עוף ובהמה מיוחדים וכו'. מה. מלות מלאכת שבת שב ואל תעשה הוא אף מלות עינוי שב ואל תעשה דבר המבטל ממך את העינוי הוא ואין זו חלק כגון הגי דמתניחין לא יאכל ולא ישתה ולא ירחץ: מה מלאכה לא חלקת בה. בכל לדידי אסורה אף עינוי נמי שאסורו בכל לדידי קאמר ילאו חמה ולנה שאם ישב הרי הוא בעינוי ואם לא ישב אינו מזהו לשב: מה מלאכה דבר שחייבין עליו במקום אחר. כרת כי הכא כגון שבת אף עינוי בדבר אכילה קאמר שמאנו שחייב עליו במקום אחר כגון פיגול וזוהי: ואם נפשך לומר. ואם יש בידך להשיב על זה הרי ראייה אחרת דקרא של חענו את נפשותיכם עינוי שהוא אבידת הנפש בתוך חלל הגוף מיידי: וכי תימא בעריות קמשתעי קרא. כלומר עינוי. דקמשיש קא משתעי קרא דתשמיש נמי אקרי עינוי כדלקמן (דף עג). וחייבין עליו כרת במקום אחר כגון עריות: ונאמר להלן עינוי ויענך ויענך (דברים ח): ונילף מואם תענה את בנותי. דמוקי ליה לקמן (ספ). אהשמיש: עינוי דרבים. ויה"כ לכל ישראל ואכילה המן לכל ישראל: עינוי בידי שמים. יום הכפורים מלות מלך היא וכן ענוי המן: ה"ג המאכילך מן במדבר וגו' רבי אמי ורבי אסי וכו'. ולזה הכא רומיז דקראי חלל קרא מפרש המאכילך למען ענוותך אולם ומעונה: אין לו פת בסלו. אולם היום ודואג על מחר: אינו רואה ואוכל. אכילה המן טועם טעם כל המינים ואינו רואה חלל מן: (רש"י)

תוספות ואפי' הכי ממעטא ליה רב לענין ביאת מקדש מדכתוב מזכר ועד נקבה זכר ודאי נקבה ודאית ולא טומטום ואנדרוגינוס והיכי אתי קרא למעוטי ספיקא וי"ל דבההיא דרב תרי מיעוטי כתיבי דהוה מצוי למיכתב מזכר ועד אדם או מנקבה ועד אדם ואתא חד מינייהו לאנדרוגינוס וחד לטומטום ואי אנדרוגינוס זכר הוא אתי מזכר למעוטי ואי נקבה הוא אתי ועד נקבה למעוטי מטעם שהוא משונה ובכבורי' פרק על אלו מומין (דף מא:): גבי הא דמעט אנדרוגינוס מהזכר יתירה דכתיב גבי עולה ופריך מני אי רבנן קסברי ספיקא הוי ואיצטריך קרא למעוטי ספיקא התם פריך שפיר דאם בא למעוטי אפי' הוא זכר מפני שהוא משונה משאר זכרים אם כן מדמעטין ליה מהזכר שמע מינה זכר הוא ולא ספיקא אלמא לא אתא כתי"ק דאמר ספיקא הוי ולפי מה שפירש' אית ליה לרב דהמפלת (גדה דף כח). שפיר היא דרב חסדא דאית ליה גבי בכור דטומטום קדוש מספיקא דחד מיעוטא כתב בכור ולית ליה לאוקמינא אלא באנדרוגינוס ולא בטומטום שאם הוא זכר הוי זכר גמור ואי"ת א"כ מאי קא פריך התם לרב חסדא מערכין דמעטין מערך איש ומערך אשה טומטום ואנדרוגינוס ומשני סמי מכאן טומטום ומאי קושיא התם איכא תרי קראי הזכר ואם נקבה הלכך ממעטי' ליה כמו ההיא דהמפלת ויש לומר דהתם צריכי תרוייהו שפיר לאנדרוגינוס דאי לא כתב אלא הזכר הוה ממעטין ליה מערך זכר אבל יאה בערך אשה דלא גרע מאשה והא דפריך מאם זכר אם נקבה להוציא טומטום ואנדרוגינוס מאי קושיא הא גבי שלמים איכא תרי מיעוטי אם זכר אם נקבה ויש לומר דגרסינן התם זכר או נקבה דכתיב בוקרא גבי שלמי צאן דמיניה דריש ליה בתי"כ אבל אם זכר אם נקבה דכתיב בשלמי בן בקר דריש התם פרק אלו קדשים (תמורה דף יז:): לרבות ולד בעלי מומין ותמורת בעלי מומין והשתא פריך שפיר לרב חסדא דבהאי קרא לא כתב אלא חד מיעוט והווי או למעט כמו כשב או עז פרט לנדמה ואם תאמר הא אשכחן דכתב קרא כדי שלא נטעה דפריך בפרק אלו טרפות (חולין דף סו:): מכדי אנו אקשקשת שמכין סנפיר דכתב רחמנא למה לי ומשני אי לא כתב רחמנא סנפיר הו"ל מאי אקשקשת [סנפיר] ואפילו דג טמא כתב רחמנא סנפיר עד דאיכא סנפיר וקשקשת וי"ל דלשון קשקשת משמע דבר שאינו שוה וחלק שהיך מסכסכת בו וסנפיר נמי כך הוא ונופל בו לשון קשקשת: כוי בריה בפני עצמו הוא. האי בריה בפני עצמו דהכא היינו שאינו ספק חיה או בהמה אבל הא דאמר רבי יוסי בפרק אותו ואת בנו (חולין דף פ.) כוי בריה בפני עצמו הוא ולא הכריעו בו חכמים אי מין חיה או מין בהמה ההוא הוי פירוש שהוא ספק חיה ספק בהמה דהא שמעינן לרבי יוסי דאמר בפרק כסוי הדם (שם דף פד:): כוי אין שוחטין אותו ביום טוב ואם שחטו אין מכסין את דמו ואי הוה בריר לן שהוא בריה ולא הוה לא חיה ולא בהמה יאה מותר לשחוט לכתחילה דהא

דא : לא בר כיסוי הא :

נחמן בר יצחק מחספס כתיב תנו רבנן [תהילים עח-כה] לחם אבירים אכל איש לחם שמלאכי השרת אוכלין אותו דברי ר"ע וכשנאמרו דברים לפני רבי ישמעאל אמר להם צאו ואמרו לו עלקיא עקיבא טעית וכי מלאכי השרת אוכלין לחם והלא כבר נאמר [דברים ט-טז]

דף עו

זה יהושע שירד לו מן כנגד כל ישראל כתיב הכא איש וכתוב התם [במדבר כז-יח] קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו ואימא משה דכתיב [במדבר יב-ג] והאיש משה ענו מאד דנין איש מאיש ואין דנין איש מוהאיש שאלו תלמידיו את רבי שמעון בן יוחי מפני מה לא ירד להם לישראל מן פעם אחת בשנה אמר להם אמשול לכם משל למה הדבר דומה למלך בשר דם שיש לו בן אחד פסק לו מזונותיו פעם אחת בשנה ולא היה מקביל פני אביו אלא פעם אחת בשנה עמד ופסק מזונותיו בכל יום והיה מקביל פני אביו כל יום אף ישראל מי שיש לו ארבעה וחמשה בנים היה דואג ואומר שמא לא ירד מן למחר ונמצאו כולן מתים ברעב נמצאו כולן מכוונים את לבם לאביהן שבשמים דבר אחר שהיו אוכלין אותו כשהוא חם דבר אחר מפני משאוי הדרך וכבר היה רבי טרפון ורבי ישמעאל וזקנים יושבין ועוסקין בפרשת המן והיה רבי אלעזר המודעי יושב ביניהן נענה רבי אלעזר המודעי ואמר מן שירד להן לישראל היה גבוה ששים אמה אמר לו רבי טרפון מודעי עד מתי אתה מגבב דברים ומביא עלינו אמר לו רבי מקרא אני דורש [בראשית ז-כ] חמש עשרה אמה מלמעלה גברו המים ויכסו ההרים וכי חמש עשרה אמה בעמק (חמש עשרה בשפלה) חמש עשרה בהרים וכי מיא שורי שורי קיימי ועוד תיבה היכי סגי אלא נבקעו כל מעינות תהום רבה עד דאשוו מיא בהדי טורי והדר חמש עשרה אמה מלמעלה גברו המים וכי אי זה מדה מרובה מדה טובה או מדת פורענות הוי אומר מדה טובה ממתד פורענות במדת פורענות הוא אומר [בראשית ז-יא] וארובות השמים נפתחו במדה טובה הוא אומר [תהילים עח-ג] יצו שחקים ממעל ודלתי שמים פתח וימטר עליהם מן לאכול ודגן שמים נתן למו כמה ארובות יש בדת ארבע ארבע הרי כאן שמונה ונמצא מן שירד להם לישראל גבוה ששים אמה תניא איסי בן יהודה אומר מן שירד להם לישראל היה מתגבר ועולה עד שרואין אותו כל מלכי מזרח ומערב שנאמר [תהילים כג-ה] תערוך לפני שליח נגד צוררי [גו' כוסי ריח] אמר אביי ש"מ כסא דודד לעלמא דאתי ועשרין חדד לוגא מחזיק שנא' כוסי ריח ריח בגימטריא הוי הוי הא לא דמיא התם בארבעין יומין הכא חדא שעתא התם לכ"ע הכא לישראל לחודיה ונפיש להו טפי ר' אלעזר המודעי פתיחה פתיחה גמר: אסור באכילה: הני חמשה ענויין כנגד מי אמר רב חסדא כנגד ה' ענויין שבתורה [במדבר כט-ז] ובעשור [ויקרא כג-כז] ואך בעשור [ויקרא כג-ל]

דף עב

(חייב) אלא יליף שכר מנזיר מה להלן יין אף כאן יין ותירוש חמרא הוא והתניא הנודר מן התירוש אסור בכל מיני מתיקה ומותר ביין ולאו חמרא הוא והכתיב [זכריה טז-ז] ותירוש ינובב בתולות דבר הבא מן התירוש ינובב בתולות והכתיב [משלי ג-ז] ותירוש יקביך יפרוצו דבר הבא מן התירוש יקביך יפרוצו והא כתיב [הושע ד-אז] זנות ויין ותירוש יקח לב אלא דכולי עלמא תירוש חמרא הוא ובנדרים הלך אחר לשון בני אדם ואמאי קרי ליה יין ואמאי קרי ליה תירוש יין שמביא יללה לעולם תירוש שכל המתגרה בו נעשה רש רב כהנא רמי כתיב תירוש וקרינן תירוש זכה נעשה ראש לא זכה נעשה רש (והיינו דרבא דרבא) רמי כתיב ישמח וקרינן ישמח זכה משמחו לא זכה משממו והיינו דאמר רבא חמרא וריחני פקחין רחיצה וסיכה מנא לן דאי קרי עינוי דכתיב [דניאל יג-ז] לחם חמודות לא אכלתי ובשר ויין לא בא אל פי וסוך לא סכתי מאי לחם חמודות לא אכלתי אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת אפילו נהמא דחיטי דכיתאי לא אכל ומנא לן דחשיב כענוי דכתיב [דניאל יג-ז] ויאמר אלי אל תירא דניאל כי מן היום הראשון אשר נתת לך לבחן ולהתענות לפני אלהיך נשמעו דבריך ואני באתי בדבריך (כי חמודות אתה) אשכחן סיכה רחיצה מנא לן אמר רב זוטרא ברבי טוביה אמר קרא [תהילים קט-ח] ותבא כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו ואימא כשתיה דומיא דשמן מה שמן מאבראי אף מים מאבראי והא תנא איפכא קא נסיב לה דתנן מנין לסיכה שהיא כשתיה ביום הכפורים אף על פי שאין אריה לדבר זכר לדבר שנאמר ותבא כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו אלא אמר רב אשי רחיצה מגופיה דקרא שמיע ליה דכתיב וסוך לא סכתי מאי ואני באתי בדבריך היינו דכתיב [יחזקאל ח-יא] ושבעים איש מזקני [בית] ישראל ויאזניהו בן שפן עומד בתוכם עומדים לפניו ואיש מקטרתו בידו ועתר ענן הקטורת עלה [יחזקאל ח-ג] וישלח תבנית יד וחקנה בציצת ראשי ותשא אותי רוח בין הארץ ובין השמים ותבא אותי ירושלימה במראות אלהים אל פתח שער הפנימית המונה צפונה אשר

ר"י חייב. משום שכר אל תשת (ויקרא י): אף כאן יין. וביין אין שכרות אלא בשתייתו: אסור בכל מיני מתיקה. בפירות חדשים תפוחים ענבים: ומותר ביין. בן ארבעים: ותירוש ינובב בתולות. זה יין טוב שהוא משכר את האדם לגלות סתרי לבו האטומים כחולתה: הבא מן התירוש. מן הענבים והכי קאמר קרא הענבים ויליאו לכס דבר אף ינובב בתולות: ותירוש יקביך יפרוצו. וכל יקב שבמקרא הוא הבור שלפני הגת וקס אין הענבים נחונים אלא היין: דבר הבא מתירוש וכו'. והכי קאמר קרא ענבים יתו לך המפריעים יקביך ביין ולעולם אין היין נקרא תירוש אלא הענבים: והכתיב יין ותירוש יקח לב. ואכילת ענבים אינה משכרת: הלך אחר לשון בני אדם. ואין דרכן לקרות את היין תירוש לכך מותר ביין: שמביא יללה. ע"י היין רב הניחוף ופורענות כלה לעולם. יין לשון תהילה ויללה: זכה. לשחות לפי מדה: נעשה ראש. ששפתה לכו בחכמה: כחיד ישמה. בשי"ן לשון שממה וקרינן יין ישמה לשון שממה: פקחין. פקחוני עשאוני פקה: דחישי דכיתא. חטים נאות ונקיות כדמתרגמין את בגדי עשו התמודות (בכרמית כז) דכיתא: דומיא דשמן. מים בקרבו דכתיב בקרא דומיא דשמן בעצמותיו מה שמן מבחוח סכין אותו ונבלע בעצמותיו אף מים בקרבו הנבלע דרך החוץ על ידי רחיצה: שהיא כשתיה. אלמא מים דקרא שהיה הוא ושמן הוא דיליף ממים ואלת לפת מים משמן: אלא אמר רב אשי רחיצה מגופיה דקרא. דליתא דגבי סיכה נפקא לן מייבוא דלשנה וסוך לא סכתי ומאי למכתב ולא סכתי: ואני באתי בדבריך. סיפיה דההוא קרא דלעיל אל תירא דליתא וגו' ואני באתי בדבריך נכסתי לתוך הפרגוד שבבידך: מאי ואני באתי. מתי נגרש מתוכו שהארץ ליכנס: (ר"י)

תוספות גמר שכר מנזיר. ואם תאמר לרבי יהודה דלא יליף גזירה שוה בברייתא פרק אמרו לו (כרית דף יג): מנא ליה דשתיה בכלל אכילה יש לומר מסברא כדאמרין בפ"ג (שבועות דף כב): איבעית אימא קרא איבעית אימא סברא אבע"א סברא כדאמרי אינשי תא ונטעום מידי ואזלי ואכלי ושנתו א"נ נראה לי נהי דלגבי ביאת מדידת לא יליף שכר מנזיר לחייב אפי' בשאר משכרין הכא גבי מעשר שני הוה יליף גזירה שוה דהתם טעמא רבה איכא דלא יליף משום דשתויי יין גנאי הוא ליכנס שבור לפניו דאפילו לפני מלך בשר דם אין עושין כן כ"ש לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה וכיון דטעמא מש"ה הוא מה לי יין מה לי שאר משכרין אבל בעלמא מודה דגמרין מנזיר תדע דהא הכא אליבא דמ"ד אכל דביה קעילית ונכנס למקדש חייב דהיינו רבי יהודה מסקינן גמר שכר מנזיר אלמא דמודה רבי

יהודה המא כדפרי' וניחא נמי הא דקשה אדגמרת מניזר נגמר ממקדש אפילו שאר משכרין אלא ודאי לא גמרינן מקדש מעלמא ולא בעלמא גמרינן מינה דטעמא דהתם הוי כדפרי' והא לא שייך בעלמא ואם תאמר דהשתא מסקינן הכא דדבילה קעילית אין נקחת בכסף מעשר ובפרק בכל מערבין (עירובין דף כז:) לא משמע הכי דדרשינן בין לרבות שלוקחין יין אגב קנקנו בשכר מלמד שלוקחין תמד משהחמיץ ומפרש התם דצריכי דאי כתב רחמנא בשכר ה"א דבילה קעילית [כתב רחמנא יין ע"ג קנקנו וכ"ש דבילה קעילית] ואיתר לן בשכר לתמד משהחמיץ וע"ק מנלן התם למידרש כל הני דרשות ביין שלוקחין יין אגב קנקנו בשכר לתמד משהחמיץ בבקר ע"ג עורו בצאן ע"ג גיזותיו והא צריכי למידרש מינייהו כללי ופרטי לכל הפחות תרתי מינייהו צריכי חד בעלי חיים וחד שאינן בעלי חיים דאי כתב רחמנא יין ושכר ה"א גידולי קרקע ממש דווקא ותיב רחמנא בבקר ובצאן ה"א בעלי חיים אין שאין בעלי חיים לא כדאמרינן בפרק קמא דקדושין (דף יז.) גבי הענקה וי"ל דהתם לאו מביין ושכר ובבקר ובצאן קא דריש אלא מיתורא דבית"ן דהוא מצי למיכתב יין ושכר בקר ובצאן והשתא ניחא בשמעתא דבכלל שכר דקרא לא הוי דבילה קעילית וא"ת ומה לי לרבויה התם דבילה קעילית תיפוק ליה מבעין הפרט דהוי פרי מפרי וגידולי קרקע וי"ל דשמא אינה ראויה לאכילה ולא חשיבא פרי כולי האי וא"ת הכא דמריך ואימא דבילה קעילית לישינן מיין אגב קנקנו (דאינה) דנקחת נפקא כדאיתא ב' בכל מערבין (עירובין דף כז:) ונראה לי דשפיר פריך דאי מיין אגב קנקנו נימא דאינה נקחת דבילה קעילית בפני עצמה מכסף מעשר אלא בהבלעה דומיא דדין אגב קנקנו כדמשמע התם דכל הנך דמרבינן מדרש' דבית"ן אינה נקחת בעינייהו אלא בהבלעה והכי פריך ואימא דשכר מיירי בדבילה קעילית ותהיה נקחת בפני עצמה בלא הבלעה וא"ת אמאי לא גמרינן דשתיה בכלל אכילה מדכתיב בשכר ודרשינן מינייה תמד משהחמיץ ואמר רחמנא ואכלת וי"ל ע"י אניגרון אי נמי יש לומר ואכלת לא קאי אלא אוגופיה ולא אמאי דמרבינן מדרש' דבית"ן תדע דהא יין אגב קנקנו ובקר אגב עורו וצאן אגב גיזותיו לא שייך בהו אכילה ואם תאמר כי גמרינן שכר שכר מניזר דשכר חמרא הוא מנלן דשתיה בכלל אכילה היא דילמא ביין קרוש הבא משניר להכי כתב ואכלת וכי האי גוונא פריך בפרק קמא דסוכה (י' יב.) בגמ' דהא הכלל וכו' ויש לומר דילמא לא חזי לאכילה אלא שורין אותו במים ושותין ועוד מאי קמ"ל קרא ועוד דגמרינן מניזר מה התם בכל מיני יין אסור דכתיב מכל אשר יעשה מגפן וגו' אף שכר דהכא: ומנלן דחשיבא עליה כעינו דכתיב אל תירא דניאל וגו' (תוספות)

דף

שם מושב סמל הקנאה המקנה **[יחזקאל ח-טז]** יובא אותי אל חצר בית ה' הפנימית והנה פתח היכל ה' בין האולם ובין המזבח כעשרים וחמשה איש אחוריהם אל היכל ה' ופניהם קדמה והמה משתחיים קדמה לשמש ממשמע שנאמר ופניהם קדמה איני יודע שאחוריהם אל היכל ה' אלא מה ת"ל אחוריהם אל היכל ה' מלמד שהיו פורעין עצמן והיו מתרזזין כלפי מטה אמרו לו הקב"ה למיכאל מיכאל סרחא אומתך אמר לפניו רבונו של עולם דיו לטובים שבהם אמר לו אני שורף אותם ולטובים שבהם מיד **[יחזקאל יב-א]** ויאמר (לאיש) לבוש הבדים ויאמר בוא אל בינות לגלגל אל תחת לכרוב ומלא הפניך גחלי אש מבינות לכרובים וזרוק על העיר ויבא לעיני מיד **[יחזקאל יז-א]** וישלח הכרוב את ידו מבינות לכרובים אל האש אשר בינות הכרובים וישא ויתן אל הפני לבוש הבדים ויקח ויצא אמר רב חנא בר ביזנא אמר ר' שמעון חסידא אילמלא לא נצטננו גחלים מידו של כרוב לידו של גבריאל לא נשתיירו מושנאיהן של ישראל שריד ופליט וכתבי **[יחזקאל ט-יא]** והנה האיש לבוש הבדים אשר הקסת במתניו משיב דבר לאמר עשיתי כאשר צויתני [א"ר יוחנן באותה שעה הוציאו לגבריאל מאחורי הפרגוד ומחיוהו שיתין פולסי דנורא אמרו ליה אי לא עבדת לא עבדת אי עבדת אמאי לא עבדת כדפרקדן ועוד דעבדת לית לך אין משיבין על הקלקלה אייתוה לדובילא שרא דפרסאי ואוקמיה בחריקיה ושמש עשרים ואחד יום היינו דכתיב **[דניאל יג-א]** ושר מלכות פרס עומד לנגדי עשרים ואחד יום והנה מיכאל אחד השרים הראשונים בא לערני ואני נותרתי שם אצל מלכי פרס יהבו ליה עשרין וחד מלכי ופרווחא דמשהיג אמר כתיבו לי לישראל באכרנא כתבו ליה כתיבו לי רבנן באכרנא כתבו ליה בעינדא דבעו למיחתם עמד גבריאל מאחורי הפרגוד ואמר **[תהילים קכז-ב]** שוא לכם משכמי קום מאחרי שבת אוכלי לחם העצבים כן יתן לידידו שנא מאי כן יתן לידידו שנא א"ר יצחק אלו נשותיהן של תלמידי חכמים שמנדדות שינה בעולם הזה וזכות לעולם הבא ולא השיגוהו עליו אמר לפניו רבש"ע אם יהיו כל חכמי או"ה בכף מאזניים ודניאל איש חמודות בכף שינה לא נמצא מכריע את כולם אמר הקב"ה מי הוא זה שמלמד זכות על בני אמו לפניו רבש"ע גבריאל אמר להם יבא שנאמר **[דניאל יג-ב]** ואני באתי בדבריך אמר להו לעול אעילוהו אתא אשכחיה לדובילא דנקט ליה לאיגרתיה בידיה בעא למרמא מיניה בלעה איכא דאמרי מיכתב הוה כתיבא מיחתם לא הוי חתמא איכא דאמרי אף מיחתם נמי הוה חתמא כדבלעיה מחיק לה מיניה היינו דבמלכותא דפרס איכא דידיה כרגא ואיכא דלא יתיב כרגא **[דניאל יג-ב]** ואני יוצא והנה שר יון בא עוי עוי וליכא דאשגח ביה:] ואי בעית אימא רחיצה דאיקר ענוי מנא לן מהכא דכתיב **[מלכים א-ב]** ולאביתר הכהן אמר המלך ענתות לך על שך כי איש מות אתה וביום הזה לא אמיתך כי נשאת [את] ארון ה' לפני דוד אבי וכי התענית בכל אשר התענה אבי וכתבי ביה בדוד **[שמואל א-יז-כט]** כי אמרו העם רעב ועיף וצמא במדבר רעב מלחם וצמא ממים עיף ממאי לאו מרחיצה ודילמא מנעילת הסנדל אלא אמר ר' יצחק מהכא **[משלי כה-כה]** מים קרים על נפש עיפה ודילמא משתיה מי כתיב בנפש עיפה על נפש עיפה כתיב ונעילת הסנדל מנא לן דכתיב **[שמואל ב-טו-ג]** וידוד עולה במעלה הזיתים עולה ובוכה וראש לו חמוי (והולך) יחף וממאי לאו מנעילת הסנדל ודילמא מסוסיא ומרסקא אלא אמר בר נחמן בר יצחק מהכא **[ישעיה כב-ב]** לך ופתחת השק מעל מתניך ונעלך תחלוף מעל רגלך וכתבי **[ישעיה כב-ב]** ויעש כן הלוך ערום ויחף יחף וממאי לאו מנעילת הסנדל ואימא ממנעלים המטולאים דאי לא תימא הכי ערום ערום ממש אלא בבגדים בלויים הכא נמי ממנעלים המטולאים אלא אמר רב נחמן בר יצחק מהכא **[ירמיה כה-ב]** מנעי רגלך מרחף ורגונך מנממה מנעי עצמך מן החטא כדי שלא יבא רגלך ליד יחף מנעי לשונך מדברים בטלים כדי שלא יבא רגונך ליד צמאה תשמיש המטה דאיקר ענוי מנא לן דכתיב **[בראשית לא-ג]** אם תענה את בנותי ואם תקח נשים

רש"י לבוש הבדים. הוא גבריאל בספר דניאל: פולסא דנורא. מקלות של אור: אי לא עבדת. כלל: לא עבדת. והיינו מלדיקים אותך לומר דוחה הוא את הדבר אולי יקוב הקב"ה מחורו ויתרלה ליה: כדפרקדן. שהיה אתה נוטל הגחלים מבינות לכרובים ואתה אמרת אל הכרוב לתתם לך: בחריקיה. במקומו: עומד לנגדי. גבריאל אמר לך לניאל: ופרווחא דמשהיג. נמל שקורין פורט: דמשהיג. דבר מלכות בשלשן פרסי לפי שהיה מעלה שם מרגליות כדאמרינן ב"ה: אכרנא. כסף גולגלתהא: שוא לכם וכו'. כלומר כלום הגונים האומות להיות החכמים מסורים בידם והלא המקרא משבחן שחף גאוויהם מנדדות שינה מעיניהן שוא לכם בעלי האומות המשיכמים ומאחרים למלאכתם אוכלי לחם עצבם וביגיעה כן יתן הזן את העולם מזונות ופרנסה לידידו שנא למי שנדד שינה כשבינו: באתי בדבריך. על שדברתי בך: אשכחיה לרובילא דהוה נקט איגרתה: ואני יוצא והנה שר יון בא. וכשהגיע זמן מלכותו יון לבא אלכא על כרחי כשכר נזרעה גזרה ושך יון יבא במקומו: עוי עוי. לעק ארצו גבריאל על זאת שלא ימשלו מלכי יון בישראל: ולאביתר הכהן וגו' כי נשאת את ארון ה' לפני דוד אבי. כשהיה בורח מפני אנשלוס: וכי התענה בכל אשר התענה אבי. למנוט שנקרחת בתיחתו של דוד מפני אנשלוס עניו וכתיב כי אמרו העם רעב ועיף וצמא במדבר: מים קרים על נפש עיפה. אלמא מרחיכה מיקרי עיף וכל מנעילת הסנדל וקרי ליה עניו דכתיב בכל אשר התענה אבי: מרסקא. שוט הסוס: ויעש כן. כישעיה כתיב ישעיה לא היה רגיל במרכבת סוסים ויחף קדימה כשעלה סנדל הוא והוא יגלה על יחוף דודו נמי דמנעילת הסנדל הוא: שלא יבא רגלך ליד יחף. כתיבתך בגולה: (רש"י)

והוספות ואין להקשות דילמא להתענות דקרא לאו אסיכה קאי אלא אלחם חמודות לא אכל שהיה מענה נפשו באכילה וי"ל האי לאו עניו הוא מי שאינו אוכל לחם חמודות ואוכל לחם אחר ואינו שותה יין ושונה משקה אחר אלא ודאי אסיכה קאי שלא היה סך כלל: דתנן מגילן לסיכה שהיא כשתייה דכתיב ותבא במים בקרבו וגו'. בפרק אמר ר' עקיבא בשבת (דף פו.) קאמר עלה אע"פ שאין ראה לדבר זכר לדבר ותבא במים בקרבו ותימה דבפרק בנות כותים (נדה דף לב.) ושם) מייית ברייתא דתניא

ולא יחללו את קדשי בני ישראל לרבות את הסך כשותה ואי בעית אימא מהכא ותבא כמים בקרבנו וגו' והשתא קשה דמעיקרא מייתי רביה מדאורייתא והדר מייתי רביה מדברי קבלה שאינו אלא זכר לדבר וי"ל דה"ק אפי' לא היה לנו פסוק לאסור סיכה דאורייתא הוה לן למיסורי' מדרבנן מקרא דותבא אי נמי קרא דולא יחללו נמי אסמכתא בעלמא דעיקרו לאו להאי דרשא אתא אלא לכדרשינן בפרק קמא דזבחים (דף ג:) קדשים מחללין קדשים ואין חולין מחללין קדשים ובס"פ אלו הן הנשרפין (סנהדרין דף פג.) ילפינן מיני' אוכל טבל דבמיתה ופר"ת דכל עינויים דיה"כ ליתנהו אלא מדרבנן וקראי אסמכתא בעלמא לבר מאכילה ושתייה דהאמר לקמן ואם היה מלוכלך בטיט ובצואה רוחץ כדרכו ואינו חושש מי שיש לו חטטין בראשו סך כדרכו ואינו חושש ובמסכת כריתות בפ"ק (דף ז.) אמרינן כהן שסך שמן של תרומה (למעיים) בן בתו ישראל מתעלל בו ואינו חושש ואי הוי דאורייתא היה אסור בכל ענין אלא מדרבנן ומותר אדם לסוך בחלב ולא אשכחן דאתסר סיכה כשתיה אלא ביהו"כ ובתרומה ובאיסורי הנאה כי ההיא דפרק כל שעה (פסחים דף כה): רבינא שייף לברתיה בגוהרקי דערלה וכו' עד אמר ליה שלא כדרך הנאות קא עבידנא וחלב חי של שור הנסקל על גבי מכתו פטור הא מהותך אסור משום דאיסורי הנאה ניהו אבל חלב דהתירי הנאה מותר ובתרומה אסור משום דאיכא אסמכתא דולא יחללו וביהו"כ אסרו משום תענוג אבל משום רפואה שרי או ידיו מלוכלכות כללא דמילתא היכא דאינו בשביל תענוג שרי: מניין לסיכה שהיא כשתיה דכתב ותבא וגו'. תימה לי אמאי איצטריך הש"ס למיגמר סיכה מוסוץ לא סכתי הא מהאי קרא נפקא מותבא כמים בקרבנו וכו' ומתני' היא בשבת בפרק אמר ר' עקיבא (דף פג.) ונראה לי דאצטריך דאי לא כתיב אלא הא קרא דותבא כמים בקרבנו וכו' היינו אוסרין אפי' סיכה שאינה של תענוג כשתיה להכי אייתי מקרא דדניאל דמשמע שלא נמנע אלא מסיכה של תענוג מדכתיב להתענות ואי לא כתיב אלא קרא דדניאל לא הוה אסרי' סיכה דכמה עניינין של צער שהיה מענה ומצער נפשו ולא גמרינן מהתם דדיילמא חד משאר עניינין שעשה הוה אסרינן אבל סיכה לא קא משמע לן מקרא דותבא כמים וגו' דסיכה כשתיה ועוד דמקרא דותבא איצטריך לן למילף גבי תרומה דסך כשותה דבתרומה לא שייך

דדניאל:

מקרא

למיגמר

ב

עז

דף

אם תענה מתשמיש ואם תקח מצרות ואימא אידי ואידי מצרות מי כתיב אם תקח ואם תקח כתיב ואימא אידי ואידי מצרות חד לצרות ידיה וחד לצרות דאתיין ליה מעלמא דומיא דאם תקח ואם תענה ואם תענה ואם תקח כתיב א"ל רב פפא לאביי הא תשמיש גופה איקרי ענוי דכתיב **[בראשית לד-ב]** וישכב אותה ויענה א"ל התם שענה מביאות אחרות ת"ר אסור לרחוץ מקצת גופו ככל גופו ואם היה מלוכלך בטיט ובצואה רוחץ כדרכו אחת במים ונותנת פת לתינוק ואינה חוששת אמרו עליו על שמאי הזקן שלא רצה להאכיל בידו אחת וגזרו עליו להאכיל בשתי ידיים מ"ט אמר אביי משום שיבתא ת"ר הוולך להקביל פני אביו או פני רבו או פני מי שגדול ממנו עובר עד צוארו במים ואינו חושש איבעיא להו הרב אצל תלמיד מאי ת"ש דאמר רב יצחק בר בר חנה אנא חזיתיה לזעירי דאזל לגבי רב חייא בר אשי תלמידיה רב אשי אמר ההוא רב חייא בר אשי הוא דאזל לגביה דזעירי רביה רבא שרא לבני עבר ימינא למעבר במיא לנטורי פירי א"ל אביי לרבא תניא דמסייע לך שומרי פירות עוברין עד צוארן במים ואין חוששין רב יוסף שרא להו לבני בר תרבו למיעבר במיא למיתי למירקא למיזל לא שרא להו א"ל אביי א"ל אתה מכשילן לעתיד לבא איכא דאמרי שרא להו למיתי ושרא להו למיזל א"ל אביי בשלמא למיתי לחיי אלא למיזל מאי טעמא כדי שלא תהא מכשילן לעתיד לבא רב יהודה ורב שמואל בר רב יהודה הוו קיימי אגודא דנהר (פפא) אמברא דחדצד דהוה קאי רמי בר פפא מהך גיסא רמא להו קלא מהו למיעבר למיתי לגביהו למשאל שמעתא א"ל רב יהודה רב ושמואל דאמרי תרווייהו עובר ובלבד שלא יוציא ידו מתחת חפת חלוקה איכא דאמרי א"ל רב שמואל בר רב יהודה תנינא עובר ובלבד שלא יוציא ידו מתחת חפת חלוקה מתקוף לה רב יוסף ובחול כי האי גונא מי שרי והכתיב **[יחזקאל מז-ג]** וימד אלף באמה ויעבירני במים מי אפסיים מכאן שמותר לעבור עד אפסיים וימד אלף ויעבירני במים מים ברכים מכאן שמותר לעבור עד ברכים וימד אלף ויעבירני מי מתנים מכאן שמותר לעבור עד מתנים מכאן ואילך וימד אלף נחל אשר לא אוכל לעבור אמר אביי שאני נחל דרדיפי מיא יכול יעבירני בסיחוי ת"ל **[יחזקאל מז-ה]** כי גאו המים מי שחו מאי מי שחו שויטא שכן קורין לשייטא סייחא יכול יעבירני בבורני קטנה ת"ל **[ישעיה לג-בא]** כל תלך בו אני שייט יכול יעבירנו בבורני גדולה ת"ל **[ישעיה לג-בא]** וצי אדיר לא יעברנו מאי משמע כדמתרגם רב יוסף לא תזיל ביה בספינת צידיין ובורני רבתי לא תגזינה אמר ר' יהודה בן בוזי אף מלאך המות אין לו רשות לעבור בתוכו כתיב הכא כל תלך בו אני שייט וכתיב התם **[איוב ג-ז]** משוט בארץ אמר ר' פנחס משום רב הונא צפוראה מעין היוצא מבית קדשי הקדשים בתחילה דומה לקרני חגבים כיון שהגיע לפתח היכל נעשה כחוט של שתי כיון שהגיע לאלם נעשה כחוט של ערב כיון שהגיע אל פתח עזרה נעשה כפי פך קטן והיינו דתנן רבא"י אמר מים

רב"ז אם תענה מתשמיש... והשתא קשה דמעיקרא מייתי רביה מדאורייתא והדר מייתי רביה מדברי קבלה שאינו אלא זכר לדבר וי"ל דה"ק אפי' לא היה לנו פסוק לאסור סיכה דאורייתא הוה לן למיסורי' מדרבנן מקרא דותבא אי נמי קרא דולא יחללו נמי אסמכתא בעלמא דעיקרו לאו להאי דרשא אתא אלא לכדרשינן בפרק קמא דזבחים (דף ג:) קדשים מחללין קדשים ואין חולין מחללין קדשים ובס"פ אלו הן הנשרפין (סנהדרין דף פג.) ילפינן מיני' אוכל טבל דבמיתה ופר"ת דכל עינויים דיה"כ ליתנהו אלא מדרבנן וקראי אסמכתא בעלמא לבר מאכילה ושתייה דהאמר לקמן ואם היה מלוכלך בטיט ובצואה רוחץ כדרכו ואינו חושש מי שיש לו חטטין בראשו סך כדרכו ואינו חושש ובמסכת כריתות בפ"ק (דף ז.) אמרינן כהן שסך שמן של תרומה (למעיים) בן בתו ישראל מתעלל בו ואינו חושש ואי הוי דאורייתא היה אסור בכל ענין אלא מדרבנן ומותר אדם לסוך בחלב ולא אשכחן דאתסר סיכה כשתיה אלא ביהו"כ ובתרומה ובאיסורי הנאה כי ההיא דפרק כל שעה (פסחים דף כה): רבינא שייף לברתיה בגוהרקי דערלה וכו' עד אמר ליה שלא כדרך הנאות קא עבידנא וחלב חי של שור הנסקל על גבי מכתו פטור הא מהותך אסור משום דאיסורי הנאה ניהו אבל חלב דהתירי הנאה מותר ובתרומה אסור משום דאיכא אסמכתא דולא יחללו וביהו"כ אסרו משום תענוג אבל משום רפואה שרי או ידיו מלוכלכות כללא דמילתא היכא דאינו בשביל תענוג שרי: מניין לסיכה שהיא כשתיה דכתב ותבא וגו'. תימה לי אמאי איצטריך הש"ס למיגמר סיכה מוסוץ לא סכתי הא מהאי קרא נפקא מותבא כמים בקרבנו וכו' ומתני' היא בשבת בפרק אמר ר' עקיבא (דף פג.) ונראה לי דאצטריך דאי לא כתיב אלא הא קרא דותבא כמים בקרבנו וכו' היינו אוסרין אפי' סיכה שאינה של תענוג כשתיה להכי אייתי מקרא דדניאל דמשמע שלא נמנע אלא מסיכה של תענוג מדכתיב להתענות ואי לא כתיב אלא קרא דדניאל לא הוה אסרי' סיכה דכמה עניינין של צער שהיה מענה ומצער נפשו ולא גמרינן מהתם דדיילמא חד משאר עניינין שעשה הוה אסרינן אבל סיכה לא קא משמע לן מקרא דותבא כמים וגו' דסיכה כשתיה ועוד דמקרא דותבא איצטריך לן למילף גבי תרומה דסך כשותה דבתרומה לא שייך

תוספות משום שיבתא... וישכב אותה ויענה א"ל התם שענה מביאות אחרות ת"ר אסור לרחוץ מקצת גופו ככל גופו ואם היה מלוכלך בטיט ובצואה רוחץ כדרכו ואינו חושש מי שיש לו חטטין בראשו סך כדרכו ואינו חושש ובמסכת כריתות בפ"ק (דף ז.) אמרינן כהן שסך שמן של תרומה (למעיים) בן בתו ישראל מתעלל בו ואינו חושש ואי הוי דאורייתא היה אסור בכל ענין אלא מדרבנן ומותר אדם לסוך בחלב ולא אשכחן דאתסר סיכה כשתיה אלא ביהו"כ ובתרומה ובאיסורי הנאה כי ההיא דפרק כל שעה (פסחים דף כה): רבינא שייף לברתיה בגוהרקי דערלה וכו' עד אמר ליה שלא כדרך הנאות קא עבידנא וחלב חי של שור הנסקל על גבי מכתו פטור הא מהותך אסור משום דאיסורי הנאה ניהו אבל חלב דהתירי הנאה מותר ובתרומה אסור משום דאיכא אסמכתא דולא יחללו וביהו"כ אסרו משום תענוג אבל משום רפואה שרי או ידיו מלוכלכות כללא דמילתא היכא דאינו בשביל תענוג שרי: מניין לסיכה שהיא כשתיה דכתב ותבא וגו'. תימה לי אמאי איצטריך הש"ס למיגמר סיכה מוסוץ לא סכתי הא מהאי קרא נפקא מותבא כמים בקרבנו וכו' ומתני' היא בשבת בפרק אמר ר' עקיבא (דף פג.) ונראה לי דאצטריך דאי לא כתיב אלא הא קרא דותבא כמים בקרבנו וכו' היינו אוסרין אפי' סיכה שאינה של תענוג כשתיה להכי אייתי מקרא דדניאל דמשמע שלא נמנע אלא מסיכה של תענוג מדכתיב להתענות ואי לא כתיב אלא קרא דדניאל לא הוה אסרי' סיכה דכמה עניינין של צער שהיה מענה ומצער נפשו ולא גמרינן מהתם דדיילמא חד משאר עניינין שעשה הוה אסרינן אבל סיכה לא קא משמע לן מקרא דותבא כמים וגו' דסיכה כשתיה ועוד דמקרא דותבא איצטריך לן למילף גבי תרומה דסך כשותה דבתרומה לא שייך

דף

עח

מפכין עתידין להיות יוצאין מתחת מפתן הבית מכאן ואילך היה מתגבר ועולה עד שמגיע לפתח בית דוד כיון שמגיע לפתח בית דוד נעשה כנחל שוטף שבו רוחצין זבין וזבות נדות וילדות שנאמר [\[זכריה יג-א\]](#) ביום ההוא יהיה מקור נפתח לבית דוד וליושבי ירושלים לחטאת ולנדה אמר רב יוסף מכאן רמז לנדה שצריכה ליטב עד צוארה במים ולית הילכתא כוותיה (תינח יום הכפורים דליכא מנעל) שבת דאיכא מנעל מאי אמר נחמיה דבי נשיאה אנא חזיתיה לרבי אמי ורבי אסי דמטו עורקומא דמא ועברוה דרך מלבוש תינח מנעל סנדל מאי איכא למימר אמר רב ריחומי אנא חזיתיה לרבינא דעבר דרך מלבוש רב אשי אמר סנדל לכתחלה לא ריש גלותא איקלע להגרונא לבי רב נתן רפרם וכולוהו רבנן אתו לפירקא רבינא לא אתא למחר בעי רפרם לאפוקי לרבינא מדעתיה דריש גלותא אמר ליה מאי טעמא לא אתא מר לפירקא אמר ליה הוה כאיב לי כרעאי איבעי לך למיסס מסאני גבא דכרעא הוה איבעי לך למרמא סנדלא אמר ליה עורקמא דמא הוה באורחא איבעי לך למעבריה דרך מלבוש אמר ליה לא סבר לה מר להא דאמר רב אשי סנדל לכתחלה לא תני יהודה בר גורגורא אסור ליטב על גבי טינא ביום הכפורים אמר רבי יהושע בן לוי ובטינא מטפחת אמר אביי ובטופח על מנת להטפוח אמר רב יהודה מותר להצטנן בפירות רב יהודה מצטנן בקרא רבה מצטנן בינוקא רבא מצטנן בכסא דכספא אמר רב פפא כסא דכספא מלא אסור חסר שרי דפחרא אידי ואידי אסור משום דמישחל שחיל רב (פפא) אמר כסא דכספא חסר נמי אסור משום דמזדריב זעירא בר חמא אושפיזוכנן דרבי אמי ורבי אסי ורבי יהושע בן לוי ודכולוהו רבנן דקיסרי הוה אמר ליה לרב יוסף בריה דרבי יהושע בן לוי בר אריא תא אימא לך מילתא מעלייתא דהוה עביד אבוך מטפחת היה לו בערב יום הכפורים ושורה אותה במים ועושה אותה כמין כלים נגובין ולמחר מקנח בה פניו ידי ורגליו ערב תשעה באב שורה אותה במים ולמחר מעבירה על גבי עיניו וכן כי אתא רבה בר מרי אמר בערב תשעה באב מביאין לו מטפחת ושורה אותה במים ומניחה תחת מראשותיו ולמחר מקנח פניו ידי ורגליו בערב יום הכפורים מביאין לו מטפחת ושורה אותה במים ועושה אותה כמין כלים נגובין ולמחר מעבירה על גבי עיניו אמר ליה ר' יעקב לרבי ירמיה בר תחליפא איפכא אמרת לן ואותיבנד שחיטה אמר רב מנשיא בר תחליפא אמר רב עמרם אמר רבה בר בר חנה שאלו את רבי אלעזר זקן ויושב בישיבה צריך ליטול רשות להתיר בכורות או אינו צריך מאי קא מיבעי להו הכי קא מיבעי להו כי הא דאמר רב אידי בר אבין דבר זה הניחו להם לבי נשיאה כדי להתגדר בו צריך ליטול רשות או דילמא כיון דזקן ויושב בישיבה אין צריך עמד ר' זדוק בן חלוקה על רגליו ואמר אני ראיתי את רבי יוסי בן זימרא שזקן ויושב בישיבה היה ועמד במעלה מזקנו של זה ונטל רשות להתיר בכורות אמר ליה ר' אבא לא כך היה מעשה אלא כך היה מעשה ר' יוסי בן זימרא כהן היה והכי קא מיבעיא ליה הלכה כר' מ' דאמר החשוד בדבר לא דנו ולא מעידו או דילמא הלכה כרבן שמעון בן גמליאל דאמר נאמן הוא על של חבירו ואינו נאמן על של עצמו ופשוט ליה הלכה כרשב"ג ותו קא מיבעיא להו מהו לצאת בסנדל של

רש"י מפכין. כמין הפך הן כשמגיעין למפתן ההיכל; מכאן רמז לנדה. מדלף קרי ליה ראו לנדה עד שמתגבר כנחל שוטף שמגיע לפתח בית דוד רמז שצריכה לטבילת מים עמוקים שחשב בהן עד לזכרה ורע"ג. דלף רמזו קרא עד לזכרה רמזו מיהא לניהו עמוקים עומק הראוי וזה כראוי: התינח יום הכפורים לא גרסינן וה"ג שבת דאיכא מנעל מאי. מי שרי לעבור במים או דילמא חיישינן דילמא נפקי מכרעיה ואחי לאיתוויניה: ועברוה דרך מלבוש. כנעליהם עברו אותה: סנדל מאי. שאינו יכול להקדו ולקשרו יפה כרגלו כמו מנעל: איקלע להגרונא. וסבה שם: לפירקא. לדשדף דריש גלותא: מדעתיה דריש גלותא. שלא ישנאהו: איבעי לך למירמא סנדל. שהיא רחב: על גבי טינא. שחלוח הטיט הו עוגג קרוב לרחיכה: מטפחת. מקיאה מים: מלא חסור. שמא ישפכו מים על צדו: משחל שחיל. פולט מים שזולע טריטריט"א דלע"ג: דמזדריב. מחלוק וגשמת מידו ושפכו המים עליו: מטפחת. סודר כמין כלים נגובים ואני שמעתי דה"ג. ערב יום הכפורים מביאין לו מטפחת ומקנח בה ידיו ולמחר פושטה ומעבירה על עיניו והיא לכה קת מקינח הידים דלחמנו: איפכא אמרת לן. בתשעה באב עושה אותה כמין כלים נגובים ובערב יוה"כ לא אמרת עושה אותה כמין כלים נגובים ואותיבנד שחיטה לשון ששמעתי הכי קאמר איפכא אמרת לן ערב תשעה באב מקנח בה ידיו ולמחר פושטה וכו' וערב יום הכפורים שורה אותה במים ועושה אותה כמין כלים נגובים ואותיבנד שחיטה דמין כלים נגובים עדיין יש כדי לסחוט: שאלו את רבי אלעזר. גרסינן והוא רבי אלעזר בן פדת: זקן ויושב בישיבה וכו'. אמרינן בסנהדרין (דף ה.) שאין חכם מחיר את הבכור ביחיד לראות את מומו אלא אם כן נטל רשות מן הגויא פעם אחת והכא מיבעיא להו דלם זקן יושב בישיבת סנהדרין הוא מי צריך רשות' או לא והא דנקט לה הכא משום דבעי למימר ותו קמבעיא להו מהו ללכת בסנדל של שערם ביה"כ: דבר זה. נטילת הרשות: להתגדר. לשון גדולה למעלה מזקנו של זה. לפני זקינו של נשיא זה שצדורנו: כהנים חשודין על מומו הבכור להתיר את האסור ואף הטביל בו מוס לפי שהבכור בזמן הזה אין לו תקנה אלא אם כן יש בו מוס ועל הכהן ליטפל בו משנתנוהו לו לשומרו ולזונו דרבי מאיר ודרבן שמעון במסכת בכורות (דף לה.): ותו קמבעיא להו. קמיה דרבי אלעזר: (רש"י)

תוספות מכאן רמז לנדה שצריכה ליטב עד צוארה במים. שאלו מקמי רב יהודה גאון וצ"ל טבילת נדה מדאורייתא מנלן קל וחומר ממגעה ור"ת פירש דנפקא מדכתיב במי נדה ודרשינן במסכת עבודת כוכבים (דף עה:) מים שהנדה טובלת בהן ור"י פירש מדכתיב והזוה בנדתה ודרשינן בפ' במה אשה (שבת דף טז:) בנדתה תהא **תהא** **עד** **שבתא** **במים:** **תוספות**

גמליאל שתי כתובות ודלי של מים ואמרו העולם לסוכה ותני עלה לא מפני שהלכה כך אלא שרצו להחמיר על עצמן וכשנתנו לו לר' זדוק אוכל פחות מבכיזה נטלו במפה ואכלו חוץ לסוכה ולא בירך אחריו

ר"פ בגרעינתה או שלף בגרעינתה. והא דקתני מהניחין וכגרעינתה מביעה ליה הוי קאמר כמוהו וכגרעינתה יחד או לזמנא הכי קאמר כמוהו כגרעינתה: אושלף קרי לה. הלכך ביצה בקלופתה הוא דמקרי' שעורה: קיס ליה לרבנן וכו'. ורע"ג דכל שעור דכילת איסור בכיזה היא הני מילי היכא דכתיב' אכילה חבל הכא חסר לא העונה כתיב וכל כמה דלא מיהבא דעמיה ענוי הוא: נטלו במפה ואכלו וכו'. שלשה קולין נהג בו אחת שלף נטל ידיו אלא במפה כדך ידיו משום אכילת דעתה וחזר לסוכה אכלו ולא בירך אחריו: (ר"פ)

התוספות והאי דלא קתני גבי קב אי נכנס בו לעזרה אם לאו כדקתני גבי סמיכות יש לומר מילתא דפשיטא היא שאין נכנסין בו לעזרה כיון דלא צריך ליה כולי האי נמי כיון דגובה מן הקרקע ואינו מלוכלך מילתא דפשיטא היא דנכנסים בו ולפרש"י יש ראיה להתיר למי שנכוצו גידי שוקיו לילך במקלות בשבת דהיינו סמוכות שלו דכולי עלמא יוצאין בהן בשבת ואפי' לפי הרב פור"ת יש ראיה להתיר דמפרש סמוכות שלו ששתי רגליו על הסמוכות ואי אפשר לו לילך בלא מקלות ואפי' הכי לא אסר להו ועוד יש ראיה מסיפא דקתני כסא וסמוכות שלו טמאין מדרס ואין יוצאין בהן בשבת ופירש"י מי שנכוצו גידי שוקיו או גידי ירכותיו נותן עגבותיו בקב ויושב בו וקושר הקב בגופו ויש לו שני ספסלים קטנים בשתי ידיו ונשען עליהם ונדחף בהן והספסלים לא הוצרך התנא להזכיר שהרי אינו יכול לילך בכסא בלא ספסלים ויוצאין בכל אלו בשבת והא דקתני אין יוצאין בהן בשבת היינו בסמוכות שלו דהיינו סמוכות של עור או של עץ שעושה ררגליו התלויין באויר ואין נוגעין לארץ ופעמים נסמך עליהם בקרקע גובה ולכן אין יוצאין בהן בשבת לפי שאין צריך לו אי נמי זימני דמשלפי לפי שאין נוגעין בארץ ואתי לאיתווינהו אלמא דספסלים שבידיו מותר לצאת בהן והוא הדין למקלות וגם ר"ת התיר לאחד שכוצו גידי שוקיו לצאת במקלות לרשות הרבים: כותבת הגסה בגרעינתה או שלא בגרעינתה. פירש"י אינו מיושב דמאי קא מביעה ליה אי שלא בגרעינתה קאמר והאנן בגרעינתה תנן ואי מספקא ליה אי וכגרעינתה ממש קאמר או דילמא או כגרעינתה כמו חלף ועשה מאמר דפרק ר"ג (ביבמות דף ג.) דהוי פירוש חלף או עשה מאמר ואם כן ככותבת הגסה דרישא היינו בלא גרעינתה מ"מ מאי מספקא ליה תפשוט דעל כרחך וכגרעינתה קתני דבתרווייהו משערין הגסה אינה דבוקה בגרעינתה אלא יש בין גרעינתה לגופה חלל ולהכי איצטרך למיתנא ככותבת הגסה כמוה וכגרעינתה לחומרה דלא תטיע ותשער צאת שיעורא רבה ונראה לי לפרש דמביעה ליה כותבת הגסה דקתני היא וגרעינתה דהיינו כותבת כברייתא עם הגרעין וכגרעינתה דקתני היינו פירוש ועוד גרעין אחר בלא כותבת דהו תרי גרעינין וכותבת או דילמא כותבת הגסה דקתני בלא גרעין משמע וכגרעינתה היינו גרעין שבאותו כותבת ותו לא ובערוך פירש בערך כותבת בשם רב נסים גאון וצ"ל גרס בגמרא דבני מערבא א"ר יוסי וזאת אומרת שהוא צריך למעך את חללה פי' שאם לא כן ליתני כמוה וכגרעינתה וכלהו והכין ברירא דמילתא לא התובת הגסה אינה דבוקה בגרעינתה אלא יש בין גרעינתה לגופה חלל ולהכי איצטרך למיתנא ככותבת הגסה כמוה וכגרעינתה לחומרה וידים שניות ופוסלין את שלימה דנפיש שיעוריה אלא מכי אכיל כמוה וכגרעינתה בלחוד בלא חללה מייחבי והיינו דאמר ר' יוסי וזאת אומרת צריך למעך חללה כדי שידבק גופה של כותבת בגרעינתה ולא ישאר בה חלל ובתרי הכין משערין בה אכילה של יום הכפורים משום הכין איצטרך כמוה וכגרעינתה למעוטי חללה עכ"ל והיינו דקא מביעה ליה הכא בגרעינתה דהיינו לאחר שנתמעך חללה או שלא בגרעינתה פי' כברייתא ממש קודם שנתמעך חללה: נטלו במפה. בפרק הישן (סוכה דף כו:.) פירש"י משום נקיות ובחנם פי' כן דר' זדוק כהן הוה כדמובח בפרק מי שמתו (ברכות דף יט:.) ובפרק כל פסולי המוקדשין (בבבוצות דף לו.) והיה אוכל על סתרה תרומה וידים שניות ופוסלין את התרומה אפילו פחות מבכיזה מקבל טומאה: ולא בירך אחריו. סבר ליה כרבי יהודה דלקמן בשמעתא דדריש ואכלת ושבעת אכילה שיש בה שביעה דהיינו כביצה ונראה לר"י דהלכה כרבי מאיר דאמר בכזית מדרס פרק כיצד מברכין (ברכות דף לח:.) אמר ר' חייא בר אבא אני ראיתי את ר' יוחנן שאכל כזית ובירך עליו תחלה וסוף ועוד אומר בפרק שלשה שאכלו (שם דף מה.) לעולם אינו מוציא אחרים ידי חובתן עד שיאכל כזית דגן ובירושלמי משמע דבברייתא לא בעינן כזית דאפילו פרידה אחת של ענב או של רימון טעונה ברכה לפניו ולאחריה דגרסינן בירושלמי בר"פ כיצד מברכין ר' חייא נסב ויתא ובירך עליו לפניו ולאחריו והוה רבי חייא בר' אבא מסתכל ביה אמר ליה בבלא מה את מסתכל ביה לית לך כל שהוא ממין שבעה טעון ברכה לפניו ולאחריו אית ליה למה צריכא ליה מפני שגרעינתו ממעטתו מה עביד ליה ר' יוחנן משום בריה מילתא דר' יוחנן אמרה כן אפי' פרידה אחת של רימון שהיא טעונה ברכה לפניו ולאחריה ובגמרא דידן איכא כי האי עובדא פרק כיצד מברכין (שם דף לח:.) דאמר רבי חייא אני ראיתי רבי יוחנן שאכל זית מליח ובירך עליו תחלה וסוף אמר ליה רבי ירמיה לרבי ירמיה היכי בירך רבי יוחנן אית מליח כיון דשקלתא לגרעינתה בצד ליה שיעוריה אמר ליה מי סברת כזית גדול בעינן כזית בינוני בעינן והוהא זית דאתא לקמיה דר' יוחנן זית גדול הוה דאע"ג דשקלה לגרעינתה פש ליה שיעוריה והשתא אי עובדא דגמרא דידן היינו ההוא עובדא דירושלמי אם כן פליג הירושלמי אגמרא דידן [אבל שמא שני מעשים היו וההיא דירושלמי היה זית שלם ואכלו עם הגרעין דהוי בריה אבל ההוא דתלמוד שלנו] לא הוה בריה דלא הוה ביה גרעין וצ"ל סתם זית מליח בלא גרעין הוא ולא הוה בריה ולכן הוצרך לתרץ דגדול הוה זית דירושלמי זית קטן מזית בינוני הוה והרובה להוציא עצמו מספיאק צריך שיאכל כזית אפילו מדבר שהוא בריה דווקא לענין ברכה של אחריו אבל לפניו מברך אפילו בפחות מכזית בכל דבר דלפניו לא בעינן שיעורא דאסור ליהנות מן העולם הזה בלא ברכה כדמשמע מהאי עובדא דרבי זדוק דלא בירך אחריו הוה לפניו בירך ואמר בירושלמי ר"פ כיצד מברכין כל שאומר אחריו שלש ברכות אומר לפניו המוציא לחם מן הארץ התיבון הרי פחות מכזית דאין אומר אחריו ג' ברכות מעתה לא יאמרו לפניו המוציא כו' אמר רבי אחא בר יעקב לשאר מינין נצרכא פירוש לא אתא לחלק בין דבר שיש בו כשיעור לדבר שאין בו כשיעור אלא אתא לחלק בין פת לשאר מיני מאכל של ה' המינין כגון מעשה קדירה שאין אומר אחריו ג' ברכות וכן כובא דאערא ופת הבאה בכיסנין כי לא קבע שעודתיה עליה ופת אורז שאין מברכין עליה המוציא את דאין מברכין אחריו ג' ברכות ורע"ג דבריש כיצד מברכין (שם דף לה.) נפקא לן ברכה לכתחילה בק"ו מבסוף כשהוא שבע מברך כשהוא רעב לא על שכן מכל מקום לא שייך למימר דיו ובמשוה מברך עליו תחלה אע"ג דלא מברך עליו בסוף דהא קל וחומר ליתיה אלא גלוי מילתא בעלמא דברכה לפניו לא דאורייתא כדתנן פרק מי שמתו (שם דף כ:) בעל קרי מברך על המזון לאחריו ואין מברך לפניו וכן בפרק היה קורא (שם דף טז.) תניא הפועלים שהיו עושין מלאכה אצל בעל הבית אוכלין פתן ואין מברכין לפניו אבל מברכין לאחריו שתי ברכות ולענין שתייה נראה שמברכין אכזית יין לאחריו על הגפן ועל פרי הגפן אע"ג דבני יום הכפורים משערי' כמלא לוגמיו לא ילפינן להו מהדדי תדע דלענין אכילה ביום הכפורים משערין ככותבת ולענין ברכה בכזית כרבי מאיר כדמפרש ואיכא למאן דאמר בפרק ערבי פסחים (פסחים דף קז.) דלענין קידוש לא בני מלא לוגמיו הכי נמי לענין ברכה כמלוי עלמא לא גמיינן מיום הכפורים ומיהו קצת היה נראה לדיק דמדה רבי מאיר לענין שתייה דעבי כביצה דלקמן דריש רבי מאיר ואכלת זו אכילה ושבעת זו שתייה ור' יהודה דריש אכילה שיש בה שביעה ואיזו זו כביצה אלמא דלשון שביעה הוי כביצה ואם כן ר' מאיר דריש ושבעת לשתייה בני כביצה ושמוא יש לחלק בין שביעה דאכילה לשביעה דשתייה דשביעה דשתייה הוי פחות מבכיזה דכל הני שיעורי הוה מדרבנן כדמוכח פרק מי שמתו (ברכות דף כ:) דקאמר הכא במאי עסקינן דאכל שיעורא דרבנן פי' כזית או . כביצה דמדאורייתא בעינן שביעה גמורה והא דאמרין בפרק שלשה שאכלו (שם דף מה.) שמעון בן שטח לגרמיה הוא דעביד דלחוציא אחרים עד (תוספות)

ב עט דף

הא כביצה בעי סוכה ואי שלקא דעתך כותבת הגסה שאמרו יתירה מבכיזה השתא שתי כותבות בלא גרעינין לא הוה כביצה כותבת הגסה וגרעינתה מי הוי יתירה מבכיזה אמר ר' ירמיה אין שתי כותבות בלא גרעינתן לא הוה כביצה כותבת הגסה וגרעינתה הוי יתירה מבכיזה אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי תרי קבי דתמרי חד קבא דקשייתא וסריח רבא אמר התם היינו טעמא משום דהוה ליה פירי ופירי לא בעו סוכה מיתבי אמר רבי כשהיינו לומדים תורה אצל רבי אלעזר בן שמוע הביאו לפנינו תאנים וענבים ואכלנום ואכילת עראי חוץ לסוכה אכילת עראי אין אכילת קבע לא אימא אכלנום כאכילת עראי חוץ לסוכה איבע"א אכלנום אכילת קבע ואכלנום פת אכילת עראי בהדיהו חוץ לסוכה לימא מסייע ליה לפיכך אם השלים במיני תרגימא יצא ואי שלקא דעתך פירי בעו סוכה ליתני פירות מאי מיני תרגימא פירות ואיבעית אימא באתרא דלא שכיחי פירי רב זביד אמר כותבת הגסה שאמרו חסרה מבכיזה דתנן בית שמאי אומרים שאור בכזית חמץ בככותבת והוינן בה מ"ט דב"ש נכתוב רחמנא חמץ ולא בעי שאור ואנא אמינא ומה חמץ שאין חמוצו קשה אסור בכזית שאור

שחמוצו קשה לא כל שכן מדפלגינהו רחמנא לימדה לך שיעורו של זה לא כשיעורו של זה שאור בכזית וחמץ בככותבת ואי ס"ד כותבת הגסה שאמרו יתירה מבכיזה מכדי ב"ש אשיעורא דנפיש מכזית קא מהדרי ליתני כביצה ואי נמי כי הדדי נינהו יתני כביצה אלא לאו שמע מינה כותבת פחותה מעכביצה ממאי דילמא לעולם אימא לך כותבת הגסה. שאמרו יתירה מעכביצה הא שתמא כביצה ואי נמי כי הדדי נינהו וחדא מיניהו נקט אלא מהא עד כמה מזמנין עד כזית דברי ר' מאיר רבי יהודה אומר עד כביצה במאי קא מיפלגי ר' מאיר סברי ואכלת זו אכילה ושבעת זו שתיה ואכילה בכזית ור' יהודה סבר [\[דברים ח-ג\]](#) ואכלת ושבעת אכילה שיש בה שביעה ואי זה זה כביצה ואי ס"ד כותבת הגסה שאמרו יתירה מעכביצה השתא כביצה שבועי משבעא דעתא לא מיתבא אלא לאו שמע מינה כותבת הגסה שאמרו פחות מעכביצה כביצה משבעא ככותבת מיתבא דעתיה תניא רבי אומר

רש"י הא כביצה בעי סוכה. אלמא שתי כותבות דלמחן לעיל לא שהלכה כן פחותות הן מכביצה. שתי כותבות בלא גרעיין. שאכלן רבן גמליאל בסוכה ואמרו עליהו לא שהלכה כן; תרי קבי דתמרי. בגרעינהו הו קבא דקשייחא; וסריח. יא כהן קב גרעיין ויתר אלמא הגרעין יותר מן הכותבת וסריח לכן עורף כמו ספרה על אחורי המשכן (שמות כו); אם השלים. י"ד סעודות שלם חייב לאכול בסוכה לכזית רבי אליעזר במסכת סוכה; תרגימא. ליפתן; שאור כזית. לענין כל יראה וכל ימלא; שיעורו של זה לא כשיעורו של זה. על כרחך דחמץ נפיש מכזית ולהכי כתב שאור דלוי לא כתביה וגמר מחמץ הוה למינהו דיו לכל מן הסיון להיות כנזוף ולא מייחייב עליה אלא בשיעורא רבה להכי כתביה דחמץ לחיוביה אכזית דלוי; פחותה מכזית ליכא למינהו לכל תהא רחיה חמורה מאכילה דתהא אכילה כזית על כרחך החמור כזית והקל ביותר מכזית; מכדי בית שמאי. לא אמרו ככותבת אלא מאסו דבעי שיעור חמץ טפי משל שאור כזית מדלויטרין קרא למכתבינהו ואם מלאו שיעור פחות מככותבת וראו יתר על כזית הוה משעריין בו ואם כביצה פחותה מככותבת ליתני כביצה ואי נמי כי הדדי נינהו לימא כביצה שהוא שגור במשנה יותר מככותבת לענין טומאה אובלין; כותבת התמא כביצה. ובית שמאי כותבת התמא אמרו: מזמנין. מברכין על המזון אחריו: (רש"י)

תוספות שיאלכ כזית דגן מכלל דאי אכל שמעון בן שטח כזית דגן שפיר עבד שהוציא המלך והמלכה אע"פ שמסתמא הם אכלו כדי שבען והוא אכל שיעורא דרבנן והיכי אתי דרבנן ומפיק דאורייתא דפרוך בפרק מי שמתו (ברכות דף כ): גבי קטן היכי מפיק אחרים ידי חובתן יש לומר דלא דמי דגדול אפילו לא אכל כלל ראוי הוא להוציא אחרים ידי חובתן מדאורייתא וכן פרש"י התם: לא מפני שהלכה כן בו. אין זה במשנה אלא אגרא פריך עלה התם בפרק הישן (סוכה דף כו): ומשני לה הכי הלכך מייחייב לה הכא בהאי לישנא כאילו שנוי כן במתניתין: הא כביצה בעי סוכה. בפרק הישן (שם דף כז). פריך מינה לרב יוסף ואביי דאמרי אובלין עריא חוץ לסוכה ומפרש רב יוסף תרתי תלת בעי ואביי מפרש כדקא טעים בר בי רב ואזיל לכלה ומשני לא הא כביצה בעי נטילת ידיים וברכה ולא משתרי במפה דחישין דילמא נגע כדאמר בפר' כל הבשר (חולין דף קז): ותימא והא רבי צדוק כהן הוה ואמר בפרק כל הבשר (שם) התירו מפה לאוכלי תרומה ולא התירו מפה לאוכלי טהרות יש לומר דלא התירו מפה אלא לאוכלי תרומה בשעת אכילת תרומה דזהירי ביה טפי אבל לא התירו לאוכלי טהרות אפילו כהנים האוכלין על טהרת תרומה והא לאו תרומה (הוה): מיני תרגימא. בפ' הישן (סוכה דף כז). גבי אם השלים י"ד סעודות שחייב אדם לאכול בסוכה במיני תרגימא יצא פרש"י כגון פירות וכיסנין וקפלוטות מבושלין והא משמע דמיני תרגימא לאו פירות נינהו ואין ללמוד מכאן שיועילו מיני תרגימא להשלים שלש סעודות של שבת מדאמר הכא אם השלים במיני תרגימא יצא דשאני התם דילפינן להו מדכתב תלתא זימנין היום גבי מן שהוא במקום פת ואפילו אי הוה אמרינן דנפיק בג' סעודות במיני תרגימא כמו גבי סוכה מכל מקום בפירי לא נפיק דלא מהני נמי בסוכה: לומר לך שיעורו של זה לא כשיעורו של זה. תימא ונימא שאור בכזית וחמץ כגרוגרת דנפישא כדמשמע ריש פרק המצניע (שבת דף צא). גבי זק כזית תרומה לבית טמא דפריך אי לענין שבת כגרוגרת בעינן ולא סגי בכזית וכותבת שתמא הוה כביצה או מעט פחות מעכביצה כדמשמע בשמעתא ואילו גרוגרת הוה בעיר טובא מעכביצה כדמשמע בעירובין בפרק חלון (דף פ): כמו שאמר בסמוך ושמא יש לומר כיון דאפיקתיה מכזית אוקמינן אשיעורא דיום הכפורים מכאן קשה דקאמר בסמוך דחמץ ככותבת לאו היינו ככותבת הגסה דיום הכפורים ואפילו הכי מספקא ליה אי חמץ ככותבת הוה כביצה או לא אמאי מספקא ליה פשיטא דהוה כביצה דמכדי בית שמאי אשיעורא דנפיש מכזית מהדרי נוקמה אכרוגרת ויש לומר דלא מיסתבר להו לאוקמה אכרוגרת משום דאית להו דרשה דר' חנן דאמר בפרק קמא דסוכה (דף ה): דעירובין (דף ד). ארץ חטה ושעורה וגו' כל הפסוק הזה לשיעורין נאמר ודריש תאנה דקרא להוצאת שבת כדתנן כגרוגרת להוצאת שבת ולא מיסתבר להו לאוקמה קרא דתאנה להוצאה ולאכילה אלא הכל להוצאה כיון דאכילה והוצאה לאו חד עניינא להכי מוקמי להו בכותבת דנפקא לן מדבש דההוא קרא דהיינו דבש תמרים בכותבת הגסה ביום הכפורים דהיינו מידי דאכילה ומיניה נמי מרינן חמץ בכותבת ואפילו מאן דבעי למימר בסמוך דחמץ לאו ככותבת הגסה מכל מקום שפיר גמרינן מינה תרויהו דלא מסרן הכתוב אלא לחכמים גבי יום הכפורים בגסה משערינן דבהכי מיתבא דעתיה וגבי חמץ בכותבת בינונית ולא בגסה שלא יהא מופלג יותר מדאי משאור ואף על גב דפריך נוקמה אכביצה אף על גב דלא כתב בההוא קרא בזה אין לחוש דהא בפעודה נמי לא כתב בההוא קרא אבל בכגרוגרת לא מוקמינן דלא אמאי לא קאמר דבהלכה למשה מסיני פלגי דקיימא לן שיעורין הלכה למשה מסיני מר סבר הכי גמריי שאור בכזית וחמץ בככותבת ומר סבר דהכי גמריי זה וזה בכזית והשתא לא תיקשי ליה ליתני כביצה ויש לומר דבפרק קמא דביצה (דף ז): מוכחי דבקרוא פלגי דטעמא דבית שמאי לאו מכל הלכתא דמיתתיה התם ברייתא דתניא ולא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאור זה הוא חילוק שבין ב"ש וב"ה שבית שמאי אומרים שאור בכזית וכו' ומדמיינת קרא ש"מ דמח קרוא קא דרשי לכתוב רחמנא שאור ולא ואל

א - פ דף

כל השיעורין כולן בכזית חוץ מטומאות אובלין שינה הכתוב במשמען ושינו חכמים בשיעורין וראיה לדבר יוה"כ מאי שינה הכתוב במשמעו [\[ויקרא כג-כט\]](#) מלא תעונה ומאי שינו חכמים בשיעוריה ככותבת ומאי ראיה לדבר יוה"כ דאי מהתם הוה אמינא אורחא דקרא הוה טומאת אובלין כביצה מנלן א"ר אבהו א"ר אלעזר דאמר קרא [\[ויקרא יא-לד\]](#) מכל האוכל אשר יאכל אוכל הבא מחמת אוכל ואיזה זה ביצת תרנגולת ואימא גדי מחוסר שחיטה ואימא בן פקועה טעון קריעה ואימא ביצת בר יוכני תפסת מרובה לא תפסת תפסת מועט תפסת ואימא ביעתא דציפורתא דזוטר טובא רבי אבהו דידיה אמר מכל האוכל אשר יאכל אוכל שאתה אוכלו בבת אחת ושיעור חכמים אין בית הבליעה מחזיק יותר מביצת תרנגולת א"ר אלעזר האוכל חלב בזמן הזה צריך שיכתבו לו שיעור שמא יבא בית דין אחר וירבה בשיעורין מאי ירבה בשיעורין אי נימא דמחייבי קרבן אכזית קטן והתניא [\[ויקרא ז-כב\]](#) אשר לא תעשינה בשגה ואשם השב מידיעתו מביא קרבן על שגגותו לא שב מידיעתו אין מביא קרבן על שגגותו אלא דלא מחייבי קרבן עד דאיכא כזית גדול ולמאי דסליק אדעתיה מעיקרא דמחייבי קרבן אכזית קטן מאי ירבה בשיעורין שמא ירבה בקרבנות מחמת שיעורין א"ר יוחנן שיעורין ועונשין הלכה למשה מסיני עונשין מכתב כתיבי אלא ה"ק (אמר רבי יוחנן) שיעורין של עונשין הלכה למשה מסיני תניא נמי הכי שיעורין של עונשין הלכה למשה מסיני אחרים אומרים בית דין של יעבץ תיקנום והכתבו [\[ויקרא כז-לד\]](#) אלה המצות שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה אלא שכחום וחזרו ויסדום: השותה מלא לוגמיו: אמר רב יהודה אמר שמואל לא מלא לוגמיו ממש אלא כל שאליו יסלקנו לצד אחד ויראה כמלא לוגמיו והא אנו נתן מלא לוגמיו אימא כמלא לוגמיו מיתבי כמה ישתה ויהא חייב ב"ש רביעית ובה"א מלא לוגמיו רבי יהודה אומר משום ר"א כמלא לוגמיו רבי יהודה בן בתירא אומר כדי גמיעה מי עדיפא ממתניתין דאוקמינא כדי שיראה הכי נמי כדי שיראה אי הכי היינו ר"א איכא בינייהו מלא לוגמיו דחוק מתקין לה רב הושעיא אן כן הוה ליה מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה אמר ליה

ליטקת: הנה לטומאת גויה ללא דאורייתא. ואקילו רבנן בה: ולא הטמאו בהם. גבי אכילה כתיב אל תשקלו את נפשותיהם דהיינו אכילה ולא הטמאו בהם לא זו היא אזהרה טומאה שהי אין שקאל מזהרין מליטמא דכתיב אמור אל הכהנים וגו' (ויקרא כח) הכהנים מזהרין ואין ישראל מזהרין אל אזהרת אכילתן וכתיב וטמאתם גם משמע שעל ידי אכילתן הטמאו: מאלן לטומאת גויה. על ידי אוכלין טמאין דאורייתא: מדרכנן. דקרא לאו לטומאה אחת שאין כך דכי מטמא אדם על ידי אכילה אל נבלת עוף טהור: אל אסמכתא בעלמא. ועיקר קרא דרשינן בפרק אמר להם הממונה (לעיל דף לט.) אדם מטמא עצמו מעט מטמאין אותו הרבה: אומא ומילחא. שעליה: חקארי אוכלא. משקה הבל למתק את האוכל אוכלא הוא: אכילה נסה. שאכל לילי יום הכפורים על השבע שהיה שבע מסעודה שהספיק בה וכל מה שאכל משקפה אכילה נסה היתה ואלא להנאה: פרט למזיק. לזה שאינו מטמא ממנו שום עניו על ידי אכילה זו אל אכילה זו אל מזיק הוא את האוכלין ואת עצמו: זכ שאכל תרומה. כצוג שחייבו הכתוב השלומי קרן וחומש פטור אם אכלה על השבע: פרט למזיק. את התרומה: (כ"א)

תוספות וגורגות גדולה מזכית כדמוכח בר"פ המצניע (שבת דף צא.) כדפרשין לעיל וא"כ היכי אמרינן בכריתות פרק אמרו לו (דף יד:) גבי יש אוכל אכילה אחת דאין בית הבליעה מחזיק יותר משני זיתים ואור"י דנהי דקיימא לן כר' שמעון בהא דכביצה לטמא טומאת אוכלין בשתי סעודות דעירוב לא קיימא לן כותיה אלא או כר' מאיר או כרבי יהודה כדמוכח התם דרב יוסף ורבא כרבי מאיר קיימי ואינהו נמי מודו דכביצה לטמא טומאת אוכלין כרבי שמעון דחציה לבית המנוגע וחציה חציה לפסול גויה וחציה חציה לטומאת אוכלים לאו ארבי מאיר ור' יהודה קאי אלא ארבי שמעון וארבי יוחנן קאי שהזכירו שיעור הככר תדע דהא קתני התם בבביתא בגמרא כמה שיעור חצי פרס שתי ביצי' חסר קימעא דברי ר' יהודה ש"מ דקאי בשיטתיה דר' שמעון דקאמר חצי חציה לפסול הגויה בשתי ביצי' ור"ת תירץ בע"ז וה לשובו דגורגות בלא גרעינין קאמר הכא ומעכות ונדרסות טפי ונוחים להשימן בבית הבליעה וזיתים יש בהם גרעינין וקשין הן ועגולין ואינן נדבקין בבית הבליעה ולכן הוי שיעור ב' זיתים קשין כשיעור ג' גורגות ועוד דרכין ונוחין לאכול וכותבת הגסה עדיפא מזכית וגורגור' ובצירא מכביצה (וכו') ולא נהירא לר"י דגורגות אין בהן גרעין שהם אתנים שנדרסו וההיא דכריתות (דף יד.) נמי דאין בית הבליעה מחזיק יותר משני זיתים בבשר איירי דלא שייך ביה גרעין וקשה ועגולין: וחצי פרס בכדי אכילת פרס. תימה לרביא' בפ"ק דשבת (דף יד.) מפרש טעמא דפסול גויה משום דזימנין דאכלין אוכלין טמאין ושדי משקה דתרומה לפומיה ומטמא להו וא"כ בכביצה ליפסל גופיה כיון דאית בהן שיעור לטמא טומאת אוכלין ותירץ כיון דגזרי משום דילמא שדי משקה תרומה לפומיה וקום להו לרבנן דבבציר מאכילת שתי ביצים אין אדם צמא אחרות והוא בעצמו הקשה לדבריו שותה משקין טמאין אמאי טמא עד שישתה רביעית כדאיתא פי' קדשי מזבח במסכת מעילה (דף יז:) הא משקה מטמא אחרים במשהו כדמוכח בפ"ק דפסחים (דף יד.) ובברכות פרק אלו דברים (דף נב.) מיהו לפר"ת שפירש דמדאורייתא לא מטמאו אלא ברביעית ומדרבנן הוא דגזור במשהו יחא דלא רצו לזוור אלא במשקין דמטמו מדאורייתא ור"ת פי' דשתי גזירות הוו דמעיקרא גזר בשתי ביצים דנפסל גופיה מלאכול בתרומה אבל מותר ליגע וכן משמע לישנא דפסול גויה ולא טעמא דמפרש פי' דשבת (דף יד.) אלא מטעם אחרים כמו דאמרי' כיון דהאוכל אוכלין טמאין מותר לאכול בתרומה אף על גב דנגע בהדי הדדי בתוך הגוף ואתי למימר מה לי דנגעי בגופו מה לי בחוף ואתי למישרי להגיע תרומה לאוכלים טמאין וא"כ בכביצה לזוור ויש לומר משום דכי אכל כביצה אין נכנס למעיו כביצה שא"א שלא ישאר קצת בין השיניים והחניכיים וכיון דאפיקת' מכביצה אוקמה אשתי ביצים אבל משקין סיגי ברביעית דאין נשארם בין החניכיים והשיניים ור"י הוסיף על דבריו לפרש טעמא לשתי ביצים כיון דאפיקתיה מכביצה אוקמה אחצי שיעור פרס סעודה דבית המנוגע למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה כדמשמע בפרק כיצד משתתפין (עירובין דף פג.) וההיא גזירה דשתי ביצים גזירה קדמונית היתה קודם י"ח דבר טובא תדע דהוה ס"י הכא דהיא דאורייתא דפריך מוטמאתם במיכן לפסול גויה מן התורה ואי לא גזור אלא בי"ח דבר במאי טעי' והא י"ח דבר ידועים לכל ופשט איסורן כדאיתא בפרק אין עמדין (ע"ז דף לו.) ועוד א"כ חסר להו מ"ח דבר לדברי המקשה ובי"ח דבר גזור בתר הכי האוכל אוכל ראשון וכו' אפי' בכביצה ומטעמא דהתם אפילו ליגע בתרומה נפסל גופו:

א פא דף

שכוס שיעורים של תרומה משלם את הקרן ואינו משלם את החומש **[ויקרא כב-יד]** כי יאכל פרט למזיק אמר רב שיזבי א"ר יוחנן זר שבלע שזפין של תרומה והקיאן ואכלן אחר ראשון משלם (את) קרן וחומש שני אין משלם אלא דמי עצים לראשון בלבד: האוכל והשותה אין מצטרפין: מאן תנא אמר רב חסדא במחלוקת שנויה ור' יהושע היא דתנן כלל א"ר יהושע כל שטומאתו ושיעורו שוה מצטרף טומאתו ולא שיעורו ושעורו ולא טומאתו לא טומאתו ולא שיעורו אין מצטרפין רב נחמן אמר אפילו תימא רבנן עד כאן לא קא אמרי רבנן התם אלא לענין טומאה דשם טומאה חד היא אבל הכא משום יתובי דעתא הוא והאי לא מיתבא דעתיה וכן אמר ר"ל במחלוקת שנויה ורבי יהושע היא דתנן כלל א"ר יהושע כו' ורבי יוחנן אמר אפילו תימא רבנן עד כאן לא קאמרי רבנן התם אלא לענין טומאה אבל הכא משום יתובי דעתיה הוא והאי לא קא מיתבא דעתיה: **[מתני']** אכל ושתה בהעלם אחד אינו חייב אלא חטאת אחת אבל

ועשה מלאכה חייב (שני) חטאות אבל אוכלין שאינן ראויין לאכילה ושתה משקין שאינן ראויין לשתיה ושתה ציר או מוריסי פטור: **גמ'** אמר ר"ל מפני מה לא נאמרה אזהרה בעיניו משום דלא אפשר היכי נכתוב נכתוב רחמנא לא יאכל אכילה כזית נכתוב רחמנא לא תעונה קום אכול משמע מתקיף לה רב הושעיא נכתוב רחמנא השמר פן לא תעונה א"כ נפישו להו לאוי מתקיף לה רב ביבי בר אבוי נכתוב רחמנא השמר במצות עינוי אם כן השמר דלאו לאו השמר דעשה עשה מתקיף לה רב אשי נכתוב אל תסור מן העינוי קשיא ותנא מייתי לה מהכא **[במדבר כט-ז]** וענית את נפשותיכם וכל מלאכה לא תעשו יכול יהא ענוש על תוספת מלאכה ת"ל **[ויקרא כג-ל]** וכל הנפש אשר תעשה כל מלאכה בעצם היום הזה על עיצומו של יום ענוש כרת ואינו ענוש כרת על תוספת מלאכה יכול לא יהא ענוש כרת על תוספת מלאכה אבל יהא ענוש כרת על תוספת עינוי ת"ל **[ויקרא כג-כט]** כי כל הנפש אשר לא תעונה בעצם היום הזה ונכתרה על עיצומו של יום ענוש כרת ואינו ענוש כרת על תוספת עינוי יכול לא יהא בכלל ענוש אבל יהא מזהר על תוספת מלאכה ת"ל **[ויקרא כג-כח]** וכל מלאכה לא תעשו בעצם היום הזה על עיצומו של יום הוא מזהר ואינו מזהר על תוספת מלאכה יכול לא יהא מזהר על תוספת מלאכה אבל יהא מזהר על תוספת עינוי ודין הוא ומה מלאכה. שנוהגת בשבתות וי"ט אינו מזהר עליה עינוי שאינו נוהג בשבתות וי"ט אינו דין שלא יהא מזהר עליו אבל אזהרה לעינוי של יום עצמו לא למדנו מניין לא יאמר ענוש במלאכה דגמר מעינוי ומה עינוי שאינו נוהג בשבתות וי"ט ענוש כרת מלאכה שנוהגת בשבתות וימים טובים לא כל שכן למה נאמר מופנה להקיש ולדון ממנו גזרה שוה נאמר ענוש בעינוי ונאמר ענוש במלאכה מה מלאכה לא ענוש אלא אם כן הזהיר איכא למיפרך מה לעינוי שלא הותר מכללו תאמר במלאכה שהותרה מכללה אלא לא יאמר ענוש בעינוי דגמר ממלאכה מה מלאכה שהותרה מכללה ענוש כרת עינוי שלא הותר מכללו לא כל שכן למה נאמר מופנה להקיש ולדון ממנה גזירה שוה נאמר ענוש בעינוי ונאמר ענוש במלאכה מה מלאכה ענוש והזהיר אף עינוי ענוש והזהיר איכא למיפרך מה למלאכה שכן נוהגת בשבתות וימים טובים תאמר בעינוי שאינו נוהג בשבתות וימים טובים אמר רבינא היא תנא עצם עצם גמר מופנה דאי לא מופנה איכא למיפרך כדפרכין לאי אפנויי מופנה חמשה קראי כתיבי במלאכה חד לאזהרה דימנא וחד לאזהרה דליילא וחד לענוש דימנא וחד דליילא וחד לאפנויי למגמר עינוי ממלאכה בין דימנא בין דליילא דבי ר' ישמעאל תנא נאמר כאן עינוי ונאמר להלן עינוי מה להלן לא ענוש אלא אם כן הזהיר אף כן לא ענוש א"כ הזהיר רב אחא בר יעקב אמר יליף שבת שבתון משרשית מה להלן לא ענוש אלא אם כן הזהיר אף כן לא ענוש אלא אם כן הזהיר רב פפא אמר

רש"י שְׂכוּסָה. כל דבר שהוא אובדן של כסף כדרך אכילתו קרי ליה כוסס: שְׂפִי. פְּרוּג' ש' בלע"ז שבלע בלא כסיה: ראשון משלם קרן וחומש. שאף היא דרך אכילתו: וכן משלם דמי עמים לראשון. שהרי קנאן הראשון ונתחייב בתשלומיהן והן אינן ראויות עוד אלא להסקה: במחלוקת. השנויה במקום אחר שנויה במשנתנו ולא דברי הכל היא אלא רבי יהושע היא: שטומאתו ושיעורו קנה. כגון שני חללי זיהים משני מהים או משתי נבילות או שתי חללי עדה משני פרצים שזמן טומאתן קנה ושיעורן קנה לטמא בשיעור אחד: טומאתו ולא שיעורו. כגון שרץ ונבילה ששניהן טומאת ערב אבל אין שיעורן קנה לטמא קנה בכזית זה בכזית: שיעורו ולא טומאתו. כגון מה ונבילה ששניהן בכזית זה טומאת שבעה זה טומאת ערב: מהני' אינו חייב אלא טמא אחת. דהד שמה הוא לאכילה ושהיה מהד קרא נפקי: אבל ועשה מלאכה. תרי שמות נינהו דמהרי קראי נפקי: גמ' אכילה בכזית. משמע והתורה לא חייבה עליו אלא ביישוב הדעת: השמר פן לא העונה. השמר פן תבא לידי לא העונה: אי"כ נפיסי להו לאוי. השמר ופן ששניהן לא העשה הן והנן לאו אחד אמרינן שמה לא רצה להרבות בו לאוי: השמר דלאו. כגון השמר בנגע הארעה (דברים כד) שלא יקוץ בהרות: השמר דעשה. השמר שחשונה: ותנא מייחי. אזהרה בעיטוי מהכא: על תוספת מלאכה. אם לא הוסיף מחול על הקודש להפסיק מן המלאכה מבעוד יום: יהא מזהיר. בלאו: מה לענינו וכו'. כלומר עונש דמלאכה לאו מופנה הוא שאם באת ללמדו מענינו יס להשיב מלאכה הותרה מקצתה אלל גבוה: חמשה קראי חייבי במלאכה. ארבעה לאוי וכתה אחד בחרי מות ופ' אך בעשור (שחומש הפקודים): והד לעונש דליליא. דאם אינו ענין לאזהרה תנאו לענין עונש: ונאמר להנן (רש"י)

תוספות כל שטומאתו ושיעורו שוה מצטרפין. שמעתי מקשה מאי איצטרך קרא לרבי עקיבא בפרק קמא דסנהדרין (דף ד. ד.) לרביעית דם הבא משני מתים שמטמא באהל ומאי טעמא דרבנן דפליגי והא קיימא לן כל שטומאתו ושיעורו שוה מצטרפין ומתרא דמייירי ברביעית דם הבאה משני נפלים שאין לא בזה ולא בזה רביעית מתחילה אבל שני מתים שיש בכל אחד טפי מרביעית לדברי הכל מצטרפין חצי רביעית מזה וחצי רביעית מזה וכן שמעתי שיש להיות בתוספתא אמנם לא מצאתי אותו: השמר דעשה עשה. אע"ג דרבי יוחנן אית ליה בפ' הקומץ רבה (מנחות דף לו:.) השמר דעשה נמי לאו הכא אליבא דרבי לקיש דהוא מרא דשמתא משני: (תוספות)

דף פא - ב

הוא גופיה שבת איקרי דכתיב תשבתו שבתכם בשלמא רב פפא לא אמר כרב אחא בר יעקב דקרא דכתיב בגופיה עדיף אלא רב אחא בר יעקב מאי טעמא לא אמר כרב פפא מיבעי ליה לכדתניא **[ויקרא כג-לב]** ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש יכול יתחיל ויתענה בתשעה ת"ל בערב אי יכול משתחשך ת"ל בתשעה הא כיצד מתחיל ומתענה מבעוד יום מכאן שמוסיפין מחול על הקודש ואין לי אלא בכניסתו ביציאתו מנין ת"ל **[ויקרא כג-לב]** מערב עד ערב ואין לי אלא יוה"כ (ימים טובים) מניין ת"ל **[ויקרא כג-לב]**

דף פב - א

מתני' התינוקות אין מענין אותן ביוה"כ אבל מחנכין אותן לפני שנה ולפני שנתיים בשביל שיהיו רגילים במצות: **גמ'** השתא בפני שתיים מחנכין להו בפני שנה מביעא אמר רב חסדא לא קשיא הא בחולה הא בבריא א"ר הונא בן ח' וכן ב' מחנכין אותו לשעות בן י' ובן י"א משלימין מדרבנן בן י"ב משלימין מדאורייתא בתינוקת ורב נחמן אמר בן ט' בן י' מחנכין אותו לשעות בן י"א בן י"ב משלימין מדרבנן בן י"ג משלימין מדאורייתא בתינוק ור' יוחנן אמר השלמה דרבנן ליכא בן י' בן י"א מחנכין אותו לשעות בן י"ב משלימין מדאורייתא תנן התינוקות אין מענין אותן ביוה"כ אבל מחנכין אותו לפני שנה ולפני שתיים בשלמא לרב הונא ורב נחמן לפני שנה ולפני שתיים לדבריהן ולפני שנה לדבריהן אלא לרבי יוחנן קשיא אמר לך רבי יוחנן מאי שנה או שתיים סמוך לפירוקן ת"ש דתני רבה בר שמואל תינוקות אין מענין אותן ביוה"כ אבל מחנכין אותן שנה או שתיים סמוך לפירוקן בשלמא לר' יוחנן ניחא אלא לרב הונא ולרב נחמן קשיא אמרי לך רבנן מאי חינוך נמי דקתני השלמה ומי קרי לחינוך השלמה והא תניא אי זה חינוך היה רגיל לאכול בשתי שעות מאכילין אותו לשלש בשלש מאכילין אותו בארבע אמר רבא בר עולא תרי חנוכי הוו: **מתני'** עוברא שהריחה מאכילין אותה עד שתשיב נפשה חולה מאכילין אותו ע"פ בקיאי ואם אין שם בקיאי מאכילין אותו על פי עצמו עד שיאמר די: **גמ'** ת"ר עוברא שהריחה בשר קודש או בשר חזיר תוחבין לה כוש ברוטב ומניחין לה על פיה אם נתיישה דעתה מוטב ואם לאו מאכילין אותה רותב עצמה ואם נתיישה דעתה מוטב ואם לאו מאכילין אותה שומן עצמו שאין לך דבר שעומד בפני פקוח נפש חוץ מע"ז וגילוי עריות ושפיכות דמים ע"ז מנלן דתניא ר"א אומר אם נאמר **[דברים ו-ה]** בכל נפשך למה נאמר **[דברים ו-ה]** בכל מאדך ואם נאמר בכל מאדך למה נאמר בכל נפשך אם יש לך אדם שגופו חביב עליו מממונו לכתך נאמר בכל נפשך ואם יש לך אדם שמונו חביב עליו מגופו לכתך נאמר ובכל מאדך גילוי עריות ושפיכות דמים מנא לן דתניא רבי אומר **[דברים כב-כו]** כי כאשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש כן הדבר הזה וכי מה ענין למדנו מרוצח לנערה המאורסה אלא ה"ז בא ללמד ונמצא למד מה נערה המאורסה ניתן להצילה בנפשו אף רוצח (כו') מה רוצח יהרג ואל יעבור אף נערה המאורסה יהרג ואל יעבור

רש"י מהני' אין מענין אותן. אין חייבין למנוע מהן מלאכה: מחנכין אותן. לשעות לפני שנה שהיא סמוכה לפירוקן פירוקן הו בן שלש עשרה לנבחה וארבע עשרה לזכר כדרך תינוקות להניח שתי שערות בקטות עשרה ויום אחד להיטו בתוך שנת י"ג והיא פירקה לעונשין ותיקוץ ב"ג ויום אחד נמלא שנת י"ד פירקו לעונשין ושנת י"ג היא שנה הסמוכה לפירוקן ושנת י"ב היא שנה לפני שנה הסמוכה לפירוקן: או לפני שתי שנים. שהיא לפני שתי שנים סמוך לפירוקן והיינו שלש שנים לפני פירוקן ובגמרא פריך השתא לפני שתיים דהיינו ג' שנים אמרת מחנכין לפני שנה דהיינו שתיים מביעא: גמ' בחולה. כחוש ותשוש כח: אמר רב הונא בן שמונה. לכריא שעברה שמה ונכנסה

א"כ מה לי משמש באבר מת מה לי בקישוי י"ל רבא לטעמיה דאמר בפרק שני דשבועות (דף יח.) המשמש מת פטור ועוד י"ל שהיה לו פרוש בהנאה מועטת ופירש בהנאה מרובה כדאמר גבי משמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי בפ"ב דשבועות (ג"ז שם.) ופירש באבר חי חייב אפי' למאן דאמר המשמש מת חייב משום שהיה לו פרוש בהנאה מועטת ופירש בהנאה מרובה הכא נמי אם הדביקוהו ושמש מת או אם נטמאתי בשבתו והדביקוהו פטור אבל אם הדביקוהו ושוב נתקשה חיוב והשתא למאי דפירשי' גרס יתיר ונמי גרס אף נערה המאורסה תיהרג ניהא ונוקמה כגון דעבדה מעשה שמאנסינ אותה להביא הערוה עליה והא דפריך בכתובות (דף ג:) ולדירוש להו דאונס שרי אע"ג דגילו עריות יהרג ואל יעבור התם נמי קרקע עולם הו' ורבינו תם היה מפרש בההיא דכתובות ודאסתר דלא מיחייבא למיסר נפשה בביאת עכו"ם שאין ביאתו ביאה ולא מיחייבא מיתה בביאתו דרחמנא אפקריה לזרעיה דעובד כוכבים כדכתיב אשר בשר חמורים בשרם וזרמת סוסים זרמתם והו' כביאת בהמה בעלמא ומתוך כך התיר לבת ישראל שהמירה דתה ונשאת לעכו"ם והזרה בתשובה והעכו"ם נתגייר לקיימה דאע"ג דאמר כשם שאסורה לבעל כך אסורה לבעול הני מילי בביאת ישראל אבל עכו"ם לא ולא נהירא לר"י בר מאיר דכיון דנאסרת לבעלה בביאת עכו"ם כדקאמר בכתובות (שם) איכא פרוצות כו' וכן בפרק שני דכתובות (דף כו:) האשה שנחבשה בידי עכו"ם על ידי נפשות אסורה לבעלה וכן באסתר וכאשר אבדתי אבדתי אלמא לגבי לאסורה על בעלה לא חשיבא כביאת בהמה הכי נמי יש לאסורה על הבעול וכן לפסול לכהונה פנויה שנבעלה לעכו"ם אע"ג דנבעלה לכהונה כשירה לכהונה בפרק הבא על יבמתו (יבמות דף נט:) אלמא לא חשיבא כבהמה ודוקא לענין חייס אמר בפ' נושאין (שם דף צח.) דרחמנא אפקריה לזרעיה דעובד כוכבים ובפ' ארוסה (סוטה דף כו:) אמרינן דמקנין ע"י נכרי ופוסל בתרומה ופריך פשיטא ונסתרה והיא נטמאה אמר רחמנא אחד לבעול ואחד לבעול ואחד לתרומה מהו דתימא כי אמרינן ונסתרה והיא נטמאה הני מילי היכא דבהך ביאה אסירא ליה קא משמע לן אלמא דאפי' גבי עכו"ם שייך נטמאה לאסור לבעלה והוא הדין לבעול וליכא למידק איפכא מהתם מדקאמר דס"ד אמיןא כיון דבלאו האי ביאה אסירא ליה לא מיתסרא עליה דבעל מכלל דעכו"ם גופיה לא צריך קרא לאסורה על ידי אותה ביאה וא"כ גר מותר ע"י ביאה שבעל בהיותו עכו"ם דאי אסור הו' מיתוקם כיון שפיר אפילו בעכו"ם ומיתסרא עליה בהאי לכשיתיגייר דבלאו הך בעלה (לא) הוה מיתסרא עליה היינו בהיותו עכו"ם שהיא אסורה לבעול לעכו"ם ותימא כיון דאיכא אסור מיתה בביאת עכו"ם למה לא גירש מדכי את אסתר בשעה שבאתה להצלת כלל ישראל וי"ל היה ירא פן יודע הדבר למלך ויתפרסם על ידי גס שהיתה אשתו דאי לא תימא הכי למה לא גירשה כדי שלא תאסר עליו ביאותה ויחזירנה אח"כ דמחזיר גרושתו לא מיתסרא בביאת זנות כדמוכח בסוטה פרק היה מביא (דף יח:) שלא היה מתנה עמה מאחר שתתגרש וא"ת הא דקאמר במס' ע"ז פ' ר' ישמעאל (דף נד.) גבי נעבד באונס דאסור דמפרש כגון שאנסוהו נכרים והשתחוה לבהמה דידיה ופריך עלה אונס רחמנא פטריה דכתיב ולנערה לא תעשה דבר ומאי קושיא הא קרא בקרקע עולם דוקא איירי אבל עושה מעשה חייב למסור עצמו ומשתחוה לע"ז עושה מעשה הוא דכפפס נכרים לפני ע"ז ליכא לאוקומיה דא"כ לאו מידי עבד ואין זה משתחוה ואפילו נראה כמשתחוה כעין שוחה ונטול מעותיו לפני ע"ז אינו עוד דאם כן אין כאן אונס אסור דבר שהוא שלו אלא הנכרים הכופפים קומתו הם האוסרים בהמתו לע"ז אם היתה נאסרת בכך וי"ל דהכי פירושו אונס רחמנא פטריה ממתיה וכיון דפטריה ממתיה בית דין אע"ג דמיחייב למסור עצמו לא חשיב נעבד ליאסר בהך עבודה ושפיר יליף מהאי קרא דפטור ממתיה באונס אפילו בעושה מעשה אע"ג דנערה לא עבדה מידי דהא איתקש בהאי קרא נערה המאורסה לרוצח מה רוצח יהרג ואל יעבור בעשיית מעשה אף נערה יהרג הבעול או תיהרג היא בעשיית מעשה ובהאי קאמר קרא ולנערה שנבעשה מעשה עבדה בדיעבד מחמת אונס לא תעשה דבר והוא הדין משתחוה לע"ז כדי שלא יהרגוהו איכא למילף מיניה לפטורו בדיעבד אפי' בעשיית מעשה וקסבר רבי זירא כיון דבדיעבד מיפטר העובד לא מיתסר נעבד בהא עבודה אע"פ שלא באונס מיתה היה חייב לאביו אע"ג דלא קבליה באלוה ולרבה דקבליה באלוה שהשתחוה בפירושו לשם קבלת אלהות אע"פ שאין פיו ולבו שוין שבפיו מפרש שעובד לשם אלהות ולבו לאביו שבשמים ורבה מהדר ליה להבי זירא דחשיב שפיר נעבד אע"ג דפטור ממתיה ועוד י"ל דמשמע ליה לענין מיתה ב"ד דאין חילוק בין עביד מעשה ללא עביד מעשה דהא אשה ברצון חייבת אף על גב דהוא קרקע עולם וכשפטור התם אונס ממתיה בית דין כדכתיב ולנערה לא תעשה דבר לא שנא עביד מעשה ול"ש לא עביד מעשה: (תוספות)

דף פג - א

[תהילים נח-ד] זורו רשעים מרחם נפק מינה שבתאי אצר פירי: חולה מאכילין אותו על פי בקיאינן: אמר ר' ינאי חולה אומר צריך ורופא אומר אינו צריך שומעין לחולה מ"ט **[משלי יד-ג]** לב יודע מרת נפשו פשיטא מהו דתימא רופא קים ליה טפי קמ"ל רופא אומר צריך וחולה אומר אינו צריך שומעין לרופא מ"ט תונבא הוא דנקיט ליה תנן חולה מאכילין אותו ע"פ בקיאינן ע"פ עצמו לא ע"פ בקיאינן אין על פי בקי אחד לא הכא במאי עסקינן דאמר לא צריכא וליספו ליה ע"פ בקי לא צריכא דאיכא אחרינא בהדיה דאמר לא צריך מאכילין אותו ע"פ בקיאינן פשיטא ספק נפשות הוא וספק נפשות להקל לא צריכא דאיכא תרי אחריני בהדיה דאמרי לא צריך ואע"ג דאמר רב ספרא תרי כמאה ומאה כתרי ה"מ לענין עדות אבל לענין אומדנא בתר דעות אזלינן וה"מ לענין אומדנא דממונא אבל ספק נפשות הוא והא מדקתני סיפא ואם אין שם בקיאינן מאכילין אותו על פי עצמו מכלל דרישא דאמר צריך חסורי מיחסרא והכי קתני בד"א דאמר לא צריך אני אבל אמר צריך אני אין שם בקיאינן תרי אלא חד דאמר לא צריך מאכילין אותו על פי עצמו מר בר רב אשי אמר כל היכא דאמר צריך אני אפי' איכא מאה דאמרי לא צריך לדידה שמעינן שנאמר לב יודע מרת נפשו תנן אם אין שם בקיאינן מאכילין אותו ע"פ עצמו טעמא דליכא בקיאינן הא איכא בקיאינן לא ה"ק בד"א דאמר לא צריך אני אבל אמר צריך אני אין שם בקיאינן כלל מאכילין אותו ע"פ עצמו שנאמר לב יודע מרת נפשו: **[מתני'** מי שאחזו בולמוס מאכילין אותו אפי' דברים טמאים עד שיאורו עיניו מי שנשכו כלב שוטה אין מאכילין אותו מחצר כבד שולו ר' מתיא בן חרש מתיר ועוד אמר ר' מתיא בן חרש החושש בגרונו מטילין לו סם בתוך פיו בשבת מפני שהוא ספק נפשות וכל ספק נפשות דוחה את השבת מי שנפלה עליו

מפולת ספק הוא שם ספק אינו שם ספק חי ספק מת ספק כותי ספק ישראל מפקחין עליו את הגל מצאוהו חי מפקחין ואם מת ניחוחו: **גמ'** ת"ר מניין היו יודעין שהאירו עיניו משיבחו בן טוב לרע אמר אביי ובטעמא ת"ר מי שאחזו בולמוס מאכילין אותו הקל הקל טבל ונבילה מאכילין אותו נבילה טבל ושבועית שביעית טבל ותרומה תנאי היא דתניא מאכילין אותו טבל ואין מאכילין אותו תרומה בן תימא אומר תרומה ולא טבל אמר רבה היכא דאפשר בחולין דכולי עלמא לא פליגי דמתקנין ליה ומספינן ליה כי פליגי בדלא אפשר בחולין מר סבר טבל חמור ומר סבר תרומה חמורה מר סבר טבל חמור אבל תרומה חזיא לכהן ומר סבר תרומה חמורה אבל טבל אפשר לתקוניה

רש"י זורו רשעים מרחם. נעשו זרים ונתנכרו לכהנים שבשמים: אלך פירי. להפקיע שבעים ותינח (ב"ב דף טז) אין אורזין פירות בחרץ ישראל וכל דבר שהוא חיי נפש לפי שמפקיעין את השערים: חונבל. שטות אשטורדישו"ן מחמת חוליו: על פי בקיאינן. תרי ע"פ בקי לא וע"פ עצמו לא חונבלת דר' ינאי בתריווייה: הכא במאי עסקינן. דאמר חולה לא צריך ואשמועינן מהני' דשומעין לרופאין: וניספו ליה על פי בקי. דהא בחלד נמי אמר ר' ינאי דשומעין לרופא: ואע"ג דלחמך רב ספרא. דהא דלמור רבנן תרי כמאה ומאה כתרי לענין אומדנא חבד דעות אזלינן אשמעין' בתמני' דכי אמרינן זיל בתר דעות באומדנא דממונא כגון בזומא שמיין לבעל חוב חבד באומדנא דחולה אף על גב דרובא אמרי לא צריך כיון דלחיה תרי דלמרי צריך ספק נפשות להקל: מכלל דרישא דלחמך צריך. ואפי' קתני מהני' ע"פ בקיאינן אין ע"פ עצמו לא: כמה דכריס אמורים. דמאכילין אותו ע"פ בקיאינן כלומר דבעינן בקיאינן דלחמך לא צריך ואמרי בקיאינן צריך מאכילין אותו חבד אמר צריך אני אם אין שם בקיאינן תרי דלמרי לא צריך אלא חד מאכילין אותו ע"פ עצמו כר' ינאי דלחמך שומעין לחולה: מר בר רב אשי אמר. הך סיפא לא תפרש הכי דמשמע דהיכא דלחמך צריך אני ואיכא תרי דלמרי לא צריך לא צייתנין ליה הא לא אמרי' דהיכא דלחמך צריך אני ואפי' איכא מאה דלמרי לא צריך צייתנין ליה מאי טעמא לב יודע מרת נפשו: הכי גר' תנן אם אין שם בקיאינן מאכילין אותו על פי עצמו טעמא דליכא בקיאינן הא איכא בקיאינן כלל מאכילין אותו חבד אמר צריך חסורי מיחסרא והכי קתני בד"א דאמר לא צריך אני אבל אמר צריך אני אין שם בקיאינן כלל מאכילין אותו וכו'. אין שם בקיאינן כלומר אין בקיאותן כלום: מהני' מי שאחזו בולמוס. חולי האוחז מחמת רעבון

עיניו כהות והוא מסוכן למוט וכשמרלחיתו חוזרת בידוע שנהרפא: כלב שוטה. מפרש בגמ': און מאכילין מחלך ככל שכו. ואע"פ שנהגין הרופאים כרפואה זו אינה רפואה גמורה להחיר לו איסור בהמה טמאה על כן: ור' מתיא בן חרש מחיר. קסבר רפואה גמורה היא: גמ' אמר רביי ובעטמא. משודע להבחין בין טעם תבשיל יפה לטעם תבשיל רע: מאכילין אותו הקל הקל. אם און לנו דברים מותרים כדי לרכוש ויש לפנינו מיני איסורין מאכילין אותו הקל הקל שבהם: טבל ושבועות מאכילין אותו שביעית. לאחר זמן היעורר שהטבל גמורה בידי שמים והשבועות בעשה: בדאפך בחולין. יקש די בחולין של טבל זה להאכילו לאחר שהיטל תרומתו: דכולי עלמא לא פליגי דמתקנין ליה ומספיני ליה. חולין ואין מאכילין אותו לא טבל ולא תרומה: כי פליגי דלא אפשר בחולין. אלא אם כן אוכל את כולו וקאמר מאכילין אותו הטבל כמות שהוא ולא יפישן ממנו תרומה להאכילו תרומה לעלמה וחולין לעלמן וכן תימא אומר מוטב שיפישן תרומתו ויאכילוהו כל אחד לעלמן ולא יאכילוהו טבל כמות שהוא: מר סבר טבל חמור. שאפי' לכהניס אינו ראוי: ומר סבר תרומה חמורה. שאין לה היחר ככל טבל אפשר דמתקן ליה וחולין יהו ראויין לכל אדם: (רש"י)

תוספות הא מדקתני סיפא אם אין שם בקיאיין מאכילין אותו ע"פ עצמו מכלל דרישא דאמר צריך. והכי קאמר כל כמה דמצינו לאהדורי אבקיאיין מהדריין ולא סמכי' אחולה גופיה אלא היכא דליכא בקיאיין כלל וכ"ש היכא דרופא בקי אומר אינו צריך וחולה אומר צריך דלא סמכיני עליה להכחיש הבקי: מר בר רב אשי אמר כל היכא דאמר צריך אני. פלוגתא דרבנותא הוא אי הלכתא כמר בר רב אשי אי לא בסדר תנאים ואמוראים כתב הלכתא כמר בר רב אשי בכלי הש"ס לבר ממיפך שבועה ואודיתא מיפך שבועה בפרק שבועת הדיינין (שבועות דף מא.) ואודיתא בסוף פרק זה בורר (סנהדרין דף כט:.) ור"ח כתב דהלכתא כוותיה בכלייה הש"ס בר ממיפך שבועה וחיוויי חוורי גבי צומת הגידין שילחי פרק בהמה המקשה (חולין דף עז:.) וסימניך הפך לבן ורב האי ורבינו גרשום זצ"ל פסקו הלכתא כוותיה (בר) במיפך שבועה ואודיתא ובבבלי הש"ס לא: (תוספות)

דף פג ב

אפשר בחולין פשיטא לא צריכא בשבת בשבת נמי פשיטא טלטול מדרבנן הוא הכא במאי עסקינן בעציץ שאינו נקוב דרבנן מר סבר טבל חמור ומר סבר תרומה חמורה לימא תנאי היא דתניא מי שנשכו נחש קורין לו רופא ממקום למקום ומקרינן לו את התרנגולת וגוזזין לו את הכרישין ומאכילין אותו ואין צריך לעשר דברי רבי ר' אלעזר בר' שמעון אומר לא יאכל עד שיעשר נימא ר' אלעזר בר' שמעון היא ולא רבי אפי' תימא רבי עד כאן לא קאמר רבי התם אלא לענין מעשר ירק דרבנן אבל במעשר דגן דטבל דאורייתא הוא אפי' רבי מודה דאי. שרית ליה בעציץ שאינו נקוב אתי למיכל בעציץ שהוא נקוב ת"ר מי שאחזו בולמוס מאכילין אותו דבש וכל מיני מתיקה שהדבש וכל מיני מתיקה מאירין מאור עיניו של אדם ואע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר **[שמואל א יד-כט]** ראו נא כי אורו עיני כי טעמתי מעט דבש הזה ומאי אע"פ שאין ראיה לדבר דהתם לאו בולמוס אחזיה אמר אביי ל"ש אלא לאחר אכילה אבל קודם אכילה מגרר גריר דכתיב **[שמואל א ל-יא]** וימצאו איש מצרי בשדה ויקחו אותו אל דוד ויתנו לו לחם ויאכל וישקוהו מים ויתנו לו פלח דבילה ושני צמקים ויאכל ותשב רוחו אליו כי לא אכל לחם ולא שתה מים שלשה ימים ושלושה לילות אמר ר' א' אמר שמואל מי שאחזו בולמוס מאכילין אותו אליה בדבש רב הונא בריה דרב יהושע אמר אף סולת נקיה בדבש רב פפא אמר אפי' קמחי דשערי בדיבשא אמר ר' יוחנן פעם אחת אחזני בולמוס ורצתי למזרחה של תאנה וקיימתי בעצמי **[קהלת ז-יב]** החכמה תחיה בעליה דתני רב יוסף הרוצה לטעום טעם תאנה יפנה למזרחה שנאמר **[דברים לג-יד]** ומגד תבואות שמש ר' יהודה ור' יוסי הו קא אזלי באורחא אחזיה בולמוס לר' יהודה קפחיה לרועה אכליה לריפא א"ל ר' יוסי קפחת את הרועה כי מטו למתא אחזיה בולמוס לר' יוסי אהדרוהו בלגי וצעי א"ל ר' יהודה אני קפחתי את הרועה ואתה קפחת את העיר כולה ותו ר' מ' ור' יהודה ור' יוסי הו קא אזלי באורחא ר' מאיר הוה דייק בשמא ר' יהודה ור' יוסי לא הו דייקו בשמא כי מטו לההוא דוכתא בעו אושפיזא יהבו להו אמרו לו מה שמך אמר להו כידור אמר ש"מ אדם רשע הוא שנאמר **[דברים לב-כ]** כי דור תהפכות המה ר' יהודה ור' יוסי אשלימו ליה כייסיהו ר"מ לא אשלים ליה כיסיה אול אותביה בי קיבירה דאבוה אתחזי ליה בחלמיה תא שקיל כיסא דמנח ארישא דההוא גברא למחר אמר להו הכי אתחזי לי בחלמאי אמרי ליה חלמא דבי שמשי לית בהו ממשא אזל ר"מ ונטריה כולי יומא ואייתיה למחר אמרו לו חב לן כיסין אמר להו לא היו דברים מעולם אמרו להו ר' מ' אמאי לא דייקיתו בשמא אמרו ליה אמאי לא אמרת לן מר אמר להו אימר דאמרי אנא חששא אחזוקי מי אמרי משכוהו ועיילוהו לחנותא חזו טלפחי אשפמיה אזלו ויהבו סימנא לדביתוהו ושקלוהו לכייסיהו ואייתו אזל איהו וקטליה לאיתתיה היינו (דתנן) מים ראשונים האכילו בשר חזיר מים אחרונים הרגו את הנפש ולבסוף הו דייקי בשמא כי מטו לההוא ביתא דשמיה בלא לה עיילו לגביה אמרי שמע מינה רשע הוא דכתיב **[יחזקאל כג-מג]** ואמר לבלה נאופים (כמו) **[בראשית יח-יב]** אחרי בלותי היתה לי עדנה כלומר זקנה בנאופים: מי שנשכו כלב שוטה וכ': ת"ר חמשה דברים נאמרו בכלב שוטה פיו פתוח וריוו נוסף ואזניו סרוחות וזנבו מנוח על ירכותיו ומהלך בצידי דרכים וי"א אף נובח ואין קולו נשמע ממאי הו רב אמר נשים כשפניות משחקות בו ושמואל אמר רוח רעה שורה עליו מאי בינייהו איכא בינייהו

רש"י אפשר בחולין פשיטא. דמתקנין ליה: לא כריכא בשבת. שאפי' הוא שבת שאסור להפריש תרומה ומעשר ויפישוהו ולא יאכילוהו טבלים: בעציץ שאינו נקוב. דטבל שכו מדרבנן וצבות דהפריש מעשרות בשבת דרבנן אשמועינן שידחה הצבות ולא יאכילוהו טבל דרבנן דלתו למשרי נמי טבל דאורייתא כי האי גוונא: לימא תנאי היא. הך דרבה דאמר דלאפשר בחולין מתקנין ליה ודחינן שבות דהפריש תרומה בשבת מקמי אכילת טבל דענין שאינו נקוב דרבנן: קורין לו רופא. בשבת: וקוריעו לו התרנגולת. לתת על המנה שזו היא רפואתו: וגוזזין לו כרישין. מן המחומר להאכילו: כרישין. כתיב: לימא. הך דרבה ר' אלעזר בר' שמעון היא דאמר מפרשין לו תרומה בשבת ואל יאכילוהו טבל דרבנן כגון ירק ולא רבי האמר און צריך לעשר: עד כאן לא קאמר רבי אלא לענין מעשר ירק דרבנן. דלא מיהלף בטבל דאורייתא אבל דגן דאורייתא הוא אפי' רבי מודה דאף בעציץ שאינו נקוב מעשר דמיהלף בדאורייתא: ראו נא כי אורו עיני. ביהותן כתיב: הכי גר' מאי און ראיה לדבר דהתם לאו בולמוס אחזיה: מוגרר גריר. ממשיך את הגב לתאות רעזון: ויאכל. לחם והדר ויתנו לו פלח דבילה: אליה. בשר שמו מאל: למזרחה של תאנה. שהמשמש מכה שם מן הבקר עד חלות היום והמשמש ממנה את הפרי: ומגד. לשון מעדניס: קפחיה. כפחו ונטל ככרו הימנו: אהדרוהו בלגי וצעי. סבבוה בני העיר והקיפוהו לגינין של דבש ומתיקה וקערות של תבשילין: זייה בשמא. בשמו של בעל הבית אם נאה אם כעור: אשלימו ליה כייסיהו. ערב שבת היה והפקדו אלכו כיסם: דבי שמשי. של ערבי שבתות: לית בהו ממשא. מתוך שאדם צמונה מהרהר ורואה חלומות ומתכוון היה לחנותו של י"מ ויטלנו: חזו טלפחי אשפמיה. ראו דעשים על שפתו: יהבו סימנא לדביתוהו. בעציץ אמר שהנינו לנו כיסיו וזה כך סימן שאכלתם היום עדשים: מים ראשונים האכילו בשר חזיר. פונדק ישראל היה מוכר לישראל דברים המותרים ומאכילם ומוכר לנכרים בשר חזיר מבושל בל ישראל לפונדק וראהו של נטל ידיו כשהטבל לנכרו ונתן לפניו בשר חזיר. מים אחרונים הרגו את הנפש. זו היא אשתו של זה שאילו נטל מים אחרונים דרך הטובלים ידים לקנה את שפם בידים טופחות ולא היו עדשים נראין: ואזניו סרוחות. גדולות וכפולות למטון: משחקות בו. מראות בו כשפיהם לשחקו: (רש"י)

דף

פד

א

למקטליה בדבר הנזרק תניא כוותיה דשמואל כשהורגין אותו אין הורגין אותו אלא בדבר הנזרק דחייף ביה מסתכן דנכית ליה מיית דחייף ביה מסתכן מאי תקנתיה נישלח מאניה ונירתיט רב הונא בריה דרב יהושע חף ביה חד מינייהו בשוקא שלחינהו למאניה ורתיט אמר קיימתי בעצמי [קהלת ז-יב] החכמה תחיה בעליה דנכית ליה מיית מאי תקנתיה אמר אביי ניתי משכא דאפא דדיכרא וניכתוב עליה אנא פלניא בר פלניתא אמשכא דאפא דיכרא כתיבנא עלך כנתי כנתי קלירוס ואמרי לה קנדי קנדי קלירוס יה יה ה' צבאות אמן אמן סלה ונשלחינהו למאניה ולקברינהו בי קברי עד תריסר ירחי שתא ונפקינהו ונקלינהו בתנורא ונבדרינהו לקטמיה אפרשת דרכים והנך תריסר ירחי שתא כי שתי מיא לא לישתי אלא בגובתא דנחשא דילמא חזי בבואה דשידא וליסתכן כי הא דאבא בר מרתא הוא אבא בר מניומי עבדא ליה אימיה גובתא דדהבא: ועוד אמר ר' מתיא: ר' יוחנן חש בצפידנא אזל גבה דההיא מטרוניתא עבדא ליה מלתא חמשא ומעלי שבתא אמר לה בשבת מאי אמרה ליה לא צריכת אי מצטריכנא מאי אמרה ליה אישתבע לי דלא מגלית אישתבע לאלהא דישאל לא מגלינא נפק דרשה בפירקא והא אישתבע לה לאלהא דישאל לא מגלינא הא לעמו ישראל מגלינא והא איכא חלול השם דמגלי לה מעיקרא מאי עבדא ליה אמר רב אחא בריה דרב אמי מי שאור שמן זית ומלח רב יימר אמר שאור גופיה שמן זית ומלח רב אשי אמר משחא דגדמא דאזווא אמר אביי אנא עבדי לכולהו ולא איתסאי עד דאמר לי ההוא טייעא אייתי קשייתא דזיתא דלא מלו תילתא וקלינהו בנורא אמרא חדתא ואדביק בככי דריה עבדי הכי ואיתסאי ממאי הוה מחמימי חמימי דחיתי ומשירוי כסא דהרסנא ומאי סימניה כד רמי מידי בככיה ואתא דמא מבי דרי רבי יוחנן כי חש בצפידנא עבד הכי בשבתא ואיתסי ורבי יוחנן היכי עביד הכי אמר ר' יצחק שאני צפידנא הואיל ומתחיל בפה וגומר בבני מעיים אמר ליה רב חייה בר אבא לר' יוחנן כמאן כר' מתיא בן חרש דאמר החושש בפיו מטילין לו סם בשבת א"ל שאני אומר בזו ולא באחרת לימא מסייע ליה מי שאחזו ירקון מאכילין אותו בשר חמור מי שנשכו כלב שוטה מאכילין אותו מחצר כבד שלו והחושש בפיו מטילין לו סם בשבת דברי ר' מתיא בן חרש וחכ"א באילו אין בהם משום רפואה באלו למעוטי מאי מאי לאו למעוטי סם לא למעוטי מקיזין דם לסרוכני ה"נ מסתברא דתניא שלשה דברים א"ר ישמעאל בר' יוסי ששמע משום רבי מתיא בן חרש מקיזין דם לסרוכני בשבת ומי שנשכו כלב שוטה מאכילין אותו מחצר כבד שלו והחושש בפיו מטילין לו סם בשבת וחכ"א באילו אין בהן משום רפואה באילו למעוטי מאי מאי לאו אתרתי בתרייתא ולמעוטי דרישא לא אתרתי דרישא קמייתא ולמעוטי דסיפא

רש"י למקטליה בדבר הנזרק. ל"מ"ד רוח רעה שורה עליו לא יקרב אלכו להרגו בידים אלכו זורק בו חץ או סכין והורגו: דחייף ביה. המתחכך בו: דנכית ליה. שהכלב נוסכו: נישלח למאניה. יפשיט בגדיו: משכא דאפא. הוא הכבוע ובלע"ז פוטווי"ש: דאפא דיכרא. כבוע זכר: בגובתא דנחשא. על ידי קנה של נחשא: דילמא חזי לכבואיה דגד. ספק מן הכלב עליו ומסתכן: לפידנא. חולי השניים וההניכים ומתחיל בפה וגומר בבני מעיים ומסוכן הוא: מטרוניתא. נכית היחה: עבדא ליה רפואה חמשא ומעלי שבתא. יוס ה' בשבת וע"ש: והאיכא חלול השם. שהיא סבוכה שעבר על שבעתה: דמגלי לה מעיקרא. מההיא שעתא גלי לה לא שבעתי לך כי כך אמרת: משחא דגדמא דאזווא. שומן מוח עגס קטן שבראש כנף העוף שקורין כני"ל סכה אותו ועל כדעיו: קשייתא דזיתא. גרעיני זיתים: דלא מלו תילתא. שלח הביאו שלש: אמרא חדתא. על מר חדש שקורין פשו"ר: ודביק בככי דכיה. הדבק בשורת השניים: ממאי הוה. על ידי מה בל החולי הזה: מחמימי חמימי דחיתי. האוכל פת חמה יותר מדלי: כסא דהרסנא. דגים מטוגנים עם הקמח בשמן שלהן: שירי. שעבר עליו הליכה: מאי סימניה. של אותו חולי: כד רמי מידי בככיה. כשנתן כלום בשיניו זכ הדם משורת שיניו: ורבי יוחנן היכי עביד הכי וכו'. לא גרסוין לה הכא אלכו במסכת ע"ז: כמאן עביד ר' יוחנן. לתת סם בשבת בשביל חולי השניים דקאמר לה אי מרכיבנא מאי: שאני אומר בזו. מודים לו חכמים שהיא רפואה לו בכלל שוטה בחצר כבד שלו: ירקון. חולי שפניו מוריקות: הכי גרסוין וחכמים אומרים באלו אין בהן משום רפואה באלו למעוטי מאי לאו למעוטי סם. והכי קאמרי ליה בשמים הראשונות אין זו רפואה גמורה לעבור עליהן דבר תורה ולמעוטי סם דיש בו משום רפואה: לא למעוטי מקיזין דם לסרוכני: בשבת לעולם אכולי הגך פליגי ומאי באלו משום דשמעיה לר' מתיא דאמר אכתי אחרתי: לסרוכני. חולי ששמו אשטרנגליו"ן הוא בו"ן מלגט ובהיא מודה ליה: ה"ג הכי נמו מסתברא דתניא שלשה דברים א"ר ישמעאל בר' יוסי ששמע משום רבי מתיא בן חרש מקיזין דם לסרוכני בשבת ומי שנשכו כלב שוטה מאכילין אותו מחצר כבד שלו והחושש בפיו מטילין לו סם בשבת וחכמים אומרים באלו אין בהם משום רפואה באלו למעוטי מאי לאו אחרתי דרישא ולמעוטי דסיפא: (רש"י)

תוספות הכי נמי מסתברא שלשה דברים כו'. ריב"א ל"ג הכי נמי מסתברא אלא הכי גריס תא שמע שלשה דברים משום דמאי אולמיה דהא מהא דאיתיה כבר ונראה לי דשפיר מיית דבריייתא קמייתא לא מייתי בה מקיזין דם לסרוכני ולהכי הוי דוחק הא דמוקמינן למעוטי מקיזין דם לסרוכני מה שלא הזכיר בה אבל מהא מיית שפיר מאי לאו באלו אתרתי דסיפא דסליק מינה קאי ולמעוטי מקיזין דם לסרוכני דקא תני רישא ואי (שמא) משום דבכל דוכתא נשאר הכי נמי מסתברא בשביל זה אין למוחקו דבפרק קמא דקידושין (כו:) גבי מעשה במדוני אחד) יש הכי נמי [מסתברא] שאינו נשאר ובפרק הזהב (בבא מציעא דף מו:.) יש [ג"כ] הכי נמי מסתברא שאינו נשאר בשמעטא דמטבע אין נעשה חליפין לפירוש רש"י: (תוספות)

דף

פד

ב

תא שמע דתני רבה בר שמואל עוברת הריחה מאכילין אותה עד שתשוב נפשה ומי שנשכו כלב שוטה מאכילין אותו מחצר כבד שלו והחושש בפיו מטילין לו סם בשבת דברי ר' א' בר' יוסי שאמר משום ר' מתיא בן חרש וחכמים אומרים בזו ולא באחרת בזו והייא אילימא אעברה פשיטא עוברת מי איכא למאן דאמר דלא אלא לאו אסם שמע מינה רב אשי אמר מתני' נמי דיקא ועוד אמר רבי מתיא בן חרש החושש בפיו מטילין לו סם בשבת ולא פליגי רבנן עליה ואם איתא דפליגי רבנן עליה ליערביניהו וליתניניהו וליפלו רבנן בסיפא ש"מ: מפני שספק נפשות הוא וכו': ל"ל תו למימר וכל ספק נפשות דוחה את השבת אמר רב יהודה אמר רב לא ספק שבת זו בלבד אמרו אלא אפילו ספק שבת אחרת היכי דמי כגון דאמזדה לתמניא יומי ויומא קמא שבתא מהו דתימא ליעכב עד לאורתא כי היכי דלא ניחול עליה תרי שבתא קמ"ל תניא נמי הכי מחמין חמין לחולה בשבת בין להשקותו בין להברותו ולא שבת זו בלבד אמרו אלא לשבת אחרת ואין אומרים נמתין לו שמה יבריא אלא מחמין לו מיד מפני שספק נפשות דוחה את השבת ולא ספק שבת זו אלא אפי' ספק שבת אחרת ואין עושין דברים הללו לא ע"י נכרים ולא ע"י כותיים אלא ע"י גדולי ישראל ואין אומרים יעשו דברים הללו לא ע"י נשים ולא ע"י כותיים אבל מצטרפין לדעת אחרת ת"ר מפקחין פקוח נפש בשבת והזריז ה"ז משובח ואין צריך לטול רשות מב"ד הא כיצד ראה תינוק שנפל לים פורש מצודה ומעלהו והזריז ה"ז משובח ואין צריך לטול רשות מב"ד ואע"ג דקא צייד כוורי ראה תינוק שנפל לבור עוקר חוליא ומעלהו והזריז ה"ז משובח ואין צריך לטול רשות מב"ד אע"ג דמתקן דרגא ראה שנגעלה דלת בפני תינוק שוברה ומוציאו והזריז ה"ז משובח ואין צריך לטול רשות מב"ד ואע"ג דקא מיכוין למיתבר בשיפי מכבין ומפסיקין מפני הדליקה בשבת והזריז ה"ז משובח ואין צריך לטול רשות מב"ד ואע"ג דקא ממכיד מכוכי צריכא דאי אשמועינן ים משום דאדהכי והכי אזל ליה אבל בור דקא יתיב אימא לא צריכא ואי אשמועינן בור משום דקא מיבעית אבל נעלה דלת אפשר דיתיב בהאי גיסא ומשביש ליה באמגוזי צריכא: מכבין ומפסיקין: למה לי דאפי' לחצר אחרת אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל לא הלכו בפקוח נפש אחר הרוב היכי דמי אי נימא דאיכא תשעה ישראל וכותי אחד ביניהו רובא ישראל ניהו (אלא) פלגא ופלגא ספק נפשות להקל אלא דאיכא תשעה כותיים וישראל אחד הא נמי פשיטא דהוה ליה קבוע וכל קבוע ממחצה על מחצה דמי לא צריכא דפרוש לחצר אחרת מהו דתימא כל דפריש מרובא פריש קמ"ל דלא הלכו בפקוח נפש אחר הרוב איני והאמר ר' אסי א"ר יוחנן תשעה כותיים וישראל אחד באותה חצר מפקחין חצר אחרת אין מפקחין לא קשיא הא דפרוש כולהו הא דפרוש מקצתייהו ומי אמר שמואל הכי והתנן מצא בה תינוק מושלך אם רוב כותיים כותי ואם רוב ישראל ישראל מחצה על מחצה וישראל ואמר רב לא שנו אלא להחיותו אבל לייחסו לא

ר"ש"י ת"ש דתני רב יוסף עוברת שהריחה וכו' ומי שנשכו וכו' והחושש בפיו וכו' והכ"ז בזה. אנו מודים ולא בלחצתה: בזה ההיא אי נימא לעוברת פשיטא. וכי עוברת שהריחה ר' מתיא קתני לה סתמא היא: אלא לאו אסם. קיימי דלויכו לחצר כבד תנן פלוגתא במתני' ש"מ דכסם מודו: לא ספק שבת זו בלבד. לא היה ספק הנפשות לשבת זו אלא אפילו אין הספק לשבת זו דפשיטא לו היום לא ימות אלא ספק שמה ימות לשבת הבאה: והכי דמי כגון דלחמיה. רופאים לעשות לו הרפואה שמה ימות: להברותו. רחמיא שמה יבריא מאיליו: על פי נשים. אם נשים או כותים אומרים כריך אין מחללין על פיהן: אבל מצטרפין לדעת אחרת. כגון שנים אומרים כריך ושלשה אומרים אין כריך ואשה או כותי אומרים כריך מצטרפין למהו פלגא ופלגא וספק נפשות להקל: פקוח. דקאומרינן/ש בלע"ל/ בכל דבר שצריך לו לנפש להעביד סכנת מות: ואע"ג דלייד כוורי. עמו כל בני אע"ג דקאמר ההא משנה יתירה דייק דקתני ואינו כריך לטול רשות למה ליה דתני הכא הא תני ליה והזריז ה"ז משובח אלא הא תני אלא לאשמועינן שאפי' הוא כריך לנפש: עוקר חוליא. כדי להשפיל שפת הבור והיא נוח ליכנס: נענלה דלת. והתניוק נענלה: למתבר' בשיפי. נפריש שצריך להם לשבת אחרת בשיפי קיסמין להדלקה: ומפסיקין מפני הדליקה. בכלים של מתכת או של חרס מלאים מים ודבליקה שיה בה סכנת נפשות קאמר: דקא מריך מוכי. משפיל ומניע הגחלים לללות עליהם לערוב: דלחיה וכו'. אם יכך לביית דין לשרא חזיל ליה לאיבוד: משפיל ומתקן לו אגוזים: דלפיהו לחצר אחרת. דליקה בחצר זו ונפשות בחצר אחרת והם חוליים או קטנים: לא הלכו בפקוח נפש אחר הרוב. דלם ספק כותי או ספק ישראל וכו' דרובא כותים הוא ההו: אי נימא תשעה ישראל וחד כותי. ונפל' מפולת על אחד מהו ואין ידוע אם ישראל או כותי הוא: אלא דליכא תשעה כותים וחד ישראל. ואשמועינן דאף על גב דרובא כותים חיישין שמה ישראל הוא ומפקחין הא נמי פשיטא דק"ל כל קבוע כמתנה על מחצה דמי דנפקא לו בכתובות מוארב לו פרע לזריק אבן לנהו: לא כריכא דפרוש כולהו אחרת. וסם נפלה על האחד מפולת דככל דוכתא אמרינן כל דפריש מרובא פריש במידי דניידי והכא לא אמרי' הכי ואע"ג דכפרישן כולהו ניידי: הא דפרוש כולהו. הואיל ואיתחזק ישראל בהאי חר שפלה בו מפולת מפקחין ואע"ג דניידי (ליה) לא אזלינן בתר רובא: הא דפרוש מקצתייהו. ולא ידעינן אי הוא ישראל בהאי חר אזלינן בתר רובא הואיל ולא איתחזק: והא תנן תינוק מושלך. משנה היא בסדר טהרות בעיר ישראל וכו' דלם רוב ישראל מחזיקין ליה לשרא אלא להחיותו: אבל לייחסו. כגון אם נקבה היא שיהא כהן מותר בה לא ואפי' ליכא למיחש לאסופי כגון הנך דלחמיה במס' קידושין (דף עג:) תלי דניקולא תלי פיתקא רמי חומר' משלטי הדמי' חיישין שמה כותי היא וגיוורת האורה לכהונה ואע"ג דרוב ישראל מעלה עין ביוחסין דבעינן הכי רובי כדלחמיה בכתובות כפ"ק (דף טו.): (ר"ש"י)

תוספות אלא בגדולי ישראל. ואפי' היכא דאפשר בנכרי מצוה בישראל שמה יעצול הנכרי ולא יעשה ויבא לידי סכנה: מכבין ומפסיקין בפני הדליקה. תימה לי דהוה ליה זו ואין צריך לומר זו כיון דאפי' לכבווי שרי כ"ש להפסיק וי"ל אפי' לאתויי כלים דרך רשות הרבים ולהפסיק בהן דס"ד אמנא דווקא לכבווי שרי אבל כולי האי להביא כלים דרך רשות הרבים מליאים מים דאיכא תרתי הוצאה והכנסה וגרם כיבו ועוד ס"ד אמנא כיבווי שרי טפי שהוא ברור יותר שיציל אבל להביא כלים דילמא קודם שיביאם תעבור הדליקה ונמצא שחילל שבת שלא לצורך קמ"ל: הא דפרוש כולהו הא דפרוש מקצתייהו. נראה לפרש דפרוש כולהו לחצר אחרת ויצאו גם משם ולא נשאר בהם עד אחד שנפלה עליו מפולת דאי פרוש לחצר אחרת ולא יצאו משם מה לי חצר זו מה לי חצר אחרת הא דפרוש מקצתייהו שלא פירש מכאן לאותה חצר אחרת

א **פ** **דף**

ושמואל אמר לפקח עליו את הגל כי איתמר דשמואל ארישא איתמר אם רוב כותיים כותי אמר שמואל ולענין פקוח נפש אינו כן אם רוב כותיים כותי למאי הילכתא אמר רב פפא להאכילו נבלות אם רוב ישראל ישראל למאי הילכתא להחזיר לו אבידתו מחצה על מחצה ישראל למאי הילכתא אמר ריש לקיש לנוזקין היכי דמי אי נימא דנגחיה תורא דידן לתורא דידיה נייתי ראיא ונשקול לא צריכא דנגחיה תורא דידיה לתורא דידן לתורא דידן פלגא נימא ליה אייתי ראיא דלאו ישראל אנה ושקול: מי שנפל עליו מפולת וכו': מאי קאמר לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא ספק הוא שם ספק אינו שם דאי איתיה חי הוא דמפקחין אלא אפילו ספק חי ספק מת מפקחין ולא מיבעיא ספק חי ספק מת דישאל אלא אפילו ספק כותי ספק ישראל מפקחין: מצאוהו חי מפקחין: מצאוהו חי פשיטא לא צריכא דאפי' לחיי שעה: ואם מת ניחוחו: והא נמי פשיטא לא צריכא לר' יהודה בן לקיש דתניא אין מצילין את המת מפני הדליקה אמר רבי יהודה בן לקיש שמעתי שמצילין את המת מפני הדליקה ואפילו רבי יהודה בן לקיש לא קאמר אלא מתוך שאדם בהול על מתו אי לא שרית ליה אתי לכבווי אבל הכא אי לא שרית ליה מאי אית ליה למעבד תנו רבנן עד היכן הוא בודק עד חוטמו ויש אומרים עד לבו בודק ומצא עליונים מתים לא יאמר כבר מתו התחתונים מעשה היה ומצאו עליונים מתים ותחתונים חיים נימא הני תנאי כי הני תנאי דתנאי מהיכן הולד נוצר מראשו שנאמר **[תהילים עא-1]**

ממעני אמי אתה גווי ואומר **[ימימי ז-כט]** גזי נזרך והשליכי אבא שאול אומר מטיבורו ומשלח שרשיו אילך ואילך אפילו תימא אבא שאול עד כאן לא אמר אבא שאול התם אלא לענין יצירה דכל מידי ממציעתיה מיתצר אבל לענין פקוח נפש אפי' אבא שאול מודי דעיקר חיותא באפיה הוא דכתבי **[בראשית ז-כב]** כל אשר נשמת רוח חיים באפיו אמר רב פפא מחלוקת ממטה למעלה אבל ממעלה למטה כיון דבדק ליה עד חוטמו שוב אינו צריך דכתבי כל אשר נשמת רוח חיים באפיו וכבר היה ר' ישמעאל ורבי עקיבא ורבי אלעזר בן עזריה מהלכין בדרך ולוי הסדר ורבי ישמעאל בנו של רבי אלעזר בן עזריה מהלכין אחריהן נשאלה שאלה זו בפניהם מניין לפקוח נפש שדוחה את השבת נענה ר' ישמעאל ואמר **[שמות כב-א]** אם במחתרת יצמא הגגב ומה זה שספק על ממון בא ספק על נפשות בא ושפיכות דמים מטמא את הארץ וגורם לשכינה שתסתלק מישראל ניתן להצילו בנפשו ק"ו לפקוח נפש שדוחה את השבת נענה ר"ע ואמר **[שמות כא-יד]** וכי יזיד איש על רעהו וגו' מעם מזבחי תקחנו למות מעם מזבחי ולא מעל מזבחי ואמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן לא שנו אלא להמית

רפ"י ושמואל אמר לפקח עליו את הגל. קאמר דאם רוב ישראל חבל במחלה על מחלה לא וכו' ר"ש ברוב כותים: אינו כן. דלמר אפילו ברוב כותים מפקחין: למאי הילכתא. הי כותי חלביה דשמואל כיון דלמר מפקחין עליו כל שכן דלמרה להחיותו ולמאי הילכתא הוי כותי: להאכילו נבילות. עד שיגדל וקבל עליו גירות: אם רוב ישראל ישראל למאי הילכתא. הוי ישראל ברוב ישראל טפי ממחלה על מחלה הי שכל להאכילו נבילות במחלה על מחלה לא ספיקו ליה: לנזקין. שור של ישראל שנגח של כותי פטור וקור של כותי שנגח של ישראל בין הם בין מועד משלם נזק שכל ושל ישראל שנגח של ישראל הם משלם חצי נזק מועד משלם נזק שכל: אי נימא דנגחיה תורה דין לחורא דייני. וקאמרין דמחייבין ליה לשלומי: נייח רחמי. דישלח הוא ונקולו וכל זמן שלא עבד בבית דין לשלם גירות לא מליגין לישראל לחיובי לשלומי: פלגא. משלם כישלח חידך פלגא ספק הוא וזה תובעו נזק שכל כדון כותי אמר ליה חיימי רחמי דלאו ישראל חלף וקסוק: מאי קאמר. כל הני ספיקי דקתני מאי אתו להשמועין: שמועין את המת. לחצר המעורבת לזכא איסור אלף טלמו: חבל הכא. כי לא שרית ליה לפקוחי מאי אית ליה למיעבד דתיהו איסורא דלורייתא דנשרי הא קממי הך: עד היכן הוא חוק. אם דומה למת שאינו מצינו איבריו עד היכן הוא מפקח לדעת האמת: עד חוטמו. ואם אין חיות בחוטמו שאינו מוליך רוח ודאי מת ויחייהו: הכי גרסין אמר רב פפא מחלוקת ממטה למעלה. מחלוקת דהנך תנאי דמר אמר עד לכו אמר עד חוטמו מלמטה למעלה שמואל דרך מרגלותיו תחלה ובזקק כלפי רגלו דמר אמר כלבו יק להבחין אם יש בו חיות שנגמרו דופקת פס ומר אמר עד חוטמו דזמנין דאין חיות ניכר כלבו וניכר בחוטמו: גזי נזרך. וזר הוא שער הרשע: אפילו תימא אבא שאול. נמי ספיקא ליה עד חוטמו: ולו הסדר לא פורש לי מהו: וספיקות דמיס. שהותר לבעל בית לשפוך דמו של זה להלל את ספק נפשו עבידה חמורה היא שטמאת את הארץ כדכתיב (במדבר לה) ולא תטמא את הארץ גבי פקח רוחא: וגורם לשכינה שהסתלק. כדכתיב (שם) אשר אני שוכן בתוכה הא לא תטמאו איני שוכן וגי רוחא כתיב: מעם מזבחי. אם כהן הוא שכל לבעור עבודה: ולא מעל מזבחי. אם החחיל בעבודה אין מפסיק לכה לידן אלא משלים עבודה: (רפ"י)

תוספות ולפקח הגל אינו כן. אומר ר"י דהיינו טעמא דאין הולכין בפקוח נפש אחר הרוב משום דכתיב (ויקרא יח) וחי בהם ולא שימות בהם שלא יוכל לבוא בשום ענין לידי מיתת ישראל: להאכילו נבילות. לא הוה מצי למימר שלא להחיותו משום דאפילו מחצה על מחצה אינו חייב להחיותו דדוקא ברוב ישראל אמרינן לא שנו אלא להחיותו: להחזיר לו אבדתו. הא דלא . קאמר להחיותו כדקאמר רב לעיל פירש רש"י דלשמואל איצטרך דסבירא ליה דאפילו לפקח את הגל בשבת אין הולכין אחר הרוב כל שכן להחיותו ואע"ג דסבירא ליה לשמואל (ב"ב דף צב:) אין הולכין בממון אחר הרוב הני מילי היכא דאתי לדידה ברשות בעלים כמו מוכר שור לחבירו ונמצא נגחן אבל הכא דלא אתא לדידה ברשות בעלים אזלינן בתר רובא ובכתובות סוף פ"ק (דף טו): פירש דרבותא נקט אפילו להחזיר לו אבדה דאיכא עבירה גדולה כדאמר (סנהדרין דף עו: ע"ב) המחזיר אבדה לכותה עליו הכתוב אומר למען ספות פירות את הצמאה וגו' ואפי' הכי מחזירין היכא דאיכא רוב ישראל וכל שכן להחיותו דליכא עבירה כולי האי דמפרנסין עניי כותים עם עניי ישראל מפני דרכי שלום [גיטין סא:]. להחזיר לו אבדה. אבל מחצה על מחצה לא דאמר ליה אייתי ראה דישלח את ואחזיר לך: לא צריכא דנגחיה תורא דידיה לתורא דידן. תימא לי דהוה מצי למימר כולהו לזנקין אם רוב ישראל דנגחיה תורא דידן לתורא דידיה מחצה על מחצה ישראל דנגחיה תורא דידיה לתורא דידן ולא משלם אלא פלגא אם רוב כותים כותי משלם נזק שלם אלא ניחא למימר חידוש בכל חד: אבא שאול אומר מטיבורו. הקשה רבינו תם דברק המפלת (נה דף כה). תניא איזהו שפיר מרוקם אבא שאול אומר תחילת בריתו מראשו ועוד הקשה דהא הקשה דהא התם משמע דלא איירי אלא בגדול האיברים ובקוטן כדקא מסיים עלה שתי עיניו כשני טיפין של זבוב וכו' להכי גרס ר' תחילת בריתו כדנשן פירוש יום שנגמר תחילת צורתו הוי כל גופו גדול כסלעם כדמרגמינן רשונא וכן פירש

רשונא וכן פירש בירושלמי: רש"י: רש"י: רש"י: רש"י:

ב פה דף

אבל להחיות אפילו מעל מזבחי ומה זה שספק יש ממש בדבריו ספק אין ממש בדבריו ועבודה דוחה שבת קל וחומר לפקוח נפש שדוחה את השבת נענה רבי אלעזר ואמר ומה מילה שהיא אחד ממאתים וארבעים ושמונה איברים שבאדם דוחה את השבת קל וחומר לכל גופו שדוחה את השבת רבי יוסי בר' יהודה אומר **[שמות לא-ג]** את שבתותי תשמורו יכול לכל ת"ל אך חלק רבי יונתן בן יוסף אומר **[שמות לא-ג]** כי קודש היא לכם היא מסורה בידכם ולא אתם מסורים בידה ר' שמעון בן מנסיא אומר **[שמות לא-טז]** ושמו בני ישראל את השבת אמרה תורה חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה א"ר יהודה אמר שמואל אי הואי התם הוה אמינא דידי עדיפא מדידהו **[ויקרא יח-ה]** וחי בהם ולא שימות בהם אמר רבא לכולהו אית להו פירכא בר מדשמואל דלית ליה פירכא דר' ישמעאל דילמא כדרא דאמר רבא מאי טעמא דמחתרת חזקה אין אדם מעמיד עצמו על ממונו והאי מידע ידע דקאי לאפיה ואמר אי קאי לאפאי קטילנא ליה והתורה אמרה בא להרגך השכם להרגו ואשכחן ודאי ספק מנלן דר' עקיבא נמי דילמא כדאביי דאמר אביי מסרינן ליה זוגא דרבנן לידע אם ממש בדבריו ואשכחן ודאי ספק מנא לן וכולהו אשכחן ודאי ספק מנא לן דשמואל ודאי לית ליה פירכא אמר רבינא ואיתימא רב נחמן בר יצחק טבא חדא פלפלתא חריפא ממלא צנא דקרי: **[מתני' חטאת ואשם]** ודאי מכפרין מיתה ויה"כ מכפרין עם התשובה תשובה מכפרת על עבירות קלות על עשה ועל לא תעשה ועל החמורות הוא תולה עד שיבא יוה"כ ויכפר האומר אחטא ואשוב אחטא ואשוב אין מסיפיקין בידו לעשות תשובה אחטא יוה"כ מכפר איהו"כ מכפר עבירות שבין אדם למקום יוה"כ מכפר עבירות שבין אדם לחבירו אין יוה"כ מכפר עד שירצה את חבירו דרש ר' אלעזר בן עזריה **[ויקרא טו-טז]** מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו עבירות שבין אדם למקום יוה"כ מכפר עבירות שבין אדם לחבירו אין יוה"כ מכפר עד שירצה את חבירו אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרין מי מטהר אתכם אביכם שבשמים שנאמר **[יחזקאל לו-כה]** וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם ואומר **[ימימי זי-ז]**

ג] מקוה ישראל (ה') מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל: **גמ'** אשם ודאי אין אשם תלוי לא והא כפרה כתיבא ביה הנך מכפרי כפרה גמורה אשם תלוי אינו מכפר כפרה גמורה אי נמי הנך אין אחר מכפר כפרתו אשם תלוי אחר מכפר כפרתו דנתן חייבי חטאות ואשמות ודאין שעבר עליהן יוה"כ חייבין אשמות תלויין פטורין: מיתה ויה"כ מכפרין עם התשובה: עם התשובה אין בפני עצמן לא נימא דלא כרבי דתניא רבי אומר על כל עבירות שבתורה בין עשה תשובה בין לא עשה תשובה יום הכפורים מכפר חוץ (מפורק עול) ומגלה פנים בתורה ומיפר ברית בשר שאם עשה תשובה יוה"כ מכפר

ואם לא עשה תשובה אין יוה"כ מכפר אפילו תימא רבי תשובה בעיא יוה"כ יוה"כ לא בעיא תשובה: תשובה מכפרת על עבירות קלות על עשה ועל לא תעשה: השתא על לא תעשה מכפרת על עשה מיבעיא אמר רב יהודה הכי קאמר על עשה ועל לא תעשה שניתק לעשה ועל לא תעשה גמור לא ורמינהו אלו הן קלות עשה ולא תעשה

רש"י אבל להחיות. כגון שידע ללמד זכות על אדם שנדון ב"ד ליהרג; ועבודה. חמורה גדולה את השבת מפסיקה להלכת נפש; ומה מילה. שהיא תיקון אחד מאיביו של אדם דוחה את השבת לפי שהייבין עליה כרת לאחר זמן כך שנויה בחוספתא דשבת: יכול לבל. לפי לפיקוח נפש; ושמו בני ישראל את השבת. כדי לעשות שבתות אחרות ויהיו בשבת זו בקיום שמירת שבתות הרבה: אין אדם מעמיד את עצמו. מלהליל את ממונו מיד גנב והאי גנב דלחי במחירת מידע ידע דקאי בעל הבית בלפיה ואלדעתא דהכי אתא דמימר אמר כי קאי ללפניו קטילנא ליה ואין זה ספק נפשות אלא ודאי נפשות והתורה אמרה לו כלן אחרי שבא להורגך השכם להורגו: דלמר אביי בסנהדרין (דף מג.) על היואל לסקל ואמר יש לי זכות ללמד על עצמי דקתני התם מחזירין אותו אפילו ארבע וחמש פעמים ובלבד שיהא ממש בדבריו והיון בה מנא ידעי ואמר אביי מסרינן ליה זוגא דרבנן שמלוין אותו עד בית הסקילה ואם אמר יש לי ללמד זכות על עצמי ישמעו אלו אם יש ממש בדבריו אם לאו והכי נמי גבי כהן העובד איכא למימר נמי דהכי עבדי ליה: ואשכחן. מהכא דלודאי פיקוח נפש מחללין אבל ספק לא שמעינן מינה וכולהו נמי כגון אך חלק איכא למימר דודאי פיקוח נפש קא ממעט ולא ספק וכן ולא אתם מסורין בידה למות ודאי וכן חלל עליו כדי שישמור ודאי שבתות הרבה: דשמואל לית ליה פירכא. אשר יעשה האדם המלכות שיחיה בהם ודאי ולא שיהא בעשייתה ליה ספק מיתה אלמא מחללין על הספק: חדא פלפלתא. גרעין אחד: מתני' טהרת ואשם ודאי. הם גזילות ומעילות ויש אשם שהא חלוי הבא על שגגת ספק כרת ובגמ' פריך והא ביה נמי כפרה כתיבא: חטאת ואשם ודאי מכפרין. ומסתמא תשובה איכא שאם לא היה מתחרט לא היה מביא קרבן: גמ' הא כפרה כתיב ביה. וכפר עליו הכהן על שגגתו אשר שגג (ויקרא ה) באשם חלוי כתיב: אשם חלוי אינו מכפר כפרה גמורה. אלא חולה להגן עליו מן הסורין עד שידוע לו שדאי חטא ויביא חטאת הכי ילפי' לה בכריתות (דף כו): פטורין. ליום הכפורים מכפר עליהן וטעמא מפרש בכריתות (דף כה): חוץ מפורק עול. כופר בהקב"ה: מנלה פנים בתורה. דורש את התורה לגנאי כגון מנשה שהיה דורש באגדות של דופי לא היה לו למשה לכתוב אלא ותמנע היה פלג גוי: ומישר ברית נכר. מילה ובמסכת שבעות יליף לה מקראי: (רש"י)

הוספות עם התשובה אין בפני עצמה לא נימא דלא כרבי. תימא לי דהוה מצי לשנויי מיתה ויוה"כ מכפרות עם התשובה על כל עבירות שבתורה אבל בלא תשובה יש עבירות שאינן מכפרות עליהן כגון פורק על ומגלה פנים ומיפר ברית ויש לומר דשפיר טפי משני אי נמי י"ל דומיא דסיפא דקתני ועל החמורות הוא תולה עד שיבא יוה"כ ויכפר דהיא בכל עבירה איירי דאיהא מכפרת בלא יוה"כ ה"נ רישא: חוץ מפורק עול. בסוף פ"ק דשבעות (דף ג.) נפקא ליה מקרא כי דבר ה' בזה זה הפורק עול ומגלה פנים בתורה ואת מצותו הפר זה המפר ברית בשר הכרת תכרת לפני יום הכפורים תכרת לאחר יוה"כ יכול אפילו עשה תשובה ת"ל עונה בה לא אמרתי אלא בזמן שעונה בה והקשה בה שבעה שבעה (תוספות)

דף פו

חוץ [שמות כ-ז] מלא תשא לא תשא וכל דדמי ליה ת"ש ר' יהודה אומר כל שהוא מלא תשא ולמטה תשובה מכפרת מלא תשא ולמעלה תשובה תולה ויוה"כ מכפר לא תשא וכל דדמי ליה ת"ש לפי שנאמר בחורב תשובה ונקה יכול אף לא תשא עמהן ת"ל [שמות ל-ז] לא ינקה יכול אף. שאר חייבי לאוין כן ת"ל את שמו שמו הוא דאינו מנקה אבל מנקה שאר חייבי לאוין תנאי היא דתניא על מה תשובה מכפרת על עשה ועל לא תעשה שניתק לעשה ועל מה תשובה תולה ויוה"כ מכפר על כריתות ועל מיתות בית דין ועל לא תעשה גמור אמר מר לפי שנאמר בחורב ונקה מנא לן דתניא ר' אלעזר אומר אי אפשר לומר נקה שכבר נאמר לא ינקה ואי אפשר לומר לא ינקה שכבר נאמר נקה הא כיצד מנקה הוא לשבין ואינו מנקה לשאינן שבין שאל ר' מתיא בן חרש את ר' אלעזר בן עזריה ברומי שמעת ארבע' חלוקי כפרה שהיה רבי ישמעאל דורש אמר שלשה הן ותשובה עם כל אחד ואחד עבר על עשה ושב אינו זו משם עד שמוחלין לו שנאמר [ירמיה ג-ד/כב] שובו בנים שובבים דמעיקרא שובבים אתם וכתוב ארפא משבותיכם לא קשיא כאן מאהבה כאן מיראה רב יהודה רמי כתיב שובו בנים שובבים ארפא משבותיכם וכתוב [ירמיה ג-ד/א] (הנה) אנכי בעלתי בכם ולקחתי אתכם אחד מעיר ושנים ממשפחה ל"ק כאן מאהבה או מיראה כאן ע"י יסורין אמר רבי לוי גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד שנה' [הושע ד-ב] שובה ישראל עד ה' אלהיך

רש"י חוץ מלא תשא. קא סלקא דעתך משום דכתיב לא ינקה: וכל דדמי ליה. לא תעשה גמור: לפי שנאמר בחורב תשובה ונקה. לאחר מעשה העגל כשעלה משה בהתפלל עליהן ולקחמן מפרש ליה: יכול אף לא תשא. ינקה בתשובה: אי אפשר לומר נקה שכבר נאמר לא ינקה. דכתיב נקה לא ינקה גבי תלדי: חלוקי כפרה. שחלוקין בכפרתן זה כך זה קד: אמר לו. שלש הן הנחלקין שיש עבירה שהיא כריכה לזה ואינה כריכה לזה אבל תשובה אינה מן החלוקין שהיא כריכה לכולן: שובו בנים. ומיד ארפא למדת שיש עבירה שמכפרת בתשובה לכהן: כי ביום הזה יכפר. למדת שיש עבירה ש"כריכה ויה"כ: ופקדתי בשבט פשעם. למדת שיש עבירה ש"כריכה יסורין ומסתברא הקל לכהן והחמור לחמורה: חיובל השם. חוטא ומחטא אחרים: בזוני ה' נבארות. אמר הגביא בזוני אמר הקב"ה אם יכופר העון עד תמונות למדתו שיש עבירה שאין לה כפרה אלא במיתה: ולא יהיבנא דמי לאלתר. וכאזני מאחר לפרוע הוא אומר שאני גזן ולמד ממני להיות מזולזל בגזאי: באתרא ללא תבעי. שאין דרך הטבח לילך ולהצוץ הקפואין ועל הלוכה להביא לו מעותיו לכיתו: ומתא מחטא. מקומו של רבינא: יהיב זוזא להאי חוזא להאי. שמא לא ידע חזירו שנתתו לו ויש כאן חיובל השם: ועבד חושבנא. וחזרין ונתנין לו כשר כנגד מה שנטלו: כגון אנה דמסובגין וכו'. ואין הכל יודעין שנחלשתי בגרסתו ולמדוין הימני להבטל מתלמוד תורה: מחמת שמועתו. מחמת שם רע היואל עליו: שרא ליה מריה. ימחול יוצרו על מעשיו: מתארב על ידך. לחבידך: קורא. מקרא: וסנה: ומשמך תלמידי חכמים. ללמוד (תורה) היא יישוב טעמי המשניות מה טעמן ומיהין למדו: בלמוד להם עם ה' חלה. את זו קרא הכבוד חיובל השם כשארש חשוד עובד עבירה ופוענות בזה עליו והכל אומרים מה הועילו לו ראה החסידים והחכמים רעה בזה עליהם שנאמר ויחללו את שם קדשו ובהם חללוהו בלמוד עליהם הנכרים שגלו ביניהם ראו עם ה' חלה ולא יכול להליכס שלא יגלו נמואל שם שמים מתחלל וכבודו מתמעט: דמעיקרא שובבים אתם. כשתעשו תשובה מעלה עליכם כחיבו תחילת החטא על ידי נעירות וטיות ושובבות: וכתיב ארפא. משמע מלאן ואולך כבעל מוס שנתרפא שמקלת שמו עליו: כאן מאהבה. השב מאהבה נקטר עונו מתחלתו: כתיב שובו בנים. אלמא בעלי תשובה קרויין בנים: וכתיב כי אנכי בעלתי בכם. אלמא עבדים מיקרו: כאן מאהבה ומיראה. קרויין בנים: כאן על ידי יסורין. שלא שבו עד שניתוסרו ביסורין קרויין

עבדים ואיך דגרכי כתיב קצוה אלו וקצוה וכתוב כי אנכי בעלתי כסם כתוב וקצוה אלוהים לאחר תקוה וכתוב כי אנכי בעלתי כסם כבר קודם שתקצוה כלן מהאנה
או מיראה קח אמר כי אנכי בעלתי כסם: (רש"י)

תוספות אמאי לא חשיב להו בהדי ל"ו כריתות בפרק קמא דכריתות (דף ב. ו) ותיפרך ר"י דרבנן דפליגי אדרבי לא דרשי קרא הכי אלא בפרק ארבע מיתות (סנהדרין דף
סד:). דרשי ליה ר' ישמעאל ורבי עקיבא לדרשא אחרינא ואליבא דרבי לא מצי למיחשבינהו דהתם קאמר מנינא למה לי לומר שאם עשאו כולן בהעלם אחד חייב על כל
אחת ואחת ולדידיה לא מיחייב חטאת אלא במילתא שחייבין על זדונו לאו וכרת כדקאמר רבי בפרק קמא דיבמות (דף ט. ו) נאמר כאן עליה פי' ונדעה החטאת אשר חטאו
עליה ונאמר להלן עליה בחייה מה להלן דבר שחייבין על זדונו כרת אף כאן ומינה מה להלן שיש בו לאו אף כאן לאפוקי הני נהי דאיתרבו לכרת לאו לית בהו אבל לרבנן
לא מצינו לשנויי הכי דלדידהו לא בעי לאו כיון דגמרי מתורה אחת יהיה לכס הוקשה כל התורה כולה לעבודת כוכבים מה ע"ז דבר שחייבין על זדונו כרת וכו' אבל לאו
לא בעינן אף על גב דע"ז איכא לאו דהא בע"ז איכא נמי סקילה ואפילו הכי מחייבי חטאת אפילו היכא דליכא סקילה דלא מקשינן אלא לענין כרת דכתיב בההוא עניינא
דכתיב הכרת תכרת הכי נמי לאו לא בעינן לענין חטאת תדע דבפרק אלו הן הלוקין (מכות דף יג:.) ממעט פסח ומילה מחטאת משום דדומיא דע"ז בעינן מה ע"ז שב ואל
תעשה לאפוקי הני דקום ועשה ניהו ואי בעינן לאו לענין חטאת נימא מה ע"ז שיש בה לאו לאפוקי הני אפילו אי הוה שב ואל תעשה לא מיחייב כיון דלא כתיב בהו לאו:
(תוספות)

דף פו - ב

אמר ר' יוחנן גדולה תשובה שזוהה את לא תעשה שבתורה שנאמר **[ירמיה ג-א]** לאמר הן ישלח איש את אשתו והלכה מאתו והיתה לאיש אחר הישוב אליה
עוד הלא חנוף תחנוף הארץ ההיא ואת זנית רעים רבים ושוב אלי נאם ה' א"ר יונתן גדולה תשובה (שמקרבת) את הגאולה שנאמר **[ישעיה נט-ב]** ובה לציון
גואל ולשבי פשע ביעקב מה טעם ובה לציון גואל משום דשבי פשע ביעקב אמר ריש לקיש גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כשגגות שנאמר **[הושע יד-ג]**
שובה ישראל עד ה' אלהיך כי כשלת בעונך הא עון מזיד הוא וקא קרי ליה מכשול איני והאמר ריש לקיש גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכיות שנאמר
[יחזקאל לג-ט] ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם (חיה) יחיה לא קשיא כאן מאהבה כאן מיראה אמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן
גדולה תשובה שמארכת שנותיו של אדם שנאמר **[יחזקאל יח-כז]** ובשוב רשע מרשעתו (חיו) יחיה אמר ר' יצחק אמרי במערבא משמיה דרבה בר מרי בא
וראה שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם מדת בשר ודם מקניט את חבירו בדברים ספק מתפייס הימנו ספק אין מתפייס הימנו וא"ת מתפייס
הימנו ספק מתפייס בדברים ספק אין מתפייס בדברים אבל הקב"ה אדם עובר עבירה בסתר מתפייס ממנו בדברים שנאמר **[הושע יד-ג]** קחו עמכם דברים
ושובו אל ה' ולא עוד אלא שמחזיק לו טובה שנאמר וקח טוב ולא עוד אלא שמעלה עליו הכתוב כאילו הקריב פרים שנאמר **[הושע יד-ג]** ונשלמה פרים
שפיתנו שמתאמר פרי חובה ת"ל **[הושע יד-ה]** ארפא משובתם אוהבם נדבה תניא היה ר"מ אומר גדולה תשובה שבשביל יחיד שעשה תשובה מוחלין
לכל העולם כולו שנא' ארפא משובתם אוהבם נדבה כי שב אפי ממנו מהם לא נאמר אלא ממנו היכי דמי בעל תשובה אמר רב יהודה כיון שבאת לידו דבר
עבירה פעם ראשונה ושניה וניצל הימנה מחויו רב יהודה באותה אשה באותו פרק באותו מקום א"ר יהודה רב רמי כתיב **[תהילים לב-א]** אשרי נשוי פשע
כסוי חטאה וכתוב **[משלי כח-ג]** מכסה פשעיו לא יצליח לא קשיא הא בחטא מפורסם הא בחטא שאינו מפורסם רב זוטרא בר טוביה אמר רב נחמן כאן
בעבירות שבין אדם לחבירו כאן בעבירות שבין אדם למקום תניא ר' יוסי בר יהודה אומר אדם עובר עבירה פעם ראשונה מוחלין לו שניה מוחלין לו שלישית
מוחלין לו רביעית אין מוחלין לו שנאמר **[עמוס ב-ו]** כה אמר ה' על שלשה פשעי ישראל ועל ארבעה לא אשיבנו (ונאמר) **[איוב לז-כט]** הן כל אלה יפעל אל
פעמים שלש עם גבר מאי ואומר וכי תימא הני מילי בציבור אבל ביחיד לא ת"ש הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר (מכאן ואילך אין מוחלין לו שנאמר
) ת"ר עבירות שהתודה עליהן יוה"כ זה לא יתודה עליהן יום הכפורים אחר ואם שנה בהן צריך להתודות יוה"כ אחר ואם לא שנה בהן וחזר והתודה עליהן
עליו הכתוב אומר **[משלי כז-א]** ככלב שב על קיאו כסיל שונה באולתו רבי אליעזר בן יעקב אומר כ"ש שהוא משובח שנאמר **[תהילים נא-ה]** כי פשעי אני
אדע וחטאתי נגדי תמיד אלא מה אני מקיים ככלב שב על קיאו וגו' כדרב הונא דאמר רב הונא כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה התורה לו התורה לו סלקא
עתך אלא אימא נעשית לו כהיתר וצריך לפרוט את החטא שנאמר **[שמות לב-לא]** אנא חטא העם הזה חטאה גדולה ויעשו להם אלהי זהב דברי ר' יהודה
בן בבא רבי עקיבא אומר אשרי נשוי פשע כסוי חטאה אלא מהו שאמר משה ויעשו להם אלהי זהב כדר' ינאי דאמר ר' ינאי אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא
רבש"ע כסף זהב שהרבית להם לישראל עד שאמרו די גרם להם שיעשו אלהי זהב שני פרנסים טובים עמדו להם לישראל משה ודוד משה אמר יכתב
סורחני שנאמר **[במדבר כ-יב]** יען לא האמנתם בי להקדישני דוד אמר אל יכתב סורחני שנאמר אשרי נשוי פשע כסוי חטאה משל דמשה ודוד למה הדבר
דומה לשתי נשים שלקו בבית דין אחת קלקלה ואחת אכלה פגי שביעית אמרה להן אותה שאכלה פגי שביעית בבקשה מכס הדויעו על מה היא לוקה שלא
יאמרו על מה שזו לוקה זו לוקה הביאו פגי שביעית ותלו בצוארה והיו מכריזין לפניו ואומרין על עסקי שביעית היא לוקה מפרסמין את החנפין מפני חילול
השם שנאמר **[יחזקאל ג-ב]** ובשוב צדיק מצדקו ועשה עול ונתתי מכשול לפניו תשובת המוחלטין מעבבת הפורענות ואע"פ שנחתם עליו גזר דין של פורענות
שלות רשעים סופה תקלה והרשות מקברת את בעליה ערום נכנס לה וערום יצא ממנה ולואי שתהא יציאה כביאה רב כי הוה נפיק למידן דינא אמר הכי בצבו
נפשיה לקטלא נפיק וצבו ביתיה לית הוא עביד וריקן לביתיה אזיל ולואי שתהא ביאה כיציאה רבא כי הוה נפיק לדינא אמר הכי

רש"י לא תעשה שבתורה. לא יוכל בעלה הראשון וגו' כי כשלת בעונך. עונך יחשב כמכשול שהיא סגנה עליהם (חיו) והוא יחיה. על כל מה שעשה ואף על העבירות:
מתפייס הימנו. מהקבל הימנו פיוס: ונשלמה פרים שפיתנו. במקום פרים: נדבה. מהקבלתו בלעון יותר מהחובה: ארפא משובתם. מן היחיד: שכל דבר עבירה לידו. שנכשל
בה ככר: בצוהה אשה בצוהה מקום. שעבר שם העבירה ואותו פרק מתוך שזומה מכל וכל לזמן שנכשל בו כבר יצו מתגבר עליו ואומר לו ראה פלונית ואותו מקום
ואותו פרק הוא קום עשה מה שעשית ככר: כסוי חטאה. שלא נתגלה עונו: בחטא מפורסם. טוב לו שזודה ויתבייש ולא יכפור בו: בחטא שאינו מפורסם. לא יגלה חטאו
וכבוד השם הוא שכל מה שאדם חוטא בפרהסיא מיעוט כבוד שמים הוא: עבירות שבין אדם לחבירו. יגלה לרבים שיבקשו ממנו שיחמול לו: וחטאתי נגדי תמיד. איני
סבור שספרת לי והרי הוא תמיד כאילו הוא נגדי עומד: וכך לפרט את החטא. כשהוא מתודה אומר חטא פלוני חטאתי: כדר' ינאי. לא הזכיר העון אלא למעט ולומר
אהה גרמת להם משל לאדם שהיה לו בן נאה ומאכילו ומסקהו ותולה לו כיס של דינרין בלואו והוא יבוא וזנות מה יעשה שלא יחטא: הכי גרם בספסי משה אמר
יכתב סורחני שנאמר יען לא האמנתם בי. בכל מקום שנכתב מיתהו שם נכתב סורחני. אלמא ניהא למכתביה זמנן טובא: לשתי נשים. שזקוקות אחת קלקלה. זנתה והתרו
בה למלקות כך דור המדבר מתו במדבר שהאמינו למרגלים (משה) מת במדבר על שמעו נה המורים אמר יכתב סורחני שלא יאמרו אף אני קלקלתי כמותם: פגי
שביעית. האנים שלא ביטלו כל כרכן ורוממא אמר והיהה שבת הארץ לכם לאכלה (ויקרא כה) ולאכלה ולא להפסד: מפרסמין את החנפין. שהן רשעים ומאכלין עממן
כדקיים אש יס מכיר במעשיו מלואה לפרסמו מפני חילול השם שבני אדם למידן ממעשיו סבורין עליו שהוא צדיק ועוד כשכח עליו פורענות בני אדם אומרים מה
הועיל לו זכותו: שנאמר ובשוב צדיק מצדקו. סופיה דקרא ונתתי מכשול לפניו איני ממאיר לידו חטא גבוי לכל שיכשל בו וידעו את מעשיו: המוחלטין. רשעים גמורין:

שלות רשעים סופה תקלה. מתוך שאלות הם יושגין ומהרהרין בעבירות; והרשות. הרבנות: מקבצת בעליה. שגאמר (שמות א) וימת יוסף תחילה ואח"כ כל אחיו: ולאחי שתהא יליאה. ממנה בלא חטא כביאה: נפיק לדינא. להיות דן דין: (רש"י)

תוספות אין פירוש לקטע זה (תוספות)

דף פז - א

בצבו נפשיה לקטלא נפיק וצבו ביתיה לית הוא עביד וריקן לביתיה אזיל ולואי שתהא ביאה כיצאיה וכי הוי חזי אמבוהא אבתריה אמר [\[איוב כו-א\]](#) אם יעלה לשמים שיראו וראשו לעב יגיע כגללו לנצח יאבד רואיו יאמרו אינו רב זוטרא כי הוה מכתפי ליה בשבתא דריגלא הוה אמר [\[משלי כז-בד\]](#) כי לא לעולם חסון ואם נזר לדור דור [\[משלי יח-ה\]](#) שאת פני רשע לא טוב לא טוב להם לרשעים שושאין להם פנים בעולם הזה לא טוב לו אחאב שנשאו לו פנים בעוה"ז? שנאמר [\[מלכים א כא-כט\]](#) יען כי נכנע (אחאב מלפני) לא אביא הרעה בימיו [\[משלי יח-ה\]](#) להטות צדיק במשפט טוב להם לצדיקים שאין נושאים להם פנים בעוה"ז? טוב לו למשה שלא נשאו לו פנים בעוה"ז? שנאמר [\[במדבר כ-יב\]](#) יען לא האמנתם בי להקדישני הא אילו האמנתם בי עדיין לא הגיע זמנם ליפטר מן העולם אשיריהם לצדיקים לא דיינן שהן זוכין אלא שמזכין לבניהם ולבני בנייהם עד סוף כל הדורות שכמה בנייהם היו לו לאהרן שראויין לישרף כנדב ואביהוא שנאמר [\[ויקרא י-ב\]](#) הנותרים אלא שעמד להם זכות אביהם אוי להם לרשעים לא דיינן שמחייבין עצמן אלא שמחייבין לבניהם ולבני בנייהם עד סוף כל הדורות הרבה בנייהם היו לו לכנען שראויין ליסמך כטבי עבדו של רבן גמליאל אלא שחובת אביהם גרמה להן כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו וכל המחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו מ"ט כדי שלא יאה הוא בגיהנם ותלמידיו בגן עדן שנאמר [\[תהילים טז-ג\]](#) כי לא תעזוב נפשי לשאול לא תתן חסידך לראות שחת וכל המחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה שלא יאה הוא בגן עדן ותלמידיו בגיהנם שנאמר [\[משלי כח-יז\]](#) אדם עשוק בדם נפש עד בור ינוס אל יתמכו בו: האומר אחטא ואשוב אחטא ואשוב: למה לי למימר אחטא ואשוב אחטא ואשוב תרי זימני כדרב הונא אמר רב דאמר רב הונא אמר רב כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה הותרה לו הותרה לו סלקא דעתך אלא נעשית לו כהיתר: אחטא ויום הכפורים מכפר אין יום הכפורים מכפר: לימא מנתי? דלא כרבי דנתיא רבי אומר על כל עבירות שבתורה בין עשה תשובה בין לא עשה תשובה יה"כ מכפר אפילו תימא רבי אגב שאני: עבירות שבין אדם למקום וכו': רמי ליה רב יוסף בר חבו לרבי אבהו עבירות שבין אדם לחבירו אין יוה"כ מכפר והא כתיב [\[שמואל א ב-כה\]](#) אם יחטא איש לאיש ופללו אלהים מאן אלהים דיינא אי הכי אימא סיפא ואם לה' יחטא איש מי יתפללו לו הכי קאמר אם יחטא איש לאיש ופללו אלהים ימחול לו ואם לה' יחטא איש מי יתפללו בעדו תשובה ומעשים טובים אמר ר' יצחק כל המקניט את חבירו אפילו בדברים צריך לפייסו שנאמר [\[משלי ו-א\]](#) בני אם ערבת לרעך תקעת לזר כפיך נוקשת באמרי פיך עשה זאת אפוא בני והנצל כי באת בכך רעך לך התרפס ורהב רעך אם ממון יש בידך התר לו פסד תר ואם לאו הרבה עליו ריעים (ואמר) רב חסדא וצריך לפייסו בשלש שורות של שלשה בני אדם שנאמר [\[איוב לג-ז\]](#) ישור על אנשים ויאמר חטאית וישר העוית ולא שוה לי (ואמר) ר' יוסי בר חנינא כל המבקש מטו מחבירו אל יבקש ממנו יותר משלש פעמים שנאמר [\[בראשית יג-ז\]](#) אנא שא נא ועתה שא נא אם מת מביא עשרה בני אדם ומעמידן על קברו ואומר חטאית לה' אלהי ישראל ופלוגני שחבלתי בו ר' ירמיה הוה ליה מילתא לר' אבא בהדיא אזל איתיב אדשא דר' אבא בהדי דשדיא אמתיה מיא מטא זרויפי דמיא ארישא אמר עשאוני כאשפה קרא אנפשיה [\[תהילים קיג-ז\]](#) מאשפות ירים אביון שמע ר' אבא ונפיק לאפיה אמר ליה השתא צריכנא למיפק אדעתך דכתיב לך התרפס ורהב רעך ר' זירא כי הוה ליה מילתא בהדי איניש הוה חליף ותני לקמיה וממציא ליה כי היכי דנתיי וניפוק ליה מדעתיה רב הוה ליה מילתא בהדי הוה טבחה לא אתא לקמיה במעלי יומא דכפורי אמר איהו אזיל אנא' לפיוסי ליה פגע ביה רב הונא אמר ליה להיבא קא אזיל מר אמר ליה לפיוסי לפלניא אמר אזיל אבא למיקטל נפשא אזל וקם עילייה הוה יתיב וקא פלי רישא דלי עיניה וחזייה אמר ליה אבא את זיל לית לי מילתא בהדך בהדי דקא פלי רישא אישתמיט גרמא ומחיה בקועיה וקטליה רב הוה פסיק סידרא קמיה דרבי עייל

רש"י בצבו נפשיה: בראון נפשיה. בראון עצמו: לקטלא חזיל. לישא עונש חטא שמה יסגה דיון ועל עצמו אמר כן: וצבו ביתיה לית הוא עביד. בכל זה לא יעשה לרבי ביהו וכל שתכר כלוס בדברי: ולאחי שתהא יליאה. שישוב ויכנס לביתו בלא חטא כליאה: אמרבהא. גדודי בני אדם הולכין אחריהו לכבודו: אם יעלה לשמים שיראו וראשו פלגלו לנצח יאבד. וכל זה אמר שלא תזוח דעתו: מכתפי ליה. זקן היה ונושאין אותו באלנקי בכתפיהם בבית המדרש שלא להטריח את הציבור לקום מפניו: שגאמר הנותרים. אלמלא אף הוה ראוין לישקף ונותרו: אין חטא בל על ידו. הקב"ה מדחה מפניו את העבירה שלא תבא לידו: כי לא תעזוב נפשי. למדנו שהקב"ה מונע את החטא מלהכשילו: עשוק בדם נפש. מחויב כנפש שאבדה על ידו: אל יתמכו בו. שלא יפול אלמלא מניחין אותו ויפול עבור בגיהנם: כדרב הונא. לכיון דחטא תרי זימני שוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה לפי שהעבירה דומה עליו היתר: לימא דלא כרבי. דאמר לעיל אפי' לא עשה תשובה מכפר: אגב שאני. מאחר שעליו הוה סומך לחטוא אינו מכפר: והכתיב ופללו אלהים. וקא סלקא דעתך ופללו לשון הפלה ופיוס הוא שהקב"ה מפללו ומפייסו ומכפר לו: מאן אלהים דיון. והאזי ופללו לשון ונתן בפלילים (שמות כח) הדיון יפסוט ביניהם: אי הכי. דפללו דקרא לשון משפט ניהו אימא סיפא מי יתפללו לו מי יפסוטו בשביל המקום וכו' אין שלוחין הרבה למקום ליפרע הימנו: הכי קאמר. הכי נמי דפילול דקרא לשון פיוס הוה והכי קאמר אם יחטא איש לאיש ופללו לחבירו וריליהו האלהים ימחול לו: ואם לה' יחטא איש מי יתפללו בעדו. אם אינו שב מעבירות צדיקו כך היה עליהם הכהן מוכיח את בניו שישומו מרעיהם: בני אם ערבת לרעך תקעת לזר כפיך. בשביל זר לערבו בממון או אם נוקשת באמרי פיך שהקנטו בדברים עשה זאת והנצל כי באת בכך רעך על עסקי ממון: לך התרפס. יד ופיער לו ועל מוקש אמרי פיך אם הקנטו רב רעך הרבה רעים לבקש הימנו מחילה. רעך בתרא דקרא מלל כתיב לפי שהוה לשון רבים: בשלש פסוקים. שלש פעמים יפייסוהו בשלש אנשים בכל פעם שגאמר ישר לשון שורה ואין שורה פחותה משלשה בני אדם: חטאית. הכי פעם אחת וישר העוית הכי פעם אחת וכל שוה לי הכי שלשה: אנא שא נא ועתה שא נא. אין נא אלמלא לשון בקשה: הוה ליה מילתא לר' אבא בהדיה. ר' אבא היה לו להתרעם על ר' ירמיה שחטא לו אזל ר' ירמיה אחיבו אדשא דר' אבא: זרויפי דמיא. התת טיפי שופכין שהיתה שהפתה שופכת וזרויפי טיפין ודומה לו כרביזים זרויף ארץ כספר תהלים (עב): ממציא נפשיה. לפני מי שחטא לו אזיל יבקש ממנו מחילה וימחול לו: חליף ותני. עובר וזונה ומשלש פעמים רבות: בהדי טבחה. הטבח חטא לו: חזיל אבא. רביה: למקטל נפשיה. עכשיו הוה מענישו למוות: תכר רישא. משער עצמות ראש של בהמה: בקועיה. בגרמא: סידרא. פשטא מקרא של נביאים או של כותבים: (רש"י)

דף

פו

ב

אתא ר' חייא הדר לרישא עייל בר קפרא הדר לרישא אתא ר' ש' ברבי הדר לרישא אתא ר' חנינא (בר) חמא אמר כולי האי נהדר וניזיל לא הדר איקפיד ר' חנינא אזל רב לגביה תליסר מעלי יומי דכפורי ולא איפייס והיכי עביד הכי והאמר ר' יוסי בר חנינא כל המבקש מטו מחבירו אל יבקש ממנו יותר משלש פעמים רב שאני ור' חנינא היכי עביד הכי והאמר רבא כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו אלא ר' חנינא חלמא חזי ליה לרב דזקפוהו בדיקלא וגמירי דכל דזקפוהו בדיקלא רישא הוי אמר שמע מינה בעי למעבד רשותא ולא איפייס כי היכי דליזיל ולגמר אורייתא בבבל ת"ר מצות וידוי ערב יוה"כ עם חשכה אבל אמרו חכמים יתודה קודם שיאכל וישתה שמה תטרף דעתו בסעודה ואע"פ שהתודה קודם שאכל ושתה מתודה לאחר שיאכל וישתה שמה אירע דבר קלקלה בסעודה ואף על פי שהתודה ערבית יתודה שחרית שחרית יתודה במוסף במוסף יתודה במנחה במנחה יתודה בניעילה והיכן אומר יחיד אחר תפלתו ושליח צבור אומר באמצע מאי אמר אמר רב אתה יודע רזי עולם ושמואל אמר ממעמקי הלב ולוי אמר ובתורתך כתוב לאמר ר' יוחנן אמר רבון העולמים ר' יהודה אמר כי עונותינו רבו מלמנות וחטאתינו עצמו מספר רב המנוגא אמר אלהי עד שלא נוצרתי איני כדאי עכשיו שנוצרתי כאילו לא נוצרתי עפר אני בחיי ק"ו במיתתי הרי אני לפניך ככלי מלא בושה וכלימה יהי רצון מלפניך שלא אחטא ומה שחטאתי מרוק ברחמיך אבל לא ע"י יסורין והיינו וידויא דרבא כולה שתא ודרב המנוגא זוטא ביומא דכפורי אמר מר זוטרא לא אמרן אלא דלא אמר אבל אנחנו חטאנו אבל אמר אבל אנחנו חטאנו תו לא צריך דאמר בר המדודי הוה קאימנא קמיה דשמואל והוה יתיב וכי מטא שליחא דצבורא ואמר אבל אנחנו חטאנו קם מי קם אמר שמע מינה עיקר וידוי האי הוא תנן התם בשלשה פרקים בשנה כהנים נושאין את כפיהן ארבעה פעמים ביום בשחרית במוסף במנחה ובניעילת שערים ואלו הן שלשה פרקים בתעניות ובמעמדות וביום הכפורים מאי נעילת שערים רב אמר צלותא יתירתא ושמואל אמר מה אנו מה חיינו מיתבי אור יוה"כ מתפלל שבע ומתודה בשחרית מתפלל שבע ומתודה במוסף מתפלל שבע ומתודה בניעילה מתפלל שבע ומתודה תנאי היא דתניא יום הכפורים עם חשיכה מתפלל שבע ומתודה וחותם בידיו דברי ר' מ' וחכמים אומרים מתפלל שבע ואם רצה לחתום בידיו חותם תיובתא דשמואל תיובתא עולא בר רב נחית קמיה דרבא פתח באתה בחרתנו וסיים במה אנו מה חיינו ושבחיה רב הונא בריה דרב נתן אמר ויחיד אומרה אחר תפלתו אמר רב תפלת נעילה פוסרת את של ערבית רב לטעמיה דאמר צלותא יתירא היא וכיון דצלי ליה תו לא צריך ומי אמר רב הכי והאמר רב הלכה כדברי האומר תפלת ערבית רשות לדברי האומר חובה קאמר מיתבי אור יום הכפורים מתפלל שבע ומתודה שחרית שבע ומתודה מוסף שבע ומתודה בניעילה מתפלל שבע ומתודה ערבית מתפלל שבע מעין שמונה עשרה רבי חנינא בן גמליאל משום אבותיו מתפלל שמונה עשרה שלימות

רש"י אחא ר' חייא. וגם הוא היה חפץ לפסוק עמו וחזר בשבילו לראש הפרשה: רב שאני. מחמיר היה לעצמו: הלמא חזא ליה לרב. ראה חלוס על רב שחלחלוהו בדקל והוא סימן נשיאות ראש וגדולה ור' חנינא ראש ישיבה היה כדאמר רבי (כתובות דף קנ:): בשעת פטירתו חנינא בר המוא יבד בראש וקשרה חלוס זה על רב דלא למוח לפי שאין מלכות נוגעת בחברתה אמר אחייה מהכא ויבדח לבבך מפני וסם יהיה ראש ולא נחזין למוח בשבילו: עם חשיכה. לאחר חשיכה משקיבל עליו יוה"כ: שמה הטרף דעהו. מחמת שכרות: דבר קלקלה. של חטא: ממעמקי הלב. תפלה היא: בתורתך כתוב. כי ביום הזה יכפר: רבון העולמים. כי לא על דקדוקתו וכו': בתענית. של גשמים: ובמעמדות. ארבעה ימים בכל שנה שאנשי משמר ישראל מהנסוין בעריהן ומתעניין וקורין במעשה בראשית כדאמרין במס' העניית (דף כו.). והם מקשינין ותעניות ומעמדות מ' אית בהו מוסף ומשנין הכי קאמר כהנים נושאין את כפיהן כל זמן שמתפללין ואפי' במנחה לפי שגשגה פרקים הללו תעניות הם ואין שכרות במנחה אבל שאר ימות השנה אין נשיאות כפים במנחה ויש מהן ארבע פעמים ביום: לזאת יתיראה. מתפלל שבע כאשר התפלות: ושמואל אמר מה אנו ומה חיינו. אומר ואינו מתפלל: אור יום הכפורים. ליל יום הכפורים: וחוסה בידיו. גרם בתוספתא אינו חותם מקדש ישראל ללא האל הסולחן וחכמים אומרים כל מקום שקוק לשבע אף בשאר התפלות אם רצה לחתום בידיו חותם כך שמעתי אבל לא גרם לה בתוספתא הכי אלא וחכמים אומרים מתפלל שבע ואם רצה לחתום בידיו חותם ואניעילה קיימי תהני נעילה מתפלל שבע ומתודה חיובתא דשמואל חיובתא: נחית קמיה דרבא. בניעילה ולשון נעילה פלוגי אמוראי בדברי יושלמי חד אמר נעילה שערי שמים וחד אמר נעילה שערי עזרה: וכיון דללי. משחשיכה תו לא כריך: והא אמר רב. במס' ברכות תפלת ערבית רשות ומאי פוטרת דקאמר: לדברי האומר חובה קאמר. דז פוטרתה: מיתבי וכו'. תהני נעילה וקתני ערבית: שבע מעין שמונה עשרה. ג' ראשונות וג' אחרונות כתיבן ואומר הבינו באלמנעא שיש בה מעין שלש עשרה ברכות והיא תפלה קצרה שקיקנו לעוברי דרכים ולמואלאי יוה"כ הקיפו ללאה בה מפני הטורח: (רש"י)

תוספות והאמר רב תפלת ערבית רשות. תימה לרב דאמר תפלת ערבית רשות האמר פרק תפלת השחר (ברכות דף כו.). טעה ולא התפלל ערבית מתפלל שחרית שתיים ואמר נמי התם בסוף פרק תפלת השחר (שם דף ל:): טעה ולא הזכיר של ראש חודש בלילה אין מחזירין אותו לפי שאין מקדשין את החודש בלילה הא לאו הכי מחזירין ואמאי תיפול ליה דתפלת ערבית רשות ואומר ר' נהי דרשות היא אין לבטלה בחנם אם לא מפני שום מצוה עוברת או שרא המיינה דמ"ק דשבת (דף ט:): דלא מטרחינן ליה וכן עלה על מוטו דירושלמי דאין מטרחינן אותו שירד תדע כיון דיעקב אבינו תיקנה לא תיקנה לבטלה ועוד כיון דכנגד אברים ומדרים היא שמעלן ומקטירן כל הלילה נהי דלא מעבדי כפרה מ"מ מצוה להקטיר תפלת ערבית נמי מצוה ותימה מאי פריך הכא והאמר רב תפלת ערבית רשות והאמרין דבחנם אין לבטלה וי"ל דאין זה בחנם דבליל יוה"כ מצוה לטרוח ולהכין צורכי סעודה דהוי כעין יו"ט כדאמר ר' בדרש דבמוצאי יוה"כ בת קול יוצאת ואומרת לך אכול בשמחה לחמך וכמו שפירשו שאין לבטלה בחנם אפי' למ"ד תפלת ערבית רשות הכי משמע בירושלמי דתפלת השחר דלמ"ד תפלת ערבית חובה אין תפלת נעילה פוטרתה ולמ"ד רשות תפלת נעילה פוטרתה משמע אבל בחנם אין לבטלה ואע"פ שחולק על הש"ס שלנו בזה דבגמרא דידן משמע דרב לדברי האומר חובה קאמר אבל למ"ד רשות לא בעיא תפלה לפוטרה מ"מ במה שאנו יכולין להשוותם יש לנו להשוותם וכה"ג פי' גבי אין מקדשין את החודש בלילה אע"ג דתפלת ערבית רשות כיון דשווייה עליה חובה שפיר דמי ולהכי צריך להווא טעמא דאין מקדשין החודש בלילה ואין נראה לר"י דהאמר בפ"ק דשבת למ"ד תפלת ערבית רשות מכי שרא המיינה לא מטרחינן ליה הא אי לא שרא המייני' מטרחינן ליה אע"פ שלא התפלל כלל וכי תימא כיון שהתפלל בשאר לילות שויה עליה חובה א"כ אמאי איצטרך לשנויי הכא דרב לדברי האומר חובה קאמר לימא דאפי' לדידה דס"ל רשות כיון דשויה עליה חובה בשאר לילות חובה היא עילוייה ובעיא תפלה למיפטריה על כן נראה כדפרישית: מתפלל שבע מעין שמונה עשרה ברכות. פירש רשב"י טעמא משום דכיון דאכתי הוא בתענית חשוב כיוה"כ להכי מתפלל שבע ולפי שכבר פנה היום וחול הוי להכי מתפלל מעין יו"ח: (תוספות)

מפני שצריך לומר הבדלה בחונון הדעת הנאי היא דתניא כל חייבי טבילות טובלין כדרכן ביום הכפורים נדה ויולדת טובלות כדרכן בלילי יוה"כ בעל קרי טובל והולך עד המנחה רבי יוסי אומר כל היום כולו ורמינהו הזב והזבה המצורע והמצורעת ובעל נדה וטמא מת טובלין כדרכן ביוה"כ נדה ויולדת טובלות כדרכן בלילי יוה"כ בעל קרי טובל והולך כל היום כולו ר' יוסי אומר מן המנחה ולמעלה אין יכול לטבול לא קשיא הא דצלי תפלת נעילה הא דלא צלי אי דצלי מאי טעמייהו דרבנן קא סברי רבנן טבילה בזמנה מצוה מכלל דר' יוסי סבר לאו מצוה והתניא הרי שהיה שם כתוב על בשרו ה"ז לא ירחץ ולא יסוך ולא יעמוד במקום הטנופת נזמנה לו טבילת מצוה כורך עליו גמי ויורד וטובל רבי יוסי אומר יורד וטובל כדרכו ובלבד שלא ישפוף וק"ל דבטבילה בזמנה מצוה פליגי ההיא רבי יוסי בר יהודה היא דתניא ר' יוסי בר יהודה אומר דיה לטבילה שתהא באחרונה ת"ר הרואה קרי ביום הכפורים יורד וטובל ולערב ישפוף לערב מאי דהוה הוה אלא אימא מבערב ישפוף (קא סבר מצוה לשפוף) תני תנא קמיה דרב נחמן הרואה קרי ביוה"כ עונותיו מחולין לו והתניא עונותיו סדורין מאי סדורין סדורין לימחל תנא דבי רבי ישמעאל הרואה קרי ביוה"כ ידאג כל השנה כולה ואם עלתה לו שנה מובטח לו שהוא בן העולם הבא אמר רב נחמן בר יצחק תדע שכל העולם כולו רעב והוא שבע כי אתא רב דימי אמר מפיש חיי סגי ומסגי:

רש"י תנאי הוא. אי פטרה נעילה את של ערבית אי לא: הכי גרסוין בתוספתא כל חייבי טבילות טובלין כדרכן ביום הכפורים הנדה ויולדת טובלות כדרכן בלילי יוה"כ: בעל קרי. שאסור בדבדי תורה כדקיימא לן (ב"ק דף פב.) גזרא תיקון טבילה לבעלי קריין: טובל והולך עד המנחה. אם אירע לו קרי קודם לכן טובל כדי שיוכל להתפלל תפלת המנחה אבל ראה קרי מן המנחה ולמעלה אין מותר לטבול אלא ימתין עד שתחשך ויטבול דסבירא להו לרבנן דתפלת נעילה בלילה ולדידהו פוטרת את של ערבית כדכר והא דקתני אינה פוטרת ר' יוסי היא דלמחר כל היום מותר לטבול ואפילו ראה קרי לאחר תפלת המנחה טובל ביום כדי להתפלל תפלת נעילה אלמא קסבר תפלת נעילה אין זמנה בלילה ולדידהו אינה פוטרת את של ערבית: ה"ג. בתוספתא הזב והזבה והמצורע והמצורעת ובעל נדה וטמא מת טובלין כדרכן ביוה"כ נדה ויולדת טובלות כדרכן בלילי יום הכפורים בעל קרי טובל והולך כל היום כולו ר' יוסי אומר מן המנחה ולמעלה אין יכול לטבול. קשיא דרבי יוסי אדרבי יוסי ורבנן אדרבנן: לא קשיא. הא דלמחר ר' יוסי הכא מן המנחה ולמעלה אין יכול לטבול: בלילי תפלת נעילה. ביום קודם שראה קרי והא דלמחרין לעיל כל היום דלא צלי תפלת נעילה כשראה קרי: אי דלילי מאי טעמא דרבנן. דמתניתא בתרייתא דלמחר כל היום: קא סברי טבילה בזמנה מלוה. וזמנה ביום הוא דכתיב (דברים כג) והיה לפנות ערב ירחץ הלך רחיצה רחיצה ביום הכפורים ולאו היינו הך רבנן דלעיל ודחייא פלוגתא ניהו במתני' קמייחא פליגי בזמן תפלת נעילה לרבנן בלילה ולר' יוסי ביום ורבנן דהתם סבירא להו טבילה בזמנה לאו מלוה דתדחה יום הכפורים ובמתניתא בתרייתא פליגי בטבילה בזמנה מלוה: לא ירחוץ. שלא ימחוק את השם: כורך עליו גמי. להגין עליו משוף המים: וקיימא לן. במסכת שבת דבטבילה בזמנה מלוה פליגי לרבנן בטבילה בזמנה מלוה: לא ירחוץ. שלא ימחוק את השם: כורך עליו דלמחר לעיל ר' יוסי אומר מן המנחה ולמעלה לא יטבול עד שתחשך דטבילה בזמנה לאו מלוה ר' יוסי בר יהודה היא: דיה לטבילה שיהא באחרונה. ברייתא היא דמייחיתא לה במסכת נדה בגמרא דהתפלת (דף כט:) האשה שיתתה מלחה וצאת ריקנית והביאה לפניו שלשה צבועים טהורים ועשרה צבועים אחד עמא ואחד טהור רבי יוסי בר יהודה אומר דיה לטבילה שיהא באחרונה דטבילה בזמנה לאו מלוה ר' יוסי דגמי הוא ר' יוסי בן הלפתא: ולערב ישפוף. משום חליטה: לערב ס"ד. מבי טביל וסליק מאי מהני ליה שפוף חליטה דהאי: אימא מבערב. דלחמוול ישפוף כל חדש עלמו בחמין שאם יראה קרי למחר יכול לטבול בלא חליטה: הרואה קרי ביוה"כ. ולא במתכוין: עונותיו מחולין. סימן טוב הוא זה יראה זרע ויארץ ימים: ידאג כל השנה כולה. שמה לא קיבלו תעניתו והשביעוהו במה שביעו להשביעו כעבד המזוג כוס לרבו ושקף לו קיתון על פניו: ואם עלתה לו שנה. שלא מת מובטח לו שמעשים טובים יש בידו שהגיו עליו וכן עולם הבא הוא: תדע שהרי כל העולם רעב. מתשמיש והוא שבע ולא נענהו בזאת ושלא מדעתו השביעוהו ואעפ"כ עלתה לו שנה יש לך לדעת שצדיק גמור הוא: מפיש חיי. זה קראה קרי ביום הכפורים: סגי ומסגי. בצנים ובני צנים שכן הסימן יראה זרע ויארץ ימים ושפיה נג: (רש"י)

התוספות מתני' מפני שצריך לומר הבדלה בחונון הדעת. הקשה רבינו יעקב מאורליי"ש ונכלליה מכלל כדאמר' בתפלת השחר (ברכות דף כט.) כל השנה כולה מתפלל הבינונו חוץ ממוצאי שבת שצריך לומר הבדלה בחונון הדעת ופריך ונכלליה מכלל קשיא ותיירך ר"י דהתם דכל השנה מתפלל הבינונו משום הבדלה לא היה לו לשנות הסדר כיון דאפשר לכולו אבל הכא דסבירא ליה דכל השנה מתפלל שמונה עשרה שלמות בטעם כל דהו אין לשנות הסדר ולהכי במוצאי שבת מתפלל שמונה עשרה שלמות מפני שצריך לומר הבדלה בחונון הדעת: אי דצלי מאי טעמא דרבנן. תימה לי אי מוקמינן נמי בדלא צלי תיקשי לך מאי טעמא דרבנן הא לעיל אמרי רבנן דרבי יוסי דוקא עד המנחה אע"ג דלא צלי ואם כן תיקשי דרבנן אדרבנן ולפי המסקנא דמוקמינן להא כרבי יוסי בר יהודה ניחא שאין להקשות מדרבנן דרבי יוסי בר יהודה לרבנן דרבי יוסי בן הלפתא אבל למאי דסי"ד השתא דתרוייהו רבי יוסי בן הלפתא תקשי דרבנן אדרבנן ונראה לי אי אמרת בשלמא אידי ואידי דלא צלי אז לא תיקשי לך דרבנן אדרבנן דאיכא למימר תפלת נעילה נתקנה כך להתפלל אותה או ביום מן המנחה ולמעלה או בלילה כמו שירצה והא דקאמר' לעיל עד המנחה ותו לא כשדעתו להתפלל אותה בלילה והא דאמר הכא כל היום כשהוא רוצה להתפלל ביום כדי שיהא מזומן לטעודה בתחלת הלילה ואע"פ שיכול להמתין עד הלילה ולהתפלל התירו לו לטבול ביום הכפורים ולהתפלל כי לא אסרו אלא רחיצה של תענוג אבל בשביל תפלה וגם כדי שיהא מזומן לטעודה בתחלת הלילה מותר לטבול ולהתפלל אותה ביום אבל כיון דמוקמינן לה בדצלי מאי טעמא דרבנן: קסברי טבילה בזמנה מצוה. תימה לי דה"מ לאקשווי מדרבנן דלעיל אדרבנן דהכא דלעיל אמרי אע"ג דלא צלי אינו טובל מן המנחה ולמעלה והכא אמרי אפי' צלי כבר טובל וי"ל דאיכא למימר דההיא דלעיל דקאמר עד המנחה ה"פ בשביל התפלה אינו צריך לטבול אלא עד המנחה ואתא לאשמועינן דתפלת נעילה בלילה מיהו משום טבילה בזמנה מצוה יש לו לטבול ונפקא מינה היכא דאניס ולא מצי טביל ביום לא יבטל בזה תפלת נעילה ולר' יוסי אי לא מצי טביל ביום לא יתפלל כלל תפלת נעילה: מכלל דרבי יוסי סבר טבילה בזמנה לאו מצוה. הא דלא פריך נמי מדרבנן דסברי מצוה וברייתא דמיייתא סבירא להו לאו מצוה י"ל דלעיל אמרי מצוה ואין לעבור זמנה במזיד ובמתכוין ולהכי סבירא להו דטובל מן המנחה ולמעלה אבל במה שהן אומרים שיש להן לחזור אחר גמי בזה לא תדחה בודאי הטבילה ועוד מפני כבוד השם אבל מר' יוסי פריך מכל שכן: מפיש חיי סגי ומסגי. ורמז לדבר יראה זרע ויארץ ימים: (תוספות)

